

รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความ
บกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

วิทยานิพนธ์เสนอบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา หลักสูตรการศึกษาคุณวุฒิบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
ปีการศึกษา 2563
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยนเรศวร

รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความ
บกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

วิทยานิพนธ์เสนอบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา หลักสูตรการศึกษาคุณวุฒิบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
ปีการศึกษา 2563
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยนเรศวร

วิทยานิพนธ์ เรื่อง "รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ"
ของ ศฤงคาร ใจปันทา
ได้รับการพิจารณาให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
การศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์
(รองศาสตราจารย์ ดร.พชรวิทย์ จันทศิริสิริ)

..... ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุชา กอนพ่วง)

..... กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ ประจันบาน)

..... กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ธีรศักดิ์ อุปไมยอชิชัย)

..... กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายใน
(ดร.สถิรพร เขาวนชัย)

อนุมัติ

.....
(ศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล มุณีสว่าง)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ชื่อเรื่อง	รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
ผู้วิจัย	ศฤงคาร ใจปันทา
ประธานที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อนุชา กอนพวง
กรรมการที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ ประจันบาน รองศาสตราจารย์ ดร.ธีรศักดิ์ อุปไมยอริชัย
ประเภทสารนิพนธ์	วิทยานิพนธ์ กศ.ด. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2563
คำสำคัญ	การบริหาร ส่งเสริมการมีงานทำ ความบกพร่องทางสติปัญญา

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการประยุกต์ระเบียบวิธีการวิจัยและพัฒนาโดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลแบ่งเป็น 1) ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารงานวิชาการ ครูผู้สอนกลุ่มทักษะงานอาชีพ จำนวน 144 คน และ 323 คน ที่ใช้ในการศึกษาสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วม และการประเมินรูปแบบ ตามลำดับ 2) ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี จำนวน 5 แห่ง และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน ในการศึกษาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วม และ 3) ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ในการตรวจสอบรูปแบบ เครื่องมือที่ใช้ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบบสัมภาษณ์ และการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า

สภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านการกระจายอำนาจ และด้านการบริหารเชิงกล สำหรับแนวทางของการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ ประกอบด้วย แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมด้านการบริหารเชิงกลยุทธ์ ด้านการมีส่วนร่วมในการบริหาร ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการกระจายอำนาจในการบริหารและปัจจัยความสำเร็จ โดยรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เป็นรูปแบบที่มี

การบูรณาการองค์ประกอบของการบริหารแบบมีส่วนร่วม 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) บทบาทของผู้เกี่ยวข้อง 2) การบริหารเชิงกลยุทธ์แบบมีส่วนร่วม 3) วิธีการส่งเสริมทักษะอาชีพและการมีงานทำ 4) การทำงานเป็นทีม 5) ผลลัพธ์ ซึ่งประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

Title	A PARTICIPATORY MANAGEMENT MODEL TO PROMOTE EMPLOYMENT FOR STUDENTS WITH INTELLECTUAL DISABILITIES IN SPECIAL EDUCATION BUREAU
Author	SARINGKAN JAIPANTA
Advisor	Assistant Professor Anucha Kornpuang, Ph.D.
Co-Advisor	Associate Professor Pakorn Prachanban, Ph.D. , Associate Professor Thirasak Uppamaiathichai, Ph.D.
Academic Paper	Thesis Ed.D. in Educational Administration, Naresuan University, 2020
Keywords	Administrative Promote Career Education Intellectual Disability

ABSTRACT

This research was applied the research and development method that the main objective was to create a participatory management model to promote employment for students with intellectual disabilities under the Office of Special Education Administration. The samples consisted of 3 groups: 1) 144 and 323 of the school administrators, deputy directors of academic affairs and teachers in vocational teaching in studying the state of participatory management and in assessing a participatory management model in respectively 2) The stakeholders of 5 good practice schools and 3 experts in studying guidelines of participatory management, and 3) 9 experts in assessing model. The instruments consisted of the questionnaire with 5-rating scale, interview, and connoisseurship discussion. The statistics used to analyze the data were mean, standard deviation, and content analysis. The research results were found that:

The state of participatory management to promote employment for students with intellectual disabilities was at a high in overall, especially in decentralization aspect and strategic management aspect in respectively. The guidelines of participatory management to promote employment consisted of 4

aspects: strategic management, participation in management, team working, and decentralization with key success factors. A participatory management model to promote employment for students with intellectual disabilities created comprised of 5 integrated components: 1) roles of stakeholders 2) strategic management with participatory 3) methods of promoting professional and employment skills 4) teamwork and 5) results that after assessing model both of feasibility and utility it found that the model was at a high level.

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อนุชา กอนพ่วง ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ ประจันบาน และ รองศาสตราจารย์ ดร.ธีรศักดิ์ อุปไมยอริชัย กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รวมทั้ง รองศาสตราจารย์ ดร.พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ และดร.สกริพร เซาว์นชัย คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาเสียสละ เวลาให้คำปรึกษา แนะนำ ตรวจสอบ แก้ไข ด้วยความเอาใจใส่และจิตเมตตาอย่างยิ่ง ที่ได้ให้คำแนะนำ แก้ไข ข้อบกพร่องของวิทยานิพนธ์ให้มีความสมบูรณ์และมีคุณค่ามากยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณ ดร.วุฒิสักดิ์ เหล็กคำ นายชูศักดิ์ ชูมาลัยวงศ์ และนายไพฑูรย์ ศรีทอง ที่ได้กรุณาสละเวลาให้สัมภาษณ์ และให้ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ในการทำวิจัย

ขอขอบคุณ นายศักดิ์ดา เรืองเดช ผู้อำนวยการโรงเรียนพิษณุโลกปัญญานุกูล จังหวัดพิษณุโลก นางเงาแซ เตือดขุนทด ผู้อำนวยการโรงเรียนฉะเชิงเทราปัญญานุกูล จังหวัดฉะเชิงเทรา นายมีเกียรติ นาสมตริก ผู้อำนวยการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี นายพูลศักดิ์ ตูละวิภาค ผู้อำนวยการโรงเรียนแพร่ปัญญานุกูล จังหวัดแพร่ และนายโต้ง พรหมกุล ผู้อำนวยการโรงเรียนภูเก็ตปัญญานุกูล จังหวัดภูเก็ต ที่ให้ความอนุเคราะห์ศึกษาดูงานวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ

ขอขอบคุณ ผู้บริหารสถานศึกษา และคณะครู โรงเรียนปัญญานุกูลทุกโรงเรียนที่สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ที่ได้กรุณาให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบคุณ ดร.อำนาจ วิชยานุวัติ ดร.พะโยม ชิณวงศ์ ดร.วุฒิสักดิ์ เหล็กคำ รองศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ ประจันบาน รองศาสตราจารย์ ดร.ประภคฤดี พูลพัฒน์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกตุร วงศ์ก้อม ดร.สุจินต์ สว่างศรี นายประจวบ ลังกาวงศ์ นายอรุณ ชุมทอง และผู้ช่วยศาสตราจารย์พรรคณัย โกวิทยากร ที่ให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบร่างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมการมีงานทำสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ขอขอบคุณ คณะครูโรงเรียนศรีวิทยา โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 21 จังหวัดแม่ฮ่องสอน และนางนพรัตน์ อ่อนนุ่ม พร้อมทีมงานที่คอยให้กำลังใจและอำนวยความสะดวกในการจัดเก็บข้อมูล

เหนือสิ่งอื่นใดขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้กำเนิด ครู อาจารย์ ที่ได้ประสิทธิ์
ประสาทวิชา และครอบครัวที่ให้งำลังใจตลอดเวลา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิตในวันนี้
คุณประโยชน์อันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบและอุทิศแด่ผู้มีพระคุณทุกๆ ท่าน ผู้วิจัยหวัง
เป็นอย่างยิ่งว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมการมีงานทำสำหรับนักเรียนที่มีความ
บกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ และการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

ศฤงคาร ใจปันทา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
ประกาศคุณูปการ.....	ช
สารบัญ.....	ฌ
สารบัญตาราง.....	ฎ
สารบัญภาพ.....	ฒ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามการวิจัย.....	7
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
ขอบเขตของการวิจัย.....	8
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	12
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	15
แนวคิดเกี่ยวกับคนพิการ และผู้ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา.....	16
แนวคิดการจัดการศึกษาสำหรับผู้พิการ และการจัดการศึกษา.....	29
แนวคิดเกี่ยวกับอาชีพ และการส่งเสริมอาชีพและการมีงานทำ.....	46
แนวคิดและทฤษฎีทางการบริหารแบบมีส่วนร่วม.....	112
แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับรูปแบบและการพัฒนารูปแบบ.....	131

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	137
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	147
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพ และแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริม.....	149
ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ.....	155
ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ....	157
บทที่ 4 ผลการวิจัย	160
ตอนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพ และแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วม	160
ตอนที่ 2 ผลการสร้างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ.....	207
ตอนที่ 3 ผลการประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ....	235
บทที่ 5 บทสรุป.....	255
สรุปผลการวิจัย	257
อภิปรายผลการวิจัย	263
ข้อเสนอแนะ	276
บรรณานุกรม.....	277
ประวัติผู้วิจัย.....	333

สารบัญตาราง

	หน้า
ตาราง 1 แสดงข้อมูลจำนวนนักเรียน นักศึกษาพิการ	3
ตาราง 2 แสดงข้อมูลจำนวนนักเรียน แยกตามประเภทความพิการ	4
ตาราง 3 แสดงการแบ่งระดับความรุนแรงของความบกพร่องทางสติปัญญา.....	27
ตาราง 4 แสดงกรอบภารกิจในการดำเนินงานการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ	64
ตาราง 5 แสดงโครงสร้างเวลาเรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน	82
ตาราง 6 แสดงการสังเคราะห์ห้องค์ประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วม.....	122
ตาราง 7 แสดงขั้นตอนการบริหารเชิงกลยุทธ์	123
ตาราง 8 แสดงขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการบริหาร	125
ตาราง 9 แสดงองค์ประกอบการทำงานเป็นทีม	127
ตาราง 10 แสดงองค์ประกอบการกระจายอำนาจในการบริหาร	129
ตาราง 11 แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	161
ตาราง 12 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านองค์ประกอบการบริหาร	162
ตาราง 13 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านขั้นตอนในการบริหาร.....	162
ตาราง 14 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านการบริหารเชิงกลยุทธ์.....	163
ตาราง 15 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านขั้นตอนการมีส่วนร่วม.....	165
ตาราง 16 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านการมีส่วนร่วม.....	165
ตาราง 17 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านขั้นตอนการทำงานเป็นทีม	168
ตาราง 18 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านการทำงานเป็นทีม	169
ตาราง 19 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านขั้นตอนการกระจายอำนาจ	171

ตาราง 20 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านการกระจายอำนาจ	171
ตาราง 21 แสดงลักษณะของโครงการ หรือกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงาน.....	174
ตาราง 22 แสดงปัญหาที่พบก่อนที่จะเป็น Best Practice และมีวิธีการแก้ปัญหา	176
ตาราง 23 แสดงสิ่งที่เป็นปัจจัยในความสำเร็จ	178
ตาราง 24 แสดงแนวทางและวิธีการของการบริหารเชิงกลยุทธ์	179
ตาราง 25 แสดงแนวทางและวิธีการของการมีส่วนร่วมในการบริหาร	182
ตาราง 26 แสดงแนวทางและวิธีการของการทำงานเป็นทีม	184
ตาราง 27 แสดงแนวทางและวิธีการของการนำหลักการกระจายอำนาจ.....	186
ตาราง 28 แสดงบุคคล/หน่วยงาน ที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการปฏิบัติงาน	187
ตาราง 29 แสดงโครงการ หรือกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงาน	194
ตาราง 30 แสดงแนวทาง และวิธีการการบริหารเชิงกลยุทธ์ ที่นำมาใช้ในการบริหาร	195
ตาราง 31 แสดงแนวทาง และวิธีการของหลักการมีส่วนร่วม.....	196
ตาราง 32 แสดงแนวทาง และวิธีการของการทำงานเป็นทีม.....	198
ตาราง 33 แสดงแนวทาง และวิธีการของหลักการกระจายอำนาจในการบริหาร	199
ตาราง 34 แสดงแนวทาง และวิธีการในการแก้ปัญหา อุปสรรค.....	200
ตาราง 35 แสดงบุคคล/หน่วยงาน ที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการปฏิบัติงาน	201
ตาราง 36 แสดงข้อเสนอแนะเพิ่มเติม.....	204
ตาราง 37 แสดงบทบาทของผู้เกี่ยวข้อง	209
ตาราง 38 แสดงปัจจัยความสำเร็จ	209
ตาราง 39 แสดงองค์ประกอบที่ 1 การบริหารจัดการด้วยวิธีการบริหารเชิงกลยุทธ์.....	210
ตาราง 40 แสดงองค์ประกอบที่ 2 การบริหารจัดการด้วยวิธีการมีส่วนร่วม.....	212
ตาราง 41 แสดงองค์ประกอบที่ 3 การบริหารจัดการด้วยวิธีการทำงานเป็นทีม	215

ตาราง 42 แสดงองค์ประกอบที่ 4 การบริหารจัดการด้วยวิธี การกระจายอำนาจ.....	217
ตาราง 43 แสดงวิธีการส่งเสริม	218
ตาราง 44 แสดงองค์ประกอบที่ 1 บทบาทของผู้เกี่ยวข้อง.....	230
ตาราง 45 แสดงองค์ประกอบที่ 2 การบริหารเชิงกลยุทธ์แบบมีส่วนร่วม	232
ตาราง 46 แสดงองค์ประกอบที่ 3 วิธีการส่งเสริมทักษะอาชีพและการมีงานทำ.....	233
ตาราง 47 แสดงองค์ประกอบที่ 4 การทำงานเป็นทีม	234
ตาราง 48 แสดงองค์ประกอบที่ 5 ผลลัพธ์	234
ตาราง 49 แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	235
ตาราง 50 แสดงผลการประเมิน ด้านองค์ประกอบการบริหาร	237
ตาราง 51 แสดงผลการประเมิน ด้านบทบาทของผู้บริหาร.....	238
ตาราง 52 แสดงผลการประเมิน ด้านบทบาทของครูผู้สอน.....	239
ตาราง 53 แสดงผลการประเมิน ด้านบทบาทของผู้ปกครอง.....	241
ตาราง 54 แสดงผลการประเมินด้านบทบาทของสถานประกอบการ หรือหน่วยงาน	242
ตาราง 55 แสดงผลการประเมิน ด้านบทบาทของชุมชน/หน่วยงานอื่น	243
ตาราง 56 แสดงผลการประเมิน ชั้นวางแผนกลยุทธ์ (ร่วมวางแผนและตัดสินใจ).....	244
ตาราง 57 แสดงผลการประเมิน ชั้นดำเนินกลยุทธ์ (ร่วมดำเนินการ)	246
ตาราง 58 แสดงผลการประเมิน ชั้นประเมินผลและปรับปรุงกลยุทธ์.....	247
ตาราง 59 แสดงผลการประเมิน ด้านนำหลักสูตรไปจัดการเรียนการสอน.....	249
ตาราง 60 แสดงผลการประเมิน ด้านประสานและทำข้อตกลง (MOU).....	250
ตาราง 61 แสดงผลการประเมิน องค์ประกอบที่ 4 การทำงานเป็นทีม	251
ตาราง 62 แสดงผลการประเมิน องค์ประกอบที่ 5 ผลลัพธ์ ด้านทำงานกับผู้ปกครอง ...	252
ตาราง 63 แสดงผลการประเมิน องค์ประกอบที่ 5 ผลลัพธ์ ด้านประกอบอาชีพอิสระ...	253

ตาราง 64 แสดงผลการประเมิน องค์ประกอบที่ 5 ผลลัพธ์ ด้านทำงาน254

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพ 1 แสดงการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการมีงานทำตามยุทธศาสตร์ 2555	58
ภาพ 2 แสดงแนวทางการศึกษาต่อ/ประกอบอาชีพ.....	87
ภาพ 3 แสดงกรอบแนวคิดในการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วม	146
ภาพ 4 แสดงขั้นตอนการดำเนินการวิจัย.....	147
ภาพ 5 แสดงกรอบแนวทางในการยก่างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม	208
ภาพ 6 แสดงผลการยก่างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริม	220
ภาพ 7 แสดงรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ	227

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ความตอนหนึ่งว่า (คำพูดของพ่อ, 2562)

“...งานช่วยคนพิการนี้ ก็มีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะว่าผู้พิการ มิได้เป็นผู้ที่อยากพิการ แต่อยากช่วยตนเอง ถ้าเราไม่สามารถช่วยเขาให้สามารถที่จะปฏิบัติงานอะไรเพื่อชีวิตและมีเศรษฐกิจของครอบครัวจะทำให้เกิดสิ่งที่หนักในครอบครัว หนักแก่ส่วนรวม ฉะนั้น นโยบายที่จะทำก็คือ ช่วยเขาให้ช่วยตนเองได้ เพื่อที่จะให้เขาสามารถเป็นประโยชน์ต่อสังคม...”

จากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ที่ได้พระราชทานพระราชดำรัสแก่คณะกรรมการมูลนิธิอนุเคราะห์คนพิการในพระราชูปถัมภ์ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน วันศุกร์ที่ 22 มีนาคม พุทธศักราช 2517 ในด้านการช่วยเหลือคนพิการ ทรงมุ่งให้ผู้พิการสามารถที่จะอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขโดยไม่เป็นภาระของสังคม จึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญต่อการสร้างและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองซึ่งสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ที่ได้กำหนดการสร้างโอกาสและการพัฒนาคุณภาพคนในสังคมอย่างเท่าเทียมกันไว้ใน มาตรา 4 เรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคล มาตรา 30 เรื่องความเท่าเทียมกันในกฎหมายและการได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย

ปัจจุบันแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ประชากร พลังงานและสิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและในท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ที่มีการเคลื่อนย้ายคน เงิน เทคโนโลยี ข้อมูล ข่าวสารและความรู้อย่างเสรี กระทั่งวงศานุภาพการศึกษาธิการมีหน้าที่หลักในการจัดการศึกษาที่จะต้องพัฒนากำลังคนให้มีขีดความสามารถ และศักยภาพในการแข่งขันบนเวทีโลกจึงได้มีแผนการปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบ พ.ศ. 2558-2564 มีแผนการผลิตและพัฒนากำลังคน เพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขัน ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของชาติ พ.ศ. 2557 ที่ให้ความสำคัญในการพัฒนาคนอย่างยั่งยืน และจากแนวโน้มการปฏิรูปการศึกษาในหลายประเทศได้ให้ความสำคัญอย่างมากกับ “ทักษะ” (Skill) หรือ ความชำนาญในการปฏิบัติมากกว่าเนื้อหาตามตำรา (Content) ซึ่งองค์การยูเนสโกได้แนะนำว่าผู้เรียนควรมีทักษะที่ครอบคลุม 3 กลุ่ม ได้แก่ ทักษะพื้นฐาน คือ ทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่น อ่านออก

เขียนได้ คิดเลขเป็น ทักษะเพื่อการทำงาน คือ ทักษะพื้นฐานในการทำงานของทุกอาชีพ ได้แก่ เทคโนโลยี สารสนเทศ การคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ การทำงานเป็นทีม และการสื่อสาร และทักษะเฉพาะ อาชีพ คือ ทักษะเบื้องต้นของอาชีพที่สนใจ

ตามนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ 2558 และ 2559 ได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทุกระดับทุกประเภท นอกจากนี้ ยังได้ตระหนักถึงความสำคัญ และเตรียมความพร้อมด้านวิชาชีพให้ผู้เรียนทุกระดับการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมองเห็น ภาพงานอาชีพต่างๆ โดยมุ่งเน้นให้ ผู้เรียนรู้จักตนเอง สำรวจความสนใจ ความถนัด และมองเห็นเส้นทาง ชีวิตในอนาคต เพื่อวางแผนในการศึกษาต่อ หรือเข้าสู่ตลาดแรงงานได้อย่างมีคุณภาพ และได้ร่วมมือ กับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อเตรียมคนให้มีทักษะและศักยภาพสอดคล้องกับความต้องการ ของตลาดแรงงานด้านทักษะฝีมือ ด้านร่างกายและจิตใจ ด้านลักษณะนิสัยในการทำงาน (ขยัน อดทน กระตือรือร้น ซื่อสัตย์ และรับผิดชอบ) ให้สามารถก้าวสู่โลกแห่งการทำงาน หรือศึกษาต่ออย่างมีคุณภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559, น. 1) สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ซึ่งได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนและสังคมไทยให้มี คุณภาพ มีโอกาสเข้าถึงทรัพยากรและได้รับประโยชน์จากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นธรรม รวมทั้งสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจด้วยฐานความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ บนพื้นฐานการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงมาเป็นแนวปฏิบัติในการพัฒนาและบริหารประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ, 2554, น. 1) ต่อเนื่องถึงฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ซึ่งมุ่งเน้นการนำความคิด สร้างสรรค์และการพัฒนา นวัตกรรมเพื่อทำให้เกิดสิ่งใหม่ที่มีมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจทั้งในเรื่อง กระบวนการผลิตและรูปแบบผลิตภัณฑ์ และบริการใหม่ๆ การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี รูปแบบการดำเนิน ธุรกิจ และการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมทั้งที่เป็นการเปลี่ยนแปลงตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และนโยบายไทยแลนด์ 4.0 (Thailand 4.0) เพื่อให้ทุกภาคส่วนได้ร่วมสร้างสังคมที่เป็นสุข ลดความเหลื่อมล้ำจัดปัญหาความยากจน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559, น. 3)

จากข้อมูลจำนวนนักเรียน นักศึกษาพิการจำแนกตามสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ปีการศึกษา 2559 ดังนี้

ตาราง 1 แสดงข้อมูลจำนวนนักเรียน นักศึกษาพิการ
จำแนกตามสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ปีการศึกษา 2559

ประเภทความพิการ	สพฐ.	กศน.	สกอ.	สช.	สอศ.	รวม
บุคคลพิการซ้อน	9,888	304	35	39	6	10,272
บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน	4,437	1,154	379	21	228	6,219
บุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา	3,729	198	12	82	27	4,048
บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น	2,198	1,043	203	58	204	3,706
บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้	324,358	692	24	20	65	325,159
บุคคลที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรม หรืออารมณ์	7,166	540	63	8	13	7,790
บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา	32,302	2,496	52	11	67	34,928
บุคคลออทิสติก	7,133	203	211	61	19	7,627
บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหว หรือสุขภาพ	11,066	7,345	621	6	411	19,449
ไม่ระบุประเภทความพิการ	-	-	1,702	306	44	2,052
รวมทั้งหมด	402,277	13,975	3,302	612	1,084	421,250

ที่มา: แผนการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2560-2564) กระทรวงศึกษาธิการ, น. 5

จากตาราง 1 จำนวนนักเรียนพิการในกระทรวงศึกษาธิการ จำแนกตามสังกัด พบว่า สพฐ. มีจำนวนนักเรียนพิการมากที่สุด จำนวน 402,277 คน รองลงมา คือ สังกัด กศน. จำนวน 13,975 คน ส่วนสังกัดที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือ สังกัด สช. จำนวน 612 คน

จากข้อมูลจำนวนนักเรียน แยกตามประเภทความพิการ เปรียบเทียบการเข้ารับการศึกษา ในโรงเรียนเฉพาะความพิการในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในปีการศึกษา 2557-2561 ดังนี้

ตาราง 2 แสดงข้อมูลจำนวนนักเรียน แยกตามประเภทความพิการ

ประเภทความบกพร่อง	ปีการศึกษา				
	2557	2558	2559	2560	2561
1. บกพร่องทางการเห็น	210	203	196	206	172
2. บกพร่องทางการได้ยิน	4,097	3,780	3,443	3,252	3,061
3. บกพร่องทางสติปัญญา	6,737	6,836	6,602	6,362	6,358
4. บกพร่องทางร่างกายหรือสุขภาพ	573	518	426	486	496
5. บกพร่องทางการเรียนรู้	36	65	110	142	152
6. บกพร่องทางการพูดและภาษา	1	6	6	13	17
7. บกพร่องทางพฤติกรรมหรืออารมณ์	5	3	13	16	21
8. ออทิสติก	962	1,108	1,302	1,445	1,551
9. ความพิการซ้อน	342	512	838	958	1,067
10. ไม่ระบุ	21	0	0	0	0
รวมทั้งสิ้น	12,984	13,031	12,936	12,880	12,895

ที่มา: ปรับปรุงจาก สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2562

จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่ากลุ่มนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จะเป็นกลุ่มที่มีจำนวนเข้าเรียนมากที่สุด ในระยะ 5 ปีการศึกษา ตั้งแต่ปีการศึกษา 2557-2561 รองลงมา คือ กลุ่มนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน และนักเรียนกลุ่มออทิสติก และจากข้อมูลดังกล่าว กลุ่มนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาส่วนใหญ่ หรือเกือบทั้งหมดจะได้รับการศึกษาถึงระดับชั้นสูงสุด คือ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ดังนั้น เพื่อให้เกิดประโยชน์ และเกิดความเหมาะสมกับศักยภาพของนักเรียนที่มีความบกพร่อง โรงเรียนในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษจึงได้ปรับหลักสูตรการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้รับโอกาสในการสัมผัสประสบการณ์ในวิชาชีพต่างๆอย่างหลากหลาย ฝึกทักษะที่จำเป็น และเตรียมคุณลักษณะที่ดีเพื่อการประกอบอาชีพได้สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจและศักยภาพของตนเองได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา 2 แนวทาง คือ การจัดรายวิชาเพิ่มเติมในแผนการเรียนวิชาปกติ และจัดการศึกษารายวิชาอาชีพระยะสั้น เพราะเด็กพิการที่อยู่ในโรงเรียนเฉพาะความพิการมีความจำเป็นในการฝึกฝนทักษะอาชีพในการดำเนินชีวิตประจำวัน เนื่องจากผู้เรียนส่วนใหญ่เมื่อจบการศึกษาภาคบังคับแล้ว ผู้เรียนต้องสามารถดำรงชีวิตเหมือนคนปกติ สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองได้

ในปัจจุบัน พบว่า คนพิการที่อยู่ในวัยทำงาน (อายุ 15-60 ปี) มีจำนวน 781,576 คน คนพิการที่ประกอบอาชีพ จำนวน 196,021 คน คิดเป็นร้อยละ 25.08 (กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ, 2559) และจากข้อมูลในปีการศึกษา 2561 (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2562) พบว่า นักเรียนกลุ่มที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เรียนจบในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หลังจากจบการศึกษาแล้ว เข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา จำนวน 7 คน เข้าศึกษาต่อในสถาบันอาชีวศึกษาระดับ ปวส. จำนวน 4 คน และไปประกอบอาชีพ จำนวน 313 คน และจากข้อมูลปีการศึกษา 2552 (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2552) พบว่า นักเรียนกลุ่มที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เรียนจบในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ประกอบอาชีพ ร้อยละ 7.21 จากจำนวนที่เข้าเรียนทั้งหมด ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมการศึกษาที่จัดให้กับนักเรียนนั้นเป็นไปตามวัตถุประสงค์และประสบความสำเร็จตามที่ตั้งไว้ และจากผลการศึกษาการประเมินโครงการพัฒนาวิชาชีพเพื่อการมีงานทำของโรงเรียน เฉพาะความพิการ (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2560, น. 2-3) ยังพบปัญหาหลายประเด็น ดังนี้

ด้านสภาวะแวดล้อม พบว่า การให้ความยอมรับและการให้โอกาสในการประกอบอาชีพของนักเรียนพิการของสถานประกอบการยังอยู่ในระดับน้อย สถานประกอบการที่ให้การยอมรับและให้โอกาสในการฝึกอาชีพอยู่ห่างไกลจากโรงเรียน ผู้ปกครองขาดความสนใจที่จะส่งเสริมให้นักเรียนในปกครองประกอบอาชีพและให้ความสำคัญกับการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษามากกว่าการประกอบอาชีพ ส่งผลให้ความร่วมมือของผู้ปกครองในการส่งเสริมให้กับนักเรียนเรียนรู้งานอาชีพในโรงเรียนและสถานประกอบการอยู่ในระดับน้อย

ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า ด้านบุคลากร ขาดบุคลากรที่มีความชำนาญในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนงานอาชีพ ภาระงานของครูผู้สอนมีมากทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนงานอาชีพขาดความต่อเนื่อง การดำเนินงานการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำของนักเรียนพิการ มีระยะเวลาจำกัด ส่งผลให้การบริหารจัดการเกี่ยวกับการวางแผนการทำงานต้องเร่งด่วน ขาดการกำกับ ติดตาม การดำเนินงานอย่างเป็นระบบ จึงทำให้การดำเนินงานขาดความต่อเนื่อง

ด้านกระบวนการ พบว่า สถานศึกษาขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องการเตรียมบุคลากรที่จะประสานงานเพื่อนำนักเรียนเข้าฝึกอาชีพ การเตรียมผู้สอนงาน (Job Coach) สำหรับนักเรียนที่มีปัญหาในการทำงานระหว่างการฝึกอาชีพ ขาดการนิเทศ กำกับ ติดตาม การทำงานอย่างต่อเนื่อง

ด้านผลผลิต พบว่า นักเรียนยังขาดวินัยเกี่ยวกับการทำงานในสถานประกอบการ ผลผลิตที่มีคุณภาพที่ผลิตได้มีจำนวนน้อย เมื่อจบการศึกษาแล้วนักเรียนไม่มีทุนทรัพย์ในการดำเนินงานอาชีพที่ตนเองต้องการ

รวมถึงปัญหาเกี่ยวกับการไม่เป็นที่ยอมรับของตลาดแรงงาน (สุรพล ปธานวนิช และคณะ, 2540) ปัญหาเกี่ยวกับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาไม่สามารถดูแลตนเองได้ เป็นภาระของ

ครอบครัว และสังคมหลังออกจากระบบโรงเรียน ปัญหาในการแสดงพฤติกรรมการปรับตัวที่เหมาะสม (สตใส คัมทรัพย์อนันต์, 2551, น. 2-3) ปัญหาการขาดโอกาสในการพัฒนาและเข้ามีส่วนร่วมในโครงการทดลองจ้างงานของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ในการประกอบอาชีพ (วิริยะ นามศิริพงษ์พันธุ์, 2547, น. 3-5)

จากปัญหาดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่าบุคคลกลุ่มนี้ยังขาดโอกาสในการยอมรับและสนับสนุน รวมถึงบุคคลที่เกี่ยวข้องยังขาดทักษะและความชำนาญในด้านการฝึกอาชีพให้กับนักเรียน จึงทำให้เป็นปัญหาในเรื่องความเชื่อมั่นในฝีมือการทำงาน และยังไม่สามารถได้รับการยอมรับในการถูกจ้างงานของบุคคลกลุ่มนี้ การจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำจึงเป็นแนวคิดทางการศึกษาที่โรงเรียน ครอบครัว และชุมชนควรร่วมกันทำขึ้นอย่างเป็นระบบเพื่อช่วยเพิ่มความสามารถของเด็กนักเรียน และสุดท้ายจะช่วยให้พวกเขาประสบความสำเร็จในด้านเศรษฐกิจ สังคม และชีวิตส่วนตัวได้ในที่สุด สำหรับการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำในโรงเรียนเฉพาะความพิการ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ให้สามารถตอบสนองกับความต้องการของผู้เรียน จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายประการ ทั้งด้านผู้บริหาร สถานศึกษา ครูและบุคลากรของโรงเรียน ความพร้อมด้านทรัพยากรที่จะใช้ในการบริหารจัดการโรงเรียน ด้านตัวนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ดังนั้น การบริหาร และการวางแผนของผู้บริหารโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนด้านการศึกษาเพื่อการมีงานทำให้กับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาให้บรรลุเป้าหมาย มีปัจจัยด้านการบริหารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ คือ การบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participatory Management) และการสร้างเครือข่ายทางการศึกษา (Educational Networking) ซึ่งปัจจัยเหล่านี้มีความสำคัญอย่างมากต่อการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ทุกอย่างถูกเชื่อมเข้าหากันหมด การทำงานแบบลำพังแบบในอดีตที่สั่งการโดยผู้บังคับบัญชาสูงสุดจึงไม่ได้ผลอีกต่อไป ในทางตรงกันข้าม การร่วมมือร่วมใจ และการทุ่มเทพลังในการปฏิบัติหน้าที่หรือดำเนินงานเพื่อให้ บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ย่อมจะเกิดผลดีต่อการดำเนินงานอย่างมากมาย (ประเวศ วะสี, 2543 อ้างถึงใน รุจิราภา นาคะพงษ์, 2556)

การจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำในโรงเรียนเฉพาะความพิการยังคงประสบปัญหาอยู่มากในด้านต่างๆ ทั้งในด้านครู และบุคลากรที่มีจำนวนไม่เพียงพอ อีกทั้งยังขาดทักษะและประสบการณ์ทั้งในการจัดทำหลักสูตรอาชีพ ด้านงบประมาณ สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และอาคารสถานที่ซึ่งมีไม่เพียงพอ และด้านตัวนักเรียนที่มีข้อจำกัดด้านความพิการ รวมถึงขาดทักษะ และความเชื่อมั่นในตนเอง โดยเฉพาะในของกลุ่มนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา พบว่ามีความพร้อมน้อยที่สุด ไม่สามารถเข้าสู่การประกอบอาชีพได้อีกด้วย ทั้งนี้เป็นเพราะว่า นักเรียนขาดโอกาสในการปฏิสัมพันธ์กับคนทั่วไป รวมถึงยังขาดการเรียนรู้ทักษะต่างๆ ที่จำเป็น และประเด็นที่สำคัญก็คือ มีปัญหาในการปรับตัวเป็นอย่างมาก (กุลยา ก่อสุวรรณ, 2553) ซึ่งชี้ให้เห็นว่า มีความจำเป็นอย่างมากที่โรงเรียนจะต้องให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ได้เรียนรู้ทักษะการทำงานต่างๆ ไป ทั้งนี้ ในการที่จะขับเคลื่อนการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาให้สามารถตอบสนองกับความต้องการของนักเรียนดังกล่าว จึงจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายประการ ทั้งด้านผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา ตัวนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสถานประกอบการ รวมถึงความพร้อมด้านทรัพยากรที่ต้องใช้ในการบริหารจัดการในการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการมีงานทำสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาให้บรรลุเป้าหมาย

ดังนั้น เพื่อให้เห็นถึงความสำคัญว่าโรงเรียนจะต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบของการสอนวิชาชีพเพื่อการทำงานให้กับนักเรียนด้วยการมีส่วนร่วมจากหลายฝ่าย ในการร่วมมือกันจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จากทั้งภาครัฐ คือ โรงเรียน ผู้อำนวยการ ครู และบุคลากรทางการศึกษา หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง และภาคเอกชน คือ สถานประกอบการต่างๆ ยิ่งไปกว่านั้นได้มีประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง ปี 2559 ปีแห่งความร่วมมือด้านการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เพื่อให้การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษเป็นไปตามเป้าหมาย ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา บุคคลที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ทุกคนเข้าถึงบริการที่ครบทุกด้าน ดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข จึงจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือของครอบครัว ชุมชน สถานประกอบการ หน่วยงาน และองค์กรที่เกี่ยวข้องโดยกำหนดแนวทางการดำเนินงานด้วยการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ (Transition from School to Work) เพื่อให้บุคคลที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษมีทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ ส่งผลให้ผู้วิจัยสนใจทำการศึกษารื่อง รูปแบบการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการมีงานทำสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

คำถามการวิจัย

1. สภาพและแนวทางในการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เป็นอย่างไร
2. รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ควร มีลักษณะเป็นอย่างไร
3. รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ มีความเป็นไปได้และมีความเป็นประโยชน์มากน้อยเพียงใด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์หลัก

เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

วัตถุประสงค์เฉพาะ มีดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพ และแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
2. เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
3. เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
2. เป็นข้อมูลการส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนสำหรับผู้บริหารระดับสูง และผู้บริหารโรงเรียน นำไปใช้ในการกำหนดนโยบายและนำไปสู่การบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
3. เป็นข้อมูลสำหรับโรงเรียนที่สอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาทั่วประเทศ ที่จะสามารถนำรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำสำหรับนักเรียนมาเป็นแนวทางในการส่งเสริมอาชีพให้ตอบสนองกับศักยภาพและความต้องการของนักเรียนมากยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยตามขั้นตอนการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพ และแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ แบ่งออกเป็น 2 ชั้น ดังนี้

ชั้นที่ 1.1 การศึกษาสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

งานวิจัยนี้ได้ศึกษาสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ดังนี้

ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูล คือ ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารงานวิชาการ ครูผู้สอน กลุ่มทักษะงานอาชีพ วิธีการได้มาโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 144 คน จากโรงเรียน 12 แห่งๆ ละ 12 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารงานวิชาการ จำนวน 1 คน ครูผู้สอนกลุ่มทักษะงานอาชีพ จำนวน 10 คน ดังรายชื่อ ดังนี้

1. โรงเรียนแพร่ปัญญาอนุกุล จังหวัดแพร่
2. โรงเรียนพิจิตรปัญญาอนุกุล จังหวัดพิจิตร
3. โรงเรียนพิษณุโลกปัญญาอนุกุล จังหวัดพิษณุโลก
4. โรงเรียนสุพรรณบุรีปัญญาอนุกุล จังหวัดสุพรรณบุรี
5. โรงเรียนลพบุรีปัญญาอนุกุล จังหวัดลพบุรี
6. โรงเรียนฉะเชิงเทราปัญญาอนุกุล จังหวัดฉะเชิงเทรา
7. โรงเรียนอุบลปัญญาอนุกุล จังหวัดอุบลราชธานี
8. โรงเรียนกาฬสินธุ์ปัญญาอนุกุล จังหวัดกาฬสินธุ์
9. โรงเรียนนครราชสีมาปัญญาอนุกุล จังหวัดนครราชสีมา
10. โรงเรียนสงขลาพัฒนาปัญญา จังหวัดสงขลา
11. โรงเรียนชุมพรปัญญาอนุกุล จังหวัดชุมพร
12. โรงเรียนภูเก็ตปัญญาอนุกุล จังหวัดภูเก็ต

ขอบเขตด้านเนื้อหา

1. ด้านการบริหารเชิงกลยุทธ์
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการบริหาร
3. ด้านการทำงานเป็นทีม
4. ด้านการกระจายอำนาจในการบริหาร

ขอบเขตด้านตัวแปร

สภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ

ขั้นที่ 1.2 การศึกษาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการบริหารเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

สถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice)

โรงเรียนที่เปิดทำการสอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ มีหลักเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้

1. โรงเรียนที่เปิดทำการสอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ
2. โรงเรียนที่อยู่ในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. มีการบริหารเพื่อส่งเสริมอาชีพของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ที่มีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) เป็นส่วนหนึ่งของรายวิชาตามโครงสร้างหลักสูตรทักษะอาชีพ และมีผลงานดีเด่นที่ประสบความสำเร็จ เป็นที่ประจักษ์ ได้รับรางวัลจากการส่งเสริมอาชีพของนักเรียนในระดับกลุ่มสถานศึกษา ระดับภาค หรือระดับชาติ เป็นที่ยอมรับของสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

วิธีการได้มาโดยให้สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เป็นผู้คัดเลือกโรงเรียนตามหลักเกณฑ์ข้างต้น และใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 5 แห่ง มีรายชื่อ ดังนี้

1. โรงเรียนฉะเชิงเทราปัญญานุกูล จังหวัดฉะเชิงเทรา มีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) กลุ่มอาชีพเกษตรกรรม
 2. โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี มีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) กลุ่มอาชีพอุตสาหกรรม
 3. โรงเรียนพิษณุโลกปัญญานุกูล จังหวัดพิษณุโลก มีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) กลุ่มอาชีพพาณิชยกรรมและบริการ
 4. โรงเรียนภูเก็ตปัญญานุกูล จังหวัดภูเก็ต มีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) กลุ่มอาชีพความคิดสร้างสรรค์
 5. โรงเรียนแพร่ปัญญานุกูล จังหวัดแพร่ มีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) กลุ่มอาชีพคหกรรม
- ผู้ทรงคุณวุฒิ**

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการบริหารและการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการมีงานทำสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 3 คน ที่มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ และอดีตผู้บริหารสถานศึกษา

ขอบเขตด้านตัวแปร

แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการมีงานทำสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ประกอบด้วย 1) ด้านการบริหารเชิงกลยุทธ์ 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการบริหาร 3) ด้านการทำงานเป็นทีม และ 4) ด้านการกระจายอำนาจในการบริหาร

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ แบ่งเป็น 2 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 2.1 การยกร่างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 ได้แก่ การศึกษาสภาพ และแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จากการสัมภาษณ์ ผู้บริหารสถานศึกษา ผลสำเร็จของโรงเรียนที่มีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ในการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ และจากการสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการบริหารและการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ขอบเขตด้านตัวแปร

ร่างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ขั้นที่ 2.2 การตรวจสอบร่างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ในการตรวจสอบร่างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยใช้วิธีการประชุม สัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ มีรายละเอียด ดังนี้

ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาและเป็นภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 9 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย อาจารย์มหาวิทยาลัยทางด้านการบริหารหรือสาขาอื่นที่เกี่ยวข้อง จำนวน 3 คน อาจารย์มหาวิทยาลัยทางด้านการศึกษาพิเศษ จำนวน 3 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน

ขอบเขตด้านตัวแปร

ความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ มีรายละเอียด ดังนี้

ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้บริหารโรงเรียน รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ ครูผู้สอนงานอาชีพนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 323 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 19 คน รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ จำนวน 19 คน ครูผู้สอนงานอาชีพนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 285 คน

ขอบเขตด้านตัวแปร

ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ความบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง การแบ่งระดับเชาวน์ปัญญา (IQ) ตามระดับความรุนแรง สาเหตุ หรือความช่วยเหลือสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาต้องการ 4 ระดับ คือ 1) ความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเล็กน้อย (Mild Intellectual Dilabilities) มีระดับเชาวน์ปัญญา (IQ) ระหว่าง 50-69 2) ความบกพร่องทางสติปัญญาระดับปานกลาง (Moderate Intellectual Dilabilities) มีระดับเชาวน์ปัญญา (IQ) ระหว่าง 35-49 3) ความบกพร่องทางสติปัญญาระดับรุนแรง (Severe Intellectual Dilabilities) มีระดับเชาวน์ปัญญา (IQ) ระหว่าง 20-34 4) ความบกพร่องทางสติปัญญาระดับรุนแรงมาก (Profound Intellectual Dilabilities) มีระดับเชาวน์ปัญญา (IQ) ต่ำกว่า 20
2. นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ที่เรียนอยู่ในโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 19 โรงเรียน และมีระดับเชาวน์ปัญญา (IQ) ระหว่าง 50-69
3. สภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง ระดับความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ และครูผู้สอนงานอาชีพ ทั้ง 5 กลุ่มงาน เกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ 4 ด้าน ได้แก่ 1) การบริหารเชิงกลยุทธ์ 2) การมีส่วนร่วมในการบริหาร

3) การทำงานเป็นทีม และ 4) การกระจายอำนาจในการบริหาร ได้จากการตอบแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

4. แนวทางการการบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง ข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับวิธีการการบริหารแบบมีส่วนร่วม 4 ด้าน ได้แก่ 1) การบริหารเชิงกลยุทธ์ 2) การมีส่วนร่วมในการบริหาร 3) การทำงานเป็นทีม และ 4) การกระจายอำนาจในการบริหาร ได้จากการศึกษาและสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) และผู้ทรงคุณวุฒิ

5. รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง องค์ประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วม 5 องค์ประกอบ ที่สัมพันธ์กันประกอบด้วย ได้แก่ 1) บทบาทของผู้เกี่ยวข้อง 2) การบริหารเชิงกลยุทธ์แบบมีส่วนร่วม 3) วิธีส่งเสริมทักษะอาชีพและการมีงานทำ 4) การทำงานเป็นทีม และ 5) ผลลัพธ์ โดยมีผู้เกี่ยวข้อง 4 ฝ่าย ได้แก่ โรงเรียน ผู้ปกครอง สถานประกอบการ และ ชุมชน/หน่วยงานอื่น ที่ร่วมกันวางแผนและตัดสินใจร่วมดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมติดตาม ประเมินผล ควบคุมกัน ทั้งการบริหารเชิงกลยุทธ์และวิธีการส่งเสริมทักษะอาชีพและการมีงานทำ โดยการทำงานเป็นทีมส่งผลให้นักเรียนมีงานทำ

5.1 บทบาทของผู้เกี่ยวข้อง หมายถึง บทบาทของผู้บริหาร บทบาทของครูผู้สอน บทบาทของผู้ปกครอง บทบาทของสถานประกอบการ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และ บทบาทของชุมชน/หน่วยงานอื่น ตามองค์ประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

5.2 การบริหารเชิงกลยุทธ์แบบมีส่วนร่วม หมายถึง ขั้นตอนการบริหารเชิงกลยุทธ์ จำแนกเป็น ชั้นวางแผนกลยุทธ์ (ร่วมวางแผนและตัดสินใจ) ชั้นดำเนินกลยุทธ์ (ร่วมดำเนินการ) และชั้นประเมินผลและปรับปรุงกลยุทธ์ (ร่วมติดตาม ประเมินผล, ร่วมรับผลประโยชน์)

5.3 วิธีการส่งเสริมทักษะอาชีพและการมีงานทำ หมายถึง การนำหลักสูตรไปจัดการเรียนการสอน และประสานและทำข้อตกลง (MOU)

5.4 การทำงานเป็นทีม หมายถึง การสร้างความตระหนักและความร่วมมือ มีระบบการทำงานในการพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนที่ชัดเจน เพื่อให้เกิดการพัฒนานักเรียนด้านอาชีพ

5.5 ผลลัพธ์ หมายถึง ความสามารถในการมีงานทำของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา 3 ลักษณะ คือ 1) ทำงานกับผู้ปกครอง 2) ประกอบอาชีพอิสระ และ 3) ทำงานในสถานประกอบการ

6. ความเหมาะสมของรูปแบบ หมายถึง ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ เกี่ยวกับความสมบูรณ์พอเหมาะพอดี และความสมควรของร่างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมอาชีพของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

7. ความเป็นไปได้ของรูปแบบ หมายถึง ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนปัญญานุกูล สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ที่มีต่อรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมอาชีพของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ที่สามารถนำไปใช้หรือความสามารถในการปฏิบัติได้

8. ความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ หมายถึง ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนปัญญานุกูล สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ที่มีต่อรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมอาชีพของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เกี่ยวกับผลที่เกิดขึ้นจากการนำรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมอาชีพของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ไปใช้

9. โรงเรียนที่สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ หมายถึง โรงเรียนปัญญานุกูล ที่เปิดทำการสอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ ตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล ถึง ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 และสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 19 โรงเรียน คือ 1) โรงเรียนเชียงรายปัญญานุกูล จังหวัดเชียงราย 2) โรงเรียนกาวิละอนุกุล จังหวัดเชียงใหม่ 3) โรงเรียนน่านปัญญานุกูล จังหวัดน่าน 4) โรงเรียนแพร่ปัญญานุกูล จังหวัดแพร่ 5) โรงเรียนพิษณุโลกปัญญานุกูล จังหวัดพิษณุโลก 6) โรงเรียนพิจิตรปัญญานุกูล จังหวัดพิจิตร 7) โรงเรียนนครสวรรค์ปัญญานุกูล จังหวัดนครสวรรค์ 8) โรงเรียนสุพรรณบุรีปัญญานุกูล จังหวัดสุพรรณบุรี 9) โรงเรียนลพบุรีปัญญานุกูล จังหวัดลพบุรี 10) โรงเรียนฉะเชิงเทราปัญญานุกูล จังหวัดฉะเชิงเทรา 11) โรงเรียนระยองปัญญานุกูล จังหวัดระยอง 12) โรงเรียนนครราชสีมาปัญญานุกูล จังหวัดนครราชสีมา 13) โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี 14) โรงเรียนกาฬสินธุ์ปัญญานุกูล จังหวัดกาฬสินธุ์ 15) โรงเรียนเพชรบุรีปัญญานุกูล จังหวัดเพชรบุรี 16) โรงเรียนนครศรีธรรมราชปัญญานุกูล จังหวัดนครศรีธรรมราช 17) โรงเรียนชุมพรปัญญานุกูล จังหวัดชุมพร 18) โรงเรียนสงขลาพัฒนาปัญญา จังหวัดสงขลา 19) โรงเรียนภูเก็ตปัญญานุกูล จังหวัดภูเก็ต

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ครั้งนี้ ผู้วิจัย ได้ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีรายละเอียดตามหัวข้อ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับคนพิการ และผู้ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

- 1.1 ความหมายของคนพิการ
- 1.2 ประเภทของความพิการ
- 1.3 แนวคิดเกี่ยวกับผู้ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

2. แนวคิดการจัดการศึกษาสำหรับผู้พิการและการจัดการศึกษา สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

- 2.1 แนวคิดการจัดการศึกษาสำหรับผู้พิการ
- 2.2 รูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีภาวะความบกพร่องทางสติปัญญา
- 2.3 วิธีการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กที่มีภาวะความบกพร่องทางสติปัญญา

3. แนวคิดเกี่ยวกับอาชีพและการส่งเสริมอาชีพและการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

- 3.1 ประเภทของอาชีพสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
- 3.2 นโยบาย และแผนยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการการศึกษาเพื่อการมีงานทำ
- 3.3 แนวทางการส่งเสริมอาชีพสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
- 3.4 รูปแบบจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ โรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

4. แนวคิดและทฤษฎีทางการบริหารแบบมีส่วนร่วม

- 4.1 ความหมายของการบริหารแบบมีส่วนร่วม
- 4.2 กระบวนการมีส่วนร่วม
- 4.3 แนวคิดการมีส่วนร่วมในการบริหาร
- 4.4 องค์ประกอบของการบริหารแบบมีส่วนร่วม

5. แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับรูปแบบและการพัฒนารูปแบบ

- 5.1 ความหมายของรูปแบบ
- 5.2 องค์ประกอบของรูปแบบ
- 5.3 คุณลักษณะของรูปแบบ

5.4 การพัฒนารูปแบบ

5.5 การตรวจสอบรูปแบบ

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

6.1 วิจัยในประเทศ

6.2 วิจัยต่างประเทศ

แนวคิดเกี่ยวกับคนพิการ และผู้ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

1. ความหมายของคนพิการ

การนิยามคำที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับคำศัพท์คนพิการ หรือคนทุพพลภาพ หรือคนที่มีความต้องการพิเศษ (ศาสตราจารย์ พงษ์เทพ, 2553, น. 21-22) ตรงกับคำศัพท์ภาษาอังกฤษ หลายคำ สรุปได้ดังนี้

Cripple หมายถึง ลักษณะความพิการที่เป็นความไม่สมบูรณ์ทางกาย มีอวัยวะหรือส่วนของร่างกายผิดปกติ ที่ทำให้ไม่สามารถเคลื่อนไหว เดิน ยืน วิ่งได้เหมือนคนปกติ

Handicap หมายถึง ลักษณะความพิการที่เป็นความเสียเปรียบ หรือเป็นจุดอ่อนที่มีผลทำให้ไม่สามารถปฏิบัติงานได้เหมือนคนปกติ

Disability หมายถึง ลักษณะความพิการที่เป็นความไร้ความสามารถ หรือด้อยความสามารถ หรือสูญเสียความสามารถที่มีอยู่ หรือไร้สมรรถภาพ ใช้กับอวัยวะที่ต้องใช้ในการทำกิจกรรม เช่น การพูด การฟัง การเห็น การเรียน ลักษณะความพิการทำให้อวัยวะส่วนนั้นทำงานได้ไม่เต็มที่ตามที่ควรจะเป็น

Retardation เป็นศัพท์ที่ใช้กับความพิการทางสติปัญญา หมายถึง ลักษณะความพิการที่เป็นความช้าหรือความหน่วง ความเสื่อม หรือสูญเสีย

Impairment หมายถึง ลักษณะสภาพความพิการที่เป็นความบกพร่องความไม่สมบูรณ์ทางกาย และสติปัญญา เนื้อเยื่อ หรือระบบประสาท เช่น แขนด้วน หรือ เป็นโรคหัวใจ เป็นต้น

Deficiency หมายถึง ลักษณะของความพิการเนื่องมาจากมีคุณสมบัติที่ขาดหายไป ซึ่งคำศัพท์เหล่านี้ เป็นศัพท์ที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในระยะแรก แต่ในช่วงระยะทศวรรษที่ผ่านมานิยมใช้อธิบายลักษณะความพิการในรูปของลักษณะผู้ที่มีความต้องการพิเศษซึ่ง หมายถึง คนที่มีความต้องการที่แตกต่างไปจากคนปกติ โดยในภาษาไทยใช้คำว่า “ผู้ที่มีความต้องการพิเศษ” เป็นศัพท์ใหม่ที่นำมาใช้แทนศัพท์คำว่า “คนพิการ”

เพื่อให้เกิดความชัดเจน องค์การอนามัยโลก (World Health Organization: WHO) ในช่วงทศวรรษ 1970-1980 ได้นิยามศัพท์ที่เกี่ยวกับคนพิการ เพื่อให้เห็นความแตกต่างของคำศัพท์ ระหว่างคำว่า Impairment, Handicap และ Disability ไว้ดังนี้ (Wilson, 1983)

Impairment หมายถึง ความบกพร่องของโครงสร้างทางร่างกาย หรือกระบวนการดำเนินชีวิตที่ปรากฏมาตั้งแต่กำเนิด หรือเป็นผลมาจากอุบัติเหตุในภายหลัง WHO ได้เน้นคำว่า Impairment นั้น ได้รวมถึง การสูญเสีย หรือความผิดปกติของร่างกาย จิตใจ หรือโครงสร้างทางกายวิภาค หรือการทำงานที่ผิดปกติ อาทิเช่น การสูญเสียส่วนของสมองหรือถูกทำลาย รวมถึงการที่ระดับฮอร์โมนในร่างกายไม่สมดุล

Handicap หมายถึง สภาวะของการเสียเปรียบทางสังคมของปัจเจกบุคคล อันเนื่องมาจากการสูญเสียอวัยวะหรือไร้ความสามารถ อันเป็นเหตุให้ไม่สามารถบรรลุการทำหน้าที่ได้ตามที่สังคมคาดหวัง นัยของคำนิยามดังกล่าวแสดงถึงการที่คนพิการ หรือผู้ที่มีความบกพร่องถูกแยก หรือเกิดความเสียเปรียบทางสังคม

Disability หมายถึง สภาวะของการมีข้อจำกัดที่ไม่สามารถดำเนินกิจกรรมตามหน้าที่ที่คาดหวังได้ อันเนื่องมาจากการสูญเสียอวัยวะ นัยของคำนิยามดังกล่าวแสดงถึงการมีข้อจำกัดจากการขาดอวัยวะส่วนนั้น ซึ่งจำเป็นสำหรับการดำเนินกิจกรรมดังกล่าว ที่ทำให้ไม่สามารถดำเนินชีวิตหรือปฏิบัติกิจกรรมได้อย่างเต็มที่เหมือนคนปกติ

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของคำศัพท์จากที่กล่าวมา พบว่า คำว่า Disability จึงเป็นผลลัพธ์ หรือความไม่สามารถในการปฏิบัติกิจกรรม สาเหตุเนื่องมาจากมีความบกพร่อง หรือความไม่สมบูรณ์ของอวัยวะของร่างกาย (Impairment) ส่วนคำว่า Handicap นั้น แสดงผลลัพธ์ที่เป็นผลเนื่องมาจากการสูญเสีย หรือความบกพร่องของอวัยวะดังกล่าว โดยเปรียบเทียบกับความเสียเปรียบทางสังคมจากการ ขาดสภาวะที่สมบูรณ์ของอวัยวะ

สารานุกรมว่าด้วยความพิการและการฟื้นฟู (Encyclopedia of Disability and Rehabilitation) ได้นิยามคำว่า Disability หรือ ความพิการนั้นเป็นเงื่อนไขที่มีข้อจำกัดส่งผลต่อความเสียเปรียบหรือความสามารถของบุคคลในการทำงานปกติหรือระดับที่คาดหวังของกิจกรรมทางจิตหรือทางกายภาพ (Nagler, & Wilson, 1995, p. 257) สอดคล้องกับ Ploy Suebvises (2006, p. 29) นิยามคนพิการ คือ ทรัพยากรมนุษย์ที่ประสบอุปสรรคในการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ และการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมทางสังคม จึงสมควรที่จะสนับสนุน ส่งเสริมให้บุคคลเหล่านี้มีโอกาสในการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ และมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมทางสังคมให้มีความสามารถ และโอกาสเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไป และบุคคลพิการเหล่านี้สมควรที่จะได้รับการปกป้อง ช่วยเหลือ พัฒนาและฟื้นฟูความสามารถ โดยผ่านทาง การรักษาทางการแพทย์ การศึกษา และกิจกรรมทาง สังคมและการฝึกอบรมในการประกอบอาชีพ เพื่อขจัดอุปสรรคทางเศรษฐกิจและสังคมให้หมดสิ้นไป

จากการนิยามคำศัพท์ ที่ได้กล่าวมาข้างต้น คำว่า Disability ถูกนำมาใช้ในการพิจารณา มุมมองที่เกี่ยวข้องกับความพิการ ได้แก่ มุมมองทางการแพทย์ กฎหมาย และสังคม ดังนี้ (Munsumrit, 2002, p. 8)

มุมมองทางด้านการแพทย์ (Medical Perspective) มีเป้าหมายหลักเพื่อรักษาเยียวยาข้อจำกัดอันเป็นผลมาจากสภาพร่างกาย ประสาทสัมผัส การสูญเสียอวัยวะ สติปัญญา หรือความบกพร่องของอวัยวะ เพื่อให้คนพิการหรือผู้ที่มีความบกพร่องทางร่างกายสามารถฟื้นสภาพร่างกายกลับคืนมาเป็นปกติให้มากที่สุดและจะทำให้ปัญหาของคนพิการลด และหมดไปได้

มุมมองทางกฎหมาย (Legal Perspective) มีเป้าหมายเพื่อแสวงหาการสนับสนุนความช่วยเหลือทางการเงิน และความมั่นคงทางสังคม มุมมองดังกล่าวใช้อธิบายภายใต้บริบทของประเด็นเรื่องสิทธิมนุษยชนของปัจเจกบุคคล ความยุติธรรม ซึ่งกฎหมายได้มีการบัญญัติออกมาสำหรับพลเมือง มุมมองทางกฎหมายได้เน้นไปที่การบังคับใช้กฎหมาย และการพยายามทำลายข้อจำกัดที่เป็นอุปสรรคต่อคนพิการในการได้รับความเท่าเทียมกันในสินค้าและบริการสาธารณะ

มุมมองทางสังคม (Social Perspective) ความพิการถูกมองว่าเป็นสถานะที่เป็นข้อจำกัดในการบรรลุเป้าหมายส่วนบุคคลซึ่งแยกคนพิการออกจากการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และส่งผลในการกำหนดความต้องการทางกายภาพ และพฤติกรรมพื้นฐานที่เกื้อหนุนในการเข้าร่วมกิจกรรมหรือการดำเนินวิถีชีวิตร่วมกับชุมชน

Mcbride, & Darl (1963, p. 1) นิยามคำว่าคนพิการไว้ว่า บุคคลผู้ซึ่งไร้ความสามารถอันเกิดจากความบกพร่องของร่างกายจากการบาดเจ็บ อุบัติเหตุ หรือโรค อันเป็นผลให้เกิดความพิการชั่วคราว หรือถาวร

คำนิยาม "คนพิการ" ตามประกาศกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2546 ได้กำหนดไว้ดังนี้ คนพิการ คือ บุคคลซึ่งความสามารถถูกจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวัน และการมีส่วนร่วมทางสังคมได้โดยวิธีการทั่วไป เนื่องจากมีความบกพร่องทางการเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว การสื่อสาร จิตใจ อารมณ์ พฤติกรรม สติปัญญา หรือการเรียนรู้ และมีความต้องการจำเป็นพิเศษด้านต่างๆ เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิต และมีส่วนร่วมในสังคมได้อย่างบุคคลทั่วไป

นิยามคนพิการตามกฎหมายของไทยที่มีการบังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน ได้มีการกำหนดนิยาม ความหมายของคนพิการไว้อย่างครอบคลุมและชัดเจน ทั้งความพิการทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสติปัญญา ดังนี้

พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 มาตรา 4 ได้กำหนดความหมายของคนพิการ หมายถึง บุคคลซึ่งมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวัน หรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคม เนื่องจากมีความบกพร่องทางการเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว การสื่อสาร จิตใจ อารมณ์ พฤติกรรม สติปัญญา การเรียนรู้ หรือความบกพร่องอื่นใดประกอบกับมี อุปสรรคในด้านต่างๆ และมีความต้องการจำเป็นพิเศษทางการศึกษาที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือ ด้านหนึ่งด้านใด เพื่อให้สามารถปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวัน หรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคมได้ อย่างบุคคลทั่วไป

สรุปได้ว่า คนพิการ หมายถึง บุคคลที่มีความผิดปกติ หรือความบกพร่องทางด้านร่างกาย ทางสติปัญญา หรือทางจิตใจ ทำให้เป็นอุปสรรค ในด้านต่างๆ ในการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ และการได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของสังคม และมีความจำเป็นเป็นพิเศษที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือด้านหนึ่งด้านใด เพื่อให้สามารถปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวัน หรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคมได้อย่างบุคคลทั่วไป

2. ประเภทของความพิการ

ตามประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กำหนดประเภทและหลักเกณฑ์ของคนพิการทางการศึกษา พ.ศ. 2552 (ราชกิจจานุเบกษา, 2552, น. 45-47) ได้กำหนดประเภทและหลักเกณฑ์ของคนพิการทางการศึกษา ไว้ 9 ประเภท คือ บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหว หรือสุขภาพ บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ บุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา บุคคลที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรม หรืออารมณ์ บุคคลออทิสติก และบุคคลพิการซ้อน

การพิจารณาบุคคลที่มีความบกพร่องเพื่อจัดประเภทของคนพิการ ให้มีหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

1. บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น ได้แก่ บุคคลที่สูญเสียการเห็นตั้งแต่ระดับเล็กน้อย จนถึงตาบอดสนิท ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1.1 คนตาบอด หมายถึง บุคคลที่สูญเสียการเห็นมาก จนต้องใช้สื่อสัมผัสและสื่อเสียง หากตรวจวัดความชัดของสายตาค้างติเมื่อแก้ไขแล้ว อยู่ในระดับ 6 ส่วน 60 (6/60) หรือ 20 ส่วน 200 (20/200) จนถึงไม่สามารถรับรู้เรื่องแสง

1.2 คนเห็นเลือนราง หมายถึง บุคคลที่สูญเสียการเห็น แต่ยังสามารถอ่านอักษรตัวพิมพ์ขยายใหญ่ด้วยอุปกรณ์เครื่องช่วยความพิการ หรือเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก หากวัดความชัดของสายตาค้างติเมื่อแก้ไขแล้วอยู่ในระดับ 6 ส่วน 18 (6/18) หรือ 20 ส่วน 70 (20/70)

2. บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ได้แก่ บุคคลที่สูญเสียการได้ยินตั้งแต่ระดับหูตึงน้อยจนถึงหูหนวก ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภท ดังนี้

2.1 คนหูหนวก หมายถึง บุคคลที่สูญเสียการได้ยินมากจนไม่สามารถเข้าใจการพูด ผ่านทางการได้ยินไม่ว่าจะใส่หรือไม่ใส่เครื่องช่วยฟัง ซึ่งโดยทั่วไปหากตรวจการได้ยินจะมีการสูญเสียการได้ยิน 90 เดซิเบล ขึ้นไป

2.2 คนหูตึง หมายถึง บุคคลที่มีการได้ยินเหลืออยู่เพียงพอที่จะได้ยินการพูด ผ่านทางการได้ยิน โดยทั่วไปจะใส่เครื่องช่วยฟัง ซึ่งหากตรวจวัดการได้ยินจะมีการสูญเสียการได้ยิน น้อยกว่า 90 เดซิเบล ลงมาถึง 26 เดซิเบล

3. บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ได้แก่ บุคคลที่มีความจำกัดอย่างชัดเจนในการปฏิบัติตน (Functioning) ในปัจจุบัน ซึ่งมีลักษณะเฉพาะ คือ ความสามารถทางสติปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญร่วมกับความจำกัดของทักษะการปรับตัวอีก อย่างน้อย 2 ทักษะจาก 10 ทักษะ ได้แก่ การสื่อความหมาย การดูแลตนเอง การดำรงชีวิตภายในบ้านทักษะทางสังคม/การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การรู้จักใช้ทรัพยากรในชุมชน การรู้จักดูแลควบคุมตนเอง การนำความรู้มาใช้ในการชีวิตประจำวัน การทำงาน การใช้เวลาร่าง การรักษาสุขภาพอนามัยและความปลอดภัย ทั้งนี้ ได้แสดงอาการดังกล่าวก่อนอายุ 18 ปี

4. บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหว หรือสุขภาพ ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภท ดังนี้

4.1 บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหว ได้แก่ บุคคลที่มีอวัยวะไม่สมบูรณ์หรือขาดหายไป กระดูกหรือกล้ามเนื้อผิดปกติ มีอุปสรรคในการเคลื่อนไหว ความบกพร่องดังกล่าว อาจเกิดจากโรคทางระบบประสาท โรคของระบบกล้ามเนื้อและกระดูก การไม่สมบูรณ์ประกอบมาแต่กำเนิด อุบัติเหตุและโรคติดต่อ

4.2 บุคคลที่มีความบกพร่องทางสุขภาพ ได้แก่ บุคคลที่มีความเจ็บป่วยเรื้อรังหรือมีโรคประจำตัวซึ่งจำเป็นต้องได้รับการรักษาอย่างต่อเนื่อง และเป็นอุปสรรคต่อการศึกษา ซึ่งมีผลทำให้เกิดความจำเป็นต้องได้รับการศึกษาพิเศษ

5. บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ได้แก่ บุคคลที่มีความผิดปกติในการทำงานของสมองบางส่วนที่แสดงถึงความบกพร่องในกระบวนการเรียนรู้ที่อาจเกิดขึ้นเฉพาะความสามารถด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้าน คือ การอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ ซึ่งไม่สามารถเรียนรู้ในด้านที่บกพร่องได้ ทั้งที่มีระดับสติปัญญาปกติ

6. บุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา ได้แก่ บุคคลที่มีความบกพร่องในการเปล่งเสียงพูด เช่น เสียงผิดปกติ อัตราความเร็วและจังหวะการพูดผิดปกติ หรือบุคคลที่มีความบกพร่องในเรื่องความเข้าใจหรือการใช้ภาษาพูด การเขียนหรือระบบสัญลักษณ์อื่นที่ใช้ในการ ติดต่อสื่อสาร ซึ่งอาจเกี่ยวกับรูปแบบ เนื้อหา และหน้าที่ของภาษา

7. บุคคลที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรม หรืออารมณ์ ได้แก่ บุคคลที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากปกติเป็นอย่างมาก และปัญหาทางพฤติกรรมนั้นเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นผลจากความบกพร่องหรือความผิดปกติทางจิตใจหรือสมองในส่วนของการรับรู้ อารมณ์ หรือความคิด เช่น โรคจิตเภท โรคซึมเศร้า โรคสมองเสื่อม เป็นต้น

8. บุคคลออทิสติก ได้แก่ บุคคลที่มีความผิดปกติของระบบการทำงานของสมองบางส่วน ซึ่งส่งผลต่อความบกพร่องทางพัฒนาการด้านภาษา ด้านสังคมและการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และมีข้อจำกัดด้านพฤติกรรม หรือมีความสนใจจำกัดเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยความผิดปกตินั้นค้นพบได้ก่อนอายุ 30 เดือน

9. บุคคลพิการซ้อน ได้แก่ บุคคลที่มีสภาพความบกพร่องหรือความพิการมากกว่าหนึ่งประเภทในบุคคลเดียวกัน

กระทรวงสาธารณสุข ได้ออกกฎกระทรวงฉบับที่ 2 พ.ศ. 2537 กำหนดประเภทความพิการและเกณฑ์ในการจำแนกประเภท ตามข้อกำหนดในพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 แบ่ง ออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่ คนพิการทางการมองเห็น คนพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย คนพิการทางการเคลื่อนไหว คนพิการทางจิตใจหรือพฤติกรรม และคนพิการทางสติปัญญา หรือการเรียนรู้ โดยกำหนดเกณฑ์ในการจำแนกไว้ ดังนี้

1. พิกัดทางการมองเห็น คือ

1.1 คนที่มีสายตาสั้นที่ต่ำกว่าเมื่อใช้แว่นสายตารธรรมดา แล้วมองเห็นน้อยกว่า 6/18 หรือ 20/70 จมมองไม่เห็นแม้แต่แสงสว่าง

1.2 มีเส้นสายตาค้นกว่า 30 องศา

2. พิกัดทางการได้ยินและสื่อความหมาย

2.1 การได้ยิน

2.1.1 เด็กอายุน้อยกว่า 7 ปี ลักษณะความพิการ คือ หูตึงปานกลาง หูตึงมาก หูตึงรุนแรง หูหนวก ความดังเฉลี่ยเกิน 40 เดซิเบล จนไม่ได้ยิน

2.1.2 เด็กอายุเกิน 7 ปี ถึงผู้ใหญ่ ลักษณะความพิการ คือ ความผิดปกติ หูตึงมาก หูตึง รุนแรง หูหนวก ความดัง 55 เดซิเบลขึ้นไป จนไม่ได้ยินเสียง

2.2 การสื่อความหมาย ลักษณะความพิการ คือ คนที่มีความผิดปกติ พูดไม่ได้ พูดไม่ชัด หรือการใช้ภาษาพูดจนไม่สามารถสื่อความหมายกับคนอื่นได้

3. พิกัดทางการกาย หรือการเคลื่อนไหว ลักษณะความพิการ ได้แก่

3.1 คนที่มีความผิดปกติหรือความบกพร่องของร่างกายเห็นชัดเจน และไม่สามารถประกอบกิจวัตรประจำวันหลักในชีวิตประจำวันได้ และคนที่สูญเสียความสามารถในการเคลื่อนไหว ทำให้ไม่สามารถประกอบกิจวัตรในชีวิตประจำวันได้

3.2 คนที่สูญเสียความสามารถในการเคลื่อนไหวมือ แขน ขา หรือลำตัว อาจเนื่องมาจากแขนหรือขาขาด อัมพาตหรืออ่อนแรง โรคข้อหรืออาการปวดเรื้อรัง รวมทั้งโรคเรื้อรังของระบบการทำงานของร่างกายอื่นๆ ที่ทำให้ไม่สามารถประกอบกิจวัตรหลักในชีวิตประจำวันหรือดำรงชีวิตในสังคมเยี่ยงคนปกติได้

4. พิกัดทางจิตใจหรือพฤติกรรม ลักษณะความพิการ คนที่มีความผิดปกติ ความบกพร่องทางจิตใจ หรือสมองในส่วนรับรู้ อารมณ์ ความคิด จนไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมที่จำเป็นในการดูแลตนเองหรืออยู่ร่วมกับผู้อื่น

5. พิการทางสติปัญญาหรือการเรียนรู้ ลักษณะพิการ คือคนที่มีความผิดปกติ หรือ ความบกพร่องทางสติปัญญาหรือสมอง จนไม่สามารถเรียนรู้ด้วยวิธีการศึกษาปกติได้

ปี ค.ศ. 1989 องค์การอนามัยโลก (WHO) (อ้างถึงใน ศาสวัต เฟ่งแพ, 2553, น. 27) จัดแยกลักษณะความพิการออกเป็น 3 กลุ่ม (Ashman, & Elkins, 1990) กลุ่มแรก คือ กลุ่มความพิการเนื่องจากความบกพร่อง (Impairment) ทางด้านต่างๆ เช่น สติปัญญา จิตใจ การพูด การฟัง การเห็น กลุ่มที่สอง คือ กลุ่มความพิการเนื่องจากไร้ความสามารถ (Disability) ในด้านต่างๆ เช่น พฤติกรรม การสื่อสาร การเคลื่อนไหว อาชีพ และกลุ่มสุดท้าย คือ กลุ่มความพิการเนื่องจากความเสียเปรียบ (Handicap) ในด้านต่างๆ เช่น ด้านสังคม ด้านสภาพเศรษฐกิจ ด้านกายภาพ เป็นต้น

สรุปได้ว่า ประเภทของคนพิการ จำแนกได้ตามประเภทความพิการและเกณฑ์ในการจำแนกตามพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ และหลักเกณฑ์ของคนพิการทางการศึกษา แบ่งตามประเภทลักษณะความพิการได้ 9 ประเภท คือ 1) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น 2) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน 3) บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา 4) บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหว หรือสุขภาพ 5) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ 6) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา 7) บุคคลที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรม หรืออารมณ์ 8) บุคคลออทิสติก 9) บุคคลพิการซ้อน

แนวคิดเกี่ยวกับผู้ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ภาวะบกพร่องทางสติปัญญา เป็นภาวะที่มีพัฒนาการบกพร่องซึ่งทำให้มีข้อจำกัดด้านสติปัญญา การเรียนรู้และการปรับตัวในการดำรงชีวิตประจำวัน ในปัจจุบันเริ่มมีการใช้คำว่า “บกพร่องทางสติปัญญา” แทน “ภาวะปัญญาอ่อน” มากขึ้นในองค์กรระดับนานาชาติ เช่น IASSID (International Association for the Scientific Study of Intellectual Disabilities) WHO (World Health Organization) WPA (World Psychiatry Association) รวมทั้ง AAMR (The American Association on Mental Retardation) หรือสมาคมบุคคลปัญญาอ่อนแห่งสหรัฐอเมริกา ซึ่งประกอบด้วยสาขาวิชาชีพจากทั่วโลกและก่อตั้งมาเป็นเวลานาน 130 ปี ก็ได้เปลี่ยนชื่อเป็น The American Association of Intellectual and Developmental Disabilities (AAIDD) เมื่อ 1 มกราคม พ.ศ. 2550 เพื่อเสนอแนวทางที่จะทำให้สังคมยอมรับผู้บกพร่องทางสติปัญญามากขึ้น (สถาบันราชานุกูล, 2556)

ความหมายของความบกพร่องทางสติปัญญา

พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พุทธศักราช 2550 (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2556) ได้ให้ความหมายของความบกพร่องทางสติปัญญาว่า การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการมีพัฒนาการช้ากว่าปกติ หรือมีระดับเชาวน์ปัญญาต่ำกว่าบุคคลทั่วไป โดยความผิดปกตินั้นแสดงก่อนอายุ 18 ปี

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ (2552, น. 2) กำหนดประเภทและหลักเกณฑ์คนพิการทางการศึกษา พ.ศ. 2552 ได้นิยาม บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา คือ บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ได้แก่ บุคคลที่มีความจำกัดอย่างชัดเจนในการปฏิบัติตน (Functioning) ในปัจจุบัน ซึ่งมีลักษณะเฉพาะ คือ ความสามารถทางสติปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์ เฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญร่วมกับความจำกัดของทักษะการปรับตัวอีก อย่างน้อย 2 ทักษะจาก 10 ทักษะ ได้แก่ การสื่อความหมาย การดูแลตนเอง การดำรงชีวิตภายในบ้าน ทักษะทางสังคม/การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การรู้จักใช้ทรัพยากรในชุมชน การรู้จักดูแลควบคุมตนเอง การนำความรู้มาใช้ ในชีวิตประจำวัน การทำงาน การใช้เวลาว่าง การรักษาสุขภาพอนามัยและความปลอดภัย ทั้งนี้ ได้แสดงอาการดังกล่าวก่อนอายุ 18 ปี

สมาคมว่าด้วยภาวะบกพร่องทางสติปัญญาและพัฒนาการแห่งอเมริกา (The American Association on Intellectual and Developmental Disabilities หรือ AAIDD) (กุลยา ก่อสุวรรณ, 2553, น. 32) ได้นิยามคำว่า ภาวะบกพร่องทางสติปัญญา ไว้ดังนี้

“ภาวะบกพร่องทางสติปัญญา เป็นความจำกัดทั้งการทำหน้าที่ทางสติปัญญาและพฤติกรรมปรับตัว ซึ่งครอบคลุมถึงทักษะในการดำเนินชีวิตประจำวัน และทักษะทางสังคม โดยความบกพร่องนี้เกิดขึ้นก่อนอายุ 18 ปี”

ทั้งนี้ สติปัญญา หมายถึง ความสามารถทางการรู้คิดทั่วไป เช่น การเรียนรู้ การให้เหตุผล และการแก้ปัญหา เป็นต้น โดยเกณฑ์ในการวัดและตัดสินการทำหน้าที่ทางสติปัญญา คือ การทดสอบระดับสติปัญญา (IQ Test) ซึ่งผู้ที่มีระดับสติปัญญาตั้งแต่ระดับ 70 ถึง 75 ลงไปนั้น ถือเป็นบุคคลที่มีข้อจำกัดในการทำหน้าที่ทางสติปัญญาทั้งสิ้น นอกจากนี้ การทดสอบแบบมาตรฐานก็สามารถบ่งชี้ข้อจำกัดด้านพฤติกรรมปรับตัวได้ ซึ่งพฤติกรรมปรับตัวนั้นมีองค์ประกอบสำคัญ ดังต่อไปนี้

1. ทักษะแนวคิด (Conceptual Skills) เกี่ยวกับภาษาและการรู้หนังสือ (การอ่าน การเขียน) การเงิน เวลา จำนวน ความคิดรวบยอด และการควบคุมของตนเอง
2. ทักษะทางสังคม (Social Skills) เกี่ยวกับทักษะส่วนบุคคล ความรับผิดชอบต่อสังคม ความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง การจัดการแก้ปัญหาเมื่อต้องเผชิญกับปัญหาในสังคม การปฏิบัติตามกฎต่างๆ ในสังคม การเคารพกฎหมาย และความสามารถในการหลีกเลี่ยงการตกเป็นเหยื่อของผู้ที่ไม่หวังดีได้
3. ทักษะทางการปฏิบัติ (Practical skills) หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวัน เช่น การดูแลตัวเอง ทักษะอาชีพ การดูแลสุขอนามัย การเดินทาง การดำเนินชีวิตตามกิจวัตร ตาราง หรือกำหนดการ การรักษาความปลอดภัยและหลีกเลี่ยงวัตถุอันตราย การใช้เงิน การใช้โทรศัพท์ เป็นต้น

อิสริยาภรณ์ อารณรัตน์ (2554, น. 13) ได้ให้ความหมายว่า ความบกพร่องหรือภาวะของบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่มีข้อจำกัดทางด้านสติปัญญา ด้านภาษา ด้านพฤติกรรมปรับตัว และการใช้ทักษะทางสังคม รวมถึงมีข้อจำกัดในการดำเนินชีวิตให้เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อม และบุคคลอื่นที่

รวมอยู่ด้วย นอกจากนี้ พัฒนาการทางด้านสติปัญญาที่มีความล่าช้าและต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ยของระดับสติปัญญา คือ 70 โดยลักษณะอาการเหล่านี้จะแสดงก่อนอายุ 18 ปี

สถาบันราชานุกูล (2556) ได้กล่าวว่า บุคคลบกพร่องทางสติปัญญามักมีพัฒนาการด้านร่างกาย สังคม อารมณ์ ภาษาและสติปัญญาล่าช้ากว่าบุคคลทั่วไป ตามเกณฑ์ของ Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, Fourth Edition, Text Revision (DSM- IV-TR) โดย American Psychiatric Association (APA) ในปี พ.ศ. 2543 ภาวะบกพร่องทางสติปัญญาหรือภาวะปัญญาอ่อน หมายถึง ภาวะที่มี

1. ระดับเชาวน์ปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ย คือการมีระดับเชาวน์ปัญญาต่ำกว่า 70
2. พฤติกรรมการปรับตนบกพร่อง ตั้งแต่ 2 ด้านขึ้นไป จากทั้งหมด 10 ด้าน หมายถึง การปฏิบัติตนในชีวิตประจำวันทุกๆ ไป ซึ่งเป็นความสามารถของบุคคลนั้นที่จะสามารถดำรงชีวิตได้ด้วยตนเองในสังคม ประกอบด้วย การสื่อความหมาย (Communication) การดูแลตนเอง (Self-Care) การดำรงชีวิตภายในบ้าน (Home living) การปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในสังคม (Social and Interpersonal Skills) การใช้แหล่งทรัพยากรในชุมชน (Use of Community Resources) การควบคุมตนเอง (Self-direction) การนำความรู้มาใช้ในชีวิตประจำวัน (Functional Academic Skills) การใช้เวลาว่าง (Leisure) การทำงาน (Work) และการมีสุขอนามัยและความปลอดภัยเบื้องต้น (Health and Safety) เกณฑ์การวินิจฉัยเรื่องพฤติกรรมการปรับตนเป็นการปฏิบัติตนที่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย ในข้อ ก หรือ ข้อ ข ดังนี้

2.1 ทักษะด้านใดด้านหนึ่งใน 3 ด้านของพฤติกรรมการปรับตน ได้แก่ ทักษะด้านความคิดรวบยอด (conceptual skills) ทักษะด้านสังคม (social skills) หรือทักษะด้านการปฏิบัติตน (practical skills) หรือ

2.2 ทักษะทั้ง 3 ด้าน ตามข้อ 2.1 โดยดูจากคะแนนรวมทั้งหมด

3. อาการแสดงก่อนอายุ 18 ปี อายุที่แสดงภาวะบกพร่องทางสติปัญญาตาม DSM-IV-TR อาการที่แสดงภาวะบกพร่องทางสติปัญญาต้องแสดงก่อนอายุ 18 ปี แต่อย่างไรก็ตามเด็กที่อายุต่ำกว่า 2 ปี ที่มีอาการแสดงภาวะบกพร่องทางสติปัญญา ยังไม่ควรได้รับการวินิจฉัยว่ามีความบกพร่องทางสติปัญญา ยกเว้นพบความบกพร่องอย่างรุนแรงหรือพบภาวะที่มีความสัมพันธ์สูงกับภาวะบกพร่องทางสติปัญญา เช่น กลุ่มอาการดาวน์ ดังนั้น เด็กอายุต่ำกว่า 2 ปี ที่ไม่มีข้อยกเว้นดังกล่าวข้างต้น ควรได้รับการวินิจฉัยว่ามีภาวะบกพร่องทางพัฒนาการและควรติดตามการวินิจฉัยต่อไปเมื่อเด็กอายุมากขึ้น

ศุภพิชญ์ วิเชียรฉันท (2557, น. 12) ได้ให้ความหมายว่า ภาวะที่สมองมีการเจริญไม่เต็มที่หรือสมองหยุดการพัฒนา ทำให้มีระดับเชาวน์ปัญญาต่ำกว่าบุคคลปกติในวัยเดียวกัน และมีข้อจำกัดทางด้านพฤติกรรมการปรับตัว ซึ่งพฤติกรรมการปรับตัวนี้จะแสดงออกมาในลักษณะ 3 ด้าน ได้แก่

ทักษะการคิด (Conceptual Skill) ทักษะการปรับตัวในชีวิตประจำวัน (Practical adaptive skill) และทักษะทางสังคม (Social Skill) ทั้งนี้จะต้องปรากฏก่อนอายุ 18 ปี

จากความหมายของภาวะความบกพร่องทางสติปัญญาที่กล่าวมา สรุปได้ว่า ภาวะบกพร่องทางสติปัญญาเป็นภาวะที่บุคคลมีความจำกัดทางสติปัญญาส่งผลกระทบต่อความสามารถทางการรู้คิด ทักษะทางสังคมและการดำรงชีวิต ตั้งแต่ 2 ด้าน ขึ้นไป ประกอบด้วย การสื่อความหมาย การดูแลตนเอง การดำรงชีวิตภายในบ้าน การปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในสังคม การใช้แหล่งทรัพยากรในชุมชน การควบคุมตนเอง การนำความรู้มาใช้ในชีวิตประจำวัน การใช้เวลาว่าง การทำงาน และการมีสุขอนามัยและความปลอดภัยเบื้องต้น โดยความบกพร่องนี้เกิดขึ้นก่อนอายุ 18 ปี

การแบ่งประเภทความบกพร่องทางสติปัญญา

การแบ่งระดับของความบกพร่องทางสติปัญญา โดยทั่วไปแบ่งตามระดับเซวาร์ปัญญา ระดับความรุนแรง สาเหตุ หรือความช่วยเหลือสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาต้องการ ซึ่งเป็นการแบ่งระดับที่ยอมรับมากที่สุดในปัจจุบัน มีดังนี้

แม้ว่าคำนิยามของสมาคมว่าด้วยภาวะบกพร่องทางสติปัญญาแห่งอเมริกาพยายามที่จะหลีกเลี่ยงการใช้ระดับสติปัญญาและแบบทดสอบทางสติปัญญาก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติแล้วเป็นการยากที่จะนำไปใช้โดยไม่มีเกณฑ์การตัดสินใดๆ ดังนั้นจึงมีการนำคะแนนระดับสติปัญญามาช่วยอธิบายภาวะบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้คะแนน Cutoff ที่ 70 ซึ่งได้มีการแบ่งตามระดับความรุนแรง ดังนี้ (Smith, & Tyler, 2010 อ้างถึงใน กุลยา ก่อสุวรรณ, 2553, น. 34)

1. ความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเล็กน้อย (Mild Intellectual Disabilities) มีระดับสติปัญญาระหว่าง 50-69 ผลของความบกพร่อง: มีความยากลำบากในการเรียนรู้ สามารถทำงานได้ สามารถสร้างและรักษาสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่นได้ สามารถทำประโยชน์ให้กับสังคมได้
2. ความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับปานกลาง (Moderate Intellectual Disabilities) มีระดับสติปัญญาระหว่าง 35-49 ผลของความบกพร่อง: มีพัฒนาการล่าช้าอย่างเห็นได้ชัดในวัยเด็ก สามารถทำทักษะต่างๆ ได้บ้างพอควร เช่น การดูแลตนเอง ทักษะการสื่อสารและทักษะทางวิชาการ แต่ต้องการความช่วยเหลือในระดับต่างๆ เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตและทำงานได้ในชุมชน
3. ความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับรุนแรง (Severe Intellectual Disabilities) มีระดับสติปัญญาระหว่าง 20-34 ผลของความบกพร่อง: ต้องการความช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง
4. ความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับรุนแรงมาก (Profound Intellectual Disabilities) มีระดับสติปัญญาต่ำกว่า 20 ผลของความบกพร่อง: แสดงให้เห็นถึงความจำกัดอย่างรุนแรงในด้านการดูแลตนเอง การขับถ่าย การสื่อสาร การเคลื่อนไหว และต้องการความช่วยเหลืออย่างมากและต่อเนื่องตลอดเวลา

การแบ่งระดับความบกพร่องทางสติปัญญาตาม DSM-IV-TR (APA, 2000; มูลนิธิช่วยคนปัญญาอ่อนแห่งประเทศไทย, 2548, อ้างถึงใน วัลลิกา และคณะ, 2543) ได้แก่

1. บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับน้อย (Mild Grade) ระดับเชาวน์ปัญญา ระหว่าง 50-70 มีความสามารถสูงพอกับเด็กปกติอายุไม่เกิน 10 ปี สังเกตได้ไม่ชัดเจนนักว่ามีความบกพร่องทางสติปัญญา แต่การพัฒนาด้านการเคลื่อนไหวช้า พูดช้า สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ผึกทักษะได้ ปฏิบัติตามคำสั่ง คำแนะนำได้ เขียนได้แต่ค่อนข้างช้า มีความสามารถในการฝึกหัดอาชีพ ต้องได้รับการแนะนำสั่งสอนอย่างเหมาะสม จึงจะสามารถกระทำหรือเรียนรู้สิ่งรอบตัวได้ พบประมาณร้อยละ 75 ถึงร้อยละ 90 ของประชากรที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ความบกพร่องทางสติปัญญาประเภทนี้บางครั้งเรียกว่า Moron หรือ Educable

2. บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับกลาง (Moderate Grade) ระดับเชาวน์ปัญญา ระหว่าง 35-49 มีความสามารถสูงพอกับเด็กปกติอายุไม่เกิน 3-7 ปี หัดพูดช้า สามารถฝึกให้ดูแลช่วยเหลือตนเองได้ สื่อความหมายง่ายๆ ได้ สามารถอ่านเขียนได้บ้าง ทำเล่งง่ายๆ ได้ สามารถฝึกอาชีพที่ไม่จำเป็นต้องใช้ฝีมือ หรือรายละเอียดมากนัก ต้องการคำแนะนำสำหรับการดำเนินชีวิต พบประมาณร้อยละ 6 ถึงร้อยละ 21 ของจำนวนประชากรที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ความบกพร่องทางสติปัญญาประเภทนี้บางครั้งเรียกว่า Trainable หรือ Imbecile

3. บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับรุนแรง (Severe Grade) ระดับเชาวน์ปัญญา ระหว่าง 20-34 มีความสามารถสูงพอกับเด็กปกติอายุไม่เกิน 2 ปี มักพบมีความพิการทางร่างกายร่วมด้วย มีพัฒนาการช้า เข้าใจการสื่อความหมายได้บ้าง พอหัดให้ดูแลความสะอาดและอนามัยของตนเองอย่างง่ายได้ หัดให้ทำอาชีพอย่างง่ายได้ โดยมีผู้ควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิด

4. บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับรุนแรงมาก (Profound Grade) ระดับเชาวน์ปัญญาต่ำกว่า 20 ลงมา มีวุฒิภาวะและพัฒนาการที่ช้ามาก ได้ตอบเบื้องต้นทางอารมณ์ได้เล็กน้อย ไม่สามารถฝึกอบรมให้สามารถทำกิจกรรมในชีวิตประจำวันได้ จึงต้องการการดูแลปกป้องตลอดเวลา ความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับมาก และระดับมากที่สุดรวมแล้วพบประมาณร้อยละ 4 ของประชากรที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา บางครั้งเรียกว่า Idiot หรือ Total Dependent

การแบ่งประเภทความบกพร่องทางสติปัญญาตามระดับความรุนแรงขององค์การอนามัยโลก (WHO) ได้แบ่งระดับภาวะความบกพร่องทางสติปัญญาตาม (International Classification Disease) ซึ่งเป็นมาตรฐานที่ใช้กันอย่างแพร่หลาย คือ ICD-10 (พ.ศ. 2536) โดยพิจารณาจากความบกพร่อง 2 ด้าน ดังนี้ (ดารณี ธนะภูมิ, 2542, น. 22-23) ดังตาราง 3

1. ระดับความสามารถทางสติปัญญา
2. ความสามารถในการปรับตัวตามความต้องการของสังคมและสิ่งแวดล้อมปกติ นอกจากนี้ยังกล่าวถึงลักษณะ 4 ประการ ที่ใช้เพื่อบ่งชี้ถึงพฤติกรรมที่บกพร่องใน F70-F79 ดังนี้

- .0 ไม่มีหรือมีพฤติกรรมบกพร่องเล็กน้อย
- .1 มีพฤติกรรมที่บกพร่องที่ชัดเจนที่ต้องสนใจหรือรักษา
- .8 พฤติกรรมบกพร่องอื่น
- .9 พฤติกรรมที่ไม่ได้ระบุ ไม่ชัดเจนแน่นอน

การแบ่งระดับภาวะความบกพร่องทางสติปัญญาตาม ICD-10 ได้มีการใส่รหัส (Code) บอกไว้พร้อมทั้งบอกภาวะอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้ป่วยด้วย เช่น Autism, Epilepsy เป็นต้น

การแบ่งระดับความรุนแรงของภาวะความบกพร่องทางสติปัญญา (ดารณี ธานี, 2542, น. 22-23) มีดังต่อไปนี้

ตาราง 3 แสดงการแบ่งระดับความรุนแรงของภาวะความบกพร่องทางสติปัญญา

ระดับความรุนแรง	ระดับเชาวน์ปัญญา (IQ)	รหัส (Code)
บกพร่องทางสติปัญญาในระดับน้อย (Mild Mental Retardation)	50-69	F70
บกพร่องทางสติปัญญาในระดับปานกลาง (Moderate Mental Retardation)	35-49	F71
บกพร่องทางสติปัญญาในระดับรุนแรง (Severe Mental Retardation)	20-34	F72
บกพร่องทางสติปัญญาในระดับรุนแรงมาก (Profound Mental Retardation)	ต่ำกว่า 20	F73
บกพร่องทางสติปัญญาอื่น (Other Mental Retardation)	ไม่สามารถประเมินระดับเชาวน์ ปัญญาได้ เนื่องจากมีความพิการ ทางกายอย่างมาก	F78
บกพร่องทางสติปัญญาที่ไม่สามารถระบุได้ (Unspecified Mental Retardation)	มีหลักฐานว่า มีภาวะบกพร่อง ทางสติปัญญาแต่มีข้อมูลไม่เพียงพอที่จะจัดไว้ในข้อหนึ่งข้อใด ที่กล่าวมาแล้วได้	F79

ที่มา: อิศริยาภรณ์ อภรณ์รัตน์, 2554, น. 16

จากการแบ่งระดับของความบกพร่องทางสติปัญญา ที่กล่าวมา สรุปได้ว่า การแบ่งประเภท ความบกพร่องทางสติปัญญา สามารถแบ่งตามระดับความรุนแรงของความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้เกณฑ์การประเมินทั้งระดับเชาวน์ปัญญา พฤติกรรมและลักษณะความต้องการการช่วยเหลืออยู่ 4 ระดับ คือ ความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเล็กน้อย ระดับปานกลาง ระดับรุนแรงและระดับรุนแรงมาก ตามลักษณะและระดับของความรุนแรงของแต่ละคน

สาเหตุของความบกพร่องทางสติปัญญา

ภาวะบกพร่องทางสติปัญญาอาจเกิดได้หลายสาเหตุ และในปัจจุบันยังไม่สามารถยืนยันได้ว่าภาวะบกพร่องทางสติปัญญาแต่ละประเภทยังเกิดจากสาเหตุใด แต่มีเพียงบางภาวะเท่านั้นที่ทำให้ทราบสาเหตุได้แน่นอนว่าเกิดจากความผิดปกติทางชีววิทยา ในปัจจุบันภาวะบกพร่องทางสติปัญญา ในทารกพบสาเหตุเกิดจากการดื่มน้ำที่ติดแอลกอฮอล์ระหว่างตั้งครรภ์ (Fetal Alcohol Syndrome-FAS) โรคนิวโรเคดส์ และการกระทำทารุณต่อทารกก่อนคลอดและหลังคลอด เป็นต้น (Smith, & Tyler, 2010, p. 276; Thomas, 1998, p. 111) จากสาเหตุดังกล่าวสามารถรวบรวม สาเหตุของการเกิดความบกพร่องทางสติปัญญา คือ มีปัจจัยที่สำคัญ 2 ปัจจัย (วาริ ธีระจิตร, 2545, น. 115-117; สดใส คุ่มทรัพย์อนันท์, 2551, น. 13; Hallahan, & Kauffman, 1994, pp. 119-120; กุลยา ก่อสุวรรณ, 2553, น. 52; Berk, 2000; Crane, 2002; ยุวดี วิริยางกูร, 2553, น. 16-17) สรุปได้ดังนี้

1. สาเหตุจากพันธุกรรม พบประมาณร้อยละ 20 กล่าวคือ

1.1 ปัจจัยจากพันธุกรรม เป็นความผิดปกติของยีนหรือโครโมโซมของชายหรือหญิง มีความผิดปกติ และถ่ายทอดจากบรรพบุรุษสู่รุ่นลูก รุ่นหลานต่อไป เช่น กลุ่มดาวน์ซินโดรม (Down syndrome) ซึ่งกลุ่มอาการที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาร่วมกับความพิการทางร่างกายหลายด้าน ลักษณะทั่วไปของบุคคลกลุ่มนี้ คือ หน้าแบน ตาเล็กเฉียงขึ้น ลิ้นจุกปาก ซึ่งจะช่วยให้วินิจฉัยได้ทันที ตั้งแต่แรกคลอด หรือความผิดปกติของโครโมโซมเกิดขึ้นระหว่างการปฏิสนธิ

1.2 ความผิดปกติของโครโมโซม ในระหว่างการพัฒนาของทารกในครรภ์ การติดเชื้อหัดเยอรมัน เอดส์ ซิฟิลิส หรือเชื้ออื่นๆ ของมารดาขณะตั้งครรภ์ หรือมารดาได้รับสารที่ก่อให้เกิดความพิการต่อทารกในครรภ์ เช่น เหล้า บุหรี่ รั้งสี ยา มีคามผิดปกติของรก เช่น มารดาที่มีครรภ์พิษ หรือทารกมีความผิดปกติของระบบประสาทส่วนกลางแต่กำเนิด

2. สาเหตุจากสิ่งแวดล้อม พบประมาณร้อยละ 80 กล่าวคือ

2.1 ปัญหาในระยะตั้งครรภ์ ได้แก่ การที่แม่ได้รับเชื้อหัดเยอรมัน เชื้อเอชไอวี เชื้อเริ่มซิฟิลิส งามูสวัด หรือแม่ได้รับสารเสพติด เช่น แอลกอฮอล์ โคเคน เฮโรอีน หรือสิ่งแวดล้อมที่มีพิษ เช่น มลพิษ ยาฆ่าแมลง รั้งสี สารตะกั่วในน้ำหรืออากาศ หรือขาดสารอาหารของมารดา นอกจากนี้ อาจเกิดจากการดูแลทารกในครรภ์อย่างไม่ถูกต้อง ทำให้ทารกขาดสารอาหารจึงทำให้ทารกในครรภ์เติบโตไม่สมบูรณ์

2.2 ปัญหาระหว่างคลอด ได้แก่ การคลอดก่อนกำหนด การติดเชื้อระหว่างการคลอด ภาวะคลอดยากซึ่งมีโอกาสนำให้สมองของทารกได้รับความกระทบกระเทือน หรือการบาดเจ็บจากการที่แพทย์ต้องใช้เครื่องดูดหรือคีบหนีบศีรษะทารก ภาวะขาดออกซิเจนแรกคลอด เช่น สายรกพันคอ หรือภาวะการหนีหายใจชั่วขณะในทารกที่คลอดก่อนกำหนด ล้วนทำให้สมองของทารกขาดออกซิเจน หรือการมีเลือดออกภายในกะโหลกศีรษะของทารก ซึ่งส่งผลให้สมองพิการได้เช่นกัน

2.3 ปัญหาระยะหลังคลอด ได้แก่ การติดเชื้อที่สมอง เช่น สมองอักเสบหรือเยื่อหุ้มสมองอักเสบ การที่ทารกเกิดอุบัติเหตุจนสมองได้รับความกระทบกระเทือน การบาดเจ็บที่สมองอย่างรุนแรง และมีภาวะสมองพิการ การขาดออกซิเจนอาจเกิดจากการจมน้ำหรือชัก ความบกพร่องของฮัยรอยด์ฮอรัโมน การได้รับสารพิษที่มีผลต่อสมอง เช่น ตะกั่ว หรือการที่ทารกไม่ได้รับสารอาหารที่เพียงพอ

2.4 ปัจจัยจากสิ่งแวดล้อมและความผิดปกติทางจิต ได้แก่ ความยากจนและครอบครัวแตกแยก ความผิดปกติในปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เลี้ยงดูกับเด็ก ความผิดปกติทางจิตของผู้เลี้ยงดู การถูกทารุณ หรือการไม่ได้รับความเอาใจใส่ดูแล เลี้ยงดูอย่างเหมาะสม

จากสาเหตุของการเกิดความบกพร่องทางสติปัญญา สรุปได้ว่า สาเหตุที่สำคัญที่ทำให้เกิดความบกพร่องทางสติปัญญาของมนุษย์ อาจเนื่องมาจากพันธุกรรมที่เกิดจากความผิดปกติของโครโมโซม หรือยีนที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากบิดาหรือมารดา และอีกสาเหตุประการหนึ่งคือ เกิดจากสิ่งแวดล้อม อาทิเช่น จากการที่มารดาติดเชื้อ เช่น เชื้อหัดเยอรมัน และเชื้อต่างๆ หรือโรคที่ส่งผลต่อทารกในครรภ์ หากมารดาได้รับสารพิษที่ก่อให้เกิดความพิการกับทารกในขณะที่ตั้งครรภ์ รวมทั้ง ในขณะที่คลอดและทำให้ทารกมีโอกาสได้รับบาดเจ็บ หรือจากที่สมองถูกกระทบกระเทือนจนทำให้สมองขาดออกซิเจน หรือสาเหตุจากสายรกพันคอขณะคลอด นอกจากนี้ในช่วงหลังคลอด ทารกก็มีโอกาสที่จะสมองพิการได้เพราะสาเหตุจากการเกิดอุบัติเหตุและการที่สมองถูกกระทบกระเทือนอย่างรุนแรง การชัก การจมน้ำซึ่งทำให้ทารกขาดออกซิเจน การได้รับสารพิษที่มีผลต่อสมอง

แนวคิดการจัดการศึกษาสำหรับผู้พิการ และการจัดการศึกษา

สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

1. แนวคิดการจัดการศึกษาสำหรับผู้พิการ

คนพิการเป็นทรัพยากรบุคคลของสังคม หากได้รับการส่งเสริมอย่างถูกต้อง ย่อมมีความรู้ความสามารถ มีศักยภาพที่จะประกอบอาชีพ พึ่งพาตนเอง และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข รวมทั้งการช่วยสร้างสรรค์สังคมได้เช่นเดียวกับคนทั่วไป การส่งเสริมพัฒนาคนพิการได้เต็มศักยภาพต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การค้นพบความพิการ การบำบัดรักษา การฟื้นฟูสมรรถภาพ การให้การศึกษา การพัฒนาทักษะสังคม และการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพ การจัดการศึกษา

สำหรับคนพิการ มุ่งเน้นพัฒนาความสามารถคนพิการให้เต็มศักยภาพของแต่ละบุคคล โดยการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม หรือแรกพบความพิการให้การศึกษาอบรมให้รู้จักสิทธิ และหน้าที่ในฐานะพลเมืองดี มีอาชีพ มีงานทำ สามารถดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีเกียรติ มีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกับผู้อื่นในสังคม ช่วยเหลือตนเอง และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ มุ่งเน้นโอกาสทางการศึกษาที่เท่าเทียมกัน ทั้งการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัยต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยยึดหลักการการศึกษาเพื่อปวงชนที่ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 43 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่า 12 ปี รัฐจัดอย่างทั่วถึง และมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย” ประกอบกับมาตรา 30 ววรรค 3 บัญญัติไว้ว่า “การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล เพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่อง ถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกาย หรือสุขภาพ สถานะของบุคคลจะกระทำมิได้” นั้นหมายถึงว่า ประชาชนคนไทยทุกคนมีสิทธิเสมอกันทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่ว่าจะยากดีมีจน หรือสภาพร่างกาย พิการพิการ โดยรัฐต้องจัดสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก และความช่วยเหลืออื่นทางการศึกษาให้ มาตรา 55 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “บุคคลพิการ หรือทุพพลภาพ มีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะและความช่วยเหลือจากรัฐ ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ จึงเป็นการรวมพลังระหว่างหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กร ชุมชน องค์กรคนพิการ ผู้ปกครองคนพิการ และองค์กรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการประสานความร่วมมือและสนับสนุนการดำเนินการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการทุกระบบและครบวงจร จึงจำเป็นต้องมีการส่งเสริมพัฒนาระบบการทำงานร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1. นโยบายการศึกษาพิเศษสำหรับคนพิการ

1.1 ด้านการบริการ ให้ผู้พิการได้เรียนตั้งแต่แรกเกิดหรือแรกพบความพิการ โดยเน้นให้ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ให้โอกาสเด็กพิการ ได้เรียนทั้งด้านภาษา วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ในหลักสูตรสามัญและให้ฝึกวิชาชีพเพิ่มเติมไปด้วย เพื่อให้คนพิการสามารถพัฒนาตนเองให้เพียงพอที่จะพึ่งตนเองได้

1.2 ด้านโอกาสทางการศึกษา ให้ผู้พิการมีโอกาสได้รับการศึกษาทัดเทียมกับเด็กปกติ และให้คนพิการหญิงและชายมีสิทธิเท่าเทียมกันในโอกาสทางการศึกษา

1.3 ด้านการจัดการศึกษา ต้องจัดให้คนพิการทุกคนที่อยากเรียนต้องได้เรียนโดยขยายการบริการทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน เน้นการร่วมและการจัดให้สอดคล้องกับประเภทและระดับของความพิการ

1.4 ด้านการรับนักเรียน ปรับ กฎ ระเบียบให้เอื้อต่อการรับเด็กพิการทุกคน และให้รับตั้งแต่แรกเกิด หรือแรกพบความพิการ โดยรัฐควรเพิ่มบริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม ให้ทั่วถึง

ทั้งในเขตเมืองและชนบท ต้องทำทะเบียนเพื่อรับรองความพิการที่ต้องได้รับการช่วยเหลือ ตามกฎกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วย สื่อ สิ่งอำนวยความสะดวกในการศึกษาของคนพิการ

1.5 ด้านหลักสูตร ต้องพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล ให้สอดคล้องกับประเภทและระดับของผู้พิการ โดยให้เด็กเป็นหลักในกระบวนการเรียนรู้ เรียนด้วยตนเองจากการฝึกปฏิบัติ ให้เด็กพิการทุกประเภทสามารถสื่อความหมายและปรับพฤติกรรมให้อยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข

1.6 ด้านบริหารการศึกษา ให้มีคณะกรรมการดำเนินงานพัฒนาการจัดการศึกษา เพื่อคนพิการ เป็นหน่วยประสานงานกลาง และกำกับการบริหาร โดยประสานกับกรมและจังหวัด และระดมความร่วมมือจากสถานศึกษา และสถานพยาบาลมาร่วมกันจัด และต้องสำรวจจำนวนผู้พิการ ให้ตรงความเป็นจริง รวมทั้งประชาสัมพันธ์ให้พ่อแม่ผู้ปกครองเข้าใจถึงการบริการทางการศึกษา และฝึกอบรมพ่อแม่ให้รู้จักดูแลลูกพิการตั้งแต่แรกเกิดหรือแรกพบความพิการ

1.7 ด้านทรัพยากร ให้การสนับสนุนด้านทรัพยากรและวิชาการแก่สถานศึกษาที่จัดการศึกษาเพื่อคนพิการ และให้ภาคเอกชน ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษาเพื่อให้การดำเนินงานมีคุณภาพทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ โดยจะพิจารณาให้หน่วยงานการศึกษาเพื่อคนพิการ ซึ่งอาจพัฒนาไปเป็นองค์การมหาชนในอนาคต หลังจากมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของกระทรวงศึกษาธิการ

1.8 ด้านบุคลากร ให้สถาบันอุดมศึกษาปรับปรุงการผลิตครูการศึกษาพิเศษให้พอเพียงและมีคุณภาพ และให้มีรายวิชาการศึกษาพิเศษในหลักสูตรการฝึกหัดครู นอกจากนี้ พัฒนาครูประจำการให้มีเทคนิคการสอนที่ทันสมัย ตามหลักการของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

1.9 ด้านการประเมินคุณภาพ จัดให้มีเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพสำหรับการศึกษา เพื่อคนพิการโดยเฉพาะ และมีระบบประเมินคุณภาพผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษา โดยมีคณะกรรมการร่วมประเมิน ประกอบด้วย หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง องค์การคนพิการ และผู้ปกครอง

1.10 ด้านการส่งเสริมเอกชน ส่งเสริมและสนับสนุนให้เอกชน และองค์กรเอกชน ที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการทุกระดับ ทุกระบบ และทุกรูปแบบ โดยรัฐให้การสนับสนุน ด้านงบประมาณและบุคลากร ให้เท่าเทียมกับการจัดการศึกษาของรัฐ

2. ปรัชญาการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ

ในปัจจุบันการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ มุ่งจัดในลักษณะการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม (Inclusive education) ซึ่งหมายถึง การจัดการศึกษาให้กับเด็กทุกคนในระบบการศึกษาเดียว โดยไม่แยกว่าเด็กพิการต้องไปเรียนในสถานศึกษาเฉพาะทาง รวมทั้งเด็กพิการต้องได้รับการสนับสนุนทุกด้าน ทั้งด้านการแพทย์ วิชาการ สื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา โรงเรียนต้องปรับเปลี่ยนหลักสูตร ยุทธศาสตร์ การบริหารจัดการ เทคนิคการเรียนการสอน สถานที่ ฯลฯ รวมทั้งจัดบุคลากรสนับสนุน ทั้งนี้ เพื่อให้เด็กพิการได้เรียนรวมในสถานศึกษาเดียวกัน

(เบญจา ชลธาร์นนท์, 2543) ประชญาการศึกษาพิเศษ เด็กที่มีความต้องการพิเศษควรมีสិทธิได้รับการศึกษาเช่นเดียวกับปกติแล้ว ก็ควรจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษด้วยการศึกษาที่จัดให้สำหรับเด็กที่มีความสามารถของเด็กเหล่านี้ จึงจะสามารถทำให้เด็กได้รับประโยชน์เต็มที่จากการศึกษา (ผดุง อารยะวิญญู, 2539) โดยกล่าวได้ว่า ประชญาและแนวคิดเบื้องต้นที่จะทำให้การศึกษาพิเศษบรรลุถึงจุดมุ่งหมาย ไว้ดังนี้

- 2.1 เด็กพิเศษทุกคนที่สามารถจะเรียนหนังสือหรือฝึกตนเองให้ทำประโยชน์ได้มากขึ้น
- 2.2 สมรรถภาพในการทำงานไม่ได้ขึ้นอยู่กับสภาพความพิการ
- 2.3 ความพิการของเด็กบางคน ไม่จำเป็นต้องเป็นความพิการตลอดไป ในหลายกรณีการศึกษาพิเศษอาจจะเป็นเพียงบริการทางการศึกษาชั่วคราวเท่านั้น
- 2.4 บุคลากรจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และได้รับการฝึกงาน ตลอดทั้งมีประสบการณ์ในการทำงานของหน่วยงานของตนเอง
- 2.5 ผู้ให้การศึกษาควรสนใจเป็นพิเศษ ในเรื่องพัฒนาการของเด็กพิเศษ เพื่อให้เด็กมีภาพพจน์ที่ดีเกี่ยวกับตนเอง (Positive Self-Image) และยอมรับตามสภาพความเป็นจริงของตน
- 2.6 การจัดการศึกษาพิเศษ ควรใช้วิธีสอนแบบส่งเสริมเอกลักษณ์ของบุคคล (Individualized instruction) หมายความว่า สอนให้เหมาะสมกับความสามารถและความพิการของเด็กแต่ละคน
- 2.7 การศึกษาพิเศษควรจัดตั้งแต่อนุบาล โดยมีจุดประสงค์ในการป้องกันลดปัญหาความพิการ ทำให้เด็กมีสัจการแห่งตน (Self-realization)
- 2.8 การศึกษาพิเศษต้องรวมวิชาพลศึกษา นันทนาการ และสุนทรียศาสตร์ เพื่อเตรียมเด็กพิเศษให้สามารถใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างสมบูรณ์
- 2.9 อาชีวศึกษา และการอาชีพเป็นเรื่องสำคัญในการพิจารณาจัดการศึกษาแก่เด็กพิเศษ
- 2.10 ในการจัดเด็กพิเศษเข้าเรียนในโรงเรียนปกติ นั้น จะถือเป็นแนวปฏิบัติเมื่อไม่มีปัญหาหรือไม่มีอุปสรรคอื่นใด โดยคำนึงถึงประโยชน์ที่เด็กจะได้รับเป็นสำคัญ เด็กพิการเป็นเด็กกลุ่มพิเศษที่ต้องจัดการศึกษาพิเศษให้เพราะเด็กพิการไม่สามารถจะรับประโยชน์สูงสุดจากโรงเรียนทางการศึกษา เมื่อมีนโยบายการศึกษาพิเศษที่ดีซึ่งจะเป็นแนวทางให้มีการจัดการที่เหมาะสม รวมทั้งการจัดบริการด้านอื่นๆ ที่เด็กแต่ละคนมีความจำเป็นต้องได้รับ ฉะนั้นจึงจำเป็นต้องมีนโยบายการศึกษาพิเศษเฉพาะ นอกเหนือไปจากนโยบายตามแผนการศึกษาชาติ เพื่อเป็นแนวทางในการตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ด้านการศึกษาพิเศษซึ่งจะมีผลต่อการตัดสินใจของ ผู้บริหารระดับสูง และเจ้าหน้าที่ทุกระดับที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น จึงต้องมีการกำหนดขอบข่ายนโยบายเพื่อให้ สอดคล้องกับการศึกษาปกติและ สอดคล้องกับแนวโน้มของการศึกษาพิเศษด้วย (เบญจา ชลธาร์นนท์, 2543) ประเทศที่มีการตื่นตัวในเรื่อง

ความเสมอภาค จะเป็นสังคมที่ระแวงระวังเกี่ยวกับเรื่องสิทธิเสรีภาพ เป็นอย่างมาก และปฏิบัติให้เป็นไปตามหลักการซึ่งสอดคล้องกับปรัชญาสังคมประชาธิปไตย เมื่อแนวคิด เรื่องความเสมอภาคมีความสำคัญยิ่งแล้วแนวความคิดเรื่องการให้เด็กทุกคนได้เข้าสู่สถานศึกษาที่จัดไว้ โดยไม่แบ่งแยกเลือกปฏิบัติ จึงนับได้ว่าเป็นแนวคิดหรือแนวทางการปฏิบัติที่สำคัญยิ่งเช่นกัน เพราะการศึกษาปกติในระบบโรงเรียนเพียงอย่างเดียวสามารถตอบสนองต่อเป้าหมายของกลุ่มผู้ด้อยโอกาสโดย เฉพาะคนพิการได้ และเป้าหมายหลักของการศึกษาทั่วไปในระบบโรงเรียนปกติไม่สามารถให้บริการได้ (ศรีศักดิ์ ไทยอารี, และคณะ, 2542) ในระดับนานาชาติและในระดับประเทศ ทุกประเทศได้ให้ความสำคัญซึ่งกำหนดกลุ่มเป้าหมายของเด็กด้อยโอกาสในบริบทของการศึกษา คือ เด็กที่ต้องการการศึกษาพิเศษกว่าเด็กปกติทั่วไปและแต่ละประเทศจะมีความชัดเจนในประเด็นของกลุ่มเด็กพิการ ซึ่งปรากฏในกฎหมายและนโยบายหลักของประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร บราซิล และออสเตรเลีย (ศรีศักดิ์ ไทยอารี และคณะ, 2542) หลักการที่สำคัญ คือหลักความเสมอภาคที่บุคคลผู้พิการพึงมีพึงได้รับซึ่งสิทธิและประโยชน์จากสังคมเพื่อเป็นฐานในการพัฒนาตนเองให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมต่อไป การจัดการศึกษาเพื่อคนพิการนั้น ยืนยันหลักการให้บูรณาการเด็กพิการเข้าสู่ระบบการศึกษาปกติ ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่เด็กด้านต่างๆ นอกจากสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษา ปัจจัยเบื้องต้นที่เป็นพื้นฐานของการบรรลุถึงสังคมแห่งความเท่าเทียม ต้องเริ่มจากการปฏิบัติที่ไม่เลือกปฏิบัติ เพราะจะเป็นผลให้เกิดความเท่าเทียมกันของคนในสังคม ในส่วนของการศึกษาสำหรับเด็กพิการหรือผู้ที่มีความบกพร่องนั้น ความต้องการพิเศษของเด็กพิการนำไปสู่ความจำเป็นหรือหน้าที่ของรัฐที่จะจัดสรรทรัพยากรต่างๆ เพื่อเอื้ออำนวยให้สามารถเข้ารับบริการการศึกษาอย่างเท่าเทียมกับเด็กปกติ จึงเป็นเป้าหมายหลักของการจัดการศึกษาในปัจจุบัน แต่เนื่องจากสภาพและระดับความบกพร่อง อาจทำให้จำเป็นต้องมีการจัดการศึกษาที่เหมาะสมเป็นทางเลือกอื่น (ศรีศักดิ์ ไทยอารี และคณะ, 2542) สิทธิที่เด็กพิเศษทุกคนได้รับการศึกษาอย่างเพียงพอ และศักยภาพของเด็กพิเศษ โดยไม่เน้นการตอกย้ำความพิการของเขาแต่ในเวลาเดียวกัน การศึกษาพิเศษจะต้องปรับเปลี่ยนความต้องการ และความจำเป็นของเด็กด้วย ซึ่งหมายความว่า นักการศึกษาจะต้องไม่มองข้ามความพิการของเด็กเหล่านั้น หลักการสำคัญที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาการศึกษาพิเศษข้างต้น ได้แก่

2.10.1 การจัดบริการพิเศษต้องกระทำอย่างฉับพลันทันที ที่ค้นพบความต้องการจำเป็นของเด็กพิเศษ

2.10.2 ความพิการบางประเภทถือว่าเป็นเพียงอาการ มากกว่าที่จะเป็นความผิดปกติทางกายภาพ และอาจปรากฏอยู่เพียงช่วงเวลาหนึ่งเท่านั้น

2.10.3 เด็กพิเศษคนใดคนหนึ่งอาจต้องการรูปแบบการจัดการศึกษาพิเศษที่แตกต่างกันไปตามช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งของชีวิต

2.10.4 การบริการสำหรับเด็กต้องครอบคลุมตั้งแต่เด็กวัยก่อนเรียนจนถึงมัธยมศึกษา

2.10.5 การจัดการศึกษาพิเศษในสภาพแวดล้อมที่จำกัดน้อยที่สุด ตามความเหมาะสม ย่อมเป็นการช่วยเหลือ สนับสนุนเด็กพิเศษได้อย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย การจัดการศึกษาดังกล่าว จะต้องประสานความสามารถของครูและครูการศึกษาพิเศษอย่างมีประสิทธิภาพ (Gearheat, & Weishahn, 1980) ปรัชญาการจัดการเรียนรวมเกี่ยวข้องกับทักษะการสอน การช่วยเหลือและการร่วมมือกัน ระหว่างทีมของครูซึ่งสอนเด็กทั่วไป ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครอง และครูการศึกษาพิเศษ ดังนั้น การเรียนการสอนจึงหมายถึงการที่เด็กทั้งหมดได้เรียนรวมกันในชั้นเรียนปกติทุกๆ วัน ซึ่งเด็กๆ จะมีความแตกต่างกันและมีหลายกลุ่ม เช่น เด็กที่มีทักษะในการทำงาน เป็นต้น โดยมีข้อตกลงเบื้องต้นของการเรียนรวม คือ เด็กทุกคนต้องเริ่มต้นที่ชั้นเรียนปกติ ซึ่งเมื่อพบความต้องการส่วนบุคคลที่เป็น ความจำเป็น ก็ต้องลดข้อจำกัดออกจากสิ่งแวดล้อมให้ได้มากที่สุด (Alper, 1999)

3. หลักการและแนวทางการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ

การจัดการศึกษาแบบเรียนรวมเป็นการให้การศึกษสำหรับทุกคน โดยรับเข้ามาเรียนร่วมกันตั้งแต่เริ่มเข้ารับการศึกษา และจัดให้มีบริการพิเศษ ตามความต้องการของแต่ละบุคคล โดยมีหลักว่า เด็กเป็นผู้เลือกโรงเรียน ไม่ใช่โรงเรียนเลือกเด็ก เด็กทุกคนมีสิทธิที่จะเรียนร่วมกัน โดยโรงเรียนและครูจะต้องเป็นผู้ปรับสภาพแวดล้อม หลักสูตร การประเมินผล วัตถุประสงค์เพื่อให้ครูและโรงเรียนสามารถจัดการเรียนการสอนเพื่อสนองต่อความต้องการของนักเรียนแต่ละคนได้ การจัดการศึกษาแบบเรียนรวมเป็นการจัดการศึกษาให้กับเด็กทุกคนในระบบเดียวกัน โดยไม่แยกว่าเด็กพิการต้องไปเรียน ในสถานศึกษาเฉพาะรวมทั้งเด็กนั้นต้องได้รับการสนับสนุนทุกด้าน ทั้งด้านการแพทย์ กิ่งแพทย์ วิชาการ สื่อ สิ่งอำนวยความสะดวกบริการ เทคนิคการเรียนการสอน สถานที่ เป็นต้น รวมทั้งจัดให้มีบุคลากรสนับสนุน ทั้งนี้ เพื่อสนับสนุนให้เด็กทุกคนได้เรียนรวมในสถานศึกษาเดียวกัน (เบญจชลธารันนท์, 2543)

นอกจากนี้ ตามปฏิญญาองค์การทางการศึกษาและวัฒนธรรมว่าด้านสิทธิของเด็กทุกคนที่จะได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้รับการศึกษาที่สนองความต้องการที่แตกต่างกัน โรงเรียนต้องจัดการศึกษาให้กับเด็กทุกคนอย่างเหมาะสม ซึ่งเป็นแนวคิดในการจัดการศึกษาเพื่อทุกคน (Education for All) ดังนั้นการจัดการเรียนรวมจึงมีหลักการ ดังนี้

3.1 ให้เกิดความยุติธรรมในสังคม (Social justice)

3.2 เน้นความสามารถของเด็ก และความเท่าเทียมกันในสังคมตามสภาวะปกติ (normalization) ไม่แยกจากชุมชนและในสภาพแวดล้อมที่มีข้อจำกัดน้อยที่สุด ซึ่งในโรงเรียนการศึกษาพิเศษเฉพาะความพิการ เด็กจะถูกจำกัดในวงแคบอยู่เฉพาะในกลุ่มของผู้ปกครองด้วยกัน แต่ในโรงเรียนทั่วไป ครู นักเรียน และชุมชนจะต้องทำความเข้าใจและยอมรับให้เป็นส่วนหนึ่งของสังคมด้วย (Alper, & Ryndak, 1999 อ้างถึงใน สมพร หวานเสรีจ, 2543)

4. ระบบการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ

ในปี พ.ศ. 2542 กระทรวงศึกษาธิการ ได้ประกาศนโยบายปีการศึกษาเพื่อคนพิการขึ้น คนพิการทุกคนที่อยากเรียนต้องได้เรียน รวมทั้งมีการจัดระบบโครงสร้างการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ เพื่อขยายโอกาสให้กับคนพิการทุกกลุ่ม ทุกประเภท และปรับปรุงระบบการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น พอสรุปได้ดังนี้

4.1 การจัดให้มีคณะกรรมการระดับชาติ ทำหน้าที่กำกับดูแลการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ได้แก่ คณะกรรมการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการ

4.2 การจัดให้ศูนย์การศึกษาพิเศษแห่งชาติ ทำหน้าที่บริหารจัดการการศึกษาเพื่อคนพิการ

4.3 การจัดให้ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำเขตการศึกษา จำนวน 13 แห่ง ทำหน้าที่นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ และดูแลงานวิชาการการศึกษาพิเศษ

4.4 การจัดให้ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัด ทำหน้าที่ให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มแก่เด็กพิการ และครอบครัว และเตรียมความพร้อมแก่คนพิการ รวมทั้ง การดำเนินการคัดแยก พื้นฟูสมรรถภาพ และส่งต่อคนพิการไปยังสถานศึกษา

4.5 การจัดให้มีการเรียนร่วมในทุกสังกัด และทุกระดับการศึกษาทั้งในสถานศึกษาของภาครัฐและเอกชน

4.6 การจัดโรงเรียนการศึกษาพิเศษเฉพาะความพิการ

4.7 การจัดการศึกษานอกระบบ

4.8 การจัดการศึกษาโดยองค์กรเอกชน ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4.9 การจัดการสนับสนุนเพื่อการศึกษาตามอัธยาศัย

4.10 การสนับสนุนให้คนพิการได้รับสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา

5. รูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ

การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ มีทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย ซึ่งพอสรุปรูปแบบสำคัญๆ ได้ดังนี้

5.1 การเรียนร่วม

5.2 โรงเรียนเฉพาะความพิการ

5.3 การจัดในครอบครัว

5.4 การจัดโดยชุมชน

5.5 การจัดในสถานพยาบาล

5.6 การจัดในศูนย์การศึกษาพิเศษ

5.7 การจัดการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

6. ความสำคัญของการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ

คนพิการเป็นทรัพยากรบุคคลของสังคม หากได้รับการส่งเสริมอย่างถูกต้อง ย่อมมีความรู้ ความสามารถ มีศักยภาพที่จะประกอบอาชีพ พึ่งพาตนเอง และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข รวมทั้ง การช่วยสร้างสรรค์สังคมได้เช่นเดียวกับคนทั่วไป การส่งเสริมพัฒนาคนพิการได้เต็มศักยภาพ ต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การค้นพบความพิการ การบำบัดรักษา การฟื้นฟูสมรรถภาพ การให้การศึกษา การพัฒนาทักษะสังคม การฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพ การจัดการการศึกษาเพื่อคนพิการ มุ่งเน้นการพัฒนาความสามารถคนพิการให้เต็มศักยภาพของแต่ละบุคคล โดยการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม (Early intervention services) ตั้งแต่แรกเกิดหรือแรกพบความพิการ ให้การศึกษาอบรมให้รู้จักสิทธิ และหน้าที่ในฐานะพลเมืองดี มีอาชีพ มีงานทำ สามารถดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีเกียรติ มีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกับผู้อื่นในสังคม ช่วยเหลือตนเอง และมีส่วนร่วมในการพัฒนา และพัฒนาประเทศ

7. หน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ

การพัฒนาคนพิการ เพื่อให้สามารถพึ่งพาตนเอง ดำรงชีวิตอยู่ในสังคม และทำประโยชน์ให้กับสังคม ประเทศชาติได้เต็มศักยภาพนั้น ต้องพิจารณาถึงความแตกต่างของคนพิการ แต่ละวัย แต่ละประเภทความพิการ และแต่ละบุคคล โดยจะต้องพัฒนาให้ครบทั้ง 4 ด้าน แบบองค์รวม คือ

7.1 การบำบัดฟื้นฟูด้านการแพทย์

7.2 ด้านการศึกษา

7.3 ด้านอาชีพ

7.4 ด้านสวัสดิการและสังคม

การดำเนินงานเพื่อพัฒนาแบบองค์รวมดังกล่าว จึงมีหลายหน่วยงานที่รับผิดชอบ ทั้งภาครัฐและเอกชน ซึ่งจะต้องจัดการในลักษณะเครือข่ายเชื่อมโยงกันอย่างต่อเนื่องสัมพันธ์กัน

8. การจำแนกความพิการเพื่อจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ

การจัดการเรียนการสอนแก่เด็กพิการหรือผู้ที่มีความบกพร่อง ย่อมแตกต่างกันไปตามความพิการหรือความบกพร่องของแต่ละประเภท จึงจำเป็นต้องมีการจำแนกความพิการหรือความบกพร่องให้ชัดเจน เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนสอดคล้องตามความต้องการจำเป็นและศักยภาพของคนพิการ ให้บังเกิดในการพัฒนาอย่างแท้จริง กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดประเภทความพิการไว้ 9 ประเภท ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

8.1 บุคคลที่บกพร่องทางการมองเห็น

8.2 บุคคลที่บกพร่องทางการได้ยิน

- 8.3 บุคคลที่บกพร่องทางสติปัญญา
- 8.4 บุคคลที่บกพร่องทางกายหรือสุขภาพ
- 8.5 บุคคลที่มีปัญหาทางการเรียนรู้
- 8.6 บุคคลที่บกพร่องทางการพูดและภาษา
- 8.7 บุคคลที่มีปัญหาทางพฤติกรรมหรืออารมณ์
- 8.8 บุคคลออทิสติก
- 8.9 บุคคลพิการซ้ำซ้อน

บุคคลที่มีความบกพร่องทั้ง 9 ประเภทดังกล่าว ต้องได้รับโอกาสทางการศึกษาตามกระบวนการจัดการศึกษาพิเศษ ซึ่งในปัจจุบันองค์การของรัฐโดยเฉพาะอย่างยิ่งกระทรวงศึกษาธิการ ได้ดำเนินการครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายโดยมีศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดทุกจังหวัด มีโรงเรียนเฉพาะความพิการ นอกจากนี้ยังขยายเครือข่ายไปยังโรงเรียนเรียนร่วมเพื่อให้บริการแก่เด็กพิการ หรือผู้มีความบกพร่องที่จำเป็นต้องได้รับการศึกษาพิเศษอย่างทั่วถึง และมีการประสานงานร่วมมือกับกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในการพัฒนาผู้พิการ ในทุกๆ ด้าน

2. รูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญา

ในประเทศสหรัฐอเมริกา มีกฎหมายที่ว่าด้วยการพัฒนาการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่อง (Individuals with Disabilities Education Improvement Act หรือ IDEA) ที่ให้โอกาสแก่คนที่มีความบกพร่องมากมาย คือ กำหนดให้รัฐต้องจัดการศึกษาที่เหมาะสมให้กับเด็กที่มีความบกพร่องโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย เด็กต้องได้รับการประเมินที่เหมาะสม โรงเรียนต้องวางแผนจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) จัดการศึกษาให้กับเด็กเหล่านี้ในสิ่งแวดล้อมที่มีความจำกัดน้อยที่สุดและต้องให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วม ส่วนในประเทศไทยมีพระราชบัญญัติว่าด้วยการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องที่ปรับปรุงจากปี พ.ศ. 2542 มาจนถึงปี พ.ศ. 2550 ที่กำหนดให้เด็กทุกคนมีโอกาสในการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน โดยให้โอกาสแก่เด็กที่มีความบกพร่องเข้าเรียนในโรงเรียนทั่วไป แต่ในทางปฏิบัติเด็กที่มีความบกพร่องในด้านต่างๆ โดยเฉพาะเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ยังมีโอกาสเข้าเรียนในโรงเรียนปกติไม่มากนัก (กุลยา ก่อสุวรรณ, 2553, น. 187)

การจัดการศึกษาให้กับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งต้องเน้นพัฒนาให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสามารถพัฒนาตนเอง และดึงศักยภาพที่อยู่ในตัวออกมาใช้ให้ได้อย่างเต็มที่ (พัชรวีรธรณ คุณชื่น, 2552, น. 20) เพื่อให้มีความพร้อมที่จะใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างปกติสุข ซึ่งการจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาไม่ว่าระดับใดก็ตาม ผู้สอนจำเป็นต้องพิจารณาจากความสามารถของแต่ละบุคคล แต่ละระดับ และระดับปริมาณของเนื้อหา (กุลยา ก่อสุวรรณ, 2553, น. 65) ผู้สอนต้องกำหนดเนื้อหาที่จะสอน

ให้เหมาะสมกับระดับความสามารถของแต่ละคน (กุลยา ก่อสุวรรณ, 2553, น. 179) ทั้งการเรียนรู้ทักษะทางวิชาการ ทักษะการช่วยเหลือตนเอง ทักษะการใช้ชีวิตในชุมชนและทักษะอาชีพ

กองการศึกษาเพื่อคนพิการ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดหลักการในการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เป็น 4 ประการ (อิสริยาภรณ์ อารณรัตน์, 2554 อ้างถึงใน พัชริวรรณ คุณชื่น, 2552, น. 21)

1. เป็นการจัดการศึกษาให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาได้เข้ารับการพัฒนาทักษะการดำรงชีวิต เพื่อให้มีความพร้อมที่จะเรียนรู้
2. เป็นการจัดการศึกษาเพื่อให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาได้รับโอกาสที่ดีทางการศึกษา เพื่อพัฒนาศักยภาพของแต่ละบุคคลซึ่งจะเป็นแนวทางในการดำรงชีวิต
3. เป็นการจัดการศึกษาเพื่อเปิดโอกาสให้ครอบครัว ชุมชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
4. เป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสามารถช่วยเหลือตัวเองและดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

กุลยา ก่อสุวรรณ (2553, น. 187-188) ได้กำหนดรูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญาไว้ 4 รูปแบบ คือ

1. การจัดการศึกษาในชั้นเรียนรวม เด็กที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญาระดับเล็กน้อยมักได้เข้าเรียนในชั้นเรียนปกติ แต่มีผลการเรียนต่ำกว่าเพื่อน ครูจึงควรให้การช่วยเหลือในชั้นเรียนที่เหมาะสมด้วยการปรับการเรียนการสอน สื่อ หรืออุปกรณ์การสอนที่เหมาะสม ปรับวิธีการวัดประเมินผลให้เหมาะสมกับความสามารถและจุดอ่อนของเขา
2. ห้องเสริมวิชาการ ห้องเสริมวิชาการมักมีครูการศึกษาพิเศษเป็นผู้รับผิดชอบเพื่อจุดประสงค์ในการช่วยเหลือเด็กที่มีความบกพร่องและครูในชั้นปกติด้วยการจัดหาสื่ออุปกรณ์ที่เหมาะสม ให้คำแนะนำและทำงานร่วมกับครูปกติ สอนเด็กที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญาในห้องเรียนเสริมวิชาการในบางเวลา และส่งต่อเพื่อขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอก
3. ชั้นเรียนพิเศษ ชั้นเรียนพิเศษถือเป็นสิ่งแวดล้อมที่มีความจำกัดมากกว่าชั้นเรียนปกติ จึงเหมาะกับเด็กที่มีความบกพร่องในระดับที่รุนแรงมากขึ้น บางชั้นเรียนอาจสอนเด็กที่มีความบกพร่องหลายประเภทรวมกันหรือเฉพาะเด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทใดประเภทหนึ่ง เด็กอาจเรียนกับครูการศึกษาพิเศษเพียงคนเดียวหรือเรียนรวมกับเด็กปกติในบางวิชา อย่างไรก็ตาม ครูและโรงเรียนควรพิจารณาให้เด็กที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญาได้มีโอกาสกลับไปเรียนใน ชั้นเรียนปกติร่วมกับเด็กทั่วๆ ไปและมีการช่วยเหลือที่เหมาะสม
4. โรงเรียนศึกษาพิเศษ เหมาะสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องตั้งแต่ระดับปานกลางถึงระดับรุนแรง บางแห่งจัดเฉพาะความบกพร่องบางอย่าง เช่น โรงเรียนสำหรับเด็กที่มีความบกพร่อง

ทางการได้ยิน โรงเรียนสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสายตา โรงเรียนสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เป็นต้น แต่การจัดการศึกษาในโรงเรียนศึกษาพิเศษก็มีจุดอ่อน ได้แก่

4.1 เด็กในโรงเรียนพิเศษขาดโอกาสในการปฏิสัมพันธ์กับเด็กปกติทั่วไป จึงขาดการเรียนรู้ทักษะต่างๆ ที่จำเป็นจากเด็กเหล่านั้น

4.2 การเรียนการสอนและการดำรงชีวิตในโรงเรียนพิเศษนั้นแตกต่างจากสังคมของคนปกติทั่วไป ตัวอย่างเช่น โรงเรียนเสียงระฆังหรือเสียงเตือนจากครูเพื่อเป็นสัญญาณให้เด็กทำกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวัน เช่น การอาบน้ำตอนเช้า การรับประทานอาหารเช้า ดังนั้น เด็กจึงมักกลัวเสียงระฆังหรือเสียงเตือนจึงจะสามารถทำกิจกรรมนั้นๆ ได้ การสอนในสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมเช่นนี้ ยิ่งทำให้เด็กใช้ชีวิตอย่างพึ่งพาตนเองน้อยลงและเรียนรู้ที่จะพึ่งพาผู้อื่นมากขึ้น เด็กจึงมีโอกาสปรับตัวกับสิ่งแวดล้อมจริงในชุมชนได้ยากขึ้น

4.3 เด็กที่เรียนในโรงเรียนพิเศษส่วนใหญ่ต้องอยู่ประจำ อาจเป็นรายสัปดาห์ รายเดือน หรืออยู่ทั้งภาคการศึกษาก็มี เด็กเหล่านี้จึงห่างออกจากพ่อแม่และความเป็นอยู่ที่บ้านมากขึ้น เมื่อเด็กจบการศึกษาจากโรงเรียนนั้นๆ และจำเป็นต้องกลับไปอยู่ที่บ้าน เด็กมักมีปัญหาในการปรับตัวต่อสมาชิกคนอื่นๆ ในบ้านและสิ่งแวดล้อมในชุมชนมากยิ่งขึ้น

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (2555) ได้กำหนดรูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ซึ่งมีทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย พอสรุปรูปแบบสำคัญ ได้ดังนี้

1. การจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม
2. การจัดการศึกษาในโรงเรียนศึกษาพิเศษเฉพาะความพิการ
3. การจัดการศึกษาโดยครอบครัว
4. การจัดการศึกษาโดยชุมชน
5. การจัดการศึกษาในสถานพยาบาล
6. การจัดการศึกษาโดยศูนย์การศึกษาพิเศษ
7. การจัดการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

นอกจากการจัดการศึกษาให้เหมาะสมในแต่ละรูปแบบของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา การจัดการศึกษาในสิ่งแวดล้อมที่มีความจำกัดน้อยที่สุด (Least Restrictive Environment) เป็นอีกปัจจัยที่สำคัญ กล่าวคือการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาตามระดับความจำเป็นของแต่ละบุคคลในสถานที่ที่บุคคลเหล่านี้สามารถเข้าไปใช้ชีวิตและร่วมทำกิจกรรมกับบุคคลในวัยเดียวกันเหมือนกับบุคคลปกติทั่วไปได้มากที่สุด (กุลยา ก่อสุวรรณ, 2553, น. 173) รวมทั้งการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง (Parental Involvement) ในการร่วมพิจารณาและตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน เป็นต้น

จากการกำหนดรูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ดังกล่าว สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีการจัดการศึกษา ในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย ซึ่งมีรูปแบบการจัดการศึกษาในลักษณะ การจัดการศึกษา แบบเรียนร่วม การจัดการศึกษาในโรงเรียนเฉพาะความพิการ การจัดการศึกษาโดยครอบครัว การจัดการศึกษาโดยชุมชน การจัดการศึกษาในสถานพยาบาล และการจัดการศึกษาโดยศูนย์การศึกษาพิเศษ

3. วิธีการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญา

ในประเทศการสอนทักษะวิชาการที่เป็นประโยชน์ เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเล็กน้อยสามารถเรียนในชั้นเรียนปกติได้ หากได้รับการช่วยเหลือที่เหมาะสมและอาจใช้เวลา นานกว่าเพื่อนในห้อง ครูจึงควรมีการปรับหลักสูตรให้เหมาะสมกับความสามารถและความจำเป็น ของเด็ก คือ ให้เด็กได้นำทักษะทางวิชาการที่เรียนรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันของเด็กได้ ส่วนเด็กที่มีภาวะ บกพร่องทางสติปัญญา ระดับปานกลาง หรือรุนแรงกว่านั้นควรเรียนรู้ทักษะที่เป็นประโยชน์กับการใช้ ชีวิตในชุมชน

การสอนทักษะการปรับตัว ทักษะการปรับตัวที่จำเป็นสำหรับเด็กที่มีภาวะบกพร่องทาง สติปัญญาในวัยเรียน ได้แก่ การเคลื่อนไหว การสื่อสาร การเรียนรู้ทักษะทางวิชาการที่มีความหมาย กับเด็ก การดูแล และจัดการตนเองและทักษะทางสังคม

การใช้เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก หมายถึง อุปกรณ์หรือผลิตภัณฑ์ใดๆ ที่ช่วยเพิ่ม รักษา หรือปรับปรุงความสามารถในด้านต่างๆ ของบุคคลที่มีความ บกพร่อง ได้แก่ เทคโนโลยีที่ช่วยในการเคลื่อนไหว เทคโนโลยีสำหรับที่นั่งและการจัดทำคอมพิวเตอร์ ของเล่นและเกม เทคโนโลยีที่ใช้ในกิจวัตรประจำวัน และอุปกรณ์การสื่อสารทั้งหลาย

การพิจารณาหลักสูตรที่เหมาะสม ครูต้องพิจารณาถึงหลักสูตรที่เหมาะสมสำหรับเด็กที่มี ความบกพร่องทางสติปัญญาในวัยเรียนเพื่อจะได้สามารถวางแผนการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสม กับเด็กที่แต่ละคนได้ แต่ครูต้องคำนึงถึงตัวแปรที่มีผลต่อการจัดหลักสูตรของครู ซึ่งได้แก่ ตัวแปร ด้านตัวเด็ก ด้านผู้ปกครอง ด้านชั้นเรียนปกติ และด้านชั้นเรียนพิเศษด้วย (กุลยา ก่อสุวรรณ, 2553)

หลักสูตรสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาได้แบ่งออกเป็น 3 ประเภท (ผดุง อารยะวิญญู, 2538, น. 46, 64, 71) คือ

ประเภทที่ 1 หลักสูตรสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่สามารถเรียนได้ (Educable mentally retarded) ควรครอบคลุมเนื้อหา 4 หมวด (ผดุง อารยะวิญญู, 2538, น. 46) ได้แก่

หมวดที่ 1 ความพร้อมและเนื้อหาวิชาที่จำเป็น

หมวดที่ 2 การสื่อสาร (การติดต่อกับผู้อื่น) ภาษา และพัฒนาการทางความคิด ความจำ

หมวดที่ 3 ทักษะทางสังคม การดำรงชีพ นันทนาการ และการพัฒนาบุคลิกภาพ

หมวดที่ 4 พื้นฐานทางด้านการงานและอาชีพ

ประเภทที่ 2 หลักสูตรสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่สามารถฝึกได้ (Trainable mentally retarded) เนื้อหาของหลักสูตรครอบคลุมหัวข้อ (ผดุง อารยะวิญญู, 2538, น. 64) ดังนี้

1. การช่วยเหลือตนเอง
2. การสื่อความหมายกับผู้อื่น
3. การใช้วัยวะส่วนต่างๆ ของร่างกาย
4. ทักษะที่จำเป็นที่ใช้ในชีวิตประจำวัน
5. พฤติกรรมทางสังคมที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน
6. ความรู้พื้นฐานที่จำเป็น
7. ความรู้พื้นฐานในด้านการงานและอาชีพ

ประเภทที่ 3 หลักสูตรสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่มีระดับสติปัญญาที่ต่ำมาก (Severe and Profound mentally retarded) ควรประกอบด้วยเนื้อหาทักษะ 5 ด้าน (ผดุง อารยะวิญญู, 2538, น. 71) ดังนี้

1. ทักษะในการช่วยเหลือตนเอง
2. ทักษะในการสื่อสาร
3. ทักษะในการดำรงชีวิตประจำวัน
4. ทักษะในการอ่าน การเขียน และเลขคณิตที่จำเป็นในการดำรงชีพ
5. ทักษะด้านนันทนาการ
6. ทักษะพื้นฐานด้านการงานและอาชีพ

เนื้อหาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร มีขอบข่ายที่กว้างเนื่องจากบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีความต้องการแตกต่างกันในแต่ละระดับ และชุมชนแต่ละแห่งสามารถตอบสนองต่อความต้องการของบุคคลเหล่านี้ได้ในลักษณะที่แตกต่างไป นอกจากนี้การจัดหลักสูตรให้แก่บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ควรเน้นการพัฒนาทักษะทางสังคม ทักษะในการช่วยเหลือตนเอง (ผดุง อารยะวิญญู, 2538, น. 47) และทักษะที่สำคัญ คือ ทักษะด้านอาชีพ (westling, 1997 อ้างถึงใน ยุวดี วิริยางกูร, 2553, น. 27) ซึ่งควรมีรายละเอียดเนื้อหาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรสำหรับการเรียนการสอน ตั้งแต่การเตรียมความพร้อมในด้านการฝึกอาชีพ กิจกรรมในการฝึก และควรแบ่งออกเป็นหลายระดับ ได้แก่ ระดับเตรียมความพร้อม ระดับพัฒนาความพร้อม ระดับการพัฒนาความรู้ และประสบการณ์ และระดับการฝึกทักษะเพื่อความชำนาญ ในการจัดหลักสูตรต้องจัดตามลำดับจากง่ายไปยาก (ผดุง อารยะวิญญู, 2538, น. 47)

นอกจากนี้ กุลยา ก่อสุวรรณ (2553) ได้กล่าวถึง การจัดการศึกษาเพื่อการเตรียมตัว สำหรับการทำงานที่น่าสนใจ ดังนี้

บุคคลที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญามักเป็นผู้รับความช่วยเหลือจากสังคม ทำให้บุคคลเหล่านี้ต้องพึ่งพาผู้อื่นอยู่เสมอ ดังนั้น การสอนให้บุคคลเหล่านี้สามารถทำงานที่เป็นอาชีพได้รับค่าจ้างที่ทำให้เขาเลี้ยงตัวเองได้ มีคุณภาพชีวิตที่ดี ไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่น และใช้ชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรีในสังคม ผู้ปกครอง ครูและบุคลากรวิชาชีพจึงต้องเตรียมตัวบุคคลเหล่านี้ให้พร้อมในการทำงานด้วยการสอนทักษะต่างๆ ที่จำเป็นในการทำงานอนาคต

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการทำงานของบุคคลที่มีความบกพร่อง แม้ในประเทศสหรัฐอเมริกาจะมีกฎหมายในด้านนี้ แต่กฎหมายทำหน้าที่เพียงให้โอกาสแก่คนที่มีความบกพร่องในการทำงานเท่านั้น ไม่ได้ทำให้ทัศนคติที่สังคมมีต่อบุคคลที่มีความบกพร่องเปลี่ยนแปลงไปทางบวกมากขึ้น ผู้ปกครองและครูจึงต้องสอนทักษะต่างๆ ให้บุคคลที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญาเป็นลูกจ้างที่มีความสามารถเหมือนหรือใกล้เคียงกับคนทั่วไป

ส่วนในประเทศไทย ได้มีพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 เพื่อให้การสนับสนุนช่วยเหลือบุคคลที่มีความบกพร่องให้มีอาชีพเท่าที่จะเป็นไปได้ แต่การทำงานของคนเหล่านี้จะประสบความสำเร็จได้ด้วยความสามารถในการทำงานอย่างมีคุณภาพนั่นเอง

การศึกษาด้านอาชีพ การศึกษาด้านอาชีพสำหรับบุคคลที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญานั้นควรเริ่มตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย จุดประสงค์ของการศึกษาด้านอาชีพนี้คือการเรียนรู้ทักษะการทำงานต่างๆ ไปไม่ว่าจะได้รับค่าตอบแทนหรือไม่ก็ตาม การทำงานเป็นสิ่งสำคัญสำหรับชีวิตของคนทุกคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับบุคคลที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญา ดังนั้นการศึกษาด้านอาชีพจึงมีความหมายมากกว่าการฝึกงาน และยังเป็นการเตรียมตัวเด็กไปสู่บทบาทการใช้ชีวิตอย่างผู้ใหญ่ในอนาคตด้วย

โบรลิน, และลอยด์ (Brolin, & Loyd, 2004 อ้างถึงใน กุลยา ก่อสุวรรณ, 2553, น. 196) ได้พัฒนารูปแบบการศึกษาด้านอาชีพ ซึ่งประกอบด้วย ความสามารถ ประสบการณ์ และมีขั้นตอนต่างๆ ซึ่งกระจายอยู่ในหลักสูตร 3 ด้าน คือ ทักษะการดำรงชีวิตประจำวัน ทักษะการช่วยเหลือตนเองและสังคม และการเตรียมตัวและคำแนะนำในด้านอาชีพ โดยแบ่งการศึกษาด้านอาชีพออกเป็นขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

1. การตระหนักรู้ถึงอาชีพ การเริ่มสอนให้เด็กตระหนักในเรื่องการทำงานการเป็นคนทำงาน และการที่เขาจะต้องทำงานในชุมชนในอนาคต การสอนนี้มักเริ่มตั้งแต่ระดับประถมศึกษา
2. การค้นหาอาชีพ เพื่อช่วยให้เด็กค้นหาความสนใจและความสามารถของตนเอง จนพัฒนาเป็นอาชีพที่ตัวเองชอบและรูปแบบของตัวเองในที่สุด การสอนนี้มักอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย
3. การเตรียมตัวด้านอาชีพ เพื่อช่วยให้เด็กรู้จักตัดสินใจ เลือกอาชีพ และเรียนรู้ทักษะสำหรับอาชีพนั้นๆ โดยมักสอนกันในระดับมัธยมศึกษา

4. การปรับตัวกับอาชีพ เป็นการถ่ายโอนจากการฝึกงานในระดับมัธยมศึกษาสู่สถานประกอบการทำงานในชุมชน

ส่วน คลาร์ก, และโคลสโตร (Clark, & Kolstore, 1995 อ้างถึงใน กุลยา ก่อสุวรรณ, 2553, น. 197) ได้พัฒนารูปแบบการศึกษาด้านอาชีพโรงเรียนสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องประเภทต่างๆ โดยเริ่มตั้งแต่ระดับประถมศึกษา คลาร์กและโคลสโตรได้นำรูปแบบนี้มาใช้กับวัยรุ่นที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญา ซึ่งรูปแบบนี้ประกอบด้วยปัจจัยสำคัญดังต่อไปนี้

1. คุณค่า เจตคติ และนิสัย ซึ่งถือเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการพิจารณาด้านการเตรียมอาชีพสำหรับวัยรุ่นที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญา ดังนั้น ครูหรือบุคลากรที่เกี่ยวข้องจึงต้องสร้างลักษณะนิสัยที่ดีในการทำงาน เจตคติที่ดีต่อการทำงานและการให้คุณค่าของงานให้กับบุคคลเหล่านี้เป็นอันดับแรก

2. ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เนื่องจากสัมพันธภาพระหว่างบุคคลเป็นสิ่งสำคัญในการทำงานและการรักษางานนั้นไว้ให้ได้ ครูจึงจำเป็นต้องสอนเกี่ยวกับความสัมพันธ์กับนายจ้างและความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานให้กับบุคคลที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญาด้วย

3. ข้อมูลด้านอาชีพ ได้แก่ ข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานอาชีพที่เหมาะสมสำหรับบุคคลที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญาแต่ละคน

4. การเรียนรู้การทำงาน บุคคลที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญาจำเป็นต้องเรียนรู้ทักษะการทำงานในอาชีพนั้นๆ และนอกจากทักษะที่เกี่ยวข้องกับอาชีพนั้นโดยตรงแล้ว บุคคลเหล่านี้ ยังควรได้เรียนรู้เกี่ยวกับทักษะในการทำงานอื่นๆ ด้วยเช่นกัน การตรงต่อเวลาและการรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตน เป็นต้น

5. ทักษะการดำรงชีวิตประจำวัน การที่บุคคลที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญาจะประกอบอาชีพได้นั้น บุคคลนั้นต้องมีทักษะการดำรงชีวิตเป็นอย่างดีเสียก่อน

การศึกษาด้านอาชีพ จึงเป็นแนวคิดทางการศึกษาที่โรงเรียน ครอบครัว และชุมชน จัดทำขึ้นอย่างเป็นระบบเพื่อช่วยเพิ่มความสามารถของเด็ก และช่วยให้เขาประสบความสำเร็จ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและชีวิตส่วนตัว

ประสบการณ์ในการทำงาน เริ่มจากการให้ประสบการณ์การทำงานในโรงเรียนและค่อยๆ เปลี่ยนไปในชุมชน แต่บางโปรแกรมนักเรียนได้มีโอกาสทำงานในชุมชนทันที ส่วนระดับความยากและชนิดของงานที่ได้รับมอบหมายนั้น ขึ้นอยู่กับความต้องการของนักเรียนแต่ละคน ซึ่งขณะที่บุคคลนั้นได้รับการฝึกอาชีพ เขาควรมีโอกาสฝึกงานในสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกันหลายๆ แห่ง เพื่อให้ได้เรียนรู้จากประสบการณ์การทำงานให้มากที่สุด ซึ่งการเรียนรู้ที่หลากหลายนี้จะช่วยให้เขาสามารถเลือกงานที่เหมาะสมกับเขาในอนาคตด้วย อย่างไรก็ตาม วัตถุประสงค์ของการจัดประสบการณ์ในการทำงาน ไม่ได้มีจุดมุ่งหมายเพียงเพื่อให้เด็กพัฒนาทักษะในอาชีพนั้นๆ แต่เพื่อฝึกให้เขาพัฒนาลักษณะนิสัยที่ดีในการทำงานและทักษะทางสังคมที่จำเป็นต่อการทำงานและรักษางานนั้นไว้ได้ด้วย

ทักษะความสามารถที่ควรจัดไว้ในวิชาต่างๆ มีดังนี้

1. ทักษะการดำรงชีวิตประจำวัน ประกอบด้วย การจัดการด้านการเงินของตนเอง การจัดการภายในบ้าน การดูแลความต้องการของตนเอง การดูแลครอบครัว การซื้อ การเตรียมอาหาร

2. ทักษะการช่วยเหลือตนเองและสังคม ประกอบด้วย การตระหนักรู้ตนเอง การสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง พฤติกรรมทางสังคมในชุมชน ทักษะการรักษาความสัมพันธ์ การพึ่งพาตนเอง การตัดสินใจที่เหมาะสม

3. ทักษะการเตรียมตัวและคำแนะนำในด้านอาชีพ ประกอบด้วย รู้จักและค้นหาความเป็นไปได้ด้านอาชีพ การเลือกและวางแผนด้านอาชีพ การแสดงลักษณะนิสัยและพฤติกรรมที่เหมาะสมกับงาน การหางานและการรักษางาน การเรียนรู้ทักษะด้านการทำงานเฉพาะ

การฝึกงานในชุมชน การฝึกงานในชุมชนนั้นเป็นเรื่องจำเป็นอีกประการหนึ่ง ความเชื่อที่ว่าบุคคลที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญาจำเป็นต้องมีทักษะในการทำงานระดับหนึ่งก่อนจะสามารถทำงานในชุมชนจริงได้นั้นอาจไม่ถูกต้องนัก เพราะการฝึกงานหรือการเรียนรู้งานในสถานที่จริงในชุมชน และในสิ่งแวดล้อมจริงของการทำงานจะทำให้บุคคลเหล่านี้เรียนรู้ได้ดีกว่าในชั้นเรียน ทั้งนี้ การเรียนรู้จำเป็นต้องเหมาะสมกับความสามารถของบุคคลนั้นๆ ด้วย

การเตรียมตัวให้วัยรุ่นที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญา โดยเฉพาะในระดับมัธยมศึกษา ให้สามารถทำงานในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ครูจะต้องมีโปรแกรมสำหรับการฝึกงานในชุมชนที่มีลักษณะสำคัญ ดังนี้ (Drew, & Hardman, 2000 อ้างถึงใน กุลยา ก่อสุวรรณ, 2553, น. 200)

1. หลักสูตรจะต้องสอดคล้องเหมาะสมกับงานที่มีอยู่ในท้องถิ่นและมีความเป็นไปได้ในการทำงานนั้น

2. นักเรียนควรได้ฝึกงานในสถานที่จริง

3. นักเรียนควรได้ฝึกในหลายสถานการณ เพื่อที่เขาสามารถเลือกและตัดสินใจด้วยตนเองได้

4. บุคคลที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญาควรมีโอกาสมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นทั่วไป ในระหว่างการฝึกงานด้วย

5. ครูควรเพิ่มระยะเวลาและความเข้มข้นในการฝึกงานด้านใดด้านหนึ่งโดยเฉพาะ

6. การเลือกสถานที่ฝึกงานนั้นควรเชื่อมโยงกับแผนการถ่ายโอน เพื่อให้บุคคลนั้นมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนให้มากที่สุด

การวางแผนการถ่ายโอน (Transition Planning) ควรเน้นการเตรียมตัวบุคคลเหล่านี้ จากวัยเรียนเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ต้องใช้ชีวิตในชุมชนเหมือนคนทั่วไป การถ่ายโอนนั้นควรเป็นระบบและเริ่มตั้งแต่วัยเรียน กฎหมาย IDEA ในประเทศสหรัฐอเมริกากำหนดให้โรงเรียนเริ่มวางแผนการถ่ายโอนเมื่อเด็กอายุ 14 ปี และต้องปรับเปลี่ยนแผนการถ่ายโอนทุกปี

การวางแผนการถ่ายโอน ควรมีการจัดทำแผนการถ่ายโอนอย่างเป็นรูปธรรมอย่างน้อย 2 ปี ก่อนที่บุคคลนั้นจะออกจากโรงเรียน แผนการถ่ายโอนประกอบด้วย การฝึกงาน และการจัดหาสถานที่ฝึกงาน การจัดหาแหล่งที่พักอาศัยให้กับวัยรุ่นกลุ่มนี้ ทางเลือกในการพักผ่อนหย่อนใจ ยามว่าง การช่วยเหลือด้านรายได้และด้านการแพทย์ การเดินทาง และการช่วยเหลือดูแลระยะยาว

ความร่วมมือในการวางแผนถ่ายโอน ครูและบุคลากรของโรงเรียนประเมินความต้องการของบุคคลนั้น จัดทำแผนการถ่ายโอนเฉพาะบุคคล วางแผนร่วมกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง และควรให้ผู้ปกครองเข้าร่วมในการวางแผนการถ่ายโอนด้วย

ความร่วมมือของผู้ปกครอง การวางแผนการถ่ายโอนต้องได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองของบุคคลเหล่านี้ ครูหรือบุคลากรของโรงเรียนควรให้ความรู้กับพ่อแม่ในเรื่องราวต่างๆ ที่เกี่ยวกับการถ่ายโอน เพื่อให้พ่อแม่ผู้ปกครองสามารถมีส่วนในการวางแผนที่เหมาะสมให้กับบุตรหลานของเขาได้อย่างมั่นใจเพื่อให้เกิดการทำงานที่มีผลเป็นรูปธรรม

ขั้นตอนในการจัดทำแผนการถ่ายโอน (Individualized Transition Planning: ITP)

ขั้นที่ 1 เตรียมความพร้อมของทีม ITP สำหรับนักเรียนที่กำลังเข้าสู่วัยที่ต้องมีแผนการถ่ายโอน

1. คัดเลือกนักเรียนในช่วงวัยที่จะต้องมีการวางแผนการถ่ายโอน
2. มอบหมายหน้าที่ให้แก่บุคลากรที่รับผิดชอบด้านการวางแผนการถ่ายโอนในโรงเรียน

ให้ชัดเจน

3. ระบุถึงบริการสำหรับผู้ใหญ่ เช่น การจัดหางาน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการให้บริการนั้นๆ

บริการนั้นๆ

ขั้นที่ 2 จัดเตรียมความช่วยเหลือให้ครบวงจร

พูดคุยเพื่อรวบรวมข้อมูลจากนักเรียนที่เลือกไว้และบุคคลรอบข้าง เช่น กลุ่มเพื่อนของนักเรียนเหล่านั้น สมาชิกในครอบครัว เพื่อนร่วมงาน เพื่อนบ้าน บุคลากรต่างๆ ที่มีส่วนร่วมในการให้ความช่วยเหลือ เป็นต้น

ขั้นที่ 3 ระบุกิจกรรมที่จะทำให้การถ่ายโอนประสบความสำเร็จ ซึ่งเป็นกิจกรรมในการถ่ายโอนจากโรงเรียนสู่วัยผู้ใหญ่

ขั้นที่ 4 ครูที่รับผิดชอบนัดประชุม ITP และ IEP โดยเชิญผู้ปกครองและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

1. กำหนดวันประชุม ITP และให้ข้อมูลแก่ผู้ปกครองว่าในการประชมนั้นจะพูดคุยในเรื่องใดบ้าง เพื่อให้ผู้ปกครองได้เตรียมข้อมูลที่จะมาแจ้งหรือปรึกษาในที่ประชุม
2. ดำเนินการประชุม ITP ตามที่ได้วางแผนไว้
3. ร่วมมือกันจัดทำแผน ITP สำหรับนักเรียนที่คัดเลือกไว้แต่ละคน

ขั้นที่ 5 นำ ITP ไปใช้

1. ดำเนินการตามแผน ITP ที่ได้วางไว้
2. ใช้วิธีการแบบสหวิทยาการคือ การเชิญให้บุคลากรหลายวิชาชีพที่เกี่ยวข้องและผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมและหากเป็นไปได้ควรให้โอกาสนักเรียนคนนั้นได้มีส่วนร่วมในการวางแผนอนาคตของเขาเองด้วย

ขั้นที่ 6 ทำการปรับ ITP ทุกปี เมื่อมีการปรับ IEP

1. ค่อยๆ ลดการทำงานของบุคลากรของโรงเรียนลงและเพิ่มการทำงานของบุคลากรที่เกี่ยวข้องในชุมชนมากขึ้น

2. ติดตามความก้าวหน้าจากบุคลากรที่ร่วมรับผิดชอบใน ITP

ขั้นที่ 7 จัดการประชุม ITP อย่างต่อเนื่องเป็นระยะ จนบุคคลที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญานั้น สามารถพึ่งพาตนเองได้ตามเป้าหมาย จึงยุติการประชุม

1. พิจารณาติดตามผลในการเตรียมตัวด้านการทำงานของบุคคลที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญา

2. พิจารณาผลจากการวางแผนด้านพักผ่อนหย่อนใจ

3. พิจารณาผลของการเตรียมตัวในการใช้ชีวิตในชุมชนของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

4. พิจารณาผลจากการรับบริการช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

สรุปได้ว่า วิธีการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญา ประกอบด้วย การสอนทักษะวิชาการที่เป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน การสอนทักษะการปรับตัวการดูแล จัดการตนเองและสังคม การใช้เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก การจัดการศึกษาเพื่อเตรียมตัวสำหรับการทำงาน โดยมีแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) และแผนการถ่ายโอน (ITP) เป็นแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมตัวบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาจากวัยเรียนเข้าสู่ผู้ใหญ่อายุต้องใช้ชีวิตในชุมชนเหมือนคนทั่วไป

แนวคิดเกี่ยวกับอาชีพ และการส่งเสริมอาชีพและการมีงานทำ

สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษเป็นหน่วยงานภายใต้การกำกับของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่ในการจัดการศึกษาให้กับเด็กพิการและเด็กด้อยโอกาสที่ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ ด้วยรูปแบบวิธีการที่หลากหลาย เหมาะสม และพัฒนาให้เต็มศักยภาพได้ คำนึงถึงการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำในโรงเรียนเฉพาะความพิการ เพื่อให้เด็กพิการมีวิชาชีพติดตัวไป สามารถประกอบอาชีพได้ไม่เป็นภาระแก่ครอบครัวและสังคม และได้ดำเนินการจัดการศึกษา

เพื่อการมีงานทำสำหรับเด็กพิการของโรงเรียนเฉพาะความพิการอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น แนวทางการพัฒนาวิชาชีพเพื่อการมีงานทำจึงมีความสำคัญที่จะช่วยให้สถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ได้นำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในการทำงาน มีทักษะชีวิตที่ดีพึ่งตนเองได้ อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข มีศักดิ์ศรี มีคุณภาพชีวิตที่ดี เมื่อจบการศึกษาสามารถประกอบอาชีพ และมีงานทำ (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (2559, หน้า15-16)

1. ประเภทของอาชีพสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ความหมายของอาชีพ และการฝึกอาชีพสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ได้มีผู้เสนอความหมายของอาชีพ ไว้หลากหลายความหมายดังนี้

เพ็ชรรี รูปวิเชตร (2545, น. 3) อาชีพ หมายถึง ภาระหน้าที่ที่มนุษย์ต้องทำเป็นประจำ ด้วยความถนัด ความสนใจ ความรู้ ความสามารถ การฝึกฝนจนเชี่ยวชาญ มีผลตอบแทนในรูปแบบต่างๆ ได้แก่ ความพึงพอใจ ความสำเร็จขององค์กร/กลุ่ม และของตนเอง หรือเงินค่าตอบแทนของต่างตอบแทน หรือแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน

อนุชัย รามวงศ์กูร (2558, น. 106) งาน หรืออาชีพ หมายถึงภารกิจหรือหน้าที่ที่ต้องการปฏิบัติงานหลายงานที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันรวมเข้าเป็นอาชีพ และอาชีพที่กล่าวถึงเป็นงานซึ่งบุคคลใดบุคคลหนึ่งปฏิบัติอยู่ไม่หมายรวมถึงอุตสาหกรรม กิจการ สถานการณ์ทำงาน หรือประสบการณ์ในการทำงานของผู้ปฏิบัติงาน

อาชีพ ในภาษาอังกฤษยังมีหลายคำ เช่น Career Job Occupation Vocation Professional คำเหล่านี้จะมีความหมายแตกต่างกันบ้างเล็กน้อย ดังที่ เพีย (Pei, 1977, p. 151, 519, 656, 761, 111) ได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

Career เป็นการประกอบกิจการงานเพื่อหารายได้ที่ต้องใช้ความคิดและการกระทำ ซึ่งมีการพัฒนาตลอดเวลา

Job ใช้เรียกชื่องานย่อยๆ ของ Career หรือเป็นงานที่บุคคลทำเป็นงานอดิเรก

Occupation เป็นคำที่เรียกชนิดงาน ชนิดอาชีพ เช่น ธุรกิจ การค้า บริษัท

Vocation เป็นคำที่เรียกอาชีพซึ่งต้องได้รับการฝึกอบรมมาโดยเฉพาะ จึงจะประกอบอาชีพนั้นได้ เช่น ครู ช่างไฟฟ้า เป็นต้น

Professional เป็นคำที่เรียกอาชีพที่จำเป็นต้องเรียนรู้ทางวิชาการในระดับสูง เช่น แพทย์ ผู้พิพากษา ทนายความ วิศวกร เป็นต้น

คำต่างๆ ที่กล่าวมาแล้วนี้มักใช้คำว่า Career ซึ่งมีความหมายกว้าง ครอบคลุมคำอื่นๆ ทั้ง Job, Vocation, Occupation และ Professional กล่าวโดยสรุป งานอาชีพ คือ ภาระหน้าที่ที่ต้องทำเป็นประจำ ด้วยความถนัด, ความสนใจ, ความรู้, ความสามารถ ผ่านการฝึกฝนจนเชี่ยวชาญ ซึ่งอาจมีผลตอบแทนในรูปแบบต่างๆ เป็นภารกิจหรือหน้าที่ที่ต้องการปฏิบัติงานหลายงานที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน

รวมเข้าเป็นอาชีพ เป็นการประกอบกิจการงานเพื่อหารายได้ที่ต้องใช้ความคิดและการกระทำ ซึ่งมีการพัฒนาตลอดเวลา จำเป็นต้องเรียนรู้ทางวิชาการในระดับสูง และต้องได้รับการฝึกอบรมมาโดยเฉพาะ จึงจะประกอบอาชีพนั้นได้

การฝึกอาชีพถือว่ามีสำคัญอย่างยิ่ง ในการเตรียมเข้าทำงาน เพราะเป็นการสอนการทำงานก่อนเริ่มการทำงานในสถานการณจริง ในส่วนของการพัฒนาทักษะการทำงาน และทักษะสังคม มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

พระราชบัญญัติส่งเสริมการฝึกอาชีพ พ.ศ. 2537 ได้ให้ความหมายของการฝึกอาชีพ คือ การให้หรือเพิ่มพูนความรู้ ฝีมือและทัศนคติที่จะทำให้ผู้รับการฝึกสามารถทำงานในสาขาอาชีพที่รับการฝึกได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยไม่มีการเรียกค่าฝึกหรือค่าตอบแทน

ราชศักดิ์ กุลละวณิชย์ (2544, น. 20) การฝึกอาชีพ หมายถึง การฝึกปฏิบัติงานอาชีพจริง ในหน่วยงานขององค์กร เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ทักษะ และการปรับตัวของนักเรียนที่ฝึกอาชีพ ซึ่งประกอบด้วย การสอนงานอาชีพของครูฝึก วิธีการฝึกอาชีพ และสภาพแวดล้อมการฝึกอาชีพ

ธนูเดช เกติวิเศษสิงห์ (2545, น. 18) การฝึกอาชีพ หมายถึง การเรียนรู้และการฝึกทักษะทางด้านอาชีพจนสามารถไปประกอบอาชีพ หรือนำไปประกอบกิจการของตนเองได้

ศันสนะ อัสวช่วง (2548, น. 5) การฝึกอาชีพ หมายถึง การพัฒนาคนฝึกที่เข้ารับการฝึกอาชีพให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะต่างๆ ในการทำงาน

มูลนิธิช่วยคนปัญญาอ่อนแห่งประเทศไทย (2548, น. 28) ได้ให้ความหมาย การฝึกอาชีพ หมายถึง การฝึกเพื่อเตรียมให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ออกไปรับจ้างประกอบอาชีพตามที่ได้รับการฝึกมาแล้ว ฉะนั้นการฝึกในขั้นนี้ ต้องฝึกจนมีทักษะสามารถทำงานได้

ดารณี ธนะภูมิ (สุจินต์ สว่างศรี, 2551 อ้างถึงใน ดารณี ธนะภูมิ, 2542, น. 25) ได้ให้ความหมายการฝึกอาชีพ หมายถึง การฝึกเพื่อเตรียมให้ผู้รับการฝึกออกไปรับจ้างตามที่ได้รับการฝึกมาแล้ว ฉะนั้น การฝึกในขั้นนี้จะต้องฝึกจนมีทักษะความสามารถทำงานได้ และการฝึกอาชีพทุกอย่าง ผู้ฝึกจะต้องประเมินผลผู้รับการฝึก (บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา) อย่างต่อเนื่องตลอดเวลาที่ฝึก โดยการให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาทำงานจริง (real job) หรือตัวอย่างงาน (work of job samples) หรือฝึกในสภาพแวดล้อมของงานจริง

จากการให้ความหมายของการฝึกอาชีพทั้งในส่วนขององค์กร และนักวิชาการ สรุปได้ว่าการฝึกอาชีพเป็นการเรียนรู้และฝึกทักษะทางด้านอาชีพ เพื่อเป็นการเตรียมตัวให้กับบุคคลที่จะเข้ารับการฝึกอาชีพให้สามารถออกไปปฏิบัติงานในสถานที่จริงได้ตามความรู้ ความถนัด ความสามารถ และความชำนาญ ของแต่ละคน และในการฝึกอาชีพสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเป็นการเตรียมความพร้อม ความสามารถ และทักษะด้านต่างๆ ที่มีความจำเป็นในการทำงาน และการทำงาน

ร่วมกับผู้อื่น ตลอดจนการดำรงชีวิตประจำวัน ให้กับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เพื่อให้เขาสามารถออกไปทำงานตามสถานประกอบการต่างๆ ได้

อาชีพที่เหมาะสมสำหรับเด็กที่มีความบกพร่อง

การจัดการศึกษาพิเศษ (Special Education) (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2559, น. 1) ที่จัดให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ (Children with Special Needs) ทางการศึกษาแตกต่างไปจากเด็กปกติ เนื่องจากมีความผิดปกติทางร่างกาย อารมณ์พฤติกรรม หรือสติปัญญา ซึ่งต้องการการดูแลเป็นพิเศษจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยครูและนักจัดการศึกษาที่มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษาพิเศษ เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมและได้รับประโยชน์จากการศึกษาอย่างเต็มที่ และเหมาะสมกับสภาพและความสามารถของแต่ละบุคคล เพื่อให้เกิดศักยภาพสูงสุด

กลุ่มโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ได้ดำเนินการสังเคราะห์นวัตกรรมจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมอาชีพและการมีงานทำ ได้แบ่งกลุ่มอาชีพเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มอาชีพเกษตรกรรม 2) กลุ่มอาชีพอุตสาหกรรม 3) กลุ่มอาชีพพาณิชยกรรมและบริการ 4) กลุ่มอาชีพความคิดสร้างสรรค์ และ 5) กลุ่มอาชีพคหกรรม

กลุ่มอาชีพเกษตรกรรม

กลุ่มอาชีพด้านเกษตรกรรม ประกอบด้วย กลุ่มสาขาย่อย การปลูกพืช, การเลี้ยงสัตว์, การประมง และการเกษตรแบบผสมผสาน การจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมอาชีพเกษตรกรรมของโรงเรียนเฉพาะความพิการมีโรงเรียนที่ดำเนินการประสบความสำเร็จ และมีผลการปฏิบัติงานวิชาชีพที่เป็นเลิศ ดังนี้

1. โรงเรียนศรีสังวาลย์ขอนแก่น กิจกรรมส่งเสริมอาชีพ ได้แก่ การทำเกษตรในท่อนวงบ่อ
2. โรงเรียนเพชรบุรีปัญญานุกูล กิจกรรมส่งเสริมอาชีพ ได้แก่ ปุ๋ยมูลไส้เดือน
3. โรงเรียนฉะเชิงเทราปัญญานุกูล กิจกรรมส่งเสริมอาชีพ ได้แก่ การเพาะเห็ดนางฟ้าภูฎาน
4. โรงเรียนชุมพรปัญญานุกูล กิจกรรมส่งเสริมอาชีพ ได้แก่ ศูนย์การเรียนรู้ฐานอาชีพเกษตร ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
5. โรงเรียนโสตศึกษาเพชรบูรณ์จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กิจกรรมส่งเสริมอาชีพ ได้แก่ ผักไฮโดรโปนิคส์
6. โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ กิจกรรมส่งเสริมอาชีพ ได้แก่ การเพาะเห็ดครบวงจร
7. โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดสงขลา กิจกรรมส่งเสริมอาชีพ ได้แก่ การผลิตปุ๋ยหมักอินทรีย์/ชีวภาพ
8. โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดอุดรธานี กิจกรรมส่งเสริมอาชีพ ได้แก่ ผักไฮโดรโปนิคส์

กลุ่มอาชีพอุตสาหกรรม

กลุ่มอาชีพด้านอุตสาหกรรม เป็นรายวิชาที่เปิดสอนเกี่ยวกับกิจกรรมที่ใช้ทุน และแรงงาน เพื่อที่จะผลิตสิ่งของหรือจัดให้มีบริการ ประกอบด้วยกลุ่มสาขาย่อย อุตสาหกรรมในครัวเรือน อุตสาหกรรมโรงงาน การจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมอาชีพด้านอุตสาหกรรม ของโรงเรียนเฉพาะความพิการ มีโรงเรียนที่ดำเนินการประสบความสำเร็จ และมีผลการปฏิบัติงานวิชาชีพที่เป็นเลิศ ดังนี้

1. โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดสุรินทร์ กิจกรรมส่งเสริมอาชีพ ได้แก่ กิจกรรมตัดเย็บ (กระเป๋ารูปแบบต่างๆ เสื้อ ชุดผ้าไหมห่อกล่องกระดาษทิชชู)
2. โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดนครปฐม กิจกรรมส่งเสริมอาชีพ ได้แก่ เครื่องประดับอัญมณี
3. โรงเรียนน่านปัญญาานุกูล จังหวัดน่าน กิจกรรมส่งเสริมอาชีพ ได้แก่ งานเซรามิกส์
4. โรงเรียนอุบลปัญญาานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี กิจกรรมส่งเสริมอาชีพ ได้แก่ กิจกรรมผลิตภัณฑ์น้ำมันหม่องไหล
5. โรงเรียนกาฬสินธุ์ปัญญาานุกูล จังหวัดกาฬสินธุ์ กิจกรรมส่งเสริมอาชีพ ได้แก่ การแปรรูปผลิตภัณฑ์สมุนไพรโบราณ

กลุ่มอาชีพพาณิชยกรรมและการบริการ

กลุ่มอาชีพด้านพาณิชยกรรมและการบริการ ประกอบด้วยกลุ่มสาขาย่อย การบัญชี การตลาด เลขานุการ การเงิน การธนาคาร การโรงแรม และการให้บริการผู้บริโภค ลูกค้า ผู้รับบริการ ได้รับความสะดวกและความพึงพอใจต่อบริการ การจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมอาชีพพาณิชยกรรมของโรงเรียนเฉพาะความพิการมีโรงเรียนที่ดำเนินการประสบความสำเร็จ และมีผลการปฏิบัติงานวิชาชีพที่เป็นเลิศ ดังนี้

1. โรงเรียนสอนคนตาบอดภาคใต้ จังหวัดสุราษฎร์ธานี กิจกรรมส่งเสริมอาชีพ ได้แก่ นวดแผนไทย
2. โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดขอนแก่น กิจกรรมส่งเสริมอาชีพ ได้แก่ อาชีพงานบ้านงานเรือน
3. โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด กิจกรรมส่งเสริมอาชีพ ได้แก่ ร้านกาแฟสด Kunkrow Coffee
4. โรงเรียนโสตศึกษาทุ่งมหาเมฆ กิจกรรมส่งเสริมอาชีพ ได้แก่ สานรัก สานฝัน
5. โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดชลบุรี กิจกรรมส่งเสริมอาชีพ ได้แก่ ชุดผลิตภัณฑ์ดูแลร่างกายและสุขภาพจากสมุนไพร
6. โรงเรียนสุพรรณบุรีปัญญาานุกูล จังหวัดสุพรรณบุรี กิจกรรมส่งเสริมอาชีพ ได้แก่ การทำภาพนูนต่ำ
7. โรงเรียนพิชญ์โลกปัญญาานุกูล จังหวัดพิชญ์โลก กิจกรรมส่งเสริมอาชีพ ได้แก่ ร้านค้าเคลื่อนที่ รถกาแฟ Coffee truck

กลุ่มอาชีพความคิดสร้างสรรค์

กลุ่มอาชีพด้านความคิดสร้างสรรค์ เป็นรายวิชาที่เปิดสอนเกี่ยวกับกิจกรรมที่มีการคิดค้นสร้างสรรค์ผลงาน สร้างสิ่งประดิษฐ์ที่แปลกใหม่ ให้เป็นชิ้นงาน และนำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้ การจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมอาชีพความคิดสร้างสรรค์ ของโรงเรียนเฉพาะความพิการมีโรงเรียนที่ดำเนินการประสบความสำเร็จ และมีผลการปฏิบัติงานวิชาชีพที่เป็นเลิศ ดังนี้

1. โรงเรียนศึกษาพิเศษชัยนาท กิจกรรมส่งเสริมอาชีพ ได้แก่ ยาตมสมุนไพร สูตรรถลีนส์ส้มโอ
2. โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดมุกดาหาร กิจกรรมส่งเสริมอาชีพ ได้แก่ กิจกรรมสร้างสรุคงานสาน
3. โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดตาก กิจกรรมส่งเสริมอาชีพ ได้แก่ งานปักผ้าด้วยมือลายชาวเขาของจังหวัดตาก
4. โรงเรียนโสตศึกษารสุนทร กิจกรรมส่งเสริมอาชีพ ได้แก่ งานเครื่องหนังโสตศึกษารสุนทร
5. โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี กิจกรรมส่งเสริมอาชีพ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์จากผ้าขาวม้าร้อยสี
6. โรงเรียนเชียงรายปัญญานุกูล จังหวัดเชียงราย กิจกรรมส่งเสริมอาชีพ ได้แก่ ตุ๊กตวมหามงคล
7. โรงเรียนกาวิละอนุกุล จังหวัดเชียงใหม่ กิจกรรมส่งเสริมอาชีพ ได้แก่ ภาพปูนต้ำจากกระดาษรีไซเคิล
8. โรงเรียนระยองปัญญานุกูล จังหวัดระยอง กิจกรรมส่งเสริมอาชีพ ได้แก่ การทำน้ำยาล้างจาน
9. โรงเรียนนครศรีธรรมราชปัญญานุกูล จังหวัดนครศรีธรรมราช กิจกรรมส่งเสริมอาชีพ ได้แก่ การสานผลิตภัณฑ์จากย่านลิเภา
10. โรงเรียนภูเก็ตปัญญานุกูล จังหวัดภูเก็ต กิจกรรมส่งเสริมอาชีพ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์จากผ้าปาเต๊ะ
11. โรงเรียนสงขลาพัฒนาปัญญา จังหวัดสงขลา กิจกรรมส่งเสริมอาชีพ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์เครื่องหนัง

กลุ่มอาชีพคหกรรม

กลุ่มอาชีพด้านคหกรรม เป็นรายวิชาที่เปิดสอนเกี่ยวกับกิจกรรมที่เกี่ยวกับการจัดบ้านเรือนที่อยู่อาศัย ในชีวิตประจำวัน และยังทำให้ก่อเกิดเป็นรายได้เพื่อนำมาใช้ในการเลี้ยงชีพ ประกอบด้วย กลุ่มสาขาย่อย งานประดิษฐ์ อาหาร งานตัดเย็บเสื้อผ้า งานใบตอง งานดอกไม้

การจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมอาชีพคหกรรม ของโรงเรียนเฉพาะความพิการมีโรงเรียนที่ดำเนินการประสบความสำเร็จ และมีผลการปฏิบัติงานวิชาชีพที่เป็นเลิศ ดังนี้

1. โรงเรียนโสตศึกษาปานเลิศ จังหวัดลพบุรี กิจกรรมส่งเสริมอาชีพ ได้แก่ ขนมไทย เบเกอรี่
2. โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดชัยภูมิ กิจกรรมส่งเสริมอาชีพ ได้แก่ ไข่เค็มดินปลวก
3. โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช กิจกรรมส่งเสริมอาชีพ ได้แก่ คุกกี้ อร่อยโสต
4. โรงเรียนนครราชสีมาปัญญาคุณกุล จังหวัดนครราชสีมา กิจกรรมส่งเสริมอาชีพ ได้แก่ เบเกอรี่ “NMP Bakery”
5. โรงเรียนแพร่ปัญญาคุณกุล จังหวัดแพร่ กิจกรรมส่งเสริมอาชีพ ได้แก่ หม้อฮ่อมแพร่ แพรพรรณล้านนาสู่สากล

2. นโยบาย และแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ

รัฐบาลได้ประกาศนโยบายที่จะพัฒนาเศรษฐกิจภายในประเทศให้มีความเข้มแข็ง สร้างการเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน การพัฒนาคุณภาพและสุขภาพคนไทยในทุกช่วงวัย ถือเป็นปัจจัยชี้ขาดความสามารถในการอยู่รอดและแข่งขันได้ของเศรษฐกิจไทยในประชาคมอาเซียนและประชาคมโลก ดังนั้น จึงได้กำหนดนโยบายการศึกษาที่สำคัญหลายประการ ได้แก่ การสร้างโอกาสทางการศึกษา การเร่งพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยวิธีการที่หลากหลาย การกระจายอำนาจสู่พื้นที่ให้เสร็จสมบูรณ์โดยเริ่มจากพื้นที่ที่มีความพร้อม สนับสนุนการสร้างรายได้ระหว่างเรียน และสนับสนุนให้ผู้สำเร็จการศึกษามีงานทำได้ทันทีโดยความร่วมมือระหว่างแหล่งงานกับสถานศึกษา ตลอดจนเพิ่มขีดความสามารถของทรัพยากรมนุษย์เพื่อรองรับการเปิดเสรีประชาคมอาเซียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2554)

กระทรวงศึกษาธิการได้นำนโยบายรัฐบาลสู่การปฏิบัติ โดยกำหนดให้หน่วยงานในกระทรวงศึกษาธิการ ทำงานในเชิงบูรณาการและให้มีการบริหารจัดการศึกษาโดยเน้นพื้นที่เป็นฐาน (Area-based Educational Planning and Management System : AEPMS) ด้วยตระหนักดีว่าผู้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ มีความรู้ความเข้าใจในสภาพปัจจุบันและปัญหาของพื้นที่ดีกว่าส่วนกลาง และกำหนดนโยบายการศึกษาเพื่อการมีงานทำ ให้หน่วยงานในสังกัดจัดทำแผนรองรับให้เป็นรูปธรรม ภายใต้ยุทธศาสตร์ 2555 โดยเน้นให้มีการวิเคราะห์ศักยภาพหลัก 4 ด้าน คือ ทรัพยากรธรรมชาติ ภูมิอากาศ ภูมิประเทศ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และทรัพยากรมนุษย์ของแต่ละพื้นที่ในทุกจังหวัด แต่ละพื้นที่จะต้องพัฒนาหลักสูตรใหม่ 5 กลุ่มอาชีพ ในด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม ความคิดสร้างสรรค์ และการบริหารจัดการและการบริการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2554)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดนโยบายการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ ซึ่งมีทิศทางในการดำเนินงาน ดังนี้

ทิศทางการปฏิรูปการศึกษา: การศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการมีงานทำ

1. การปฏิรูปการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอนจะเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและเน้นกระบวนการคิด ซึ่งผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยเฉพาะครูผู้สอน จะต้องเดินไปสู่ทิศทางตามเจตนารมณ์ดังกล่าว โดยเน้นผู้เรียนแต่ละคน (Individual) ให้ได้รับการพัฒนาตามศักยภาพและความสนใจอย่างแท้จริง

2. การบริหารจัดการ จะเน้นการกระจายอำนาจตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติในทุกด้าน จากส่วนกลางไปสู่หน่วยปฏิบัติในพื้นที่เพื่อให้มีอำนาจที่จะใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในแต่ละเขตพื้นที่สะท้อนความหลากหลาย ในบริบทและสิ่งที่ท้าทายของแต่ละพื้นที่

มิติใหม่ของการศึกษาไทย: การศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการมีงานทำ

1. เปลี่ยนจาก Education for All เป็น Education for Sustainable Development การศึกษาไม่ใช่เป็นเรื่องของ Education for All คือไม่ใช่การจัดการศึกษาเพื่อปวงชน แล้วจะถือว่าเราทำหน้าที่ได้สำเร็จแล้ว แต่ความคาดหวังคือเรื่องของการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน หรือนิยามความหมายที่เรียกว่า Education for Sustainable Development ก็แปลว่าการศึกษาแทนที่จะเป็นองค์ประกอบของการพัฒนาทางด้านสังคม แต่การศึกษาจะทำหน้าที่เป็นเสาหลักของการพัฒนาประเทศ โดยมีสามเสาหลักย่อยคือ การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง

2. Education for the World of Work เพื่อให้การศึกษาเป็นเสาหลักของการพัฒนาประเทศ ก็จะต้องแปลงออกมาให้เป็นรูปธรรม ก่อนที่เราจะไปคาดหวังอะไรที่กว้างไกล เราต้องบอกก่อนว่า Education นั้น ไม่ใช่ For Education แต่ต้องเป็นการศึกษาเพื่อการมีงานทำ (Education for the World of Work)

การปรับกระบวนทัศน์ใหม่ทางการศึกษา เพื่อที่จะนำไปสู่การจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ดังนี้

1. จาก Rote Learning เป็น Creative Learning เปลี่ยนจากเรียนแบบท่องจำเป็นการพัฒนาศักยภาพที่จะคิดสร้างสรรค์ คิดนอกกรอบ แก้ปัญหาได้

2. จาก Static เป็น Dynamic การขับเคลื่อนต้องมีความอ่อนตัว มีความไหลลื่นไปตามเรื่องของพลวัตต่างๆ ที่เกิดขึ้น เพราะว่าบริบทภายนอก สิ่งท้าทายต่างๆ มันไม่ได้หยุดอยู่กับที่

3. จาก Rigid เป็น Flexible การจัดหลักสูตรการเรียนการสอนต้องยืดหยุ่นไปตามบริบทของแต่ละพื้นที่ ของแต่ละบุคคล

4. จาก Mass Production เป็น Customization กล่าวคือ เปลี่ยนจากการจัดการศึกษาโดยประเทศเรียนเหมือนกันทั้งหมด เป็นเรื่องของการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับบุคคลและบริบทของพื้นที่

5. จาก Centralization เป็น Decentralization หมายถึง เปลี่ยนระบบการบริหารจัดการรวมศูนย์ เป็นการกระจายอำนาจ

6. จาก Partial เป็น Integration หมายถึง เปลี่ยนจากการทำงานแบบแยกส่วนองค์กรหลักที่เป็นแบบ Partial เป็นแบบ Integration

7. จาก Nationalized เป็น Localized คือ เปลี่ยนจากการทำอะไรที่เป็นแบบแผนเหมือนกันหมดทั่วประเทศมาเป็นแบบพื้นที่

8. จาก Internal Efficiency เป็น External Efficiency เป็นการเปลี่ยนจากการกำหนดตัวชี้วัดเรื่องของประสิทธิภาพที่ดูจากนักเรียนเข้าไปเรียนร้อยละนักเรียนจบกี่คน ที่เป็นการวัดเชิงปริมาณ เปลี่ยนเป็นการศึกษาที่ยึดโยงกับบริบทภายนอก เพราะฉะนั้นผู้เรียน หรือผู้จบการศึกษาไปแล้วจะต้องวัดประสิทธิภาพภายนอกคืออัตราการมีงานทำ อัตราการที่เขาจะเป็นผู้ที่มีผลผลิตในทางเศรษฐกิจ

9. จาก Academic Achievement เป็น Competency เป็นการเปลี่ยนการวัดผลประเมินผลในเรื่องวิชาการอย่างเดียว ไปเป็นส่วนที่วัดสมรรถนะของผู้เรียน มีทั้งความรู้ทฤษฎี สมรรถนะในการปฏิบัติและรวมไปถึงการมีงานทำ

10. จาก Quantity เป็น Quality เป็นการเปลี่ยนจากการเน้นที่ปริมาณเป็นการเน้นคุณภาพ ซึ่งแต่ละคนก็คงจะมีมุมมองในเรื่องคุณภาพที่อาจจะแตกต่างกันได้ แต่อย่างน้อยต้องมีจุดร่วม

11. จาก Welfare เป็น Well-being ท้ายที่สุด ทิศนะของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเราต้องไม่คิดบนพื้นฐานของการลด แลก แจก แถม และจัดสรรเงินอุดหนุนต่างๆ ไปโดยที่ยังไม่มีคำตอบที่ชัดเจน ในเรื่องของประสิทธิผลที่ย้อนกลับ เพราะฉะนั้นต่อจากนี้เราจะมุ่งเน้นว่า ถ้าเราจะจัดสรรเงินอุดหนุนต่างๆ จะต้องอธิบายได้ว่าจะนำไปสู่การพัฒนานักเรียนให้มีศักยภาพที่เข้มแข็งที่จะทำให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2555, น. 13-16)

การศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน: การศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการมีงานทำ

สิ่งสำคัญในการจัดการศึกษาที่เน้นการมีงานทำ ทิศทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีดังนี้

1. Work-oriented Education มุ่งไปสู่การจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ

2. Environment Issue การไม่ละเลยต่อเรื่องของสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ต้องคำนึงถึงควบคู่ไปกับการพัฒนา

3. Equality & Equity การจัดการศึกษายึดความเสมอภาคและคำนึงถึงความเป็นธรรม

4. Education for Civil Society การศึกษาที่จะก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนนั้น

UNESCO พยายามที่จะประชาสัมพันธ์และสื่อสารอยู่เสมอ ก็คือ ต้องการพัฒนาสังคมไปสู่สังคม

ภาคประชาชนหรือประชาสังคมที่เรียกว่า Education for Civil Society หมายความว่า สังคมที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา เราจะไม่คิดแบบแยกส่วน ดังนั้นการศึกษาจะต้องเป็นไปเพื่อส่งเสริมและพัฒนาสังคมแบบมีส่วนร่วม

บทบาทผู้เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ

บทบาทระดับชาติ

กระทรวงศึกษาธิการ มีบทบาท ดังนี้

1. Navigator เป็นผู้นำทางการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ
2. Conductor เป็นผู้ประสานสัมพันธ์ การทำงานขององค์กรต่างๆ ในกระทรวงให้

ดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกัน

3. Regulator เป็นผู้ตั้งกฎ วาจาระเบียบ และดูแลระบบการทำงานให้ดำเนินงานไปได้

4. Intelligent Unit ท้ายที่สุด ส่วนกลางจะต้องมีหน่วยมันสมอง ในการสั่งการในการ

ขับเคลื่อนการทำงานให้เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้

บทบาทสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ด้านหลักสูตร กล่าวคือ มีการพัฒนาหลักสูตรให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น โดยจัดทำคู่มือและแนวทาง เพื่อให้โรงเรียนได้มีกรอบแนวทางตัวเลือก

2. ด้านเงินอุดหนุนรายหัว ดำเนินการปรับเงินอุดหนุนรายหัว ที่ตรงกับความต้องการ และก่อให้เกิดประโยชน์ในการจัดการศึกษา

3. ด้านสื่อการเรียนรู้ การพัฒนาสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในกลุ่มสาระต่างๆ เพื่อให้เกิดการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้สำหรับครูและนักเรียน

4. การพัฒนาตำราแห่งชาติ ซึ่งเป็นการสนับสนุนให้โรงเรียนมีแหล่งความรู้ที่จะนำไปใช้ในการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ

5. ด้านการลงทุนจัดตั้งศูนย์ฝึกอาชีพในโรงเรียน

6. จัดตั้งศูนย์ Intelligent Unit เพื่อเป็นหน่วยสมองของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่ดูแลการทำงานของเขตพื้นที่การศึกษาและโรงเรียนให้ประสานกัน

7. กำหนดตัวชี้วัด เป็นการกำหนดตัวชี้วัดเกี่ยวกับสมรรถนะของผู้เรียนในการทำงาน

8. ปรับระบบประเมินครู เป็นการปรับระบบการประเมินความสำเร็จและผลงานของครู ที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน

9. ผ่อนคลายกฎระเบียบ เพื่อใช้ครูคลังสมองหรือครูภูมิปัญญาในการจัดการเรียนการสอน

10. พัฒนากระบวนการบริหารจัดการที่เน้นการกระจายอำนาจ เพื่อให้สถานศึกษามีความเป็นอิสระและคล่องตัวในการปฏิบัติงาน

11. ส่งเสริม สนับสนุนกระบวนการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนการสอน
บทบาทสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (สพท.) จะต้องมีการวางระบบการวางแผนและการบริหารจัดการโดยยึดพื้นที่เป็นฐาน (Area-based Planning and Management) ให้สอดคล้องกับบริบทของแต่ละพื้นที่ โดยควรจะดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. วิเคราะห์ Demand-Supply เป็นการวิเคราะห์ศักยภาพ/ความต้องการอาชีพ หรือ การมีงานทำของผู้ปกครอง นักเรียน และความต้องการของชุมชนท้องถิ่น/เขตพื้นที่การศึกษา/จังหวัด (Demand) และวิเคราะห์ปัจจัยที่สนับสนุนศักยภาพด้านอาชีพ หรือการมีงานทำในชุมชนท้องถิ่น/เขตพื้นที่การศึกษา/จังหวัด (Supply)

2. วิเคราะห์สภาพของทรัพยากร/สภาพแวดล้อม ภูมิอากาศ ภูมิประเทศ/ศิลปวัฒนธรรม/ ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ในระดับจังหวัดและระดับเขตพื้นที่การศึกษา

3. จัดทำแผน Mapping หรืออาจเรียกว่าเป็น Competency and Resources Mapping ก็คือว่าเป็นการวิเคราะห์ดูว่าในพื้นที่ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่ออาชีพนั้น มีสมรรถนะอะไรบ้าง ที่เราต้องส่งเสริมให้กับนักเรียน แล้วเรามี Resource ในเรื่องของวิทยากร แหล่งความรู้จากที่ไหนบ้าง จะต้องเกิด Mapping หรือ Matching ระหว่างสิ่งที่เราต้องการกับองค์ความรู้ที่เราจะได้รับ

4. กำหนดสาขาอาชีพจะส่งเสริมสนับสนุน สอดคล้องตามความต้องการและบริบทของพื้นที่ให้เกิดความชัดเจน

5. วางเครือข่ายการทำงานกับหน่วยงาน ทั้งสถาบันอุดมศึกษา หน่วยงานราชการ เอกชน และท้องถิ่น

6. ถ่ายทอดแผนพัฒนาของเขตพื้นที่ไปยังโรงเรียน ซึ่งเป็นหน่วยงานในกำกับดูแล

7. เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ และปรับกระบวนทัศน์ใหม่ (Paradigm Shift) ให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษา บุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพ ในสถานศึกษา ที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีงานทำและมีรายได้ระหว่างเรียน

8. คัดเลือกโรงเรียนเข้าร่วมโครงการเชิงปฏิบัติการ

9. กำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จ ว่าการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมให้เกิดการมีงานทำ มีเป้าหมาย ตัวชี้วัดอะไรบ้าง เพื่อการติดตามและประเมินผล

บทบาทสถานศึกษา

สถานศึกษาควรดำเนินงานในส่วนที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. วิเคราะห์ศักยภาพทรัพยากร/สภาพภูมิอากาศ/ภูมิประเทศ/ศิลปวัฒนธรรม/ภูมิปัญญาในพื้นที่ของสถานศึกษาและชุมชน

2. จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาด้านการส่งเสริมอาชีพให้สอดคล้องกับศักยภาพและความสนใจของนักเรียน

3. พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาด้านวิชาชีพ เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพให้สามารถใช้ทักษะวิชาชีพเป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้จริง เมื่อจบการศึกษาแล้วสามารถเรียนต่อในระดับสูงขึ้นหรือออกไปประกอบอาชีพได้

4. สำรวจ พัฒนาและใช้แหล่งการเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งในสถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น ในเขตพื้นที่การศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษาใกล้เคียง

5. มีการพัฒนาเครือข่ายในทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพ

6. กำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จ ว่าการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมให้เกิดการมีงานทำ มีเป้าหมาย ตัวชี้วัดอะไรบ้าง เพื่อการติดตามและประเมินผล

7. จัดกิจกรรมการเรียนรู้และการวัดประเมินผล เกี่ยวกับการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ ในโรงเรียน

8. จัดกิจกรรมและนิทรรศการเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ต่อยอดงานอาชีพระหว่างสถานศึกษา และชุมชน

9. คัดเลือกนักเรียนเข้าร่วมโครงการตามศักยภาพและความสนใจ
บทบาทมหาวิทยาลัย สถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษา และกศน.

มหาวิทยาลัยทั้งของรัฐและเอกชน ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค รวมทั้งสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) และสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) จะมีบทบาทในการดำเนินการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษา เพื่อการมีงานทำ ดังนี้

1. วิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่รวมทั้งศักยภาพของมหาวิทยาลัยและสถานศึกษา สังกัด สอศ.

2. พัฒนาหลักสูตรการศึกษาเพื่อการมีงานทำ

3. พัฒนาและสนับสนุนสื่อการเรียนการสอน วัดประเมินผล

4. วิจัยและพัฒนาการเรียนการสอน

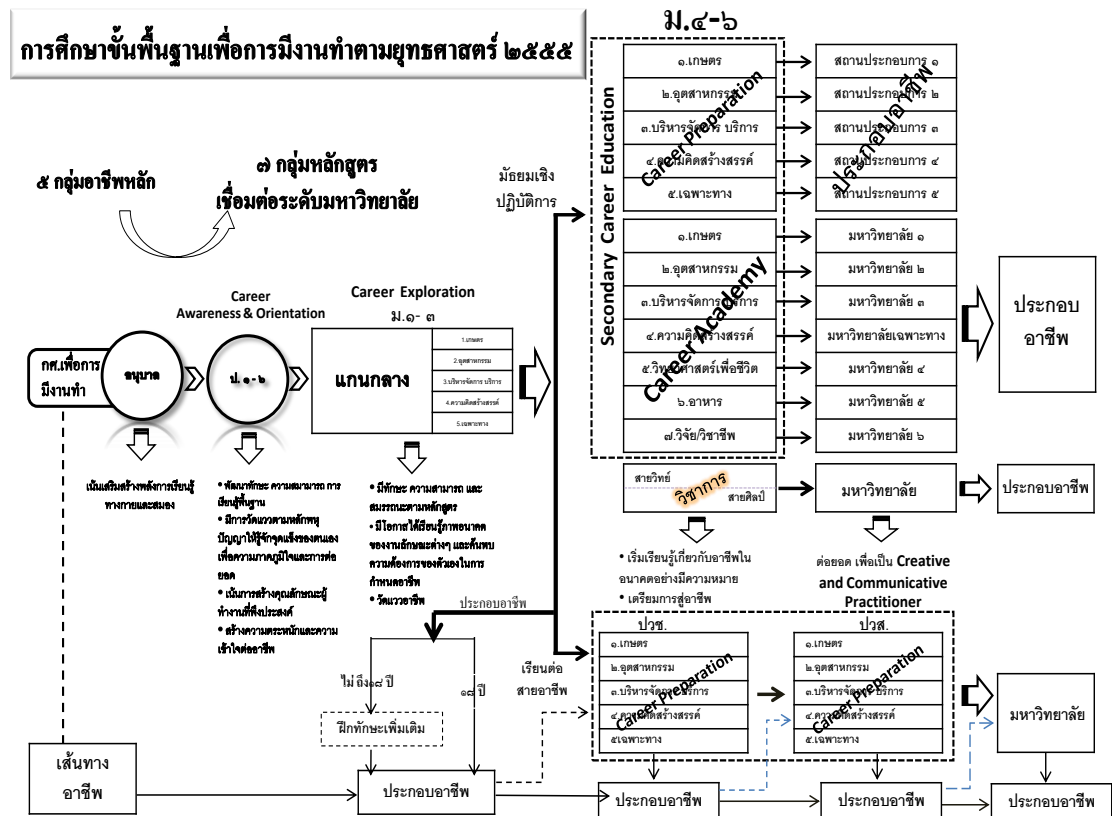
5. เป็นพี่เลี้ยงให้กับสถานศึกษาและพัฒนาครูผู้สอน

6. รับผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาเข้าศึกษาต่อ

แนวทางการดำเนินงานการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการมีงานทำ

การจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำสำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นรากฐานและเป็นส่วนหนึ่งของเจตนารมณ์และเป้าหมายของการศึกษาสำหรับเยาวชนไทย การให้ความรู้ความเข้าใจ ต่อความคิดรวบยอดของการศึกษาเพื่อการมีงานทำ จำเป็นอยู่ในทุกระดับชั้นและบูรณาการในหลักสูตร

แกนกลางทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และรายวิชาศักยภาพตามลักษณะอาชีพ ให้เรียนรู้ตามความสนใจ ความถนัดที่สอดคล้องกับศักยภาพพื้นที่และเพื่อการพัฒนาประเทศ ซึ่งมีการจัดนำหนักของความคิดรวบยอดเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อการมีงานทำในแต่ละด้านมีความแตกต่างกันไปตามระดับชั้นของผู้เรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2554) ดังแผนภาพ ต่อไปนี้

ภาพ 1 แสดงการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการมีงานทำตามยุทธศาสตร์ 2555

ที่มา: สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2555

ผู้เรียนชั้นอนุบาล

การจัดการศึกษาอนุบาลหรือปฐมวัยเป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความพร้อมด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญาเพื่อการเตรียมตัวเข้าเรียนชั้นประถมศึกษา ไม่ใช่การศึกษาภาคบังคับ เน้นปลูกฝังคุณลักษณะเพื่อการทำอาชีพเบื้องต้น ได้แก่ มีวินัย ความรับผิดชอบอดทน และอยู่กับผู้อื่นได้

ผู้เรียนชั้นประถมศึกษา

ผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 เป็นวัยที่จำเป็นต้องเรียนรู้เรื่องการอ่านออกเขียนได้ การทำความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อการมีงานทำ เน้นการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้ทำความรู้จัก และเห็นความแตกต่างของหน้าที่วิธีการทำงานและอาชีพต่างๆ ได้ ซึ่งเป็นการสร้างความตระหนักในอาชีพ ที่มีผลต่อคุณภาพชีวิต เน้นปลูกฝังคุณลักษณะเพื่อการทำอาชีพเบื้องต้น ได้แก่ มีวินัย อดทน ความรับผิดชอบ และคิดวิเคราะห์ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

ผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 เป็นช่วงวัยที่สามารถเข้าใจเรื่องราวต่างๆ ที่เป็นนามธรรม มากขึ้นและเรียนรู้จากเรื่องใกล้ตัวและจากสื่อต่างๆ สามารถเชื่อมโยงอาชีพต่างๆ ให้เห็นถึงความสำคัญ ของระบบสังคม สามารถสร้างความรู้ ความเข้าใจสร้างความตระหนักในอาชีพที่มีผลต่อคุณภาพชีวิต และเน้นการสร้างคุณลักษณะผู้ทำงานที่พึงประสงค์ เน้นปลูกฝังคุณลักษณะเพื่อการทำอาชีพเบื้องต้น ได้แก่ มีวินัย อดทน การคิดวิเคราะห์ กล้าเผชิญปัญหา คิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

ผู้เรียนมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1-3)

เป็นวัยที่มีความอยากรู้อย่างเห็น เริ่มสนใจเรื่องของตนเอง เพื่อนที่ใกล้ชิด มีการสร้าง สังคม พัฒนาความเป็นอัตลักษณ์ของตนเองมากขึ้น สามารถพัฒนาความรู้ความเข้าใจ การยอมรับ ความแตกต่างของบุคคลทั้งในด้านความสนใจ ความสามารถ ทักษะและการให้คุณค่าการประกอบ อาชีพของคนในสังคม เปิดโอกาสให้นักเรียนรู้จักตนเองมากยิ่งขึ้น จัดการเรียนการสอนที่เอื้อให้ผู้เรียน ได้รับประสบการณ์จริงในการฝึกปฏิบัติการทำงานร่วมกับการประเมินหรือสำรวจตนเอง เน้นปลูกฝัง คุณลักษณะเพื่อการทำอาชีพเบื้องต้น ได้แก่ คิดวิเคราะห์ แก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล ตัดสินใจเลือก จัดระบบการทำงานเพื่ออาชีพและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสร้างสรรค์ โรงเรียนสามารถจัดการเรียน การสอนที่ผู้เรียนสามารถเลือกแผนการเรียนได้ 3 แบบคือ

1. แผนการเรียนวิชาการ/วิชาสามัญ เป็นแผนการเรียนที่พัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ พื้นฐานตามมาตรฐานการเรียนรู้เพื่อไปเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
2. แผนการเรียนบูรณาการเตรียมอาชีพ เป็นแผนการเรียนที่ที่มีการบูรณาการรายวิชา อาชีพและรายวิชาศักยภาพในวิชาเพิ่มเติมใน 5 กลุ่มอาชีพ ที่เกี่ยวกับความรู้ ทักษะอาชีพเพื่อไปเรียน ต่อในระดับสูงขึ้นไปในสถาบันอาชีวศึกษาที่เน้นการเตรียมการด้านทักษะในการทำงานและความรู้ ด้านเทคนิค ด้านพฤติกรรมในการทำงานและทัศนคติในการทำงาน เช่น ปวช. ปวส เป็นต้น
3. แผนการเรียนอาชีพ เป็นแผนการเรียนที่มีการบูรณาการรายวิชาอาชีพและวิชา เพิ่มเติมใน 5 กลุ่มอาชีพ ที่สามารถพัฒนาผู้เรียนซึ่งสามารถออกไปประกอบอาชีพได้ ในกรณีที่ผู้เรียน จบการศึกษาตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น และมีอายุครบ 18 ปี บริบูรณ์

สำหรับผู้เรียนที่จบตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นแต่อายุยังไม่ครบ 18 ปี ซึ่งอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 “เด็ก” หมายถึง บุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ ตามบทกฎหมายกำหนดห้ามมิให้นายจ้างจ้างเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี เป็นลูกจ้าง

ผู้เรียนอยู่ภายใต้เงื่อนไขดังกล่าวหากมีความจำเป็นที่จะไม่ศึกษาต่อและมีความประสงค์ออกไปประกอบอาชีพจะต้องเข้ารับการฝึกทักษะทางอาชีพเพิ่มเติมในสถานบันฝึกอาชีพ สถานประกอบการ หรืออื่นๆ การฝึกครั้งนี้เป็นไปเพื่อการเรียนรู้ เพิ่มเติมประสบการณ์ความชำนาญ จนกว่าอายุครบ 18 ปี บริบูรณ์ จึงสามารถไปประกอบอาชีพได้

ผู้เรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4-6)

เป็นวัยที่สามารถจัดการจัดการเรียนการสอนเน้นที่การเตรียมการด้านทฤษฎีและทักษะ เพื่อดำเนินการในแนวทางวิชาชีพไปสู่การเตรียมอาชีพ เน้นปลูกฝังคุณลักษณะเพื่อการทำอาชีพเบื้องต้น ได้แก่ คติวิเคราะห์ แก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล ตัดสินใจเลือก จัดระบบการทำงานเพื่ออาชีพ สร้างสรรค์งาน ด้วยตนเองและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสร้างสรรค์ ผู้เรียนสามารถเข้าเรียนในโรงเรียนมัธยมปฏิบัติการ มีแผนการเรียน 3 แบบ คือ

1. แผนการเรียนวิชาการ/วิชาสามัญ เป็นแผนการเรียนที่พัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถทางวิชาการเพื่อให้สามารถเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา
2. แผนการเรียนบูรณาการเตรียมอาชีพ เป็นแผนการเรียนที่บูรณาการรายวิชาอาชีพ และวิชาเพิ่มเติมใน 5 กลุ่มอาชีพ 7 หมวดวิชา การจัดการเรียนการสอนที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนเตรียมการสู่อาชีพของระดับซึ่งเป็นโปรแกรมการศึกษาก่อนระดับวิชาชีพในระดับอุดมศึกษา เป็นการเน้นที่การเตรียมการด้านทฤษฎีและทักษะที่เป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ในมหาวิทยาลัย
3. แผนการเรียนอาชีพ เป็นแผนการเรียนที่มีการบูรณาการรายวิชาอาชีพและวิชาเพิ่มเติมใน 5 กลุ่มอาชีพ การเรียนการสอนเน้นการเตรียมการด้านทักษะในการทำงานและความรู้ด้านเทคนิค ด้านพฤติกรรมและทัศนคติในการทำงาน พัฒนาผู้เรียนให้สามารถออกไปประกอบอาชีพได้

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (2556) โดยบทบาทหน้าที่ส่งเสริมการจัดการศึกษา เพื่อการมีงานทำเปรียบเสมือนเขตพื้นที่การศึกษาที่จะต้องนำนโยบายมาสู่การปฏิบัติ ซึ่งมีหน่วยงานที่สังกัดอยู่ในสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ แบ่งได้ 3 ลักษณะ คือ

1. สถานศึกษาที่จัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาส
2. สถานศึกษาที่จัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ
3. ศูนย์การศึกษาพิเศษ

สถานศึกษาที่จัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ที่เปิดดำเนินการเรียนการสอน

ทั่วประเทศ มีทั้งสิ้น 43 โรง ใน 35 จังหวัด แบ่งเป็น 4 ประเภทความพิการ (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2555, น. 13) คือ

1. โรงเรียนเฉพาะความพิการที่เปิดสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน มีจำนวน 20 โรง
2. โรงเรียนเฉพาะความพิการที่เปิดสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น มีจำนวน 2 โรง
3. โรงเรียนเฉพาะความพิการที่เปิดสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หรือ การเคลื่อนไหว หรือสุขภาพ มีจำนวน 2 โรง
4. โรงเรียนเฉพาะความพิการที่เปิดสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีจำนวน 19 โรง

โดยจัดการศึกษาในรูปแบบประจำ ปัจจุบันมีจำนวนนักเรียนที่มีความบกพร่องระดับมาก ทางด้านต่างๆ จำนวน 13,098 คน ที่ต้องอยู่ในความดูแลเพื่อให้ได้รับการพัฒนาสมรรถภาพในทักษะ พฤติกรรมต่างๆ ทั้งด้านวิชาการและการดำรงชีวิต มีอาชีพพึ่งพาตนเองได้ เพื่อจะได้อยู่ในสังคมอย่าง มีเกียรติ มีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกับผู้อื่น

นโยบายการศึกษาพิเศษสำหรับคนพิการ

1. ด้านการบริการ ให้ผู้พิการได้เรียนตั้งแต่แรกเกิดหรือแรกพบความพิการ โดยเน้น ให้ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ให้โอกาสเด็กพิการ ได้เรียนทั้งด้านภาษาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ในหลักสูตรสามัญและให้ฝึกวิชาชีพเพิ่มเติมไปด้วย เพื่อให้คนพิการสามารถพัฒนา ตนเองให้เพียงพอที่จะพึ่งตนเองได้
2. ด้านโอกาสทางการศึกษา ให้ผู้พิการมีโอกาสได้รับการศึกษาทัดเทียมกับเด็กปกติ และให้คนพิการหญิงและชายมีสิทธิเท่าเทียมกันในโอกาสทางการศึกษา
3. ด้านการจัดการศึกษา ต้องจัดให้คนพิการทุกคนที่อยากเรียนต้องได้เรียน โดยขยาย การบริการ ทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน เน้นการร่วมและการจัดให้สอดคล้องกับประเภทและ ระดับของความพิการ
4. ด้านการรับนักเรียน ปรับ กฎ ระเบียบให้เอื้อต่อการรับเด็กพิการทุกคน และให้รับ ตั้งแต่แรกเกิด หรือแรกพบความพิการ โดยรัฐควรเพิ่มบริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม ให้ทั่วถึงทั้งใน เขตเมืองและชนบท ต้องทำทะเบียนเพื่อรับรองความพิการที่ต้องได้รับการช่วยเหลือตามกฎหมายกระทรวง ศึกษาธิการว่าด้วย สื่อ สิ่งอำนวยความสะดวกในการศึกษาของคนพิการ
5. ด้านหลักสูตร ต้องพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล ให้สอดคล้องกับประเภทและระดับของผู้พิการ โดยให้เด็กเป็นหลักในกระบวนการเรียนรู้ เรียนด้วย

ตนเองจากการฝึกปฏิบัติ ให้เด็กพิการทุกประเภทสามารถสื่อความหมายและปรับพฤติกรรมให้อยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข

6. ด้านบริหารการศึกษา ให้มีคณะกรรมการดำเนินงานพัฒนาการจัดการศึกษา เพื่อคนพิการ เป็นหน่วยประสานงานกลาง กำกับการบริหาร โดยประสานกับกรมและจังหวัด ระดมความร่วมมือจากสถานศึกษาและสถานพยาบาลมาร่วมกันจัดและต้องสำรวจจำนวนผู้พิการให้ตรงความเป็นจริง รวมทั้งประชาสัมพันธ์ให้พ่อแม่ผู้ปกครองเข้าใจถึงการบริการทางการศึกษาและฝึกอบรมพ่อแม่ให้รู้จักดูแลลูกพิการตั้งแต่แรกเกิดหรือแรกพบความพิการ

7. ด้านทรัพยากร ให้การสนับสนุนด้านทรัพยากรและวิชาการแก่สถานศึกษาที่จัดการศึกษาเพื่อคนพิการ และให้ภาคเอกชน ชุมชนเข้ามาร่วมจัดการศึกษาเพื่อให้การดำเนินงานมีคุณภาพทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ โดยจะพิจารณาให้หน่วยงานการศึกษาเพื่อคนพิการ ซึ่งอาจพัฒนาไปเป็นองค์การมหาชนในอนาคต หลังจากมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของกระทรวงศึกษาธิการ

8. ด้านบุคลากร ให้สถาบันอุดมศึกษาปรับปรุงการผลิตครูการศึกษาพิเศษให้พอเพียงและมีคุณภาพ และให้มีรายวิชาการศึกษาพิเศษในหลักสูตรการฝึกหัดครู นอกจากนี้ พัฒนาครูประจำการให้มีเทคนิคการสอนที่ทันสมัย ตามหลักการของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

9. ด้านการประเมินคุณภาพ จัดให้มีเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพสำหรับการศึกษาเพื่อคนพิการ โดยเฉพาะ และมีระบบประเมินคุณภาพผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษา โดยมีคณะกรรมการร่วมประเมินประกอบด้วยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง องค์กรคนพิการ และผู้ปกครอง

10. ด้านการส่งเสริมเอกชน ส่งเสริมและสนับสนุนให้เอกชน และองค์กรเอกชนที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการทุกระดับ ทุกระบบ และทุกรูปแบบ โดยรัฐให้การสนับสนุนด้านงบประมาณและบุคลากร ให้เท่าเทียมกับการจัดการศึกษาของรัฐ

นโยบาย ยุทธศาสตร์และทิศทางการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำของสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

จากแผนพัฒนาการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2555-2559) แผนพัฒนาการจัดการศึกษาสงเคราะห์ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2555-2559) สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ได้กำหนดกรอบแนวคิดการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการและด้อยโอกาส ในแผนปฏิบัติการประจำปี พ.ศ. 2556 ให้สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและทิศทางการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเพื่อการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม โดยมีวิสัยทัศน์ที่จะเป็นหน่วยงานที่มีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาล ในการส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการและด้อยโอกาส ด้วยรูปแบบที่หลากหลายภายใต้การบริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึง มีคุณภาพด้วยรูปแบบที่หลากหลาย สอดคล้องกับความจำเป็นพิเศษของแต่ละบุคคล โดยมีจุดเน้นที่สำคัญ คือ ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ ทั้งนี้เพื่อให้คนพิการและผู้ด้อยโอกาส ได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่าง

เท่าเทียมกับเด็กทั่วไป มีคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี สามารถอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข มีอาชีพเลี้ยงตนเองและเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไป โดยมีกิจกรรมย่อย

11 กิจกรรม คือ

1. พัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์
2. ประชุมครู 5 กลุ่มอาชีพเพื่อการมีงานทำ
3. ค่ายเยาวชนผู้นำทำอาชีพ
4. พัฒนาหลักสูตรการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสเพื่อการมีงานทำ
5. พัฒนาเครือข่ายประสิทธิภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เพื่อการมี

งานทำ

6. พัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์
7. การวิจัยและพัฒนากิจการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์
8. การนิเทศ กำกับ ติดตาม รายงานผลการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์

9. สัมมนาผู้บริหาร ครูและบุคลากรเครือข่ายงานอาชีพและสถานประกอบการ เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์ “เติมฝันงานอาชีพสำหรับเด็กด้อยโอกาสที่ยั่งยืน”

10. มหกรรมผลผลิตด้านอาชีพของการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาส
11. ประกาศยกย่องและเชิดชูเกียรติ “สรรค์สร้างงานอาชีพ จุดประทีปผู้ด้อยโอกาส”

แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานของสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (2556) ได้ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาให้กับ

โรงเรียนการศึกษาพิเศษ 43 โรงเรียน และโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์และโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 51 โรงเรียน ศูนย์การศึกษาพิเศษ 77 แห่ง ซึ่งการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำสำหรับสถานศึกษาในสังกัด สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษได้จัดการศึกษาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้รายวิชาพื้นฐานตามมาตรฐานการเรียนรู้หลักสูตรเพื่อการศึกษาต่อ และได้เรียนรู้ฝึกฝน มีความรู้และ เจตคติอันดีที่จะนำไปสู่ การตัดสินใจเลือกการประกอบอาชีพในอนาคต โดยได้เล็งเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษา เพื่อการมีงานทำที่เป็นการตอบสนองต่อยุทธศาสตร์ของกระทรวงศึกษาธิการ จึงได้กำหนดกรอบ ภารกิจในการดำเนินงาน ดังตาราง 4

ตาราง 4 แสดงกรอบภารกิจในการดำเนินงานการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ
ของสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

สพฐ.	สศศ.	สถานศึกษา
เตรียมการ	เตรียมการ	เตรียมการ
1. ร่วมจัดทำรายวิชาศักยภาพ 7 หมวดวิชา	1. วิเคราะห์ศักยภาพพื้นที่ความพร้อม ของโรงเรียน	1. ศึกษาวิเคราะห์ศักยภาพ
2. บูรณาการหลักสูตรการศึกษา เพื่อการมีงาน	2. กำหนดกลุ่มเป้าหมายโรงเรียน สงเคราะห์ 50 โรงเรียน โรงเรียนเฉพาะ	2. สร้างความเข้าใจผู้เกี่ยวข้อง
3. ประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจ	ความพิการ 43 โรงเรียน	3. จัดระบบข้อมูลโรงเรียน
4. จัดพิมพ์เอกสารหลักสูตร และพัฒนาสื่อ	3. ประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจ	4. วางแผนดำเนินการ
5. จัดทำเกณฑ์และคัดเลือก โรงเรียน	4. จัดทำแนวทางการจัดการศึกษา เพื่อการมีงานทำ	5. ประชาสัมพันธ์
ดำเนินการ	ดำเนินการ	ดำเนินการ
1. จัดทำหลักสูตรพัฒนาบุคลากร	1. พัฒนาบุคลากร	1. ประสานงานความร่วมมือ
2. พัฒนาบุคลากรแกนนำ	2. จัดสรรงบประมาณ	2. พัฒนาบุคลากร
	3. ร่วมกับสถานศึกษา	3. จัดการเรียนการสอน
	3.1 จัดทำแนวทางการจัดการศึกษา เพื่อการมีงานทำ	4. จัดตั้งศูนย์จำหน่ายผลผลิต
	3.2 เครื่องมือนิเทศ ติดตาม	5. ร่วมแสดงผลงานมหกรรม ผลผลิตงานอาชีพ
	4. ปฏิบัติ ศึกษาการใช้และพัฒนาหลักสูตร	
	5. บันทึกความร่วมมือ	
ส่งเสริมกำกับติดตามและ ประเมินผล	ประเมินผล	ประเมินผล
1. ส่งเสริม สนับสนุน และ กำกับติดตามเขตพื้นที่ในการจัด การศึกษาเพื่อการมีงานทำ	ประเมินความก้าวหน้าการจัดการศึกษา เพื่อการมีงานทำ	ประเมินการใช้หลักสูตร
2. ผ่อนคลายกฎระเบียบการปฏิบัติ	1. นิเทศ ติดตามและประเมินผล	
3. การศึกษาวิจัยและพัฒนา กระบวนการจัดการศึกษา เพื่อการมีงานทำ	2. มหกรรมผลผลิตงานอาชีพ	
4. จัด Forum นำเสนอความ ก้าวหน้าการจัดการศึกษา เพื่อการมีงานทำ	3. ประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติ	
	4 ภาค	

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (2556) ได้จัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำดำเนินงาน สอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการและสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีผลงานเชิงประจักษ์สู่สาธารณชนอย่างต่อเนื่องจนสามารถ กำหนดเป็นแนวทางให้สถานศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้รายวิชาพื้นฐานตามมาตรฐานการเรียนรู้ ตามหลักสูตรเพื่อการศึกษาต่อ ได้เรียนรู้ฝึกฝนให้มีความรู้และเจตคติอันดีที่จะนำไปสู่การตัดสินใจ เลือกรประกอบอาชีพในอนาคต 4 แนวทาง ดังนี้

1. การจ้ดรายวิชาเพิ่มเติมในแผนการเรียนวิชาปกติ
2. การจัดการศึกษาในรูปแบบทวิภาคี
3. การจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)
4. การจัดการศึกษารายวิชาอาชีพระยะสั้น

สำหรับการศึกษาในครั้งนี้ โรงเรียนในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ได้จัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา 2 แนวทาง คือ การจ้ดรายวิชา เพิ่มเติมในการแผนการเรียนวิชาปกติและการจัดการศึกษารายวิชาอาชีพระยะสั้น มีรายละเอียด ดังนี้

แนวทางที่ 1 การจ้ดรายวิชาเพิ่มเติมในแผนการเรียนวิชาปกติ

แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ โดยการจ้ดรายวิชาเพิ่มเติมในแผนการเรียน วิชาปกติเป็นวิธีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้านอาชีพ โดยการเพิ่มเติมรายวิชาด้านอาชีพในสาระ เพิ่มเติมตามระดับชั้น ในโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งสามารถจัดได้หลากหลายวิชาตามความพร้อม ของสถานศึกษาและความสนใจของผู้เรียน ซึ่งมีแนวทางการปรับหลักสูตร ขั้นตอนการดำเนินการและ การประเมินผล ดังนี้

การปรับหลักสูตร

1. โครงสร้างเวลาเรียน

การจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ โดยการจ้ดรายวิชาเพิ่มเติมในแผนการเรียนวิชาปกติ ในโครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษา ตามระดับชั้นที่เปิดสอน โดยเพิ่มเติมในส่วนของสาระเพิ่มเติม ดังนี้

- 1.1 ระดับประถมศึกษา ปีละไม่น้อยกว่า 40 ชั่วโมง
- 1.2 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ปีละไม่น้อยกว่า 200 ชั่วโมง
- 1.3 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (3 ปี) ปีละไม่น้อยกว่า 1,600 ชั่วโมง

2. เกณฑ์การจบหลักสูตรและการเทียบโอน

- 2.1 เกณฑ์การจบหลักสูตร

เป็นไปตามเกณฑ์ของระเบียบการวัดผลและประเมินผล ตามหลักสูตรสถานศึกษา ดังนี้

- 2.1.1 เวลาเรียน: ผู้เรียนต้องมีเวลาเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเวลาเรียน

2.1.2 คุณภาพผู้เรียน: ผู้เรียนจะต้องได้รับการประเมินคุณภาพที่สอดคล้องสัมพันธ์กับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดของหลักสูตรสถานศึกษา

2.1.3 มิติของการประเมิน: ผู้เรียนควรได้รับการประเมินผลและตัดสินผลครอบคลุมทั้งในด้านวิชาการ ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

ในการพิจารณาเลื่อนชั้น ถ้าผู้เรียนมีข้อบกพร่องเล็กน้อยสามารถพัฒนาและสอนซ่อมเสริมได้ ให้อยู่ในดุลยพินิจของสถานศึกษาที่จะพิจารณาผ่อนผันให้เลื่อนชั้นได้ แต่หากผู้เรียนไม่ผ่านการประเมินรายวิชา/กลุ่มประสบการณ์ จำนวนมากและมีแนวโน้มว่าจะเป็นปัญหาต่อการเรียนในระดับชั้นที่สูงขึ้น อาจแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาให้เรียนซ้ำชั้นได้ ทั้งนี้ให้คำนึงถึงวุฒิภาวะ และความรู้ความสามารถและประโยชน์ที่ผู้เรียนจะได้รับเป็นสำคัญ

2.2 การเทียบโอน

เป็นไปตามเกณฑ์ของระเบียบการวัดผลและประเมินผลตามหลักสูตรสถานศึกษา

3. การเทียบโอนผลการเรียน

สถานศึกษาสามารถเทียบโอนผลการเรียนของผู้เรียนจากสถานศึกษาได้ในกรณีต่างๆ ได้แก่ การย้ายสถานศึกษา การเปลี่ยนรูปแบบการศึกษา การย้ายหลักสูตร การละทิ้งการศึกษาและการขอกลับเข้ารับการศึกษาต่อ การศึกษาจากต่างประเทศและขอเข้ารับการศึกษาต่อในประเทศ นอกจากนี้ ยังสามารถเทียบโอนความรู้ ทักษะ ประสบการณ์จากแหล่งเรียนรู้อื่นๆ เช่น สถานประกอบการ สถาบันทางศาสนา สถาบันการฝึกอบรมวิชาชีพ การจัดการศึกษาโดยครอบครัว เป็นต้น

4. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงาน

4.1 ผู้บริหาร ครู บุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้องเห็นความสำคัญให้ความร่วมมือและให้การสนับสนุนในรูปแบบต่างๆ

4.2 งบประมาณ เครื่องมือ วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีอย่างเพียงพอ

4.3 สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้

4.4 การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

แนวทางที่ 2 การจัดการรายวิชาอาชีพพระยาศรี

แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำโดยการจัดการรายวิชาอาชีพพระยาศรี เป็นการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนนอกเหนือจากการเรียนการสอนตามโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อมุ่งพัฒนาทักษะกระบวนการด้านการประกอบอาชีพ มีลักษณะการเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ เพื่อฝึกทักษะและกระบวนการด้านการประกอบอาชีพ ที่มีความยืดหยุ่นด้านเนื้อหา ระยะเวลาเรียน และสถานที่ตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมายในแต่ละสถานศึกษา เนื่องด้วยโรงเรียนในสังกัด

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จัดการศึกษาในลักษณะการอยู่ประจำ นักเรียนมีความหลากหลาย ทั้งด้านความรู้ ความสามารถ มีเวลาว่างหลังจากการเรียนตามหลักสูตรปกติ

ดังนั้น เพื่อเป็นการส่งเสริมทักษะชีวิต การใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์และเพิ่มทักษะ การประกอบอาชีพโรงเรียนจึงเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เลือกเรียนตามความถนัด ความสนใจ ซึ่งถ้าเรียน ตามหลักสูตรรายวิชาการะยะสั้นแล้ว สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน และเป็นแนวทางในการประกอบ อาชีพเลี้ยงตนเองได้ในอนาคต

1. การปรับหลักสูตร

แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ โดยการจัดรายวิชาอาชีพระยะสั้น ไม่มีการปรับโครงสร้างเวลาเรียนสถานศึกษา แต่เป็นการจัดประสบการณ์ทางด้านอาชีพ โดยจัดในรูปแบบ กิจกรรมเสริมหลักสูตรหรือนอกเวลาเรียน ขึ้นอยู่กับความพร้อมของสถานศึกษา

2. ขั้นตอนการดำเนินงานของสถานศึกษา สถานศึกษาควรดำเนินการตามขั้นตอน ต่อไปนี้

2.1 ขั้นเตรียมการ

2.1.1 ศึกษาวิเคราะห์ศักยภาพของบริบทที่เกี่ยวข้อง

- 1) ศึกษา วิเคราะห์ทิศทางการอาชีพในอนาคต
- 2) สำรวจ วิเคราะห์บริบทความต้องการจำเป็นของท้องถิ่น ชุมชน และ
- 3) ศึกษา วิเคราะห์ศักยภาพของนักเรียน
- 4) สำรวจความพร้อมของโรงเรียน ได้แก่ สภาพพื้นที่ สื่อ วัสดุ อุปกรณ์

ครอบครัว

ครู บุคลากร ภูมิปัญญาท้องถิ่นและผู้ทรงคุณวุฒิ สถานประกอบการ

2.1.2 ประสานและสร้างความเข้าใจผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ ครู บุคลากรในโรงเรียน สถานประกอบการ ภูมิปัญญาท้องถิ่นและผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ปกครอง ชุมชน

2.1.3 จัดทำสารสนเทศที่เกี่ยวข้อง

- 1) ความสนใจและความต้องการของนักเรียน
- 2) การวัดแวว ความถนัดและการศึกษาต่อเพื่อการทำอาชีพ
- 3) รายการภูมิปัญญาและผู้ทรงคุณวุฒิ
- 4) สถานประกอบการและแหล่งเรียนรู้

2.1.4 วางแผนการดำเนินการ

- 1) ตรวจสอบ/ปรับวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมาย
- 2) จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำแบบรายวิชา

อาชีพระยะสั้น

2.1.5 ประชาสัมพันธ์กิจกรรมเพื่อสร้างความเข้าใจกับผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.1.6 เตรียมความพร้อม

- 1) อบรมเพื่อพัฒนาครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง
- 2) จัดเตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ สถานที่ให้เหมาะสม

2.2 ขั้นตอนดำเนินการ

การจัดกิจกรรมเป็นการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร และกิจกรรมทักษะการดำรงชีวิตของโรงเรียน ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

2.2.1 การจัดทำคำอธิบายรายวิชาอาชีพ

2.2.2 การจัดทำกำหนดการสอนรายวิชาอาชีพระยะสั้น

2.2.3 การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาอาชีพ ที่เน้นปฏิบัติจริง

2.2.4 การวัดและประเมินผลทักษะ และคุณลักษณะในการประกอบอาชีพ ระหว่างเรียนและปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับผู้เรียน

2.2.5 การประเมินผล สรุปการจัดกิจกรรม การนำเสนอผลงานในรูปแบบที่หลากหลายรวมทั้งการใช้สื่อ ICT การจำหน่ายผลผลิต การจัดตลาดนัดอาชีพ ฯลฯ

2.3 ชั้นประเมินผล

2.3.1 ประเมินกระบวนการระหว่างและหลังการจัดกิจกรรมตามแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ รายวิชาอาชีพระยะสั้น

2.3.2 ประเมินผลผลิต

1) ประเมินความรู้ ทักษะ คุณลักษณะในการประกอบอาชีพผู้เรียน เป็นรายบุคคลตามกิจกรรม

2) ประเมินการนำความรู้ ทักษะ คุณลักษณะในการประกอบอาชีพไปใช้ในการทำอาชีพและการดำรงชีวิต

2.4 การวัดประเมินผลคุณภาพผู้เรียน

2.4.1 เกณฑ์การจบรายวิชาอาชีพระยะสั้น

- 1) มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมและฝึกปฏิบัติตามหลักสูตรไม่น้อยกว่าร้อยละ 80
- 2) มีผลการประเมินผ่านทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติไม่น้อยกว่าร้อยละ 60
- 3) มีผลการประเมินผ่านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่กำหนดในรายวิชา

2.4.2 คุณภาพผู้เรียน

- 1) มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับอาชีพ
- 2) มีทักษะกระบวนการทำงาน จนประสบความสำเร็จ
- 3) มีทักษะในการเลือกใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสมกับอาชีพ
- 4) มีทักษะในการเลือกใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสมกับอาชีพ
- 5) มีเจตคติและคุณลักษณะที่ดีต่ออาชีพ

3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงาน

3.1 ผู้บริหาร ครู บุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้องเห็นความสำคัญให้การสนับสนุน ส่งเสริมการจัดรายวิชาอาชีพพระยาสัน

3.2 นักเรียนมีความตระหนัก และเห็นความสำคัญของการประกอบอาชีพเลี้ยงตนเอง

3. แนวทางการส่งเสริมอาชีพสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ได้มีผู้เสนอแนวคิดแนวทางการส่งเสริมอาชีพ ไว้ดังนี้

สำนักบริหารงานการศึกษาภาคบังคับ สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ม.ป.ป.)

ได้นำเสนอ แนวทางการส่งเสริมอาชีพ ว่า

1. เป็นหลักสูตรที่เน้นการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำ ที่เน้นการบูรณาการเนื้อหาสาระภาคทฤษฎีควบคู่ไปกับการฝึกปฏิบัติจริง ผู้เรียนสามารถนำความรู้และทักษะไป ประกอบอาชีพได้จริงอย่างมีคุณภาพและมีคุณธรรมจริยธรรม

2. เป็นหลักสูตรที่เน้นการดำเนินงานร่วมกับเครือข่าย สถานประกอบการ เพื่อประโยชน์ในการประกอบอาชีพ

3. เป็นหลักสูตรที่ผู้เรียนสามารถนำผลการเรียนรู้ไปเทียบโอนเข้าสู่หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในรายวิชาเลือกของสาระการ ประกอบอาชีพ

4. เป็นหลักสูตรที่เน้นการใช้ศักยภาพ 5 ด้าน ในการประกอบอาชีพ ได้แก่ ศักยภาพด้านทรัพยากร ภูมิอากาศ ภูมิประเทศ และทำเลที่ตั้ง ศิลปวัฒนธรรมประเพณีและวิถีชีวิต และด้านทรัพยากรมนุษย์

สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551) ได้นำเสนอแนวทางการส่งเสริมอาชีพในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ว่า

1. การจัดการเรียนการสอนวิชาชีพในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นการจัดการศึกษาตอนต้นเป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งตอบสนองความต้องการของบุคคล ชุมชน ท้องถิ่น

2. การจัดการเรียนการสอนวิชาชีพในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นการจัดประสบการณ์ที่มุ่งให้เกิดความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตลอดจนมองเห็นช่องทางในการประกอบอาชีพของตนเอง

3. การจัดการเรียนการสอนวิชาชีพในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เน้นการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย

4. การจัดการเรียนการสอนวิชาชีพที่สถานศึกษาจัดให้ ได้ผ่านกระบวนการศึกษาวิเคราะห์ความเหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนอย่างแท้จริง

5. การจัดการเรียนการสอนวิชาชีพในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สามารถจัดได้หลากหลายรูปแบบ

เซอร์แมน, และคณะ (Sherman, et al., 1988 อ้างถึงใน วิจิตรา ปัญญาชัย, 2545) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมอาชีพว่ามีเป้าหมายสำคัญ โดยเป็นแนวทางที่ทำให้บุคคลค้นหาความสอดคล้องระหว่างต้องการในการพัฒนาความก้าวหน้าในอาชีพของตนกับความต้องการขององค์การ กิจจา ทิพย์เที่ยงแท้ (2541) ได้เสนอแนวทางการส่งเสริมอาชีพว่าเป็นแนวทางที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนในด้านอาชีพ

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาที่จะทำให้ผู้สำเร็จการศึกษาขั้นพื้นฐานแต่ละระดับชั้น เห็นคุณค่าของการทำงาน เห็นความสำคัญของการประกอบอาชีพ มีเจตคติ ทักษะพื้นฐาน ทักษะเทคโนโลยี คุณลักษณะที่พึงประสงค์และความคิดสร้างสรรค์ รักสิ่งแวดล้อมในกลุ่มอาชีพด้านเกษตร อุตสาหกรรม บริหารจัดการ บริการความคิดสร้างสรรค์ เฉพาะทาง รวมทั้งรู้ช่องทางการประกอบอาชีพในอนาคตโดยมีเป้าหมายดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2554, น. 1-2)

1. ร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษาจัดกรอบหลักสูตรให้สะท้อนการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ
 2. วิจัยและพัฒนาการใช้หลักสูตรการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำตลอดแนว
 3. ปรับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่
 - 3.1 เนื้อหารายวิชาศักยภาพ 5 กลุ่มอาชีพ 7 หมวดวิชา
 - 3.2 กระบวนการเรียนรู้บูรณาการอาชีพใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้
 - 3.3 การวัดและประเมินผล ความรู้ ทักษะและมาตรฐานอาชีพ โดยมุ่งเน้นการประเมินพฤติกรรมการทำงานจากผลงานและการปฏิบัติงาน (Portfolio)
 4. พัฒนาบุคลากรทุกระดับเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ
 5. จัดให้มีโรงเรียนมัธยมเชิงปฏิบัติการที่ดำเนินการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำในรูปแบบต่างๆ ทั้งหลักสูตรสถานศึกษาเน้นการบูรณาการใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และจัดทำรายวิชาศักยภาพ 5 กลุ่มอาชีพ 7 หมวดวิชาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เชื่อมโยงทั้งระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษาตลอดแนวให้สอดคล้องกับหลักการการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำและการประกอบอาชีพในท้องถิ่นตามศักยภาพพื้นที่
 6. ปรับปรุงเป้าหมายการผลิตครูและอัตรากำลังครูในการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำในระยะยาว
 7. สร้างความร่วมมือกับเครือข่ายหน่วยงานทางการศึกษาทั้งภาครัฐและองค์กรเอกชน และสถานประกอบการเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ
- อุษา เหมตะศิลปะ (2554, น. 4-5) ได้สรุปว่า สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพและการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการมีงานทำตามยุทธศาสตร์ 2555 ได้ดังนี้

1. จัดการเรียนรู้ผ่านหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เช่น โดยการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ซึ่งมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะและเจตคติในการทำงาน การจัดการ การดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ กลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ให้มีความสอดคล้องกับท้องถิ่น
2. ศึกษาข้อมูล บริบทของชุมชน เพื่อออกแบบหลักสูตรให้สอดคล้องกับลักษณะอาชีพของชุมชนให้มากที่สุด
3. สร้างความสัมพันธ์กับองค์กรภายนอกต่างๆ ที่อาจจะสร้างโอกาสทางด้านแหล่งวิทยากรให้กับนักเรียน หรือการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ชั้นต่างๆ เช่น การสร้างความตระหนักต่ออาชีพ โดยการเชิญบุคคลสำคัญของท้องถิ่นเป็นวิทยากร หรือให้นักเรียนได้สัมภาษณ์ในการจัดทำโครงการเกี่ยวกับอาชีพต่างๆ
4. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ได้เกิดทักษะส่งเสริมอาชีพให้มีรายได้ระหว่างเรียน หรือในรูปแบบโครงการต่างๆ เช่น การเลี้ยงกบ การผสมเทียม การจัดสวนวิทยาศาสตร์ การแปรรูปสมุนไพร การแปรรูปสินค้าเกษตรกรรม การทำผ้าบาติก สหกรณ์ออมทรัพย์ ธนาคารโรงเรียน ร้านเสริมสวย งานคอมพิวเตอร์ ช่างเชื่อม งานขาย ฯลฯ จะช่วยให้ผู้เรียนมีความมั่นใจและเกิดแนวคิดในการสร้างรายได้ระหว่างเรียนเป็นอย่างดี
5. สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับผู้ปกครอง ให้ผู้ปกครองและผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนได้รับโอกาสเรียนรู้ ค้นหา ตระหนักต่อคุณค่าและยอมรับการประกอบอาชีพต่างๆ ซึ่งทำให้นักเรียนวิเคราะห์ ค้นหาความสนใจ วางแผนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพของตนเองต่อไป
6. จัดทำกลุ่มสาระเพิ่มเติมที่มีความเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น การทำผลิตภัณฑ์จากกระจูด
7. ปลูกฝังค่านิยมและแนวคิดเกี่ยวกับการประกอบอาชีพอย่างสุจริต มีคุณธรรม จริยธรรม ในการสัมมาอาชีพเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อมแบบยั่งยืน มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สอดคล้องกับลักษณะอาชีพ
8. เปลี่ยนทัศนคติของผู้ปกครองต่อการประกอบอาชีพของบุตรหลาน ซึ่งมีค่านิยมที่มุ่งเน้นเฉพาะวิชาการ ซึ่งทำให้ผู้เรียนขาดโอกาสเรียนรู้จากประสบการณ์จริงที่จะช่วยให้สัมผัสตัดสินใจ และรับรู้ความชอบ ความถนัดของตนเอง โดยเฉพาะนักเรียนยากจน และผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการต่ำ
9. ออกแบบกิจกรรมหลากหลายให้เหมาะสมกับความคิดรวบยอดในแต่ละขั้นตอน เช่น การมอบหมายให้ผู้เรียนสำรวจอาชีพ แผนที่อาชีพของท้องถิ่น การเชื่อมโยงกับกลุ่มอาชีพต่างๆ ที่มีอยู่ เช่น กลุ่ม OTOP การพาไปทัศนศึกษา การเรียนแบบฝึกปฏิบัติการ การเรียนรู้แบบโครงการ การฝึกงาน ในหน่วยงานและสถานประกอบการ การอาสาสมัคร ฯลฯ

10. จัดการแนะแนวอาชีพให้นักเรียน ให้นักเรียนได้รู้จักตนเอง รู้จักคุณค่าของการทำงาน ค้นหาและตัดสินใจการประกอบอาชีพในอนาคต มีลักษณะนิสัยที่สอดคล้องกับอาชีพ เช่น การวัดแวว อาชีพ การวัดความสนใจ ความถนัด การให้คำปรึกษาด้านอาชีพ การให้ข้อเสนอแนะด้านอาชีพ การสนับสนุน ด้านการฝึกงานหรือเสริมประสบการณ์ให้ผู้เรียน การสร้างเจตคติที่ดีต่ออาชีพ การสร้างโปรแกรมแนะแนวอาชีพ เป็นต้น

11. จัดให้มีการเทียบโอนประสบการณ์

12. การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียน เพื่อให้เด็กมีความพร้อมในการออกไปสู่ชีวิตการประกอบอาชีพและประสบผลสำเร็จอย่างยั่งยืน

คาน มุงคุณ (2551, น. 78-79) ได้สรุปแนวทางในการดำเนินโครงการฝึกอาชีพเพื่อหา รายได้ระหว่างเรียนในโรงเรียนสุทรสิริโสภณ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 2 พบว่า ควรมีการแต่งตั้งคณะทำงาน คณะกรรมการ และครูที่ปรึกษาโครงการ ครูที่ปรึกษาโครงการควรมี ปฏิทินการปฏิบัติงานหรือกิจกรรมต่างๆ ชัดเจน ชุมชน องค์กรปกครองท้องถิ่นควรให้การสนับสนุน วัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินการตามโครงการ ควรมีการพิจารณาอนุมัติโครงการและอนุมัติงบประมาณ จากรายหัวค่าวัสดุฝึกแก่โครงการอย่างเพียงพอ ควรกำหนดให้สมาชิกในกลุ่มมีการดำเนินงานอย่าง ต่อเนื่องและมีส่วนร่วมทุกคน โรงเรียนควรมีการจัดกลุ่มสนใจเปิดโอกาสให้ปฏิบัติหลายๆ อาชีพหรือ หลากหลายกิจกรรม ควรมอบหมายให้นักเรียนได้ลงมือทำงานตามที่ได้แบ่งงานกันอย่างมุ่งมั่นจนสำเร็จ โรงเรียนควรจัดคาบว่างหรือกิจกรรมให้นักเรียนได้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับโครงการ กลุ่มนักเรียน ควรมีการประชุมปรึกษาหรือร่วมมือกับครูที่ปรึกษาโครงการอย่างสม่ำเสมอ และครูที่ปรึกษาคอยกำกับ นิเทศ ติดตาม ให้ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ

โอภาส มะลิวัลย์ (2544, น. 73) ได้ให้ข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนการสอนกลุ่ม วิชาชีพ ไว้ดังนี้

1. ควรมีการพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับหลักสูตรกลุ่มวิชาชีพและการวัดผลประเมินผล
2. ควรจัดวิทยากร หรือบุคคลจากท้องถิ่นที่มีความชำนาญในด้านวิชาชีพ มาให้ความรู้ แก่ครูและนักเรียน

3. ควรจัดแนะแนวให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ รายละเอียดของแต่ละวิชาในกลุ่ม อาชีพ นักเรียนจะได้เลือกเรียนตามความต้องการ

4. ควรเพิ่มอัตรากำลังในสายอาชีพต่างๆ ให้หลากหลายมากขึ้น

5. ควรสนับสนุนให้มีการส่งนักเรียนออกไปฝึกงานตามแหล่งวิทยากร

สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) ได้เสนอแนวทางการส่งเสริมอาชีพ ว่ามีวิธีการส่งเสริม 2 ลักษณะ ดังนี้

1. จัดตามโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา

1.1 สถานศึกษาจัดเอง จัดในรายวิชาพื้นฐาน จัดในรายวิชาเพิ่มเติม หรือจัดในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

1.2 สถานศึกษาจัดร่วมกับครอบครัว วิทยากรบุคคลภายนอก ภูมิปัญญาท้องถิ่น

1.3 สถานศึกษาจัดร่วมกับสถานประกอบการ

1.4 สถานศึกษาจัดร่วมกับสถาบันการศึกษา หน่วยงานของรัฐและเอกชน

2. จัดนอกโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา

2.1 จัดตามโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา

สถานศึกษาสามารถจัดการเรียนรู้วิชาชีวะในสถานศึกษาตามโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาได้แก่

แนวทางที่ 1 การจัดการเรียนรู้โดยสถานศึกษา

การจัดการเรียนรู้โดยสถานศึกษาเป็นการดำเนินการสอนอาชีพภายใต้ความพร้อมของโรงเรียนที่มีปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอนที่เพียงพอ ทั้งด้านบุคลากร วัสดุครุภัณฑ์และแหล่งเรียนรู้
วิธีดำเนินการ

1. สสำรวจข้อมูลอาชีพ แหล่งทรัพยากร และครูผู้สอนวิชาชีพ เพื่อเปิดสอนอาชีพให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น โดยเฉพาะอาชีพของผู้ปกครอง

2. จัดทำหลักสูตร รายวิชาพื้นฐาน รายวิชาเพิ่มเติม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (ชุมนุม/ชมรม) และวิชาตามกลุ่มสนใจ

3. ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอนวิชาชีพ เช่น การฝึกทักษะอาชีพ การจัดจำหน่ายและการแบ่งปันรายได้ระหว่างโรงเรียนและผู้เรียน

4. จัดกลุ่มผู้เรียนให้เลือกเรียนวิชาชีพตามความถนัด ความสนใจ และสภาพเศรษฐกิจของผู้เรียน

การจัดการเรียนรู้

1. จัดการเรียนรู้ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติควบคู่กันไป เน้นกระบวนการทำงานภายในสถานศึกษาหรือจากแหล่งวิทยากร ภายใต้การนิเทศ กำกับ ติดตาม ของครูในโรงเรียน

2. จัดทำโครงการ/กิจกรรมให้ผู้เรียนได้ประกอบอาชีพที่บ้าน ซึ่งผู้สอนจะต้องเตรียมการมอบหมายงานแต่ละอาชีพให้ผู้เรียนได้ฝึกอาชีพอย่างเป็นระบบและประทับใจในประสบการณ์

3. จัดให้มีการจำหน่ายผลผลิตที่เกิดจากการเรียนรู้ทุกครั้ง โดยออกจำหน่ายให้แก่ครูผู้เรียนโรงเรียน ผ่านสหกรณ์หรือร้านค้าของโรงเรียน จำหน่ายบุคคลภายนอกด้วย

4. จัดให้มีการประเมินผลกระบวนการทำงานเพื่อปรับปรุงผลผลิต

5. จัดกิจกรรมส่งเสริมการผลิตและจำหน่ายโดยส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้ความรู้ความสามารถจากการเรียนวิชาชีพในโรงเรียน หรือประสบการณ์ภายนอกโรงเรียน ผลิตสินค้าเพื่อจำหน่ายในงาน

โรงเรียน งานนิทรรศการหมวดวิชาชีพต่างๆ ตลาดนัด หรืองานต่างๆ ของท้องถิ่น เป็นการส่งเสริม
 ประสพการณ์เป็นผู้ประกอบการ

6. นิเทศ ติดตาม ประเมินผลการจัดการเรียนรู้วิชาชีพ รายงานผล รวบรวมข้อมูล
 สารสนเทศเพื่อปรับปรุง พัฒนา

แนวทางที่ 2 การจัดการเรียนรู้วิชาชีพโดยสถานศึกษาร่วมกับวิทยากรบุคคลภายนอก
 สถานศึกษา/ภูมิปัญญาท้องถิ่น

การจัดการเรียนรู้วิชาชีพโดยสถานศึกษาร่วมกับวิทยากรบุคลากรภายนอก/ภูมิปัญญา
 ท้องถิ่น เป็นการดำเนินการสอนอาชีพโดยสถานศึกษาร่วมกับวิทยากรบุคคลภายนอก/ภูมิปัญญา
 ท้องถิ่นที่มีปัจจัยสนับสนุนการเรียนรู้ทั้งด้านบุคลากร วัสดุครุภัณฑ์และแหล่งเรียนรู้

วิธีดำเนินการ

1. สสำรวจข้อมูลความต้องการด้านอาชีพ ความต้องการของผู้เรียนและชุมชน เพื่อเตรียม
 ความพร้อมในการจัดการเรียนรู้

2. สสำรวจข้อมูลวิทยากรบุคคลภายนอก/ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาชีพต่างๆ และจัดทำ
 ทะเบียนวิทยากรบุคคลภายนอก/ภูมิปัญญาท้องถิ่น

3. จัดทำหลักสูตร และสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นในรายวิชาพื้นฐาน รายวิชาเพิ่มเติม
 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

4. ประสานความร่วมมือระหว่างครู ผู้เรียน วิทยากรภายนอก/ภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้มี
 ความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้วิชาชีพพร้อมกัน

5. ประชาสัมพันธ์เกี่ยวข้อง เช่น ครู ผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และคณะกรรมการ
 สถานศึกษา

6. ให้ผู้เรียนเลือกเรียนวิชาตามความถนัด ความสนใจ และสภาพเศรษฐกิจของผู้เรียน
 โดยจัดกลุ่มผู้เรียนใหม่

7. ให้ผู้เรียนได้ศึกษาขั้นตอนการประกอบอาชีพที่เลือกเรียน จากประสบการณ์จริงของ
 วิทยากรบุคคลภายนอก/ภูมิปัญญาท้องถิ่น

การจัดการเรียนรู้

1. จัดการเรียนรู้ระหว่างครูร่วมกับวิทยากรบุคคลภายนอก/ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ผู้เรียน
 เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง โดยเน้นผู้เรียนไปเรียนรู้จากสถานศึกษาที่จริงในท้องถิ่น และเชิญวิทยากร
 บุคคลภายนอก/ภูมิปัญญาท้องถิ่น จัดการเรียนการสอนในโรงเรียน

2. จัดทำข้อมูลสารสนเทศเพื่อการจัดการเรียนรู้วิชาชีพในท้องถิ่น

3. นำผลงานของผู้เรียนจำหน่าย เพื่อส่งเสริมรายได้ระหว่างเรียนหรือจัดนิทรรศการ
 เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

4. จัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการร่วมกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ เพื่อส่งเสริมวิชาชีพระหว่างเรียน

5. สร้างภาคีเครือข่ายในสถานศึกษาและชุมชน

6. สร้างแรงจูงใจแก่ผู้เกี่ยวข้องโดยการยกย่องชมเชย หรือมอบรางวัลตามความเหมาะสม

7. นิเทศ ติดตาม ประเมินผล และรายงาน

แนวทางที่ 3 การจัดการเรียนรู้วิชาชีฟโดยสถานศึกษาร่วมกับสถานประกอบการ

การจัดการเรียนรู้วิชาชีฟโดยสถานศึกษาร่วมกับสถานประกอบการ เป็นการดำเนินการสอนอาชีพโดยสถานศึกษาต้องอาศัยความร่วมมือจากสถานประกอบการที่มีคนพร้อมด้านปัจจัยสนับสนุนการเรียนรู้ทั้งด้านบุคลากร วัสดุครุภัณฑ์และแหล่งเรียนรู้

วิธีดำเนินการ

1. สสำรวจข้อมูลอาชีพ สถานประกอบการที่มีในท้องถิ่น

2. ประสานความร่วมมือกับสถานประกอบการในท้องถิ่น และข้อตกลงร่วมกันในการจัดการศึกษาเกี่ยวกับอาชีพ

3. ประชาสัมพันธ์เกี่ยวข้อง เช่น ครู ผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และคณะกรรมการสถานศึกษาทราบ

4. สถานศึกษาร่วมกับสถานประกอบการจัดทำสาระการเรียนรู้ ออกแบบการเรียนรู้ กำหนดผลการเรียนรู้ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน และวัดผลประเมินผล

5. สสำรวจความต้องการของผู้เรียนที่ประสงค์จะเรียนวิชาชีฟในสถานประกอบการ

6. สถานศึกษาร่วมกับสถานประกอบการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่ง การเรียนรู้ของสถานประกอบการ

การจัดการเรียนรู้

1. จัดการเรียนรู้ระหว่างครูร่วมกับบุคคลในสถานประกอบการ ให้ผู้เรียนเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง โดยเน้นผู้เรียนไปเรียนรู้จากสถานศึกษาที่จริงในท้องถิ่น จัดการเรียนรู้ทั้งในโรงเรียนและสถานประกอบการ โดยครูผู้สอนและบุคลากรในสถานประกอบการ

2. จัดการเรียนการสอนภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติควบคู่กันไป เน้นกระบวนการทำงานภายในโรงเรียนหรือจากสถานประกอบการ ภายใต้การนิเทศ กำกับ ติดตามของครูและบุคลากรในสถานประกอบการ

3. นำผลงานของผู้เรียนจำหน่าย เพื่อส่งเสริมการหารายได้ระหว่างเรียน

แนวทางที่ 4 การจัดการเรียนรู้วิชาชีฟโดยการศึกษาความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาหน่วยงานรัฐ และเอกชน

การจัดการเรียนรู้วิชาชีพโดยสถานศึกษาร่วมกับสถาบันการศึกษา หน่วยงานรัฐและเอกชน เป็นการดำเนินการสอนวิชาชีพที่มีสถาบันการศึกษา หน่วยงานรัฐ และเอกชน ให้ความร่วมมือสนับสนุนการเรียนรู้ทางด้านวิชาชีพ ทั้งด้านบุคลากร วัสดุครุภัณฑ์ และแหล่ง การเรียนรู้

วิธีการดำเนินงาน

1. สำรวจอาชีพในชุมชนและความต้องการของชุมชนในการเปิดสอนวิชาชีพ
2. สำรวจความต้องการของผู้เรียนในการเรียนวิชาชีพตามความสนใจ
3. ประชาสัมพันธ์ให้ผู้เกี่ยวข้อง เช่น ครู ผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และคณะกรรมการ

สถานศึกษาทราบ

4. สถานศึกษาประสานงานกับสถาบันการศึกษา หน่วยงานรัฐ และเอกชน ในการจัดการเรียนรู้วิชาชีพ เช่น วิทยาลัยสารพัดช่าง สำนักงานเกษตรจังหวัด

5. สถานศึกษาประสานงานกับผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อทำข้อตกลงร่วมกันกับสถาบันการศึกษา หน่วยงานรัฐ และเอกชน

6. สถานศึกษาร่วมกับสถาบันการศึกษาจัดทำหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ ออกแบบการเรียนรู้ กำหนดการเรียน (วิชาเพิ่มเติม) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน และการวัดผลและประเมินผล

การจัดการเรียนรู้

1. สถานศึกษาเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนรู้วิชาชีพ
2. เตรียมเครื่องมือ อุปกรณ์การเรียน และวัสดุฝึก ตามความต้องการของสถาบัน

การศึกษา หน่วยงานรัฐ และเอกชน

3. ผู้บริหารสถานศึกษาประสานความร่วมมือกับสถาบันการศึกษา หน่วยงานรัฐ และเอกชนเพื่อนิเทศการจัดการเรียนรู้วิชาชีพ

4. บุคลากรจากสถาบันการศึกษา หน่วยงานรัฐ และเอกชน มาจัดการเรียนรู้วิชาชีพในโรงเรียน

5. นิเทศ ประเมินผลการเรียน และส่งผลให้โรงเรียนและสถาบันการศึกษา หน่วยงานรัฐ และเอกชน

จัดนอกโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา

การจัดการเรียนรู้วิชาชีพนอกโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ต้องการส่งเสริมอาชีพให้แก่ผู้เรียนที่มีความสนใจ โดยใช้เวลานอกเวลาเรียนจากการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร เพื่อเพิ่มทักษะด้านอาชีพและมีรายได้ระหว่างเรียน นอกจากนั้นยังมีความสนใจในการประกอบอาชีพร่วมกับครอบครัว ชุมชน ตามความถนัด ความสามารถของตนเอง และนำไปใช้เป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพ

วิธีการดำเนินงาน

1. สํารวจข้อมูลด้านอาชีพในชุมชน สถานประกอบการ ข้อมูลอาชีพอิสระของบุคคล ภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งทุน แหล่งจำหน่าย เครือข่ายสนับสนุน
2. การคัดเลือกและอบรมครูแกนนำ เพื่อเป็นที่ปรึกษาการส่งเสริมอาชีพให้แก่ผู้เรียน
3. การเตรียมผู้เรียน เป็นการสำรวจคัดเลือกผู้เรียนโดยให้ความรู้ความเข้าใจแก่ผู้เรียน ด้านอาชีพ เจตคติต่ออาชีพความมั่นใจในการประกอบอาชีพ และตัดสินใจเลือกอาชีพที่ตนสนใจ
4. สร้างเครือข่ายหรือที่ปรึกษาการประกอบอาชีพ โดยสถานศึกษาเชิญผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง กับการส่งเสริมอาชีพ เช่น ผู้ปกครอง ผู้เรียนภูมิปัญญาท้องถิ่น เจ้าของสถานประกอบการ หน่วยงาน สถาบันต่างๆ มาประชุมเพื่อวางแผน ฝึกทักษะและช่วยเหลือผู้เรียนในด้านการประกอบอาชีพ
5. การฝึกทักษะอาชีพแก่ผู้เรียน เน้นการฝึกทักษะอาชีพโดยสถานศึกษาดำเนินการ ด้วยวิธีที่หลากหลาย เช่น การจัดค่ายวิชาชีพ หลักสูตรระยะสั้น
6. ส่งเสริมให้ผู้เรียนเขียนโครงการอาชีพ ครอบคลุมด้านการวางแผนในเรื่องวัตถุประสงค์ เป้าหมาย การดำเนินงาน การลงทุน กระบวนการผลิต การจัดการตลาด นำเสนอต่อที่ปรึกษาโครงการ เพื่อพิจารณาความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของโครงการ
7. การสนับสนุนส่งเสริมผู้เรียนในด้านทุน องค์ความรู้ วัสดุ ตลอดจนการช่วยเหลือด้าน การตลาด การบัญชี นอกจากนั้นสามารถสนับสนุนให้มีการจัดตั้งกองทุน สหกรณ์หรือเป็นการรวมกลุ่ม ของผู้เรียน
8. การติดตามให้การสนับสนุนเพิ่มเติมระหว่างการประกอบอาชีพ เช่น การช่วยเหลือ แก้ไขปัญหา อุปสรรคของการประกอบอาชีพ นอกจากนั้น ยังเป็นการให้กำลังใจโดยการดำเนินการ ร่วมกับเครือข่ายอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง
9. การประเมินผลความสำเร็จตามที่วางแผนไว้ เพื่อค้นหาองค์ความรู้ใหม่ในการทำงาน ที่ผ่านมา รวมทั้งช่วยให้ข้อควรปรับปรุง เพื่อพัฒนาอาชีพให้ดียิ่งขึ้น

การจัดการเรียนรู้

1. เตรียมวัสดุ เครื่องมือ
2. จัดกิจกรรมโดยบุคลากรจากสถาบันการศึกษา/หน่วยงานรัฐ/องค์กรเอกชน
3. นิเทศ ติดตาม ประเมินผลการเรียนรู้ร่วมกัน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ม.ป.ป.) ได้เสนอแนวทางการจัดการศึกษา เพื่อส่งเสริมอาชีพจากโรงเรียนพื้นที่สูงและทุรกันดาร ไว้ดังนี้

ระดับสถานศึกษา

สถานศึกษานับเป็นหน่วยงานที่สำคัญที่สุดที่จะทำให้นโยบายต่างๆ ประสบผลสำเร็จในการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพ สถานศึกษาจึงควรมีบทบาทและดำเนินการในด้านต่างๆ ดังนี้

1. การบริหารและการจัดการ ได้แก่การดำเนินการในด้านนโยบาย การกำหนดทิศทาง และเป้าหมายของสถานศึกษา การดำเนินการด้านบุคลากร งบประมาณ และการจัดการสถานศึกษา เพื่อการประกอบอาชีพ โดยมีแนวทางในการดำเนินงาน ดังนี้

1.1 ศึกษาสภาพบริบทและความต้องการของชุมชนและสังคมตลอดจนแสวงหา ศักยภาพของพื้นที่ที่สอดคล้องสามารถสนับสนุนการสอนอาชีพ ทั้งด้านทรัพยากรบุคคล องค์กรความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทรัพยากรธรรมชาติของท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรมที่โดดเด่น เพื่อใช้เป็นข้อมูล ในการคัดเลือกอาชีพที่จะส่งเสริมแก่ผู้เรียน

1.2 จัดทำข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาให้เป็นระบบ เหมาะสม

1.3 จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยกำหนดทิศทางเป้าหมายด้านอาชีพ ระบุโครงการกิจกรรมและสนับสนุนงบประมาณอย่างเหมาะสม

1.4 สร้างความตระหนักให้แก่บุคลากรของสถานศึกษา ประกอบด้วย คณะกรรมการ สถานศึกษา ผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ชุมชน และนักเรียน เพื่อให้เห็นความสำคัญหรือความจำเป็น ต่อการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นอาชีพ

1.5 ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการ หรือคณะทำงานเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน ที่มุ่งเน้นอาชีพ

1.6 เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงาน/องค์กรในชุมชน ทุกฝ่ายได้รับทราบ และให้ความร่วมมือในการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นอาชีพ

1.7 พัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถนำความรู้ ไปใช้ในการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นอาชีพ

1.8 จัดระบบบริหารจัดการเพื่อต่อยอดและเพิ่มมูลค่าของผลผลิตที่เกิดจากการเรียน การสอนด้านอาชีพ

1.9 ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในด้านการตลาดและการพัฒนาผลิตภัณฑ์

2. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เป็นการดำเนินการปรับโครงสร้างหลักสูตร การสร้าง รายวิชาเพิ่มเติมใหม่ หรือปรับปรุงคำอธิบายรายวิชาให้เหมาะสมกับการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพ โดยมี แนวทางในการดำเนินงาน ดังนี้

2.1 ศึกษาองค์ประกอบของหลักสูตรว่า กำหนดสาระที่เป็นแกนกลางและสาระของ ท้องถิ่นไว้อย่างไร และมีความสอดคล้องสัมพันธ์และสมดุลอย่างไร

2.2 วิเคราะห์ขอบข่ายเนื้อหาหรือสาระการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ทั้งองค์ประกอบด้าน ความรู้ ทักษะ/กระบวนการ คุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม

2.3 ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนและสังคมรวมทั้งภูมิปัญญา ท้องถิ่น

2.4 ปรับปรุงสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมในส่วนที่ต้องจัดให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน

2.5 ตรวจสอบความสอดคล้องของสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมกับมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มวิชาและมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.6 วางแผนการจัดการเรียนการสอนตามขอบข่ายสาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ สัดส่วน เวลาและหน่วยกิต ตามที่หลักสูตรแกนกลางกำหนด

2.7 พัฒนาแนวการจัดการเรียนการสอน เพื่อนำไปสู่การจัดการเรียนรู้ในห้องเรียน รวมทั้งการกำหนดสื่อการเรียนรู้และการวัดและประเมินผล เป็นสิ่งที่ครูควรดำเนินการเพื่อให้การจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษาสมบูรณ์

3. การจัดการเรียนการสอน เป็นการนำหลักสูตรไปปฏิบัติให้เกิดผลในห้องเรียน โดยเลือกใช้กระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายสอดคล้องกับธรรมชาติของสาระการเรียนรู้และเหมาะสมกับผู้เรียน ดำเนินการจัดการเรียนรู้โดยวิธีการต่างๆ ทั้งภาคทฤษฎี และการฝึกปฏิบัติ ตลอดจนการวัดและประเมินผล ทั้งนี้ เพื่อมุ่งสร้างทักษะอาชีพแก่ผู้เรียน โดยมีแนวทางในการดำเนินงานดังนี้

3.1 จัดการเรียนรู้ระหว่างครูร่วมกับวิทยากรภายนอกและภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือสถานประกอบการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริงโดยให้ผู้เรียนไปเรียนรู้จากสถานที่จริงในท้องถิ่น และเชิญวิทยากรบุคคลภายนอก/ภูมิปัญญาท้องถิ่น จัดการเรียนการสอนในโรงเรียน

3.2 จัดการเรียนรู้อาชีพภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติควบคู่กันไป เน้นกระบวนการทำงานภายในสถานศึกษาหรือจากแหล่งวิทยากร ภายใต้การนิเทศ กำกับ ติดตาม ของครูในโรงเรียน

3.3 จัดโครงการ/กิจกรรมให้ผู้เรียนได้ประกอบอาชีพที่บ้าน ซึ่งผู้สอนจะต้องเตรียมการมอบหมายงานแต่ละอาชีพให้ผู้เรียนได้ฝึกอาชีพอย่างเป็นระบบและประทับใจในประสบการณ์

3.4 จัดกิจกรรมส่งเสริมการผลิตและจำหน่ายโดยส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้ความรู้ความสามารถจากการเรียนวิชาชีพในโรงเรียน หรือประสบการณ์ภายนอกโรงเรียน ผลิตสินค้าเพื่อจำหน่ายโดยจัดจำหน่ายในงานโรงเรียน งานนิทรรศการหมวดวิชาชีพต่างๆ ตลาดนัดของท้องถิ่นหรืองานต่างๆ ของท้องถิ่นเป็นการส่งเสริมประสบการณ์การเป็นผู้ประกอบการ

3.5 จัดให้มีการประเมินผลกระบวนการทำงานเพื่อปรับปรุงและเพิ่มมูลค่าผลผลิตและต่อยอดเข้าสู่การเรียนรู้เชิงธุรกิจ

3.6 จัดการเรียนการสอนบูรณาการร่วมกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ เพื่อส่งเสริมวิชาชีพและการมีรายได้ระหว่างเรียน

4. การนิเทศติดตามได้แก่ การช่วยเหลือส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรในสถานศึกษาสามารถจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมอาชีพแก่ผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ การนิเทศ อาจดำเนินการได้ 2 ลักษณะ คือ การนิเทศโดยบุคลากรภายในสถานศึกษา และการนิเทศโดยบุคลากรภายนอกสถานศึกษา การนิเทศมีลักษณะเป็นงานบริหาร เนื่องจากเป็นการทำงานให้สำเร็จโดยผู้อื่น งานในหน้าที่

ผู้บริหารจะทำให้บุคลากรในส่วนที่รับผิดชอบปฏิบัติงานตามหน้าที่จนสำเร็จบรรลุวัตถุประสงค์ มี 5 ขั้นตอน ดังนี้

4.1 การวางแผน (Planning) เป็นการกำหนดเป้าหมายของการนิเทศการเรียนการสอน เช่น ทักษะการประกอบอาชีพของนักเรียนซึ่งเป็นผลลัพธ์จากการนิเทศครู กำหนดทรัพยากรเครื่องมือ สื่อ งบประมาณ เวลา คณะทำงาน จัดลำดับเชื่อมโยงความสัมพันธ์ให้เข้ากับวิธีการนิเทศที่เลือก เขียนเป็น แผนการนิเทศ

4.2 การจัดโครงสร้างหรือจัดองค์การ (Organizing) เป็นการกำหนดงาน กิจกรรม ที่จะทำและนำไปสู่เป้าหมายของการนิเทศ แบ่งงาน มอบหมายงานให้ผู้รับผิดชอบ รวมทั้งสอนงาน พัฒนาทีมงานให้เห็นภาพงานตลอดแนว

4.3 พัฒนาทีมงาน (Staffing) กำหนดทีมงาน เช่น เลือก รับสมัคร พัฒนาทีมงานให้มีความพร้อม ต่อการปฏิบัติงานผ่านกระบวนการสอนงาน (Coaching) การเปลี่ยนหมุนงาน (job rotation) ทำให้ปฏิบัติงานได้กว้าง (Broadening of Assignment)

4.4 การนำหรือภาวะผู้นำ (Leading) การสื่อสาร ข้อมูลข่าวสารในทีมงาน การสอน งานสนับสนุน อำนวยความสะดวก สร้างขวัญกำลังใจ ทำให้ยอมรับการเปลี่ยนแปลงเป็นแบบอย่าง ในการทำงาน นำทำ

4.5 การควบคุม (Controlling) สังเกต ติดตามผลการปฏิบัติงานเพื่อให้แน่ใจว่างาน จะดำเนินไปอย่างราบรื่น บรรลุเป้าหมาย ตรวจสอบตามแผน มาตรฐาน ระเบียบแนวปฏิบัติ ถ้าพบ ปัญหารีบแก้ปัญหาให้หมดไป

5. การพัฒนาความพร้อมด้านแหล่งเรียนรู้และทรัพยากรที่เอื้อต่อการจัดการศึกษา ได้แก่ การปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ อาคารสถานที่ โรงฝึกงาน วัสดุครุภัณฑ์ที่ใช้ในการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพ ให้มีความเหมาะสมและเพียงพอโดยมีแนวทางในการดำเนินการดังนี้

5.1 ควรจัดให้มีอาคารโรงฝึกงาน/ห้องปฏิบัติงานที่มีอุปกรณ์ และเครื่องใช้ประกอบ ที่เพียงพอมีสภาพเหมาะสมในการจัดกิจกรรมและการให้บริการและมีผู้ดูแลรับผิดชอบ

5.2 การใช้และบำรุงรักษาอาคารโรงฝึกงานหรือห้องปฏิบัติงาน ควรมีแผน ตาราง การใช้ และระเบียบการใช้อาคาร มีการมอบหมายให้มีผู้รับผิดชอบเป็นลายลักษณ์อักษร ใช้อาคาร ตามแผน และตารางที่กำหนด ดูแลรักษาให้อยู่ในสภาพดี และติดตามประเมินผลอย่างเป็นระบบ

5.3 การจัดบรรยากาศห้องฝึกงาน ควรมีความสะอาด และเป็นระเบียบเรียบร้อย มีการตกแต่งที่สวยงามและมีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ แสงสว่างเพียงพอ มีอากาศถ่ายเทสะดวก ไม่แออัด มีป้ายบอกวิธีทำงาน แนะนำเทคนิควิธีการใช้เครื่องมือ มีป้ายเตือนเรื่องความปลอดภัย มีอุปกรณ์รักษาความปลอดภัยตลอดจน มีป้ายแนะนำการบำรุงรักษาเครื่องมือ มีเครื่องอำนวยความสะดวก เช่น พัดลมอุตสาหกรรม เครื่องปรับอากาศ คอมพิวเตอร์ เพียงพอ

5.4 ประสานงานการใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

6. การมีส่วนร่วมและการสร้างเครือข่ายการพัฒนาการศึกษา ได้แก่ การดำเนินการของผู้ปกครอง ชุมชน ตลอดจนองค์การภาครัฐและเอกชน ที่เป็นการช่วยเหลือสนับสนุนให้โรงเรียนสามารถจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่ออาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากการศึกษาแนวความคิดของนักวิชาการได้นำเสนอแนวทางการส่งเสริมอาชีพที่สามารถสังเคราะห์เอกสารสรุปได้ว่า แนวทางการส่งเสริมอาชีพของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ประกอบด้วย ขั้นตอน สำคัญ ดังนี้ 1) การวางแผน 2) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 3) การจัดการเรียนการสอน 4) การนิเทศติดตาม 5) การพัฒนาความพร้อมด้านแหล่งเรียนรู้และทรัพยากรที่เอื้อต่อการจัดการศึกษา และ 6) การมีส่วนร่วมและการสร้างเครือข่ายการพัฒนาการศึกษา

4. รูปแบบจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ โรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีภารกิจหลักในการจัดการศึกษาเพื่อเด็กและเยาวชนของประเทศให้ได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ ซึ่งการศึกษาที่มีคุณภาพนั้น มิใช่มุ่งที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแต่เพียงอย่างเดียว แต่ยังรวมถึงคุณภาพในมิติ “การศึกษาเพื่อการมีงานทำ” โดยได้พัฒนา รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ซึ่งประกอบด้วย 4 รูปแบบ คือ การจัดรายวิชาเพิ่มเติมในแผนการเรียนวิชาปกติ การจัดการศึกษาในรูปแบบทวิภาคี การจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และการจัดการศึกษารายวิชาอาชีพระยะสั้น (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2556, น. 6)

การจัดรายวิชาเพิ่มเติมในแผนการเรียนวิชาปกติ

แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ โดยการจ้ดรายวิชาเพิ่มเติมในแผนการเรียนวิชาปกติ เป็นวิธีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้านอาชีพ โดยการเพิ่มเติมรายวิชาด้านอาชีพในสาระเพิ่มเติมตามระดับชั้น ในโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งสามารถจัดได้หลากหลายวิชาตามความพร้อมของสถานศึกษา และความสนใจของผู้เรียน

ซึ่งมีแนวทางการปรับหลักสูตร ขั้นตอนการดำเนินการและการประเมินผล ดังนี้

1. การปรับหลักสูตร

1.1 โครงสร้างเวลาเรียน

การจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ โดยการจ้ดรายวิชาเพิ่มเติมในแผน การเรียนวิชาปกติ ในโครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษา ตามระดับชั้นที่เปิดสอนโดยเพิ่มเติมในส่วนของสาระเพิ่มเติม ดังนี้

1.1.1 ระดับประถมศึกษา ปีละไม่น้อยกว่า 40 ชั่วโมง

1.1.2 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ปีละไม่น้อยกว่า 200 ชั่วโมง

1.1.3 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (3 ปี) ไม่น้อยกว่า 1,600 ชั่วโมง

ตาราง 5 แสดงโครงสร้างเวลาเรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช 2551

กลุ่มสาระ การเรียนรู้/กิจกรรม	เวลาเรียน									
	ระดับประถมศึกษา						ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น			ระดับ มัธยมศึกษา ตอนปลาย
	ป. 1	ป. 2	ป. 3	ป. 4	ป. 5	ป. 6	ม. 1	ม. 2	ม. 3	ม. 4 - 6
กลุ่มสาระการเรียนรู้										
ภาษาไทย	200	200	200	160	160	160	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	240 (6 นก.)
คณิตศาสตร์	200	200	200	160	160	160	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	240 (6 นก.)
วิทยาศาสตร์	80	80	80	80	80	80	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	240 (6 นก.)
สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	80	80	80	80	80	80	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	240 (6 นก.)
ประวัติศาสตร์	40	40	40	40	40	40	40 (1 นก.)	40 (1 นก.)	40 (1 นก.)	80 (2 นก.)
สุขศึกษาและพลศึกษา	80	80	80	80	80	80	80 (2 นก.)	80 (2 นก.)	80 (2 นก.)	120 (3 นก.)
ศิลปะ	80	80	80	80	80	80	80 (2 นก.)	80 (2 นก.)	80 (2 นก.)	120 (3 นก.)
การทำงานอาชีพและ เทคโนโลยี	40	40	40	80	80	80	80 (2 นก.)	80 (2 นก.)	80 (2 นก.)	120 (3 นก.)
ภาษาต่างประเทศ	40	40	40	80	80	80	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	240 (6 นก.)
รวมเวลาเรียน (พื้นฐาน)	840	840	840	840	840	840	880	880	880	1,400
กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	120	120	120	120	120	120	120	120	120	360
รายวิชา / กิจกรรมที่ สถานศึกษาจัดเพิ่มเติม ตามความพร้อม และจุดเน้น				ปีละไม่น้อยกว่า 40 ชั่วโมง			ปีละไม่น้อยกว่า 200 ชั่วโมง			ไม่น้อยกว่า 1,600 ชั่วโมง
รวมเวลาเรียนทั้งหมด				ไม่น้อยกว่า 1,000 ชั่วโมง/ปี			ไม่น้อยกว่า 1,200 ชั่วโมง/ปี			รวม 3 ปี ไม่น้อยกว่า 3,600 ชั่วโมง

ที่มา: สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2556

1.2 เกณฑ์การจบหลักสูตรและการเทียบโอน

1.2.1 เกณฑ์การจบหลักสูตร

เป็นไปตามเกณฑ์ของระเบียบการวัดผลและประเมินผล ตามหลักสูตรสถานศึกษา ดังนี้

1) เวลาเรียน: ผู้เรียนต้องมีเวลาเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเวลาเรียนทั้งหมด

2) คุณภาพผู้เรียน: ผู้เรียนจะต้องได้รับการประเมินคุณภาพ ที่สอดคล้องสัมพันธ์กับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดของหลักสูตรสถานศึกษา

3) มิติของการประเมิน: ผู้เรียนควรได้รับการประเมินและตัดสินผลครอบคลุมทั้งในด้านวิชาการ ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

ในการพิจารณาเลื่อนชั้น ถ้าผู้เรียนมีข้อบกพร่องเล็กน้อยสามารถพัฒนาและสอนซ่อมเสริมได้ให้อยู่ในดุลพินิจของสถานศึกษาที่จะพิจารณาผ่อนผันให้เลื่อนชั้นได้ แต่หากผู้เรียนไม่ผ่านการประเมินรายวิชา/กลุ่มประสบการณ์ จำนวนมากและมีแนวโน้มว่าจะเป็นปัญหาต่อการเรียนในระดับชั้นที่สูงขึ้น อาจแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาให้เรียนซ้ำชั้นได้ ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงวุฒิภาวะ และความรู้ความสามารถและประโยชน์ที่ผู้เรียนจะได้รับเป็นสำคัญ

1.2.2 การเทียบโอน

เป็นไปตามเกณฑ์ของระเบียบการวัดผลและประเมินผลตามหลักสูตรสถานศึกษา

1.3 การเทียบโอนผลการเรียน

สถานศึกษาสามารถเทียบโอนผลการเรียนของผู้เรียนจากสถานศึกษาได้ในกรณีต่างๆ ได้แก่ การย้ายสถานศึกษา การเปลี่ยนรูปแบบการศึกษา การย้ายหลักสูตร การละทิ้งการศึกษา และการขอกลับเข้ารับการศึกษาต่อ การศึกษาจากต่างประเทศและขอเข้าศึกษาต่อในประเทศ นอกจากนี้ยังสามารถเทียบโอนความรู้ ทักษะ ประสบการณ์จากแหล่งการเรียนรู้อื่นๆ เช่น สถานประกอบการ สถาบันทางศาสนา สถาบันการฝึกอบรมอาชีพ การจัดการศึกษาโดยครอบครัว เป็นต้น

การเทียบโอนผลการเรียนควรดำเนินการในช่วงก่อนเปิดภาคเรียนแรก หรือต้นภาคเรียนแรกที่สถานศึกษารับผู้ขอเทียบโอนเป็นผู้เรียน ทั้งนี้ผู้เรียนที่ได้รับการเทียบโอนผลการเรียนต้องศึกษาต่อเนื่องในสถานศึกษาที่รับเทียบโอนอย่างน้อย 1 ภาคเรียน โดยสถานศึกษาที่รับการเทียบโอนควรกำหนดรายวิชา จำนวนหน่วยกิตที่จะรับเทียบโอนตามความเหมาะสม

1.2 ขั้นตอนการดำเนินงานของสถานศึกษา

1.2.1 ชั้นเตรียมการ

- 1) สํารวจและวิเคราะห์ความพร้อมของสถานศึกษา
- 2) จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาตามแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อการทำงาน โดยการจัดรายวิชาเพิ่มเติมในแผนการเรียนวิชาต่างๆ
- 3) ประชาสัมพันธ์ แนะนำทำความเข้าใจกับนักเรียน ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้อง

1.2.2 ชั้นดำเนินการ

- 1) สํารวจความสนใจ ความต้องการ และวัดความถนัดของผู้เรียน
- 2) ลงทะเบียนเรียน
- 3) ดำเนินการจัดการเรียนรู้
- 4) นิเทศ กำกับติดตามการจัดการเรียนรู้

1.2.3 ชั้นประเมินผลและรายงานผล

- 1) ประเมินผลระหว่างและหลังการดำเนินการตามแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อการทำงาน
- 2) สรุปและรายงานผล
- 3) นำผลการประเมินมาวิเคราะห์ปรับปรุงพัฒนาในการจัดการเรียนรู้ต่อไป

1.3 หลักเกณฑ์ในการเปิดสอน

1.3.1 การรับสมัคร/หลักฐาน/คุณสมบัติ

- 1) ประกาศ ประชาสัมพันธ์แจ้งให้นักเรียนและผู้ปกครองทราบ
- 2) ผู้เรียนศึกษารายละเอียดและวัตถุประสงค์ของหลักสูตรนั้นๆ ให้เข้าใจ
- 3) เป็นไปตามระเบียบการรับสมัครนักเรียนของแต่ละโรงเรียน

1.3.2 วิธีการจัดการเรียนการสอน

- 1) จัดการเรียนการสอนตามโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาและจัดรายวิชาเพิ่มเติมให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน
- 2) จัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีการฝึกทักษะพื้นฐานในงานอาชีพให้นักเรียนเพื่อสามารถนำไปต่อยอดในสถานประกอบการ
- 3) จัดการเรียนรู้อีกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะที่สำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตร
- 4) นิเทศ กำกับ ติดตาม
- 5) วัดผล ประเมินผล
- 6) นำผลที่ได้ไปวิเคราะห์ สรุปผลเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในปีต่อไป

1.4 บทบาทของผู้เกี่ยวข้อง

1.4.1 บทบาทของผู้บริหาร

- 1) วิเคราะห์นโยบายและบริบทที่เกี่ยวข้อง
- 2) ส่งเสริม สนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
- 3) นิเทศ กำกับ ติดตามการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

1.4.2 บทบาทของครูผู้สอน

- 1) ศึกษาวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล แล้วนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ที่ท้าทายความสามารถของผู้เรียน
- 2) กำหนดเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ด้านความรู้และทักษะกระบวนการที่เป็นความคิดรวบยอด หลักการและความสัมพันธ์ รวมทั้งคุณลักษณะอันพึงประสงค์
- 3) ออกแบบการเรียนรู้และจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางสมอง เพื่อนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมาย
- 4) จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้
- 5) จัดเตรียมและเลือกใช้สื่อให้เหมาะสมกับกิจกรรม นำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีที่เหมาะสม มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน
- 6) ประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติของวิชา และระดับพัฒนาการของผู้เรียน
- 7) วิเคราะห์ผลการประเมินมาใช้ในการซ่อมเสริมและพัฒนาผู้เรียน รวมทั้งปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของตนเอง

1.4.3 บทบาทของนักเรียน

- 1) ปฏิบัติตามระเบียบของสถานศึกษา
- 2) มาเรียนตามเวลาที่กำหนด อย่างสม่ำเสมอ การหยุดเรียนด้วยสาเหตุใดก็ตามจะต้องปฏิบัติตามระเบียบการลา
- 3) มีความขยันหมั่นเพียร
- 4) หมั่นศึกษา ค้นคว้าความรู้ เพิ่มเติมด้วยตนเองอยู่เสมอ
- 5) ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
- 6) อนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของไทย
- 7) ต้องรักษาความสามัคคีในหมู่คณะ

1.4.4 บทบาทของสถานประกอบการ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

- 1) ร่วมวางแผนการจัดประสบการณ์ด้านอาชีพที่เกี่ยวข้อง

2) ร่วมจัดกิจกรรมการเรียนรู้และประเมินผล

3) สนับสนุนทรัพยากร แหล่งเรียนรู้ บุคลากร ฯลฯ

1.5 แนวทางการส่งต่อนักเรียน

1.5.1 สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อศึกษาถึงแนวทางการส่งต่อนักเรียน
เข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น โดยประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1.5.2 สร้างเครือข่ายการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น หรือสถานประกอบการ

1.5.3 ดำเนินการประสานกับสถานศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อส่งนักเรียน
เข้าศึกษาต่อ

1.5.4 จัดทำข้อมูลการส่งต่อ /ประวัติ เพื่อช่วยเหลือผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

1.6 การนิเทศ กำกับติดตาม

1.6.1 จัดทำแฟ้มประวัตินักเรียนที่เข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นหรือเข้าทำงาน
ในสถานประกอบการ

1.6.2 ติดตามผลหลังจากจบการศึกษาจากผู้ปกครองหรือตัวนักเรียน

1.6.3 ฝ่ายวิชาการ แนะนำ ประสานงานกับสถานศึกษาหรือสถานประกอบการ
เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการศึกษาต่อหรือการทำงานของนักเรียน และนำนักเรียนศึกษาดูงาน

1.6.4 อำนวยความสะดวกสื่อเทคโนโลยีและบริการทางการศึกษา เช่น ล่ามภาษามือ

1.6.5 จัดทำบันทึกข้อมูลเป็นรายบุคคล เพื่อนิเทศติดตาม ให้คำปรึกษาและ
ร่วมแก้ปัญหาทั้งในการศึกษาต่อ หรือการประกอบอาชีพในสถานประกอบการ

1.7 ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของการดำเนินงาน

1.7.1 ผู้บริหาร ครู บุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้
ที่เกี่ยวข้อง เห็นความสำคัญ ให้ความร่วมมือและให้การสนับสนุนในรูปแบบต่างๆ

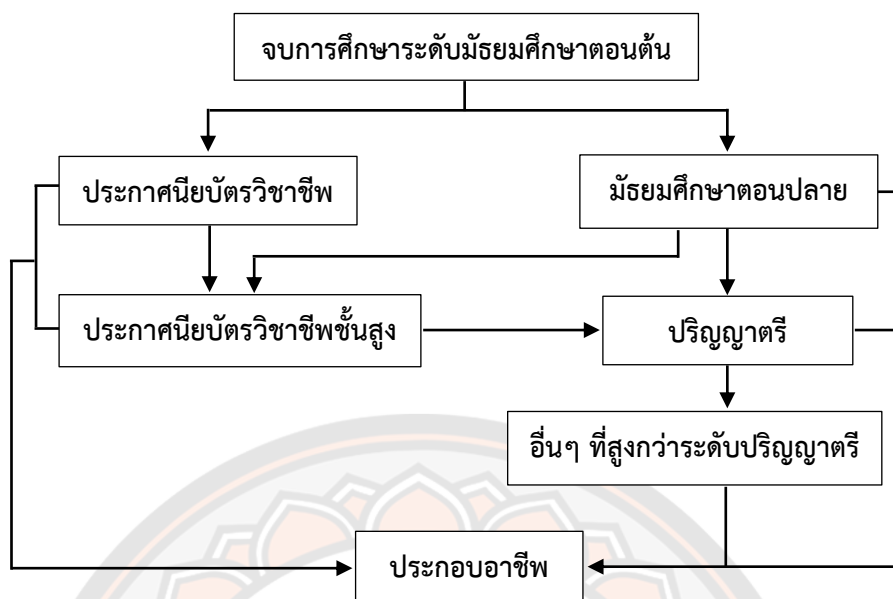
1.7.2 งบประมาณ เครื่องมือ วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
มีอย่างเพียงพอ

1.7.3 สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้

1.7.4 การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

1.8 การวัดประเมินผลคุณภาพผู้เรียน

เมื่อนักเรียนเรียนจบในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สามารถเรียนต่อระดับ
มัธยมศึกษาตอนปลายหรือการศึกษาสายอาชีพในสถาบันการศึกษาที่สูงขึ้น ทั้งสถาบันการศึกษาของรัฐ
และเอกชน หรือประกอบอาชีพ ดังภาพ 2

ภาพ 2 แสดงแนวทางการศึกษาต่อ/ประกอบอาชีพ

ที่มา: สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2556

การจัดการศึกษาในรูปแบบทวิภาคี

แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ ในรูปแบบทวิภาคี เป็นวิธีการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ด้านอาชีพ ที่เพิ่มรายวิชาชีพในสาระเพิ่มเติมในระดับมัธยมศึกษาและปรับสัดส่วนเวลาเรียน ให้ภาคปฏิบัติมากกว่าทฤษฎี ทั้งนี้ให้จัดทำข้อตกลงกับสถานประกอบการเกี่ยวกับการฝึกประสบการณ์ การเรียนรู้และการทำงานด้านอาชีพ มีแนวทางการปรับหลักสูตร ขั้นตอนการดำเนินการและการประเมินผล ดังนี้ (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2556ก, น. 22-30)

1. การปรับหลักสูตร

1.1 โครงสร้างเวลาเรียน

แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ ในรูปแบบทวิภาคีใช้โครงสร้างเวลาเรียน ของหลักสูตรสถานศึกษา ที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยเพิ่มรายวิชาชีพในหลักสูตรศักยภาพ (สาระเพิ่มเติม) ในระดับมัธยมศึกษา ตามความพร้อมของ สถานศึกษาและความต้องการของนักเรียน รวมทั้งปรับกิจกรรมการจัด การเรียนรู้ในสาระที่เกี่ยวกับ วิชาชีพให้นักเรียนได้รับการฝึกประสบการณ์จากสถานประกอบการโดยตรง และปรับสัดส่วนเวลาเรียน ภาคปฏิบัติให้มากกว่าภาคทฤษฎี โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีเวลาเรียนในสาระเพิ่มเติม ไม่น้อยกว่า 200 ชั่วโมงต่อปี
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีเวลาเรียนในสาระเพิ่มเติม ไม่น้อยกว่า 1,600 ชั่วโมง

1.2 เกณฑ์การจบหลักสูตรและเทียบโอน

1.2.1 เกณฑ์การจบหลักสูตร

1) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

1.1) ผู้เรียนเรียนรายวิชาพื้นฐานและเพิ่มเติมไม่น้อยกว่า 81 หน่วยกิต โดยเป็นรายวิชาพื้นฐาน 66 หน่วยกิต และรายวิชาเพิ่มเติมตามที่สถานศึกษากำหนด

1.2) ผู้เรียนต้องได้หน่วยกิตตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 77 หน่วยกิต โดยเป็นรายวิชาพื้นฐาน 66 หน่วยกิต และรายวิชาเพิ่มเติมไม่น้อยกว่า 11 หน่วยกิต

1.3) ผู้เรียนมีผลการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน ในระดับ ผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

1.4) ผู้เรียนมีผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในระดับ ผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

1.5) ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และมีผลการประเมิน ผ่านเกณฑ์ การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

1.6) ผู้เรียนมีผลการประเมินสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ในระดับ ผ่านเกณฑ์ การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

2) ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

2.1) ผู้เรียนเรียนรายวิชาพื้นฐานและเพิ่มเติมไม่น้อยกว่า 81 หน่วยกิต โดยเป็นรายวิชาพื้นฐาน 41 หน่วยกิต และรายวิชาเพิ่มเติมตามที่สถานศึกษากำหนด

2.2) ผู้เรียนต้องได้หน่วยกิตตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 77 หน่วยกิต โดยเป็นรายวิชาพื้นฐาน 41 หน่วยกิต และรายวิชาเพิ่มเติมไม่น้อยกว่า 36 หน่วยกิต

2.3) ผู้เรียนมีผลการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน ในระดับ ผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

2.4) ผู้เรียนมีผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในระดับ ผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

2.5) ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและมีผลการประเมิน ผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

2.6) ผู้เรียนมีผลการประเมินสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ในระดับ ผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

สำหรับโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ทั้งระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเกณฑ์การจบหลักสูตรให้เพิ่มการประเมินกิจกรรมทักษะการดำรงชีวิต และมีผลการประเมินผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนดและโรงเรียนที่มีความบกพร่อง

ทางด้านสติปัญญาเกณฑ์การจบหลักสูตรให้เป็นไปตามเกณฑ์การจบหลักสูตรของการจัดการเรียนการสอนของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

1.2.2 การเทียบโอน

สถานศึกษาสามารถเทียบโอนผลการเรียนของผู้เรียนจากสถานศึกษาได้ในกรณีต่างๆ ได้แก่ การย้ายสถานศึกษา การเปลี่ยนรูปแบบการศึกษา การย้ายหลักสูตร การลงทะเบียนการศึกษาและการขอกลับเข้ารับการศึกษาต่อ การศึกษาจากต่างประเทศและขอเข้าศึกษาต่อในประเทศ นอกจากนี้ ยังสามารถเทียบโอนความรู้ ทักษะ ประสบการณ์จากแหล่งการเรียนรู้อื่นๆ เช่น สถานประกอบการ สถาบันทางศาสนา สถาบันการฝึกอบรมอาชีพ การจัดการศึกษาโดยครอบครัว เป็นต้น

การเทียบโอนผลการเรียนควรดำเนินการในช่วงก่อนเปิดภาคเรียนแรกหรือต้นภาคเรียนแรกที่สถานศึกษารับผู้ขอเทียบโอนเป็นผู้เรียน ทั้งนี้ผู้เรียนที่ได้รับการเทียบโอนผลการเรียนต้องศึกษาต่อเนื่องในสถานศึกษาที่รับเทียบโอนอย่างน้อย 1 ภาคเรียน โดยสถานศึกษาที่รับการเทียบโอนควรกำหนดรายวิชา จำนวนหน่วยกิตที่จะรับเทียบโอนตามความเหมาะสม การพิจารณาการเทียบโอน

1) วิธีปฏิบัติในการจัดเข้าชั้นเรียน

1.1) การเทียบโอนจากการศึกษาในระบบเข้าสู่การศึกษาในระบบ

1.1.1) เทียบโอนรายวิชา/สาระ/กิจกรรมที่ผ่านการตัดสินผลการเรียนจากสถานศึกษาเดิมได้ทั้งหมดและจัดเข้าชั้นเรียนต่อเนื่องจากที่เรียนอยู่เดิม เช่น จบมัธยมศึกษาปีที่ 1 จัดเข้าเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 สถานศึกษาอาจประเมินบางรายวิชาที่จำเป็นเพื่อการตรวจสอบความรู้พื้นฐาน

1.1.2) รายวิชา/สาระ/กิจกรรมที่ยังไม่ได้ตัดสินผลการเรียนให้ประเมินตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนดหากไม่ผ่านตามเกณฑ์ให้ลงทะเบียนเรียนเพิ่มเติม

1.2) การเทียบโอนจากการศึกษานอกระบบเข้าสู่การศึกษาในระบบ

(เทียบโอนหมวดวิชา/สาระ/กิจกรรมที่ผ่านการตัดสินผลการเรียนจากสถานศึกษาเดิม)

1.2.1) เรียนผ่านอย่างน้อย 3 กลุ่มสาระการเรียนรู้ จัดให้เรียนปีที่ 2 ของระดับชั้นและลงทะเบียนเรียนต่อไปตามปกติ

1.2.2) เรียนผ่านอย่างน้อย 6 หมวดวิชาจัดให้เรียนปีที่ 6 ของระดับชั้นและลงทะเบียนเรียนต่อในรายวิชาที่จำเป็นต้องเรียนเพื่อให้ครบตามเกณฑ์การจบระดับชั้นตามหลักสูตรของสถานศึกษาใหม่ที่รับเข้าเรียน

1.3) การเทียบโอนจากการจัดการศึกษาโดยครอบครัวเข้าสู่การศึกษา

ในระบบ

1.3.1) ให้นำผลการวัดและประเมินของเขตพื้นที่การศึกษามา

ประกอบการพิจารณา

1.3.2) ให้สถานศึกษาประเมินความรู้ ทักษะประสบการณ์เพื่อ
การจัดเข้าชั้นเรียน

1.4) การเทียบโอนจากการจัดการศึกษาโดยศูนย์การเรียนการศึกษา
ตามหลักสูตรระยะสั้น หลักสูตรเฉพาะประสบการณ์การทำงาน การฝึกอาชีพเข้าสู่การศึกษาในระบบ
พิจารณาความรู้ ทักษะประสบการณ์ที่ขอเทียบโอนว่าตรงกับรายวิชา/สาระ/กิจกรรมใด จึงทำการประเมิน
หากปรากฏว่าชื่อไม่ตรงกับที่ปรากฏในโครงสร้างหลักสูตรให้กำหนดและบรรจุชื่อนั้นไว้ในหลักสูตร

2) จำนวนหน่วยกิต/หน่วยน้ำหนัก

2.1) การเทียบโอนจากการศึกษาในระบบเข้าสู่การศึกษาในระบบ
พิจารณาเทียบโอนผลการเรียนได้จำนวนหน่วยกิตให้เป็นไปตามโครงสร้างหลักสูตรของสถานศึกษา
ตามระเบียบการวัดและประเมินผล

2.2) การเทียบโอนจากการศึกษานอกระบบเข้าสู่การศึกษาในระบบ
พิจารณาเทียบโอนผลการเรียนได้จำนวนหน่วยกิตให้เป็นไปตามโครงสร้างหลักสูตรของสถานศึกษา
ตามระเบียบการวัดและประเมินผลสถานศึกษาใหม่

2.3) การเทียบโอนจากการจัดการศึกษาโดยครอบครัวเข้าสู่การศึกษา
ในระบบจำนวนหน่วยกิตให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

3) การเทียบโอนจากการจัดการศึกษาโดยศูนย์การเรียน การศึกษาตาม
หลักสูตรระยะสั้น หลักสูตรเฉพาะประสบการณ์การทำงาน การฝึกอาชีพเข้าสู่การศึกษาในระบบให้จำนวน
หน่วยของรายวิชา/สาระตามเกณฑ์ของสถานศึกษาใหม่

4) ผลการเรียน /ผลการประเมิน

4.1) การเทียบโอนจากการศึกษาในระบบเข้าสู่การศึกษาในระบบ
ยอมรับผลการเรียนของสถานศึกษาเดิม

4.2) การเทียบโอนจากการศึกษานอกระบบเข้าสู่การศึกษาในระบบ
ไม่ต้องให้ผลการเรียนในรายวิชา/สาระ/กิจกรรม ที่ได้จากการเทียบโอน

4.3) การเทียบโอนจากการจัดการศึกษาโดยครอบครัวเข้าสู่การศึกษา
ในระบบ ยอมรับผลการประเมินของเขตพื้นที่ มาเป็นส่วนประกอบในการพิจารณา

4.4) การเทียบโอนจากการจัดการศึกษาโดยศูนย์การเรียนการศึกษา
ตามหลักสูตรระยะสั้น หลักสูตรเฉพาะประสบการณ์การทำงาน การฝึกอาชีพเข้าสู่การศึกษาในระบบ
ผลการประเมินความรู้ ทักษะประสบการณ์ให้เป็นไปตามที่สถานศึกษาใหม่กำหนด

1.2.3 ผลการเรียน /ผลการประเมิน

1) การเทียบโอนจากการศึกษาในระบบเข้าสู่การศึกษาในระบบ

1.1) ไม่ต้องนำรายวิชาและผลการเรียนเดิมกรอกในใบแสดงผลการเรียนของสถานศึกษาใหม่ แต่ให้แนบใบแสดงผลการเรียนเดิมไว้กับใบแสดงผลการเรียนใหม่และบันทึกจำนวนหน่วยที่ได้รับการเทียบโอนตามโครงสร้างหลักสูตรของสถานศึกษาเดิมไว้ในช่องหมายเหตุ

1.2) รายวิชา/สาระ/กิจกรรมที่ยังไม่ได้ตัดสินผลการเรียนและได้รับการประเมินให้นำผลการประเมินกรอกในช่องหมายเหตุ

2) การเทียบโอนจากการศึกษานอกระบบเข้าสู่การศึกษาในระบบไม่ต้องนำหมวดวิชาและผลการเรียนเดิมกรอกในใบแสดงผลการเรียนของสถานศึกษาใหม่ แต่ให้แนบใบแสดงผลการเรียนเดิมไว้กับใบแสดงผลการเรียนใหม่และบันทึกจำนวนหน่วยที่ได้รับการเทียบโอนตามโครงสร้างหลักสูตรของสถานศึกษาใหม่ไว้ในช่องหมายเหตุ

1.2.4 การคิดผลการเรียนเฉลี่ย

1) การเทียบโอนจากการศึกษาในระบบเข้าสู่การศึกษาในระบบการคิดผลการเรียนเฉลี่ยให้นำผลการเรียนและจำนวนหน่วยจากสถานศึกษาเดิมมาคิดรวมกับผลการเรียนและจำนวนหน่วยที่ได้จากการเรียนในสถานศึกษาใหม่และคิดผลการเรียนเฉลี่ยรวมตลอดระดับชั้น

2) การเทียบโอนจากการศึกษานอกระบบเข้าสู่การศึกษาในระบบการคิดผลการเรียนเฉลี่ยให้คิดจากรายวิชาที่มีจำนวนหน่วยและระดับผลการเรียนที่ได้เรียนในสถานศึกษาใหม่

2. ขั้นตอนการดำเนินงานของสถานศึกษา

การดำเนินงานของสถานศึกษาจะแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ

2.1 ขั้นเตรียมการ

2.1.1 สสำรวจความต้องการของตลาดแรงงาน ความพร้อมของสถานศึกษาและสถานประกอบการ และความสนใจของนักเรียน

2.1.2 ทำความตกลงระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ

2.1.3 จัดให้มีการประชุม วางแผน กำหนดแนวทางการประชาสัมพันธ์/การรับสมัคร /การส่งต่อที่ชัดเจน

2.1.4 สร้างความเข้าใจให้กับนักเรียน ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้อง

2.1.5 จัดเตรียมความพร้อมนักเรียน ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

2.2 ขั้นดำเนินการ

2.2.1 ประสานความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการในการกำหนดเป้าหมายการรับนักเรียน

2.2.2 ประสานงานระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการเพื่อดำเนินการรับสมัครการสอบคัดเลือกนักเรียน ให้เป็นไปตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการและสถานประกอบการ

2.2.3 ประชาสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจให้กับนักเรียน ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้อง

2.2.4 จัดบุคลากรเพื่อรับผิดชอบในการดูแล กำกับ ติดตามความก้าวหน้าของนักเรียนจากสถานศึกษาและสถานประกอบการ

2.2.5 เตรียมความพร้อมนักเรียนสู่สถานประกอบการ

2.2.6 ส่งต่อนักเรียนสู่สถานประกอบการดำเนินการฝึกประสบการณ์ในสถานประกอบการ

2.2.7 ประเมินผลการปฏิบัติงานของนักเรียนเพื่อนำผลการประเมินมาประกอบการตัดสินผลการเรียน

2.3 ชั้นประเมินผล

2.3.1 ประเมินผลระหว่างและหลังการดำเนินการ

2.3.2 การติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงและพัฒนา

2.3.3 เสนอแนวทางการแก้ปัญหาจากข้อค้นพบ

2.3.4 สรุปผลรายงานผล

งบประมาณที่ใช้ในการดำเนินงาน การใช้จ่ายงบประมาณขึ้นอยู่กับสถานศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสถานประกอบการเป็นผู้ตกลงร่วมกัน

3. หลักเกณฑ์ในการเปิดสอน

3.1 การรับสมัคร/หลักฐาน/คุณสมบัติ

3.1.1 การรับสมัคร

- 1) สถานประกอบการแจ้งจำนวนนักเรียนที่ต้องการรับให้สถานศึกษาทราบ
- 2) สถานศึกษาประกาศการรับสมัครนักเรียน
- 3) สถานศึกษาดำเนินการคัดเลือกและประกาศผล
- 4) ส่งต่อนักเรียนไปยังสถานศึกษาหรือสถานประกอบการ

3.1.2 หลักฐานเข้าฝึกประสบการณ์ในสถานประกอบการ

- 1) หนังสือรับรองการเป็นนักเรียน
- 2) สำเนาทะเบียนบ้าน (ผู้ปกครอง, ผู้สมัคร, ผู้รับรอง)
- 3) สำเนาบัตรประชาชน (ผู้ปกครอง, ผู้สมัคร, ผู้รับรอง)
- 4) ใบรับรองสถานะภาพเด็กด้อยโอกาสหรือสมุดทะเบียนคนพิการ
- 5) ใบรับรองแพทย์
- 6) รูปถ่าย

3.1.3 คุณสมบัติผู้เข้าเรียน

- 1) กำลังศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

- 2) มีความประพฤติเรียบร้อย
- 3) มีร่างกายแข็งแรงเหมาะสมในการเรียนการฝึกอาชีพในสาขาวิชาชีพ
- 4) ไม่เป็นโรคที่สังคมรังเกียจหรือติดยาเสพติด
- 5) เป็นผู้ผ่านการคัดเลือกจากสถานประกอบการให้เข้าเรียนได้หรือฝึกอาชีพได้
- 6) มีคุณสมบัติอื่นๆ ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการและตามที่สถานประกอบการต้องการ

อาชีพได้

ประกอบการต้องการ

3.2 วิธีการจัดการเรียนการสอน

- 3.2.1 สำรวจสถานประกอบการและแหล่งเรียนรู้
- 3.2.2 ประสานติดต่อทำข้อตกลงความร่วมมือต่อกัน
- 3.2.3 นำนักเรียนไปศึกษาดูงาน ฝึกปฏิบัติในแหล่งเรียนรู้/สถานประกอบการ
- 3.2.4 จัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะที่สำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตร
- 3.2.5 นิเทศ กำกับ ติดตาม
- 3.2.6 วัดผล ประเมินผล
- 3.2.7 นำผลที่ได้ไปวิเคราะห์ สรุปผลเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในปีต่อไป

ประสงค์ ตามหลักสูตร

4. บทบาทของผู้เกี่ยวข้อง

4.1 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา

- 4.1.1 ศึกษา วิเคราะห์ทิศทางการอาชีพในอนาคต
- 4.1.2 สำรวจความต้องการของตลาดแรงงาน และความสนใจของนักเรียน
- 4.1.3 จัดให้มีการประชุม วางแผน กำหนดแนวทางการดำเนินงานประชาสัมพันธ์/

การรับสมัคร/การส่งต่อที่ชัดเจน

- 4.1.4 แต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบ กำกับ และติดตามการดำเนินโครงการ
- 4.1.5 ประสานความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ
- 4.1.6 นิเทศ กำกับ ติดตาม การดำเนินงาน
- 4.1.7 ศึกษา วิเคราะห์สภาพปัญหาของการดำเนินงานและศึกษาความพึงพอใจ

ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย

4.2 บทบาทของครู

- 4.2.1 ศึกษาหลักสูตรโครงสร้าง เกณฑ์การวัดและประเมินผลการเรียน การเทียบโอน และการจบหลักสูตร
- 4.2.2 จัดทำหลักสูตรในการฝึกอาชีพร่วมกับสถานประกอบการ

4.2.3 จัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้ในการประกอบอาชีพในสถานศึกษา
ให้มีความสอดคล้องกับอาชีพในสถานประกอบการ

4.2.4 เตรียมความพร้อมและพัฒนาตนในอาชีพที่จะส่งนักเรียนเข้าสู่สถาน
ประกอบการ

4.2.5 เตรียมความพร้อมนักเรียนเพื่อเข้าสู่สถานประกอบการ

4.2.6 จัดทำแบบประเมินผลการเรียน/การฝึกงานในสถานประกอบการ

4.2.7 ดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียน

4.2.8 รายงานผลการเรียนของนักเรียนให้กับสถานศึกษา

4.3 บทบาทของนักเรียน

4.3.1 ปฏิบัติตามระเบียบของสถานศึกษา

4.3.2 มาเรียนตามเวลาที่กำหนด อย่างสม่ำเสมอ การหยุดเรียนด้วยสาเหตุใด
ก็ตามจะต้องปฏิบัติตามระเบียบการลา

4.3.3 มีความขยันหมั่นเพียร

4.3.4 หมั่นศึกษา ค้นคว้าความรู้ เพิ่มเติมด้วยตนเองอยู่เสมอ

4.3.5 ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

4.3.6 อนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของไทย

4.3.7 ต้องรักษาความสามัคคีในหมู่คณะ

4.4 บทบาทของสถานประกอบการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4.4.1 เตรียมแนวทางในการฝึกประสบการณ์ของนักเรียน

4.4.2 เตรียมความพร้อมสำหรับการรับนักเรียนเข้าฝึกประสบการณ์

4.4.3 ให้คำแนะนำในการปฏิบัติงานแก่นักเรียน

4.4.4 ควบคุมดูแลการปฏิบัติงานของนักเรียน

4.4.5 ปรึกษาหารือกับครู เมื่อนักเรียนมีปัญหาและร่วมมือกับครูในการแก้ปัญหา
ของนักเรียน

4.4.6 ประเมินผลการฝึกประสบการณ์ของนักเรียนในสถานประกอบการ

4.4.7 ให้ความคิดและเสนอแนะเกี่ยวกับการฝึกงานของนักเรียนเพื่อเป็นแนวทาง
ในการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ

5. แนวทางการส่งต่อนักเรียน

5.1 สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบในการส่งต่อนักเรียน

5.2 ดำเนินการประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อส่งต่อนักเรียนเข้าฝึกประสบการณ์

5.3 จัดทำข้อมูลการส่งต่อ/ประวัติ เพื่อช่วยเหลือผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

6. การนิเทศ กำกับ ติดตาม

6.1 การนิเทศ กำกับ ติดตามระดับสถานศึกษา

6.1.1 สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบ กำกับ และติดตามการดำเนินโครงการ

6.1.2 ดำเนินการประสานงานกับนักเรียนที่ออกฝึกประสบการณ์ในสถานประกอบการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อการนิเทศ กำกับ ติดตามการดำเนินโครงการ

6.1.3 จัดทำข้อมูลผลจากการนิเทศ กำกับ และติดตามนักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อช่วยเหลือผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

6.1.4 สรุปผลการดำเนินงานการนิเทศ กำกับ ติดตาม

6.2 การนิเทศ กำกับติดตามระดับหน่วยงานต้นสังกัด

6.2.1 แต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบ กำกับ และติดตามการดำเนินโครงการ

6.2.2 ดำเนินการประสานงานกับสถานศึกษาที่เกี่ยวข้อง เพื่อการนิเทศ กำกับ ติดตามการดำเนินโครงการ

6.2.3 จัดทำข้อมูลผลจากการนิเทศ กำกับ และติดตามการดำเนินการของสถานศึกษา เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาในกำกับอย่างต่อเนื่อง

6.2.4 สรุปผลการดำเนินงานการนิเทศและรายงานผลการนิเทศต่อสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

7. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงาน

7.1 สถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหาร ครู นักเรียน และบุคลากรที่เกี่ยวข้องตระหนักและเห็นความสำคัญถึงการศึกษาต่อในระบบทวิภาคี

7.2 ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องให้การส่งเสริม สนับสนุน

7.3 หน่วยงานการศึกษาและสถานประกอบการ ให้ความร่วมมือในการส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ

7.4 นักเรียนให้ความร่วมมือในการฝึกปฏิบัติวิชาชีพในสถานประกอบการ

7.5 กรณีนักเรียนมีความต้องการพิเศษ ควรจะมีระบบการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ประจำจังหวัด สถานศึกษา สถานประกอบการ เป็นต้น

8. การวัดประเมินผลคุณภาพผู้เรียน

8.1 นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในงานที่ปฏิบัติ

8.2 นักเรียนมีทักษะกระบวนการในการปฏิบัติงาน

8.3 นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในการทำงาน ดังนี้

- 8.3.1 มีความเข้าใจผู้อื่นและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
- 8.3.2 สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้
- 8.3.3 มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
- 8.3.4 มีความเข้าใจระบบการทำงานในสถานประกอบการ
- 8.3.5 มีบุคลิกภาพที่ดี เหมาะสมกับงานที่ทำ
- 8.3.6 มีความอดทน
- 8.3.7 มีความตรงต่อเวลา
- 8.3.8 มีความรับผิดชอบ

การจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) เป็นวิธีการจัดประสบการณ์เรียนรู้ด้านอาชีพ โดยความร่วมมือของสถานศึกษา และสถานศึกษาแห่งอื่น ที่จัดการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ซึ่งนักเรียนจะเรียนหมวดวิชาชีพตามหลักสูตร วิชาชีพจากสถานศึกษาแห่งอื่น และเรียนวิชาสามัญ ในสถานศึกษาเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว ได้รับวุฒิ การศึกษาจากสถานศึกษาและหรือวุฒิการศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) จากสถานศึกษาแห่งอื่น (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2556ก, น. 31-40)

แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ ในการเปิดสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) มีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

1. การปรับหลักสูตร

การจัดการเรียนการสอน สถานศึกษาจะต้องดำเนินการโดยยึดหลักสูตร สำนักงาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษา หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 ซึ่งสถานศึกษา สามารถนำมาจัด การเรียนการสอน ได้ตามบริบทของโรงเรียน ใน 3 ลักษณะ ดังนี้

1.1 ลักษณะที่ 1 ลงทะเบียนเป็นนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การอาชีวศึกษา เรียนหลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) จบแล้วได้วุฒิการศึกษา ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) คือ

1.1.1 รูปแบบที่ 1 บุคลากรจากสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการ อาชีวศึกษาไปสอนที่สถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.1.2 รูปแบบที่ 2 สถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงาน คณะกรรมการการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่งนักเรียนมาเรียนที่สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การอาชีวศึกษา

ข้อจำกัดของการเปิดหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ลักษณะที่ 1 คือ

- 1) สถานศึกษาต้องจัดสรรงบประมาณในการดำเนินการ เพื่อนำนักเรียนไปเรียนที่สถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
- 2) สถานศึกษาต้องจัดระบบดูแลนักเรียน โดยจัดครูควบคุมดูแลนักเรียนที่ไปเรียนสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

1.2 ลักษณะที่ 2 ลงทะเบียนเป็นนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเรียนหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย แต่เน้นวิชาชีพตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) จบแล้วได้วุฒิมัธยมศึกษาตอนปลาย มี 2 รูปแบบ คือ

1.2.1 รูปแบบที่ 1 นักเรียนเรียนรายวิชาเพิ่มเติมจากรายวิชาตามหลักสูตรประกาศนียบัตร (ปวช.) เพื่อเทียบโอนเข้าสู่หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และต้องลงทะเบียนเป็นนักเรียนของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เพื่อเรียนตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) อีกอย่างน้อย 1 ภาคเรียนจึงจะได้วุฒิการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ดังนั้น นักเรียนที่เรียนตามรูปแบบนี้จะได้วุฒิการศึกษา 2 วุฒิ คือ วุฒิการศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 และวุฒิการศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

1.2.2 รูปแบบที่ 2 นักเรียนเรียนรายวิชาเพิ่มเติมจากรายวิชาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) เพื่อเป็นพื้นฐานการเรียนต่อระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ดังนั้น นักเรียนที่เรียนตามรูปแบบนี้จะได้วุฒิทางการศึกษา 2 วุฒิ คือ วุฒิการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 และวุฒิการศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

ข้อจำกัดของการเปิดหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ลักษณะที่ 2 คือ

- 1) การเรียนในลักษณะการเทียบโอน นักเรียนจะต้องเรียนรายวิชามากขึ้น ส่งผลให้นักเรียนต้องเรียนหนักมากกว่าปกติ เพื่อรองรับการเทียบโอน
- 2) นักเรียนที่เรียนตามลักษณะที่ 2 รูปแบบที่ 1 ต้องใช้เวลาฝึกงานอีก 1 ภาคเรียน ดังนั้น นักเรียนจะต้องใช้เวลาในการเรียนทั้งหมด 3 ปี 1 ภาคเรียน

1.3 ลักษณะที่ 3 ลงทะเบียนเป็นนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่นำหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) มาจัดการเรียนการสอนจบแล้วได้วุฒิการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) โดยให้สถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เป็นพี่เลี้ยง ทั้งนี้ ในการเปิดสอนนั้นให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์การขอเปิดสอนระดับหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ในสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ข้อจำกัดของการเปิดหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ลักษณะที่ 3 คือ

1.3.1 ในการเปิดสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ตามลักษณะนี้ สถานศึกษา ต้องมีบุคลากรที่เป็นข้าราชการที่มีวุฒิการศึกษาตรงตามสาขาที่ขอเปิดสอน อย่างน้อย 1 คนต่อ 1 สาขา

1.3.2 สถานศึกษาต้องมีห้องปฏิบัติการที่ตรงตามสาขาที่เปิดสอนอย่างน้อย 1 ห้อง

1.3.3 สถานศึกษาต้องมีหลักสูตรและโครงสร้างหลักสูตรที่ผ่านการรับรองจาก สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ในการเปิดสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ลักษณะที่ 1-3 นั้น สถานศึกษาสามารถเลือกให้เหมาะสมตามสภาพความพร้อมของสถานศึกษา และควรจัดให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ โดยมีแนวปฏิบัติ ดังนี้

1) ทุกปีการศึกษาจะต้องมีการประชุมตัวแทนสถานประกอบการที่เป็น คณะกรรมการประเมินการขอเปิดการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ในปีต่อไปเพื่อขอ ข้อมูลแนวโน้มความต้องการของสถานประกอบการต่อตลาดแรงงานในปัจจุบันประกอบการตัดสินใจ ในการจัดการเรียน

2) มีการส่งนักเรียนออกไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพทุกปี ทั้งภาครัฐและ ภาคเอกชน โดยมีครูนิเทศติดตาม สอบถามความต้องการของสถานประกอบการ เพื่อนำมาใช้ในการ พัฒนา การจัดการเรียนการสอน

3) เมื่อนักเรียนจบการศึกษา จะมีแบบสอบถามส่งไปยังสถาน ประกอบการ/สถานศึกษา ที่นักเรียนได้เข้าทำงาน/ศึกษาต่อ เพื่อเป็นการติดตาม และทราบถึง ความ ต้องการของสถานประกอบการ/สถานศึกษา เพื่อนำมาใช้ในการปรับการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับ ความต้องการของสถานประกอบการ และแนวโน้มการศึกษาในระดับสูง

2. ขั้นตอนการดำเนินงานของสถานศึกษา

สถานศึกษาควรดำเนินการตามขั้นตอน ต่อไปนี้

2.1 ขั้นเตรียมการ

การขอเปิดหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) มีแนวปฏิบัติ ดังนี้

2.1.1 สถานศึกษาทำเรื่องขออนุมัติเปิดทำการสอนแต่ละสาขาวิชาทุกปีการศึกษา ต่อหน่วยงานต้นสังกัด

2.1.2 ให้สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ แต่งตั้งคณะกรรมการ ประกอบด้วย ผู้แทน สศศ. สถานศึกษาสังกัด สศศ. สถานศึกษาสังกัด สอศ. สถานประกอบการและผู้เกี่ยวข้อง เพื่อพิจารณาตรวจสอบ ประเมินความพร้อมก่อนเสนอสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษอนุมัติ

2.1.3 ให้สถานศึกษาในสังกัด สศศ. และสถานศึกษาสังกัด สอศ. ที่เป็นพี่เลี้ยง
ทำความตกลงร่วมมือกัน (MOU) ในการวางแผนการจัดการเรียนการสอนตลอดหลักสูตร

2.1.4 ให้สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษแจ้งรายชื่อสถานศึกษาในสังกัด พร้อมทั้ง
สาขาวิชาที่เปิดสอนและจำนวนนักเรียนที่ได้รับอนุมัติให้เปิดสอน ให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐานทราบ

2.2 ขั้นตอนดำเนินการ

2.2.1 ประสานขอความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาที่สอนหลักสูตรประกาศนียบัตร
วิชาชีพ (ปวช.)

2.2.2 ร่วมกับสถาบันการศึกษาเพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในรายวิชา
สาขาอาชีพที่เปิดสอน

2.2.3 ใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ตามรูปแบบที่เหมาะสม โดยใช้
โครงสร้างตามที่กำหนด

2.3 ชั้นประเมินผล

2.3.1 ประเมินผลระหว่างและหลังการดำเนินงาน

2.3.2 สรุปและรายงานผล

2.3.3 นำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานต่อไป
สำหรับงบประมาณในการดำเนินงานนั้น งบประมาณในการจัดการศึกษามาจาก
งบประมาณหมวดเงินอุดหนุนของสถานศึกษา และหรืองบประมาณอื่นๆ ตามข้อตกลง และหรือ
การสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3. หลักเกณฑ์ในการเปิดสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.)

การรับสมัคร/หลักฐาน/คุณสมบัติ

3.1 การรับสมัคร ระยะเวลาเป็นไปตามสถานศึกษากำหนด

3.2 หลักฐาน

3.2.1 วุฒิการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

3.2.2 สำเนาทะเบียนบ้านของผู้สมัคร, ผู้ปกครอง, ผู้รับรอง

3.2.3 สำเนาบัตรประจำตัวประชาชนผู้สมัคร, ผู้ปกครอง, ผู้รับรอง

3.2.4 ใบรับรองสถานภาพเด็กด้อยโอกาสและหรือ บัตรประจำตัวคนพิการ/สมุด

ทะเบียนคนพิการ

3.2.5 ใบตรวจสุขภาพ

3.3 คุณสมบัติ

3.3.1 ต้องสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หรือเทียบเท่า

3.3.2 เป็นผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา 10 ประเภท และหรือผู้ที่มีความบกพร่อง 9 ประเภท ตามที่โรงเรียนกำหนด

3.3.3 มีร่างกายแข็งแรงและเหมาะสมในการเรียนวิชานั้นๆ

3.3.4 มีความเคารพเลื่อมใสศรัทธาต่อสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ด้วยความบริสุทธิ์ใจ

3.3.5 มีเจตคติที่ดีต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข

3.4 วิธีการจัดการเรียนการสอน

ในการจัดการเรียนการสอนตามแนวทางนี้ให้ดำเนินการตามลักษณะและรูปแบบ ที่สถานศึกษาทำความตกลงกับสถานศึกษาแห่งอื่น โดยคำนึงถึงประโยชน์ของผู้เรียนและสถานศึกษา เป็นสำคัญ โดยดำเนินการ ดังนี้

3.4.1 แต่งตั้งคณะกรรมการสำรวจความต้องการของนักเรียน

3.4.2 ประสานงานกับสถานประกอบการ เครือข่าย เพื่อขอความร่วมมือในการจัดการเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการ โดยเชิญมาร่วมประชุม และเสวนาถึงแนวทางการมีส่วนร่วม

3.4.3 จัดทำข้อตกลงความร่วมมือกับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษา สถานประกอบการหรือหน่วยงานอื่น ในกรณีมีการใช้ทรัพยากรร่วมกัน

3.4.4 จัดทำโครงสร้างรายวิชาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

3.4.5 พัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาให้มีความรู้ ความชำนาญในวิชาชีพที่เปิดสอน โดยเชิญวิทยากรของสถานประกอบการมาแนะนำหรือบรรยายให้ความรู้

3.4.6 จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

3.4.7 ดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามโครงสร้างตามหลักสูตรประกาศนียบัตร วิชาชีพ (ปวช.) ในลักษณะที่ 1-3 ที่สถานศึกษาเลือกตามบริบทและความพร้อมของสถานศึกษา

4. บทบาทของผู้เกี่ยวข้อง

4.1 บทบาทของผู้บริหาร

4.1.1 วิเคราะห์นโยบายและบริบทที่เกี่ยวข้อง

4.1.2 ส่งเสริม สนับสนุนการจัดหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

4.1.3 นิเทศ กำกับ ติดตามการจัดหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

4.2 บทบาทของครูผู้สอน

4.2.1 ศึกษา วิเคราะห์ ทิศทางอาชีพในอนาคต

4.2.2 ศึกษาหลักสูตร จัดทำกำหนดการสอน แผนการจัดการเรียนรู้ การวัดและ

ประเมินผล

- 4.2.3 จัดกิจกรรมตามแผนการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาซีพีที่สอน
- 4.2.4 ส่งเสริม สนับสนุน และช่วยเหลือนักเรียนระหว่างการจัดกิจกรรมการสอน
- 4.2.5 ประเมิน สรุปรายงานผลการสอน
- 4.2.6 พัฒนาความรู้ ทักษะ ความชำนาญทางวิชาชีพให้ทันการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ
- 4.3 บทบาทของนักเรียน
 - 4.3.1 ปฏิบัติตามระเบียบของสถานศึกษา
 - 4.3.2 มาเรียนตามเวลาที่กำหนด อย่างสม่ำเสมอ การหยุดเรียนด้วยสาเหตุใดก็ตาม จะต้องปฏิบัติตามระเบียบการลา
 - 4.3.3 มีความขยันหมั่นเพียร
 - 4.3.4 หมั่นศึกษา ค้นคว้าความรู้ เพิ่มเติมด้วยตนเองอยู่เสมอ
 - 4.3.5 ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
 - 4.3.6 อนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของไทย
 - 4.3.7 ต้องรักษาความสามัคคีในหมู่คณะ
- 4.4 บทบาทของสถานประกอบการ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
 - 4.4.1 ร่วมจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาอาชีพตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)
 - 4.4.2 ร่วมจัดกิจกรรมการเรียนรู้และวัดผล ประเมินผล
 - 4.4.3 สนับสนุนทรัพยากร แหล่งเรียนรู้ บุคลากร ฯลฯ
- 5. แนวทางการส่งต่อนักเรียน
 - 5.1 ประสานความร่วมมือสถานศึกษาแห่งอื่นและสถานศึกษาประกอบการ
 - 5.2 แนะนำศึกษาต่อด้านอาชีพ
 - 5.3 ให้สถานประกอบการมีการรับสมัคร คัดเลือก โดยตรงที่สถานศึกษาเมื่อนักเรียนจบการศึกษา
 - 5.4 ติดต่อประสานงานกับสถานประกอบการ เพื่อส่งนักเรียนเข้าสู่สถานประกอบการ
- 6. การนิเทศ กำกับ ติดตาม
 - 6.1 การนิเทศ กำกับ ติดตาม ระดับสถานศึกษา
 - 6.1.1 แต่งตั้งคณะกรรมการ การนิเทศ กำกับติดตาม การจัดการศึกษาเพื่อการทำงาน หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) เพื่อให้การเสนอแนะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น
 - 6.1.2 จัดทำเครื่องมือและปฏิทินในการนิเทศ กำกับ ติดตาม และแจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบ โดยนิเทศ กำกับ ติดตาม อย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 ครั้ง หรือตามความเหมาะสม
 - 6.1.3 สรุปรายงานผลการนิเทศ กำกับ ติดตาม ต่อสถานศึกษา

6.1.4 นำข้อมูลที่ได้จากการนิเทศ กำกับ ติดตาม ไปปรับปรุง และพัฒนาให้ การดำเนินงาน มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

6.2 การนิเทศ กำกับ ติดตาม ระดับหน่วยงานต้นสังกัด

6.2.1 แต่งตั้งคณะกรรมการ การนิเทศ กำกับติดตาม การจัดการศึกษาเพื่อการมี งานทำ หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ระดับหน่วยงานต้นสังกัด

6.2.2 จัดทำเครื่องมือและดำเนินการนิเทศ กำกับ ติดตาม อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง หรือตามความเหมาะสมและแจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบผลการดำเนินงานนิเทศ กำกับ ติดตาม พร้อมให้ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

6.2.3 สรุป รายงานผลการนิเทศ กำกับ ติดตาม

7. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงาน

7.1 มีกระบวนการนำนโยบายสู่การปฏิบัติที่ชัดเจน เป็นลายลักษณ์อักษร ไปสู่ผู้ปฏิบัติ ในทุกระดับปฏิบัติการ

7.2 มีการส่งต่อนักเรียนเข้าสู่สถานประกอบการ เป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ปกครอง ในการเรียนสายอาชีพ

7.3 ผู้บริหารให้การสนับสนุน ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนสายอาชีพ อย่างจริงจัง ต่อเนื่อง

7.4 ครู ทูมเท มุ่งมั่น และสามารถเปลี่ยนการจัดการเรียนสอนให้ทันต่อตลาดแรงงาน โดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอนให้เกิดการปฏิบัติจริง ทำให้นักเรียนมีทักษะในสายอาชีพ จนเกิด ความมั่นใจต่อตัวผู้เรียน เมื่อไปฝึกงานหรือปฏิบัติงานจริงทำให้สถานประกอบการเกิดความพึงพอใจ ในวิชาชีพ

7.5 สถานศึกษา สร้างจุดเด่นให้กับนักเรียนสายอาชีพที่แตกต่างจากนักเรียนสายอาชีพ ทั่วไป โดยเน้นด้านคุณธรรม จริยธรรม เช่น มารยาท การมีสัมมาคารวะ การปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรม องค์กร ความอดทน ความรับผิดชอบ การพยายามที่จะเรียนรู้งาน การมีน้ำใจ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ได้มาจากการสอบถามจากการส่งนักเรียนไปฝึกประสบการณ์กับสถานประกอบการ

7.6 นักเรียนเกิดความเชื่อมั่น และมีเจตคติที่ดีต่อการจัดการเรียนการสอนสายอาชีพ เพราะมีนักเรียนที่เป็นรุ่นพี่ที่จบไปแล้วสามารถที่จะเข้าทำงาน มีอาชีพ มีรายได้ ดูแลตนเองและ ครอบครัวหรือสามารถเข้าศึกษาต่อในระดับสูงได้

7.7 กรณีมีนักเรียนที่บกพร่องแต่ละประเภทเข้าเรียน สถานศึกษาต้องจัดสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการและความช่วยเหลืออื่นในทางการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องแต่ละ ประเภท เช่น นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ต้องจัดล่ามภาษามือ นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น ต้องมีอักษรเบลล์

8. การวัดประเมินผลคุณภาพผู้เรียน

8.1 สมรรถนะและผลลัพธ์การเรียนรู้

ผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีวิชาชีพ (ปวช.) เป็นผู้ที่มีความรู้พื้นฐานสมรรถนะในสาขาอาชีพระดับฝีมือ ตรงตามความต้องการของสาขาอาชีพ/สถานประกอบการ/ชุมชน มีความสามารถในการคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหา วางแผนดำเนินการตรวจสอบและบูรณาการความรู้อย่างเป็นระบบในระดับผู้ปฏิบัติงาน รวมทั้งเป็นผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรม และกิจนิสัยที่เหมาะสมในการทำงาน โดยกำหนดสมรรถนะและผลลัพธ์การเรียนรู้เป็น 3 ระดับ ดังนี้

8.1.1 ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 มีความรู้ความเข้าใจในวิชาการที่สัมพันธ์กับวิชาชีพ สามารถปฏิบัติงานในขอบเขตของงานที่กำหนด ซึ่งส่วนใหญ่เป็นงานประจำและคาดการณ์ได้ โดยใช้ทักษะพื้นฐานและหรือทักษะเฉพาะ รวมถึงทักษะที่สัมพันธ์กับการปฏิบัติงานและการมีส่วนร่วมในคณะทำงาน

8.1.2 ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 มีความรู้ความเข้าใจในวิชาการที่สัมพันธ์กับวิชาชีพ สามารถปฏิบัติงานในขอบเขตงานที่กำหนด ซึ่งส่วนใหญ่เป็นงานประจำและมีความพร้อมในการปฏิบัติงานในขอบเขตงานหลากหลายและบริบทต่างๆ รวมทั้งสามารถรับผิดชอบงานด้วยตนเองและหรือการมีส่วนร่วมในคณะทำงาน

8.1.3 ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 มีความรู้ความเข้าใจในวิธีการและวิธีดำเนินการ สามารถปฏิบัติงานโดยใช้ทักษะในขอบเขตสำคัญและบริบทต่างๆ ที่สัมพันธ์กัน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นงานประจำ สามารถประยุกต์ทักษะและความรู้ไปสู่บริบทใหม่ๆ สามารถให้คำแนะนำและแก้ปัญหาเฉพาะด้าน อาจต้องรับผิดชอบต่อผู้อื่น รวมทั้งมีส่วนร่วมและหรือมีการประสานงานกลุ่มหรือหมู่คณะ

8.2 เกณฑ์การจบหลักสูตร

การตัดสินผลการเรียนเพื่อสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 ให้ถือตามเกณฑ์ต่อไปนี้

8.2.1 ประเมินผ่านรายวิชาในหมวดวิชาสามัญ หมวดวิชาชีพ และหมวดวิชาเลือกเสรีครบตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรสถานศึกษาแต่ละประเภทวิชา สาขาวิชา และสาขางาน

8.2.2 ได้จำนวนหน่วยกิตสะสมครบถ้วนตามโครงสร้างที่กำหนดไว้ในหลักสูตรสถานศึกษา แต่ละประเภทวิชา สาขาวิชา และสาขางาน

8.2.3 ได้ค่าระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมไม่ต่ำกว่า 2.00

8.2.4 ได้เข้าร่วมกิจกรรมในสถานศึกษาไม่น้อยกว่า 2 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ครบ 5 ภาคเรียน โดยมีเวลาเข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรมไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 ของเวลาที่จัดกิจกรรมในแต่ละภาคเรียนและต้องผ่านจุดประสงค์สำคัญของกิจกรรม

- 1) หากนักเรียนมีเวลาเข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรมต่ำกว่าร้อยละ 60 ของเวลาที่จัดกิจกรรมในภาคเรียนใดโดยเหตุสุดวิสัยให้สถานศึกษาพิจารณาผ่อนผันเป็นรายๆ
- 2) เมื่อนักเรียนได้เข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรมครบถ้วนในภาคเรียนใดให้บันทึกชื่อกิจกรรมและตัวอักษร "ผ" ในระเบียบแสดงผลการเรียนรู้ของภาคเรียนนั้นซึ่งหมายถึง "ผ่าน" หากนักเรียนได้เข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรมไม่ครบถ้วนหรือไม่ได้เข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรมเลยให้สถานศึกษาพิจารณามอบงานหรือกิจกรรมในส่วนที่นักเรียนผู้นั้นไม่ได้เข้าร่วมปฏิบัติให้ปฏิบัติให้ครบถ้วนภายในเวลาที่สถานศึกษาพิจารณาเห็นสมควร
- 3) ให้หัวหน้าสถานศึกษาเป็นผู้อนุมัติผลการเรียนและการสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรสำหรับรายวิชาที่เรียนหรือฝึกปฏิบัติในสถานประกอบการให้ครูฝึกและอาจารย์นิเทศการฝึกงานร่วมกันประเมินผลการเรียน
- 4) นักเรียนผู้ใดประสงค์จะเรียนซ้ำรายวิชาที่ได้ระดับผลการเรียนต่ำกว่า 2.00 หรือเลือกเรียนรายวิชาอื่นแทนถ้าเป็นรายวิชาเลือกเพื่อประเมินปรับค่าระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมให้สูงขึ้นให้สถานศึกษาหรือสถานประกอบการดำเนินการให้เรียนซ้ำหรือเรียนแทนภายในเวลาที่เหมาะสม
- 5) การเรียนซ้ำรายวิชาให้นับจำนวนหน่วยกิตสะสมเพียงครั้งเดียว ส่วนการเรียนแทน ให้นับเฉพาะจำนวนหน่วยกิตของรายวิชาที่เรียนแทนเป็นจำนวนหน่วยกิตสะสม
- 6) การนับจำนวนหน่วยกิตสะสมในกรณีนี้จะกระทำเมื่อนักเรียนได้ระดับผลการเรียนตั้งแต่ 2 ขึ้นไปเท่านั้น
- 7) รายวิชาที่เรียนซ้ำหรือเรียนแทนแล้วได้ระดับผลการเรียน 09 หรือ นักศึกษาที่ทำการทุจริตในการสอบ หรือ งานที่มอบหมายให้ทำในรายวิชาใดๆ ให้ได้ระดับผลการเรียนเป็น 0 (ศูนย์) ในรายวิชานั้น และตัดคะแนนความประพฤติตามระเบียบว่าด้วยการตัดคะแนนความประพฤติที่สถานศึกษากำหนดให้ถือระดับผลการเรียนต่ำกว่า 2.00 ตามเดิม
- 8) เมื่อนักเรียนได้ลงทะเบียนรายวิชาครบ 2 ภาคเรียนหรือไม่น้อยกว่า 40 หน่วยกิตและได้รับการประเมินใหม่แล้วหากได้ค่าระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมต่ำกว่า 1.50 ให้สถานศึกษาพิจารณาว่าควรให้เรียนต่อไปหรือให้พ้นสภาพนักเรียน
- 9) เมื่อได้ลงทะเบียนรายวิชาครบ 4 ภาคเรียนหรือไม่น้อยกว่า 75 หน่วยกิตและได้รับการประเมินใหม่แล้วหากได้ค่าระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมต่ำกว่า 1.75 ให้สถานศึกษาพิจารณาว่า ควรให้เรียนต่อไปหรือให้พ้นสภาพนักเรียน
- 10) เมื่อได้ลงทะเบียนเรียนครบ 6 ภาคเรียนหรือไม่น้อยกว่า 100 หน่วยกิตและได้รับการประเมินใหม่แล้วหากได้ระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมต่ำกว่า 2.00 ให้สถานศึกษาพิจารณาว่าควรให้เรียนต่อไปหรือให้พ้นสภาพนักเรียน

8.3 การเทียบโอน

การเทียบโอน/การเทียบประสบการณ์กับหน่วยงานการศึกษาหรือสถานประกอบการตามระเบียบของกรมอาชีวศึกษา

การโอนผลการเรียนสำหรับนักเรียนจากสถานศึกษาซึ่งใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพพุทธศักราช 2556 ให้สถานศึกษาที่รับนักเรียนเข้าเรียนรับโอนผลการเรียนทุกรายวิชานอกจากรายวิชาที่ได้ระดับผลการเรียนต่ำกว่า 2 สถานศึกษาจะรับโอนหรือจะทำการประเมินใหม่จนเห็นว่าได้ผลการเรียนถึงเกณฑ์มาตรฐานแล้วจึงรับโอนรายวิชานั้นก็ได้

ในกรณีที่นักเรียนย้ายสถานศึกษาถ้านักเรียนมีผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำ (ไม่ผ่าน) ในรายวิชาใดและมีสิทธิได้รับการประเมินใหม่ตามที่กำหนดไว้ในระเบียบว่าด้วย การประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรนี้ให้สถานศึกษาที่นักเรียนเรียนอยู่ก่อนดำเนินการประเมินใหม่ให้นักเรียนผู้นั้น เว้นแต่มีเหตุจำเป็นอันสุดวิสัยให้สถานศึกษาที่รับเข้าเรียนดำเนินการประเมินใหม่ได้ ทั้งนี้ ให้อยู่ในดุลยพินิจของสถานศึกษาที่รับเข้าเรียนเป็นรายๆ ไป

สถานศึกษาจะรับโอนผลการเรียนรายวิชาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพของสถาบันการศึกษาอื่นสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ สถานศึกษาเอกชนหรือหน่วยงานของราชการ หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายของกระทรวงศึกษาธิการได้ ตามเงื่อนไข ดังนี้

8.3.1 เป็นรายวิชาหรือกลุ่มวิชาที่มีจุดประสงค์และเนื้อหาใกล้เคียงกันไม่ต่ำกว่าร้อยละ 60 และมีจำนวนหน่วยกิต ไม่น้อยกว่าหน่วยกิตของรายวิชาที่ระบุไว้ในหลักสูตรที่ใช้ระเบียบนี้

8.3.2 รายวิชาที่ได้ระดับผลการเรียนต่ำกว่า 2 ให้สถานศึกษาที่รับโอนผลการเรียนทำการประเมินใหม่ถ้าเห็นว่าผลตามเกณฑ์มาตรฐานแล้วจึงรับโอนรายวิชานั้น

8.3.3 รายวิชาที่ได้ระดับผลการเรียนตั้งแต่ 2 ขึ้นไป สถานศึกษาจะรับโอนผลการเรียนหรือจะทำการประเมินใหม่แล้วจึงรับโอนรายวิชานั้นก็ได้

สถานศึกษาจะรับโอนผลการเรียนรายวิชาจากหลักสูตรอื่นซึ่ง ก.พ. รับรองคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพหรือจากหลักสูตรอื่นใดที่มีลักษณะเดียวกันแต่เรียกชื่อเป็นอย่างอื่นของหน่วยงานต่างๆ ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ สถานศึกษาเอกชนหรือหน่วยงานของราชการได้ตามเงื่อนไขต่อไปนี้

1) เป็นรายวิชาหรือกลุ่มวิชาที่มีจุดประสงค์และเนื้อหาใกล้เคียงกันไม่ต่ำกว่าร้อยละ 60 และมีจำนวนหน่วยกิตไม่น้อยกว่าหน่วยกิตของรายวิชาที่ระบุไว้ในหลักสูตรที่ใช้ระเบียบนี้

2) เป็นรายวิชาที่ได้ระดับผลการเรียนตั้งแต่ 2 ขึ้นไปสถานศึกษาจะรับโอนผลการเรียนหรือจะทำการประเมินใหม่แล้วจึงรับโอนรายวิชานั้นก็ได้

ถ้ามีระเบียบคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการที่เกี่ยวข้องกับการเทียบโอนผลการเรียนหรือการถ่ายโอนผลการเรียนให้ถือปฏิบัติตามนั้น

การบันทึกผลการเรียนลงในระเบียบแสดงผลการเรียนให้ใช้รหัสวิชาและชื่อรายวิชาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 โดยแสดงหมายเหตุว่าเป็นรายวิชาที่รับโอนมาจากหลักสูตรอื่นหรือจากการเทียบรายวิชา รหัสวิชาโดยกเว้นมีข้อกำหนดเฉพาะในเรื่องนั้นๆ

สถานศึกษาจะอนุญาตให้นักเรียนไปเรียนรายวิชาจากสถานศึกษาแห่งอื่นที่ใช้หรือไม่ใช้หลักสูตรเดียวกันแต่มีเนื้อหาใกล้เคียงกันและมีจำนวนหน่วยกิตไม่น้อยกว่ารายวิชาที่นักเรียนต้องเรียนในสถานศึกษาแห่งเดิมแม้รหัสวิชาหรือชื่อรายวิชาจะไม่ตรงกันก็ได้ โดยให้สถานศึกษาพิจารณารายละเอียดเกี่ยวกับเนื้อหาของหลักสูตรตามที่เห็นสมควรและให้สถานศึกษาทั้งสองแห่งทำความตกลงร่วมกันในการจัดสอนและรับโอนผลการเรียน โดยให้สถานศึกษาพิจารณารับโอนผลการเรียน ดังนี้

- 1) รับโอนรายวิชาที่มีผลการเรียนตั้งแต่ 2 ขึ้นไปหรือ
- 2) รายวิชาที่ได้ระดับผลการเรียนต่ำกว่า 2 สถานศึกษาจะรับโอนหรือทำการประเมินใหม่เมื่อเห็นว่าได้ผลการเรียนตามเกณฑ์มาตรฐานแล้วจึงรับโอนรายวิชานั้น

ทั้งนี้ให้สถานศึกษาแจ้งให้นักเรียนทราบก่อนที่จะอนุญาตให้ไปเรียน

การบันทึกผลการเรียนลงในระเบียบแสดงผลการเรียนให้ใช้รหัสวิชาและชื่อรายวิชาของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 โดยระบุว่ารับโอนจากสถานศึกษาแห่งอื่น รหัสวิชาโดยกเว้นมีข้อกำหนดเฉพาะในเรื่องนั้นๆ

กรณีที่มีการประเมินใหม่ตามระดับผลการเรียนให้เป็นไปตามที่ได้จากการประเมิน แต่ต้องไม่สูงไปกว่าเดิม

นักเรียนที่มีประสบการณ์ในงานอาชีพหรือฝึกงานในสถานฝึกงานอาชีพหรือทำงานในอาชีพนั้นอยู่แล้ว หรือมีความรู้ในรายวิชาตามหลักสูตรนี้มาก่อนเข้าเรียน หรือเข้าเรียนแล้ว แต่ขอไปเรียน หรือฝึกปฏิบัติในสถานฝึกงานอาชีพจะขอประเมินเทียบโอนความรู้และประสบการณ์เพื่อนับจำนวนหน่วยกิตสะสมสำหรับรายวิชานั้นก็ได้

ถ้าผลการประเมินไม่ผ่านนักเรียนสามารถลงทะเบียนเรียนปกติในภาคเรียนนั้น หรือขอประเมินเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ในภาคเรียนต่อไป

นักเรียนที่สถานศึกษาให้พ้นสภาพนักเรียนแล้วสอบเข้าเรียนใหม่ในสถานศึกษาเดิมหรือสถานศึกษาแห่งใหม่ได้ให้สถานศึกษาปรับโอนผลการเรียนเฉพาะรายวิชาที่ยังปรากฏอยู่ในหลักสูตรนี้ และได้ระดับผลการเรียนตั้งแต่ 2.00 ขึ้นไป

นักเรียนที่ขอเทียบโอนผลการเรียนรายวิชา กลุ่มวิชาหรือขอเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ต้องลงทะเบียนเรียนรายวิชาในสถานศึกษาแห่งหลังสุดไม่น้อยกว่า 1 ภาคเรียน

4. แนวทางการจัดการศึกษารายวิชาอาชีพพระยะสั้น

แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำโดยการจัตรายวิชาอาชีพพระยะสั้น เป็นการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนนอกเหนือจากการเรียนการสอนตามโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อมุ่งพัฒนาทักษะกระบวนการด้านการประกอบอาชีพ มีลักษณะการเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ เพื่อฝึกทักษะและกระบวนการประกอบอาชีพ ที่มีความยืดหยุ่นด้านเนื้อหา ระยะเวลาเรียน และสถานที่ตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมายในแต่ละสถานศึกษา เนื่องด้วยโรงเรียนในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จัดการศึกษาในลักษณะการอยู่ประจำ นักเรียนมีความหลากหลายทั้งด้านความรู้ ความสามารถ มีเวลาว่างหลังจากการเรียนตามหลักสูตรปกติ

ดังนั้น เพื่อเป็นการส่งเสริมทักษะชีวิต การใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์และเพิ่มทักษะการประกอบอาชีพโรงเรียนจึงเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เลือกเรียนตามความถนัด ความสนใจ ซึ่งถ้าเรียนตามหลักสูตรรายวิชาอาชีพพระยะสั้นแล้ว สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน และเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพ เลี้ยงตนเองได้ในอนาคต (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2556 ก, น. 41-45)

4.1 การปรับหลักสูตร

แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อมีงานทำ โดยการจัตรายวิชาอาชีพพระยะสั้น ไม่มีการปรับโครงสร้างเวลาเรียนสถานศึกษา แต่เป็นการจัดประสบการณ์ทางด้านอาชีพ โดยจัดในรูปแบบกิจกรรมเสริมหลักสูตรหรือนอกเวลาเรียน ขึ้นอยู่กับความพร้อมของสถานศึกษา

4.2 ขั้นตอนการดำเนินงานของสถานศึกษา

สถานศึกษาควรดำเนินการตามขั้นตอน ต่อไปนี้

4.2.1 ขั้นเตรียมการ

- 1) ศึกษาวิเคราะห์ศักยภาพของบริบทที่เกี่ยวข้อง
 - 1.1) ศึกษา วิเคราะห์ทิศทางการอาชีพในอนาคต
 - 1.2) สสำรวจวิเคราะห์บริบทความต้องการจำเป็นของท้องถิ่น ชุมชน และครอบครัว
 - 1.3) ศึกษา วิเคราะห์ศักยภาพของนักเรียน
 - 1.4) สสำรวจความพร้อมของโรงเรียน ได้แก่ สภาพพื้นที่ สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ครุ บุคลากร ภูมิปัญญาท้องถิ่นและผู้ทรงคุณวุฒิ สถานประกอบการ
- 2) ประสานงาน และสร้างความเข้าใจผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ ครุ บุคลากรในโรงเรียน สถานประกอบการ ภูมิปัญญาท้องถิ่นและผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ปกครอง ชุมชน
- 3) จัดทำสารสนเทศที่เกี่ยวข้อง
 - 3.1) ความสนใจและความต้องการของนักเรียน
 - 3.2) การวัดแวว ความถนัดและการศึกษาต่อเพื่อการทำอาชีพ

3.3) รายการภูมิปัญญาและผู้ทรงคุณวุฒิ

3.4) สถานประกอบการ และแหล่งเรียนรู้

4) วางแผนดำเนินการ

4.1) ตรวจสอบ/ปรับวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมาย

4.2) จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำแบบรายวิชาอาชีพ

ระยะสั้น

5) ประชาสัมพันธ์กิจกรรมเพื่อสร้างความเข้าใจกับผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

6) เตรียมความพร้อม

6.1) อบรมเพื่อพัฒนาครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

6.2) จัดเตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ สถานที่ที่เหมาะสม

4.2.2 ชั้นดำเนินการ

การจัดกิจกรรม เป็นการจัดการกิจกรรมเสริมหลักสูตร และกิจกรรมทักษะการดำรงชีวิตของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

1) การจัดทำคำอธิบายรายวิชาอาชีพ

2) การจัดทำกำหนดการสอนรายวิชาอาชีพระยะสั้น

3) การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาอาชีพ ที่เน้นปฏิบัติจริง

4) การวัดและประเมินผลทักษะ และคุณลักษณะในการประกอบอาชีพ ระหว่างเรียน และปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับผู้เรียน

5) การประเมินผล สรุปการจัดกิจกรรม การนำเสนอผลงานในรูปแบบที่หลากหลาย รวมทั้งการใช้สื่อ ICT การจำหน่ายผลผลิต การจัดตลาดนัดอาชีพ ฯลฯ

6) รายงานผลต่อผู้บริหาร หน่วยงานต้นสังกัด และเผยแพร่ต่อสาธารณชน

4.2.3 ชั้นประเมินผล

1) ประเมินกระบวนการระหว่างและหลังการจัดกิจกรรมตามแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ รายวิชาอาชีพระยะสั้น

2) ประเมินผลผลิต

2.1) ประเมินความรู้ ทักษะ คุณลักษณะในการประกอบอาชีพผู้เรียน เป็นรายบุคคลตามกิจกรรม

2.2) ประเมินการนำความรู้ ทักษะ คุณลักษณะในการประกอบอาชีพไปใช้ในการทำอาชีพและการดำรงชีวิต

4.3 หลักเกณฑ์ในการเปิดสอนรายวิชาอาชีพพระยะสั้น

การจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำ โดยใช้รายวิชาอาชีพพระยะสั้น สามารถเปิดสอนในโรงเรียนแต่ละแห่งตามความพร้อมและศักยภาพของสถานศึกษา อาจมีสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษา สถานประกอบการหรือหน่วยงานอื่นเป็นที่เลี้ยง และมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน โดยอาจเป็นการใช้อาคารสถานที่ฝึกปฏิบัติงานอาชีพ หรือการใช้ทรัพยากรบุคคลร่วมกัน ตามความพร้อมและความเหมาะสมของแต่ละสถานศึกษา

4.3.1 การรับสมัคร/หลักฐาน/คุณสมบัติ

การจัดกิจกรรมรายวิชาอาชีพพระยะสั้น มีขั้นตอนการรับสมัคร ดังต่อไปนี้

- 1) การรับสมัคร ระยะเวลาเป็นไปตามสถานศึกษากำหนด
- 2) หลักฐานการสมัคร คือ หลักฐานการเป็นนักเรียนของสถานศึกษานั้นๆ
- 3) คุณสมบัติของผู้เข้าร่วมกิจกรรม

3.1) เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียน ในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย-ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

3.2) มีร่างกายแข็งแรงและเหมาะสมในการเรียนในรายวิชาชีพนั้นๆ

3.3) มีเจตคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพ

4.3.2 วิธีการจัดการเรียนการสอน

- 1) แต่งตั้งคณะกรรมการสำรวจความต้องการของนักเรียน
- 2) ประสานงานกับสถานประกอบการ เครือข่าย เพื่อขอความร่วมมือในการจัดการเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการ โดยเชิญมาร่วมประชุมและเสวนาถึงแนวทางการมีส่วนร่วม
- 3) จัดทำข้อตกลงความร่วมมือกับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษา สถานประกอบการหรือหน่วยงานอื่น ในกรณีมีการใช้ทรัพยากรร่วมกัน

4) จัดทำรายวิชาอาชีพพระยะสั้น

5) พัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาให้มีความรู้ ความชำนาญในวิชาชีพที่เปิดสอน โดยเชิญวิทยากรของสถานประกอบการมาแนะนำ หรือบรรยายให้ความรู้

6) จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วยเนื้อหา ดังนี้

6.1) ความเป็นไปได้ในการประกอบอาชีพให้ประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย นโยบายของรัฐบาล บริบทของเศรษฐกิจและสังคม ข้อมูลความต้องการของตลาด/แรงงาน กฎหมาย ที่เกี่ยวข้อง เช่น การขออนุญาต การขอใบรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ การชำระภาษี ลิขสิทธิ์ของผลิตภัณฑ์ ฯลฯ

6.2) ทักษะการประกอบอาชีพ ประกอบด้วย ความรู้พื้นฐานและทักษะที่จำเป็นของอาชีพ ทักษะ กระบวนการในการประกอบอาชีพและการเขียนโครงการประกอบอาชีพ

6.3) การบริหารจัดการการประกอบอาชีพ ประกอบด้วย การเตรียมการประกอบอาชีพ การเตรียมสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ งบประมาณ บุคลากร การหาแหล่งทุน การจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย การจัดจำหน่าย การออกแบบผลิตภัณฑ์ การบรรจุภัณฑ์ การประชาสัมพันธ์ และการตลาด

7) ระยะเวลาการดำเนินงานขึ้นอยู่กับแต่ละอาชีพ สถานศึกษาเป็นผู้กำหนดตามความเหมาะสม

4.3.3 งบประมาณในการดำเนินงาน การใช้จ่ายงบประมาณแต่ละอาชีพขึ้นอยู่กับสถานศึกษา หรือการระดมทุนของสมาชิก

4.3.4 บทบาทของผู้เกี่ยวข้อง

1) บทบาทของผู้บริหาร

- 1.1) วิเคราะห์นโยบายและบริบทที่เกี่ยวข้อง
- 1.2) ส่งเสริม สนับสนุนการจัดรายวิชาอาชีพระยะสั้น
- 1.3) นิเทศ กำกับ ติดตามการจัดรายวิชาอาชีพระยะสั้น

2) บทบาทของครูผู้สอน

- 2.1) ศึกษา วิเคราะห์ทิศทางอาชีพในอนาคต
- 2.2) ศึกษาและพัฒนาตนในอาชีพที่ทำการสอน
- 2.3) ศึกษาหลักสูตร จัดทำกำหนดการสอน แผนการจัดการเรียนรู้
- 2.4) จัดกิจกรรมตามแผนการจัดการเรียนรู้
- 2.5) ส่งเสริม และช่วยเหลือนักเรียน ระหว่างจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
- 2.6) ประเมิน สรุป และรายงานผล

การวัดผลประเมินผล

3) บทบาทของนักเรียน

- 3.1) ปฏิบัติตามระเบียบของสถานศึกษา
- 3.2) มาเรียนตามเวลาที่กำหนด อย่างสม่ำเสมอ การหยุดเรียนด้วยสาเหตุ

ใดก็ตามจะต้องปฏิบัติตามระเบียบการลา

- 3.3) มีความขยันหมั่นเพียร
- 3.4) หมั่นศึกษา ค้นคว้าความรู้ เพิ่มเติมด้วยตนเองอยู่เสมอ
- 3.5) ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
- 3.6) อนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของไทย
- 3.7) ต้องรักษาความสามัคคีในหมู่คณะ

4) บทบาทของสถานประกอบการ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4.1) ร่วมจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาอาชีพ

4.2) ร่วมจัดกิจกรรมการเรียนรู้และประเมินผล

4.3) สนับสนุนทรัพยากร แหล่งเรียนรู้ บุคลากร ฯลฯ

4.4 แนวทางการส่งต่อนักเรียน

4.4.1 รวบรวมข้อมูล ผลการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นรายบุคคล

4.4.2 ส่งต่อข้อมูลให้ผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ ครูประจำชั้น ครูประจำวิชา สถานประกอบการ

ฯลฯ

4.5 การนิเทศ กำกับ ติดตาม

4.5.1 การนิเทศ กำกับ ติดตาม ระดับสถานศึกษา

1) แต่งตั้งคณะกรรมการ การนิเทศ กำกับติดตาม การจัดการศึกษาเพื่อการทำงาน รายวิชาอาชีพพระยะสั้น เพื่อให้การเสนอแนะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

2) จัดทำเครื่องมือและปฏิทินในการนิเทศ กำกับ ติดตาม และแจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบ โดยนิเทศ กำกับ ติดตาม อย่างน้อยกิจกรรมละ 2 ครั้งหรือตามความเหมาะสม

3) สรุป รายงานผลการนิเทศ กำกับ ติดตามต่อสถานศึกษา

4) การแก้ไข ปรับปรุง ปัญหา อุปสรรค ที่พบในกิจกรรมอาชีพพระยะสั้นหรือการดำเนินการครั้งต่อไป

4.6.2 การนิเทศ กำกับ ติดตาม ระดับหน่วยงานต้นสังกัด

1) แต่งตั้งคณะกรรมการ การนิเทศ กำกับติดตาม การจัดการศึกษาเพื่อการทำงาน กิจกรรมอาชีพพระยะสั้น เพื่อให้การเสนอแนะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

2) จัดทำเครื่องมือและปฏิทินในการนิเทศ กำกับ ติดตาม และแจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบ โดยนิเทศ กำกับ ติดตาม อย่างน้อยปีละ 1 ครั้งหรือตามความเหมาะสม

3) สรุป รายงานผลการนิเทศ กำกับ ติดตาม

4) การแก้ไข ปรับปรุง ปัญหา อุปสรรค ที่พบในกิจกรรมรายวิชาอาชีพพระยะสั้นหรือการดำเนินการครั้งต่อไป

4.7 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงาน

4.7.1 ผู้บริหาร ครู บุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้อง เห็นความสำคัญ ให้การสนับสนุน ส่งเสริมการจัดรายวิชาอาชีพพระยะสั้น

4.7.2 นักเรียนมีความตระหนักรู้ และเห็นความสำคัญของการประกอบอาชีพเลี้ยงตนเอง

4.8 การวัดประเมินผลคุณภาพผู้เรียน

4.8.1 เกณฑ์การจบรายวิชาอาชีวพระยะสั้น

- 1) มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมและฝึกปฏิบัติตามหลักสูตรไม่น้อยกว่าร้อยละ 80
- 2) มีผลการประเมินผ่านทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติไม่น้อยกว่าร้อยละ 60
- 3) มีผลการประเมินผ่านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่กำหนดในรายวิชา

ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับเกณฑ์การจบของแต่ละรายวิชาอาชีวพระยะสั้นที่เปิดสอน

4.8.2 คุณภาพผู้เรียน

- 1) มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับอาชีพ
- 2) มีทักษะกระบวนการทำงาน จนประสบความสำเร็จ
- 3) มีทักษะกระบวนการแก้ปัญหาและการจัดการ
- 4) มีทักษะในการเลือกใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสมกับอาชีพ
- 5) มีเจตคติและคุณลักษณะที่ดีต่ออาชีพ

แนวคิดและทฤษฎีทางการบริหารแบบมีส่วนร่วม

การบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participative Management) เป็นแนวคิดด้านการบริหารที่เน้นความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้บริหารและผู้ใต้บังคับบัญชาในการร่วมมือร่วมใจปฏิบัติงานเนื่องจากถ้าเพียงผู้บริหารคนเดียวไม่สามารถปฏิบัติงานส่วนใหญ่ในองค์กรที่ดีได้ จึงมีความจำเป็นที่ผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคนต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานในองค์กรทุกด้านเพื่อให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดขององค์กร การบริหารแบบมีส่วนร่วมจะเป็นปัจจัยจูงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน และมีความรักความผูกพันต่อองค์กร (สมยศ นาวิการ, 2545, น. 6)

ความหมายของการบริหารแบบมีส่วนร่วม

มีนักวิชาการและนักการศึกษาได้ให้ความหมายของการบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participative Management) ในบริบทที่แตกต่างกันไว้หลายประการ ดังนี้

ประกอบ กุลเกลี้ยง (2545, น. 27) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม คือ วิธีการบริหารหรือรูปแบบการตัดสินใจ ซึ่งเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายซึ่งเกี่ยวข้องกับงานหรือการบริหารแบบมีส่วนร่วม แสดงความคิดเห็น และมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้บริหาร

ทิพวรรณ จันทร์สถิตย์ (2546, น. 13-19) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นการจูงใจให้ผู้มีส่วนร่วมปฏิบัติงานในองค์กรได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ความรับผิดชอบและความร่วมมือในการพัฒนาและปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ

สมเดช สีแสง (2547, น. 229) ได้สรุปความหมายของการบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้ว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participative Management) เป็นการบริหารที่เปิดโอกาสให้พนักงานทุกระดับ

มีส่วนร่วมในการบริหารกิจการภายในขอบเขตหน้าที่ของตน ซึ่งเป็นหลักการสำคัญของการบริหารแบบใหม่ที่เรียกว่าการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กร (Total Quality Control หรือ TQC)

วันชัย โกลละสุด (2549) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึงการที่บุคคลในองค์กรหรือต่างองค์กรได้ร่วมกันเพื่อจัดการงานให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพและสำเร็จ ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมนั้นๆ จะขึ้นอยู่กับขั้นตอนใดๆ ก็ตาม โดยขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ ข้อจำกัดขององค์กรในแต่ละกระบวนการของการดำเนินการบริหารเป็นเกณฑ์

ธีระ รุญเจริญ (2550, น. 206) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึงการที่ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานมามีบทบาทในการพิจารณาปัญหาและตัดสินใจร่วมกันรวมถึงร่วมรับผิดชอบในการบริหารงานบางอย่างเพื่อประโยชน์ในการระดมกำลังความคิดเพื่อแบ่งเบาภาระหน้าที่ของผู้บริหาร

จันทราณี สงวนนาม (2551, น. 167) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การที่บุคคลได้มีส่วนเกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานทั้งในด้านการแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจ การปฏิบัติงาน และการประเมินผล

ทำนอง ภูเกิดพิมพ์ (2551, น. 167) กล่าวว่า การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม เป็นการทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับสภาพความคิด ความเชื่อ และความยึดมั่นของแต่ละบุคคลแต่ละหน่วยงาน แต่ละองค์กร อีกทั้งยังขึ้นอยู่กับกาลเวลาแต่ละยุคแต่ละสมัยอีกด้วย โดยการมีส่วนร่วมเป็นหัวใจสำคัญในการเสริมสร้างพลังการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม (Teamwork) ที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนา เพราะทำให้ผู้เกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนร่วมเข้าใจสถานการณ์และอุทิศเวลามากยิ่งขึ้น เพื่อการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนา

สันติ บุญภิรมย์ (2552, น. 59) กล่าวว่า การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม หมายถึง ผู้บริหารได้เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานเข้ามามีบทบาทในการช่วยเหลือการบริหารงานของผู้บริหาร ในลักษณะต่างๆ เพื่อร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ และร่วมชื่นชมยินดีในความสำเร็จขององค์กรหรือสมาชิกในองค์กรที่สังกัด

روبินส์ (Robbins, 1990, p. 356) กล่าวว่า การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมเป็นการที่ผู้ใต้บังคับบัญชาเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจกับผู้บริหาร

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม คือ กระบวนการที่ฝ่ายบริหารขององค์กรมีแนวคิดของการใช้การมีส่วนร่วมของคนที่เกี่ยวข้องเข้ามาร่วมบริหารในลักษณะของการมีส่วนร่วม เช่น ร่วมคิดและตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ หรือการกำหนดกลไก หรือร่วมงานบริหารที่จะให้ผู้อื่นเข้ามามีส่วนร่วม

กระบวนการมีส่วนร่วม

กระบวนการมีส่วนร่วมหรือขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชนนับว่ามีความสำคัญยิ่งต่อผลการพัฒนาเพราะการที่ประชาชนมีความตระหนักร่วมกันในปัญหาของชุมชน และมีจิตสำนึก

ในความรับผิดชอบที่พึงมีร่วมกันในการแก้ปัญหาที่มีความสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จของการพัฒนา ซึ่งนักวิชาการหลายท่านได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ดังนี้

ประภัสสร เตชะประเสริฐวิทยา (2544, น. 21) กล่าวถึง หลักการและแนวทางการพัฒนา โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ในขั้นตอนการดำเนินงานต่างๆ ว่าต้องให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ตั้งแต่ขั้นต้น กล่าวคือ ร่วมค้นหาข้อมูล ร่วมหาสาเหตุ ร่วมปรึกษาหารือ หรือหาแนวทางแก้ไข ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผนงาน ร่วมปฏิบัติงาน ร่วมการติดตามผลงานจนถึงขั้นร่วมบำรุงรักษาในระยะยาว

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการริเริ่มการพัฒนา ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาภายในชุมชนตลอดจนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดความต้องการของชุมชน และมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการด้วย

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ของโครงการกำหนดวิธีการ แนวทางในการดำเนินการ ตลอดจนกำหนดทรัพยากรที่จะใช้

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในขั้นดำเนินการพัฒนา เป็นขั้นที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์โดยการสนับสนุนทรัพยากร วัสดุอุปกรณ์ แรงงาน หรือเข้าร่วมบริหารงานประสานงานและดำเนินการของความช่วยเหลือจากภายนอก

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมขั้นการปรับรับผลประโยชน์จากการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้รับจากการพัฒนา หรือยอมรับผลประโยชน์อันเกิดจากการพัฒนา ทั้งด้านวัตถุและจิตใจ

ขั้นที่ 5 การมีส่วนร่วมในขั้นการประเมินผลการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้าร่วมประเมินว่า การพัฒนาที่ได้กระทำไปนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด

อภิญญา กังสนารักษ์ (2544, น. 14-15) ได้เสนอขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชุมชนว่า ชุมชนต้องมีส่วนร่วมใน 4 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการริเริ่มโครงการ ร่วมค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาภายในชุมชน ร่วมตัดสินใจกำหนดความต้องการและร่วมลำดับความสำคัญของความต้องการ
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการ แนวทาง การดำเนินงาน รวมถึงทรัพยากรและแหล่งวิทยากรที่จะใช้ในโครงการ
3. การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนินโครงการ ทำประโยชน์ให้แก่โครงการโดยร่วมช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์ และแรงงาน
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินโครงการ เพื่อให้รู้ว่าผลจากการดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยสามารถกำหนดการประเมินผลเป็นระยะต่อเนื่องหรือประเมินผล รวมทั้งโครงการในคราวเดียวกันก็ได้

อคิน รพีพัฒน์ และคณะ (2544, น. 38-39) ได้เสนอขั้นตอนของการมีส่วนร่วมจาก ประสพการณ์ภาคสนามในประเทศไทย ว่ามีการมีส่วนร่วมที่แท้จริงน่าจะมีอยู่ 4 ขั้นตอน

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาด้วยตนเองได้กิจกรรม ต่างๆ ที่ตามมาก็ไร้ประโยชน์เพราะขาดความรู้และมองไม่เห็นความสำคัญของกิจกรรมนั้นสิ่งที่สำคัญ ก็คือชาวบ้านเป็นผู้อยู่กับปัญหาที่เด่นชัด เจ้าหน้าที่หรือพนักงานจึงเสมือนกระจกเงาผู้คอยสะท้อน ให้ชุมชนมองเห็นและวิเคราะห์ปัญหาได้

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม เป็นขั้นตอนที่ขาดไม่ได้หากเจ้าหน้าที่ หรือพนักงานต้องการผลงานการพัฒนาให้เสร็จสิ้นโดยฉับไว ก็ดำเนินการวางแผนด้วยตนเอง การมี ส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนจะช่วยให้ชุมชนเข้าใจปัญหา พัฒนาประสพการณ์ของตนเองและ สามารถวางแผนได้ด้วยตนเองในที่สุด

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงานชุมชน มีทรัพยากรที่สามารถลงทุนและ ปฏิบัติงานได้ เพราะจากประสพการณ์ของการทำงานในชนบทอย่างน้อยก็มีแรงงานของตนเป็นขั้นต่ำที่สุด ที่จะเข้าร่วมได้และในหลายๆ แห่งก็สามารถลงทุน ในกิจกรรมหลายๆประเภท ได้มีการร่วมลงทุนและ ปฏิบัติงานจะทำให้ชุมชนรู้จักคิดค้นทุนให้กับตัวเองในการดำเนินงานและกิจกรรม และระมัดระวัง รักษากิจกรรมที่สร้างขึ้นเพราะจะมีความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของซึ่งต่างจากสภาพที่ลงทุนและปฏิบัติงาน ทั้งหมดจากปัจจัยภายนอกถึงจะมีอะไรเสียหายก็ไม่เดือดร้อนมากนัก และการบำรุงรักษาจะไม่เกิดขึ้น เพราะรู้สึกว่าไม่ใช่ของชุมชน นอกจากนั้น การร่วมปฏิบัติงานด้วยตนเองทำให้เรียนรู้การดำเนินกิจกรรม อย่างใกล้ชิดและเมื่อเห็นประโยชน์ก็สามารถดำเนินกิจกรรมชนิดนั้นด้วยตนเองต่อไปด้วย

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนสุดท้ายที่สำคัญอย่างยิ่ง เหมือนกัน เพราะการติดตามและประเมินผลขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนแต่เป็นการดำเนินการของ บุคคลภายนอก ชุมชนก็ไม่สามารถทราบว่าจะทำไปได้รับผลดี ได้รับประโยชน์อย่างไรหรือไม่ ถึงแม้ว่า อาจมีผู้โต้แย้งว่าการประเมินที่เที่ยงธรรมที่สุดน่าจะจากบุคคลภายนอกที่ไม่ได้ยุ่งเกี่ยวกับกิจกรรมนั้นๆ แต่การคิดถึงจุดมุ่งหมายของการพัฒนาที่มุ่งพัฒนาคน การคำนึงถึงความแตกต่างเที่ยงธรรมอาจจะ ไร้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์มากกว่า เพราะนอกจากจะเป็นการประเมินผลแล้วยังเป็นการแลกเปลี่ยน ความรู้ความเข้าใจในกระบวนการประเมินผลและเป็นการเผยแพร่กิจกรรมออกไปสู่ชุมชนอื่นๆ

พาลาก สิงหเสนี (2545, น. 49) ได้กล่าวถึงกระบวนการมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการริเริ่มวางแผนโครงการ เป็นขั้นที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการค้นหา ปัญหา และสาเหตุปัญหาภายในชุมชน ร่วมตัดสินใจกำหนดความต้องการและจัดลำดับความสำคัญของ ความต้องการนั้นๆ รวมทั้งร่วมกันกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ กำหนดวิธีและแนวทางดำเนินงาน

2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ เป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำ ประโยชน์แก่โครงการ เช่น ช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์ และแรงงาน หรือโดยบริหารงาน ประสานงาน ตลอดจนประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับโครงการให้ผู้อื่นทราบ

3. การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินโครงการที่พวกเขาดำเนินการนั้น ว่าบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ หรือมีการประเมินย่อย (Formative Evaluation) ซึ่งเป็นการประเมินความก้าวหน้า ซึ่งทำเป็นระยะๆ หรือการประเมินผลรวม (Summative Evaluation) เป็นการประเมินสรุปยอดของโครงการทั้งหมด

มยุรี ตันติยะวงศ์ษา (2546, น. 30) กล่าวว่า โดยสรุปแล้วกระบวนการในการมีส่วนร่วมมีขั้นตอนที่สำคัญ คือ ร่วมคิดค้นปัญหา ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ และร่วมประเมินผล

อคิน รพีพัฒน์ (2547, น. 49) ได้แบ่งขั้นตอนการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ

1. การกำหนดปัญหา สาเหตุของปัญหา ตลอดจนแนวทางแก้ปัญหา
2. การตัดสินใจเลือกแนวทาง และวางแผนพัฒนา แก้ปัญหา
3. การปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน
4. การประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา

ธีระ รุญเจริญ (2550, น. 206-207) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในการบริหารงานเป็นแนวคิดในการบริหารแผนที่มีมุ่งจูงใจให้ผู้ร่วมในการตัดสินใจ ความรับผิดชอบในองค์กรที่ตนปฏิบัติงายอยู่ด้วยความเต็มใจ การบริหารแบบมีส่วนร่วม คือ การที่ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานเข้ามามีบทบาทในการพิจารณาปัญหาและการตัดสินใจร่วมกัน ร่วมรับผิดชอบในการบริหารงานบางอย่าง เพื่อประโยชน์ในการระดมกำลังความคิดและแบ่งภาระหน้าที่ของผู้บริหาร

โคเฮน, และอัฟฮอฟ (Cohen, & Uphoff, 1980, pp. 219-233) กล่าวถึง กระบวนการมีส่วนร่วม แบ่งออกเป็น 4 ขั้น คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision marking) เป็นการมีส่วนร่วมที่เป็นการแสดงออกด้านความคิดเกี่ยวกับการจัดการ หรือกำหนดระบบของโครงการ เป็นการประเมินปัญหาหรือทางเลือกที่สามารถเป็นไปได้ที่จะนำไปปฏิบัติเพื่อพัฒนา โดยการประเมินปัญหาหรือทางเลือกที่สามารถเป็นไปได้ที่จะนำไปปฏิบัติเพื่อพัฒนา โดยการประเมินสภาพที่เป็นอยู่และสาเหตุของปัญหา ซึ่งแบ่งได้ 3 ขั้นตอน ได้แก่

- 1.1 การมีส่วนร่วมในขั้นต้น (Initial decision) เป็นการค้นหาความต้องการที่แท้จริงด้วยวิธีการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมของโครงการ

- 1.2 การมีส่วนร่วมในการเตรียมการ (Ongoing decision) เป็นการหาโอกาสหรือช่องทางในการแก้ปัญหา รวมทั้งลำดับความสำคัญของโครงการที่จะต้องดำเนินการ

- 1.3 การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการตัดสินใจปฏิบัติการ (Operating decision) เป็นการหาบุคลากรเข้ามาปฏิบัติการ ได้แก่ อาสาสมัคร ผู้ประสานงาน หรือกลุ่มที่ร่วมกันตามประเพณี เช่น กลุ่มสตรี หรือกลุ่มหนุ่มสาว เพื่อที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรม โดยการเป็นสมาชิก ร่วมดำเนินการคัดเลือกผู้นำ และการสร้างพลังอำนาจให้แก่องค์กร

2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ (Implementation) เป็นการดำเนินการตามโครงการและแผนงานซึ่งก่อให้เกิดความรู้สึกรับผิดชอบในการเป็นเจ้าของกิจกรรม และผลงานที่ปรากฏ ซึ่งแบ่งได้เป็น 3 ส่วน

2.1 การมีส่วนร่วมในการสละทรัพยากร (Resource contribution) ได้แก่ การมีส่วนร่วมสละแรงกาย การสละเงิน การให้อุปกรณ์ และการให้คำแนะนำ ซึ่งทรัพยากรเหล่านี้จะช่วยให้ด้วยความเต็มใจ

2.2 การมีส่วนร่วมในการบริหารและประสานงาน (Administration and coordination) การมีส่วนร่วมโดยวิธีการจ้างบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการ การฝึกอบรมผู้ที่จะเข้าปฏิบัติในโครงการ หรือการให้คำปรึกษาในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ

2.3 การมีส่วนร่วมในการเข้าเป็นผู้ปฏิบัติในโครงการ (Programmer enlistment activities) เป็นการมีส่วนร่วมโดยการปฏิบัติในโครงการ

3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) เป็นการร่วมรับผลต่างๆ ที่จะเกิดประโยชน์แก่ตนเอง แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องและชุมชน ซึ่งแบ่งเป็น 3 ส่วน คือ

3.1 การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในด้านวัตถุ (Material benefits) ส่วนร่วมในการเพิ่มผลผลิต รายได้ หรือทรัพย์สิน

3.2 การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในด้านสังคม (Social benefits) ได้แก่ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นแก่สังคม เช่น โรงเรียน สถานที่สาธารณะหรือส่วนกลางของชุมชน เช่น การเพิ่มคุณภาพชีวิต การเกิดระบบน้ำประปา

3.3 การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในด้านบุคคล (Personal benefits) ได้แก่ ความนับถือตัวเอง พลังอำนาจทางการเมือง ความคุ้มค่าของประโยชน์

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) เป็นการมีส่วนร่วมในการวัดผลและวิเคราะห์ผลของการดำเนินงานรวมทั้งการค้นหาข้อดีและข้อบกพร่อง เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาการทำงานให้มีประสิทธิภาพ

อุทัย บุญประเสริฐ (2553, น. 44-45) กล่าวว่า การสร้างการมีส่วนร่วมเป็นส่วนที่สำคัญมาก และค่อนข้างละเอียดอ่อน มักจะเริ่มด้วยการเปิดใจ รู้จักการยอมรับ และเปิดกว้างให้ส่วนต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการดำเนินงานขึ้นอยู่ด้วยความเข้าใจในกระบวนการมีส่วนร่วมและความสามารถในการนำเทคนิคต่างๆ มาใช้ได้อย่างเหมาะสม กระบวนการมีส่วนร่วมจะเป็นกระบวนการจากการหยิบยื่น (Delegate) สู่การส่งเสริมสนับสนุน (Support) ก้าวหน้าสู่แนวการเสริมพลัง (Empower) ซึ่งจะปรากฏให้เห็นเด่นชัดจากพฤติกรรมกระจายอำนาจ การรวมผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามาไว้ในกลุ่มผู้ตัดสินใจ เปิดกว้างไม่มีการจำกัด การมีส่วนร่วมช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุขเต็มตามศักยภาพ รู้ท้องถิ่น รู้รากเหง้า รู้ศาสนา รู้วัฒนธรรม รู้ประวัติศาสตร์ รู้วิชาสามัญ รู้วิชาอาชีพ รู้เท่าทันโลก เป็นพลเมือง พลโลกที่ดี มีสัมมาชีพและมีสันติสุข

แนวคิดการมีส่วนร่วมในการบริหาร

ณัฐวดี ชูศรี (2548, น. 8-9) กล่าวว่า การที่ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่ความบกพร่องทางสติปัญญา อาศัยความร่วมมือจากบุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง ผู้ที่เกี่ยวข้องและกิจกรรม โดยมีเรื่องและระดับการมีส่วนร่วม ดังนี้ 1) การกำหนดแผนการเรียนรู้ของนักเรียน (IEP) ร่วมกับคณะครู และนักเรียน 2) การกำหนดสาระของหลักสูตรและกำหนดแผนพัฒนา เพื่อที่จะพัฒนาให้นักเรียนมีความรู้ ความสามารถ 3) การส่งเสริม และสนับสนุนกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อพัฒนา นักเรียน 4) การจัดบรรยากาศในบ้านให้เอื้อต่อการเรียนรู้ 5) การอบรมเลี้ยงดู เอาใจใส่ให้ความรัก ความอบอุ่น ส่งเสริมการเรียนรู้ และพัฒนาการด้านต่างๆ ของนักเรียน 6) การสนับสนุนทรัพยากร เพื่อการศึกษา 7) การประสานงานกับครูและผู้ที่เกี่ยวข้อง ประสานงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับ พฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียน 8) การปฏิบัติตนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ 9) การประเมินผล การเรียนรู้ของนักเรียนและการประเมินผลการจัดการศึกษาของโรงเรียน และ 10) การจัดให้นักเรียน ได้รับการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี

มณีนุช สุขปลั่ง (2554, น. 4-5) กล่าวว่า แนวคิดการมีส่วนร่วมกับการบริหารงานวิชาการ ลักษณะการมีส่วนร่วม 5 ด้าน คือ 1) การร่วมความคิดเห็น 2) การร่วมวางแผน 3) การร่วมปฏิบัติ 4) การร่วมประเมินผล และ 5) การร่วมรับผลประโยชน์

วศิน มือนันต์ (2559, น. 35) กล่าวว่า การที่ประชาชนสามารถรับรู้ และรู้สึกได้ถึงการได้มีส่วนร่วม ในการพัฒนา ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติกิจกรรม และร่วมติดตามตรวจสอบและรับผลประโยชน์ร่วมกัน

ธรรมรัตน์ พงษ์ทอง (2559, น. 7-8) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาปฐมวัยของ โรงเรียน คือ การที่ผู้ปกครองของนักเรียนระดับปฐมวัยของโรงเรียน เข้ามามีส่วนรับรู้ แสดงความคิดเห็น ส่งเสริมสนับสนุน ตลอดจนการร่วมปฏิบัติกับทางโรงเรียน เพื่อพัฒนาการเตรียมความพร้อมของเด็ก ในกิจกรรมต่างๆ ดังนี้ 1) ด้านการอบรมเลี้ยงดู 2) ด้านการติดต่อสื่อสาร 3) ด้านอาสาสมัคร 4) ด้าน การเรียนรู้ที่บ้าน 5) ด้านการตัดสินใจ และ 6) ด้านการให้ความร่วมมือกับชุมชน

อติติยา ไชยฤทธิ์ (2560, น. 10-11) กล่าวว่า การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมของประชาชน คือ กิจกรรมที่หน่วยงานภาครัฐ สนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการต่างๆ ตั้งแต่ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมประเมินผล โดยการออกไป สนทนา พูดคุย หรือเปิดให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการของรัฐ ซึ่งไม่รวมถึงบุคลากรภาครัฐ ที่อยู่ในหน่วยงานที่รับผิดชอบในประเด็นสาธารณะหรือประเด็นการพัฒนาในพื้นที่หรือการดำเนิน โครงการของรัฐประชาชน เป็นสื่อกลางให้ประชาชนสามารถเข้าถึงผู้ตัดสินใจ และรับฟังความคิดเห็น พร้อมมุมมองต่างๆ โดยภาครัฐทำให้เห็นและเชื่อได้ว่ามุมมองและสิ่งที่ประชาชน ให้ความเห็นหรือ เรียกร้อง และแสดงออกได้รับการนำมาพิจารณาโดยคณะผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจ โดยระดับการมี ส่วนร่วมของประชาชน

สรุปได้ว่า แนวคิดการมีส่วนร่วมในการบริหาร ประกอบด้วย การมีส่วนร่วม 5 ด้าน คือ 1) การร่วมความคิดเห็น 2) การร่วมวางแผน 3) การร่วมปฏิบัติ 4) การร่วมประเมินผล และ 5) การร่วมรับผลประโยชน์

จากการศึกษาแนวคิดการบริหารสถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา และแนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วม แล้วพบว่าการมีส่วนร่วมเป็นแรงผลักดันที่สำคัญในการส่งเสริมอาชีพของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ในโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยการมีส่วนร่วมในการบริหารเน้นที่ลักษณะ/ระดับการมีส่วนร่วมของคนภายนอกที่ไม่ใช่ฝ่ายบริหาร เช่น การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล เป็นต้น

องค์ประกอบของการบริหารแบบมีส่วนร่วม

มีนักวิชาการและนักการศึกษาได้ศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบ และขอบเขตของการบริหารแบบมีส่วนร่วม ในบริบทที่แตกต่างกันไว้หลายประการ ดังนี้

สงวนศรี วรเลิศ (2552, น. 3) กล่าวว่า แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมจากชุมชนของโรงเรียนนครสวรรค์ปัญญานุกูล ประกอบด้วยการมีส่วนร่วม 4 แบบ คือ ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมตรวจสอบประเมินผล และร่วมปรับปรุงพัฒนา ตามขอบข่ายภารกิจงานของโรงเรียน

ขวัญชัย มีขาลี (2552, น. 6) กล่าวว่า จากแนวคิด ทฤษฎีของโคเฮน และอ์พออฟ เกี่ยวกับการรับรู้ลักษณะการบริหารแบบมีส่วนร่วมใน 4 ด้าน คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

กันทิมา ชัยอุดม (2556, น. 9) กล่าวว่า พฤติกรรมการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทฤษฎีพฤติกรรมการบริหารของลิเคิร์ต (Likert, 1967) เกี่ยวกับการบริหาร 4 ระบบ (System 4) จากการวิเคราะห์องค์ประกอบทั้ง 8 ด้าน คือ การเป็นผู้นำ การจูงใจ การติดต่อสื่อสาร การปฏิสัมพันธ์และการมีอิทธิพลร่วมกัน การตัดสินใจ การกำหนดเป้าหมาย การควบคุมการปฏิบัติงาน และการกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานและการฝึกอบรม กับการศึกษาประสิทธิผลของสถานศึกษา

นิติพงษ์ แก้วกัลยา (2556, น. 5) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือแก้ปัญหาต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากการบริหารงานในองค์การ ประกอบด้วย 1) การกระจายอำนาจและการให้อำนาจในการตัดสินใจ 2) การร่วมกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และร่วมรับผิดชอบดำเนินการ 3) การให้ข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วนและทันสมัยต่อทุกคนที่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 4) ความผูกพันต่อกันและรู้สึกเป็นเจ้าของหน่วยงานร่วมกัน 5) ความมีอิสระที่จะรับผิดชอบและความสามารถดูแลตนเองได้ 6) ความไว้วางใจ

กัญญาญญ์ ธารีบุญ (2557, น. 13) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนระดับปฐมวัย (Team Effective) มี องค์ประกอบดังต่อไปนี้ 1) มีความชัดเจนของวัตถุประสงค์ (Clear Sense of Purpose) 2) บรรยากาศการทำงาน

ที่ปราศจากพิธีรีตอง (Informal Climate) 3) การมีส่วนร่วม (Participation) 4) การรับฟังซึ่งกันและกัน (Listening) 5) ความไม่เห็นด้วยในทางบวก (Civilized Disagreement) 6) ความเห็นพ้องกัน (Consensus) 7) การสื่อสารที่เปิดเผย (Open Communication) 8) บทบาทและการมอบหมายงานที่ชัดเจน (Clear Roles and Work Assignments) 9) ภาวะผู้นำร่วม (Shared Leadership) 10) ความสัมพันธ์กับภายนอก (External Relations) 11) รูปแบบการทำงานที่หลากหลาย (Style Diversity) และ 12) การประเมินผลตนเอง (Sel-Assessment)

นุรไอนี เจ๊ะกา (2557, น. 6-7) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษา มีองค์ประกอบของการบริหาร 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการตั้งเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ร่วมกัน (Goals & Objectives) 2) ด้านความยึดมั่นผูกพัน (Commitment) 3) ด้านความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน (Autonomy) และ 4) ด้านการไว้วางใจกัน (Trust)

อรรวรรณ แสงสุวรรณ (2557, น. 9) กล่าวว่า รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับระบบประกันคุณภาพการศึกษาสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามแนวคิดทฤษฎีของ Sushkin (1982, pp. 110-130; Davis, & Newstrom, 1895, pp. 195-196; Anthony, 1978, pp. 3-5; Uzzi, 2002; Hoy, & Miskel, 1996, p. 290; สัมฤทธิ์ กางเพ็ง, 2545, น. 9-10) ทฤษฎีการบริหารวงจรเดมมิ่ง (PDCA) สามารถสรุปเป็นแนวคิดหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม ดังนี้ 1) เป้าหมายความสำเร็จ 2) การทำงานเป็นทีม 3) ความเป็นประชาธิปไตย 4) การกระจายอำนาจ 5) ความรับผิดชอบ 6) ความสัมพันธ์เชิงบวก และ 7) การให้ข้อมูลข่าวสาร

ศมนกร นาคาวรี (2559, น. 9) กล่าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูกับประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการ มีการดำเนินงานตามขอบข่ายการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม 4 ด้าน ได้แก่ การมีส่วนร่วมตัดสินใจ การมีส่วนร่วมปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

วาสนา โพธิ์อ่อง (2559, น. 9) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ ได้แบ่งการมีส่วนร่วมออกเป็นเรื่องของกระบวนการวางแผน การตัดสินใจ การดำเนินงาน และการประเมินผล

ฤทัยรัตน์ ปัญญาสิม (2559, น. 5) กล่าวว่า จำแนกขั้นตอนและประเภทการมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครู ดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ 3) การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ประเสริฐศักดิ์ เหนียวใส (2559, น. 11) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมตามแนวคิดของ Cohen, & Uphoff (1980, pp. 219-222; Shadid et al., 1982; เมตต์ เมตการุณจิต, 2553, น. 24)

ถวิลวดี บุรีกุล (2552, น. 14-17; โกวิท พวงงาม และคณะ, 2545, น. 8) สามารถสรุปเป็นหลักในการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมในการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ คือ 1) การมีส่วนร่วมวางแผน

2) การมีส่วนร่วมตัดสินใจ 3) การมีส่วนร่วมดำเนินงาน 4) การมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล
5) การมีส่วนร่วมปรับปรุงและพัฒนา โดยใช้กระบวนการ PDCA เป็นตัวขับเคลื่อนการมีส่วนร่วม
ในแต่ละขั้นตอน

ทับทิม แสงอินทร์ (2559, น. 12) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม คือ การบริหารงานที่
เปิดโอกาสให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมตัดสินใจ ร่วมรับผิดชอบ และร่วมมือในการดำเนิน
กิจกรรมต่างๆ อย่างมีอิสระ โดยกระทำด้วยความเต็มใจ เพื่อให้งานนั้นดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ
ซึ่งประกอบด้วย 1) การกระจายอำนาจและให้อำนาจในการตัดสินใจ 2) ความไว้วางใจกัน 3) การร่วม
กำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมาย และร่วมรับผิดชอบดำเนินการ 4) มีความเป็นอิสระที่จะรับผิดชอบและ
สามารถดูแลตนเองได้ 5) ผูกพันต่อกันและรู้สึกเป็นเจ้าของหน่วยงานร่วมกัน 6) การให้ข้อมูลที่ถูกต้อง
ครบถ้วนและทันสมัยต่อทุกคนที่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

กานดา สิทธิแก้ว (2559, น. 7) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม คือ กระบวนการทำงาน
ร่วมกันของกลุ่มคน เพื่อประโยชน์ของหน่วยงาน การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของ
ปัญหา การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน
การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงานหรือการที่ผู้บังคับบัญชาเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชา
ได้มีโอกาสในการร่วมบริหารจัดการในการทำงาน ให้มีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร และมีความ
เต็มใจในการทำงานจนบังเกิดผลดีหลายๆ ประการต่อองค์กร เกิดผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด

กัญญาพัชร พงษ์ดี (2559, น. 6) กล่าวว่า การพัฒนากลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วม
โดยประยุกต์แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบการบริหารเชิงกลยุทธ์ ของ Wheelen, & Hunger (2004,
p. 9) 4 ประการ ดังนี้ 1) การตรวจสอบสภาพแวดล้อม 2) การกำหนดยุทธศาสตร์ 3) การนำยุทธศาสตร์
ไปสู่การปฏิบัติ และ 4) การประเมินผลและควบคุม

กนกรัตน์ ทำจะดี (2560, น. 4) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมในงานวิชาการของครู
ในสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน
3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

พิณญารัตน์ ทองเหลือง (2560, น. 5) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ตีระหว่างครู
และผู้บริหารสถานศึกษาตามองค์ประกอบของ สวอนสเบิร์ก (Swanaburg, 1996, pp. 391-394)
มีดังนี้ 1) การไว้วางใจกัน 2) ความยึดมั่นผูกพัน 3) การตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน และ
4) ความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน

กมลชนก ศรีวรรณ (2561, น. 4) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการทำงาน
เป็นทีมของโรงเรียน มีหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม 6 ด้าน คือ 1) การไว้วางใจกัน 2) ความยึดมั่น
ผูกพันต่อกัน 3) การกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของงาน 4) ความมีอิสระในการปฏิบัติงาน
5) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และ 6) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์องค์ประกอบของการมีส่วนร่วมจากการทบทวนเอกสารวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แสดงดังตาราง 6

ตาราง 6 แสดงการสังเคราะห์องค์ประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วม

ผู้วิจัย	ขั้นตอน/องค์ประกอบ			
	การบริหาร เชิงกลยุทธ์	การมีส่วนร่วม ในการบริหาร	การทำงาน เป็นทีม	การกระจายอำนาจ ในการบริหาร
สงวนศรี วรเลิศ (2552)		✓		
ขวัญชัย มีชาติ (2552)		✓		
กันทิมา ชัยอุดม (2556)	✓		✓	
นิติพงษ์ แก้วกัลยา (2556)	✓		✓	✓
กัญญาญญา ธารีบุญ (2557)	✓	✓	✓	✓
นุรไอนี เจ๊ะกา (2557)	✓		✓	✓
อรรวรรณ แสงสุวรรณ (2557)	✓		✓	✓
ศมนกร นาควารี (2559)		✓		
วาสนา โพธิ์อ่อง (2559)	✓	✓		
ฤทัยรัตน์ ปัญญาสิม (2559)		✓		
ประเสริฐศักดิ์ เทินไธสง (2559)		✓		
ทับทิม แสงอินทร์ (2559)	✓		✓	✓
กานดา สิทธิแก้ว (2559)		✓		
กัญญาพัชร หงส์ดี (2559)	✓			
กนกรัตน์ ทำจะดี (2560)		✓		
พินญารัตน์ ทองเหลือง (2560)	✓		✓	✓
กมลชนก ศรีวรรณ (2561)	✓	✓	✓	✓
รวม	10	10	8	7

จากตาราง 6 แสดงองค์ประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วม จากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้สรุปองค์ประกอบของการบริหารแบบมีส่วนร่วมได้ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านการบริหารเชิงยุทธ์ และด้านการมีส่วนร่วมในการบริหาร ด้านการทำงานเป็นทีม และด้านการกระจายอำนาจในการบริหาร ตามลำดับ

สำหรับรายละเอียดขององค์ประกอบการบริหารเชิงกลยุทธ์ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยเกี่ยวกับขั้นตอนของการบริหารเชิงกลยุทธ์ แสดงดังตาราง 7

ตาราง 7 แสดงขั้นตอนการบริหารเชิงกลยุทธ์

ขั้นตอน	ผู้วิจัย									
	กันทิมา ชัยอุดม (2556)	นิตพิงษ์ แก้วกัลยา (2556)	กัญฉวีญญา จารีนุญ (2557)	นุรไอนี เจ๊ะกา (2557)	อรรณณ แสงสุวรรณ (2557)	วาสนา โพธิ์อ่อง (2559)	ทับทิม แสงอินทร์ (2559)	กัญญาพัชร หงส์ดี (2559)	พิณญารัตน์ ทองเหลือง (2560)	กมลชนก ศรีวรรณ (2561)
1. ชั้นวางแผน										
1.1 กระบวนการวางแผน						✓				
1.2 กำหนดยุทธศาสตร์ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓
2. ชั้นดำเนินงาน										
2.1 ดำเนินการตามแผน		✓					✓	✓		
3. ชั้นประเมินผลและปรับปรุง										
3.1 ควบคุมการปฏิบัติงาน และประเมินผล	✓		✓				✓	✓		

จากตาราง 7 แสดงองค์ประกอบการบริหารเชิงกลยุทธ์ จากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้สรุปขั้นตอนของการบริหารเชิงกลยุทธ์ ดังนี้

1. ชั้นวางแผน
 - 1.1 กระบวนการวางแผน
 - 1.1.1 การวิเคราะห์ปัญหา
 - 1.1.2 กำหนดวัตถุประสงค์ขององค์การ
 - 1.1.3 กำหนดทางเลือก
 - 1.1.4 จัดทำแผนตามทางเลือกที่เลือก
 - 1.1.5 นำแผนไปปฏิบัติ
 - 1.1.6 การกำกับติดตามและประเมินผล

1.2 กำหนดยุทธศาสตร์ จุดประสงค์ เป้าหมาย

1.2.1 มีส่วนร่วมกำหนดเป้าหมายที่จะทำให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์

1.2.2 มีตารางกิจกรรม และภารกิจหลัก เพื่อเป็นกรอบในการทำงาน

1.2.3 รับฟังความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานเพื่อนำมาปรับปรุงพัฒนางานและมี
การทำงานไปในทิศทางเดียวกัน

1.2.4 บริหารข้อมูลโดยสร้างความสัมพันธ์ของระบบข้อมูลกับการวางแผน

1.2.5 สร้างความรับผิดชอบร่วมกันเพื่อสามารถควบคุมการทำงานได้

2. ขั้นตอนดำเนินงาน

ดำเนินการตามแผน

นำผลของการร่วมคิดที่ได้ตกผลึกไปสู่การปฏิบัติในระยะเวลาที่เหมาะสม

3. ขึ้นประเมินผลและปรับปรุง

ควบคุมการปฏิบัติงานและประเมินผล

3.1 ใช้การวัดผลและข้อมูลที่ต้องเป็นแนวทางในการควบคุมการปฏิบัติงาน หรือ
ตรวจสอบงาน

3.2 ทุกกลุ่มงานมีส่วนร่วมดูแลการดำเนินงาน

3.3 การนิเทศติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงาน

3.4 หาแนวทางปรับปรุงหรือเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน

สำหรับรายละเอียดขององค์ประกอบการมีส่วนร่วมในการบริหาร ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร
และงานวิจัย เกี่ยวกับขั้นตอนของการบริหารเชิงกลยุทธ์ แสดงดังตาราง 8

ตาราง 8 แสดงขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการบริหาร

ขั้นตอน	ผู้วิจัย									
	สงวนศรี วรเลิศ (2552)	ขวัญชัย มิซาลี (2552)	กัญญ์วิญญู ธารีบุญ (2557)	ศมนกร นาควารี (2559)	วาสนา โพธิ์อ่อง (2559)	ฤทธิรงค์ ปัญญาสิม (2559)	ประเสริฐรัฐศักดิ์ เทินโรสง (2559)	กานดา สิทธิแก้ว (2559)	กนกรัตน์ ทำจະดี (2560)	กมลชนก ศรีวรรณมา (2561)
1. ชั้นวางแผน										
1.1 มีส่วนร่วมวางแผน	✓						✓	✓		
1.2 มีส่วนร่วมค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหา								✓		
1.3 มีส่วนร่วมตัดสินใจ	✓	✓		✓		✓	✓		✓	
2. ชั้นดำเนินงาน										
2.1 มีส่วนร่วมในการลงทุน								✓		
2.2 มีส่วนร่วมในการดำเนินการ		✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	
3. ชั้นประเมินผลและปรับปรุง										
3.1 มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล	✓	✓		✓		✓	✓	✓	✓	✓
3.2 มีส่วนร่วมในการปรับปรุงและพัฒนา	✓						✓			
3.3 มีส่วนร่วมในผลประโยชน์		✓		✓		✓			✓	✓

จากตาราง 8 แสดงขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการบริหาร จากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้สรุปขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการบริหาร ดังนี้

1. ชั้นวางแผน

1.1 มีส่วนร่วมวางแผน

- 1.1.1 วางแผนร่วมกันในการดำเนินกิจกรรม
- 1.1.2 รวบรวมข้อมูลพื้นฐานในการบริหารงาน
- 1.1.3 จัดทำแผนตามทางเลือกที่เลือก

- 1.2 มีส่วนร่วมค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหา
 - 1.2.1 สร้างความตระหนัก
 - 1.2.2 ให้ความรู้
 - 1.2.3 สร้างการมีส่วนร่วม
- 1.3 มีส่วนร่วมตัดสินใจ
 - 1.3.1 การตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรม
 - 1.3.2 การเลือกวิธีการที่ควรปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมาย
 - 1.3.3 การมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในทุกกระบวนการของการดำเนินโครงการ กิจกรรม
2. ขั้นตอนดำเนินงาน
 - 2.1 มีส่วนร่วมในการลงทุน

ระดมทรัพยากรในการดำเนินงาน
 - 2.2 มีส่วนร่วมในการดำเนินการ
 - 2.2.1 สนับสนุนด้านทรัพยากรต่างๆ
 - 2.2.2 เข้าร่วมกิจกรรม และการอภิปรายต่างๆ
 - 2.2.3 การติดต่อสื่อสาร และประสานงาน
3. ขั้นตอนประเมินผลและปรับปรุง
 - 3.1 มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล
 - 3.1.1 การควบคุมและตรวจสอบการดำเนินกิจกรรม
 - 3.1.2 ประเมินผลกระทบ เพื่อปรับปรุง เปลี่ยนแปลง และแก้ไข
 - 3.1.3 นิเทศ ติดตาม สรุปผล รายงานผล
 - 3.1.4 เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลสำเร็จ
 - 3.2 มีส่วนร่วมในการปรับปรุงและพัฒนา
 - 3.2.1 มีส่วนร่วมในการพัฒนา
 - 3.2.2 ปรับแผนงานเพื่อแก้ไขข้อบกพร่อง
 - 3.3 มีส่วนร่วมในผลประโยชน์
 - 3.3.1 ผลประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินงานทางเศรษฐกิจ หรือทางจิตวิทยา
 - 3.3.2 ผลตอบแทนหรือผลประโยชน์ที่เกิดจากการทำงาน

สำหรับรายละเอียดขององค์ประกอบการการทำงานเป็นทีม ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัย เกี่ยวกับขั้นตอนของการบริหารเชิงกลยุทธ์ แสดงดังตาราง 9

ตาราง 9 แสดงองค์ประกอบการทำงานเป็นทีม

องค์ประกอบ	ผู้วิจัย							
	กันทิมา ชัยอุดม (2556)	นิตพงษ์ แก้วกลยา (2556)	กัญญาญ์ ธาริบุญ (2557)	นุรอนี เจ๊ะภา (2557)	อรพรรณ แสงสุวรรณ (2557)	ทับทิม แสงอินทร์ (2559)	พัฒนภัทรรัตน์ ทองเหลือง (2560)	กมลชนก ศีรวรรณ (2561)
1. บรรยากาศการทำงานเชิงบวก								
1.1 บรรยากาศการทำงานที่ปราศจากพิธีรีตอง			✓					
1.2 การปฏิสัมพันธ์และมีอิทธิพลร่วมกัน	✓							
1.3 ความสัมพันธ์เชิงบวก					✓			
2. การติดต่อสื่อสาร								
2.1 การสื่อสารที่เปิดเผย	✓		✓					
2.2 การรับฟังซึ่งกันและกัน			✓					
2.3 ความเห็นพ้องกัน			✓					
3. การสร้างความไว้วางใจ								
3.1 การไว้วางใจ		✓		✓		✓	✓	✓
4. ความผูกพันและรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน								
4.1 ความยึดมั่นผูกพัน		✓		✓		✓	✓	✓
4.2 ความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน		✓				✓		
5. การทำงานที่หลากหลาย								
5.1 รูปแบบการทำงานที่หลากหลาย			✓					
5.2 ความไม่เห็นด้วยทางบวก			✓					

จากตาราง 9 แสดงองค์ประกอบการทำงานเป็นทีม จากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้สรุปองค์ประกอบการทำงานเป็นทีม ดังนี้

1. บรรยากาศการทำงานเชิงบวก
 - 1.1 บรรยากาศการทำงานที่ปราศจากพิธีรีตอง
บรรยากาศการทำงานเรียบง่ายไม่เป็นทางการ
 - 1.2 การปฏิสัมพันธ์และมีอิทธิพลร่วมกัน
 - 1.2.1 ความร่วมมือ ตระหนักในบทบาท
 - 1.2.2 ท่าทีของพฤติกรรม
 - 1.2.3 ความรู้สึกตอบสนองต่อพฤติกรรม

- ทั้งหมดแล้ว
- 1.3 ความสัมพันธ์เชิงบวก
 - การตัดสินใจที่ทำให้ทุกคนพอใจ
 2. การติดต่อสื่อสาร
 - 2.1 การสื่อสารที่เปิดเผย
 - 2.1.1 การแลกเปลี่ยนข่าวสาร ความรู้สึกนึกคิด หรือทัศนคติ
 - 2.1.2 เต็มใจและพร้อมที่จะช่วยเหลือ
 - 2.1.3 การฟังพาอาศัยกัน
 - 2.2 การรับฟังซึ่งกันและกัน
 - 2.2.1 สงวนคำวิพากษ์วิจารณ์ และความคิดเห็น จนกว่าจะมีการนำเสนอข้อมูล
 - 2.2.2 เต็มใจรับรู้ข้อมูล และความคิดเห็นต่างๆ
 - 2.2.3 สรุปและยอมรับความคิดเห็นที่ต่างกัน
 - 2.3 ความเห็นพ้องกัน
 - 2.3.1 รับฟังเหตุผลและแสวงหาข้อมูลในการตัดสินใจ
 - 2.3.2 เต็มใจที่จะปฏิบัติตามความเห็นพ้องกันของทีมงาน
 3. การสร้างความไว้วางใจ
 - 3.1 การไว้วางใจ
 - 3.1.1 แสดงความคิดเห็นอย่างเปิดเผย ตรงไปตรงมา
 - 3.1.2 รับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน
 - 3.1.3 สร้างความศรัทธาเชื่อถือโดยปราศจากการควบคุม
 - 3.1.4 ผู้ปฏิบัติงานมีอิสระในการตัดสินใจ
 - 3.1.5 เชื่อมั่น เชื่อถือ มั่นใจในความสามารถของผู้ร่วมงาน
 - 3.1.6 มอบอำนาจการตัดสินใจบางอย่างให้ผู้ปฏิบัติงาน
 4. ความผูกพันและรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน
 - 4.1 ความยึดมั่นผูกพัน
 - 4.1.1 ร่วมภาคภูมิใจในผลงานที่ประสบผลสำเร็จ
 - 4.1.2 บรรยากาศการทำงานมีความเป็นกันเองแบบกัลยาณมิตร
 - 4.1.3 ส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้ปฏิบัติงานเพิ่มพูนความรู้ความสามารถอยู่เสมอ
 - 4.1.4 ช่วยเหลือสนับสนุนซึ่งกันและกัน
 - 4.1.5 ยอมรับนโยบายและเป้าหมายร่วมกัน
 - 4.2 ความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน
 - 4.2.1 ทุ่มเทความรู้ ความสามารถเพื่อพัฒนาหน่วยงาน

4.2.2 ทุกคนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และร่วมรับรู้เป้าหมายของหน่วยงาน

5. การทำงานที่หลากหลาย

5.1 รูปแบบการทำงานที่หลากหลาย

5.1.1 ยึดการทำงานเป็นหลัก

5.1.2 ยึดเป้าหมายเป็นหลัก

5.1.3 เน้นกระบวนการเป็นหลัก

5.1.4 มุ่งวิธีการเป็นหลัก

5.2 ความไม่เห็นด้วยทางบวก

5.2.1 วิธีการวิเคราะห์ความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างเป็นระบบ

5.2.2 มีความยืดหยุ่นและเปิดกว้างรับฟังความคิดเห็นทุกประเด็น

5.2.3 ยอมรับจุดต่างและแสดงจุดร่วม

สำหรับรายละเอียดขององค์ประกอบการกระจายอำนาจในการบริหาร ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัย เกี่ยวกับขั้นตอนของการบริหารเชิงกลยุทธ์ แสดงดังตาราง 10

ตาราง 10 แสดงองค์ประกอบการกระจายอำนาจในการบริหาร

องค์ประกอบ	ผู้วิจัย					
	นิติพงษ์ แก้วกล้า (2556)	กัญญาญ์ ธาภิบุญ (2557)	นุรเอนี เจ๊ะกา (2557)	อรรณ แสงสุวรรณ (2557)	ทับทิม แสงจันทร์ (2559)	พัฒนกรรัตน์ ทองเหลือง (2560) กมลชนก ศรีวรรณ (2561)
1. การกระจายอำนาจ						
1.1 บทบาทและการมอบหมายงานที่ชัดเจน		✓				
1.2 การให้อำนาจในการตัดสินใจ	✓				✓	
2. ความเป็นอิสระ						
2.1 ความรับผิดชอบในงาน	✓		✓		✓	✓
2.2 การปฏิบัติงาน						✓
2.3 การดูแลตนเอง	✓				✓	
3. ความรับผิดชอบ				✓		
4. ความเป็นประชาธิปไตย				✓		

จากตาราง 10 แสดงองค์ประกอบการกระจายอำนาจในการบริหาร จากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้สรุปองค์ประกอบการกระจายอำนาจในการบริหาร ดังนี้

1. การกระจายอำนาจ
 - 1.1 บทบาทและการมอบหมายงานที่ชัดเจน
 - 1.1.1 การมอบหมายงานที่ระบุไว้ในรายละเอียดงาน
 - 1.1.2 กำหนดบทบาทหน้าที่ทำให้เกิดประสิทธิภาพ
 - 1.2 การให้อำนาจในการตัดสินใจ
 - 1.2.1 มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม ตลอดถึงการประเมินผล
 - 1.2.2 แบ่งอำนาจการตัดสินใจ
2. ความเป็นอิสระ
 - 2.1 ความรับผิดชอบในงาน
 - 2.1.1 การดำเนินงานที่ตนรับผิดชอบ
 - 2.1.2 อิสระในการเลือกวิธีการดำเนินงาน และเลือกผู้ร่วมงาน
 - 2.2 การปฏิบัติงาน
 - 2.2.1 การปฏิบัติงานไม่ถูกควบคุม
 - 2.2.2 อิสระในการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับงานของตนเอง
 - 2.2.3 อิสระในการกำหนดวิธีการทำงาน
 - 2.2.4 อิสระในการกำหนดตารางการทำงาน
 - 2.2.5 อิสระในการกำหนดเกณฑ์การทำงาน
 - 2.3 การดูแลตนเอง
 - 2.3.1 มีอิสระในการคิดหารูปแบบวิธีการใหม่ๆ
 - 2.3.2 มีอิสระในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
 - 2.3.3 มีอิสระในการกำหนดเกณฑ์การประเมินผล
 - 2.3.4 มีอิสระในการทำงานอย่างสร้างสรรค์
 - 2.3.5 มีอิสระในการตัดสินใจ และดำเนินงานที่รับผิดชอบ
3. ความรับผิดชอบ

มีความรับผิดชอบร่วมกันในการดำเนินงาน
4. ความเป็นประชาธิปไตย

ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบและการพัฒนารูปแบบ

1. ความหมายของรูปแบบ

คำว่า “รูปแบบ” หรือ “Model” ภาษาไทยมีคำแปลหลายคำ เช่น แบบจำลอง ตัวแบบ แบบแผน หุ่นจำลอง เป็นต้น สำหรับความหมายของรูปแบบนั้นมีผู้ให้ความหมายทั้งในลักษณะที่คล้ายคลึงกันและแตกต่างกัน ดังนี้

คาเตอร์ วี กู๊ด (1973 อ้างถึงใน นงนุช ชุมภูเทพ, 2560) ได้ให้ความหมายของรูปแบบไว้

4 ประการ คือ

1. เป็นแบบอย่างของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างหรือทำซ้ำ
2. เป็นตัวอย่างเพื่อเลียนแบบ เช่น ตัวอย่างในการออกเสียงภาษาต่างประเทศเพื่อให้ผู้เรียนได้เลียนแบบ เป็นต้น
3. เป็นแผนภูมิ หรือรูปสามมิติ ซึ่งเป็นตัวแทนของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือหลักการหรือแนวคิด
4. เป็นชุดปัจจัยหรือตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันซึ่งรวมกันเป็นตัวประกอบ และเป็นสัญลักษณ์ทางระบบสังคม อาจเขียนออกมาเป็นสูตรคณิตศาสตร์ หรือบรรยายเป็นภาษาก็ได้

ถวัลย์รัฐ วรเทพพิพิงษ์ (2540, น. 21-23) กล่าวว่า รูปแบบ หมายถึง ลักษณะที่พึงปรารถนาซึ่งมีลักษณะเป็นอุดมคติ หรือเกิดได้ยากในโลกของความเป็นจริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิ่งที่เราอยากได้กับความสามารที่จะหาสิ่งที่ต้องการนั้นแตกต่างกันมาก เช่น เมืองในอุดมคติ เป็นต้น

ศิริชัย กาญจนวาสิ (2545) ได้สรุปความหมายของรูปแบบจาก English and English ว่าหมายถึง สมภาพ (Isomorphism) 1) แบบจำลองของจริง 2) แบบที่ใช้เป็นแบบอย่าง 3) รูปแบบที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูล สัญลักษณ์ และหลักการของระบบ 4) แบบแผนตัวอย่างของการดำเนินงานที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างส่วนต่างๆ ในระบบ

Merriam Webster's Collegiate Dictionary (1996 อ้างถึงใน รัตนะ บัวสนธ์, 2550) ให้ความหมายของรูปแบบอยู่ค่อนข้างมาก อาทิ 1) ชุดของแผนสำหรับการก่อสร้าง 2) ภาพสำเนา 3) การออกแบบโครงสร้าง 4) ภาพย่อที่เป็นตัวแทนบางสิ่ง 5) คำบรรยายเพื่อช่วยให้เกิดภาพของบางสิ่งที่ไม่สามารถสังเกตเห็นได้โดยตรง และ 6) ข้อมูลหรือข้อตกลงใดๆ ก็ตามที่จัดระบบนำเสนอไว้ในรูปของคณิตศาสตร์

จากความหมายของคำว่ารูปแบบดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า รูปแบบ หมายถึง สิ่งที่สร้างหรือพัฒนาขึ้น หรือย่อส่วนลงมาจากแบบจริงหรือแนวคิดของผู้สร้าง เพื่อแสดงให้เห็นภาพหรือแนวคิดให้เข้าใจง่ายขึ้น อาจเขียนออกมาเป็นสูตรคณิตศาสตร์ หรือบรรยายเป็นภาษาก็ได้ เพื่อให้เห็นองค์ประกอบที่บ่งบอกถึงความสัมพันธ์กัน ซึ่งอาจเป็นแนวคิดที่เป็นรูปธรรมหรือนามธรรมก็ได้

2. องค์ประกอบของรูปแบบ

บราวน์, และโมเบิร์ก (Brown, & Moberg, 1980) ได้สังเคราะห์รูปแบบขึ้นจากแนวคิดเชิงระบบ (System Approach) กับหลักการบริหารตามสถานการณ์ (Contingency Approach) กล่าวว่า องค์ประกอบของรูปแบบ ประกอบด้วย 1) สภาพแวดล้อม (Environment) 2) เทคโนโลยี (Technology) 3) โครงสร้าง (Structure) 4) กระบวนการ (Management Process) 5) การตัดสินใจสั่งการ (Decision Making)

บาร์โด, และฮาร์ทแมน (Bardo, & Hartman, 1982, p.70) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบไว้ว่า การที่จะระบุว่ารูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง จะต้องประกอบด้วยรายละเอียดอย่างน้อยเพียงใดจึงจะเหมาะสม และรูปแบบนั้นควรมีองค์ประกอบอะไรบ้าง ไม่ได้มีข้อกำหนดที่แน่นอน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปรากฏการณ์นั้นๆ ตัวอย่าง เช่น รูปแบบระบบที่มีลักษณะบางประการของระบบเปิด เป็นรูปแบบที่แสดงถึงองค์ประกอบย่อยของระบบ ซึ่งประกอบด้วย 4 ส่วน คือ 1) ปัจจัยนำเข้า 2) กระบวนการ 3) ผลผลิต 4) ข้อมูลป้อนกลับจากสภาพแวดล้อม การพิจารณารูปแบบในลักษณะนี้ ถือว่าผลผลิตของระบบเกิดผลผลิตขึ้น และให้ความสนใจกับข้อมูลป้อนกลับจากสภาพแวดล้อม ภายนอก ซึ่งแสดงถึงการเริ่มมีลักษณะของความเป็นระบบเปิดซึ่งองค์ประกอบของรูปแบบจะเป็นส่วนสำคัญอีกประการหนึ่งที่บ่งบอกถึงคุณลักษณะของรูปแบบที่ดี

จอยส์ วิล และคอลลัน (Joyce well, & Calhoun, 2004, pp. 24-38) กล่าวถึงองค์ประกอบของรูปแบบว่า ประกอบด้วย ทฤษฎี หรือหลักการที่เป็นพื้นฐานของรูปแบบ แนวทางในการออกแบบ กิจกรรมและสิ่งแวดล้อม วิธีการที่จะช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้และการประเมินผลที่จะแสดงให้เห็นถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นซึ่งเป็นผลจากการใช้รูปแบบ ซึ่งมีลักษณะ ดังนี้ 1) ลำดับขั้นตอน (Syntax) 2) ระบบสังคม (Social System) 3) หลักการตอบสนอง (Principle of Reaction) 4) สิ่งสนับสนุน (Support System)

ทิตนา แชมมณี (2550, น. 221-222) ได้เสนอว่า รูปแบบจำเป็นต้องมีองค์ประกอบสำคัญ ดังนี้ 1) ปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิด หรือความเชื่อที่เป็นพื้นฐานหรือหลักของรูปแบบ นั้นๆ 2) การบรรยายและอธิบายสภาพหรือลักษณะที่สอดคล้องกับหลักการที่ยึดถือ 3) การจัดระบบ คือ มีการจัดองค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของระบบให้สามารถไปสู่เป้าหมายของระบบหรือกระบวนการนั้นๆ 4) การอธิบายหรือให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องและเทคนิคต่างๆ อันจะช่วยให้ระบบนั้นๆ เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

สรุปได้ว่า ในการกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบโดยทั่วไปมีองค์ประกอบร่วมที่สำคัญ ซึ่งการพัฒนาแบบควรคำนึงถึง ได้แก่ หลักการของรูปแบบเป็นส่วนที่กล่าวถึงความเชื่อ และแนวคิดทฤษฎีที่เป็นพื้นฐานของรูปแบบ หลักการของรูปแบบจะเป็นตัวชี้้นำการกำหนดจุดประสงค์ของเนื้อหา การจัดองค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของระบบ วัตถุประสงค์ของรูปแบบเป็นส่วนที่ระบุถึงความคาดหวังที่ต้องการให้เกิดขึ้น

3. คุณลักษณะของรูปแบบ

คีฟส์ (Keeves, 1988, p. 560) กล่าวว่า รูปแบบที่ใช้ประโยชน์ควรจะมีข้อกำหนด (Requirement) 4 ประการ คือ

3.1 รูปแบบควรประกอบด้วยความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้าง (Structural Relationship) มากกว่าความสัมพันธ์ที่เกี่ยวเนื่องกันแบบหลวมๆ (Associative Relationship)

3.2 รูปแบบควรใช้เป็นแนวทางในการพยากรณ์ผลที่จะเกิดขึ้น ซึ่งสามารถถูกตรวจสอบได้โดยการสังเกต ซึ่งเป็นไปได้ที่จะทดสอบรูปแบบบนพื้นฐานของข้อมูลเชิงประจักษ์ได้

3.3 รูปแบบควรจะต้องระบุหรือชี้ให้เห็นถึงกลไกเชิงเหตุผลของเรื่องที่ศึกษา ดังนั้น นอกจากรูปแบบจะเป็นเครื่องมือในการพยากรณ์ได้ ควรใช้อธิบายปรากฏการณ์ได้ด้วย

3.4 รูปแบบควรเป็นเครื่องมือในการสร้างมโนทัศน์ใหม่ และสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรในลักษณะใหม่ ซึ่งเป็นการขยายในเรื่องที่กำลังศึกษา

จากคุณลักษณะของรูปแบบที่ดีแสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบต่างๆ ของรูปแบบจะต้องมีความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้าง สามารถตรวจสอบได้ด้วยการสังเกต อีกทั้งเป็นการชี้ให้เห็นถึงกลไกเชิงเหตุผล ทำให้เกิดมโนทัศน์ใหม่ในการจัดการศึกษา ซึ่งทั้งองค์ประกอบของรูปแบบ คุณลักษณะของรูปแบบที่ดีจะเป็นฐานสำคัญในการพัฒนารูปแบบในลำดับต่อไป

4. การพัฒนารูปแบบ

เมื่อรูปแบบมีหลายลักษณะ ดังกล่าวมาแล้วนั้น ในการสร้างหรือพัฒนารูปแบบ ก็ต้องขึ้นอยู่กับการตัดสินใจความเหมาะสมของรูปแบบ หรือโมเดลที่เลือกใช้อาจพิจารณาได้จากการวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างปรัชญาหรือแนวคิดของรูปแบบการประเมินกับประเด็นปัญหาของสิ่งที่ต้องการประเมิน ในปัจจุบันนี้การพัฒนารูปแบบใดก็ตามได้ดำเนินไปอย่างไม่หยุดยั้ง เมื่อรูปแบบที่ใช้อยู่นั้นค่อนข้างล้าสมัย หรือไม่สามารถตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ที่วางไว้ จึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องมีการพัฒนาขึ้น เพื่อให้รูปแบบนั้นมีความสมบูรณ์ และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยทำการพัฒนารูปแบบอย่างเป็นระบบ สำหรับในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องการสร้างรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการมีงานทำของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ในโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยมีนักวิชาการได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา ไว้ดังนี้

บุญชม ศรีสะอาด (2545, น. 104-106) ได้กล่าวถึง การวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบนั้น อาจกระทำได้ 2 ขั้นตอน คือ

1. สร้างหรือพัฒนารูปแบบ ผู้วิจัยจะสร้างหรือพัฒนารูปแบบขึ้นมาก่อน เป็นรูปแบบตามสมมติฐานโดยการศึกษาค้นคว้าทฤษฎีแนวความคิดรูปแบบที่มีผู้พัฒนาไว้แล้วในเรื่องเดียวกันหรือเรื่องอื่นๆ และผลการศึกษาหรือผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์สภาพการณ์ต่างๆ ซึ่งจะช่วยให้สามารถกำหนดองค์ประกอบหรือตัวแปรต่างๆ ภายในรูปแบบ รวมทั้งลักษณะความสัมพันธ์ต่างๆ

ระหว่างองค์ประกอบหรือตัวแปรนั้นหรือลำดับก่อนหลังของแต่ละองค์ประกอบในรูปแบบ ในการพัฒนา รูปแบบนั้นจะต้องใช้หลักเหตุผลเป็นรากฐานสำคัญและการศึกษาค้นคว้าซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา รูปแบบเป็นอย่างดี ผู้วิจัยอาจจะคิดโครงสร้างของรูปแบบขึ้นก่อน แล้วปรับปรุงโดยอาศัยสารสนเทศ จากการศึกษาขององค์ประกอบย่อย หรือตัวแปรแต่ละตัวแล้วจึงเลือกองค์ประกอบย่อยหรือตัวแปรที่สำคัญ ประกอบขึ้นเป็นโครงสร้างของรูปแบบก็ได้ หัวใจสำคัญของขั้นนี้อยู่ที่การเลือกเฟ้นองค์ประกอบในรูปแบบ (ตัวแปร/กิจกรรม) เพื่อให้ได้รูปแบบที่เหมาะสมผู้วิจัยควรกำหนดหลักการในการพัฒนารูปแบบอย่าง ชัดเจน เช่น เป็นรูปแบบที่ไม่ซับซ้อน สามารถนำไปปฏิบัติได้ง่าย ตัวแปรในรูปแบบมีน้อยตัว แต่สามารถ อธิบายผลได้มาก ฯลฯ ในการวิจัยบางเรื่องจำเป็นต้องให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความถูกต้องเหมาะสม

2. ทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบหลังจากได้พัฒนารูปแบบในขั้นต้นแล้วจำเป็นต้องทดสอบ ความเที่ยงตรงของรูปแบบดังกล่าว เพราะารูปแบบที่พัฒนาขึ้นนั้นถึงแม้ว่าจะพัฒนาโดยมีรากฐานจาก ทฤษฎี แนวคิด รูปแบบของคนอื่น และผลการวิจัยที่ผ่านมาแล้ว หรือแม้กระทั่งได้รับจากการกลั่นกรอง จากผู้เชี่ยวชาญแล้วก็ตามแต่ก็เป็นเพียงรูปแบบตามสมมติฐานซึ่งจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูล ในสถานการณ์จริง หรือทำการทดลองนำไปใช้ในสถานการณ์จริงเพื่อทดสอบดูว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ ซึ่งในขั้นนี้บางครั้งใช้คำว่าทดสอบประสิทธิภาพของรูปแบบ

วณิชชา ภัทรประสิทธิ์ (2552) ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการสนับสนุนสถานศึกษา เอกชนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีขั้นตอนการพัฒนารูปแบบสรุปได้ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย
2. ศึกษาสภาพและปัญหาของการสนับสนุนสถานศึกษาเอกชนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ด้วยวิธีการวิเคราะห์เอกสารและการวิจัยเชิงสำรวจโดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และผู้ปกครองสถานศึกษาเอกชน

3. ร่างรูปแบบ
4. ตรวจสอบและประเมินรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ
5. ปรับปรุงและนำเสนอรูปแบบ

คีฟ (Keeve, 1990; Steiner, 1988) การพัฒนารูปแบบ คือ การกำหนดมโนทัศน์ที่ เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบเพื่อชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่า รูปแบบเสนออะไร เพื่อให้ได้อะไร และสิ่งที่ได้นั้นอธิบายปรากฏการณ์อะไร และนำไปสู่ข้อค้นพบอะไรใหม่ๆ

Willer (1986) ได้กล่าวถึง การพัฒนารูปแบบว่าอาจจะมีขั้นตอนในการดำเนินงาน แตกต่างกันไป แต่โดยทั่วไปแล้วอาจแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ การสร้างรูปแบบ (Construction) และการหาความตรง (Validation) ของรูปแบบ ส่วนรายละเอียดในแต่ละขั้นตอนว่ามีการดำเนินงาน อย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับลักษณะและกรอบแนวคิดที่เป็นพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบนั้นๆ

จากแนวคิดของนักวิชาการดังกล่าวนั้นถึงแม้จะมีขั้นตอนในการพัฒนารูปแบบที่ต่างกัน ในแต่ละประเด็นย่อยๆ แต่สามารถสรุปออกมาเป็นประเด็นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันตาม ขั้นตอนในการพัฒนารูปแบบที่เป็นหลักใหญ่ๆ ได้ดังนี้ คือ ขั้นตอนการสำรวจ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การออกแบบ และการตรวจสอบ ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบ ไปสู่การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการมีงานทำของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ในโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยการศึกษา สำรวจ วิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างรูปแบบ และการตรวจสอบรูปแบบ ซึ่งในการตรวจสอบรูปแบบนั้นเป็นขั้นตอนที่จะทำให้รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมานั้นมีความถูกต้องสมบูรณ์และน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

5. การตรวจสอบรูปแบบ

จุดมุ่งหมายที่สำคัญของการสร้างรูปแบบก็เพื่อทดสอบ หรือตรวจสอบรูปแบบนั้นด้วย ข้อมูลเชิงประจักษ์ การตรวจสอบรูปแบบมีหลายวิธีซึ่งอาจใช้การวิเคราะห์จากหลักฐาน เชิงคุณลักษณะ (Qualitative) และเชิงปริมาณ (Quantitative) โดยที่การตรวจสอบรูปแบบจากหลักฐานเชิงคุณลักษณะ อาจใช้ผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจสอบ ส่วนการตรวจสอบโมเดลจากหลักฐานเชิงปริมาณใช้เทคนิคทางสถิติ ซึ่งการตรวจสอบรูปแบบควรตรวจสอบคุณลักษณะ 2 อย่าง (อุทุมพร จามรมาน, 2541, น. 23) คือ

1. การตรวจสอบความมากน้อยของความสัมพันธ์ ความเกี่ยวข้อง และเหตุผลระหว่างตัวแปร
2. การประมาณค่าพารามิเตอร์ของความสัมพันธ์ดังกล่าว ซึ่งการประมาณค่านี้สามารถประมาณข้ามกาลเวลา กลุ่มตัวอย่าง หรือสถานที่ได้ (Across Time, Sample, Sites) หรืออ้างอิงจากกลุ่มตัวอย่างไปหาประชากรได้โดยผลการตรวจสอบนำไปสู่คำตอบ 2 ข้อ คือ
 - 2.1 การสร้างรูปแบบใหม่หรือ
 - 2.2 การปรับปรุงหรือพัฒนารูปแบบเดิม

ไอส์เนอร์ (Eisner, 1976, py.192-193) ได้เสนอแนวคิดการตรวจสอบโดยการใช้ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยเชื่อว่าการรับรู้ที่เท่ากันนั้นเป็นคุณสมบัติพื้นฐานของผู้รู้ และได้เสนอแนวคิดการตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ไว้ดังนี้

1. การตรวจสอบโดยแนวทางนี้ มิได้เน้นผลสัมฤทธิ์ของเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ตามรูปแบบการประเมินแบบอิงเป้าหมาย (Goal-based model) การตอบสนองปัญหาและความต้องการของผู้เกี่ยวข้องตามรูปแบบการประเมินแบบสนองตอบ (Responsive model) หรือกระบวนการตัดสินใจ (Decision Making model) ใดๆใดอย่างหนึ่ง แต่การตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิจะเป็นการวิเคราะห์วิจารณ์อย่างลึกซึ้งเฉพาะในประเด็นที่นำมาพิจารณาซึ่งไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเสมอไปอาจเป็นการผสมผสานปัจจัยในการพิจารณาต่างๆ เข้าด้วยกันตามวิจรรณญาณของผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับคุณภาพ ประสิทธิภาพหรือความเหมาะสมของสิ่งที่ทำการตรวจสอบ

2. เป็นรูปแบบการตรวจสอบที่เน้นความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง (Specialization) ในเรื่องที่จะตรวจสอบ โดยพัฒนามาจากรูปแบบการวิจารณ์งานศิลป์ (Art Criticism) ที่มีความละเอียดอ่อนลึกซึ้ง และต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญระดับสูงมาเป็นผู้วินิจฉัย เนื่องจากเป็นการวัดคุณค่า ไม่อาจประเมินด้วยเครื่องวัดใดๆ ได้ และต้องใช้ความรู้ความสามารถของผู้ตรวจสอบ อย่างแท้จริง ต่อมาได้มีการนำแนวคิดนี้มาประยุกต์ใช้ในทางการศึกษาระดับสูงในวงการอุดมศึกษามากขึ้นเฉพาะสาขานั้นผู้ที่ศึกษาเรื่องนั้นจริงๆ จึงจะทราบและเข้าใจอย่างลึกซึ้ง

3. เป็นแบบที่ใช้ตัวบุคคล หรือผู้ทรงคุณวุฒิเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบโดยให้ความเชื่อถือกับผู้ทรงคุณวุฒินั้นเที่ยงธรรม และมีดุลยพินิจที่ดีทั้งนี้มาตฐานและเกณฑ์พิจารณาต่างๆ นั้นจะเกิดขึ้นจากประสบการณ์และความชำนาญของผู้ทรงคุณวุฒินั้นเอง

4. เป็นรูปแบบที่ยอมให้ความยืดหยุ่นในกระบวนการทำงานของผู้ทรงคุณวุฒิตามอัธยาศัย และความถนัดของแต่ละคน นับตั้งแต่การกำหนดประเด็นสำคัญที่พิจารณา การบ่งชี้ข้อมูลที่ต้องการ การเก็บรวบรวม การประมวลผล การวินิจฉัยข้อมูล ตลอดจนวิธีการนำเสนอ

ทั้งนี้ในการเลือกผู้ทรงคุณวุฒิจะเน้นที่สถานภาพทางวิชาชีพ ประสบการณ์ และการเป็นที่เชื่อถือ (High credit) ของวิชาชีพนั้นเป็นสิ่งสำคัญ การตรวจสอบรูปแบบในการวิจัยครั้งนี้เป็นการใช้ตัวบุคคลหรือผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ และประสบการณ์ในการบริหารเพื่อส่งเสริมอาชีพของนักเรียนในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

การทดสอบรูปแบบนับว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญมากของการสร้างรูปแบบ ถ้าไม่มีการทดสอบรูปแบบ รูปแบบที่สร้างขึ้นก็ไม่เกิดประโยชน์อะไรมากนักเพราะเป็นเพียงการพิจารณาความสอดคล้องของรูปแบบกับสภาพความเป็นจริงของปรากฏการณ์เท่านั้น ทำให้ไม่สามารถพัฒนารูปแบบที่สร้างขึ้นไปสู่การเป็นทฤษฎีได้

ดังนั้น คำว่า “รูปแบบ” หรือ “Model” สำหรับในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง สิ่งที่แสดงโครงสร้างและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่างๆ ในการบริหารเพื่อส่งเสริมอาชีพของนักเรียนในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยนำแนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมอาชีพไปสู่การพัฒนากระบวนการบริหารเพื่อส่งเสริมอาชีพของนักเรียนในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยการศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างรูปแบบ การตรวจสอบรูปแบบ และการประเมินรูปแบบ ซึ่งในการตรวจสอบรูปแบบนั้นเป็นขั้นตอนที่จะทำให้รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมาขึ้นมีความถูกต้อง สมบูรณ์และน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น และการประเมินรูปแบบโดยกลุ่มผู้ใช้รูปแบบ โดยการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ โดยการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) ตามแนวคิดของไอส์เนอร์ (1976) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย อาจารย์

มหาวิทยาลัยทางด้านการบริหารหรือสาขาอื่นที่เกี่ยวข้อง ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และประเมินรูปแบบโดยผู้บริหารสถานศึกษา ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

วชิระ ขวัญเพชร (2561) ได้ทำรายงานการศึกษาส่วนบุคคล ผลการรายงาน พบว่า ในส่วนของความคิดเห็นของครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เห็นว่าควรมีการสำรวจอาชีพของชุมชน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจและร่วม รับผิดชอบ ระดมทรัพยากร วิทยากรท้องถิ่น พัฒนาแหล่งเรียนรู้ วัสดุอุปกรณ์ให้ทันสมัย สร้างความตระหนักให้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง สร้างเครือข่ายความร่วมมือของสถานประกอบการ สร้างผลิตภัณฑ์ให้โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ และประชาสัมพันธ์ด้วยวิธีการที่หลากหลาย ทั้งนี้ เป็นเพราะว่าโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์เป็นโรงเรียนประจำที่รองรับนักเรียนด้อยโอกาส การส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะอาชีพจะช่วยให้นักเรียนมีทิศทางและเป้าหมายในการดำเนินชีวิตหลังจากสำเร็จการศึกษา

การจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ จังหวัดชายแดนภาคใต้ จะประสบความสำเร็จได้นั้นผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนจะต้องร่วมมือร่วมใจในการดำเนินการ เพื่อไปสู่เป้าหมาย ดังนี้

1. หน่วยงานต้นสังกัด คือ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษจะต้องกำหนดเป็นนโยบายที่ชัดเจน พร้อมทั้งมีการส่งเสริมสนับสนุนด้านทรัพยากรด้านบุคลากรและด้านงบประมาณอย่างเหมาะสมและมีการนิเทศ กำกับติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง จะทำให้โรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์มีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น

2. โรงเรียนจะต้องสร้างความตระหนักในทุกส่วนที่เกี่ยวข้อง มีความรู้ความเข้าใจและสามารถดำเนินงานตามนโยบายของสถานศึกษาได้ มีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเครือข่าย มุ่งเน้นพลังประชารัฐในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ ส่งเสริมการประชาสัมพันธ์การจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำในหลายรูปแบบจัดให้มีการเสวนาในระดับโรงเรียน ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีบทบาทเพื่อให้ได้ข้อมูลในการดำเนินงานโครงการ ควรมีการจัดการศึกษาดูงานและเชิญวิทยากรที่ประสบความสำเร็จในงานอาชีพต่างๆ มาให้ความรู้ เพื่อจุดประกายความรู้ให้กับนักเรียนมีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้งานอาชีพทั้งภายในและภายนอก รวมถึงวัสดุ อุปกรณ์ ให้มีความทันสมัยและทั่วถึง เอื้อต่อการฝึกประสบการณ์ของผู้เรียนนอกจากนี้ควรมีศึกษา ความต้องการ

ของสถานประกอบการ เพื่อนำผลมากำหนดเป็นนโยบายพัฒนางานการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ ที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. ผู้บริหาร มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ ปฏิบัติตน เป็นแบบอย่างโดยใช้หลักทรงงาน เศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักคิดมีเจตคติที่ดีเห็นความสำคัญ และมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนเป็นแกนนำในการกระตุ้นครูปลูกจิตสำนึก ความรับผิดชอบร่วม สนับสนุนให้ครูเข้ารับการอบรมเรื่องการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้การอบรมเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง การศึกษาดูงานในที่ต่างๆ

4. ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ ปฏิบัติ เป็นแบบอย่างโดยใช้หลักทรงงานเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักคิดมีเจตคติที่ดีเห็นความสำคัญ และมีบทบาท สำคัญในการขับเคลื่อนปฏิบัติตน เป็นแบบอย่างแก่นักเรียนลงสู่การจัดการเรียนการสอน อย่างจริงจัง

5. นักเรียน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานอาชีพที่ตนถนัดและสนใจปฏิบัติตน เป็นแบบอย่างโดยใช้หลักทรงงานเศรษฐกิจพอเพียง เป็นหลักเจตคติที่ดีเห็นความสำคัญและปฏิบัติตน อยู่บนพื้นฐานความพอเพียง เห็นความสำคัญและร่วมกันขับเคลื่อน

6. ผู้ปกครองนักเรียน มีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ ปฏิบัติตน เป็นแบบอย่างโดยใช้หลักทรงงานเศรษฐกิจพอเพียง เป็นหลักเจตคติที่ดีเห็นความสำคัญ ให้การสนับสนุนส่งเสริมเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนและขยายผลสู่ภายนอก

7. คณะกรรมการสถานศึกษา มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างโดยใช้หลักทรงงานเศรษฐกิจพอเพียง เป็นหลักเจตคติที่ดีเห็นความสำคัญ ให้การสนับสนุนส่งเสริมเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนและขยายผลสู่ภายนอก

8. สถานประกอบการมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ มีความตระหนักเห็นความสำคัญ ให้การสนับสนุนส่งเสริมเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อน

9. ชุมชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ มีความตระหนัก เห็นความสำคัญเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนและขยายผลสู่ภายนอก

ภักธดา สุวรรณนวล (2560) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ปัจจัยคัดสรรด้านการบริหารที่ส่งผล ต่อการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำของนักเรียนในโรงเรียนเฉพาะความพิการสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่า ภาวะผู้นำใฝ่บริการของผู้บริหารโรงเรียนเฉพาะทางสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา รายด้าน พบว่า ด้านที่ผู้บริหารมีการปฏิบัติในระดับที่น่าพึงพอใจมาก ได้แก่ ด้านการตระหนักรู้ ด้านการมองการณ์ไกล และด้านการสร้างมโนทัศน์ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนตระหนักและเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง รู้เท่าทันสถานการณ์ต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลง และสามารถมองทุกอย่างเป็นองค์รวมก่อนตัดสินใจ

หรือแก้ไขปัญหา สามารถชี้แจงนโยบายหรือเป้าหมายและแนวทางในการปฏิบัติงานต่อครูได้อย่างชัดเจน รวมทั้งสามารถอธิบายทิศทางและจุดหมายของโรงเรียนในอนาคต เพื่อให้ครูได้เกิดความคิดสร้างสรรค์ใหม่ๆ และมีเป้าหมายในการปฏิบัติงานร่วมกัน อันจะส่งผลให้ผู้ร่วมงานยอมรับและนับถือในตัวผู้บริหารและนำมาซึ่งการปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายด้วยความเต็มใจและเต็มกำลังความสามารถ อย่างไรก็ตาม ผู้บริหารควรเพิ่มความตระหนักให้มากขึ้นในเรื่องการยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคลากร เพื่อเป็นการแสดงออกถึงความเคารพต่อคุณค่าที่มีในแต่ละบุคคล เพราะทุกคนต่างมีความรู้ ความคิด ความสามารถ และประสบการณ์ที่แตกต่างกัน

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (2559) ได้ทำการศึกษาการประเมินโครงการพัฒนาวิชาชีพเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนเฉพาะความพิการสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัย พบว่า

1. การประเมินโครงการพัฒนาวิชาชีพเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาพรวม 4 ด้าน พบว่า มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.28) เมื่อพิจารณาโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นสูงสุด 3 อันดับ พบว่า อันดับแรก คือ ด้านผลผลิต ด้านกระบวนการ ด้านสภาพแวดล้อม และด้านปัจจัยนำเข้า ตามลำดับ

2. การประเมินโครงการพัฒนาวิชาชีพเพื่อการมีงานทำสำหรับเด็กพิการในโรงเรียนเฉพาะความพิการ ตามความคิดเห็นของนักเรียน ในด้านผลผลิต พบว่า ภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.33) รายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ นักเรียนมีรายได้ระหว่างเรียนจากการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ รองลงมาคือ นักเรียนมีพฤติกรรมทางสังคมดีขึ้น ทั้งในด้านการงาน การอยู่ร่วมกัน และนักเรียนมีพัฒนาการความสามารถด้านอาชีพ ตามลำดับ ส่วนรายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ นักเรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่เรียนรู้ และพัฒนาอาชีพให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ

3. ความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้ปกครองนักเรียนต่อการดำเนินโครงการพัฒนาวิชาชีพเพื่อการมีงานทำสำหรับเด็กพิการ ในโรงเรียนเฉพาะความพิการ พบว่า ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยใช้พลังประชารัฐในการร่วมกันวางแผน กำหนดนโยบาย เสนอแนวคิด กำหนดบทบาทหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง ระดมทรัพยากร พัฒนาบุคลากร พัฒนาหลักสูตรอาชีพ ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น แสวงหาแหล่งเงินกองทุน วางแผนการตลาด พัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ให้มีความเป็นเอกลักษณ์ พัฒนาระบบประชาสัมพันธ์ที่หลากหลาย และสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนา งานอาชีพ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

ดิเรก พรสีมา (2559) ได้กล่าวว่า ประเทศไทย 4.0 เป็นยุคเทคโนโลยีสมัยใหม่และนวัตกรรมการศึกษา 4.0 คือ การนำองค์ความรู้มาบูรณาการสร้างนวัตกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการของสังคมการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจก็เช่นกัน ต้องขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างน้อยใน 3 มิติสำคัญ คือ การเปลี่ยนจากการผลิตสินค้าโภคภัณฑ์ไปสู่สินค้า

เชิงนวัตกรรม การเปลี่ยนจากการขับเคลื่อนประเทศด้วยภาคอุตสาหกรรม ไปสู่การขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม และการเปลี่ยนจากการเน้นภาคการผลิตสินค้า ไปสู่การเน้นภาคบริการมากขึ้น

สมนึก เหลืองอ่อน (2556) ได้ทำการศึกษาการประเมินโครงการพัฒนาอาชีพเพื่อการทำงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนฉะเชิงเทราปัญญานุกูล จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัย พบว่า

1. การประเมินโครงการพัฒนาอาชีพเพื่อการทำงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนฉะเชิงเทราปัญญานุกูล จังหวัดฉะเชิงเทรา ในภาพรวม 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.18, \sigma = 0.61$) โดยมีด้านสภาพแวดล้อมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านผลกระทบ ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ตามลำดับ

2. การประเมินความพึงพอใจของผู้ปกครองและนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ต่อโครงการฯ ภาพรวมของผู้ปกครองอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.79, S.D. = 0.84$) โรงเรียนจัดเตรียมสถานที่ มีวัสดุอุปกรณ์ บรรยากาศการเรียนการสอนเหมาะสมต่อการฝึกทักษะอาชีพ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ โรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านงานอาชีพที่หลากหลายสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนสามารถปฏิบัติได้จริง และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ นักเรียนมีรายได้ระหว่างเรียนจากการจัดการศึกษาเพื่อการทำงานทำ สำหรับความพึงพอใจของนักเรียนต่อโครงการฯ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.22, S.D. = 0.61$) ครูใช้สื่อ เทคโนโลยี อุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้งานอาชีพอย่างหลากหลายมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ โรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านงานอาชีพที่หลากหลายสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ นักเรียนได้รับข้อมูลข่าวสารการประชาสัมพันธ์จากทางโรงเรียนด้านงานอาชีพอยู่เสมอ

อ่อนแก้ว จรัสดำรงวัฒน์ (2556, น. 8) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การจัดประสบการณ์ทักษะชีวิตในบ้านตามแนวคิดของ Harrow เพื่อพัฒนาทักษะการคิดและความสามารถในการประกอบอาหารของนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเรียนได้ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า การจัดกิจกรรมดังกล่าวนี้เป็นขั้นตอนที่เริ่มจากง่ายไปยาก ประกอบด้วย ชั้นการเลียนแบบ ชั้นการทำอย่างถูกต้อง สมบูรณ์ ชั้นการแสดงออก และชั้นการกระทำอย่างเป็นธรรมชาติ ซึ่งเป็นกระบวนการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมกับธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเรียนได้

ทรงกลด เหล็กสมบูรณ์ (2554) ได้ทำการวิจัย เรื่อง อนาคตภาพการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพสำหรับผู้ด้อยโอกาสในจังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า 1) รูปแบบการจัดการศึกษาควรมีลักษณะ ดังนี้ 1) เป้าหมายการจัดการศึกษาควรมี 3 ระดับ คือ ระดับนโยบาย ระดับบุคคล และระดับสังคม 2) รูปแบบการดำเนินงาน ควรประกอบด้วย ลักษณะการจัดการศึกษา วิธีการจัดการศึกษา การเทียบโอนประสบการณ์ และการสนับสนุน 3) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และภาระหน้าที่ ควรประกอบด้วย

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินงาน 2) หลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนรู้ ควรมีลักษณะ ดังนี้ 1) หลักสูตรการจัดการศึกษา ควรประกอบด้วย จุดมุ่งหมาย ลักษณะหลักสูตร เนื้อหาหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินผล 2) กระบวนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย หลักการของกระบวนการ การจัดการกระบวนการเรียนรู้ รูปแบบการเรียนรู้ การใช้สื่อ นวัตกรรมและ เทคโนโลยี และการประเมินผล 3) การประเมินผลการจัดการเรียนรู้ ควรประกอบด้วย หลักการ วิธีการ และการดำเนินการ และ 4) กระบวนการเข้าสู่อาชีพ ควรประกอบด้วย พื้นฐานทางการศึกษาและอาชีพ การรับรู้ การตัดสินใจ และการดำเนินงาน

เรวัตติ ผ่องสุวรรณ (2553) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ความต้องการทางการศึกษานอกโรงเรียนของคนพิการ ผลการศึกษา พบว่า ผู้พิการมีความต้องการการศึกษานอกโรงเรียนทั้งสายสามัญและสายอาชีพ และความต้องการในด้านหลักสูตรการเรียนการสอน บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ การประเมินผล และการนิเทศติดตามผลทั้งสายสามัญและสายอาชีพ

ณรงค์ อภัยใจ (2553) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพสำหรับเด็กด้อยโอกาสในพื้นที่ภูเขาสูง และถิ่นทุรกันดาร (Muangkud Model) โรงเรียนบ้านเมืองกีด ผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนได้ดำเนินการจัดประชุมสัมมนาผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งผู้ปกครอง นักเรียน สถานประกอบการ องค์กรเอกชน ภาครัฐ เพื่อวางแผนทางการจัดการศึกษาโดยความร่วมมือของทุกฝ่าย ซึ่งความร่วมมือดังกล่าว เป็นความร่วมมือในรูปแบบการสนับสนุนงบประมาณองค์ความรู้ เป็นแหล่งวิทยากร ตลอดจนเป็นศูนย์ฝึกอาชีพสำหรับผู้เรียน โรงเรียนมีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาบุคลากร ตลอดจนอาคารสถานที่ เพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ ผลการดำเนินงาน พบว่า ผู้เรียนได้มีทักษะด้านอาชีพทั้งด้านภาษาอังกฤษ ทักษะด้านฝีมือ และมีจิตทักษะฝีมือ จนได้รับรางวัลระดับชาติ ด้านการจกसानไม้ไผ่ ผู้เรียนได้รับการฝึกทักษะด้านอาชีพ สามารถนำไปประกอบอาชีพ หรือหารายได้ระหว่างเรียน และสามารถจะนำไปประกอบอาชีพได้หลังจากจบการศึกษา โรงเรียนได้รับการยอมรับในทั้งชุมชน ภาครัฐและเอกชน เช่น ทางโรงเรียนได้รับรางวัลการประกวดผลงานด้านความเป็นเลิศด้านบริหารจัดการและการสอนวิชา กอท. ในระดับเขตพื้นที่ และโรงเรียนยังเป็นสถานที่ให้หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนมาศึกษาดูงานอย่างต่อเนื่อง

รักพงษ์ ดวงเนตร (2552) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการเรียนด้านงานอาชีพของนักเรียน โรงเรียนบ้านยางซึ้ง อำเภอลำทะเมนชัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีนครราชสีมา เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า การพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการเรียนด้านงานอาชีพของนักเรียน โรงเรียนบ้านยางซึ้ง อำเภอลำทะเมนชัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีนครราชสีมา เขต 1 ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น กลุ่มผู้ร่วมศึกษาเกิดความพึงพอใจ ภาคภูมิใจที่ได้แสดงภูมิปัญญา ภูมิความรู้ ความสามารถของตนเองในการถ่ายทอด ความรู้แต่ละอย่างให้แก่บุตรหลาน ทุกคนมีความกระตือรือร้น มีความมุ่งมั่นมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ในขณะที่สอนอย่างดี กลุ่มผู้ร่วม

ศึกษาเห็นความสำคัญของการศึกษาที่มีต่อการดำรงชีวิต และคิดว่าโรงเรียนเป็นของทุกคนในชุมชน บุคลากรครูและนักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ เกิดทักษะในการปฏิบัติงานมากขึ้น

ทัศนพร ประภัสสร (2552) ได้จัดทำโครงการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลบ้านแหวน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัย พบว่า ได้หลักสูตรท้องถิ่นจากการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนบ้านแหวน จำนวน 5 หลักสูตร คือ 1) หลักสูตรดนตรีพื้นเมือง “สะล้อ” และ “ซิ่ง” 2) หลักสูตรการเดินทาง ตกแต่งผลิตภัณฑ์ 3) หลักสูตรการแกะสลักพระไม้ 16 นิ้ว 4) หลักสูตรการการพ่อนหรือภูซัย และ 5) หลักสูตรมัคคุเทศก์ชุมชน ฉบับภาษาอังกฤษ สำหรับกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา พบว่า ชุมชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมได้ทุกขั้นตอนในรูปแบบที่แตกต่างกันไปตามสถานการณ์ สถานภาพ และความพร้อมของผู้เข้าไปมีส่วนร่วม ได้แก่ ขั้นตอนการศึกษาชุมชน ขั้นตอนการจัดทำร่างหลักสูตร ขั้นตอนการทดลองใช้สูตร ขั้นตอนการวิพากษ์หลักสูตร และขั้นตอนการคืนความรู้สู่ชุมชน ผลที่ได้รับจากการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น คือ กระบวนการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นทำให้เกิดกิจกรรมพัฒนาเยาวชนด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น ทำให้ทุกฝ่ายเกิดการเรียนรู้ในการจัดการศึกษาของชุมชน เกิดความตระหนักและมีจิตสำนึกที่ดีในท้องถิ่นของตนเอง เกิดพลังร่วมกันระหว่างผู้นำชุมชน พลังของชุมชน และทุนในชุมชนมาใช้ในการจัดการศึกษา ผู้นำชุมชนกับผู้บริหารโรงเรียน ความชัดเจนด้านนโยบาย การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อการถ่ายทอดภูมิปัญญาของท้องถิ่น และดำรงไว้ซึ่งความเป็นตัวตนของท้องถิ่นเอง

สุภรธรรม มงคลสวัสดิ์ (2544) ได้ทำการศึกษา เรื่อง “แนวทางการส่งเสริมอาชีพคนพิการ” พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการประกอบอาชีพของคนพิการคือเจตคติของครอบครัว ชุมชน และสังคมส่วนมาก เป็นไปในทางที่ไม่ถูกต้อง ทำให้คนพิการขาดโอกาสทางการศึกษาไม่ได้รับการพัฒนา และขาดโอกาสใน การออกสู่สังคม ถึงแม้ว่าพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 กฎกระทรวง มติคณะรัฐมนตรี รวมทั้งแนวทางและแผนต่างๆ ที่เป็นกลไกหลักในการส่งเสริมและพัฒนาคนพิการ แต่ ในทางปฏิบัติขาดการเอาใจใส่อย่างจริงจังและต่อเนื่องจากรัฐบาลและหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง ทำให้บริการด้านการส่งเสริมอาชีพคนพิการขาดทั้งคุณภาพและปริมาณ ในขณะที่ทัศนคติของสถานประกอบการส่วนใหญ่เปิดรับคนพิการที่มีความรู้ความสามารถมากยิ่งขึ้น แต่ทั้งคนพิการ และสถานประกอบการยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการของแต่ละฝ่ายได้ เนื่องจากขาดข้อมูลข่าวสารและขาด ความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจ้างงานคนพิการ

ระภีภัทร์ วงษ์ภักดี (2542) ได้ทำการศึกษา เรื่อง “สิทธิและโอกาสในการประกอบอาชีพของคนพิการ: ศึกษากรณีผู้พิการทางการมองเห็น” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาโอกาสในการประกอบอาชีพของผู้พิการ ทางการมองเห็น ตามสิทธิและศักยภาพ เหตุผลในการเลือกอาชีพ และอุปสรรคในการประกอบอาชีพของ คนพิการทางการมองเห็น พบว่า ผู้พิการทางการมองเห็นยังถูกกีดกันไม่ได้รับโอกาสในการเป็นส่วนหนึ่ง ของสังคมได้อย่างเต็มที่ ผู้พิการทางการมองเห็นยังต้องเผชิญกับสภาวะ

การถูกรังเกียจ กีดกันในเรื่องของ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ ถึงแม้ในปัจจุบันผู้พิการทางการมองเห็นจะสามารถเข้ารับบริการด้าน ต่างๆ มากมาย แต่ก็ยังมีผู้พิการทางการมองเห็นจำนวนมากที่ยังตกสำรวจ และไม่ทราบสิทธิที่ตนมี รวมทั้ง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ให้บริการยังคงมีข้อจำกัดในการให้บริการ เช่น ขาดแคลนบุคลากร งบประมาณ เป็นต้น ทำให้ผู้พิการทางการมองเห็นส่วนใหญ่ไม่สามารถรับบริการอย่างทั่วถึง โดยสรุปแล้วผู้วิจัย พบว่า ปัญหาทางด้านอาชีพของผู้พิการทางการมองเห็นมาจากปัญหา 3 ประเด็นหลัก คือ 1) ปัญหาทางเศรษฐกิจ รายได้ไม่พอกับค่าใช้จ่าย 2) ปัญหาสังคม สังคมยังไม่เปิดโอกาส ยังไม่ยอมรับผู้พิการทางการมองเห็นในการ ทำงานร่วมกันเท่าที่ควร และ 3) ปัญหาด้านการฝึกอาชีพ งานที่ฝึกมีน้อย อาชีพที่ฝึกสร้างรายได้น้อยไม่พอใช้ในการประกอบอาชีพ

สุวิมล วิมลกาญจนา (2541) ได้ทำการศึกษา เรื่อง “การติดตามผลการใช้สิทธิประโยชน์ด้านอาชีพ ตามพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534” พบว่า ปัญหาของคนพิการที่พบ ได้แก่ 1) ปัญหาทางเศรษฐกิจเป็นปัญหาสำคัญที่คนพิการกำลังประสบอยู่ ได้แก่ ปัญหา รายได้ไม่พอใช้จ่าย ไม่มีเงิน ลงทุนประกอบอาชีพ รวมถึงวงเงินที่ให้กู้ต่ำ ทำให้ไม่สามารถนำไปลงทุนได้ 2) ปัญหาสังคม ได้แก่ ปัญหาการไม่ยอมรับในตัวของคนพิการในสังคม เจ้าหน้าที่ที่ทำงานด้านคนพิการ นายจ้างที่จ้างคนพิการ เข้าทำงาน รวมถึงระบบสาธารณสุข และสาธารณสุขโรค ระบบขนส่ง ที่ไม่เอื้อให้คนพิการได้ใช้เท่าใดนัก เช่น ไม่มีทางลาด ทางขึ้นสำหรับคนพิการที่ใช้รถโยก รถเข็น ไม่มีโทรศัพท์ สาธารณะสำหรับคนพิการ ไม่มีห้องน้ำ ลิฟท์สำหรับคนพิการ ไม่มีรถยนต์โดยสารสาธารณะเฉพาะคนพิการ รวมถึงไม่จัดรายงานการศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์ “รูปแบบ และแนวทางการส่งเสริมกลุ่มอาชีพ หรือสวัสดิการสำหรับคนพิการ” สถานที่ลงคะแนนเสียงไว้ในที่ที่คนพิการสามารถเข้าไปลงคะแนนเสียงได้ ตลอดจนคนพิการบางรายไม่สามารถทำบัตรประชาชนได้ ด้วยเหตุผลที่ว่าไม่สามารถขึ้นไปถ่ายรูปติดบัตรได้จึงไม่ต้องทำ 3) ปัญหา จิตใจ ได้แก่ ปัญหาในการปรับตัว ตั้งแต่การดำเนินชีวิตประจำวัน เพื่อน สังคม และระบบการทำงาน

อนงค์ คงถาวร (2540) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการฝึกทักษะทางอาชีพของบุคคลปัญญาอ่อน: กรณีศึกษางานเย็บถุงผ้า พบว่า ระดับ (IQ) ไม่จำเป็นต้องเป็นเกณฑ์ที่สำคัญในการตัดสินความสำเร็จในการศึกษาทักษะทางอาชีพเสมอไป ควรจะมีปัจจัยหลายด้านประกอบกัน การพัฒนาทักษะทางอาชีพให้บุคคลปัญญาอ่อน ปัจจัยที่สำคัญที่จะส่งผลต่อความสำเร็จประกอบด้วยปัจจัย 2 ประการ คือ ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกโดยปัจจัยภายในขึ้นอยู่กับระดับสติปัญญา (IQ) ความสนใจหรือความถนัดของบุคคลปัญญาอ่อน ส่วนปัจจัยภายนอกขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมภายในบ้าน ในสถานศึกษาหรือในสังคม ซึ่งปัจจัยภายนอกเหล่านี้สามารถเกิดได้จากการกระตุ้นของบิดา มารดา ญาติพี่น้อง ครูอาจารย์ รวมทั้งบุคคลอื่นๆ ในสังคม

สมคิด พรหมจ้อย และคณะ (2540) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การศึกษาการส่งเสริมอาชีพอิสระเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียนในโรงเรียน ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพ ปัญหาและความต้องการส่งเสริมอาชีพอิสระตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูที่ปรึกษาโครงการ พบว่า 1) สภาพ ปัญหา และความต้องการส่งเสริมอาชีพอิสระตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูที่ปรึกษาโครงการ พบว่า ปัจจุบันโรงเรียนยังดำเนินโครงการส่งเสริมอาชีพอิสระอยู่ ร้อยละ 94.2 กิจกรรมส่งเสริมอาชีพอิสระที่โรงเรียนส่วนมากทำได้แก่ การขายสินค้า ปลูกพืช เลี้ยงไก่ ผลิตขนมจำหน่าย และปลูกไม้ดอกไม้ประดับ ครูแนะแนวมีบทบาทระดับปานกลาง ปัญหาที่พบมากที่สุด คือ นักเรียนและครู ที่ปรึกษาโครงการไม่ค่อยมีเวลาดำเนินโครงการ ขาดความรู้เรื่องการจัดการ การตลาด และกระทบต่อการเรียนกิจกรรมส่งเสริมอาชีพที่โรงเรียนต้องการคือ ขายสินค้า และปลูกไม้ดอกไม้ประดับ ทางโรงเรียนมีความต้องการให้มีการฝึกอบรมครูด้านการจัดการ และการตลาด 2) สภาพปัญหาและความต้องการในการส่งเสริมอาชีพอิสระตามความคิดเห็นของนักเรียนที่เคยเข้าร่วมโครงการ กิจกรรมอาชีพอิสระที่ทำมากที่สุด คือ ขายอาหาร ขนม/น้ำหวาน ขายสินค้า และบริษัทจำลอง ร้อยละ 57.8 ประโยชน์ที่นักเรียนได้รับส่วนมากได้รับประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติจริง ร้อยละ 79.8 ผู้ปกครองสนับสนุน ร้อยละ 96.3 ผลการดำเนินงานประกอบอาชีพอิสระประสบความสำเร็จในระดับมากทำให้นักเรียนได้รับความรู้ ประสบการณ์ และมีรายได้ระหว่างเรียน ปัญหาที่นักเรียนพบมาก คือ ขาดงบประมาณร้อยละ 52.0 และการเตรียมการ ร้อยละ 42.83) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมอาชีพอิสระเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียน ผู้บริหารโรงเรียน และครูที่ปรึกษาโครงการเห็นว่าปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมอาชีพอิสระมากที่สุด คือ การสนับสนุนของผู้บริหาร รองลงมาคือ นโยบายของโรงเรียน และการสอนวิชาชีพของครูผู้สอน 4) แนวทางในการส่งเสริมอาชีพอิสระเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียน คือ สถานศึกษาควรจัดกิจกรรมส่งเสริมอาชีพอิสระที่หลากหลายให้ครูผู้สอนและครูแนะแนวควรช่วยเหลือให้คำปรึกษาและแนะนำแก่นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ ผู้ปกครองควรช่วยเหลือให้กำลังแก่นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ

2. งานวิจัยต่างประเทศ

Basham (2011) ได้ศึกษา เรื่อง บทบาทของการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำและการแนะแนวทางแก่นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เพื่อการตัดสินใจด้านอาชีพ โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาว่า การจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำและการแนะแนวทางแก่นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษา ว่ามีความสัมพันธ์และมีประโยชน์ต่อกระบวนการตัดสินใจด้านอาชีพของนักเรียนหรือไม่ โดยการสอบถามนักเรียน รวมถึงการสัมภาษณ์ครูแนะแนวด้านอาชีพในโรงเรียนด้วย กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนที่จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ไปแล้ว 2 ปี ผลการวิจัย พบว่า การจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ และการแนะแนวแก่นักเรียนมีความหลากหลายโดยธรรมชาติ และพบว่า นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ และนักเรียนที่จบการศึกษาไปแล้วมีความจำเป็นและความต้องการในการตัดสินใจ

ด้านอาชีพแตกต่างกัน และความต้องการให้ที่ปรึกษาด้านอาชีพช่วยเหลือในขณะที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมปลาย แตกต่างกัน นอกจากนี้ งานวิจัยได้เสนอแนะให้นักเรียนและผู้ปกครองควรเป็นส่วนหนึ่งในโปรแกรมการให้คำปรึกษาและต้องคำนึงถึงสภาพการณ์ของนักเรียนแต่ละคนเป็นสำคัญด้วย

ไดแอน บาวเดอร์ และคณะ (Browder et al., 2001) ที่ได้ศึกษาคุณสมบัติในการทำงานของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา พบว่า เนื้อหาที่สมควรสอนบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในการเตรียมการประกอบอาชีพ คือ ทักษะการตัดสินใจด้วยตนเอง ทักษะสังคมในการใช้ชีวิตประจำวัน เช่น การตรงต่อเวลา และการรู้จักค่าของเงิน ตลอดจนการมีวินัยในการทำงาน

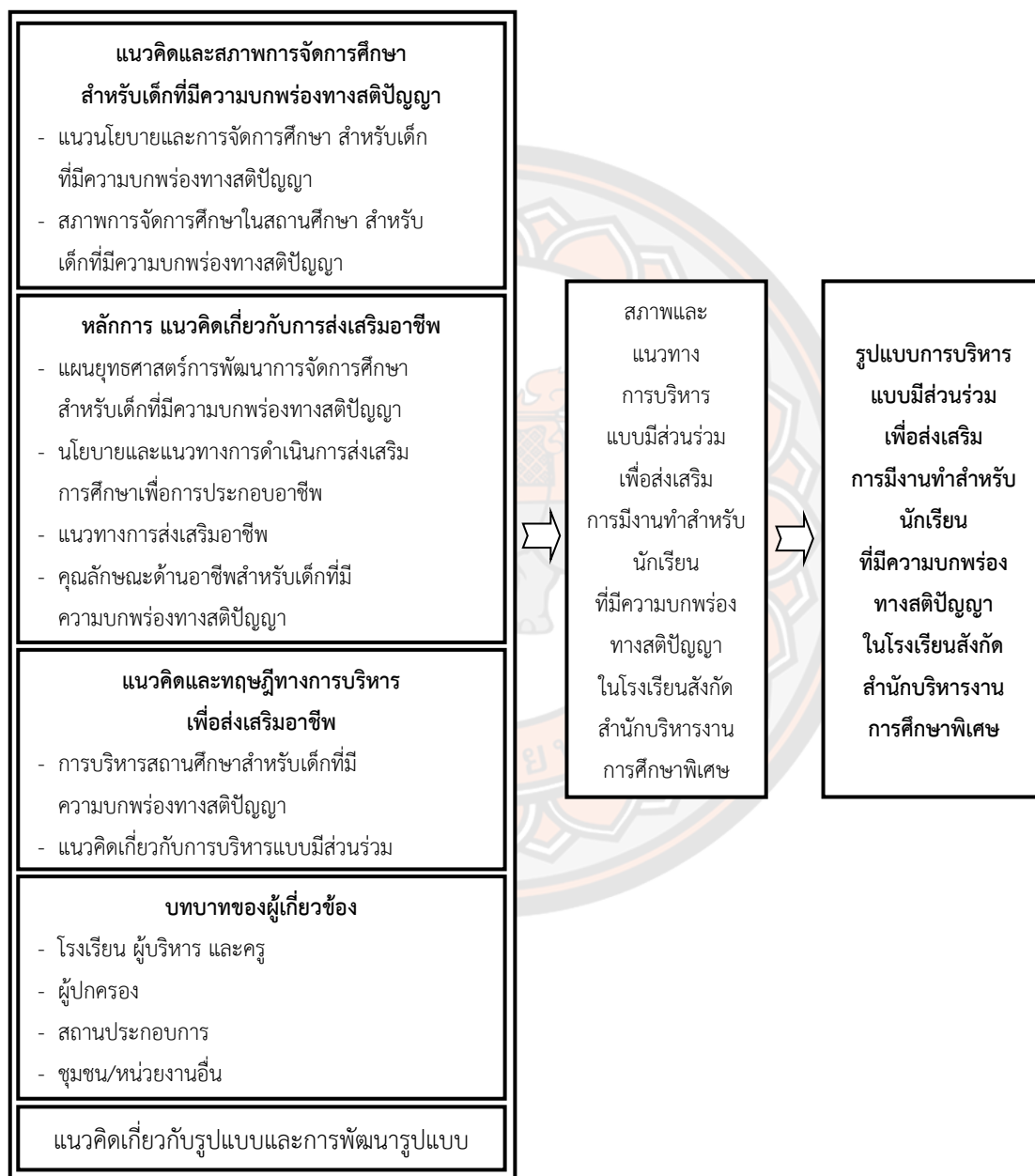
บริตติงแฮม (Brittingham, 1998) ได้สรุปลักษณะการมีส่วนร่วมของโรงเรียนและชุมชนที่ประสบผลสำเร็จ ดังนี้ ผู้ปกครองมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาและเป็นความคาดหวังที่สำคัญที่จะให้นักเรียนมีคุณภาพและพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่องมีคุณภาพ ครูจะต้องประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองเข้าใจในการจัดการเรียนการสอน และผู้ปกครองจะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างไร ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้ปกครองและชุมชนจะต้องตระหนัก การเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมด้านสังคม อารมณ์ และความเจริญก้าวหน้าของเด็กในด้านวิชาการของเด็ก การพัฒนาสภาวะของเด็ก เยาวชน และครอบครัวให้ดียิ่งขึ้น ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนจะบ่งชี้ถึงการมีส่วนร่วมและความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ชูทส์, โวเจลลาเบิร์ก, และรูโค (Schutz, Vogelberg, & Rucoh, 1980) ได้ศึกษางานวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ และการศึกษาที่เกี่ยวกับการฝึกอบรมบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา พบว่า ควรเน้นให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเข้าร่วมอยู่ในชุมชน และการศึกษาเหล่านี้เป็นการค้นหาวิธีการฝึกทักษะการสื่อความหมาย ทักษะการดูแลตนเอง ทักษะการจัดการเรื่องเงิน ทักษะการใช้โทรศัพท์ ทักษะการใช้เวลาว่าง และทักษะทางอาชีพ เนื่องจากทักษะเหล่านี้มีความจำเป็นสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

กู๊ด (Good, 1973) ได้วิจัย เรื่อง การศึกษาเพื่ออาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษาในนิวยอร์ก พบว่า การศึกษาเพื่องานอาชีพนั้นจะประกอบด้วย การแนะแนวและการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน เพื่อมุ่งหมายที่จะปรับปรุงผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา และการสร้างสรรค์ให้นักเรียนได้พัฒนาความคิดเกี่ยวกับอาชีพที่พึงปรารถนาในอนาคต หลักสูตรจะมีความสัมพันธ์กันกับการจัดการเรียนการสอน การแนะแนว และประสบการณ์ในการเรียนรู้เกี่ยวกับชีวิตจริงในสังคมและโลกแห่งการทำงาน และอาชีพ โดยจัดดำเนินการให้เกิดการบูรณาการระหว่างความคิดรวบยอดของการพัฒนาการศึกษาเพื่อชีวิต และอาชีพกับหลักสูตรในทุกระดับ และจัดดำเนินการผสมผสานกันอย่างเหมาะสมและสมดุลระหว่างการศึกษาด้านวิชาการและประสบการณ์ทางอาชีพ

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎี จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงได้กำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการมีงานทำของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ในโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ดังนี้

ภาพ 3 แสดงกรอบแนวคิดในการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมการมีงานทำของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ในโรงเรียน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เป็นการประยุกต์ระเบียบวิธีวิจัย การวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย รวม 3 ขั้นตอน ดังนี้

ภาพ 4 แสดงขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพ และแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริม

การมีงานทำสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ในการศึกษาสภาพ และแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ แบ่งออกเป็น 2 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1.1 การศึกษาสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

1. แหล่งข้อมูล

ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารงานวิชาการ ครูผู้สอนกลุ่มทักษะงานอาชีพ วิธีการได้มาโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 144 คน จากโรงเรียน 12 แห่งๆ ละ 12 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารงานวิชาการ จำนวน 1 คน ครูผู้สอนกลุ่มทักษะงานอาชีพ จำนวน 10 คน ดังรายชื่อ ดังนี้

1. โรงเรียนแพร์ปัญญานุกูล จังหวัดแพร์
2. โรงเรียนพิจิตรปัญญานุกูล จังหวัดพิจิตร
3. โรงเรียนพิษณุโลกปัญญานุกูล จังหวัดพิษณุโลก
4. โรงเรียนสุพรรณบุรีปัญญานุกูล จังหวัดสุพรรณบุรี
5. โรงเรียนลพบุรีปัญญานุกูล จังหวัดลพบุรี
6. โรงเรียนฉะเชิงเทราปัญญานุกูล จังหวัดฉะเชิงเทรา
7. โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี
8. โรงเรียนกาฬสินธุ์ปัญญานุกูล จังหวัดกาฬสินธุ์
9. โรงเรียนนครราชสีมาปัญญานุกูล จังหวัดนครราชสีมา
10. โรงเรียนสงขลาพัฒนาปัญญา จังหวัดสงขลา
11. โรงเรียนชุมพรปัญญานุกูล จังหวัดชุมพร
12. โรงเรียนภูเก็ตปัญญานุกูล จังหวัดภูเก็ต

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามการบริหารแบบมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 1 ฉบับ ได้แก่

ตอนที่ 1 ถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check list) จำนวน 3 ข้อ

ตอนที่ 2 ถามเกี่ยวกับการดำเนินงานการบริหารแบบมีส่วนร่วมส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) จำนวน 4 ด้าน 53 ข้อ

2.2 การสร้างเครื่องมือ มีขั้นตอน ดังนี้

2.2.1 นำแบบสอบถามการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อเสนอแนะเกี่ยวกับความตรงเชิงเนื้อหาและความชัดเจนของภาษา เพื่อให้แบบสอบถามครอบคลุม และเหมาะสมกับเนื้อหาการวิจัย

2.2.2 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและพิจารณาความเหมาะสมของเครื่องมือวิจัยเพื่อให้ข้อเสนอแนะประกอบด้วย

- 1) รองศาสตราจารย์ ดร.ประภุติ พูลพัฒน์ ที่ปรึกษาบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
- 2) ดร.วุฒิศักดิ์ เหล็กคำ ผู้อำนวยการสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
- 3) ดร.อรชร ปราจันทร์ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1
- 4) ดร.ประมวล พลอยกมลชุนท์ ผู้อำนวยการโรงเรียนสอนคนตาบอดภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่
- 5) ดร.นระงษ์ ชาวเพชร ผู้อำนวยการโรงเรียนโสตศึกษา จังหวัดปราจีนบุรี

2.2.3 นำผลการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ มาคำนวณหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา โดยการพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตามวิธีของ โรวินเนลลี และแฮมบิลตัน (อ้างถึงใน ศิริชัย กาญจนวาสี, 2552)

2.3 คัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่เหมาะสมและมีค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่า หรือเท่ากับ 0.50 ขึ้นไป ซึ่งผลการตรวจสอบ พบว่า แต่ละข้อคำถาม มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.6-1.0 (รายละเอียดแสดงในภาคภาคผนวก ค) จึงนำไปสร้างเป็นข้อคำถามตอนที่ 2 ได้จำนวน 53 ข้อ และนำไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่างกลุ่มอื่นที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 30 คน แล้วทำการวิเคราะห์ค่าความเที่ยง (Reliability) ด้วยค่า Cronbach's Alpha พบว่า มีค่าความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ 0.802 (รายละเอียดแสดงในภาคภาคผนวก ค) พร้อมปรับปรุงสำนวนภาษาที่ผู้เชี่ยวชาญแนะนำแล้วจัดทำเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

2.4 ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะและจัดทำแบบสอบถามการบริหารแบบมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ฉบับสมบูรณ์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ในการทำหนังสือถึงผู้อำนวยการโรงเรียนเพื่อขอเก็บข้อมูล

3.2 ส่งแบบสอบถามจำนวน 144 ฉบับ ได้กลับมา จำนวน 144 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย, ม.ป.ป, น. 183) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง มีการบริหารแบบมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง มีการบริหารแบบมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง มีการบริหารแบบมีส่วนร่วม อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง มีการบริหารแบบมีส่วนร่วม อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยต่ำกว่า 1.50 หมายถึง มีการบริหารแบบมีส่วนร่วม อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ขั้นที่ 1.2 การศึกษาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการบริหารเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ดังนี้

1. แหล่งข้อมูล

1.1 สถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice)

โรงเรียนที่เปิดทำการสอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ มีหลักเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้

1.1.1 โรงเรียนที่เปิดทำการสอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ

1.1.2 โรงเรียนที่อยู่ในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.1.3 มีการบริหารเพื่อส่งเสริมการมีงานทำสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่มีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) เป็นส่วนหนึ่งของรายวิชาตามโครงสร้างหลักสูตรทักษะอาชีพ และมีผลงานดีเด่นที่ประสบความสำเร็จ เป็นที่ประจักษ์ ได้รับรางวัลจากการส่งเสริมอาชีพของ

นักเรียนในระดับกลุ่มสถานศึกษา ระดับภาค หรือระดับชาติ เป็นที่ยอมรับของสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

วิธีการได้มาโดยให้สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เป็นผู้คัดเลือกโรงเรียนตามหลักเกณฑ์ข้างต้น และใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 5 แห่ง มีรายชื่อ ดังนี้

- 1) โรงเรียนฉะเชิงเทราปัญญานุกูล จังหวัดฉะเชิงเทรา มีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) กลุ่มอาชีพเกษตรกรรม
- 2) โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี มีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) กลุ่มอาชีพอุตสาหกรรม
- 3) โรงเรียนพิษณุโลกปัญญานุกูล จังหวัดพิษณุโลก มีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) กลุ่มอาชีพพาณิชยกรรมและบริการ
- 4) โรงเรียนแพร่ปัญญานุกูล จังหวัดแพร่ มีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) กลุ่มอาชีพคหกรรม
- 5) โรงเรียนภูเก็ตปัญญานุกูล จังหวัดภูเก็ต มีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) กลุ่มอาชีพความคิดสร้างสรรค์

1.2 ผู้ทรงคุณวุฒิ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการบริหารและการจัดการศึกษาอาชีพสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 3 คน ที่มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ และอดีตผู้บริหารสถานศึกษา ดังนี้

- 1.2.1 ดร.วุฒิศักดิ์ เหล็กคำ ผู้อำนวยการสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
- 1.2.2 นายชูศักดิ์ ชูมาลัยวงศ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อดีตผู้อำนวยการโรงเรียนพิจิตรปัญญานุกูล
- 1.2.3 นายไพฑูรย์ ศรีทอง ข้าราชการบำนาญ อดีตผู้อำนวยการโรงเรียนฉะเชิงเทราปัญญานุกูล

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 สำหรับสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structure Interview) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยมีวิธีการสร้าง ดังต่อไปนี้

2.1.1 ศึกษาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการมีงานทำสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ แนวคิดและทฤษฎีทางการบริหารสถานศึกษา เพื่อกำหนดประเด็นในการสัมภาษณ์

2.2.2 สร้างประเด็นคำถามเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานของสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) และประเด็นคำถามของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการบริหารและการจัดการศึกษาอาชีพสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างมีประเด็นคำถามเกี่ยวกับแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการมีงานทำสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ตามกรอบแนวคิดทฤษฎีทางการบริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) ด้านการบริหารเชิงกลยุทธ์ 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการบริหาร 3) ด้านการทำงานเป็นทีม และ 4) ด้านการกระจายอำนาจในการบริหาร

2.2.3 นำร่างแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานของสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดีในการบริหารแบบมีส่วนร่วมจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการมีงานทำสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์

2.2.4 นำข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษามาปรับปรุง แก้ไขแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษา ฉบับสมบูรณ์

2.2 สำหรับผู้ทรงคุณวุฒิ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการมีงานทำสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structure Interview) โดยมีวิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

2.2.1 ศึกษาแนวทางการดำเนินงานการบริหารแบบมีส่วนร่วมจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการมีงานทำสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ แนวคิดและทฤษฎีทางการบริหารสถานศึกษา เพื่อกำหนดประเด็นในการสัมภาษณ์

2.2.2 สร้างประเด็นคำถามเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานของสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) และประเด็นคำถามของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการบริหารและการจัดการศึกษาอาชีพสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างมีประเด็นคำถามเกี่ยวกับแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ตามกรอบแนวคิดทฤษฎีทางการบริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) ด้านการบริหาร

เชิงกลยุทธ์ 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการบริหาร 3) ด้านการทำงานเป็นทีม และ 4) ด้านการกระจายอำนาจในการบริหาร

2.2.3 นำร่างแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานของสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดีในการบริหารแบบมีส่วนร่วมจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการมีงานทำสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์

2.2.4 นำข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษามาปรับปรุง แก้ไขแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษา ฉบับสมบูรณ์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 สำหรับสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice)

3.1.1 ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ในการทำหนังสือถึงโรงเรียนเพื่อขอศึกษาดูงานโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ

3.1.2 ผู้วิจัยประสานโรงเรียนเพื่อนัดหมาย วัน เวลา และสถานที่ในการศึกษาดูงาน

3.1.3 ผู้วิจัยศึกษาดูงานแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

3.2 สำหรับผู้ทรงคุณวุฒิ

3.2.1 ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ในการทำหนังสือถึงผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อขอเข้าสัมภาษณ์

3.2.2 ผู้วิจัยประสานผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อนัดหมาย วัน เวลา และสถานที่ในการสัมภาษณ์ โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือน สิงหาคม พ.ศ. 2563

3.2.3 ผู้วิจัยเข้าสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิตามวัน เวลา และสถานที่ ที่นัดหมายตามแบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อศึกษาแนวทางในการบริหารแบบมีส่วนร่วมจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการมีงานทำสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา(Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

แบ่งเป็น 2 ชั้น ดังนี้

ชั้นที่ 2.1 การยกร่างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับ นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

1. แหล่งข้อมูล

ได้จากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 ได้แก่ การศึกษาสภาพ และแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) และการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย แบบบันทึก ตารางวิเคราะห์เนื้อหา วัตถุประสงค์การวิจัยและกรอบแนวคิดในการวิจัย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการศึกษาสภาพ และแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมอาชีพของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) และการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ มาวิเคราะห์ สังเคราะห์และยกร่างรูปแบบการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมอาชีพของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

3.2 ผู้วิจัยนำร่างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมอาชีพของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อรับข้อเสนอแนะและดำเนินการปรับปรุงแก้ไขต่อไป

ชั้นที่ 2.2 การตรวจสอบร่างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

การวิจัยครั้งนี้ตรวจสอบร่างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยใช้วิธีการประชุมสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1. แหล่งข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาในการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 9 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) มีรายละเอียด ดังนี้

1.1 กลุ่มที่ 1 เป็นผู้สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์หรือสาขาอื่นที่เกี่ยวข้อง จำนวน 3 คน ได้แก่

1.1.1 รองศาสตราจารย์ ดร.ประภฤติ พูลพัฒน์ ที่ปรึกษาบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

1.1.2 รองศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ ประจันบาน คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

1.1.3 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกยูร วงศ์ก้อม หัวหน้าศูนย์การศึกษาศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

1.2 กลุ่มที่ 2 เป็นหรือเคยเป็นผู้บริหารของหน่วยงานที่กำกับดูแลนโยบายการศึกษา และมีบทบาทในการส่งเสริมสนับสนุนการส่งเสริมอาชีพของนักเรียน จำนวน 3 คน ได้แก่

1.2.1 ดร.อำนาจ วิชยานุวัติ เลขาธิการสภาการศึกษา

1.2.2 ดร.พะโยม ชิณวงศ์ ที่ปรึกษาสำนักงานรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ

1.2.3 ดร.วุฒิสักดิ์ เหล็กคำ ที่ปรึกษารัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

1.3 กลุ่มที่ 3 เป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความรู้และประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน ได้แก่

1.3.1 ดร.สุจินต์ สว่างศรี อดีต ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ โรงเรียนลพบุรีปัญญานุกูล

1.3.2 นายประจวบ ลังกาวงศ์ อดีต ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ โรงเรียนโสตศึกษา จังหวัดเพชรบูรณ์

1.3.3 นายอรุณ ชุมทอง ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ โรงเรียนระยองปัญญานุกูล

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

2.1 โครงร่างวิทยานิพนธ์

2.2 เอกสารการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ ผลของการศึกษาสภาพ แนวทาง และ การศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ และร่างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

2.3 ประเด็นในการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ ภาพรวมของร่างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ องค์ประกอบและแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วม ที่มีความเหมาะสม และปัจจัยความสำเร็จโดยมีวิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

2.3.1 วิเคราะห์ สังเคราะห์ องค์ประกอบและแนวทางของร่างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เพื่อกำหนดประเด็นในการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ

2.3.2 กำหนดประเด็นในการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมและการใช้ภาษา

2.3.3 นำข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษามาปรับปรุงแก้ไขประเด็นในการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ เพื่อนำไปใช้ในการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ ต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ในการทำหนังสือถึงผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อขอเชิญเข้าร่วมสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ

3.2 ผู้วิจัยส่งหนังสือขอเชิญเข้าร่วมสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ ถึงผู้ทรงคุณวุฒิทางไปรษณีย์ โดยแนบ

3.2.1 โครงร่างวิทยานิพนธ์ฉบับย่อ

3.2.2 ร่างรูปแบบการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ และ

3.2.3 ประเด็นการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ

3.3 ผู้วิจัยประสานผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อแจ้งและยืนยันการเข้าร่วมสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญอีกครั้งทางโทรศัพท์

3.4 ดำเนินการสัมมนาอิงกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ วันที่ 28 ตุลาคม 2563 เวลา 10.30-12.30 น. ณ ห้องประชุมสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยนำข้อเสนอแนะต่างๆ ของผู้ทรงคุณวุฒิมาพิจารณาฉันทามติ (Consensus) และปรับปรุง แก้ไขร่างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

การประเมินในขั้นตอนนี้เป็นการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็น ผู้บริหารโรงเรียน รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ ครูผู้สอนงานอาชีพ นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 323 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย 1) รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมการมีงานทำสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ 2) แบบประเมินเพื่อประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยมีวิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

2.1 ผู้วิจัยนำรายละเอียดของรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ มากำหนดเป็นประเด็นคำถาม

2.2 ผู้วิจัยสร้างแบบประเมินเพื่อประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ และความคิดเห็นเพิ่มเติม มีลักษณะเป็นแบบประเมินปลายเปิด

2.3 ผู้วิจัยนำร่างแบบประเมินเพื่อประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนในโรงเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมและการใช้ภาษา

2.4 นำข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษามาปรับปรุงแก้ไขและจัดทำแบบประเมินเพื่อประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ฉบับสมบูรณ์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ในการทำหนังสือถึงกลุ่มผู้ให้ข้อมูลกับแบบประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

3.2 ผู้วิจัยส่งหนังสือจากคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ไปยังกลุ่มผู้ให้ข้อมูลพร้อมแบบประเมินออนไลน์ ได้รับกลับคืนมา จำนวน 323 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

3.3 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของแบบประเมินที่ได้รับกลับคืนมา

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินเพื่อประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ในการนำรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษไปใช้ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ (เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย, ม.ป.ป., น. 183) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ มีความเป็นไปได้/ความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ มีความเป็นไปได้/ความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ มีความเป็นไปได้/ความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ มีความเป็นไปได้/ความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ มีความเป็นไปได้/ความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับน้อยที่สุด

เกณฑ์การตัดสินความเป็นไปได้/ความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยพิจารณาจากค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าไม่เกิน 1.00 ถือว่าผ่านการประเมิน

ความคิดเห็นเพิ่มเติม ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

บทที่ 4 ผลการวิจัย

การนำเสนอผลการวิจัย เรื่อง รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ผู้วิจัยนำเสนอตามขั้นตอนการดำเนินการวิจัยเป็น 3 ตอน ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพ และแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
 2. ผลการสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
 3. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
- รายละเอียดของผลการวิจัยในแต่ละตอน มีรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพ และแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ผลการศึกษาสภาพ และแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ผู้วิจัยนำเสนอ โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน มีรายละเอียดผลการวิจัยในแต่ละตอน ดังนี้

ตอนที่ 1.1 ผลการศึกษาสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

จากการตอบแบบสอบถามของผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารงานวิชาการ ครูผู้สอนกลุ่มทักษะงานอาชีพ ในโรงเรียนที่สอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สรุปได้ดังนี้

ตาราง 11 แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
- ชาย	57	39.60
- หญิง	87	60.40
รวม	144	100
2. ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง		
- ผู้อำนวยการโรงเรียน	12	8.30
- รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ	12	8.30
- ครู ผู้สอนงานอาชีพ	120	83.40
รวม	144	100
3. รับผิดชอบสอนงานอาชีพ (เฉพาะครูผู้สอน)		
- กลุ่มอาชีพเกษตรกรรม	24	20
- กลุ่มอาชีพอุตสาหกรรม	24	20
- กลุ่มอาชีพความคิดสร้างสรรค์	24	20
- กลุ่มอาชีพคหกรรม	24	20
- กลุ่มอาชีพพาณิชย์และบริการ	24	20
รวม	120	100

จากตาราง 11 แสดงให้เห็นว่า สถานภาพโดยทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 60.40 เพศชาย คิดเป็นร้อยละ 39.60 โดยผู้ตอบแบบสอบถามปัจจุบันดำรงตำแหน่ง ผู้อำนวยการ และรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ กลุ่มละร้อยละ 8.30 ครูผู้สอนงานอาชีพ ร้อยละ 83.40 รับผิดชอบสอนงานอาชีพ กลุ่มเกษตรกรรม กลุ่มอาชีพอุตสาหกรรม กลุ่มอาชีพความคิดสร้างสรรค์ กลุ่มอาชีพคหกรรม และกลุ่มอาชีพพาณิชย์และบริการ กลุ่มละร้อยละ 20.00

ตาราง 12 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านองค์ประกอบการบริหาร
เกี่ยวกับระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมส่งเสริมการปฏิบัติงาน สำหรับนักเรียน
ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ที่	รายการ	n = 144		ความหมาย
		\bar{X}	S.D.	
1	ด้านการบริหารเชิงกลยุทธ์	4.35	0.45	มาก
2	ด้านการมีส่วนร่วมในการบริหาร	4.21	0.55	มาก
3	ด้านการทำงานเป็นทีม	4.31	0.43	มาก
4	ด้านการกระจายอำนาจในการบริหาร	4.36	0.50	มาก
	รวม	4.31	0.43	มาก

จากตาราง 12 แสดงให้เห็นว่า ระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมส่งเสริมการปฏิบัติงานสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ด้านองค์ประกอบการบริหาร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.31$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านการกระจายอำนาจ มีผลการประเมินสูงสุด ($\bar{X} = 4.36$) รองลงมา คือ ด้านการบริหารเชิงกลยุทธ์ ($\bar{X} = 4.35$) ส่วนรายการที่มีผลการประเมินต่ำสุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการบริหาร ($\bar{X} = 4.21$)

ตาราง 13 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านขั้นตอนในการบริหาร

เชิงกลยุทธ์ เกี่ยวกับระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมส่งเสริมการปฏิบัติงาน สำหรับ
นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ที่	รายการ	n = 144		ความหมาย
		\bar{X}	S.D.	
1	ขั้นวางแผน	4.34	0.56	มาก
2	ขั้นดำเนินงาน	4.37	0.46	มาก
3	ขั้นประเมินผลและปรับปรุง	4.34	0.51	มาก
	รวม	4.35	0.45	มาก

จากตาราง 13 แสดงให้เห็นว่า ระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมส่งเสริมการปฏิบัติงาน สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ด้านขั้นตอนในการบริหารเชิงกลยุทธ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.35$) เมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า รายการขั้นดำเนินการมีผลการประเมินสูงสุด ($\bar{X} = 4.37$) รองลงมา คือ รายการขั้นประเมินผลและปรับปรุง ($\bar{X} = 4.34$) ส่วนรายการที่มีผลการประเมินต่ำสุด คือ รายการขั้นวางแผน ($\bar{X} = 4.32$)

ตาราง 14 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านการบริหารเชิงกลยุทธ์
เกี่ยวกับระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามรายการการส่งเสริมการปฏิบัติงาน สำหรับ
นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ที่	รายการ	n = 144		ความหมาย
		\bar{X}	S.D.	
ขั้นวางแผน				
1	มีการวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการ ในการจัดการศึกษา เพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงาน	4.34	0.60	มาก
2	มีการวิเคราะห์นโยบาย และกระบวนการบริหารจัดการ	4.29	0.68	มาก
3	มีส่วนร่วมกำหนดเป้าหมาย นโยบาย กระบวนการบริหารจัดการ ด้านการส่งเสริมการปฏิบัติงานที่จะทำให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์	4.41	0.62	มาก
4	มีการรับฟังข้อเสนอแนะเพื่อนำมาปรับปรุงนโยบาย หลักสูตร โครงสร้าง เพื่อนำมาปรับปรุงระบบการนิเทศ ติดตามและ กระบวนการบริหารจัดการ	4.33	0.60	มาก
5	มีการกำหนดวัตถุประสงค์ของนโยบาย กระบวนการบริหารจัดการ หลักสูตร โครงสร้างการกำหนดสาระวิชางานอาชีพ	4.34	0.65	มาก
ขั้นดำเนินงาน				
6	การสร้างความเข้าใจให้กับบุคลากรในการดำเนินการการศึกษา เพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงาน	4.33	0.64	มาก
7	มีการนำหลักสูตร โครงสร้าง การกำหนดสาระวิชางานอาชีพ ไปปฏิบัติ	4.45	0.58	มาก
8	มีการนำนโยบาย และกระบวนการบริหารจัดการ ไปปฏิบัติ	4.37	0.59	มาก

ที่	รายการ	n = 144		ความหมาย
		\bar{X}	S.D.	
9	มีการนำผลของการร่วมคิดที่ได้ตกผลึกไปสู่การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ไปสู่ความร่วมมือกับสถานประกอบการ และการส่งต่อ	4.35	0.61	มาก
10	มีการพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือสถานประกอบการ	4.37	0.59	มาก
ชั้นประเมินผลและปรับปรุง				
11	มีการใช้การวัดผลและข้อมูลที่ต้องเป็นแนวทางในการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล การจัดกิจกรรม	4.34	0.56	มาก
12	ทุกกลุ่มงานมีส่วนร่วมในการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล การปฏิบัติงาน	4.30	0.66	มาก
13	มีการกำกับติดตามและประเมินผล ด้านการจัดการเรียนการสอน	4.44	0.59	มาก
14	มีการกำกับติดตามและประเมินผล ด้านการวัด ประเมินผล และการนิเทศ ติดตามการจัดกิจกรรม	4.35	0.62	มาก
15	มีการหาแนวทางปรับปรุงหรือเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และสถานประกอบการ	4.30	0.59	มาก
รวม		4.35	0.45	มาก

จากตาราง 14 แสดงให้เห็นว่า ระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ด้านการบริหารเชิงกลยุทธ์ ในภาพรวมด้านการบริหารเชิงกลยุทธ์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.35$) เมื่อพิจารณาเป็นรายการพบว่า รายการการนำหลักสูตร โครงสร้าง การกำหนดสาระวิชางานอาชีพ ไปปฏิบัติ มีผลการประเมินสูงสุด ($\bar{X} = 4.45$) รองลงมา คือ การกำกับติดตามและประเมินผล ด้านการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.44$) ส่วนรายการที่มีผลการประเมินต่ำสุด คือ รายการการรับฟังข้อเสนอแนะเพื่อนำมาปรับปรุงนโยบาย หลักสูตร โครงสร้าง เพื่อนำมาปรับปรุงระบบการนิเทศ ติดตามและกระบวนการบริหารจัดการ ($\bar{X} = 4.29$)

ตาราง 15 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านขั้นตอนการมีส่วนร่วม
ในการบริหาร เกี่ยวกับระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมส่งเสริมการปฏิบัติงาน สำหรับ
นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ที่	รายการ	n = 144		ความหมาย
		\bar{X}	S.D.	
1	ขั้นวางแผน	4.29	0.50	มาก
2	ขั้นดำเนินการ	4.19	0.60	มาก
3	ขั้นประเมินผลและปรับปรุง	4.15	0.63	มาก
	รวม	4.21	0.55	มาก

จากตาราง 15 แสดงให้เห็นว่า ระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมส่งเสริมการปฏิบัติงาน สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ด้านขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการบริหาร ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$) เมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า รายการขั้นวางแผน มีผลการประเมินสูงสุด ($\bar{X} = 4.29$) รองลงมา คือ รายการขั้นประเมินและปรับปรุง ($\bar{X} = 4.21$) ส่วนรายการที่มีผลการประเมินต่ำสุด คือ รายการขั้นดำเนินการ ($\bar{X} = 4.19$)

ตาราง 16 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านการมีส่วนร่วม
ในการบริหาร เกี่ยวกับระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามรายการการส่งเสริม
การปฏิบัติงาน สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงาน
การศึกษาพิเศษ

ที่	รายการ	n = 144		ความหมาย
		\bar{X}	S.D.	
ขั้นวางแผน				
1	มีการวางแผนร่วมกันในการพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพ ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และสถานประกอบการ	4.27	0.62	มาก
2	มีการรวบรวมข้อมูลพื้นฐานในการบริหารหลักสูตร โครงสร้าง การกำหนดสาระวิชางานอาชีพ	4.33	0.61	มาก
3	มีการจัดทำแผนพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และสถานประกอบการ	4.32	0.61	มาก

ที่	รายการ	n = 144		ความหมาย
		\bar{X}	S.D.	
4	มีการสร้างความตระหนักในเรื่องการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ในกระบวนการความร่วมมือกับสถานประกอบการและการส่งต่อ	4.35	0.57	มาก
5	มีส่วนร่วมให้ความรู้ในเรื่องการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในกระบวนการความร่วมมือกับสถานประกอบการ และการส่งต่อ	4.28	0.65	มาก
6	มีส่วนร่วมตัดสินใจในเรื่องการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในกระบวนการความร่วมมือกับสถานประกอบการ และการส่งต่อ	4.28	0.59	มาก
7	มีการเลือกวิธีการที่ควรปฏิบัติในการนิเทศ ติดตาม ในการวัด และประเมินผล การจัดกิจกรรม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมาย	4.24	0.65	มาก
8	มีส่วนเกี่ยวข้องในทุกกระบวนการของการดำเนินกิจกรรม เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ในกระบวนการความร่วมมือกับสถานประกอบการ และการส่งต่อ	4.22	0.64	มาก
ชั้นดำเนินงาน				
9	มีส่วนร่วมระดมทรัพยากรในเรื่องการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ในกระบวนการความร่วมมือกับสถานประกอบการ และการส่งต่อ	4.19	0.65	มาก
10	มีส่วนร่วมสนับสนุนด้านทรัพยากรในเรื่องการจัดการเรียน การสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญา ท้องถิ่น ในกระบวนการความร่วมมือกับสถานประกอบการ และการส่งต่อ	4.21	0.65	มาก
11	มีการเข้าร่วมกิจกรรม และการอภิปรายต่างๆ ในเรื่อง การจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพที่ เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ในกระบวนการความร่วมมือ กับสถานประกอบการ และการส่งต่อ	4.17	0.71	มาก

ที่	รายการ	n = 144		ความหมาย
		\bar{X}	S.D.	
12	มีส่วนร่วมในการติดต่อสื่อสาร และประสานงานเกี่ยวกับนโยบาย/กระบวนการบริหารจัดการ	4.18	0.70	มาก
ชั้นประเมินผลและปรับปรุง				
13	มีส่วนร่วมในการควบคุมและตรวจสอบการพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และสถานประกอบการ	4.19	0.69	มาก
14	มีส่วนร่วมในการประเมินผลกระทบ เพื่อปรับปรุง เปลี่ยนแปลง และแก้ไข ในเรื่องการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ในกระบวนการความร่วมมือกับสถานประกอบการ และการส่งต่อ	4.15	0.74	มาก
15	มีส่วนร่วมในการนิเทศ ติดตาม สรุปลงผล รายงานผล และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลสำเร็จ ในเรื่องการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ในกระบวนการความร่วมมือกับสถานประกอบการ และการส่งต่อ	4.17	0.67	มาก
16	มีส่วนร่วมในการปรับปรุงและพัฒนาแผนงานเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องของการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ในกระบวนการความร่วมมือกับสถานประกอบการ และการส่งต่อ	4.16	0.72	มาก
17	มีส่วนร่วมในผลประโยชน์หรือผลตอบแทนที่เกิดจากการดำเนินงานทางเศรษฐกิจ หรือทางจิตวิทยา ของการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ในกระบวนการความร่วมมือกับสถานประกอบการ และการส่งต่อ	4.13	0.72	มาก
รวม		4.21	0.55	มาก

จากตาราง 16 แสดงให้เห็นว่า ระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ด้านการมีส่วนร่วมในการบริหาร ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$) เมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า รายการมีส่วนร่วมในการควบคุมและตรวจสอบการพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และสถานประกอบการ มีผลการประเมินสูงสุด ($\bar{X} = 4.47$) รองลงมา คือ รายการการสร้างตระหนักรู้ในเรื่อง

การจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ในกระบวนการความร่วมมือกับสถานประกอบการ และการส่งต่อ ($\bar{x} = 4.35$) ส่วนรายการที่มีผลการประเมินต่ำสุด คือ รายการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์หรือผลตอบแทนที่เกิดจากการดำเนินงานทางเศรษฐกิจ หรือทางจิตวิทยาของการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ในกระบวนการความร่วมมือกับสถานประกอบการ และการส่งต่อ ($\bar{x} = 4.13$)

**ตาราง 17 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านขั้นตอนการทำงานเป็นทีม
เกี่ยวกับระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามรายการการส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับ
นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ**

ที่	รายการ	n = 144		ความหมาย
		\bar{x}	S.D.	
1	บรรยากาศการทำงานเชิงบวก	4.32	0.50	มาก
2	การติดต่อสื่อสาร	4.28	0.52	มาก
3	การสร้างความไว้วางใจ	4.31	0.47	มาก
4	ความผูกพันและรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน	4.32	0.50	มาก
5	การทำงานที่หลากหลาย	4.31	0.50	มาก
	รวม	4.31	0.43	มาก

จากตาราง 17 แสดงให้เห็นว่า ระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ด้านขั้นตอนการทำงานเป็นทีม ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.31$) เมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า รายการบรรยากาศการทำงานเชิงบวก และความผูกพันและรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน มีผลการประเมินสูงสุด ($\bar{x} = 4.32$) รองลงมา คือ รายการการสร้างความไว้วางใจ และการทำงานที่หลากหลาย ($\bar{x} = 4.31$) ส่วนรายการที่มีผลการประเมินต่ำสุด คือ รายการการติดต่อสื่อสาร ($\bar{x} = 4.28$)

ตาราง 18 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านการทำงานเป็นทีม
เกี่ยวกับระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมส่งเสริมการปฏิบัติงาน สำหรับนักเรียน
ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ที่	รายการ	n = 144		ความหมาย
		\bar{X}	S.D.	
บรรยากาศการทำงานเชิงบวก				
1	บุคลากรของสถานศึกษา และสถานประกอบการ ร่วมกัน กำหนดวิธีการปฏิบัติงานที่เรียบง่ายไม่เป็นทางการในการพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพ	4.33	0.57	มาก
2	บุคลากรในสถานศึกษา และสถานประกอบการ สร้างความตระหนัก และร่วมมือพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพ และการส่งต่อ	4.32	0.55	มาก
3	มีการตัดสินใจที่ทำให้ทุกคนพอใจ ของความร่วมมือกับสถานประกอบการ และการส่งต่อ	4.31	0.57	มาก
การติดต่อสื่อสาร				
4	มีการแลกเปลี่ยนข่าวสาร ความรู้สึกนึกคิด หรือทัศนคติด้วยความเต็มใจและพร้อมที่จะช่วยเหลือ พึ่งพาอาศัยกัน ในการนิเทศ ติดตาม	4.25	0.61	มาก
5	มีการส่งวนคำวิพากษ์วิจารณ์ และความคิดเห็น ที่ต่างจากคนอื่น จนกว่าจะมีการนำเสนอข้อมูลทั้งหมดแล้ว เกี่ยวกับนโยบาย และกระบวนการบริหารจัดการ	4.22	0.70	มาก
6	รับฟังเหตุผลและยอมรับที่จะปฏิบัติตามความเห็นพ้องกันของทีมงานในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน การนิเทศ การร่วมมือกับสถานประกอบการ และการส่งต่อผู้เรียนด้านอาชีพ	4.37	0.58	มาก
การสร้างควมไว้วางใจ				
7	มีการแสดงความคิดเห็นอย่างเปิดเผย ตรงไปตรงมา เมื่อการนิเทศติดตาม	4.30	0.54	มาก
8	ผู้ปฏิบัติงานมีอิสระในการตัดสินใจโดยปราศจากการควบคุม และรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เมื่อการนิเทศ ติดตาม	4.29	0.59	มาก
9	มีการมอบอำนาจการตัดสินใจบางอย่างให้ผู้ปฏิบัติงาน โดยมีความเชื่อมั่น เชื่อถือ มั่นใจในความสามารถของผู้ร่วมงาน เมื่อการนิเทศ ติดตาม	4.33	0.50	มาก

ที่	รายการ	n = 144		ความหมาย
		\bar{X}	S.D.	
ความผูกพันและรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน				
10	สถานศึกษาและสถานประกอบการ ปฏิบัติงานร่วมกันในการพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพและการส่งต่อ อย่างเป็นกันเองแบบกัลยาณมิตร	4.35	0.53	มาก
11	มีการยอมรับนโยบาย เป้าหมาย และพร้อมที่จะช่วยเหลือสนับสนุน ส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้ปฏิบัติงานเพิ่มพูนความรู้ความสามารถด้านการพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และสถานประกอบการอยู่เสมอ	4.29	0.57	มาก
12	ทุกคนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และร่วมรับรู้เป้าหมายในการทุ่มเทความรู้ ความสามารถเพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และสถานประกอบการ	4.31	0.60	มาก
การทำงานที่หลากหลาย				
13	มีรูปแบบการทำงานเพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และสถานประกอบการ ที่หลากหลาย	4.28	0.58	มาก
14	มีวิธีการวิเคราะห์ความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างเป็นระบบ โดยมีความยืดหยุ่นและเปิดกว้างรับฟังความคิดเห็นด้านนโยบาย และกระบวนการบริหารจัดการทุกประเด็น	4.28	0.58	มาก
15	มีการยอมรับจุดต่างและแสดงจุดร่วมด้านนโยบาย และกระบวนการบริหารจัดการ	4.38	0.58	มาก
รวม		4.31	0.43	มาก

จากตาราง 18 แสดงให้เห็นว่า ระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ด้านการทำงานเป็นทีม ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.31$) เมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า รายการการยอมรับจุดต่าง และแสดงจุดร่วมด้านนโยบาย และกระบวนการบริหารจัดการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.38$) รองลงมา คือ รายการรับฟังเหตุผลและยอมรับที่จะปฏิบัติตามความเห็นพ้องกันของทีมงานในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน การนิเทศ การร่วมมือกับสถานประกอบการ และการส่งต่อผู้เรียนด้านอาชีพ ($\bar{X} = 4.37$) ส่วนรายการที่มีผลการประเมินต่ำสุด คือ รายการการแลกเปลี่ยนข่าวสาร ความรู้สึกนึกคิด หรือทัศนคติ ด้วยความเต็มใจและพร้อมที่จะการสงวนคำวิพากษ์วิจารณ์ และความคิดเห็นที่ต่างจากคนอื่น จนกว่าจะมีการนำเสนอข้อมูลทั้งหมดแล้ว เกี่ยวกับนโยบาย และกระบวนการบริหารจัดการ ($\bar{X} = 4.22$)

ตาราง 19 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านขั้นตอนการกระจายอำนาจ
ในการบริหาร เกี่ยวกับระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมส่งเสริมการมืองานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงาน
การศึกษาพิเศษ

ที่	รายการ	n = 144		ความหมาย
		\bar{X}	S.D.	
1	การกระจายอำนาจ	4.36	0.50	มาก
2	ความเป็นอิสระ	4.35	0.63	มาก
3	ความรับผิดชอบ	4.44	0.58	มาก
4	ความเป็นประชาธิปไตย	4.31	0.59	มาก
	รวม	4.36	0.50	มาก

จากตาราง 19 แสดงให้เห็นว่า ระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมส่งเสริมการมืองานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ด้านขั้นตอนการกระจายอำนาจในการบริหาร ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$) เมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า รายการความรับผิดชอบ มีผลการประเมินสูงสุด ($\bar{X} = 4.44$) รองลงมา คือ รายการการกระจายอำนาจ ($\bar{X} = 4.36$) ส่วนรายการที่มีผลการประเมินต่ำสุดคือ รายการความเป็นประชาธิปไตย ($\bar{X} = 4.31$)

ตาราง 20 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านการกระจายอำนาจ
ในการบริหาร เกี่ยวกับระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมส่งเสริมการมืองานทำ สำหรับ
นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ที่	รายการ	n = 144		ความหมาย
		\bar{X}	S.D.	
การกระจายอำนาจ				
1	มีการมอบหมายงานที่ชัดเจนเกี่ยวกับรายละเอียดงาน การดำเนินนโยบาย และกระบวนการบริหารจัดการจัดทำหลักสูตร โครงสร้าง การกำหนดสาระวิชางานอาชีพ	4.44	0.58	มาก
2	มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบให้กับบุคลากร ครอบคลุมทุกพันธกิจที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการมืองานทำ ของนักเรียน	4.29	0.57	มาก

ที่	รายการ	n = 144		ความหมาย
		\bar{X}	S.D.	
3	มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม ตลอดถึงการประเมินผล ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ในกระบวนการความร่วมมือกับสถานประกอบการ และการส่งต่อ	4.35	0.60	มาก
ความเป็นอิสระ				
4	มีอิสระในการเลือกวิธีการ และเลือกผู้ร่วมงาน ในด้านจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ในกระบวนการความร่วมมือกับสถานประกอบการ และการส่งต่อ	4.35	0.63	มาก
ความรับผิดชอบ				
5	ตระหนักและมีความรับผิดชอบต่อผลการดำเนินงาน การจัดการเรียนการสอน และการร่วมมือกับสถานประกอบการ เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพ	4.44	0.58	มาก
ความเป็นประชาธิปไตย				
6	ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในการพัฒนาอาชีพให้กับผู้เรียนและการส่งต่อ	4.31	0.60	มาก
รวม		4.36	0.50	มาก

จากตาราง 20 แสดงให้เห็นว่า ระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมส่งเสริมการปฏิบัติงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ด้านการกระจายอำนาจในการบริหาร ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$) เมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า รายการการมอบหมายงานที่ชัดเจนเกี่ยวกับรายละเอียดงาน การดำเนินนโยบาย และกระบวนการบริหารจัดการจัดทำหลักสูตร โครงสร้าง การกำหนดสาระวิชางานอาชีพ และรายการตระหนักและมีความรับผิดชอบต่อผลการดำเนินงาน การจัดการเรียนการสอน และการร่วมมือกับสถานประกอบการ เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพ มีผลการประเมินสูงสุด ($\bar{X} = 4.44$) รองลงมา คือ รายการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมตลอดถึงการประเมินผลในการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ในกระบวนการความร่วมมือกับสถานประกอบการ และการส่งต่อ และรายการมีอิสระในการเลือกวิธีการ และเลือกผู้ร่วมงานในด้านจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ในกระบวนการความร่วมมือกับสถานประกอบการ และการส่งต่อ ($\bar{X} = 4.35$) ส่วนรายการที่มีผลการประเมินต่ำสุด คือ รายการมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบให้กับบุคลากรครอบคลุมทุกพันธกิจที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการปฏิบัติงานทำของนักเรียน ($\bar{X} = 4.29$)

ตอนที่ 1.2 การศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

1. การศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ในการบริหารเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

จากการศึกษากรณีตัวอย่างโรงเรียนที่มีการปฏิบัติเป็นเลิศ (Best Practice) และจากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร เกี่ยวกับการบริหารเพื่อส่งเสริมอาชีพของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 5 ท่าน ดังนี้

- 1.1 ลักษณะของโครงการ หรือกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ ที่เป็น Best Practice ที่มีผลงานความสำเร็จ
- 1.2 ปัญหาที่พบก่อนที่จะเป็น Best Practice และมีวิธีการแก้ปัญหาโดย
- 1.3 สิ่งที่เป็นปัจจัยในความสำเร็จ
- 1.4 แนวทางและวิธีการของการบริหารเชิงกลยุทธ์ ที่ใช้ส่งเสริมการมีงานทำ ให้ประสบความสำเร็จ
- 1.5 แนวทางและวิธีการของการมีส่วนร่วมในการบริหารที่ใช้ส่งเสริมการมีงานทำ ให้ประสบความสำเร็จ
- 1.6 แนวทางและวิธีการของการทำงานเป็นทีม ที่ใช้ส่งเสริมการมีงานทำ ให้ประสบความสำเร็จ
- 1.7 แนวทางและวิธีการของการนำหลักการกระจายอำนาจที่ใช้ส่งเสริมการมีงานทำ ให้ประสบความสำเร็จ
- 1.8 บุคคล/หน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการมีงานทำ ให้ประสบความสำเร็จ

ตาราง 21 แสดงลักษณะของโครงการ หรือกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ
ที่เป็น Best Practice ที่มีผลงานความสำเร็จ

โรงเรียนที่ 1	โรงเรียนที่ 2	โรงเรียนที่ 3	โรงเรียนที่ 4	โรงเรียนที่ 5	สรุปผลการสังเคราะห์
<ul style="list-style-type: none"> - มีกระบวนการจัดการศึกษาเพื่อถนอมชีวิตนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ 	<ul style="list-style-type: none"> - อาชีพที่ดีที่สุด คืออาชีพที่ทำงานกับผู้ประกอบการ และมีสถานประกอบการอยู่ใกล้บ้าน 	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นผลิตภัณฑ์ที่นักเรียนสามารถเรียนรู้ร่วมกับผู้ประกอบการและนำไปต่อยอดการดำเนินงานได้ที่บ้าน โดยมีผู้ประกอบการให้ข้อเสนอแนะ และร่วมทำในบางครั้ง 	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นผลิตภัณฑ์ที่สามารถจำหน่ายให้กับชุมชน เป็นผลิตภัณฑ์ประเภทของที่ระลึกต่างๆ 	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นผลิตภัณฑ์ที่นักเรียนสามารถเรียนรู้ร่วมกับผู้ประกอบการและนำไปต่อยอดการดำเนินงานได้ที่บ้าน โดยมีผู้ประกอบการให้ข้อเสนอแนะ และร่วมทำในบางครั้ง 	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นผลิตภัณฑ์ที่สามารถจำหน่ายให้กับชุมชน เป็นผลิตภัณฑ์ประเภทของที่ระลึกต่างๆ - มีกระบวนการสอนแบบสอนซ้ำ ย้ำ ทวน เพื่อให้นักเรียนเกิดความชำนาญในขั้นตอนนั้นๆ จนเกิดเป็นทักษะของการทำงานที่เป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพ

โรงเรียนที่ 1	โรงเรียนที่ 2	โรงเรียนที่ 3	โรงเรียนที่ 4	โรงเรียนที่ 5	สรุปผลการสังเคราะห์
<ul style="list-style-type: none"> - ผู้ปกครอง ชุมชน และสถานประกอบการ ได้เห็นถึงศักยภาพ การทำงานของนักเรียน ฟังพอใจ และสามารถ ยอมรับนักเรียนที่รับ การฝึกงานผ่านแล้ว - สถานประกอบการ ชุมชนมีความต้องการ ในการรับเข้าทำงาน ในตำแหน่งที่เหมาะสม 	<ul style="list-style-type: none"> - ต้องมีการวางแผน ในทุกขั้นตอน 	<ul style="list-style-type: none"> - นักเรียนมีทักษะ ในการทำงานด้วย ตนเอง และพึ่งผู้อื่น น้อยที่สุด และสามารถ ทำได้ด้วยตนเอง 	<ul style="list-style-type: none"> - มีการพัฒนารูปแบบเริ่ม จากนำสื่อมาช่วย ต่อมามีการพัฒนาจนถึง การออกแบบสไลด์ที่ เป็นของตนเอง 	<ul style="list-style-type: none"> - นักเรียนได้ลงมือ ปฏิบัติงานในสถาน ประกอบการจริง ทำให้ เกิดทักษะในการทำงาน โดยผ่านกระบวนการ วางแผนอย่างเป็นขั้นตอน ผู้ปกครอง ชุมชน และสถานประกอบการได้เห็น ถึงศักยภาพการทำงาน ของนักเรียน ฟังพอใจ และสามารถยอมรับ นักเรียนที่รับการฝึกงาน ผ่านแล้ว 	<ul style="list-style-type: none"> - นักเรียนได้ลงมือ ปฏิบัติงานในสถาน ประกอบการจริง ทำให้ เกิดทักษะในการทำงาน โดยผ่านกระบวนการ วางแผนอย่างเป็นขั้นตอน ผู้ปกครอง ชุมชน และสถานประกอบการได้เห็น ถึงศักยภาพการทำงาน ของนักเรียน ฟังพอใจ และสามารถยอมรับ นักเรียนที่รับการฝึกงาน ผ่านแล้ว

ตาราง 22 แสดงปัญหาที่พบก่อนที่จะเป็น Best Practice และมีวิธีการแก้ปัญหา

โรงเรียนที่ 1	โรงเรียนที่ 2	โรงเรียนที่ 3	โรงเรียนที่ 4	โรงเรียนที่ 5	สรุปผลการสังเคราะห์
<ul style="list-style-type: none"> - ปัญหา คือ ต้องใช้เวลานาน และต้องดำเนินการอย่าง ต่อเนื่อง จึงจะเห็นผล พัฒนาการของนักเรียน 	<ul style="list-style-type: none"> - ปัญหา คือ นายจ้าง ไม่เข้าใจในตัวนักเรียน ถึงสภาพและข้อจำกัด ของแต่ละคน 				<ul style="list-style-type: none"> - ปัญหา คือ ต้องใช้เวลานาน และต้องดำเนินการอย่าง ต่อเนื่อง จึงจะเห็นผล พัฒนาการของนักเรียน
<ul style="list-style-type: none"> - สถานประกอบการ - นักเรียนบางคนมีสภาพ ความพิการที่รุนแรงทำให้ ทำงานที่เหมาะสมไม่ได้ยาก 					<ul style="list-style-type: none"> - นายจ้าง และสถาน ประกอบการไม่เข้าใจ และ ไม่มั่นใจในตัวนักเรียนถึง สภาพและข้อจำกัดของ แต่ละคนต่อเนื่อง จึงจะเห็น ผลพัฒนาการของนักเรียน
<ul style="list-style-type: none"> - กรณีผู้พิการรุนแรงจะร่วมกับ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทาง ง่าย ๆ ที่นักเรียนสามารถ ทำได้ตามศักยภาพของ ตนเอง 			<ul style="list-style-type: none"> - สภาพความบกพร่อง และ ข้อจำกัดของนักเรียน แต่ละคน 	<ul style="list-style-type: none"> - ปัญหา คือ นักเรียน ไม่มีทักษะในการทำงาน ซึ่งอาจเกิด จากสภาพความบกพร่อง และข้อจำกัดของนักเรียน 	<ul style="list-style-type: none"> - นักเรียนไม่มีทักษะ ในการทำงาน ซึ่งอาจเกิด จากสภาพความบกพร่อง และข้อจำกัดของนักเรียน
			<ul style="list-style-type: none"> - แก่ใจโดย คัดนักเรียน แล้วแยกสอนตามศักยภาพ ของแต่ละคนที่ตนเอง ถนัดและสามารถปฏิบัติ ในขั้นตอนนั้นๆ ได้ 	<ul style="list-style-type: none"> - แก่ใจโดย คัดนักเรียน แล้วแยกสอนตามศักยภาพ ของแต่ละคนที่ตนเอง ถนัดและสามารถปฏิบัติ ในขั้นตอนนั้นๆ ได้ 	

โรงเรียนที่ 1	โรงเรียนที่ 2	โรงเรียนที่ 3	โรงเรียนที่ 4	โรงเรียนที่ 5	สรุปผลการสังเคราะห์
<ul style="list-style-type: none"> - แก่โดย ประชาสัมพันธ์ เรื่องศักยภาพของนักเรียนที่ผ่านการฝึกงานแล้วให้กับสถานประกอบการให้รับทราบ - สร้างเครือข่ายสถานประกอบการร่วมกัน - ประกอบการให้รับทราบนักเรียนเข้าทำงาน 	<ul style="list-style-type: none"> - แก่โดย สร้างความเข้าใจร่วมกับนายจ้าง/สถานประกอบการโดยการทำ Job coach ร่วมกัน และฝึกให้นักเรียนได้ทำงานร่วมกัน และติดตามนักเรียนเข้าทำงานอยู่เสมอ 	<ul style="list-style-type: none"> - แก่โดย ประสานความร่วมมือกับปศุสัตว์อำเภอ ในการให้ความรู้กับนักเรียน และผู้ประกอบการ ในการป้องกันและรักษาโรค - ประสานความร่วมมือกับ พม.จังหวัด แห่ลงทุน ในการขอกู้ยืมเงิน ในการลงทุน และเตรียมจัดหาตลาดเพื่อรองรับการจำหน่ายผลผลิต 	<ul style="list-style-type: none"> - จัดทำหลักสูตรวิชาชีพของโรงเรียน ให้นักเรียนได้เรียนในทุกระดับชั้น 	<ul style="list-style-type: none"> - ติดต่อประสานงานกับสถานประกอบการ เพื่อเป็นภาคีเครือข่ายทางการศึกษาและรับนักเรียนเข้าทำงาน 	<ul style="list-style-type: none"> - จัดทำหลักสูตรวิชาชีพของโรงเรียน ให้นักเรียนได้เรียนในทุกระดับชั้น - ประชาสัมพันธ์และสร้างความเข้าใจ รวมถึงประสานความร่วมมือร่วมกันบ้าง/สถานประกอบการโดยการทำ Job coach ร่วมกัน และฝึกให้นักเรียนได้ทำงานร่วมกัน และติดตามนักเรียนเข้าทำงานอยู่เสมอ
				<ul style="list-style-type: none"> - แก่โดย ฝึกทักษะในการทำงานให้กับการทำงานให้กับนักเรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษา 	<ul style="list-style-type: none"> - ฝึกทักษะในการทำงานให้กับนักเรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษา

ตาราง 23 แสดงสิ่งที่เป็นปัจจัยในความล้ำเร็จ

โรงเรียนที่ 1	โรงเรียนที่ 2	โรงเรียนที่ 3	โรงเรียนที่ 4	โรงเรียนที่ 5	สรุปผลการสังเคราะห์
<ul style="list-style-type: none"> - การวางแผนร่วมกันในการสร้างอาชีพจากทุกภาคส่วน 	<ul style="list-style-type: none"> - มีการวางแผนร่วมกันระหว่าง โรงเรียน นักเรียน ผู้ปกครอง และพาร์ตเนอร์ที่นักเรียนเข้าไปฝึกงานเพื่อเพิ่มประสบการณ์ในการเลี้ยงสัตว์ 	<ul style="list-style-type: none"> - เครือข่ายในทุกภาคส่วน และปราชญ์ชาวบ้านให้ความร่วมมือในการให้ความรู้ และเทคนิคในการเลี้ยงสัตว์ 	<ul style="list-style-type: none"> - ระยะเวลา และการศึกษา - ระยะเวลา และการศึกษา - ระยะเวลา และการศึกษา 	<ul style="list-style-type: none"> - ระยะเวลา และการศึกษา - ระยะเวลา และการศึกษา - ระยะเวลา และการศึกษา 	<ul style="list-style-type: none"> - การวางแผนอย่างเป็นระบบ
<ul style="list-style-type: none"> - การมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน ทั้งนักเรียน ครู ผู้ปกครอง ผู้ปกครอง และชุมชน 	<ul style="list-style-type: none"> - ความร่วมมือกันระหว่างโรงเรียน ครู และผู้ปกครอง 	<ul style="list-style-type: none"> - เครือข่ายในทุกภาคส่วน และปราชญ์ชาวบ้านให้ความร่วมมือในการให้ความรู้ และเทคนิคในการเลี้ยงสัตว์ 	<ul style="list-style-type: none"> - ระยะเวลา และการศึกษา - ระยะเวลา และการศึกษา - ระยะเวลา และการศึกษา 	<ul style="list-style-type: none"> - ระยะเวลา และการศึกษา - ระยะเวลา และการศึกษา - ระยะเวลา และการศึกษา 	<ul style="list-style-type: none"> - การมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน ทั้งนักเรียน ครู ผู้ปกครอง ชุมชน ภาคีเครือข่ายและสถานประกอบการ
<ul style="list-style-type: none"> - การสอนแบบ ซ้ำ ซ้ำ ทวน ของครู 	<ul style="list-style-type: none"> - ระยะเวลา และการศึกษา - ระยะเวลา และการศึกษา - ระยะเวลา และการศึกษา 	<ul style="list-style-type: none"> - ระยะเวลา และการศึกษา - ระยะเวลา และการศึกษา - ระยะเวลา และการศึกษา 	<ul style="list-style-type: none"> - ระยะเวลา และการศึกษา - ระยะเวลา และการศึกษา - ระยะเวลา และการศึกษา 	<ul style="list-style-type: none"> - ระยะเวลา และการศึกษา - ระยะเวลา และการศึกษา - ระยะเวลา และการศึกษา 	<ul style="list-style-type: none"> - ระยะเวลา และการศึกษา - ระยะเวลา และการศึกษา - ระยะเวลา และการศึกษา

ตาราง 24 แสดงแนวทางและวิธีการของการบริหารเชิงกลยุทธ์
ที่ใช้ส่งเสริมการทำงานทำให้ประสบความสำเร็จ

โรงเรียนที่ 1	โรงเรียนที่ 2	โรงเรียนที่ 3	โรงเรียนที่ 4	โรงเรียนที่ 5	สรุปผลการสังเคราะห์
<ul style="list-style-type: none"> - การบริหารระบบต้องวางแผนและดำเนินงานร่วมกันทั้งองค์กร โดยกำหนดวิสัยทัศน์ กลยุทธ์และแผนปฏิบัติการ 	<ul style="list-style-type: none"> - มีการวางแผนร่วมกันระหว่างโรงเรียน นักเรียน และผู้ปกครองในภาคเรียน - ร่วมกันกำหนดเป้าหมาย และกรอบในการทำงาน 	<ul style="list-style-type: none"> - โรงเรียนได้ร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา แล้วกำหนดเป็นกลยุทธ์ที่จะพัฒนานักเรียน โดยมีแผนงานในการกำหนดทิศทางอย่างชัดเจน และปฏิบัติตามแผนงานที่วางไว้ 	<ul style="list-style-type: none"> - โรงเรียนได้ร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา แล้วกำหนดเป็นกลยุทธ์ที่จะพัฒนานักเรียน โดยมีแผนงานในการกำหนดทิศทางอย่างชัดเจน และปฏิบัติตามแผนงานที่วางไว้ 	<ul style="list-style-type: none"> - โรงเรียนได้ร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา แล้วกำหนดเป็นกลยุทธ์ที่จะพัฒนานักเรียน โดยมีแผนงานในการกำหนดทิศทางอย่างชัดเจน และปฏิบัติตามแผนงานที่วางไว้ 	<ul style="list-style-type: none"> - ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา แล้วกำหนดเป็นกลยุทธ์ที่จะพัฒนานักเรียน โดยมีแผนงานในการกำหนดทิศทางอย่างชัดเจน และปฏิบัติตามแผนงานที่วางไว้
<ul style="list-style-type: none"> - สร้างความรู้และความเข้าใจให้กับบุคลากร และรับบทบาทในการปฏิบัติหน้าที่ อย่างถูกต้อง 	<ul style="list-style-type: none"> - ให้ทุกคนมีส่วนร่วม โดยสร้างความเข้าใจว่า ทุกคนต้องรับผิดชอบ ในงานที่ได้รับมอบหมาย 	<ul style="list-style-type: none"> - สร้างความรู้และความเข้าใจให้กับบุคลากร และรับบทบาทในการปฏิบัติหน้าที่ อย่างถูกต้อง 	<ul style="list-style-type: none"> - สร้างความรู้และความเข้าใจให้กับบุคลากร และรับบทบาทในการปฏิบัติหน้าที่ อย่างถูกต้อง 	<ul style="list-style-type: none"> - สร้างความรู้และความเข้าใจให้กับบุคลากร และรับบทบาทในการปฏิบัติหน้าที่ อย่างถูกต้อง 	<ul style="list-style-type: none"> - สร้างความรู้และความเข้าใจให้กับบุคลากร และรับบทบาทในการปฏิบัติหน้าที่ อย่างถูกต้อง
<ul style="list-style-type: none"> - ส่งเสริมภาวะผู้นำ โดยที่ ต้อง ตัดสินใจทำในสิ่งที่ถูกต้อง 	<ul style="list-style-type: none"> - ส่งเสริมภาวะผู้นำ โดยที่ ต้อง ตัดสินใจทำในสิ่งที่ถูกต้อง 	<ul style="list-style-type: none"> - ส่งเสริมภาวะผู้นำ โดยที่ ต้อง ตัดสินใจทำในสิ่งที่ถูกต้อง 	<ul style="list-style-type: none"> - ส่งเสริมภาวะผู้นำ โดยที่ ต้อง ตัดสินใจทำในสิ่งที่ถูกต้อง 	<ul style="list-style-type: none"> - ส่งเสริมภาวะผู้นำ โดยที่ ต้อง ตัดสินใจทำในสิ่งที่ถูกต้อง 	<ul style="list-style-type: none"> - ส่งเสริมภาวะผู้นำ โดยที่ ต้อง ตัดสินใจทำในสิ่งที่ถูกต้อง

โรงเรียนที่ 1	โรงเรียนที่ 2	โรงเรียนที่ 3	โรงเรียนที่ 4	โรงเรียนที่ 5	สรุปผลการสังเคราะห์
<ul style="list-style-type: none"> - สร้างความกล้าที่จะต้องคิดนอกกรอบของความเชื่อ คิดค้นนวัตกรรมใหม่ๆ 	<ul style="list-style-type: none"> - เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ตรงกับสถานประกอบการ - ส่งเสริมให้ครูมีความรู้เพิ่มเติม 	<ul style="list-style-type: none"> - ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม ในการดูแลดำเนินงาน และประเมินผล การปฏิบัติงาน 	<ul style="list-style-type: none"> - พัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์เพื่อให้เป็นเอกลักษณ์ - ออกแบบผลิตภัณฑ์ให้น่าสนใจ และเพิ่มเรื่องราว หรือตราสัญลักษณ์ของโรงเรียน 	<ul style="list-style-type: none"> - สร้างความกล้าที่จะต้องคิดนอกกรอบของความเชื่อ คิดค้นนวัตกรรมใหม่ๆ - เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงกับสถานประกอบการ - ส่งเสริมให้ครูมีความรู้เพิ่มเติม - พัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ให้น่าสนใจ และเพิ่มเรื่องราวเพื่อให้เป็นเอกลักษณ์ 	<ul style="list-style-type: none"> - ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม ในการดูแลดำเนินงาน และประเมินผล การปฏิบัติงาน - ตั้งเป้าหมายดีทุกคนที่เรียนจบแล้ว จะต้องมึงงานทำ

โรงเรียนที่ 1	โรงเรียนที่ 2	โรงเรียนที่ 3	โรงเรียนที่ 4	โรงเรียนที่ 5	สรุปผลการสังเคราะห์
<ul style="list-style-type: none"> - นักเรียนสามารถนำความรู้ไปทำงานเพื่อเลี้ยงตนเองได้ 	<ul style="list-style-type: none"> - นักเรียนสามารถนำความรู้ไปทำงานเพื่อเลี้ยงตนเองได้ 			<ul style="list-style-type: none"> - พัฒนานักเรียนให้สามารถให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้ และเป็นภาระของครอบครัวและสังคม 	<ul style="list-style-type: none"> - นักเรียนสามารถนำความรู้ไปทำงานเพื่อเลี้ยงตนเองได้
<ul style="list-style-type: none"> - ส่งเสริม สนับสนุน ต่อยอดความรู้จรรยาบรรณของกิจการชนาโดยมีผู้ประกอบการดูแล 	<ul style="list-style-type: none"> - ส่งเสริม สนับสนุน นักเรียนที่สามารทำงานอาชีพได้ และผู้ประกอบการสามารถสนับสนุนด้านทุนในการประกอบอาชีพได้ จะมีกรต่อยอดความรู้จนสามารถเป็นเจ้าของกิจการชนาโดยมีได้ 			<ul style="list-style-type: none"> - ส่งเสริม สนับสนุน ต่อยอดความรู้จรรยาบรรณของกิจการชนาโดยมีผู้ประกอบการดูแล 	

ตาราง 25 แสดงแนวทางและวิธีการของการมีส่วนร่วมในการบริหาร
ที่ใช้ส่งเสริมการทำงานทำให้ประสบความสำเร็จ

โรงเรียนที่ 1	โรงเรียนที่ 2	โรงเรียนที่ 3	โรงเรียนที่ 4	โรงเรียนที่ 5	สรุปผลการสังเคราะห์
<ul style="list-style-type: none"> - ร่วมคิด ในการวางแผน - ส่งเสริม และสนับสนุน - ให้ทุกภาคส่วนได้เข้ามา - ร่วมคิดทุก - ภาคส่วนในการวางแผน - ดำเนินการร่วมกัน 	<ul style="list-style-type: none"> - ร่วมกันวางแผน - ในการดำเนินงาน และ - ร่วมคิดหาวิธีการแก้ไข - ปัญหาที่เกิดขึ้น และ - อาจเกิดขึ้นในอนาคต - ดำเนินการร่วมกัน - ด้านอาชีพให้กับนักเรียน 	<ul style="list-style-type: none"> - ตั้งเป้าหมายที่เรียนที่จบ - ไปแล้วนำความรู้ไป - ปฏิบัติต่อที่บ้านได้ - อย่งไร 	<ul style="list-style-type: none"> - นำหลักการมีส่วนร่วม - มาใช้ในการบริหาร - เริ่มตั้งแต่การวิเคราะห์ - ปัญหา การกำหนด - ยุทธศาสตร์ การปฏิบัติ - ตามแผน การติดตาม - และประเมินผล 	<ul style="list-style-type: none"> - ส่งเสริม และสนับสนุน - ให้ทุกภาคส่วนได้เข้ามา - ร่วมคิด ในการวางแผน - ดำเนินงาน และร่วมคิด - หาวิธีการแก้ไขปัญหา - ที่เกิดขึ้น และอาจจะ - เกิดขึ้นในอนาคตร่วมกัน 	
<ul style="list-style-type: none"> - ร่วมทำ - ในการดำเนินงาน - มีการมอบหมายภาระ - หน้าที่อย่างเหมาะสม 	<ul style="list-style-type: none"> - ดำเนินการตามแผน - ที่วางไว้ 		<ul style="list-style-type: none"> - ร่วมทำ - ในการดำเนินงาน - มีการมอบหมายภาระ - หน้าที่อย่างเหมาะสม 	<ul style="list-style-type: none"> - จัดอบรมให้ผู้ปกครอง - ได้รับความรู้เกี่ยวกับ - การฝึกอบรมร่วมกับ - บุตรหลานของตน 	
<ul style="list-style-type: none"> - ร่วมชื่นชมยินดี ระหว่าง - ดำเนินงานและเมื่อสำเร็จ 			<ul style="list-style-type: none"> - ร่วมชื่นชมยินดี ระหว่าง - ดำเนินงานและเมื่อสำเร็จ 		

โรงเรียนที่ 1	โรงเรียนที่ 2	โรงเรียนที่ 3	โรงเรียนที่ 4	โรงเรียนที่ 5	สรุปผลการสังเกตที่
<ul style="list-style-type: none"> - ร่วมดูแลช่วยเหลือระหว่างดำเนินการเข้าดูแลช่วยเหลือ สนับสนุนทรัพยากรอย่างเป็นกัลยาณมิตรเพื่อให้งานสำเร็จ 	<ul style="list-style-type: none"> - ร่วมกันจัดทำหลักสูตร อภิปรายระหว่างโรงเรียน สถานประกอบการ และชุมชน โดยให้เหมาะสมกับระดับความบกพร่องของนักเรียน และมีความสอดคล้องกับอาชีพของ ผู้ปกครอง และอาชีพในท้องถิ่น 	<ul style="list-style-type: none"> - ร่วมกันจัดทำหลักสูตร อภิปรายระหว่างโรงเรียน สถานประกอบการ และชุมชน โดยให้เหมาะสมกับระดับความบกพร่องของนักเรียน และมีความสอดคล้องกับอาชีพของ ผู้ปกครอง และอาชีพในท้องถิ่น 	<ul style="list-style-type: none"> - ขอคำปรึกษาจาก อุตสาหกรรมจังหวัด ในเรื่องของบรรจุภัณฑ์ สินค้าของนักเรียน เพื่อความเป็นเอกลักษณ์ 	<ul style="list-style-type: none"> - นำปราชญ์ชาวบ้านมาให้ความรู้ในการทำอาชีพ ให้กับคณะครู นักเรียน มาร่วมปฏิบัติพร้อมกัน 	<ul style="list-style-type: none"> - ร่วมกันจัดทำหลักสูตร อภิปรายระหว่างโรงเรียน สถานประกอบการ และชุมชน โดยให้เหมาะสมกับระดับความบกพร่องของนักเรียน และมีความสอดคล้องกับอาชีพของผู้ปกครอง และอาชีพในท้องถิ่น
	<ul style="list-style-type: none"> - ควบคุม ตรวจสอบ การดำเนินงาน - ปรับปรุงและพัฒนา การเลี้ยงสัตว์ให้เป็นที่ต้องการของตลาด 	<ul style="list-style-type: none"> - นำหลักสูตรงานอาชีพที่ ปรับแล้วไปจัดการเรียน การสอน โดยมี การตรวจสอบการดำเนินงาน และปรับปรุงพัฒนา 		<ul style="list-style-type: none"> - นำหลักสูตรงานอาชีพที่ ปรับแล้วไปจัดการเรียน การสอน โดยมี การตรวจสอบการดำเนินงาน และปรับปรุงพัฒนา 	

ตาราง 26 แสดงแนวทางและวิธีการของการทำงานเป็นทีม
ที่ใช้ส่งเสริมการทำงานให้ประสบความสำเร็จ

โรงเรียนที่ 1	โรงเรียนที่ 2	โรงเรียนที่ 3	โรงเรียนที่ 4	โรงเรียนที่ 5	สรุปผลการสังเคราะห์
<ul style="list-style-type: none"> - ประชุมระดมความคิดเห็นเพื่อวางแผนให้บุคลากรมีเป้าหมายเดียวกัน 	<ul style="list-style-type: none"> - มีการวางแผนร่วมกัน 	<ul style="list-style-type: none"> - มีการวางแผนร่วมกัน - คิดหาวิธีการปรับปรุงสินค้าให้มีคุณภาพ 	<ul style="list-style-type: none"> - มีการวางแผนร่วมกัน - คิดหาวิธีการปรับปรุงสินค้าให้มีคุณภาพ 	<ul style="list-style-type: none"> - ประชุมระดมความคิดเห็นเพื่อวางแผนให้บุคลากรมีเป้าหมายเดียวกัน 	<ul style="list-style-type: none"> - ประชุมระดมความคิดเห็นเพื่อวางแผนให้บุคลากรมีเป้าหมายเดียวกัน
<ul style="list-style-type: none"> - มีระบบการทำงานที่ชัดเจน ทุกคนรู้หน้าที่ ปฏิบัติภารกิจให้ดีที่สุด 	<ul style="list-style-type: none"> - มีการสื่อสารเพื่อการทำงานในเชิงบวก 	<ul style="list-style-type: none"> - มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ 	<ul style="list-style-type: none"> - มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ 	<ul style="list-style-type: none"> - มีระบบการทำงานที่ชัดเจน ทุกคนรู้หน้าที่ ปฏิบัติภารกิจให้ดีที่สุด 	<ul style="list-style-type: none"> - มีระบบการทำงานที่ชัดเจน ทุกคนรู้หน้าที่ ปฏิบัติภารกิจให้ดีที่สุด
<ul style="list-style-type: none"> - สามารถให้ความร่วมมือช่วยเหลือเกื้อกูลผลักดันกันและกัน 	<ul style="list-style-type: none"> - มีการประสานสัมพันธ์ในการทำงานร่วมกัน 	<ul style="list-style-type: none"> - มีการประสานสัมพันธ์ในการทำงานร่วมกัน 	<ul style="list-style-type: none"> - มีการประสานสัมพันธ์ในการทำงานร่วมกัน 	<ul style="list-style-type: none"> - มีการประสานสัมพันธ์ในการทำงานร่วมกัน 	<ul style="list-style-type: none"> - มีการประสานสัมพันธ์ในการทำงานร่วมกัน
			<ul style="list-style-type: none"> - ทีมงานของกลุ่มงานอาชีพมาร่วมเป็นคณะกรรมการ - มีการสะท้อนความคิดเห็นของทีมงาน 	<ul style="list-style-type: none"> - กระตุ้นให้บุคลากรทำงานตามที่ได้ประชุมวางแผนร่วมกันไว้ - ส่งเสริมบทบาทของแต่ละคนให้ได้แสดงออก 	<ul style="list-style-type: none"> - ส่งเสริมบทบาทของแต่ละคนให้ได้แสดงออก - ส่งเสริมศักยภาพให้มีความภาคภูมิใจ - ส่งเสริมส่วนร่วมของทีม

โรงเรียนที่ 1	โรงเรียนที่ 2	โรงเรียนที่ 3	โรงเรียนที่ 4	โรงเรียนที่ 5	สรุปผลการสังเกตราชการ
			<p>เพื่อแก้ไขปรับปรุงงาน</p> <p>เพิ่มความภาคภูมิใจ</p> <p>ในการมีส่วนร่วมของทีม</p>		
<p>- ส่งต่อไปให้ฝึกปฏิบัติงาน</p> <p>กับสถาบันประกอบการเพื่อ</p> <p>ให้ได้รับประสบการณ์ตรง</p> <p>ในการฝึกเลี้ยงสัตว์</p> <p>เพื่อเรียนรู้ระบบ</p> <p>การทำงาน และทักษะ</p> <p>การทำงานร่วมกับผู้อื่น</p>	<p>- นักเรียนที่สามารถปฏิบัติ</p> <p>ได้แล้วจะส่งต่อไปให้ฝึก</p> <p>ปฏิบัติงานกับสถาบัน</p> <p>ประกอบการ เพื่อให้</p> <p>ได้รับประสบการณ์ตรง</p> <p>ในการฝึกอาชีพและ</p> <p>เพื่อให้เกิดการปรับตัว</p> <p>เข้ากับบุคคลอื่น</p> <p>ในการทำงานร่วมกันได้</p>	<p>- ส่งต่อไปให้ฝึกปฏิบัติงาน</p> <p>กับสถาบันประกอบการเพื่อ</p> <p>ให้ได้รับประสบการณ์ตรง</p> <p>ในการฝึกอาชีพและเพื่อ</p> <p>ให้เกิดการปรับตัวเข้ากับ</p> <p>บุคคลอื่นในการทำงาน</p> <p>ร่วมกันได้</p>			
<p>- โรงเรียนและ</p> <p>สถานประกอบการ</p> <p>ร่วมกันสอนทักษะอาชีพ</p> <p>เบื้องต้นให้กับนักเรียน</p>	<p>- โรงเรียนและ</p> <p>สถานประกอบการร่วมกัน</p> <p>สอนทักษะอาชีพเบื้องต้น</p> <p>ให้กับนักเรียน</p>				

ตาราง 27 แสดงแนวทางและวิธีการของการนำหลักการกระจายอำนาจ
ที่ใช้เสริมการมีงานทำให้ประสบความสำเร็จ

โรงเรียนที่ 1	โรงเรียนที่ 2	โรงเรียนที่ 3	โรงเรียนที่ 4	โรงเรียนที่ 5	สรุปผลการสังเคราะห์
<ul style="list-style-type: none"> - มีการกระจายอำนาจในการดำเนินงาน - มอบหมายหน้าที่ในการค้นคว้าหาความรู้เพื่อนำมาถ่ายทอดให้กับนักเรียน ได้ลงมือปฏิบัติ - ส่งเสริมการมีงานทำ - สร้างด้วยกรอบหมายหน้าที่ เพื่อแบ่งหน้าที่ให้ทุกคนมีส่วนร่วม - ตามความเหมาะสมของภาระงาน โดยให้ - ผู้ปฏิบัติ สามารถตัดสินใจในการทำงาน ได้อย่างอิสระ แต่อยู่ในกรอบของระเบียบทางราชการ 	<ul style="list-style-type: none"> - มออบหมายหน้าที่ในการค้นคว้าหาความรู้เพื่อนำมาถ่ายทอดให้กับนักเรียน ได้ลงมือปฏิบัติ - ทั้งภายในและภายนอก 	<ul style="list-style-type: none"> - ทุกคนมีอิสระในการตัดสินใจร่วมกัน - นักเรียน และผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการคิด - มีอิสระในการวางแผนโดยมีครูคอยวางแผนในการดำเนินงาน - การดำเนินงานที่ต่างประเทศและข้อชี้แนะ - นักเรียน และผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการทำบัญชีและแบ่งสรรกำไรจากการขาย 	<ul style="list-style-type: none"> - เริ่มจากครูที่รับผิดชอบโครงการ งานวิชาการ คัดหาแนวทางในการดำเนินงาน - ระดมความคิดจากคณะทำงาน โดยผู้บริหารเป็นผู้อำนวยความสะดวก 	<ul style="list-style-type: none"> - ส่งเสริมให้ครู บุคลากร ได้มีโอกาสในการแสดงบทบาทในการตัดสินใจ โดยให้แต่ละคนรับผิดชอบในงานที่ตนเองถนัด - แบ่งหน้าที่ให้ทุกคนมีส่วนร่วมตามความเหมาะสมของภาระงาน - โดยให้ผู้ปฏิบัติสามารถตัดสินใจในการทำงาน ได้อย่างอิสระ 	<ul style="list-style-type: none"> - ส่งเสริมให้ครู บุคลากร ได้มีโอกาสในการแสดงบทบาทในการตัดสินใจ โดยให้แต่ละคนรับผิดชอบในงานที่ตนเองถนัด - แบ่งหน้าที่ให้ทุกคนมีส่วนร่วมตามความเหมาะสมของภาระงาน - โดยให้ผู้ปฏิบัติสามารถตัดสินใจในการทำงาน ได้อย่างอิสระ
<ul style="list-style-type: none"> - มีการนิเทศติดตาม - ดูช่วยเหลือ - อย่างใกล้ชิด 				<ul style="list-style-type: none"> - มีอิสระในการตัดสินใจ - ร่วมกันมีการนิเทศติดตาม - ดูช่วยเหลืออย่างใกล้ชิด 	

โรงเรียนที่ 1	โรงเรียนที่ 2	โรงเรียนที่ 3	โรงเรียนที่ 4	โรงเรียนที่ 5	สรุปผลการสังเคราะห์
- สร้างเครือข่ายกับ หน่วยงานเอกชน ในการฝึกทักษะพื้นฐาน อาชีพให้กับนักเรียน	- ส่งเสริม และสนับสนุน ให้นักเรียนได้มีโอกาส ฝึกงานในสถาน ประกอบการ เพื่อให้ นักเรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ จากประสบการณ์ตรง			- เขียนแผนงานในการ ดำเนินงานให้ละเอียด ชัดเจน ที่สามารถนำสู่ การปฏิบัติได้และสนับสนุน งบประมาณให้บุคลากร สามารถบริหารจัดการ ได้ตามที่วางแผนไว้	- สร้างเครือข่ายกับ หน่วยงานเอกชน ในการฝึกทักษะพื้นฐาน อาชีพให้กับนักเรียน

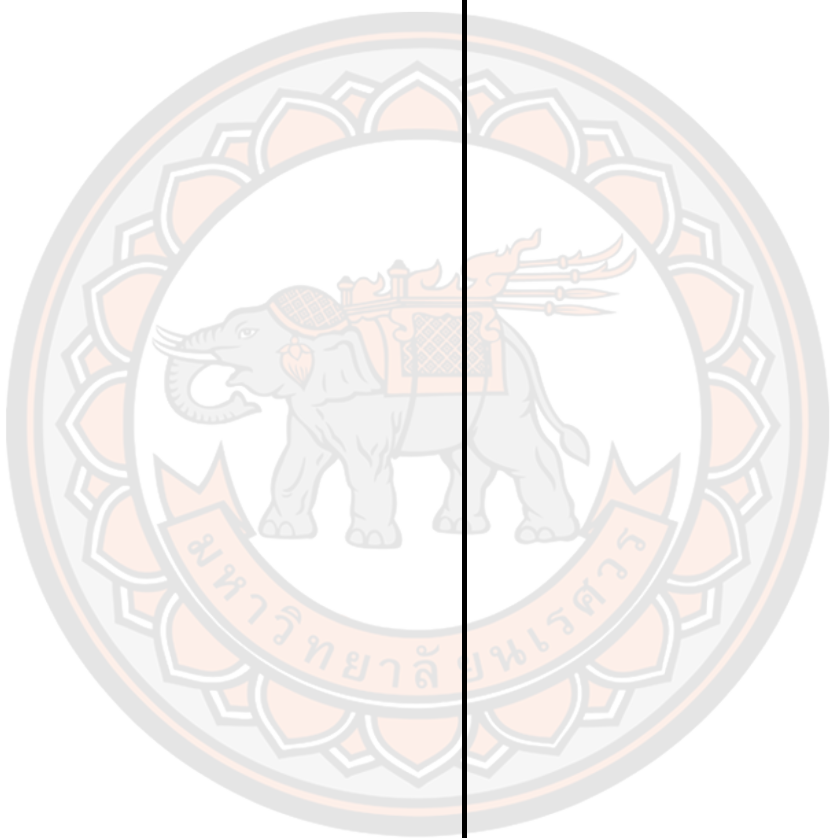
**ตาราง 28 แสดงบุคคล/หน่วยงาน ที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการมีงานทำ
ให้ประสบความสำเร็จ**

โรงเรียนที่ 1	โรงเรียนที่ 2	โรงเรียนที่ 3	โรงเรียนที่ 4	โรงเรียนที่ 5	สรุปผลการสังเคราะห์
- ผู้บริหาร โดยการสนับสนุน ให้มีการจัดกิจกรรมฝึก อาชีพและควบคุมดูแล รวมถึงประสานกับสถาน ประกอบการในการส่ง ต่อบริการไปฝึกอาชีพ เพิ่มเติม	- ผู้บริหาร โดยทำการ ประสานกับผู้มีส่วน เกี่ยวข้องในการจัดทำ แผนระยะเปลี่ยนผ่าน เพื่อส่งต่อกับสถาน ประกอบการ	- ผู้บริหาร โดยมีการ วิเคราะห์นโยบาย และ ร่วมกับคณะครูปรับ หลักสูตรการสอนงาน อาชีพเพื่อให้ออกไป ศักยภาพของนักเรียน แต่ละคน	- ผู้บริหาร โดยการส่งเสริม สนับสนุนให้ครูได้มี การพัฒนาตนเอง ในการสอนงานอาชีพ ให้กับนักเรียน	- ผู้บริหาร โดยการส่งเสริม ส่งเสริมในทุกรูปแบบ และมีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ผลการดำเนินงาน อย่างต่อเนื่อง	- ผู้บริหาร โดยการ ส่งเสริม ให้มีการจัด กิจกรรมการฝึก อาชีพ และควบคุมดูแล - ประสานกับผู้มีส่วน ที่เกี่ยวข้อง ในการจัดทำแผน ระยะเปลี่ยนผ่าน

โรงเรียนที่ 1	โรงเรียนที่ 2	โรงเรียนที่ 3	โรงเรียนที่ 4	โรงเรียนที่ 5	สรุปผลการสังเคราะห์
<ul style="list-style-type: none"> - คณะครู โดยการพัฒนาตนเองเป็นผู้สอนงาน (job coach) 	<ul style="list-style-type: none"> - คณะครู โดย - การออกแบบการเรียนรู้ในการฝึกอาชีพให้กับนักเรียนตามความสนใจ และศักยภาพของนักเรียน - ประสานและให้ความร่วมมือกับสถาบันประกอบการในการดูแลนักเรียน ฝึกอาชีพ 		<ul style="list-style-type: none"> - คณะครู โดยการร่วมประเมินความก้าวหน้าในการฝึกอาชีพของนักเรียน 	<ul style="list-style-type: none"> - วิเคราะห์นโยบายและร่วมกับคณะครูปรับหลักสูตรการสอนงานอาชีพ - สนับสนุนให้ครูได้มีการพัฒนาตนเองในการสอนงานอาชีพ - นิเทศ กำกับ ติดตาม ผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง 	<ul style="list-style-type: none"> - คณะครู โดย - การพัฒนาตนเองให้เป็นผู้สอนงาน (job coach) - ออกแบบการเรียนรู้ในการฝึกอาชีพให้กับนักเรียนตามความสนใจ และศักยภาพของนักเรียน - ประสานและให้ความร่วมมือกับสถาบันประกอบการในการดูแลนักเรียน ฝึกอาชีพ

โรงเรียนที่ 1	โรงเรียนที่ 2	โรงเรียนที่ 3	โรงเรียนที่ 4	โรงเรียนที่ 5	สรุปผลการสังเคราะห์	
	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้ปกครอง โดยร่วมกับ คณะครู และสถาน ประกอบการในการ วางแผนฝึกอาชีพ 	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้ปกครอง โดยให้ความร่วมมือ และให้การสนับสนุน กับโรงเรียนอย่างเต็มที่ 	<ul style="list-style-type: none"> - ร่วมมือกับโรงเรียน ในการฝึก และแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้น 	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้ปกครอง โดยให้ข้อมูล อาชีพที่นักเรียนชอบ มีความถนัด และ ความสนใจในอาชีพ 	<ul style="list-style-type: none"> - ร่วมประเมิน ความก้าวหน้า ในการฝึกอาชีพ ของนักเรียน 	สรุปผลการสังเคราะห์
<ul style="list-style-type: none"> - สถานประกอบการ หรือหน่วยงานอื่น โดย ร่วมวางแผนการจัด ประสิทธิภาพด้าน การฝึกอาชีพ 	<ul style="list-style-type: none"> - สถานประกอบการ หรือหน่วยงานอื่น โดย ประเมินผลการฝึก ประสิทธิภาพของ นักเรียนขณะฝึก 	<ul style="list-style-type: none"> - สถานประกอบการ หรือหน่วยงานอื่น โดย ให้ข้อคิดและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับภารกิจงานที่เป็น แนวทางในการทำงาน 	<ul style="list-style-type: none"> - สถานประกอบการ หรือหน่วยงานอื่น โดย ร่วมวางแผนการจัด ประสิทธิภาพด้าน การฝึกอาชีพ และ 	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้ปกครอง โดย ให้ความร่วมมือและ ให้การสนับสนุนกับ โรงเรียนอย่างเต็มที่ - ร่วมมือกับโรงเรียน ในการฝึก และแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้น 	<ul style="list-style-type: none"> - สถานประกอบการ หรือหน่วยงานอื่น โดย ร่วมวางแผนการจัด ประสิทธิภาพด้าน การฝึกอาชีพ และ 	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้ปกครอง โดย ให้ความร่วมมือและ ให้การสนับสนุนกับ โรงเรียนอย่างเต็มที่ - ร่วมมือกับโรงเรียน ในการฝึก และแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้น

โรงเรียนที่ 1	โรงเรียนที่ 2	โรงเรียนที่ 3	โรงเรียนที่ 4	โรงเรียนที่ 5	สรุปผลการสังเคราะห์
<ul style="list-style-type: none"> - ร่วมให้คำแนะนำ 					<ul style="list-style-type: none"> - ให้คำแนะนำ
<ul style="list-style-type: none"> - ในการฝึกอาชีพ 	<ul style="list-style-type: none"> - ในการฝึกอาชีพ 	<ul style="list-style-type: none"> - ในการฝึกอาชีพ 	<ul style="list-style-type: none"> - ในการฝึกอาชีพ 	<ul style="list-style-type: none"> - ในการฝึกอาชีพ 	<ul style="list-style-type: none"> - ในการฝึกอาชีพ
<ul style="list-style-type: none"> - แก่นักเรียน 	<ul style="list-style-type: none"> - แก่นักเรียน 	<ul style="list-style-type: none"> - แก่นักเรียน 	<ul style="list-style-type: none"> - แก่นักเรียน 	<ul style="list-style-type: none"> - แก่นักเรียน 	<ul style="list-style-type: none"> - แก่นักเรียน
	<ul style="list-style-type: none"> - ประเมินผลการศึกษา 	<ul style="list-style-type: none"> - ประเมินผลการศึกษา 	<ul style="list-style-type: none"> - ประเมินผลการศึกษา 	<ul style="list-style-type: none"> - ประเมินผลการศึกษา 	<ul style="list-style-type: none"> - ประเมินผลการศึกษา
	<ul style="list-style-type: none"> - ประสบการณ์ของ 	<ul style="list-style-type: none"> - ประสบการณ์ของ 	<ul style="list-style-type: none"> - ประสบการณ์ของ 	<ul style="list-style-type: none"> - ประสบการณ์ของ 	<ul style="list-style-type: none"> - ประสบการณ์ของ
	<ul style="list-style-type: none"> - นักเรียนของฝึก 	<ul style="list-style-type: none"> - นักเรียนของฝึก 	<ul style="list-style-type: none"> - นักเรียนของฝึก 	<ul style="list-style-type: none"> - นักเรียนของฝึก 	<ul style="list-style-type: none"> - นักเรียนของฝึก
	<ul style="list-style-type: none"> - ให้ข้อคิด และ 	<ul style="list-style-type: none"> - ให้ข้อคิด และ 	<ul style="list-style-type: none"> - ให้ข้อคิด และ 	<ul style="list-style-type: none"> - ให้ข้อคิด และ 	<ul style="list-style-type: none"> - ให้ข้อคิด และ
	<ul style="list-style-type: none"> - ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ 	<ul style="list-style-type: none"> - ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ 	<ul style="list-style-type: none"> - ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ 	<ul style="list-style-type: none"> - ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ 	<ul style="list-style-type: none"> - ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ
	<ul style="list-style-type: none"> - การฝึกงานเพื่อเป็น 	<ul style="list-style-type: none"> - การฝึกงานเพื่อเป็น 	<ul style="list-style-type: none"> - การฝึกงานเพื่อเป็น 	<ul style="list-style-type: none"> - การฝึกงานเพื่อเป็น 	<ul style="list-style-type: none"> - การฝึกงานเพื่อเป็น
	<ul style="list-style-type: none"> - แนวทางในการทำงาน 	<ul style="list-style-type: none"> - แนวทางในการทำงาน 	<ul style="list-style-type: none"> - แนวทางในการทำงาน 	<ul style="list-style-type: none"> - แนวทางในการทำงาน 	<ul style="list-style-type: none"> - แนวทางในการทำงาน

สรุปได้ดังนี้

1. ลักษณะของโครงการ หรือกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีงานทำ ที่เป็น Best Practice ที่มีผลงานความสำเร็จ เป็นโครงการ หรือกิจกรรมประเภทผลิตภัณฑ์ที่นักเรียนสามารถเรียนรู้ร่วมกับผู้ปกครองและนำไปต่อยอดการดำเนินการได้ที่บ้าน โดยมีผู้ปกครองให้ข้อเสนอแนะ และร่วมทำในบางครั้ง และเป็นผลผลิตที่สามารถจำหน่ายให้กับชุมชน เป็นผลิตภัณฑ์ประเภทของที่ระลึกต่างๆ ที่มีกระบวนการสอนแบบสอนซ้ำ ย้ำ ทวน เพื่อให้นักเรียนเกิดความชำนาญในขั้นตอนนั้นๆ จนเกิดเป็นทักษะของการทำงาน รวมทั้งนักเรียนได้ลงมือปฏิบัติงานในสถานประกอบการจริง ทำให้เกิดทักษะในการทำงาน ส่งผลให้ผู้ปกครอง ชุมชน และสถานประกอบการได้เห็นถึงศักยภาพการทำงาน of นักเรียน พึงพอใจ และสามารถยอมรับนักเรียนที่รับการฝึกงานผ่านแล้ว

2. ปัญหาที่พบก่อนที่จะเป็น Best Practice และมีวิธีการแก้ปัญหาโดย ก่อนที่จะเป็น Good Practice/Best Practice ปัญหาที่ประสบ คือ ต้องใช้เวลานาน และต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง จึงจะเห็นผลพัฒนาการของนักเรียน รวมถึงนายจ้างไม่เข้าใจในตัวนักเรียนถึงสภาพและข้อจำกัดของแต่ละคน และนักเรียนยังไม่มีทักษะในการทำงาน ได้ดำเนินการแก้ไขโดย มีกระบวนการคัดนักเรียนแล้วแยกสอนตามศักยภาพของแต่ละคนตามที่นักเรียนถนัดและสามารถปฏิบัติในขั้นตอนนั้นๆ ได้ มีการจัดทำหลักสูตรวิชาชีพของโรงเรียน ให้นักเรียนได้เรียนในทุกระดับชั้น สร้างความเข้าใจร่วมกับนายจ้าง/สถานประกอบการโดยการทำให้ Job coach ร่วมกัน และฝึกให้นักเรียนได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น และมีการติดตามนิเทศการทำงานอยู่เสมอ รวมถึงการฝึกทักษะในการทำงานให้กับนักเรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาโดยเริ่มจากง่ายไปยาก

3. สิ่งที่เป็นปัจจัยในความสำเร็จ สำหรับปัจจัยที่ทำให้เกิดความสำเร็จนั้น เริ่มจากมีการวางแผนอย่างเป็นระบบ การมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน ทั้งนักเรียน ครู ผู้ปกครอง ชุมชน ภาครัฐเครือข่าย และสถานประกอบการ รวมถึงระยะเวลา และการฝึกปฏิบัติแบบ บ่อยๆ ในการปฏิบัติกิจกรรมนั้นๆ จนเกิดความชำนาญ

4. แนวทางและวิธีการของการบริหารเชิงกลยุทธ์ ที่ใช้ส่งเสริมการมีงานทำให้ประสบความสำเร็จ คือ ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา แล้วกำหนดเป็นกลยุทธ์ที่จะพัฒนานักเรียน ตั้งเป้าหมายเด็กทุกคนที่เรียนจบแล้วจะต้องมีงานทำ มีการพัฒนานักเรียนให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้ นักเรียนสามารถนำความรู้ไปทำงานเพื่อเลี้ยงตนเองได้ และไม่เป็นการระของครอบครัว และสังคม โดยมีแผนงานในการกำหนดทิศทางอย่างชัดเจน และปฏิบัติตามแผนงานที่ได้วางไว้ มีการสร้างความรู้และความเข้าใจให้กับบุคลากรได้รับรู้บทบาทในการปฏิบัติหน้าที่ของตนเองอย่างถูกต้อง ให้ทุกคนได้มีส่วนร่วม โดยสร้างความเข้าใจว่าทุกคนต้องรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย ส่งเสริมภาวะผู้นำ โดยที่ต้องตัดสินใจทำในสิ่งที่ถูกต้อง สร้างความกล้า ที่จะต้องคิดนอกกรอบ

ของความเชื่อ ผึกคิดค้นนวัตกรรมใหม่ๆ เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงกับสถานประกอบการ รวมถึงส่งเสริมให้ครูมีความรู้เพิ่มเติมในการพัฒนา รูปแบบผลิตภัณฑ์ที่น่าสนใจ และเพิ่มเรื่องราวเพื่อให้เป็นเอกลักษณ์และเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า ส่งเสริม สนับสนุน ต่อยอดความรู้จนเป็นเจ้าของกิจการขนาดย่อม โดยมีผู้ประกอบการดูแล

5. แนวทางและวิธีการของการมีส่วนร่วมในการบริหาร ที่ใช้ส่งเสริมการปฏิบัติงานทำให้ประสบความสำเร็จ คือ ส่งเสริม และสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนได้เข้ามาร่วมคิดในการวางแผนดำเนินงาน และร่วมคิดหาวิธีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และอาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ร่วมกัน ร่วมปฏิบัติในการดำเนินงาน มีการมอบหมายภาระหน้าที่ให้กับทุกคนอย่างเหมาะสม จัดอบรมให้ผู้ปกครองได้รับความรู้เกี่ยวกับการฝึกอาชีพร่วมกับบุตรหลานของตน ร่วมดูแลช่วยเหลือ ในระหว่างดำเนินการเข้าไปดูแลช่วยเหลือ สนับสนุนทรัพยากรอย่างเป็นกัลยาณมิตรเพื่อให้งานสำเร็จ ร่วมชื่นชมยินดีระหว่างดำเนินงานและเมื่อสำเร็จ ร่วมกันจัดทำหลักสูตรอาชีพระหว่างโรงเรียนกับสถานประกอบการ และชุมชน โดยให้มีความเหมาะสมกับระดับความบกพร่องของนักเรียน และสอดคล้องกับอาชีพของผู้ปกครอง และอาชีพในท้องถิ่น นำหลักสูตรงานอาชีพที่ปรับแล้วไปใช้จัดการเรียนการสอน

6. แนวทางและวิธีการของการทำงานเป็นทีม ที่ใช้ส่งเสริมการปฏิบัติงานทำให้ประสบความสำเร็จ คือ มีการประชุมระดมความคิดเห็นเพื่อวางแผนให้บุคลากรมีเป้าหมายเดียวกัน มีระบบการทำงานที่ชัดเจน ทุกคนรู้หน้าที่ปฏิบัติภารกิจให้ดีที่สุด มีการประสานสัมพันธ์ในการทำงานร่วมกัน โรงเรียนและสถานประกอบการร่วมกันสอนทักษะอาชีพเบื้องต้นให้กับนักเรียน โดยได้ส่งเสริมบทบาทของแต่ละคนให้ได้แสดงออกอย่างเต็มศักยภาพ ให้มีความภาคภูมิใจในการมีส่วนร่วมของทีม จัดส่งต่อให้ไปฝึกปฏิบัติงานกับสถานประกอบการเพื่อให้ได้รับประสบการณ์ตรงในการฝึกอาชีพและเพื่อให้เกิดการปรับตัวเข้ากับบุคคลอื่นในการทำงานร่วมกันได้

7. แนวทางและวิธีการของการกระจายอำนาจในการบริหาร ที่ใช้ส่งเสริมการปฏิบัติงานทำให้ประสบความสำเร็จ คือ ส่งเสริมให้ครู บุคลากร ได้มีโอกาสในการแสดงบทบาทในการตัดสินใจ โดยให้แต่ละคนรับผิดชอบในงานที่ตนเองถนัด แบ่งหน้าที่ให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมตามความเหมาะสมของภาระงาน ให้ผู้ปฏิบัติสามารถตัดสินใจในการทำงานได้อย่างอิสระ และทุกคนมีอิสระในการตัดสินใจร่วมกัน มีการนิเทศติดตาม ดูแลช่วยเหลืออย่างกัลยาณมิตร สร้างเครือข่ายกับหน่วยงานเอกชนในการฝึกทักษะพื้นฐานอาชีพให้กับนักเรียน

8. บุคคล/หน่วยงาน ที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการปฏิบัติงานทำให้ประสบความสำเร็จ ได้แก่ 1) ผู้บริหาร โดยสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมการฝึกอาชีพและควบคุมดูแลประสานกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำแผนระยะเปลี่ยนผ่าน วิเคราะห์นโยบาย และร่วมกับคณะครูปรับหลักสูตรการสอนงานอาชีพ สนับสนุนให้ครูได้มีการพัฒนาตนเองในการสอนงานอาชีพ นิเทศ

กำกับ ติดตาม ผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง 2) คณะครู โดยการพัฒนาตนเองให้เป็นผู้สอนงาน (job coach) ออกแบบการเรียนรู้ในการฝึกอาชีพให้กับนักเรียนตามความสนใจและศักยภาพของนักเรียน ประสานและให้ความร่วมมือกับสถานประกอบการในการดูแลนักเรียนขณะไปร่วมฝึกอาชีพ ร่วมประเมินความก้าวหน้าในการฝึกอาชีพของนักเรียน 3) ผู้ปกครอง โดยร่วมกับคณะครู และสถานประกอบการในการวางแผนฝึกอาชีพ ให้ความร่วมมือและให้การสนับสนุนกับโรงเรียนอย่างเต็มที่ ร่วมมือกับโรงเรียนในการฝึก และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และ 4) สถานประกอบการ หรือหน่วยงานอื่น โดยร่วมวางแผนการจัดประสบการณ์ด้านการฝึกอาชีพ และให้คำแนะนำในการฝึกอาชีพแก่นักเรียน ประเมินผลการฝึกประสบการณ์ของนักเรียนขณะฝึก ให้ข้อคิด และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการฝึกงาน เพื่อเป็นแนวทางในการทำงาน

2. ผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหาร เพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

อาชีพของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษา จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารเพื่อส่งเสริมพิเศษ จำนวน 3 ท่าน ดังนี้

- 2.1 โครงการ หรือกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ ที่ประสบความสำเร็จจนได้เป็น Best Practice และปัจจัยที่ทำให้ประสบ ความสำเร็จ
- 2.2 แนวทาง และวิธีการการบริหารเชิงกลยุทธ์ ที่นำมาใช้ในการบริหารจัดการโครงการ หรือกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ ให้ประสบความสำเร็จ
- 2.3 แนวทาง และวิธีการของหลักการมีส่วนร่วมในการบริหาร ที่นำมาใช้ในการบริหารจัดการโครงการ หรือกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ ให้ประสบความสำเร็จ
- 2.4 แนวทาง และวิธีการของการทำงานเป็นทีม ที่นำมาใช้ในการบริหารจัดการโครงการ หรือกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ ให้ประสบความสำเร็จ
- 2.5 แนวทาง และวิธีการของหลักการกระจายอำนาจในการบริหาร ที่นำมาใช้ในการบริหารจัดการโครงการ หรือกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ ให้ประสบความสำเร็จ
- 2.6 แนวทาง และวิธีการในการแก้ปัญหา อุปสรรค ในการส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
- 2.7 บุคคล/หน่วยงาน ที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการมีงานทำ ให้ประสบความสำเร็จ
- 2.8 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ตาราง 29 แสดงโครงการ หรือกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการทำงาน
ที่ประสบความสำเร็จ จนได้เป็น Best Practice และปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จ

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1	ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2	ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3	สรุปผลการสังเคราะห์
<ul style="list-style-type: none"> - โครงการพัฒนาวิชาชีพเพื่อการทำงาน สำหรับเด็กพิการและเด็กด้อยโอกาส 	<ul style="list-style-type: none"> - โครงการส่งเสริมอาชีพเพื่อการทำงาน ทำนักรเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ปัจจัย คือ 	<ul style="list-style-type: none"> - โครงการส่งเสริมอาชีพเพื่อการทำงาน 	<ul style="list-style-type: none"> - โครงการส่งเสริมอาชีพเพื่อการทำงาน
	<p>ปัจจัย คือ</p> <ul style="list-style-type: none"> - เกิดจากความสนใจของนักเรียนและเป็นกิจกรรมที่นักเรียนสามารถทำได้สำเร็จ เช่น สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต งานบริการ 	<p>ปัจจัย คือ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ความสนใจของนักเรียนและเป็นกิจกรรมที่นักเรียนสามารถทำได้สำเร็จ 	<p>ปัจจัย คือ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ความสนใจของนักเรียนและเป็นกิจกรรมที่นักเรียนสามารถทำได้สำเร็จ
	<ul style="list-style-type: none"> - ภาควางแผนด้านการพัฒนาส่งเสริมให้นักเรียนเลือกอาชีพตามความสนใจและความถนัด 		<ul style="list-style-type: none"> - ภาควางแผนด้านการพัฒนาส่งเสริมให้นักเรียนเลือกอาชีพตามความสนใจและความถนัด
	<ul style="list-style-type: none"> - มีกเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพนั้นๆ ให้เกิดความชำนาญจนสามารถมีมาตรฐานของผลิตภัณฑ์จนสามารถนำไปจำหน่ายได้ 		<ul style="list-style-type: none"> - พัฒนาทักษะอาชีพนั้นๆ ให้เกิดความชำนาญ
		<ul style="list-style-type: none"> - หน่วยงานหรือสังคมให้โอกาสกับนักเรียน ได้แสดงออกถึงศักยภาพของตนเอง 	<ul style="list-style-type: none"> - หน่วยงานหรือสังคมให้โอกาสกับนักเรียน ได้แสดงออกถึงศักยภาพของตนเอง

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1	ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2	ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3	สรุปผลการสังเคราะห์
<ul style="list-style-type: none"> - วิเคราะห์อาชีพในชุมชน ที่องคิน ที่เหมาะสมตามสภาพความบกพร่องของนักเรียน 	<ul style="list-style-type: none"> - วิเคราะห์ความต้องการในการประกอบอาชีพของนักเรียนให้สอดคล้องกับบริบทของนักเรียน และผู้ปกครองสามารถดูแลส่งเสริม แนะนำ และต่อยอดได้ 	<ul style="list-style-type: none"> - วิเคราะห์ความต้องการในการประกอบอาชีพของนักเรียนให้สอดคล้องกับบริบทของนักเรียน และผู้ปกครองสามารถดูแลส่งเสริม แนะนำ และต่อยอดได้ 	<ul style="list-style-type: none"> - วิเคราะห์อาชีพในชุมชน ที่องคิน ที่เหมาะสมตามสภาพความบกพร่องของนักเรียน - วิเคราะห์ความต้องการในการประกอบอาชีพของนักเรียนให้สอดคล้องกับบริบทของนักเรียน และผู้ปกครองสามารถดูแลส่งเสริม แนะนำ และต่อยอดได้

ตาราง 31 แสดงแนวทาง และวิธีการของหลักการมีส่วนร่วม

ที่นำมาใช้ในการบริหารจัดการโครงการ หรือกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการทำ ให้ประสบความสำเร็จ

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1	ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2	ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3	สรุปผลการสังเคราะห์
<ul style="list-style-type: none"> - บุคลากรทางการศึกษาทุกคน ทุกฝ่าย ต้องร่วมมือกันคิดตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ ในการพัฒนาอาชีพของคณาธิการ 	<ul style="list-style-type: none"> - ส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจ เสนอแนะว่าจะประกอบอาชีพใด ที่เน้นได้ - ส่วนร่วมในการวางแผนและพัฒนาทักษะในการปฏิบัติงานจนชำนาญ - ส่วนร่วมในการผลิตและจำหน่ายหรือ การทำงานด้านการบริหาร รวมทั้ง ส่วนร่วมในการทำาเล 	<ul style="list-style-type: none"> - ส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจ เสนอแนะว่าจะประกอบอาชีพใดที่เน้นได้ - ส่วนร่วมในการวางแผนและพัฒนาทักษะในการปฏิบัติงานจนชำนาญ - ส่วนร่วมในการผลิตและจำหน่าย หรือการทำงานด้านการบริหาร รวมทั้ง ส่วนร่วมในการทำาเล 	<ul style="list-style-type: none"> - ส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจ เสนอแนะว่าจะประกอบอาชีพใดที่เน้นได้ - ส่วนร่วมในการวางแผนและพัฒนาทักษะในการปฏิบัติงานจนชำนาญ - ส่วนร่วมในการผลิตและจำหน่าย หรือการทำงานด้านการบริหาร รวมทั้ง ส่วนร่วมในการทำาเล

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1	ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2	ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3	สรุปผลการสังเคราะห์
<ul style="list-style-type: none"> - โรงเรียนและสถานประกอบการร่วมกันประเมินทักษะการทำงานของนักเรียน เพื่อนำผลมาปรับปรุงหรือต่อยอดความสามารถทำงานของนักเรียน 	<ul style="list-style-type: none"> - ส่วนร่วมในการให้คำปรึกษา จัดทำแหล่งทุน และการประเมินผลการทำงาน 	<ul style="list-style-type: none"> - ส่วนร่วมในการให้คำปรึกษา จัดทำแหล่งทุน และการประเมินผลการทำงาน 	<ul style="list-style-type: none"> - โรงเรียนและสถานประกอบการร่วมกันประเมินทักษะการทำงานของนักเรียน เพื่อนำผลมาปรับปรุงหรือต่อยอดความสามารถทำงานของนักเรียน
<ul style="list-style-type: none"> - ประสานกับผู้ปกครองร่วมกันประเมินพัฒนาการด้านทักษะการทำอาชีพ ขณะที่นักเรียนอยู่ที่บ้าน หรือช่วยผู้ปกครองทำงาน 	<ul style="list-style-type: none"> - มีการประชุมเครือข่ายผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา ครู และนักเรียน ผู้เกี่ยวข้อง มีการร่วมคิดร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ 	<ul style="list-style-type: none"> - ประสานกับผู้ปกครองเครือข่ายผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา ครู และนักเรียน ผู้เกี่ยวข้อง มีการร่วมคิดร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ 	<ul style="list-style-type: none"> - ประสานกับผู้ปกครองร่วมกันประเมินพัฒนาการด้านทักษะการทำอาชีพ ขณะที่นักเรียนอยู่ที่บ้าน หรือช่วยผู้ปกครองทำงาน
<ul style="list-style-type: none"> - ครูกลุ่มงานอาชีพและสถานประกอบการร่วมกันประเมินนักเรียน ด้านพฤติกรรมการประกอบอาชีพ 	<ul style="list-style-type: none"> - ครูกลุ่มงานอาชีพและสถานประกอบการร่วมกันประเมินนักเรียน ด้านพฤติกรรมการประกอบอาชีพ 	<ul style="list-style-type: none"> - ครูกลุ่มงานอาชีพและสถานประกอบการร่วมกันประเมินนักเรียน ด้านพฤติกรรมการประกอบอาชีพ 	<ul style="list-style-type: none"> - ครูกลุ่มงานอาชีพและสถานประกอบการร่วมกันประเมินนักเรียน ด้านพฤติกรรมการประกอบอาชีพ

ตาราง 32 แสดงแนวทาง และวิธีการของการทำงานเป็นทีม

ที่นำมาใช้ในการบริหารจัดการโครงการ หรือกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการทำ ให้ประสบความสำเร็จ

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1	ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2	ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3	สรุปผลการสังเคราะห์
<ul style="list-style-type: none"> - ครูทุกคนควรเป็นครูสอนงานอาชีพ อย่างน้อย ครู 1 คน : 1 อชีพ มีระบบการทำงานที่ชัดเจน ทุกคนรู้หน้าที่ สามัคคี ให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือ และผลักดัน ซึ่งชมความสำเร็จร่วมกัน ร่วมภาคภูมิใจด้วยกันโดยมีเป้าหมาย คือ เด็กมีอาชีพ มีงานทำ 	<ul style="list-style-type: none"> - พัฒนาและฝึกการเป็นผู้นำหรือหัวหน้า ในการทำงาน ความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ในการทำงาน - พัฒนาและส่งเสริมให้เป็นผู้นำและผู้ตาม ตามหน้าที่ภารกิจ 	<ul style="list-style-type: none"> - มีระบบการทำงานที่ชัดเจน ทุกคนรู้หน้าที่ - พัฒนาและฝึกการเป็นผู้นำหรือหัวหน้า ในการทำงาน 	<ul style="list-style-type: none"> - ระดมความคิดในการวางแผนร่วมกัน นำคุณสมบัติและความพร้อมตาม ศักยภาพของผู้ร่วมงานแต่ละคน มาเป็นแรงขับเคลื่อน โดยมีจุดร่วม และเป้าหมายร่วมกัน

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1	ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2	ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3	สรุปผลการสังเคราะห์
<ul style="list-style-type: none"> - ประสานความร่วมมือกับสถานประกอบการเพื่อส่งต่อนักเรียนไปร่วมฝึกอาชีพ 	<ul style="list-style-type: none"> - พัฒนาและส่งเสริมความคิด กล้าคิด กล้าทำ กล้าพัฒนาผลงาน อย่างมีเหตุผล 	<ul style="list-style-type: none"> - ระดมความคิดร่วมกันในการออกแบบหลักสูตรทักษะอาชีพ 	<ul style="list-style-type: none"> - ประสานความร่วมมือกับสถานประกอบการเพื่อส่งต่อนักเรียนไปร่วมฝึกอาชีพ - ระดมความคิดร่วมกันในการออกแบบหลักสูตรทักษะอาชีพ - พัฒนาและส่งเสริมความคิด กล้าคิด กล้าทำ กล้าพัฒนาผลงาน อย่างมีเหตุผล

**ตาราง 33 แสดงแนวทาง และวิธีการของหลักการกระจายอำนาจในการบริหาร
ที่นำมาใช้ในการบริหารจัดการโครงการ หรือกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการทำ ให้ประสบความสำเร็จ**

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1	ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2	ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3	สรุปผลการสังเคราะห์
<ul style="list-style-type: none"> - การกระจายอำนาจ โดยให้เครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา เข้ามามีส่วนช่วยในการบริหารงาน ซึ่งบริบทของแต่ละสถานศึกษามีไม่เหมือนกัน สภาพแวดล้อม ปัจจัย และบุคลากรที่มีความพร้อมจึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจ 	<ul style="list-style-type: none"> - กระจายอำนาจในการส่งเสริมอาชีพ ไปยังผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในสถานศึกษา เช่น ฝ่ายวิชาการ หรือผู้ที่มีความถนัดและสนใจร่วมโครงการ หรือความสัมพันธ์ เชื่อมกับสถานประกอบการ - กระจายอำนาจตามภาระหน้าที่ เมื่อทวิศึกษาในสาขาอาชีพนั้นๆ เช่น อุตสาหกรรม คหกรรม พาณิชยกรรม งานบริการ 	<ul style="list-style-type: none"> - กระจายอำนาจไปยังผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 	<ul style="list-style-type: none"> - กระจายอำนาจไปยังผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1	ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2	ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3	สรุปผลการสังเคราะห์
	<ul style="list-style-type: none"> - มีการมอบหมายภาระรับผิดชอบ ให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง มีการติดตาม กำกับ ปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาไปสู่เป้าหมาย 	<ul style="list-style-type: none"> - มอบหมายภาระรับผิดชอบ ให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง มีการติดตาม กำกับ ปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาไปสู่เป้าหมาย 	

**ตาราง 34 แสดงแนวทาง และวิธีการในการแก้ปัญหา อุปสรรค
ในการส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา**

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1	ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2	ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3	สรุปผลการสังเคราะห์
<ul style="list-style-type: none"> - ครูทุ่มเทกำลังกาย กำลังใจ ตลอดจน ส่วนกลางสร้างขวัญกำลังใจให้แก่ผู้บริหาร ครู และผู้เกี่ยวข้องกับงานอาชีพทุกคน เพื่อร่วมกันพัฒนาเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ให้มีอาชีพ มีงานทำ สามารถช่วยเหลือตนเองได้ 	<ul style="list-style-type: none"> - ต้องพัฒนาครู/บุคลากรในสถานศึกษา ให้มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ในสาขาอาชีพจนเกิดความชำนาญถ่ายทอดได้ดี 	<ul style="list-style-type: none"> - ต้องพัฒนาครู/บุคลากรในสถานศึกษา ให้มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์จนเกิดความชำนาญ 	<ul style="list-style-type: none"> - ทุ่มเทกำลังกาย กำลังใจ สร้างขวัญกำลังใจให้แก่ผู้เกี่ยวข้อง

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1	ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2	ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3	สรุปผลการสังเคราะห์
<ul style="list-style-type: none"> - ต้องพัฒนาทักษะนักเรียนในอาชีพนั้นๆ จนชำนาญและสามารถปฏิบัติเองได้ 	<ul style="list-style-type: none"> - ต้องพัฒนาทักษะนักเรียนในอาชีพนั้นๆ จนชำนาญและสามารถปฏิบัติเองได้ 	<ul style="list-style-type: none"> - ทบทวนข้อบกพร่องหรืออุปสรรคเพื่อหาแนวทางแก้ไข - ระดมความคิดเห็นเพื่อแก้ปัญหา - ผลผลิตต้องมีมาตรฐานเพื่อการยอมรับของผู้บริโภค 	<ul style="list-style-type: none"> - ต้องพัฒนาทักษะนักเรียนในอาชีพนั้นๆ จนชำนาญและสามารถปฏิบัติเองได้ - ทบทวนข้อบกพร่องหรืออุปสรรคเพื่อหาแนวทางแก้ไข - ระดมความคิดเห็นเพื่อแก้ปัญหา - การจำหน่ายผลผลิตที่มีมาตรฐานเพื่อการยอมรับของผู้บริโภค

ตาราง 35 แสดงบุคคล/หน่วยงาน ที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการมีงานทำ ให้ประสบความสำเร็จ

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1	ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2	ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3	สรุปผลการสังเคราะห์
<ul style="list-style-type: none"> - ผู้บริหาร โดย - มีการวิเคราะห์ นโยบายและบริบทที่เกี่ยวข้อง - ส่งเสริม สนับสนุนการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ทั้งในโรงเรียน และร่วมกับสถานประกอบการ - พัฒนาศักยภาพครูผู้สอนงาน (job coach) 	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้บริหาร โดย - ปรับหลักสูตรการสอนงานอาชีพที่เอื้อ และมีความเหมาะสมกับสภาพของนักเรียน - พัฒนาศักยภาพครูผู้สอนงาน 	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้บริหาร โดย - ปรับหลักสูตรการสอนงานอาชีพที่เอื้อ และมีความเหมาะสมกับสภาพของนักเรียน - นิเทศ กำกับ ติดตาม การจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง 	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้บริหาร โดย - มีการวิเคราะห์ นโยบายและบริบทที่เกี่ยวข้อง - ส่งเสริม สนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งในโรงเรียน และร่วมกับสถานประกอบการ - ปรับหลักสูตรการสอนงานอาชีพที่เอื้อ และมีความเหมาะสมกับศักยภาพ และสภาพความพร้อมของ และปรับบริบทชุมชนของนักเรียน

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1	ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2	ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3	สรุปผลการสังเคราะห์
<ul style="list-style-type: none"> - ครูผู้สอน โดย - ร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจัดทำแผน การให้บริหารระยะเปลี่ยนผ่าน (ITP) ให้กับนักเรียน - พัฒนาตนเองให้เป็นผู้สอนงาน (job coach) 	<ul style="list-style-type: none"> - ครูผู้สอน โดย - จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เกิดการเรียนรู้ - ประเมินความก้าวหน้าของนักเรียนร่วมกับสถานประกอบการ และผู้ปกครอง ด้วยวิธีการที่หลากหลาย 	<ul style="list-style-type: none"> - ครูผู้สอน โดย - จัดเตรียมและเลือกใช้สื่อที่เหมาะสมกับกิจกรรม - นำภูมิปัญญาท้องถิ่น และเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการจัดการเรียนการสอน - ร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจัดทำแผน การให้บริหารระยะเปลี่ยนผ่าน (ITP) ให้กับนักเรียน 	<ul style="list-style-type: none"> - พัฒนาบุคลากรให้เป็นผู้สอนงาน (job coach) - นิเทศ กำกับ ติดตาม การจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง - ครูผู้สอน โดย - ร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจัดทำแผน การให้บริหารระยะเปลี่ยนผ่าน (ITP) ให้กับนักเรียน - พัฒนาตนเองให้เป็นผู้สอนงาน (job coach) - จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และ ดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เกิดการเรียนรู้ - ประเมินความก้าวหน้าของนักเรียนร่วมกับสถานประกอบการ และผู้ปกครอง ด้วยวิธีการที่หลากหลาย - จัดเตรียมและเลือกใช้สื่อที่เหมาะสมกับกิจกรรม และ นำภูมิปัญญาท้องถิ่น และเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการจัดการเรียนการสอน

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1	ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2	ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3	สรุปผลการสังเคราะห์
<ul style="list-style-type: none"> - ผู้ปกครอง โดย - เห็นความสำคัญ และให้ความร่วมมือและให้การสนับสนุนกับโรงเรียนอย่างเต็มที่ 	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้ปกครอง โดย - ร่วมมือกับโรงเรียนในการฝึก และแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้น 	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้ปกครอง โดยให้ข้อมูลอาชีพที่นักเรียนชอบ มีความสนใจในอาชีพ 	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้ปกครอง โดย - ร่วมมือกับคณะครู และสถานประกอบการ ในการวางแผนฝึกอาชีพ - เห็นความสำคัญ และให้ความร่วมมือและให้การสนับสนุนกับโรงเรียนอย่างเต็มที่ - ร่วมมือกับโรงเรียนในการฝึก และแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้น
<ul style="list-style-type: none"> - สถานประกอบการ หรือหน่วยงานอื่น โดย - ให้การสนับสนุนสถานที่ฝึกงาน - ร่วมวางแผนการจัดประสบการณ์ ด้านการฝึกอาชีพ - ร่วมให้คำแนะนำในการฝึกอาชีพ - แก่แก่นักเรียน 	<ul style="list-style-type: none"> - สถานประกอบการ หรือหน่วยงานอื่น โดย - สนับสนุนทรัพยากร แหล่งเรียนรู้ บุคลากร - ประเมินผลการฝึกประสบการณ์ ของนักเรียนขณะฝึก - ให้คำแนะนำในการปฏิบัติงาน แก่แก่นักเรียน 	<ul style="list-style-type: none"> - สถานประกอบการ หรือหน่วยงานอื่น โดย - ร่วมจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และประเมินผล - ให้ข้อคิด และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการฝึกงาน - ในการทำงาน 	<ul style="list-style-type: none"> - สถานประกอบการ หรือหน่วยงานอื่น โดย - ให้การสนับสนุนสถานที่ ทรัพยากร แหล่งเรียนรู้ บุคลากร - ร่วมวางแผนการจัดประสบการณ์ ด้าน การฝึกอาชีพ - ร่วมจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และประเมินผลการฝึกประสบการณ์ ของนักเรียนขณะฝึก - ของนักเรียนขณะฝึก - ร่วมให้ข้อคิด และคำแนะนำในการฝึก อาชีพแก่นักเรียน เพื่อเป็นแนวทาง ในการทำงาน

ตาราง 36 แสดงข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1	ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2	ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3	สรุปผลการสังเคราะห์
<ul style="list-style-type: none"> - สร้างความร่วมมือกับผู้ปกครอง ในการพัฒนาอาชีพของนักเรียนที่บพร่องทางสติปัญญา โดยให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมทำอาชีพกับลูก เรียนรู้วิถีชีวิต ความสามารถด้านใด ฝึกประสบการณ์ร่วมกับลูก เมื่อเรียนจบผู้ปกครองสามารถช่วยเหลือและรู้ถึงความต้องการ สามารถของลูกในการประกอบอาชีพ ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข 	<ul style="list-style-type: none"> - นักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา มีผลิตภัณฑ์เพื่อจำหน่ายขาด ทำเล หรือแหล่งจำหน่าย บุคคลภายนอก ไม่เชื่อมั่นในผลิตภัณฑ์/บริการ - ขาดการต่อเนื่องหรือติดตามหลังจาก จบการศึกษาแล้ว 	<ul style="list-style-type: none"> - ศึกษารายละเอียดของงานมีกำหนดไว้ แต่ยังไม่ชัดเจน 	<ul style="list-style-type: none"> - สร้างความร่วมมือกับผู้ปกครอง ในการพัฒนาอาชีพของนักเรียน โดยให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมทำอาชีพกับลูก
<ul style="list-style-type: none"> - ศึกษารายละเอียดของงานมีกำหนดไว้ แต่ยังไม่ชัดเจน 	<ul style="list-style-type: none"> - นักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา มีผลิตภัณฑ์เพื่อจำหน่ายขาด ทำเล หรือแหล่งจำหน่าย บุคคลภายนอก ไม่เชื่อมั่นในผลิตภัณฑ์/บริการ - ขาดการต่อเนื่องหรือติดตามหลังจาก จบการศึกษาแล้ว 	<ul style="list-style-type: none"> - ศึกษารายละเอียดของงานมีกำหนดไว้ แต่ยังไม่ชัดเจน 	<ul style="list-style-type: none"> - ศึกษารายละเอียดของงานมีกำหนดไว้ แต่ยังไม่ชัดเจน

สรุปได้ดังนี้

1. โครงการ หรือกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงาน ที่ประสบความสำเร็จจนได้เป็น Best Practice และปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จ คือ ความสนใจของนักเรียนที่จะปฏิบัติตามกิจกรรมนั้น และเป็นกิจกรรมที่นักเรียนสามารถทำได้สำเร็จ โดยผ่านกระบวนการวางแผนร่วมกัน ได้มีการพัฒนาและส่งเสริมให้นักเรียนเลือกอาชีพตามความสนใจ ความถนัดของแต่ละคน โดยส่วนใหญ่จะเป็นอาชีพที่ผู้ปกครองของนักเรียนทำที่บ้าน และโรงเรียนได้ฝึกและพัฒนาทักษะอาชีพ นั้นๆ เพิ่มเติมให้กับนักเรียนจนเกิดความชำนาญ ประกอบกับหน่วยงานหรือสังคมให้โอกาสกับนักเรียนได้แสดงออกถึงศักยภาพของตนเอง

2. แนวทาง และวิธีการการบริหารเชิงกลยุทธ์ ที่นำมาใช้ในการบริหารจัดการโครงการ หรือกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงาน ให้ประสบความสำเร็จ คือ มีการปรับหลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรงานอาชีพตามความเหมาะสมกับสภาพบริบท และความบกพร่องของนักเรียน นำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน ประสาน และทำข้อตกลงความร่วมมือกับสถานประกอบการในการส่งต่อเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพและการปฏิบัติงานของนักเรียนส่งเสริมให้นักเรียนรักในการทำงานในอาชีพที่ตนเองชอบอย่างจริงจัง มีการพัฒนาความรู้และสร้างความเข้าใจในการทำงานให้กับครูผู้สอน และนักเรียน วิเคราะห์ความต้องการในการประกอบอาชีพของนักเรียนในชุมชน ท้องถิ่น ที่เหมาะสมตามสภาพความบกพร่องของนักเรียน และผู้ปกครองสามารถดูแล ส่งเสริม แนะนำ และต่อยอดได้ ฝึกฝนทักษะการทำงานตามขั้นตอนต่างๆ ให้กับนักเรียนจนเกิดความชำนาญ และเป็นที่ยอมรับ รวมทั้งสร้างความเชื่อมั่นในอาชีพที่ตนเองได้ทำว่าเป็นอาชีพสุจริต ตั้งเป้าหมายว่าตนเองทำอะไรได้ และลงมือปฏิบัติ มีการตรวจสอบ ฝึกแก้ปัญหา ทำซ้ำๆ และนำไปปรับปรุงพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น

3. แนวทาง และวิธีการของหลักการมีส่วนร่วมในการบริหาร ที่นำมาใช้ในการบริหารจัดการโครงการ หรือกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงาน ให้ประสบความสำเร็จ คือ มีส่วนร่วมในการคิด กระบวนการวางแผนและตัดสินใจ เสนอแนะวิธีการพัฒนาทักษะในการปฏิบัติงานจนชำนาญ มีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตและจำหน่ายหรือการทำงานด้านการบริหาร รวมทั้งมีส่วนร่วมในให้คำปรึกษา การหาที่ทำเลการค้าขาย จัดหาแหล่งทุน และการประเมินผลการทำงาน โรงเรียนและสถานประกอบการ ร่วมกันประเมินทักษะการทำงานของนักเรียน เพื่อนำผลมาปรับปรุงหรือต่อยอดความสามารถทำงานของนักเรียน ประสานกับผู้ปกครองร่วมกันประเมินพัฒนาการด้านทักษะการทำอาชีพขณะที่นักเรียนอยู่ที่บ้าน หรือช่วยผู้ปกครองทำงาน ครูกลุ่มงานอาชีพและสถานประกอบการร่วมกันประเมินนักเรียน ด้านพฤติกรรม ทักษะ และความสามารถในการประกอบอาชีพของนักเรียนขณะฝึกปฏิบัติงาน

4. แนวทาง และวิธีการของการทำงานเป็นทีม ที่นำมาใช้ในการบริหารจัดการโครงการ หรือกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงาน ให้ประสบความสำเร็จ โดยมีการระดมความคิดในการวางแผน ร่วมกัน มีการจัดระบบการทำงานที่ชัดเจน ทุกคนรู้หน้าที่ในการปฏิบัติภารกิจให้ดีที่สุด ซึ่งอาจนำวงจร

คุณภาพ P-D-C-A มาใช้เป็นระบบการทำงาน สามัคคีให้ความร่วมมือ ผลักดันกันและกัน มีการพัฒนา และฝึกการเป็นผู้นำหรือหัวหน้าในการทำงาน ประสานความร่วมมือกับสถานประกอบการเพื่อส่งต่อนักเรียนไปร่วมฝึกอาชีพ ระดมความคิดร่วมกันในการออกแบบหลักสูตรทักษะอาชีพ

5. แนวทาง และวิธีการของหลักการกระจายอำนาจในการบริหาร ที่นำมาใช้ในการบริหารจัดการโครงการ หรือกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ ให้ประสบความสำเร็จ โดยมีการกระจายอำนาจในการดำเนินงานไปยังผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยมอบหมายภาระรับผิดชอบ ให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้มีส่วนร่วมตามความเหมาะสมของภาระงาน โดยให้ผู้ปฏิบัติสามารถตัดสินใจในการทำงานได้อย่างอิสระ มีการติดตามกำกับ ปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาไปสู่เป้าหมาย

6. แนวทาง และวิธีการในการแก้ปัญหา อุปสรรค ในการส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยจัดให้มีการพัฒนาครู และบุคลากรในสถานศึกษาให้มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์จนเกิดความชำนาญ มีความทุ่มเทกำลังกาย กำลังใจ ในการทำงาน มีการสร้างขวัญกำลังใจให้แก่ผู้เกี่ยวข้อง ต้องพัฒนาทักษะนักเรียนในอาชีพนั้นๆ จนชำนาญและสามารถปฏิบัติเองได้ ตลอดจนทบทวนข้อบกพร่องหรืออุปสรรค เพื่อหาแนวทางแก้ไข

7. บุคคล/หน่วยงาน ที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการมีงานทำ ให้ประสบความสำเร็จ ได้แก่ 1) ผู้บริหาร โดย มีการวิเคราะห์ นโยบายและบริบทที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริม สนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งในโรงเรียน และร่วมกับสถานประกอบการ ปรับหลักสูตรการสอนงานอาชีพที่เอื้อ และมีความเหมาะสมกับศักยภาพ และสภาพความบกพร่อง และบริบทชุมชนของของนักเรียน พัฒนาบุคลากร ให้เป็นผู้สอนงาน (job coach) นิเทศ กำกับ ติดตาม การจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง 2) ครูผู้สอน โดยร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจัดทำแผนการให้บริหารระยะเปลี่ยนผ่าน (ITP) ให้กับนักเรียน พัฒนาตนเอง ให้เป็นผู้สอนงาน (job coach) จัดบรรยายภาคที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เกิดการเรียนรู้ ประเมินความก้าวหน้าของนักเรียนร่วมกับสถานประกอบการ และผู้ปกครอง ด้วยวิธีการที่หลากหลาย จัดเตรียมและเลือกใช้สื่อให้เหมาะสมกับกิจกรรม และนำภูมิปัญญาท้องถิ่น และเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการจัดการเรียนการสอน 3) ผู้ปกครอง โดยร่วมกับคณะครู และสถานประกอบการในการวางแผนฝึกอาชีพ เห็นความสำคัญ และให้ความร่วมมือและให้การสนับสนุนกับโรงเรียนอย่างเต็มที่ ร่วมมือกับโรงเรียนในการฝึก และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และ 4) สถานประกอบการหรือหน่วยงานอื่น โดยให้การสนับสนุนสถานที่ ทรัพยากร แหล่งเรียนรู้ บุคลากร ร่วมวางแผนการจัดประสบการณ์ด้านการฝึกอาชีพ ร่วมจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และประเมินผลการฝึก ประสบการณ์ของนักเรียนขณะฝึก ร่วมให้ข้อคิด และคำแนะนำในการฝึกอาชีพแก่นักเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการทำงาน

ตอนที่ 2 ผลการสร้างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ผลจากการศึกษาสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษได้กำหนดให้การจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำเป็นจุดเน้นสำคัญในการพัฒนาการศึกษาของสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 แต่ในภาพโดยรวมของการดำเนินการยังขาดการเชื่อมโยงให้สัมพันธ์กัน และบูรณาการการทำงานร่วมกัน จากความต้องการฝึกทักษะการทำงานของนักเรียน โดยผู้ปกครอง และสถานศึกษาร่วมมือกันฝึกสอนและพัฒนาทักษะ จนถึงการส่งต่อให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือสถานประกอบการในการเข้าทำงาน เพื่อให้ นักเรียนกลุ่มนี้สามารถมีทักษะอาชีพติดตัวอย่างยั่งยืนได้

สำหรับในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยขั้นตอนที่ 1 เกี่ยวกับสภาพ และแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ มาเป็นกรอบแนวทางในการสร้างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ผู้วิจัยเสนอเป็น 2 ตอน มีรายละเอียดของผลการวิจัยแต่ละตอน ดังนี้

ตอนที่ 2.1 การยกร่างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงาน สำหรับ นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ผลการการยกร่างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงาน สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบคือ 1) การบริหารจัดการด้วยวิธีการบริหารเชิงกลยุทธ์ 2) การบริหารจัดการด้วยวิธีการมีส่วนร่วมในการบริหาร 3) การบริหารจัดการด้วยวิธีการทำงานเป็นทีม 4) การบริหารจัดการด้วยวิธีการกระจายอำนาจในการบริหาร ผู้วิจัยได้นำเสนอ (ร่าง) รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ดังนี้

**ภาพ 5 แสดงกรอบแนวทางในการยกย่องรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม
เพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ**

การสรุปองค์ประกอบของการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ แสดงดังตาราง 35-41

แหล่งที่มาของข้อมูล

1 หมายถึง ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ ครูผู้สอนงานอาชีพ เกี่ยวกับสภาพบริบท และการดำเนินงานการมีส่วนร่วมส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

2 หมายถึง ข้อมูลจากกรณีศึกษาการศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ในการบริหารเพื่อส่งเสริมการมีงานทำสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

3 หมายถึง ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารเพื่อส่งเสริมการมีงานทำสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

4 หมายถึง ข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตาราง 37 แสดงบทบาทของผู้เกี่ยวข้อง

องค์ประกอบ	รายละเอียด
1. บทบาทของผู้เกี่ยวข้อง ^{1,2,3,4}	1. บทบาทของผู้บริหาร ^{1,2,3,4} 2. บทบาทของครูผู้สอน ^{1,2,3,4} 3. บทบาทของนักเรียน ^{1,2,3,4} 4. บทบาทของสถานประกอบการ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ^{1,2,3,4}

ตาราง 38 แสดงปัจจัยความสำเร็จ

องค์ประกอบ	รายละเอียด
ปัจจัยความสำเร็จ ^{2,3,4}	1. ผู้บริหาร ครู บุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้อง เห็นความสำคัญ ให้ความร่วมมือและให้การสนับสนุนในรูปแบบต่างๆ ^{2,3,4} 2. งบประมาณ เครื่องมือ วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีอย่างเพียงพอ ^{2,3,4} 3. สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ^{2,3,4}

องค์ประกอบ	รายละเอียด
	4. การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ^{2,3,4}
	5. ความสนใจของนักเรียนที่จะปฏิบัติกิจกรรมนั้น และเป็นกิจกรรมที่นักเรียนสามารถทำได้สำเร็จ ^{3,4}
	6. มีการพัฒนาและส่งเสริมให้นักเรียนเลือกอาชีพตามความสนใจ ความถนัดของแต่ละคน ^{3,4}
	7. เป็นอาชีพที่ผู้ปกครองของนักเรียนทำที่บ้าน ^{3,4}

ตาราง 39 แสดงองค์ประกอบที่ 1 การบริหารจัดการด้วยวิธีการบริหารเชิงกลยุทธ์

องค์ประกอบ	รายละเอียด
1. ชั้นวางแผน ^{1,2,3}	<ol style="list-style-type: none"> 1. มีการวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการ ในการจัดการศึกษา เพื่อส่งเสริมการมีงานทำ¹ 2. มีการวิเคราะห์นโยบาย และกระบวนการบริหารจัดการ¹ 3. มีการกำหนดวัตถุประสงค์ของนโยบาย กระบวนการบริหารจัดการ หลักสูตร โครงสร้างการกำหนดสาระวิชางานอาชีพ¹ 4. มีการหาแนวทางปรับปรุงหรือเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และสถานประกอบการ¹ 5. มีส่วนร่วมกำหนดเป้าหมาย นโยบาย กระบวนการบริหารจัดการ ด้านการส่งเสริมการมีงานทำที่จะทำให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์¹ 6. มีแผนงานในการกำหนดทิศทางอย่างชัดเจน² 7. ตั้งเป้าหมายเด็กทุกคนที่เรียนจบแล้วจะต้องมีงานทำ² 8. ตั้งเป้าว่าจะทำอะไร และลงมือปฏิบัติ มีการตรวจสอบ ฝึกแก้ปัญหา ทำซ้ำๆ และนำไปปรับปรุงพัฒนา³ 9. ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาแล้วกำหนดเป็นกลยุทธ์² 10. ร่วมกำหนดเป้าหมายที่จะทำให้งานบรรลุวัตถุประสงค์³ 11. ปรับหลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรงานอาชีพตามความเหมาะสมกับสภาพบริบท และความบกพร่องของนักเรียน³ 12. วิเคราะห์อาชีพในชุมชน ท้องถิ่น ที่เหมาะสมตามสภาพความบกพร่องของนักเรียน³

องค์ประกอบ	รายละเอียด
	13. วิเคราะห์ความต้องการในการประกอบอาชีพของนักเรียน ให้สอดคล้องกับบริบทของนักเรียน และผู้ปกครองสามารถดูแล ส่งเสริม แนะนำ และต่อยอดได้ ³
2. ชั้นดำเนินงาน ^{1,2,3}	1. การสร้างความเข้าใจให้กับบุคลากรในการดำเนินการการศึกษา เพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงาน ¹ 2. มีการนำหลักสูตร โครงสร้าง การกำหนดสาระวิชางานอาชีพ ไปปฏิบัติ ¹ 3. มีการนำนโยบาย และกระบวนการบริหารจัดการ ไปปฏิบัติ ¹ 4. มีการนำผลของการร่วมคิดที่ได้ตกลงไปสู่การจัดการเรียน การสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ไปสู่ความร่วมมือกับสถานประกอบการ และการส่งต่อ ¹ 5. มีการพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือ สถานประกอบการ ¹ 6. สร้างความรู้และความเข้าใจให้กับบุคลากร และรับรู้บทบาท ในการปฏิบัติหน้าที่อย่างถูกต้อง ² 7. ให้ทุกคนได้มีส่วนร่วม โดยสร้างความเข้าใจว่าทุกคน ต้องรับผิดชอบในงานที่ได้รับ ² 8. เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงกับ สถานประกอบการ ² 9. ส่งเสริมให้รักงานในอาชีพอย่างจริงจัง ฝึกฝนทักษะการทำงานจนเกิด ความชำนาญ และเป็นที่ยอมรับ ³ 10. นำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน ³ 11. ประสาน และทำข้อตกลงความร่วมมือกับสถานประกอบการ ในการส่งต่อ เพื่อพัฒนาทักษะ ³
3. ชั้นประเมินผลและปรับปรุง ^{1,2,3}	1. มีการรับฟังข้อเสนอแนะเพื่อนำมาปรับปรุงนโยบาย หลักสูตร โครงสร้าง เพื่อนำมาปรับปรุงระบบการนิเทศ ติดตามและ กระบวนการบริหารจัดการ ¹ 2. มีการใช้การวัดผลและข้อมูลที่ถูกต้องเป็นแนวทางในการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล การจัดกิจกรรม ¹ 3. ทุกกลุ่มงานมีส่วนร่วมในการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล การปฏิบัติงาน ¹

องค์ประกอบ	รายละเอียด
	4. มีการกำกับติดตามและประเมินผล ด้านการวัด ประเมินผล และการนิเทศ ติดตามการจัดกิจกรรม ¹
	5. มีการกำกับติดตามและประเมินผล ด้านการจัดการเรียนการสอน ¹
	6. พัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ที่น่าสนใจ และเพิ่มเรื่องราวเพื่อให้เป็นเอกลักษณ์ ²
	7. ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการ ดำเนินงาน ³
	8. นักเรียนสามารถนำความรู้ไปทำงานเพื่อเลี้ยงตนเองได้ ²
	9. พัฒนานักเรียนให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้ และไม่เป็นภาระของครอบครัว และสังคม ²
	10. ส่งเสริม สนับสนุน ต่อยอดความรู้จนเป็นเจ้าของกิจการขนาดย่อม โดยมีผู้ปกครองดูแล ²

ตาราง 40 แสดงองค์ประกอบที่ 2 การบริหารจัดการด้วยวิธีการมีส่วนร่วม
ในการบริหาร

องค์ประกอบ	รายละเอียด
1. ชั้นวางแผน ^{1,2,3}	1. มีการรวบรวมข้อมูลพื้นฐานในการบริหารหลักสูตร โครงสร้าง การกำหนดสาระวิชางานอาชีพ ¹
	2. มีการจัดทำแผนพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และสถานประกอบการ ¹
	3. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนได้เข้ามาร่วมคิดในการวางแผนดำเนินงาน ²
	4. ส่วนร่วมในการวางแผน และพัฒนาทักษะในการปฏิบัติงานจนชำนาญ ³
	5. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนได้เข้ามาร่วมคิดหาวิธีการแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้น และอาจเกิดขึ้นในอนาคต ร่วมกัน ²
	6. มีการวางแผนร่วมกันในการพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และสถานประกอบการ ¹
	7. ส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจ เสนอแนะว่าจะประกอบอาชีพใดที่ถนัด ³
	8. ร่วมกันจัดทำหลักสูตรอาชีพระหว่างโรงเรียน สถานประกอบการ และชุมชน โดยให้เหมาะสมกับระดับความบกพร่องของนักเรียน และมีความสอดคล้องกับอาชีพของผู้ปกครอง และอาชีพในท้องถิ่น ²

องค์ประกอบ	รายละเอียด
2. ขั้นดำเนินงาน ^{1,2,3}	<ol style="list-style-type: none"> 1. มีส่วนร่วมระดมทรัพยากรในเรื่องการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ในกระบวนการความร่วมมือกับสถานประกอบการ และการส่งต่อ ¹ 2. มีส่วนร่วมสนับสนุนด้านทรัพยากรในเรื่องการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ในกระบวนการความร่วมมือกับสถานประกอบการ และการส่งต่อ ¹ 3. มีการสร้างความตระหนักในเรื่องการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ในกระบวนการความร่วมมือกับสถานประกอบการ และการส่งต่อ ¹ 4. มีส่วนร่วมให้ความรู้ในเรื่องการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ในกระบวนการความร่วมมือกับสถานประกอบการ และการส่งต่อ ¹ 5. มีส่วนร่วมตัดสินใจในเรื่องการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ในกระบวนการความร่วมมือกับสถานประกอบการ และการส่งต่อ ¹ 6. มีส่วนเกี่ยวข้องในทุกกระบวนการของการดำเนินกิจกรรม เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ในกระบวนการความร่วมมือกับสถานประกอบการ และการส่งต่อ ¹ 7. มีส่วนร่วมในการติดต่อสื่อสาร และประสานงานเกี่ยวกับนโยบาย/กระบวนการบริหารจัดการ ¹ 8. ในการดำเนินงานมีการมอบหมายภาระหน้าที่อย่างเหมาะสม ² 9. จัดอบรมให้ผู้ปกครองได้รับความรู้เกี่ยวกับการฝึกอาชีพร่วมกับบุตรหลานของตน ² 10. ระหว่างดำเนินการ เข้าดูแลช่วยเหลือสนับสนุนทรัพยากร อย่างเป็นกัลยาณมิตร เพื่อให้งานสำเร็จ ² 11. นำหลักสูตรงานอาชีพที่ปรับแล้วไปใช้จัดการเรียนการสอน ² 12. ส่วนร่วมในการให้คำปรึกษาจัดหาแหล่งทุน ³ 13. ส่วนร่วมในการผลิต และจำหน่าย รวมถึงการทำทะเล หรือสถานที่ในการตั้งร้านขายของ ³

องค์ประกอบ	รายละเอียด
3. ชั้นประเมินผลและปรับปรุง ^{1,2,3}	<ol style="list-style-type: none"> 1. มีส่วนร่วมในการนิเทศ ติดตาม สรุปลง รายงานผล และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลสำเร็จ ในเรื่องการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ในกระบวนการความร่วมมือกับสถานประกอบการ และการส่งต่อ¹ 2. มีการเข้าร่วมกิจกรรม และการอภิปรายต่างๆ ในเรื่องจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ในกระบวนการความร่วมมือกับสถานประกอบการ และการส่งต่อ¹ 3. มีส่วนร่วมในการควบคุมและตรวจสอบการพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และสถานประกอบการ¹ 4. มีส่วนร่วมในการปรับปรุงและพัฒนาแผนงานเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องของการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ในกระบวนการความร่วมมือกับสถานประกอบการ และการส่งต่อ¹ 5. มีส่วนร่วมในการประเมินผลกระทบบ เพื่อปรับปรุง เปลี่ยนแปลง และแก้ไข ในเรื่องจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ในกระบวนการความร่วมมือกับสถานประกอบการ และการส่งต่อ¹ 6. มีส่วนร่วมในผลประโยชน์หรือผลตอบแทนที่เกิดจากการดำเนินงานทางเศรษฐกิจ หรือทางจิตวิทยา ของการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ในกระบวนการความร่วมมือกับสถานประกอบการ และการส่งต่อ¹ 7. ร่วมชื่นชมยินดี ระหว่างดำเนินงานและเมื่อสำเร็จ² 8. ส่วนร่วมในการประเมินผลการทำงาน³ 9. ส่วนร่วมในการคำปรึกษาในการปรับปรุงและพัฒนาแผนงานเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องของการจัดการเรียนการสอน³ 10. โรงเรียนและสถานประกอบการร่วมกันประเมินทักษะการทำงานของนักเรียน เพื่อนำผลมาปรับปรุงหรือต่อยอดความสามารถการทำงานของนักเรียน³ 11. ประสานกับผู้ปกครองร่วมกันประเมินพัฒนาการด้านทักษะการทำอาชีพขณะที่นักเรียนอยู่ที่บ้าน หรือช่วยผู้ปกครองทำงาน³

องค์ประกอบ	รายละเอียด
	12. ครูกลุ่มงานอาชีพและสถานประกอบการร่วมกันประเมินนักเรียนด้านพฤติกรรม ทักษะ และความสามารถในการประกอบอาชีพของนักเรียน ขณะฝึกปฏิบัติงาน ³

ตาราง 41 แสดงองค์ประกอบที่ 3 การบริหารจัดการด้วยวิธีการทำงานเป็นทีม

องค์ประกอบ	รายละเอียด
1. บรรยากาศการทำงานเชิงบวก ^{1,2,3}	<ol style="list-style-type: none"> บุคลากรของสถานศึกษา และสถานประกอบการ ร่วมกันกำหนดวิธีการปฏิบัติงานที่เรียบง่ายไม่เป็นการพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพ¹ บุคลากรในสถานศึกษา และสถานประกอบการสร้างความตระหนักและร่วมมือพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพ และการส่งต่อ¹ มีการตัดสินใจที่ทำให้ทุกคนพอใจ ของความร่วมมือกับสถานประกอบการ และการส่งต่อ¹ มีระบบการทำงานที่ชัดเจน ทุกคนรู้หน้าที่ปฏิบัติภารกิจให้ดีที่สุด² มีการประสานสัมพันธ์ในการทำงานร่วมกัน² ส่งเสริมบทบาทของแต่ละคนให้แสดงออกอย่างเต็มศักยภาพ ให้มีความภูมิใจในการมีส่วนร่วมของทีม² มีระบบการทำงานที่ชัดเจน ทุกคนรู้หน้าที่³
2. การติดต่อสื่อสาร ^{1,2,3}	<ol style="list-style-type: none"> มีการแสดงความคิดเห็นอย่างเปิดเผย ตรงไปตรงมา เมื่อการนิเทศติดตาม¹ รับฟังเหตุผลและยอมรับที่จะปฏิบัติตามความเห็นพ้องกันของทีมงานในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน การนิเทศการร่วมมือกับสถานประกอบการ และการส่งต่อผู้เรียนด้านอาชีพ¹ มีการแลกเปลี่ยนข่าวสาร ความรู้สึกนึกคิด หรือทัศนคติด้วยความเต็มใจและพร้อมที่จะช่วยเหลือ ฟังพาทอาศัยกัน ในการนิเทศติดตาม¹ ประชุมระดมความคิดเห็นเพื่อวางแผนให้บุคลากรมีเป้าหมายเดียวกัน² ระดมความคิดร่วมกันในการออกแบบหลักสูตรทักษะอาชีพ² ระดมความคิดในการวางแผนร่วมกัน³ ระดมความคิดในการวางแผนร่วมกัน³

องค์ประกอบ	รายละเอียด
3. การสร้าง ความไว้วางใจ ^{1,2}	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้ปฏิบัติงานมีอิสระในการตัดสินใจโดยปราศจากการควบคุม และรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เมื่อการนิเทศ ติดตาม ¹ 2. มีการมอบอำนาจการตัดสินใจบางอย่างให้ผู้ปฏิบัติงาน โดยมีความเชื่อมั่น เชื่อถือ มั่นใจในความสามารถของผู้ร่วมงานเมื่อการนิเทศ ติดตาม ¹ 3. มีการสะท้อนความคิดเห็นของทีมงานเพื่อแก้ไขปรับปรุงงาน ² 4. โรงเรียนและสถานประกอบการร่วมกันสอนทักษะอาชีพเบื้องต้นให้กับนักเรียน ³ 5. ประสานความร่วมมือกับสถานประกอบการเพื่อส่งต่อนักเรียนไปร่วมฝึกอาชีพ ³
4. ความผูกพันและรู้สึก เป็นเจ้าของร่วมกัน ^{1,2}	<ol style="list-style-type: none"> 1. สถานศึกษาและสถานประกอบการ ปฏิบัติงานร่วมกันในการพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพและการส่งต่อ อย่างเป็นกันเองแบบกัลยาณมิตร ¹ 2. มีการยอมรับนโยบาย เป้าหมาย และพร้อมที่จะช่วยเหลือ สนับสนุน ส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้ปฏิบัติงานเพิ่มพูนความรู้ความสามารถด้านการพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และสถานประกอบการอยู่เสมอ ¹ 3. ทุกคนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และร่วมรับรู้เป้าหมายในการทุ่มเทความรู้ ความสามารถเพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และสถานประกอบการ ¹ 4. ประชุมระดมความคิดเห็นเพื่อวางแผนให้บุคลากรมีเป้าหมายเดียวกัน ²
5. การทำงานที่ หลากหลาย ^{1,2}	<ol style="list-style-type: none"> 1. มีรูปแบบการทำงานเพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และสถานประกอบการ ที่หลากหลาย ¹ 2. มีวิธีการวิเคราะห์ความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างเป็นระบบ โดยมีความยืดหยุ่นและเปิดกว้างรับฟังความคิดเห็นด้านนโยบาย และกระบวนการบริหารจัดการทุกประเด็น ¹ 3. มีการสงวนคำวิพากษ์วิจารณ์ และความคิดเห็น ที่ต่างจากคนอื่น จนกว่าจะมีการนำเสนอข้อมูลทั้งหมดแล้ว เกี่ยวกับนโยบาย และกระบวนการบริหารจัดการ ¹ 4. มีการยอมรับจุดต่างและแสดงจุดร่วมด้านนโยบาย และกระบวนการบริหารจัดการ ¹ 5. ส่งต่อให้ไปฝึกปฏิบัติงานกับสถานประกอบการเพื่อให้ได้รับประสบการณ์ตรง ³

ตาราง 42 แสดงองค์ประกอบที่ 4 การบริหารจัดการด้วยวิธี การกระจายอำนาจ
ในการบริหาร

องค์ประกอบ	รายละเอียด
1. การกระจายอำนาจ ^{1,2,3}	<ol style="list-style-type: none"> 1. มีการมอบหมายงานที่ชัดเจนเกี่ยวกับรายละเอียดงาน การดำเนินนโยบาย และกระบวนการบริหารจัดการจัดทำหลักสูตร โครงสร้าง การกำหนดสาระวิชางานอาชีพ¹ 2. มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม ตลอดถึงการประเมินผลในการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ในกระบวนการความร่วมมือกับสถานประกอบการ และการส่งต่อ¹ 3. แบ่งหน้าที่ให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมตามความเหมาะสม² 4. ส่งเสริมให้ครู บุคลากร ได้มีโอกาสแสดงบทบาทในการตัดสินใจ² 5. มอบหมายภาระรับผิดชอบ ให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง มีการกำกับ ติดตาม ปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาไปสู่เป้าหมาย³ 6. กระจายอำนาจไปยังผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง³
2. ความเป็นอิสระ ^{1,2,3}	<ol style="list-style-type: none"> 1. มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบให้กับบุคลากรครอบคลุมทุกพันธกิจที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการมีงานทำของนักเรียน¹ 2. มีอิสระในการเลือกวิธีการ และเลือกผู้ร่วมงาน ในด้านจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ในกระบวนการความร่วมมือกับสถานประกอบการและการส่งต่อ¹ 3. มีอิสระในการกำหนดวิธีการ ตารางการทำงาน กฎเกณฑ์การทำงาน การปรับปรุงงานที่เหมาะสมในการจัดการเรียนการสอน การร่วมมือกับสถานประกอบการ ในการพัฒนาอาชีพให้กับผู้เรียนและการส่งต่อ¹ 4. ให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถตัดสินใจในการทำงานได้อย่างอิสระ² 5. มีการนิเทศติดตาม ดูแล ช่วยเหลือ อย่างเป็น กัลยาณมิตร² 6. สร้างเครือข่ายกับหน่วยงานเอกชนในการฝึกทักษะพื้นฐานอาชีพให้กับนักเรียน² 7. กระจายอำนาจในการส่งเสริมอาชีพไปยังผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ในสถานศึกษา³ 8. สร้างความกล้าที่จะคิดนอกกรอบของความเชื่อ คัดค้านนวัตกรรมใหม่ๆ³

องค์ประกอบ	รายละเอียด
3. ความรับผิดชอบ ¹	ตระหนักและมีความรับผิดชอบต่อผลการดำเนินงาน การจัดการเรียนการสอน และการร่วมมือกับสถานประกอบการ เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพ ¹
4. ความเป็นประชาธิปไตย ^{1,2}	<ol style="list-style-type: none"> ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในด้านจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ในกระบวนการความร่วมมือกับสถานประกอบการ และการส่งต่อ¹ ทุกคนมีอิสระในการตัดสินใจร่วมกัน²

ตาราง 43 แสดงวิธีการส่งเสริม

องค์ประกอบ	รายละเอียด
วิธีการส่งเสริม ^{1,2,3,4}	
1. การปรับหลักสูตร ^{1,2,4}	<ol style="list-style-type: none"> โครงสร้างเวลาเรียน^{1,2,4} เกณฑ์การจบหลักสูตรและการเทียบโอน⁴ การเทียบโอนผลการเรียน⁴
2. กลุ่มงานอาชีพ ^{2,4}	<ol style="list-style-type: none"> กลุ่มอาชีพเกษตรกรรม^{2,4} กลุ่มอาชีพอุตสาหกรรม^{2,4} กลุ่มอาชีพพาณิชยกรรมและบริการ^{2,4} กลุ่มอาชีพความคิดสร้างสรรค์^{2,4} กลุ่มอาชีพคหกรรม^{2,4}
3. แนวทางการส่งต่อนักเรียน ^{1,2,3,4}	<ol style="list-style-type: none"> สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อศึกษาถึงแนวทางการส่งต่อนักเรียนเข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น โดยประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง^{2,3,4} สร้างเครือข่ายการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น หรือสถานประกอบการ^{1,2,3,4} ดำเนินการประสานกับสถานศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อส่งนักเรียนเข้าศึกษาต่อ^{1,2,3,4} จัดทำข้อมูลการส่งต่อ /ประวัติ เพื่อช่วยเหลือผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง^{2,4}

องค์ประกอบ	รายละเอียด
4. การนิเทศ กำกับ ติดตาม ^{1,2,3,4}	<ol style="list-style-type: none"> 1. จัดทำแฟ้มประวัตินักเรียนที่เข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นหรือเข้าทำงานในสถานประกอบการ⁴ 2. ติดตามผลหลังจากจบการศึกษาจากผู้ปกครองหรือตัวนักเรียน^{1,2,3,4} 3. ฝ่ายวิชาการ แนะนำ ประสานงานกับสถานศึกษาหรือสถานประกอบการ เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการศึกษาต่อหรือการทำงานของนักเรียน และนำนักเรียนศึกษาดูงาน^{2,4} 4. จัดทำบันทึกข้อมูลเป็นรายบุคคล เพื่อนิเทศติดตาม ให้คำปรึกษา และร่วมแก้ปัญหาการเรียนทั้งในการศึกษาต่อ หรือการประกอบอาชีพในสถานประกอบการ⁴

จากข้อมูลการสังเคราะห์เนื้อหาที่เป็นรายละเอียดขององค์ประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วมทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1) องค์ประกอบด้านบทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้อง 2) องค์ประกอบด้านการบริหารเชิงกลยุทธ์แบบมีส่วนร่วม 3) องค์ประกอบด้านวิธีการส่งเสริมทักษะอาชีพและการมีงานทำ 4) องค์ประกอบด้านการทำงานเป็นทีม และ 5) องค์ประกอบด้านผลลัพธ์ ปัจจัยความสำเร็จ วิธีการส่งเสริม บทบาทของผู้เกี่ยวข้อง และกลุ่มอาชีพ ผู้วิจัยได้ทำการยกยกร่างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ดังนี้

ครั้งที่ 1 ใช้มุมมองเชิงระบบ ซึ่งประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต มาเป็นกรอบในการจัดหมวดหมู่ข้อมูล โดยมีผลการวิเคราะห์ ดังนี้

ปัจจัยนำเข้า (Input): เป็นการจัดกลุ่มบทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้อง 4 ภาคี ปัจจัยความสำเร็จ และองค์ประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วมด้านการกระจายอำนาจ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับบทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องรวมกัน เป็น “องค์ประกอบด้านบทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้อง”

กระบวนการ (Process): เป็นการจัดกลุ่มผลการสังเคราะห์องค์ประกอบของการบริหารแบบมีส่วนร่วมจากแหล่งต่างๆ จัดกลุ่มเป็น 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) องค์ประกอบด้านการบริหารเชิงกลยุทธ์ 2) องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมในการบริหาร 3) องค์ประกอบด้านการทำงานเป็นทีม และ 4) องค์ประกอบด้านวิธีการส่งเสริม

ผลผลิต (Output): ได้แก่ องค์ประกอบด้านความสำเร็จของผู้เรียน (การมีงานทำ)

ครั้งที่ 2 ใช้มุมมองเชิงระบบที่มีความเชื่อมโยงสอดคล้อง (Alignment) ระหว่างองค์ประกอบ โดยมีหลักคิด คือ องค์ประกอบด้านบทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องจะครอบคลุมในทุกองค์ประกอบของมุมมองเชิงกระบวนการ และองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมในการบริหาร (ร่วมวางแผนและตัดสินใจ

ร่วมดำเนินการ ร่วมติดตามประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์) จะผสมผสานอยู่ระหว่างองค์ประกอบ การบริหารเชิงกลยุทธ์แบบมีส่วนร่วม และองค์ประกอบด้านวิธีการส่งเสริมทักษะอาชีพและการมีงานทำ จึงไม่ควรแสดงองค์ประกอบด้านนี้แยกออกมาเฉพาะ แต่จะฝัง (Build In) อยู่ในเนื้อหาของส่วนองค์ประกอบ ด้านการทำงานเป็นทีม จะเป็นองค์ประกอบที่เป็นพื้นฐานสำคัญของทุกองค์ประกอบด้านกระบวนการ

ด้วยเหตุนี้ ผลการยกย่องรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับ นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จึงยังคงแสดงให้เห็น ถึงระบบ (System Approach) 3 ส่วน คือ ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) และ ผลผลิต (Output) แต่แสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยง สอดคล้องกัน ระหว่างองค์ประกอบในแต่ละส่วนได้อย่าง ชัดเจน ซึ่งนำเสนอผลการยกย่องรูปแบบ ดังภาพ 6

ภาพ 6 แสดงผลการยกย่องรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริม การมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

องค์ประกอบด้านบทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้อง

1. โรงเรียน (ผู้บริหาร และครู)

1.1 บทบาทของผู้บริหาร

1.1.1 วิเคราะห์นโยบายและบริบทที่เกี่ยวข้อง

1.1.2 ร่วมกับคณะครูปรับหลักสูตรการสอนงานอาชีพที่เอื้อและเหมาะสมกับศักยภาพ และความบกพร่องของนักเรียน โดยให้มีความสอดคล้องกับอาชีพในชุมชน

1.1.3 ส่งเสริม สนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งในโรงเรียน และร่วมกับสถานประกอบการ

1.1.4 นิเทศ กำกับ ติดตามการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

1.2 บทบาทของครูผู้สอน

1.2.1 ศึกษาวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล แล้วนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับศักยภาพและความบกพร่องของผู้เรียน

1.2.2 กำหนดเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ด้านความรู้และทักษะ กระบวนการที่เป็นความคิดรวบยอด หลักการและความสัมพันธ์ รวมทั้งคุณลักษณะอันพึงประสงค์

1.2.3 ออกแบบการเรียนรู้และจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางสมอง เพื่อนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมาย

1.2.4 จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้

1.2.5 จัดเตรียมและเลือกใช้สื่อให้เหมาะสมกับกิจกรรม นำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีที่เหมาะสม มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน

1.2.6 ประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียน ร่วมกับสถานประกอบการด้วยวิธีการที่หลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติของวิชา และระดับพัฒนาการของผู้เรียน

1.2.7 วิเคราะห์ผลการประเมินมาใช้ในการซ่อมเสริมและพัฒนาผู้เรียน รวมทั้งปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของตนเอง

2. ผู้ปกครอง

บทบาทของผู้ปกครอง

2.1 ผู้ปกครอง เห็นความสำคัญ ให้ความร่วมมือและให้การสนับสนุนในรูปแบบต่างๆ

2.2 ศึกษาวิเคราะห์ผู้เรียนในด้านความสามารถ และความต้องการในฝึกอาชีพ แล้วนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผน ร่วมกับคณะครูสอนงานอาชีพ

2.3 ปรึกษาหารือกับครู เมื่อนักเรียนมีปัญหาและร่วมมือกับครูในการแก้ปัญหาของนักเรียน

3. สถานประกอบการ

บทบาทของสถานประกอบการ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

- 3.1 ร่วมวางแผนการจัดประสบการณ์ด้านอาชีพที่เกี่ยวข้อง
- 3.2 ร่วมจัดกิจกรรมการเรียนรู้และประเมินผล
- 3.3 สนับสนุนทรัพยากร แหล่งเรียนรู้ บุคลากร ฯลฯ
- 3.4 เตรียมแนวทางในการฝึกประสบการณ์ของนักเรียน
- 3.5 เตรียมความพร้อมสำหรับการรับนักเรียนเข้าฝึกประสบการณ์
- 3.6 ให้คำแนะนำในการปฏิบัติงานแก่นักเรียน
- 3.7 ควบคุมดูแลการปฏิบัติงานของนักเรียน
- 3.8 ประเมินผลการฝึกประสบการณ์ของนักเรียนในสถานประกอบการ
- 3.9 ให้ความคิดและเสนอแนะเกี่ยวกับการฝึกงานของนักเรียนเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนา

หลักสูตรการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ

4. ชุมชน/หน่วยงานอื่น

บทบาทของชุมชน/หน่วยงานอื่น

- 4.1 ให้การสนับสนุนสถานที่ในการฝึกงาน
- 4.2 ประชาชนชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ความรู้ในด้านการฝึกงานอาชีพในรูปแบบ

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

4.3 พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ประจำจังหวัด สถานศึกษา สถานประกอบการ ร่วมกันให้ความรู้และช่องทางในการประกอบอาชีพให้กับนักเรียน

องค์ประกอบด้านการบริหารเชิงกลยุทธ์แบบมีส่วนร่วม

1. ชั้นวางแผนกลยุทธ์ (ร่วมวางแผนและตัดสินใจ)

1.1 ครู และผู้ปกครองร่วมกันวิเคราะห์ความสามารถและความสนใจในอาชีพของนักเรียน จากอาชีพในท้องถิ่น และอาชีพของผู้ปกครอง

1.2 โรงเรียน และสถานประกอบการร่วมทำหลักสูตรงานอาชีพ เพื่อใช้ในการจัดการเรียน การสอนและฝึกปฏิบัติ

1.3 มอบหมายกลุ่มงานวิชาการจัดทำรูปแบบ โครงสร้างหลักสูตร การสอนและฝึกงาน อาชีพ ทั้งในคาบเรียน และฝึกร่วมกับสถานประกอบการ

1.4 มอบหมายครูกลุ่มงานอาชีพ และครูกลุ่มสนใจ สอนและฝึกปฏิบัติอาชีพให้กับนักเรียน

2. ขั้นตอนดำเนินการ (ร่วมดำเนินการ)

2.1 ร่วมดำเนินการสร้างความตระหนักและความเข้าใจให้กับบุคลากรในการดำเนินการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ

2.2 โรงเรียน และปราชญ์ชาวบ้านร่วมกันจัดการฝึกทักษะอาชีพในรูปแบบของกิจกรรมชุมนุม

2.3 มีการจัดการเรียนรู้ด้านอาชีพโดยบูรณาการให้สอดคล้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

2.4 จัดการเรียนรู้ในโรงเรียนโดยการสอนขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมพร้อมสู่การฝึกปฏิบัติจริงในสถานประกอบการ

2.5 จัดอบรมให้ผู้ปกครองได้รับความรู้เกี่ยวกับการฝึกอาชีพพร้อมกับบุตรหลานของตน

2.6 ทำบันทึกข้อตกลง (MOU) ร่วมกับสถานประกอบการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งนักเรียนเข้าฝึกอาชีพ

2.7 ฝึกให้นักเรียนได้เรียนรู้ระบบงานของสถานประกอบการ และทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น

3. ขั้นตอนประเมินผลและปรับปรุงกลยุทธ์ (ร่วมติดตาม ประเมินผล, ร่วมรับผลประโยชน์)

3.1 ครูกลุ่มงานอาชีพ นิเทศ ติดตาม และประเมินผลการพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียน เพื่อนำผลมาปรับปรุงและพัฒนาการฝึกทักษะอาชีพให้กับนักเรียน

3.2 ครูกลุ่มงานอาชีพ ร่วมกับสถานประกอบการ ร่วมกัน นิเทศ ติดตาม และประเมินผลด้านพฤติกรรม ทักษะ และความสามารถของนักเรียน เพื่อต่อยอดทักษะและความสามารถให้สูงขึ้น

3.3 มีการรับฟังข้อเสนอแนะเพื่อนำมาปรับปรุงหลักสูตร โครงสร้าง และกระบวนการบริหารจัดการ

3.4 สร้างเครือข่ายกับสถานประกอบการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นสถานที่ในการฝึกทักษะงานอาชีพให้กับนักเรียน

3.5 นักเรียนมีทักษะ ความสามารถ และความมั่นใจในการประกอบอาชีพเพิ่มขึ้น หลังจากการร่วมฝึกงานกับหน่วยงานต่างๆ

องค์ประกอบด้านวิธีการส่งเสริมทักษะอาชีพและการมีงานทำ

1. นำหลักสูตรไปจัดการเรียนการสอน

1.1 จัดเป็นรายวิชาเพิ่มเติมในแผนการเรียนวิชาปกติ ในโครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษา

1.2 จัดเป็นกิจกรรมส่งเสริมอาชีพอิสระเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียน (สอว.)

1.3 จัดเป็นกิจกรรมชุมนุมอาชีพ

1.4 ส่งเข้าร่วมฝึกงานกับสถานประกอบการ

2. ประสานและทำข้อตกลง (MOU)

2.1 ประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นสถานที่ในการฝึกทักษะงานอาชีพให้กับนักเรียน

2.2 สร้างเครือข่ายกับสถานประกอบการ เพื่อทำข้อตกลง และส่งนักเรียนเข้าฝึกงานหรือเข้าเป็นลูกจ้าง

องค์ประกอบด้านการทำงานเป็นทีม

1. โรงเรียน และสถานประกอบการสร้างความตระหนักและความร่วมมือเพื่อให้เกิดการพัฒนาทางด้านอาชีพ

2. มีระบบการทำงานในการพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนที่ชัดเจน ทุกคนรู้หน้าที่และให้ความร่วมมือเพื่อปฏิบัติการกิจอย่างเต็มที่

3. ส่งเสริมบทบาทของแต่ละคนให้แสดงออกอย่างเต็มศักยภาพ ให้ความภูมิใจในการมีส่วนร่วมของทีม

4. โรงเรียน และสถานประกอบการมีสัมพันธภาพการปฏิบัติงานร่วมกันในการพัฒนานักเรียนด้านอาชีพ และการส่งต่อ แบบกัลยาณมิตร

5. มีการมอบอำนาจการตัดสินใจบางอย่างให้ผู้ปฏิบัติงานโดยมีความเชื่อมั่น เชื่อถือ ไว้วางใจ ในความสามารถของผู้ร่วมงาน

6. ประชุมระดมความคิดเห็นเพื่อวางแผนให้บุคลากรมีเป้าหมายเดียวกัน

องค์ประกอบด้านผลลัพธ์

1. ช่วยเหลือตนเอง

นำทักษะอาชีพมาช่วยเหลือตนเองในการใช้ชีวิตประจำวันได้

1.1 เป็นอาชีพที่นักเรียนสนใจ

1.2 เป็นอาชีพที่มีความเกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตประจำวัน

1.3 มีการฝึกบ่อยๆ ซ้ำๆ เป็นประจำ

2. ทำงานหาเลี้ยงชีพ

นำทักษะอาชีพมาใช้ในการประกอบอาชีพเพื่อหาเลี้ยงตนเองและครอบครัว

2.1 เข้าทำงานเป็นลูกจ้างในสถานประกอบการ

2.2 ประกอบอาชีพที่ง่าย มีขั้นตอนการทำที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน

2.3 เป็นอาชีพที่เกี่ยวกับงานเกษตร หรือบริการ

3. ผู้ประกอบการ

นำทักษะอาชีพมาใช้ในการประกอบอาชีพโดยสามารถมีร้านค้าเป็นของตนเอง โดยมีผู้ปกครองคอยดูแล และให้คำแนะนำ

- 3.1 ผู้ปกครองส่งเสริมและสนับสนุนทั้งด้านการลงทุน และการประกอบอาชีพ
- 3.2 ประกอบอาชีพต่อจากผู้ปกครอง
- 3.3 มีการฝึกหรือทำอย่างต่อเนื่องจนเกิดความชำนาญ

ตอนที่ 2.2 ผลการตรวจสอบร่างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

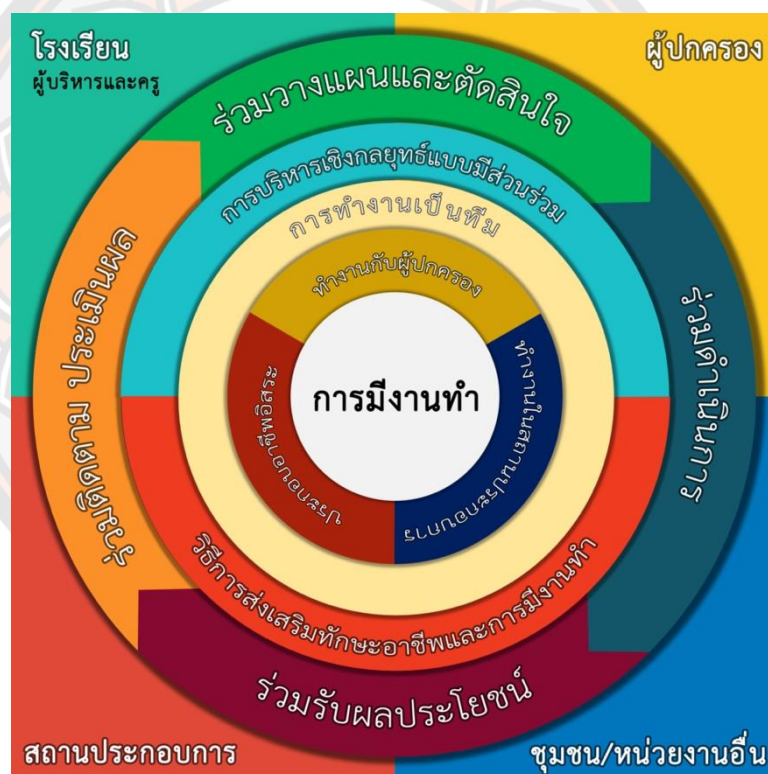
ผู้วิจัยได้นำร่างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ นำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของรูปแบบด้วยการประชุมสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิได้วิพากษ์ วิจาร์ณ และให้ข้อเสนอแนะ พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นด้วยกับร่างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ดังนี้

1. ด้านบทบาทของผู้เกี่ยวข้อง
 - 1.1 บทบาทของผู้บริหาร ผู้ทรงคุณวุฒิเสนอแนะให้เพิ่ม
 - 1.1.1 ปรับปรุงหลักสูตรการสอนงานอาชีพที่เอื้อและเหมาะสมกับศักยภาพ และความบกพร่องของนักเรียน
 - 1.1.2 ประสานผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจัดทำแผนการให้บริการระยะเปลี่ยนผ่าน (ITP) ให้กับนักเรียน
 - 1.1.3 พัฒนาบุคลากรให้เป็นผู้สอนงาน (job coach)
 - 1.2 บทบาทของครูผู้สอน มีประเด็นที่ต้องปรับปรุง และเพิ่มเติม ดังนี้
 - 1.2.1 ออกแบบการเรียนรู้และจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมาย
 - 1.2.2 วิเคราะห์ผลการประเมินมาใช้ในการพัฒนาผู้เรียน รวมทั้งปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของตนเอง
 - 1.2.3 ร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจัดทำแผนการให้บริการระยะเปลี่ยนผ่าน (ITP) ให้กับนักเรียน
 - 1.2.4 พัฒนาตนเองให้เป็นผู้สอนงาน (job coach)

- 1.3 บทบาทของผู้ปกครอง และบทบาทของสถานประกอบการ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
ให้คงไว้
- 1.4 บทบาทของชุมชน/หน่วยงานอื่น มีประเด็นที่ต้องปรับปรุง ดังนี้
- 1.4.1 สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ประจำจังหวัด สถานศึกษา
สถานประกอบการ ร่วมกันให้ความรู้และช่องทางในการประกอบอาชีพให้กับนักเรียน
2. ด้านการบริหารเชิงกลยุทธ์แบบมีส่วนร่วม
- 2.1 ชั้นวางแผนกลยุทธ์ (ร่วมวางแผนและตัดสินใจ) มีประเด็นที่ต้องปรับปรุง และ
เพิ่มเติม ดังนี้
- 2.1.1 มอบหมายกลุ่มงานวิชาการจัดทำรูปแบบ โครงสร้างหลักสูตร การสอนและ
ฝึกงานอาชีพ ในสถานศึกษา และนอกสถานศึกษา
- 2.1.2 กำหนดกลยุทธ์การจัดทำแผนการให้บริการระยะเปลี่ยนผ่าน (ITP) ให้กับ
นักเรียน
- 2.1.3 กำหนดกลยุทธ์การจัดทำแผนการพัฒนาครูให้เป็นผู้สอนงาน (job coach)
- 2.2 ชั้นดำเนินกลยุทธ์ (ร่วมดำเนินการ) และชั้นประเมินผลและปรับปรุงกลยุทธ์
(ร่วมติดตาม ประเมินผล, ร่วมรับผลประโยชน์) ให้คงไว้
3. ด้านวิธีการส่งเสริมทักษะอาชีพและการมีงานทำ และการทำงานเป็นทีม ให้คงไว้
4. ด้านผลลัพธ์
- 4.1 ปรับเป็น ทำงานกับผู้ปกครอง มีประเด็นที่ต้องปรับปรุง และเพิ่มเติม ดังนี้
- 4.1.1 ประกอบอาชีพต่อจากผู้ปกครอง
- 4.1.2 เป็นอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตประจำวัน
- 4.1.3 มีการฝึก บ่อยๆ ช้าๆ เป็นประจำ อย่างมีขั้นตอน
- 4.1.4 ผู้ปกครองจ้างทำงานในกิจการของตนเอง
- 4.2 ปรับเป็น ประกอบอาชีพอิสระ มีประเด็นที่ต้องปรับปรุง และเพิ่มเติม ดังนี้
- 4.2.1 ผู้ปกครองส่งเสริมและสนับสนุนทั้งด้านการลงทุน และการประกอบอาชีพ
- 4.2.2 ประกอบอาชีพที่ง่าย มีขั้นตอนการทำที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน
- 4.2.3 นำความรู้และทักษะมาใช้ในการประกอบอาชีพเพื่อหาเลี้ยงตนเองและ
ครอบครัว
- 4.3 ปรับเป็น ทำงานในสถานประกอบการ มีประเด็นที่ต้องปรับปรุง และเพิ่มเติม ดังนี้
- 4.3.1 นำความรู้และทักษะอาชีพมาใช้ในการทำงาน
- 4.3.2 เข้าทำงานเป็นลูกจ้างในสถานประกอบการ

4.3.3 มีการฝึกหรือทำอย่างต่อเนื่องจนเกิดทักษะและความชำนาญ ในงานนั้นๆ อย่างต่อเนื่องและเป็นขั้นตอน

จากนั้น ผู้วิจัยนำรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงาน สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ที่ผ่านการเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ มาปรับปรุงรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงาน สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ตามข้อเสนอแนะและนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา สามารถสร้างเป็นรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงาน สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ดังนี้ (รายละเอียดอยู่ในภาคผนวก ง)

ภาพ 7 แสดงรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงาน สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เป็นรูปแบบที่บูรณาการบริหารแบบมีส่วนร่วมมาใช้ในการบริหารเพื่อส่งเสริมการมีงานทำของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) บทบาทของผู้เกี่ยวข้อง 2) การบริหารเชิงกลยุทธ์แบบมีส่วนร่วม 3) วิธีการส่งเสริมทักษะอาชีพและการมีงานทำ 4) การทำงานเป็นทีม 5) ผลลัพธ์ โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

องค์ประกอบที่ 1 บทบาทของผู้เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย

1. บทบาทของผู้บริหาร คือ การบริหารจัดการ สั่งการให้ทุกฝ่ายร่วมดำเนินการจัดการเรียนการสอน และกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา รวมถึงการประสานและส่งต่อนักเรียนเข้าฝึกงาน และทำงานในสถานประกอบการและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง
2. บทบาทของครูผู้สอน คือ ศึกษาวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล แล้วนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผน การจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับศักยภาพและความบกพร่องของผู้เรียน รวมถึงกำหนดเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน รวมทั้งปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของตนเองที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมาย
3. บทบาทของผู้ปกครอง คือ เห็นความสำคัญ ให้ความร่วมมือและให้การสนับสนุนในรูปแบบต่างๆ ร่วมวิเคราะห์ผู้เรียนในด้านความสามารถ และความต้องการในฝึกอาชีพ แล้วนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผน ร่วมกับคณะครูสอนงานอาชีพ
4. บทบาทของสถานประกอบการ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ ร่วมวางแผนการจัดการประสบการณ์ด้านอาชีพที่เกี่ยวข้อง เตรียมแนวทางในการฝึกประสบการณ์ของนักเรียน รวมถึงให้ความคิดและเสนอแนะเกี่ยวกับการฝึกงานของนักเรียนเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ
5. ชุมชน/หน่วยงานอื่น คือ ให้การสนับสนุนสถานที่ในการฝึกงาน เข้ามามีส่วนร่วมในการให้ความรู้ในด้านการฝึกงานอาชีพ และช่องทางในการประกอบอาชีพให้กับนักเรียน

องค์ประกอบที่ 2 การบริหารเชิงกลยุทธ์แบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย

1. ชั้นวางแผนกลยุทธ์ (ร่วมวางแผนและตัดสินใจ) คือ ร่วมกันวิเคราะห์ความสามารถและความสนใจในอาชีพของนักเรียน ร่วมทำหลักสูตรงานอาชีพ เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนและฝึกปฏิบัติ รวมถึงกำหนดกลยุทธ์การจัดทำแผนการให้บริการระยะเปลี่ยนผ่าน (ITP) ให้กับนักเรียน และพัฒนาครูให้เป็นผู้สอนงาน (job coach)

2. **ขั้นตอนดำเนินการ** (ร่วมดำเนินการ) คือ ร่วมดำเนินการสร้างความตระหนักและความเข้าใจให้กับบุคลากร จัดการฝึกทักษะอาชีพในรูปแบบของกิจกรรมชุมนุม เพื่อเตรียมพร้อมสู่การฝึกปฏิบัติจริงในสถานประกอบการ

3. **ขั้นประเมินผลและปรับปรุงกลยุทธ์** (ร่วมติดตาม ประเมินผล, ร่วมรับผลประโยชน์) คือ การนิเทศ ติดตาม และประเมินผล ด้านพฤติกรรม ทักษะ และความสามารถของนักเรียน เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการฝึกต่อยอดทักษะและความสามารถให้สูงขึ้น รวมถึงการสร้างเครือข่ายกับสถานประกอบการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นสถานที่ในการฝึกทักษะงานอาชีพให้กับนักเรียน

องค์ประกอบที่ 3 วิธีการส่งเสริมทักษะอาชีพและการมีงานทำ ประกอบด้วย

1. นำหลักสูตรไปจัดการเรียนการสอน คือ จัดเป็นรายวิชาเพิ่มเติมในแผนการเรียนวิชาปกติ ในโครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษา, จัดเป็นกิจกรรมส่งเสริมอาชีพอิสระเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียน (สอ.), จัดเป็นกิจกรรมชุมนุมอาชีพ และส่งเข้าร่วมฝึกงานกับสถานประกอบการ

2. ประสานและทำข้อตกลง (MOU) คือ สร้างเครือข่ายกับสถานประกอบการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อทำข้อตกลง และส่งนักเรียนเข้าฝึกงาน หรือเข้าเป็นลูกจ้าง

องค์ประกอบที่ 4 การทำงานเป็นทีม คือ การสร้างความตระหนักและความร่วมมือ มีระบบการทำงานในการพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนที่ชัดเจน เพื่อให้เกิดการพัฒนานักเรียนด้านอาชีพ

องค์ประกอบที่ 5 ผลลัพธ์ ประกอบด้วย

1. ทำงานกับผู้ปกครอง คือ นำความรู้และทักษะมาใช้ประกอบอาชีพต่อจากผู้ปกครอง หรือช่วยผู้ปกครองทำงานรับจ้าง รวมถึงรับจ้างจากผู้ปกครองทำงานในกิจการของตนเอง โดยลักษณะอาชีพจะเป็นอาชีพที่เกี่ยวข้องกับกิจวัตรประจำวัน หรือการดำรงชีวิตประจำวัน ซึ่งจะมีการฝึก บ่อยๆ ซ้ำๆ เป็นประจำอย่างมีขั้นตอน จนนักเรียนเกิดทักษะในการทำงานนั้นๆ เช่น งานจักสาน งานไม้ งานทอผ้า ผู้ช่วยคนครัว การแปรรูปผลิตภัณฑ์ในครัวเรือน เป็นต้น ซึ่งงานประเภทนี้เป็นงาน/อาชีพที่มีขั้นตอนในการทำที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน จึงทำให้นักเรียนมีทักษะในอาชีพที่ตนเองถนัด และเป็นอาชีพที่สามารถทำได้ในชุมชนของตนเอง หรืออาจเป็นอาชีพที่นักเรียนสามารถที่จะทำสืบต่อจากผู้ปกครองของตน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับทักษะและความสามารถของนักเรียนแต่ละคน

2. ประกอบอาชีพอิสระ คือ นำความรู้และทักษะมาใช้ในการประกอบอาชีพที่ง่าย มีขั้นตอนการทำที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน เพื่อหาเลี้ยงตนเองและครอบครัว รวมถึงอาชีพที่ผู้ปกครองส่งเสริมและสนับสนุนทั้งด้านการลงทุน และการประกอบอาชีพ เพื่อหาเลี้ยงตนเองและครอบครัว เช่น นักกีฬา การทำขนมเบเกอรี่ การทำธุรกิจออนไลน์ การปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ เป็นต้น ซึ่งครูผู้สอน และผู้ปกครองต้องร่วมกันปลูกฝังให้นักเรียนได้รู้คุณค่า และมีเจตคติ และนิสัย ที่รักในการทำงาน ซึ่งถือว่าเป็น

สิ่งสำคัญที่สุดสำหรับการเตรียมอาชีพให้กับนักเรียนกลุ่มนี้ ดังนั้น จึงต้องสร้างลักษณะนิสัยที่ดีในการทำงาน มีเจตคติที่ดีต่อการทำงาน และการให้คุณค่าของงานให้กับนักเรียนกลุ่มนี้ให้มากที่สุด

3. ทำงานในสถานประกอบการ คือ ได้เข้าทำงานเป็นลูกจ้างในสถานประกอบการ โดยได้นำความรู้และทักษะอาชีพมาใช้ในการทำงาน รวมถึงมีการฝึกหรือทำอย่างต่อเนื่องจนเกิดจนเกิดทักษะและความชำนาญ ในงานนั้นๆ อย่างต่อเนื่องและเป็นขั้นตอน ซึ่งในบางรายเมื่อได้รับการฝึกฝนทั้งทักษะในการทำงานในสายงานนั้นๆ และทักษะที่จำเป็นสำหรับการทำงานร่วมกับผู้อื่น เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การตรงต่อเวลา ทักษะการดำรงชีวิตประจำวัน การรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตน เป็นต้น ก็อาจส่งผลให้สามารถเข้าทำงานเป็นลูกจ้างในสถานประกอบการต่างๆ ได้เช่น งานโรงงานยาหม่อง งานโรงงานสมุด งานบริการร้านอาหาร พนักงานบรรจุกัญธิ พนักงานร้านคาร์แคร์ พนักงานในฟาร์ม เป็นต้น

รายละเอียดตัวชี้วัดแต่ละองค์ประกอบ ผู้วิจัยนำเสนอดังตาราง ต่อไปนี้

ตาราง 44 แสดงองค์ประกอบที่ 1 บทบาทของผู้เกี่ยวข้อง

องค์ประกอบ	รายละเอียด
บทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้อง	
1. บทบาทของผู้บริหาร	<ol style="list-style-type: none"> 1. วิเคราะห์นโยบายและบริบทที่เกี่ยวข้อง 2. ร่วมกับคณะครูปรับหลักสูตรการสอนงานอาชีพที่เอื้อและเหมาะสมกับศักยภาพและความบกพร่องของนักเรียน โดยให้ความสอดคล้องกับอาชีพในชุมชน 3. ส่งเสริม สนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งในโรงเรียน และร่วมกับสถานประกอบการ 4. นิเทศ กำกับ ติดตามการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง 5. ปรับปรุงหลักสูตรการสอนงานอาชีพที่เอื้อและเหมาะสมกับศักยภาพ และความบกพร่องของนักเรียน 6. ประสานผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจัดทำแผนการให้บริการระยะเปลี่ยนผ่าน (ITP) ให้กับนักเรียน 7. พัฒนาบุคลากรให้เป็นผู้สอนงาน (job coach)
2. บทบาทของครูผู้สอน	<ol style="list-style-type: none"> 1. ศึกษาวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล แล้วนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับศักยภาพและความบกพร่องของผู้เรียน 2. กำหนดเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ด้านความรู้และทักษะกระบวนการที่เป็นความคิดรวบยอด หลักการและความสัมพันธ์ รวมทั้งคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 3. ออกแบบการเรียนรู้และจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมาย

องค์ประกอบ	รายละเอียด
	<ol style="list-style-type: none"> 4. จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ 5. จัดเตรียมและเลือกใช้สื่อให้เหมาะสมกับกิจกรรม นำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีที่เหมาะสม มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน 6. ประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียน ร่วมกับสถานประกอบการด้วยวิธีการที่หลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติของวิชา และระดับพัฒนาการของผู้เรียน 7. วิเคราะห์ผลการประเมินมาใช้ในการพัฒนาผู้เรียน รวมทั้งปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของตนเอง 8. ร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจัดทำแผนการให้บริการระยะเปลี่ยนผ่าน (ITP) ให้กับนักเรียน 9. พัฒนาตนเองให้เป็นผู้สอนงาน (job coach)
3. บทบาทของผู้ปกครอง	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้ปกครอง เห็นความสำคัญ ให้ความร่วมมือและให้การสนับสนุนในรูปแบบต่างๆ 2. ศึกษาวิเคราะห์ผู้เรียนในด้านความสามารถ และความต้องการในฝึกอาชีพ แล้วนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผน ร่วมกับคณะครูสอนงานอาชีพ 3. ปรึกษาหารือกับครู เมื่อนักเรียนมีปัญหาและร่วมมือกับครู ในการแก้ปัญหาของนักเรียน
4. บทบาทของสถานประกอบการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	<ol style="list-style-type: none"> 1. ร่วมวางแผนการจัดประสบการณ์ด้านอาชีพที่เกี่ยวข้อง 2. ร่วมจัดกิจกรรมการเรียนรู้และประเมินผล 3. สนับสนุนทรัพยากร แหล่งเรียนรู้ บุคลากร ฯลฯ 4. เตรียมแนวทางในการฝึกประสบการณ์ของนักเรียน 5. เตรียมความพร้อมสำหรับการรับนักเรียนเข้าฝึกประสบการณ์ 6. ให้คำแนะนำในการปฏิบัติงานแก่นักเรียน 7. ควบคุมดูแลการปฏิบัติงานของนักเรียน 8. ประเมินผลการฝึกประสบการณ์ของนักเรียนในสถานประกอบการ 9. ให้ความคิดและเสนอแนะเกี่ยวกับการฝึกงานของนักเรียนเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ
5. บทบาทของชุมชน/หน่วยงานอื่น	<ol style="list-style-type: none"> 1. ให้การสนับสนุนสถานที่ในการฝึกงาน 2. ประชาชนชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ความรู้ในด้านการฝึกงานอาชีพในรูปแบบภูมิปัญญาท้องถิ่น 3. พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ประจำจังหวัด สถานศึกษา สถานประกอบการ ร่วมกันให้ความรู้และช่องทางในการประกอบอาชีพให้กับนักเรียน

ตาราง 45 แสดงองค์ประกอบที่ 2 การบริหารเชิงกลยุทธ์แบบมีส่วนร่วม

องค์ประกอบ	รายละเอียด
การบริหารเชิงกลยุทธ์แบบมีส่วนร่วม	
1. ชั้นวางแผนกลยุทธ์ (ร่วมวางแผนและตัดสินใจ)	<ol style="list-style-type: none"> 1. ครู และผู้ปกครองร่วมกันวิเคราะห์ความสามารถและความสนใจในอาชีพของนักเรียน จากอาชีพในท้องถิ่น และอาชีพของผู้ปกครอง 2. โรงเรียน และสถานประกอบการร่วมทำหลักสูตรงานอาชีพ เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนและฝึกปฏิบัติ 3. มอบหมายกลุ่มงานวิชาการจัดทำรูปแบบ โครงสร้างหลักสูตรการสอนและฝึกงานอาชีพ ในสถานศึกษา และนอกสถานศึกษา 4. มอบหมายครูกลุ่มงานอาชีพ และครูกลุ่มสนใจ สอนและฝึกปฏิบัติอาชีพให้กับนักเรียน 5. กำหนดกลยุทธ์การจัดทำแผนการให้บริการระยะเปลี่ยนผ่าน (ITP) ให้กับนักเรียน 6. กำหนดกลยุทธ์การจัดทำแผนการพัฒนาครูให้เป็นผู้สอนงาน (job coach)
2. ชั้นดำเนินกลยุทธ์ (ร่วมดำเนินการ)	<ol style="list-style-type: none"> 1. ร่วมดำเนินการสร้างความตระหนักและความเข้าใจให้กับบุคลากรในการดำเนินการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ 2. โรงเรียน และปราชญ์ชาวบ้านร่วมกันจัดการฝึกทักษะอาชีพในรูปแบบของกิจกรรมชุมนุม 3. มีการจัดการเรียนรู้ด้านอาชีพโดยบูรณาการให้สอดคล้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น 4. จัดการเรียนรู้ในโรงเรียนโดยการสอนขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมพร้อมสู่การฝึกปฏิบัติจริงในสถานประกอบการ 5. จัดอบรมให้ผู้ปกครองได้รับความรู้เกี่ยวกับการฝึกอาชีพร่วมกับบุตรหลานของตน 6. ทำบันทึกข้อตกลง (MOU) ร่วมกับสถานประกอบการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งนักเรียนเข้าฝึกอาชีพ 7. ฝึกให้นักเรียนได้เรียนรู้ระบบงานของสถานประกอบการ และทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น
3. ชั้นประเมินผลและปรับปรุงกลยุทธ์ (ร่วมติดตามประเมินผล, ร่วมรับผลประโยชน์)	<ol style="list-style-type: none"> 1. ครูกลุ่มงานอาชีพ นิเทศ ติดตาม และประเมินผลการพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียน เพื่อนำผลมาปรับปรุงและพัฒนาการฝึกทักษะอาชีพให้กับนักเรียน 2. ครูกลุ่มงานอาชีพ ร่วมกับสถานประกอบการ ร่วมกัน นิเทศ ติดตาม และประเมินผล ด้านพฤติกรรม ทักษะ และความสามารถของนักเรียน เพื่อต่อยอดทักษะและความสามารถให้สูงขึ้น

องค์ประกอบ	รายละเอียด
	3. ครูกลุ่มงานอาชีพ นิเทศ ติดตาม และประเมินผลการพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียน เพื่อนำผลมาปรับปรุงและพัฒนาการฝึกทักษะอาชีพให้กับนักเรียน
	4. ครูกลุ่มงานอาชีพ ร่วมกับสถานประกอบการ ร่วมกัน นิเทศ ติดตาม และประเมินผล ด้านพฤติกรรม ทักษะ และความสามารถของนักเรียน เพื่อต่อยอดทักษะและความสามารถให้สูงขึ้น
	5. มีการรับฟังข้อเสนอแนะเพื่อนำมาปรับปรุงหลักสูตร โครงสร้าง และกระบวนการบริหารจัดการ
	6. สร้างเครือข่ายกับสถานประกอบการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
	8. เพื่อเป็นสถานที่ในการฝึกทักษะงานอาชีพให้กับนักเรียน
	9. นักเรียนมีทักษะ ความสามารถ และความมั่นใจในการประกอบอาชีพเพิ่มขึ้น หลังจากการร่วมฝึกงานกับหน่วยงานต่างๆ

ตาราง 46 แสดงองค์ประกอบที่ 3 วิธีการส่งเสริมทักษะอาชีพและการมีงานทำ

องค์ประกอบ	รายละเอียด
วิธีการส่งเสริมทักษะอาชีพและการมีงานทำ	
1. นำหลักสูตรไปจัดการเรียนการสอน	<ol style="list-style-type: none"> จัดเป็นรายวิชาเพิ่มเติมในแผนการเรียนวิชาปกติ ในโครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษา จัดเป็นกิจกรรมส่งเสริมอาชีพอิสระเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียน (สอว.) จัดเป็นกิจกรรมชุมนุมอาชีพ ส่งเข้าร่วมฝึกงานกับสถานประกอบการ
2. ประสานและทำข้อตกลง (MOU)	<ol style="list-style-type: none"> ประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นสถานที่ในการฝึกทักษะงานอาชีพให้กับนักเรียน สร้างเครือข่ายกับสถานประกอบการ เพื่อทำข้อตกลง และส่งนักเรียนเข้าฝึกงาน หรือเข้าเป็นลูกจ้าง

ตาราง 47 แสดงองค์ประกอบที่ 4 การทำงานเป็นทีม

องค์ประกอบ	รายละเอียด
การทำงานเป็นทีม	<ol style="list-style-type: none"> 1. โรงเรียน และสถานประกอบการสร้างความตระหนักและความร่วมมือ เพื่อให้เกิดการพัฒนาักเรียนด้านอาชีพ 2. มีระบบการทำงานในการพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนที่ชัดเจน ทุกคนรู้หน้าที่และให้ความร่วมมือเพื่อปฏิบัติภารกิจอย่างเต็มที่ 3. ส่งเสริมบทบาทของแต่ละคนให้แสดงออกอย่างเต็มศักยภาพ ให้มีความภูมิใจในการมีส่วนร่วมของทีม 4. โรงเรียน และสถานประกอบการมีสัมพันธภาพการปฏิบัติงานร่วมกัน ในการพัฒนานักเรียนด้านอาชีพ และการส่งต่อ แบบกัลยาณมิตร 5. มีการมอบอำนาจการตัดสินใจบางอย่างให้ผู้ปฏิบัติงานโดยมีความเชื่อมั่น เชื่อถือ ไว้วางใจ ในความสามารถของผู้ร่วมงาน 6. ประชุมระดมความคิดเห็นเพื่อวางแผนให้บุคลากรมีเป้าหมายเดียวกัน

ตาราง 48 แสดงองค์ประกอบที่ 5 ผลลัพธ์

องค์ประกอบ	รายละเอียด
ผลลัพธ์	
1. ทำงานกับผู้ปกครอง	<ol style="list-style-type: none"> 1. ประกอบอาชีพต่อจากผู้ปกครอง 2. เป็นอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตประจำวัน 3. มีการฝึก บ่อยๆ ซ้ำๆ เป็นประจำ อย่างมีขั้นตอน 4. ผู้ปกครองจ้างทำงานในกิจการของตนเอง
2. ประกอบอาชีพอิสระ	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้ปกครองส่งเสริมและสนับสนุนทั้งด้านการลงทุน และการประกอบอาชีพ 2. ประกอบอาชีพที่ง่าย มีขั้นตอนการทำที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน 3. นำความรู้และทักษะมาใช้ในการประกอบอาชีพเพื่อหาเลี้ยงตนเอง และครอบครัว
3. ทำงานในสถานประกอบการ	<ol style="list-style-type: none"> 1. นำความรู้และทักษะอาชีพมาใช้ในการทำงาน 2. เข้าทำงานเป็นลูกจ้างในสถานประกอบการ 3. มีการฝึกหรือทำอย่างต่อเนื่องจนเกิดทักษะและความชำนาญในงานนั้นๆ อย่างต่อเนื่องและเป็นขั้นตอน

**ตอนที่ 3 ผลการประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ
สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ**

ในการประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ผู้ประเมินได้ส่งแบบประเมินออนไลน์ เพื่อประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ไปใช้ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ และครูผู้สอนงานอาชีพ 5 กลุ่มงานอาชีพ ในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 323 คน รายละเอียดดังตาราง 49-64

ตาราง 49 แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
- ชาย	117	36.20
- หญิง	206	63.80
รวม	323	100
2. ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง		
- ผู้อำนวยการโรงเรียน	19	5.90
- รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ	19	5.90
- ครู ผู้สอนงานอาชีพ	285	88.20
รวม	323	100
3. รับผิดชอบสอนงานอาชีพ (เฉพาะครูผู้สอน)		
- กลุ่มอาชีพเกษตรกรรม	57	20
- กลุ่มอาชีพอุตสาหกรรม	57	20
- กลุ่มอาชีพความคิดสร้างสรรค์	57	20
- กลุ่มอาชีพคหกรรม	57	20
- กลุ่มอาชีพพาณิชย์และบริการ	57	20
รวม	285	100

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
4. อายุ		
- 20- 30 ปี	97	30.00
- 31 - 40 ปี	108	33.40
- 41 - 50 ปี	71	22.00
- มากกว่า 50 ปี	47	14.60
รวม	323	100
5. ระดับการศึกษา		
- ปริญญาตรี	246	76.20
- ปริญญาโท	77	23.80
- ปริญญาเอก	0	0.00
รวม	323	100
6. ประสบการณ์ในการทำงาน		
- ต่ำกว่า 10 ปี	164	50.80
- 11 – 20 ปี	109	33.70
- 21 – 30 ปี	35	10.80
- 31 – 40 ปี	15	4.60
รวม	323	100

จากตาราง 49 แสดงให้เห็นว่า สถานภาพโดยทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 63.80 เพศชาย คิดเป็นร้อยละ 36.20 โดยผู้ตอบแบบสอบถามปัจจุบันดำรงตำแหน่ง ผู้อำนวยการ และรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ กลุ่มละร้อยละ 5.90 ครูผู้สอนงานอาชีพ ร้อยละ 88.20 รับผิดชอบสอนงานอาชีพ กลุ่มเกษตรกรรม กลุ่มอาชีพอุตสาหกรรม กลุ่มอาชีพความคิดสร้างสรรค์ กลุ่มอาชีพคหกรรม และกลุ่มอาชีพพาณิชย์และบริการ กลุ่มละร้อยละ 20.00 มี อายุ 20-30 ปี ร้อยละ 30.00 อายุ 31-40 ปี ร้อยละ 33.40 อายุ 41-50 ปี ร้อยละ 22.00 อายุ 51 ปีขึ้นไป ร้อยละ 14.60 และมีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 76.20 ปริญญาโทร้อยละ 23.80 ประสบการณ์ในการทำงาน ต่ำกว่า 10 ปี ร้อยละ 50.80, 11-20 ปี ร้อยละ 33.70, 21-30 ปี ร้อยละ 10.80 และประสบการณ์ในการทำงาน 31-40 ปี ร้อยละ 4.60

ตาราง 50 แสดงผลการประเมิน ด้านองค์ประกอบการบริหาร

การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหาร
แบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงาน สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่อง
ทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

รายการ	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	n = 323		ความ	n = 323		ความ
	\bar{X}	S.D.	หมาย	\bar{X}	S.D.	หมาย
1. บทบาทของผู้เกี่ยวข้อง	4.20	0.57	มาก	4.36	0.55	มาก
2. การบริหารเชิงกลยุทธ์แบบมีส่วนร่วม	4.21	0.58	มาก	4.39	0.54	มาก
3. วิธีการส่งเสริมทักษะอาชีพและการปฏิบัติงาน	4.24	0.60	มาก	4.41	0.61	มาก
4. การทำงานเป็นทีม	4.24	0.65	มาก	4.33	0.62	มาก
5. ผลลัพธ์	4.10	0.58	มาก	4.30	0.61	มาก
รวม	4.19	0.55	มาก	4.37	0.53	มาก

จากตาราง 50 พบว่า ด้านองค์ประกอบการบริหาร มีผลการประเมินความเป็นไปได้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ วิธีการส่งเสริมทักษะอาชีพและการปฏิบัติงาน และการทำงานเป็นทีม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$) รองลงมา คือ การบริหารเชิงกลยุทธ์แบบมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.21$) ส่วนรายการที่มีผลการประเมินต่ำสุด คือ ผลลัพธ์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$)

ผลการประเมินความเป็นประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.37$) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ วิธีการส่งเสริมทักษะอาชีพและการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.41$) รองลงมา คือ การบริหารเชิงกลยุทธ์แบบมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.39$) ส่วนรายการที่มีผลการประเมินต่ำสุด คือ ผลลัพธ์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30$)

ตาราง 51 แสดงผลการประเมิน ด้านบทบาทของผู้บริหาร

การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ องค์กรประกอบที่ 1 บทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้อง

รายการ	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	n = 323		ความหมาย	n = 323		ความหมาย
	\bar{X}	S.D.		\bar{X}	S.D.	
บทบาทของผู้บริหาร						
1. วิเคราะห์นโยบายและบริบทที่เกี่ยวข้อง	4.22	0.68	มาก	4.33	0.65	มาก
2. ร่วมกับคณะครูปรับหลักสูตรการสอนงานอาชีพที่เอื้อและเหมาะสมกับศักยภาพ และความบกพร่องของนักเรียน	4.24	0.73	มาก	4.38	0.71	มาก
3. ส่งเสริม สนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งในโรงเรียน และร่วมกับสถานประกอบการ	4.37	0.69	มาก	4.41	0.67	มาก
4. นิเทศ กำกับ ติดตามการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง	4.23	0.68	มาก	4.39	0.69	มาก
5. ปรับปรุงหลักสูตรการสอนงานอาชีพที่เอื้อและเหมาะสมกับศักยภาพ และความบกพร่องของนักเรียน	4.27	0.70	มาก	4.40	0.72	มาก
6. ประสานผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจัดทำแผนการให้บริการ	4.16	0.80	มาก	4.38	0.73	มาก
ระยะเปลี่ยนผ่าน (ITP) ให้กับนักเรียน	4.25	0.76	มาก	4.40	0.74	มาก
7. พัฒนาคณาจารย์ให้เป็นผู้สอนงาน (job coach)						
รวม	4.24	0.57	มาก	4.38	0.58	มาก

จากตาราง 51 พบว่า องค์กรประกอบที่ 1 บทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้อง ด้านบทบาทของผู้บริหาร มีผลการประเมินความเป็นไปได้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ส่งเสริม สนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งในโรงเรียน และร่วมกับสถานประกอบการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.37$) รองลงมา คือ ปรับปรุงหลักสูตรการสอนงานอาชีพที่เอื้อและเหมาะสมกับศักยภาพ และความบกพร่องของนักเรียน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.27$) ส่วนรายการที่มีผลการประเมินต่ำสุดคือ ประสานผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจัดทำแผนการให้บริการระยะเปลี่ยนผ่าน (ITP) ให้กับนักเรียน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$)

ผลการประเมินความเป็นประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.38$) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ส่งเสริม สนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งในโรงเรียน และร่วมกับสถานประกอบการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.41$) รองลงมา คือ พัฒนาบุคลากรให้เป็นผู้สอนงาน (job coach) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$) ส่วนรายการที่มีผลการประเมินต่ำสุด คือ วิเคราะห์นโยบายและบริบทที่เกี่ยวข้อง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.33$)

ตาราง 52 แสดงผลการประเมิน ด้านบทบาทของครูผู้สอน

การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ องค์กรประกอบที่ 1 บทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้อง

รายการ	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	n = 323		ความ หมาย	n = 323		ความ หมาย
	\bar{X}	S.D.		\bar{X}	S.D.	
บทบาทของครูผู้สอน						
1. ศึกษาวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล แล้วนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผน การจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับศักยภาพและความบกพร่องของผู้เรียน	4.30	0.67	มาก	4.45	0.66	มาก
2. กำหนดเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ด้านความรู้และทักษะกระบวนการที่เป็นความคิดรวบยอด หลักการและความสัมพันธ์ รวมทั้งคุณลักษณะอันพึงประสงค์	4.30	0.68	มาก	4.39	0.68	มาก
3. ออกแบบการเรียนรู้และจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมาย	4.32	0.67	มาก	4.40	0.66	มาก
4. จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้	4.37	0.68	มาก	4.41	0.71	มาก
5. จัดเตรียมและเลือกใช้สื่อให้เหมาะสมกับกิจกรรม นำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีที่เหมาะสม มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน	4.32	0.65	มาก	4.41	0.65	มาก
6. ประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียน ร่วมกับสถานประกอบการด้วยวิธีการที่หลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติของวิชา และระดับพัฒนาการของผู้เรียน	4.27	0.68	มาก	4.37	0.69	มาก

รายการ	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	n = 323		ความ หมาย	n = 323		ความ หมาย
	\bar{X}	S.D.		\bar{X}	S.D.	
7. วิเคราะห์ผลการประเมินมาใช้ในการพัฒนาผู้เรียน รวมทั้งปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของตนเอง	4.24	0.71	มาก	4.45	0.64	มาก
8. ร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจัดทำแผนการให้บริการระยะ เปลี่ยนผ่าน (ITP) ให้กับนักเรียน	4.19	0.73	มาก	4.37	0.69	มาก
9. พัฒนาตนเองให้เป็นผู้สอนงาน (job coach)	4.28	0.76	มาก	4.41	0.68	มาก
รวม	4.29	0.55	มาก	4.40	0.55	มาก

จากตาราง 52 พบว่าองค์ประกอบที่ 1 บทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้อง ด้านบทบาทของครูผู้สอน มีผลการประเมินความเป็นไปได้โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.29$) เมื่อพิจารณาเป็นราย ประเด็น ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้เกิด การเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.37$) รองลงมา คือ กำหนดเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ด้านความรู้และทักษะกระบวนการที่เป็นความคิดรวบยอด หลักการและความสัมพันธ์ รวมทั้งคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$) ส่วนรายการที่มีผลการประเมินต่ำสุด คือ ร่วมกับผู้มีส่วน เกี่ยวข้องจัดทำแผนการให้บริการระยะเปลี่ยนผ่าน (ITP) ให้กับนักเรียน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$)

ผลการประเมินความเป็นประโยชน์โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$) เมื่อพิจารณา เป็นรายประเด็น ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ศึกษาวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล แล้วนำข้อมูลมาใช้ ในการวางแผน การจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับศักยภาพและความบกพร่องของผู้เรียน, วิเคราะห์ ผลการประเมินมาใช้ในการพัฒนาผู้เรียน รวมทั้งปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของตนเอง อยู่ใน ระดับมาก ($\bar{X} = 4.45$) รองลงมา คือ จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้เกิด การเรียนรู้, จัดเตรียมและเลือกใช้สื่อให้เหมาะสมกับกิจกรรม นำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีที่ เหมาะสม มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน และพัฒนาตนเองให้เป็นผู้สอนงาน (job coach) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.41$) ส่วนรายการที่มีผลการประเมินต่ำสุดคือ ประเมินความก้าวหน้าของ ผู้เรียน ร่วมกับสถานประกอบการด้วยวิธีการที่หลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติของวิชา และระดับ พัฒนาการของผู้เรียน, ร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจัดทำแผนการให้บริการระยะเปลี่ยนผ่าน (ITP) ให้กับ นักเรียน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.37$)

ตาราง 53 แสดงผลการประเมิน ด้านบทบาทของผู้ปกครอง

การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงาน สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ องค์กรประกอบที่ 1 บทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้อง

รายการ	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	n = 323		ความ หมาย	n = 323		ความ หมาย
	\bar{X}	S.D.		\bar{X}	S.D.	
บทบาทของผู้ปกครอง						
1. ผู้ปกครอง เห็นความสำคัญ ให้ความร่วมมือ และให้การสนับสนุนในรูปแบบต่างๆ	4.12	0.83	มาก	4.30	0.72	มาก
2. ศึกษาวิเคราะห์ผู้เรียนในด้านความสามารถ และความต้องการในฝึกอาชีพ แล้วนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผน ร่วมกับคณะครูสอนงานอาชีพ	4.12	0.79	มาก	4.33	0.75	มาก
3. ปรึกษาหารือกับครู เมื่อนักเรียนมีปัญหาและร่วมมือกับครูในการแก้ปัญหาของนักเรียน	4.20	0.78	มาก	4.37	0.73	มาก
รวม	4.15	0.72	มาก	4.33	0.67	มาก

จากตาราง 53 พบว่า องค์กรประกอบที่ 1 บทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้อง ด้านบทบาทของผู้ปกครอง มีผลการประเมินความเป็นไปได้ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ปรึกษาหารือกับครู เมื่อนักเรียนมีปัญหาและร่วมมือกับครูในการแก้ปัญหาของนักเรียน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$) ส่วนรายการที่มีผลการประเมินต่ำสุด คือ ผู้ปกครองเห็นความสำคัญ ให้ความร่วมมือและให้การสนับสนุนในรูปแบบต่างๆ และศึกษาวิเคราะห์ผู้เรียนในด้านความสามารถ และความต้องการในฝึกอาชีพ แล้วนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผน ร่วมกับคณะครูสอนงานอาชีพ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$)

ผลการประเมินความเป็นประโยชน์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.33$) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ปรึกษาหารือกับครู เมื่อนักเรียนมีปัญหาและร่วมมือกับครูในการแก้ปัญหาของนักเรียน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.37$) รองลงมา คือ ศึกษาวิเคราะห์ผู้เรียนในด้านความสามารถ และความต้องการในฝึกอาชีพ แล้วนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนร่วมกับคณะครู

สอนงานอาชีพ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.33$) ส่วนรายการที่มีผลการประเมินต่ำสุด คือ ผู้ปกครองเห็นความสำคัญ ให้ความร่วมมือและให้การสนับสนุนในรูปแบบต่างๆ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30$)

ตาราง 54 แสดงผลการประเมินด้านบทบาทของสถานประกอบการ หรือหน่วยงาน

ที่เกี่ยวข้อง การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ องค์กรประกอบที่ 1 บทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้อง

รายการ	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	n = 323		ความหมาย	n = 323		ความหมาย
	\bar{X}	S.D.		\bar{X}	S.D.	
บทบาทของสถานประกอบการ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง						
1. ร่วมวางแผนการจัดประสบการณ์ด้านอาชีพที่เกี่ยวข้อง	4.08	0.81	มาก	4.33	0.73	มาก
2. ร่วมจัดกิจกรรมการเรียนรู้และประเมินผล	4.24	0.73	มาก	4.36	0.63	มาก
3. สนับสนุนทรัพยากร แหล่งเรียนรู้ บุคลากร	4.20	0.74	มาก	4.38	0.67	มาก
4. เตรียมแนวทางในการฝึกประสบการณ์ของนักเรียน	4.15	0.76	มาก	4.33	0.74	มาก
5. เตรียมความพร้อมสำหรับการรับนักเรียนเข้าฝึกประสบการณ์	4.15	0.77	มาก	4.34	0.74	มาก
6. ให้คำแนะนำในการปฏิบัติงานแก่นักเรียน	4.22	0.74	มาก	4.43	0.66	มาก
7. ควบคุมดูแลการปฏิบัติงานของนักเรียน	4.23	0.78	มาก	4.35	0.69	มาก
8. ประเมินผลการฝึกประสบการณ์ของนักเรียน	4.22	0.79	มาก	4.40	0.75	มาก
ในสถานประกอบการ						
9. ให้ความคิดและเสนอแนะเกี่ยวกับการฝึกงานของนักเรียนเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ	4.18	0.71	มาก	4.32	0.70	มาก
รวม	4.18	0.63	มาก	4.36	0.59	มาก

จากตาราง 54 พบว่า องค์กรประกอบที่ 1 บทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้อง ด้านบทบาทของสถานประกอบการ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีผลการประเมินความเป็นไปได้โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ร่วมจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และประเมินผล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$) รองลงมา คือ ควบคุมดูแลการปฏิบัติงานของนักเรียน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$) ส่วนรายการที่มีผลการประเมินต่ำสุด คือ เตรียมแนวทางในการฝึกประสบการณ์ของนักเรียน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$)

ผลการประเมินความเป็นประโยชน์โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นมี ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ให้คำแนะนำในการปฏิบัติงานแก่นักเรียน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.43$) รองลงมา คือ ประเมินผลการฝึกประสบการณ์ของนักเรียนในสถานประกอบการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$) ส่วนรายการที่มีผลการประเมินต่ำสุด คือ ให้ความคิดและเสนอแนะเกี่ยวกับการฝึกงานของนักเรียนเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$)

ตาราง 55 แสดงผลการประเมิน ด้านบทบาทของชุมชน/หน่วยงานอื่น

การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ องค์กรประกอบที่ 1 บทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้อง

รายการ	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	n = 323		ความหมาย	n = 323		ความหมาย
	\bar{X}	S.D.		\bar{X}	S.D.	
บทบาทของชุมชน/หน่วยงานอื่น						
1. ให้การสนับสนุนสถานที่ในการฝึกงาน	4.16	0.79	มาก	4.36	0.71	มาก
2. ประชาชนชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ความรู้ในด้านการฝึกงานอาชีพในรูปแบบภูมิปัญญาท้องถิ่น	4.07	0.78	มาก	4.33	0.70	มาก
3. สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ประจำจังหวัด สถานศึกษา สถานประกอบการ ร่วมกัน ให้ความรู้และช่องทางในการประกอบอาชีพให้กับนักเรียน	4.12	0.79	มาก	4.32	0.76	มาก
รวม	4.12	0.70	มาก	4.33	0.64	มาก

จากตาราง 55 พบว่า องค์ประกอบที่ 1 บทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้อง ด้านชุมชน/หน่วยงานอื่น มีผลการประเมินความเป็นไปได้ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ให้การสนับสนุนสถานที่ในการฝึกงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$) รองลงมา คือ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ประจำจังหวัด สถานศึกษา สถานประกอบการ ร่วมกันให้ความรู้และช่องทางในการประกอบอาชีพให้กับนักเรียน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$) ส่วนรายการที่มีผลการประเมินต่ำสุด คือ ประชาชนชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ความรู้ในด้านการฝึกงานอาชีพในรูปแบบภูมิปัญญาท้องถิ่น อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$)

ผลการประเมินความเป็นประโยชน์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.33$) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ให้การสนับสนุนสถานที่ในการฝึกงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$) รองลงมา คือ ประชาชนชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ความรู้ในด้านการฝึกงานอาชีพในรูปแบบภูมิปัญญาท้องถิ่น อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.33$) ส่วนรายการที่มีผลการประเมินต่ำสุด คือ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ประจำจังหวัด สถานศึกษา สถานประกอบการ ร่วมกันให้ความรู้และช่องทางในการประกอบอาชีพให้กับนักเรียน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$)

ตาราง 56 แสดงผลการประเมิน ชั้นวางแผนกลยุทธ์ (ร่วมวางแผนและตัดสินใจ)

การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ องค์ประกอบที่ 2 การบริหารเชิงกลยุทธ์แบบมีส่วนร่วม

รายการ	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	n = 323		ความหมาย	n = 323		ความหมาย
	\bar{X}	S.D.		\bar{X}	S.D.	
ชั้นวางแผนกลยุทธ์ (ร่วมวางแผนและตัดสินใจ)						
1. ครู และผู้ปกครองร่วมกันวิเคราะห์ความสามารถและความสนใจในอาชีพของนักเรียน จากอาชีพในท้องถิ่น และอาชีพของผู้ปกครอง	4.22	0.66	มาก	4.38	0.67	มาก
2. โรงเรียน และสถานประกอบการร่วมทำหลักสูตรงานอาชีพ เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนและฝึกปฏิบัติ	4.14	0.76	มาก	4.34	0.76	มาก
3. มอบหมายกลุ่มงานวิชาการจัดทำรูปแบบ โครงสร้าง หลักสูตร การสอนและฝึกงานอาชีพ ในสถานศึกษา และนอกสถานศึกษา	4.21	0.72	มาก	4.39	0.71	มาก

รายการ	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	n = 323		ความ	n = 323		ความ
	\bar{X}	S.D.	หมาย	\bar{X}	S.D.	หมาย
4. มอบหมายครูกลุ่มงานอาชีพ และครูกลุ่มสนใจสอน และฝึกปฏิบัติอาชีพให้กับนักเรียน	4.32	0.71	มาก	4.41	0.69	มาก
5. กำหนดกลยุทธ์การจัดทำแผนการให้บริการระยะ เปลี่ยนผ่าน (ITP) ให้กับนักเรียน	4.18	0.76	มาก	4.36	0.76	มาก
6. กำหนดกลยุทธ์การจัดทำแผนการพัฒนาครูให้เป็น ผู้สอนงาน (job coach)	4.17	0.77	มาก	4.34	0.69	มาก
รวม	4.20	0.60	มาก	4.37	0.61	มาก

จากตาราง 56 พบว่า องค์ประกอบที่ 2 การบริหารเชิงกลยุทธ์แบบมีส่วนร่วม ชั้นวางแผนกลยุทธ์ (ร่วมวางแผนและตัดสินใจ) มีผลการประเมินความเป็นไปได้ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มอบหมายครูกลุ่มงานอาชีพ และครูกลุ่มสนใจ สอนและฝึกปฏิบัติอาชีพให้กับนักเรียน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$) รองลงมา คือ ครู และผู้ปกครองร่วมกันวิเคราะห์ความสามารถและความสนใจในอาชีพของนักเรียน จากอาชีพในท้องถิ่น และอาชีพของผู้ปกครอง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.22$) ส่วนรายการที่มีผลการประเมินต่ำสุด คือ โรงเรียน และสถานประกอบการร่วมทำหลักสูตรงานอาชีพ เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนและฝึกปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$)

ผลการประเมินความเป็นประโยชน์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.37$) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มอบหมายครูกลุ่มงานอาชีพ และครูกลุ่มสนใจ สอนและฝึกปฏิบัติอาชีพให้กับนักเรียน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.41$) รองลงมา คือ มอบหมายกลุ่มงานวิชาการ จัดทำรูปแบบ โครงสร้างหลักสูตร การสอนและฝึกงานอาชีพ ในสถานศึกษา และนอกสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.39$) ส่วนรายการที่มีผลการประเมินต่ำสุด คือ โรงเรียน และสถานประกอบการร่วมทำหลักสูตรงานอาชีพ เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนและฝึกปฏิบัติ และ กำหนดกลยุทธ์การจัดทำแผน การพัฒนาครูให้เป็นผู้สอนงาน (job coach) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.34$)

ตาราง 57 แสดงผลการประเมิน ขั้นตอนการกลยุทธิ์ (ร่วมดำเนินการ)

การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ องค์กรประกอบที่ 2 การบริหารเชิงกลยุทธ์แบบมีส่วนร่วม

รายการ	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	n = 323		ความหมาย	n = 323		ความหมาย
	\bar{X}	S.D.		\bar{X}	S.D.	
ขั้นตอนการกลยุทธิ์ (ร่วมดำเนินการ)						
1. ร่วมดำเนินการสร้างความตระหนักและความเข้าใจให้กับบุคลากรในการดำเนินการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ	4.19	0.73	มาก	4.36	0.66	มาก
2. โรงเรียน และปราชญ์ชาวบ้านร่วมกันจัดการฝึกทักษะอาชีพในรูปแบบของกิจกรรมชุมนุม	4.15	0.74	มาก	4.33	0.71	มาก
3. มีการจัดการเรียนรู้ด้านอาชีพโดยบูรณาการให้สอดคล้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น	4.14	0.74	มาก	4.36	0.71	มาก
4. จัดการเรียนรู้ในโรงเรียนโดยการสอนขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมพร้อมสู่การฝึกปฏิบัติจริงในสถานประกอบการ	4.25	0.70	มาก	4.40	0.70	มาก
5. จัดอบรมให้ผู้ปกครองได้รับความรู้เกี่ยวกับการฝึกอาชีพร่วมกับบุตรหลานของตน	4.12	0.73	มาก	4.39	0.70	มาก
6. ทำบันทึกข้อตกลง (MOU) ร่วมกับสถานประกอบการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการส่งนักเรียนเข้าฝึกอาชีพ	4.20	0.74	มาก	4.41	0.67	มาก
7. ฝึกให้นักเรียนได้เรียนรู้ระบบงานของสถานประกอบการและทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น	4.18	0.69	มาก	4.41	0.67	มาก
รวม	4.17	0.59	มาก	4.38	0.57	มาก

จากตาราง 57 พบว่า องค์กรประกอบที่ 2 การบริหารเชิงกลยุทธ์แบบมีส่วนร่วม ขั้นตอนการกลยุทธิ์ (ร่วมดำเนินการ) มีผลการประเมินความเป็นไปได้ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ จัดการเรียนรู้ในโรงเรียนโดยการสอนขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมพร้อมสู่การฝึกปฏิบัติจริงในสถานประกอบการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25$) รองลงมา คือ ทำบันทึกข้อตกลง (MOU) ร่วมกับสถานประกอบการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการส่งนักเรียนเข้าฝึกอาชีพ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$) ส่วนรายการที่มีผลการประเมินต่ำสุด คือ จัดอบรมให้ผู้ปกครองได้รับความรู้เกี่ยวกับการฝึกอาชีพร่วมกับบุตรหลานของตน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$)

ผลการประเมินความเป็นประโยชน์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.38$) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ทำบันทึกข้อตกลง (MOU) ร่วมกับสถานประกอบการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการส่งนักเรียนเข้าฝึกอาชีพ และฝึกให้นักเรียนได้เรียนรู้ระบบงานของสถานประกอบการ และทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.41$) รองลงมา คือ จัดการเรียนรู้อบรมในโรงเรียนโดยการสอนขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมพร้อมสู่การฝึกปฏิบัติจริงในสถานประกอบการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$) ส่วนรายการที่มีผลการประเมินต่ำสุด คือ โรงเรียน และประชาชนชาวบ้านร่วมกันจัดการฝึกทักษะอาชีพในรูปแบบของกิจกรรมชุมนุม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.33$)

ตาราง 58 แสดงผลการประเมิน ชั้นประเมินผลและปรับปรุงกลยุทธ์

(ร่วมติดตาม, ร่วมผลประโยชน์) การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ องค์กรประกอบที่ 2 การบริหารเชิงกลยุทธ์แบบมีส่วนร่วม

รายการ	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	n = 323		ความ	n = 323		ความ
	\bar{X}	S.D.	หมาย	\bar{X}	S.D.	หมาย
การบูรณาการองค์ความรู้						
1. ครูกลุ่มงานอาชีพ นิเทศ ติดตาม และประเมินผล การพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียน เพื่อนำผลมาปรับปรุง และพัฒนาการฝึกทักษะอาชีพให้กับนักเรียน	4.27	0.75	มาก	4.47	0.61	มาก
2. ครูกลุ่มงานอาชีพ ร่วมกับสถานประกอบการ ร่วมกัน นิเทศ ติดตาม และประเมินผล ด้านพฤติกรรม ทักษะ และความสามารถของนักเรียน เพื่อต่อยอดทักษะ และความสามารถให้สูงขึ้น	4.27	0.72	มาก	4.42	0.70	มาก
3. มีการรับฟังข้อเสนอแนะเพื่อนำมาปรับปรุงหลักสูตร โครงสร้าง และกระบวนการบริหารจัดการ	4.24	0.76	มาก	4.39	0.69	มาก
4. สร้างเครือข่ายกับสถานประกอบการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นสถานที่ในการฝึกทักษะงานอาชีพ ให้กับนักเรียน	4.23	0.74	มาก	4.38	0.68	มาก
5. นักเรียนมีทักษะ ความสามารถ และความมั่นใจ ในการประกอบอาชีพเพิ่มขึ้น หลังจากการร่วมฝึกงาน กับหน่วยงานต่างๆ	4.21	0.76	มาก	4.42	0.68	มาก
รวม	4.24	0.66	มาก	4.41	0.56	มาก

จากตาราง 58 พบว่า องค์ประกอบที่ 2 การบริหารเชิงกลยุทธ์แบบมีส่วนร่วม ชั้นประเมินผล และปรับปรุงกลยุทธ์ (ร่วมติดตาม ร่วมประเมินผล, ร่วมรับผลประโยชน์) มีผลการประเมินความเป็นไปได้ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูกลุ่มงานอาชีพ นิเทศ ติดตาม และประเมินผลการพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียน เพื่อนำผลมา ปรับปรุงและพัฒนาการฝึกทักษะอาชีพให้กับนักเรียน และครูกลุ่มงานอาชีพ ร่วมกับสถานประกอบการ ร่วมกัน นิเทศ ติดตาม และประเมินผล ด้านพฤติกรรม ทักษะ และความสามารถของนักเรียน เพื่อต่อยอด ทักษะและความสามารถให้สูงขึ้น อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.27$) รองลงมา คือ มีการรับฟังข้อเสนอแนะ เพื่อนำมาปรับปรุงหลักสูตร โครงสร้าง และกระบวนการบริหารจัดการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$) ส่วนรายการที่มีผลการประเมินต่ำสุด คือ นักเรียนมีทักษะ ความสามารถ และความมั่นใจในการประกอบ อาชีพเพิ่มขึ้น หลังจากการร่วมฝึกงานกับหน่วยงานต่างๆ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.21$)

ผลการประเมินความเป็นประโยชน์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.41$) เมื่อพิจารณาเป็น รายประเด็น ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูกลุ่มงานอาชีพ นิเทศ ติดตาม และประเมินผลการพัฒนา ทักษะอาชีพของนักเรียน เพื่อนำผลมาปรับปรุงและพัฒนาการฝึกทักษะอาชีพให้กับนักเรียน อยู่ใน ระดับมาก ($\bar{X} = 4.47$) รองลงมา คือ ครูกลุ่มงานอาชีพ ร่วมกับสถานประกอบการ ร่วมกัน นิเทศ ติดตาม และประเมินผล ด้านพฤติกรรม ทักษะ และความสามารถของนักเรียน เพื่อต่อยอดทักษะและความสามารถ ให้สูงขึ้น และนักเรียนมีทักษะ ความสามารถ และความมั่นใจในการประกอบอาชีพเพิ่มขึ้น หลังจาก การร่วมฝึกงานกับหน่วยงานต่างๆ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.42$) ส่วนรายการที่มีผลการประเมินต่ำสุด คือ สร้างเครือข่ายกับสถานประกอบการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นสถานที่ในการฝึกทักษะ งานอาชีพให้กับนักเรียน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.38$)

ตาราง 59 แสดงผลการประเมิน ด้านนำหลักสูตรไปจัดการเรียนการสอน

การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงาน สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ องค์กรประกอบที่ 3 วิธีการส่งเสริมทักษะอาชีพและการปฏิบัติงาน

รายการ	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	n = 323		ความ	n = 323		ความ
	\bar{X}	S.D.	หมาย	\bar{X}	S.D.	หมาย
นำหลักสูตรไปจัดการเรียนการสอน						
1. จัดเป็นรายวิชาเพิ่มเติมในแผนการเรียนวิชาปกติในโครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษา	4.36	0.66	มาก	4.47	0.66	มาก
2. จัดเป็นกิจกรรมส่งเสริมอาชีพอิสระเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียน (สอว.)	4.27	0.69	มาก	4.47	0.68	มาก
3. จัดเป็นกิจกรรมชุมนุมอาชีพ	4.20	0.71	มาก	4.42	0.70	มาก
4. ส่งเข้าร่วมฝึกงานกับสถานประกอบการ	4.22	0.71	มาก	4.40	0.67	มาก
รวม	4.26	0.61	มาก	4.44	0.61	มาก

จากตาราง 59 พบว่า องค์กรประกอบที่ 3 วิธีการส่งเสริมทักษะอาชีพและการปฏิบัติงาน ด้านนำหลักสูตรไปจัดการเรียนการสอน มีผลการประเมินความเป็นไปได้ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.26$) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ จัดเป็นรายวิชาเพิ่มเติมในแผนการเรียนวิชาปกติ ในโครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$) รองลงมา คือ จัดเป็นกิจกรรมส่งเสริมอาชีพอิสระเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียน (สอว.) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.27$) ส่วนรายการที่มีผลการประเมินต่ำสุด คือ จัดเป็นกิจกรรมชุมนุมอาชีพ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$)

ผลการประเมินความเป็นประโยชน์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.44$) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ จัดเป็นรายวิชาเพิ่มเติมในแผนการเรียนวิชาปกติในโครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษา และจัดเป็นกิจกรรมส่งเสริมอาชีพอิสระเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียน (สอว.) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.47$) รองลงมา คือ จัดเป็นกิจกรรมชุมนุมอาชีพ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.42$) ส่วนรายการที่มีผลการประเมินต่ำสุด คือ ส่งเข้าร่วมฝึกงานกับสถานประกอบการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$)

ตาราง 60 แสดงผลการประเมิน ด้านประสานและทำข้อตกลง (MOU)

การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงาน สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ องค์กรประกอบที่ 3 วิธีการส่งเสริมทักษะอาชีพและการปฏิบัติงาน

รายการ	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	n = 323		ความหมาย	n = 323		ความหมาย
	\bar{X}	S.D.		\bar{X}	S.D.	
ประสานและทำข้อตกลง (MOU)						
1. ประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นสถานที่ในการฝึกทักษะงานอาชีพให้กับนักเรียน	4.24	0.73	มาก	4.39	0.73	มาก
2. สร้างเครือข่ายกับสถานประกอบการ เพื่อทำข้อตกลงและส่งนักเรียนเข้าฝึกงาน หรือเข้าเป็นลูกจ้าง	4.22	0.72	มาก	4.37	0.72	มาก
รวม	4.23	0.68	มาก	4.38	0.68	มาก

จากตาราง 60 พบว่า องค์กรประกอบที่ 3 วิธีการส่งเสริมทักษะอาชีพและการปฏิบัติงาน ด้านประสานและทำข้อตกลง (MOU) มีผลการประเมินความเป็นไปได้ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นสถานที่ในการฝึกทักษะงานอาชีพให้กับนักเรียน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$) ส่วนรายการที่มีผลการประเมินต่ำสุด คือ สร้างเครือข่ายกับสถานประกอบการ เพื่อทำข้อตกลงและส่งนักเรียนเข้าฝึกงาน หรือเข้าเป็นลูกจ้าง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.22$)

ผลการประเมินความเป็นประโยชน์โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.38$) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นสถานที่ในการฝึกทักษะงานอาชีพให้กับนักเรียน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.39$) ส่วนรายการที่มีผลการประเมินต่ำสุด คือ สร้างเครือข่ายกับสถานประกอบการ เพื่อทำข้อตกลงและส่งนักเรียนเข้าฝึกงาน หรือเข้าเป็นลูกจ้าง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.37$)

ตาราง 61 แสดงผลการประเมิน องค์ประกอบที่ 4 การทำงานเป็นทีม
การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหาร
แบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่อง
ทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

รายการ	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	n = 323		ความ หมาย	n = 323		ความ หมาย
	\bar{X}	S.D.		\bar{X}	S.D.	
การทำงานเป็นทีม						
1. โรงเรียน และสถานประกอบการสร้างความตระหนัก และความร่วมมือเพื่อให้เกิดการพัฒนาเด็กด้านอาชีพ	4.34	0.67	มาก	4.48	0.63	มาก
2. มีระบบการทำงานในการพัฒนาทักษะอาชีพของ นักเรียนที่ชัดเจน ทุกคนรู้หน้าที่และให้ความร่วมมือ เพื่อปฏิบัติภารกิจอย่างเต็มที่	4.25	0.73	มาก	4.46	0.68	มาก
3. ส่งเสริมบทบาทของแต่ละคนให้แสดงออกอย่าง เต็มศักยภาพ ให้ความสนใจในการมีส่วนร่วมของทีม	4.27	0.76	มาก	4.40	0.73	มาก
4. โรงเรียน และสถานประกอบการมีสัมพันธภาพ การปฏิบัติงานร่วมกันในการพัฒนาเด็กด้านอาชีพ และการส่งต่อ แบบกัลยาณมิตร	4.22	0.78	มาก	4.41	0.76	มาก
5. มีการมอบอำนาจการตัดสินใจอย่างให้ผู้ปฏิบัติงาน โดยมีความเชื่อมั่น เชื่อถือ ไว้เนื้อเชื่อใจ ในความสามารถ ของผู้ร่วมงาน	4.15	0.82	มาก	4.37	0.71	มาก
6. ประชุมระดมความคิดเห็นเพื่อวางแผนให้บุคลากร มีเป้าหมายเดียวกัน	4.22	0.81	มาก	4.38	0.73	มาก
รวม	4.24	0.68	มาก	4.41	0.62	มาก

จากตาราง 61 พบว่า องค์ประกอบที่ 4 การทำงานเป็นทีม มีผลการประเมินความเป็นไปได้ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ โรงเรียน และสถานประกอบการสร้างความตระหนักและความร่วมมือเพื่อให้เกิดการพัฒนาเด็กด้านอาชีพ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.34$) รองลงมา คือ ส่งเสริมบทบาทของแต่ละคนให้แสดงออกอย่างเต็มศักยภาพ ให้ความสนใจในการมีส่วนร่วมของทีม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.27$) ส่วนรายการที่มี

ผลการประเมินต่ำสุด คือ มีการมอบอำนาจการตัดสินใจบางอย่างให้ผู้ปฏิบัติงานโดยมีความเชื่อมั่น เชื่อถือ ไว้เนื้อเชื่อใจ ในความสามารถของผู้ร่วมงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$)

ผลการประเมินความเป็นประโยชน์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.41$) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ โรงเรียน และสถานประกอบการสร้างความตระหนักและความร่วมมือเพื่อให้เกิดการพัฒนาให้นักเรียนด้านอาชีพ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$) รองลงมา คือ มีระบบการทำงานในการพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนที่ชัดเจน ทุกคนรู้หน้าที่และให้ความร่วมมือเพื่อปฏิบัติภารกิจอย่างเต็มที่ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.46$) ส่วนรายการที่มีผลการประเมินต่ำสุด คือ มีการมอบอำนาจการตัดสินใจบางอย่างให้ผู้ปฏิบัติงานโดยมีความเชื่อมั่น เชื่อถือ ไว้เนื้อเชื่อใจ ในความสามารถของผู้ร่วมงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.37$)

ตาราง 62 แสดงผลการประเมิน องค์กรประกอบที่ 5 ผลลัพธ์ ด้านทำงานกับผู้ปกครอง การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหาร แบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

รายการ	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	n = 323		ความ หมาย	n = 323		ความ หมาย
	\bar{X}	S.D.		\bar{X}	S.D.	
ทำงานกับผู้ปกครอง						
1. ประกอบอาชีพจากผู้ปกครอง	4.05	0.77	มาก	4.33	0.70	มาก
2. เป็นอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตประจำวัน	4.09	0.82	มาก	4.34	0.72	มาก
3. มีการฝึก บ่อยๆ ซ้ำๆ เป็นประจำ อย่างมีขั้นตอน	4.28	0.75	มาก	4.38	0.78	มาก
4. ผู้ปกครองจ้างทำงานในกิจการของตนเอง	4.06	0.87	มาก	4.30	0.79	มาก
รวม	4.12	0.65	มาก	4.33	0.62	มาก

จากตาราง 62 พบว่า องค์กรประกอบที่ 5 ผลลัพธ์ ด้านทำงานกับผู้ปกครอง มีผลการประเมิน ความเป็นไปได้ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการฝึก บ่อยๆ ซ้ำๆ เป็นประจำ อย่างมีขั้นตอน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$) รองลงมา คือ เป็นอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตประจำวัน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09$) ส่วนรายการที่มีผลการประเมินต่ำสุด คือ ประกอบอาชีพจากผู้ปกครอง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$)

ผลการประเมินความเป็นประโยชน์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.33$) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการฝึก บ่อยๆ ซ้ำๆ เป็นประจำ อย่างมีขั้นตอน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.38$) รองลงมา คือ เป็นอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตประจำวัน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.34$) ส่วนรายการที่มีผลการประเมินต่ำสุด คือ ผู้ปกครองจ้างทำงานในกิจการของตนเอง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30$)

ตาราง 63 แสดงผลการประเมิน องค์ประกอบที่ 5 ผลลัพธ์ ด้านประกอบอาชีพอิสระ การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

รายการ	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	n = 323		ความ	n = 323		ความ
	\bar{X}	S.D.	หมาย	\bar{X}	S.D.	หมาย
ประกอบอาชีพอิสระ						
1. ผู้ปกครองส่งเสริมและสนับสนุนทั้งด้านการลงทุนและการประกอบอาชีพ	4.04	0.73	มาก	4.21	0.80	มาก
2. ประกอบอาชีพที่ง่าย มีขั้นตอนการทำที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน	4.14	0.75	มาก	4.33	0.70	มาก
3. นำความรู้และทักษะมาใช้ในการประกอบอาชีพเพื่อหาเลี้ยงตนเองและครอบครัว	4.09	0.78	มาก	4.28	0.74	มาก
รวม	4.08	0.66	มาก	4.27	0.69	มาก

จากตาราง 63 พบว่า องค์ประกอบที่ 5 ผลลัพธ์ ด้านประกอบอาชีพอิสระ มีผลการประเมินความเป็นไปได้ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ประกอบอาชีพที่ง่าย มีขั้นตอนการทำที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$) รองลงมา คือ นำความรู้และทักษะมาใช้ในการประกอบอาชีพเพื่อหาเลี้ยงตนเองและครอบครัว ($\bar{X} = 4.09$) ส่วนรายการที่มีผลการประเมินต่ำสุด คือ ผู้ปกครองส่งเสริมและสนับสนุนทั้งด้านการลงทุน และการประกอบอาชีพ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.04$)

ผลการประเมินความเป็นประโยชน์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.27$) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ประกอบอาชีพที่ง่าย มีขั้นตอนการทำที่ไม่ยุ่งยาก

ซับซ้อน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.33$) รองลงมา คือ นำความรู้และทักษะมาใช้ในการประกอบอาชีพเพื่อหาเลี้ยงตนเองและครอบครัว ($\bar{X} = 4.28$) ส่วนรายการที่มีผลการประเมินต่ำสุด คือ ผู้ปกครองส่งเสริมและสนับสนุนทั้งด้านการลงทุน และการประกอบอาชีพ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.21$)

ตาราง 64 แสดงผลการประเมิน องค์ประกอบที่ 5 ผลลัพธ์ ด้านทำงาน

ในสถานประกอบการ การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

รายการ	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	n = 323		ความหมาย	n = 323		ความหมาย
	\bar{X}	S.D.		\bar{X}	S.D.	
ทำงานในสถานประกอบการ						
1. นำความรู้และทักษะอาชีพมาใช้ในการทำงาน	4.13	0.70	มาก	4.30	0.73	มาก
2. เข้าทำงานเป็นลูกจ้างในสถานประกอบการ	4.09	0.78	มาก	4.24	0.78	มาก
3. มีการฝึกหรือทำอย่างต่อเนื่องจนเกิดทักษะและความชำนาญ ในงานนั้นๆ อย่างต่อเนื่องและเป็นขั้นตอน	4.22	0.62	มาก	4.29	0.72	มาก
รวม	4.09	0.63	มาก	4.27	0.67	มาก

จากตาราง 64 พบว่า องค์ประกอบที่ 5 ผลลัพธ์ ด้านทำงานในสถานประกอบการ มีผลการประเมินความเป็นไปได้ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09$) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการฝึกหรือทำอย่างต่อเนื่องจนเกิดทักษะและความชำนาญในงานนั้นๆ อย่างต่อเนื่องและเป็นขั้นตอน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.22$) รองลงมา คือ นำความรู้และทักษะอาชีพมาใช้ในการทำงาน ($\bar{X} = 4.13$) ส่วนรายการที่มีผลการประเมินต่ำสุด คือ เข้าทำงานเป็นลูกจ้างในสถานประกอบการ ($\bar{X} = 4.09$)

ผลการประเมินความเป็นประโยชน์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.27$) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ นำความรู้และทักษะอาชีพมาใช้ในการทำงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30$) รองลงมา คือ มีการฝึกหรือทำอย่างต่อเนื่องจนเกิดทักษะและความชำนาญในงานนั้นๆ อย่างต่อเนื่องและเป็นขั้นตอน ($\bar{X} = 4.29$) ส่วนรายการที่มีผลการประเมินต่ำสุด คือ เข้าทำงานเป็นลูกจ้างในสถานประกอบการ ($\bar{X} = 4.24$)

บทที่ 5

บทสรุป

การวิจัย เรื่อง รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เป็นการประยุกต์วิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยมีจุดมุ่งหมายเฉพาะ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพ และแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
2. เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
3. เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

การดำเนินการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพ และแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ การวิจัยในขั้นตอนนี้แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1.1 การศึกษาสภาพ และแนวทางการมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ แหล่งข้อมูล คือ ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ และครูผู้สอนกลุ่มงานอาชีพ จำนวน 12 แห่ง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ย (μ) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลเทียบเกณฑ์

ขั้นตอนที่ 1.2 ศึกษาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วม กรณีตัวอย่างโรงเรียนที่มีการปฏิบัติเป็นเลิศ (Best Practice) ในการบริหารเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ แหล่งข้อมูล คือ โรงเรียนเปิดสอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี จำนวน 5 แห่ง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์เพื่อศึกษาแนวทางในการบริหารเพื่อส่งเสริม

การมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 1.3 การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการบริหาร และการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัด สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน เครื่องมือที่ใช้ในการ เก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสัมภาษณ์แนวทางในการบริหารเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียน ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการ วิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับ นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 2.1 การยกร่างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับ นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยผู้วิจัยนำข้อมูล ที่ได้มาจากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 มายกร่างแนวการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เสนออาจารย์ ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาความเหมาะสมและการใช้ภาษา และนำข้อเสนอแนะจากอาจารย์ที่ปรึกษา ได้ดำเนินการปรับปรุง แก้ไขเป็นร่างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับ นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ขั้นตอนที่ 2.2 การตรวจสอบรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 คน โดยการสัมมนากลุ่มอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) เพื่อหา ความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มี ความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวม ข้อมูล ได้แก่ ร่างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความ บกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ และประเด็นในการสัมมนากลุ่มอิง ผู้เชี่ยวชาญ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับ นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

การประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มี ความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ผู้วิจัยได้ส่งแบบประเมินออนไลน์

เพื่อประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของการนำรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ไปใช้ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ และครูผู้สอนงานอาชีพนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอน สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 323 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ และแบบประเมิน เพื่อประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าสถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพ และแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

1.1 ผลการศึกษาสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ด้านองค์ประกอบการบริหาร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการกระจายอำนาจ มีผลการประเมินสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการบริหารเชิงกลยุทธ์ ส่วนรายการที่มีผลการประเมินต่ำสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการบริหาร และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า

1.1.1 ด้านการบริหารเชิงกลยุทธ์ ในภาพรวม ด้านการบริหารเชิงกลยุทธ์ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า รายการการนำหลักสูตร โครงสร้าง การกำหนดสาระวิชา งานอาชีพ ไปปฏิบัติ มีผลการประเมินสูงสุด รองลงมา คือ การกำกับติดตามและประเมินผล ด้านการจัดการเรียนการสอน ส่วนรายการที่มีผลการประเมินต่ำสุด คือ รายการการรับฟังข้อเสนอแนะเพื่อนำมาปรับปรุงนโยบาย หลักสูตร โครงสร้าง เพื่อนำมาปรับปรุงระบบการนิเทศ ติดตามและกระบวนการบริหารจัดการ

1.1.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการบริหาร ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า รายการมีส่วนร่วมในการควบคุมและตรวจสอบการพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพ ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และสถานประกอบการ มีผลการประเมินสูงสุด รองลงมา คือ รายการ

การสร้างความตระหนักในเรื่องการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในกระบวนการความร่วมมือกับสถานประกอบการและการส่งต่อ ส่วนรายการที่มี ผลการประเมินต่ำสุด คือ รายการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์หรือผลตอบแทนที่เกิดจากการดำเนินงาน ทางเศรษฐกิจ หรือทางจิตวิทยา ของการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพที่เกี่ยวข้อง กับภูมิปัญญาท้องถิ่น ในกระบวนการความร่วมมือกับสถานประกอบการ และการส่งต่อ

1.1.3 ด้านการทำงานเป็นทีม ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า รายการการยอมรับจุดต่างและแสดงจุดร่วมด้านนโยบาย และกระบวนการบริหารจัดการ อยู่ใน ระดับมาก รองลงมา คือ รายการรับฟังเหตุผลและยอมรับที่จะปฏิบัติตามความเห็นพ้องกันของ ทีมงานในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน การนิเทศ การร่วมมือกับสถานประกอบการ และการส่ง ต่อผู้เรียนด้านอาชีพ ส่วนรายการที่มีผลการประเมินต่ำสุด คือ รายการการแลกเปลี่ยนข่าวสาร ความรู้สึนึกคิด หรือทัศนคติด้วยความเต็มใจและพร้อมที่จะการสงวนคำวิพากษ์วิจารณ์ และความ คิดเห็นที่ต่างจากคนอื่น จนกว่าจะมีการนำเสนอข้อมูลทั้งหมดแล้ว เกี่ยวกับนโยบาย และกระบวนการ บริหารจัดการ

1.1.4 ด้านการกระจายอำนาจในการบริหาร ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา เป็นรายการ พบว่า รายการการมอบหมายงานที่ชัดเจนเกี่ยวกับรายละเอียดงาน การดำเนินนโยบาย และกระบวนการบริหารจัดการจัดทำหลักสูตร โครงสร้าง การกำหนดสาระวิชางานอาชีพ และรายการ ตระหนักและมีความรับผิดชอบต่อผลการดำเนินงาน การจัดการเรียนการสอน มีผลการประเมินสูงสุด รองลงมา คือ รายการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม ตลอดถึงการประเมินผล ในการจัดการเรียน การสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ในกระบวนการความร่วมมือกับ สถานประกอบการ และการส่งต่อ และรายการมีอิสระในการเลือกวิธีการ และเลือกผู้ร่วมงาน ในด้าน จัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ในกระบวนการ ความร่วมมือกับสถานประกอบการ และการส่งต่อ ส่วนรายการที่มีผลการประเมินต่ำสุด คือ รายการ มีการมอบหมายงานที่ชัดเจนเกี่ยวกับรายละเอียดงาน การดำเนินนโยบาย และกระบวนการบริหาร จัดการจัดทำหลักสูตร โครงสร้าง การกำหนดสาระวิชางานอาชีพ

1.2 ผลการศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ในการบริหารเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สามารถสรุปผลกรณีศึกษา ได้ดังนี้

1.2.1 แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วม ด้านการบริหารเชิงกลยุทธ์

1) ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา แล้วกำหนดเป็นกลยุทธ์ ที่จะพัฒนานักเรียน ตั้งเป้าหมายเด็กทุกคนที่เรียนจบแล้วจะต้องมีงานทำ

- 2) พัฒนานักเรียนให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้
 - 3) นักเรียนสามารถนำความรู้ไปทำงานเพื่อเลี้ยงตนเองได้ และไม่เป็นภาระของครอบครัว และสังคม
 - 4) มีแผนงานในการกำหนดทิศทางอย่างชัดเจน และปฏิบัติตามแผนงานที่ได้วางไว้
 - 5) มีการสร้างความรู้และความเข้าใจให้กับบุคลากรได้รับรู้บทบาทในการปฏิบัติหน้าที่ของตนเองอย่างถูกต้อง ให้ทุกคนได้มีส่วนร่วม
 - 6) สร้างความเข้าใจว่าทุกคนต้องรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย
 - 7) ส่งเสริมภาวะผู้นำ โดยที่ต้องตัดสินใจทำในสิ่งที่ถูกต้อง
 - 8) สร้างความกล้า ที่จะต้องคิดนอกกรอบของความเชื่อ
 - 9) ฝึกคิดค้นนวัตกรรมใหม่ๆ
 - 10) เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงกับสถานประกอบการ
 - 11) ส่งเสริมให้ครูมีความรู้เพิ่มเติมในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ที่น่าสนใจ
 - 12) เพิ่มเรื่องราวเพื่อให้เป็นเอกลักษณ์และเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า
 - 13) ส่งเสริม สนับสนุน ต่อยอดความรู้จนเป็นเจ้าของกิจการขนาดย่อม โดยมีผู้ประกอบการดูแล
- 1.2.2 แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วม ด้านการมีส่วนร่วมในการบริหาร
- 1) ส่งเสริม และสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนได้เข้ามาร่วมคิดในการวางแผนดำเนินงาน และร่วมคิดหาวิธีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และอาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ร่วมกัน
 - 2) ร่วมปฏิบัติในการดำเนินงาน
 - 3) มีการมอบหมายภาระหน้าที่ให้กับทุกคนอย่างเหมาะสม
 - 4) จัดอบรมให้ผู้ปกครองได้รับความรู้เกี่ยวกับการฝึกอาชีพร่วมกับบุตรหลานของตน
 - 5) ร่วมดูแลช่วยเหลือ ในระหว่างดำเนินการเข้าไปดูแลช่วยเหลือ สนับสนุนทรัพยากรอย่างเป็นกัลยาณมิตรเพื่อให้งานสำเร็จ
 - 6) ร่วมชื่นชมยินดี ระหว่างดำเนินงานและเมื่อสำเร็จ
 - 7) ร่วมกันจัดทำหลักสูตรอาชีพระหว่างโรงเรียนกับสถานประกอบการ และชุมชน โดยให้มีความเหมาะสมกับระดับความบกพร่องของนักเรียน และสอดคล้องกับอาชีพของผู้ปกครอง และอาชีพในท้องถิ่น

8) นำหลักสูตรงานอาชีพที่ปรับแล้วไปใช้จัดการเรียนการสอน

1.2.3 แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วม ด้านการของการทำงานเป็นทีม

1) มีการประชุมระดมความคิดเห็นเพื่อวางแผนให้บุคลากรมีเป้าหมายเดียวกัน

2) มีระบบการทำงานที่ชัดเจน ทุกคนรู้หน้าที่ปฏิบัติภารกิจให้ดีที่สุด

3) มีการประสานสัมพันธ์ในการทำงานร่วมกัน

4) โรงเรียนและสถานประกอบการร่วมกันสอนทักษะอาชีพเบื้องต้นให้กับนักเรียน

5) ส่งเสริมบทบาทของแต่ละคนให้ได้แสดงออกอย่างเต็มศักยภาพ ให้มีความภาคภูมิใจในการมีส่วนร่วมของทีม

6) จัดส่งต่อไปฝึกปฏิบัติงานกับสถานประกอบการเพื่อให้ได้รับประสบการณ์ตรงในการฝึกอาชีพและเพื่อให้เกิดการปรับตัวเข้ากับบุคคลอื่นในการทำงานร่วมกันได้

1.2.4 แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วม ด้านการกระจายอำนาจในการบริหาร

1) ส่งเสริมให้ครู บุคลากร ได้มีโอกาสในการแสดงบทบาทในการตัดสินใจ โดยให้แต่ละคนรับผิดชอบในงานที่ตนเองถนัด

2) แบ่งหน้าที่ให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมตามความเหมาะสมของภาระงาน

3) ผู้ปฏิบัติสามารถตัดสินใจในการทำงานได้อย่างอิสระ

4) ทุกคนมีอิสระในการตัดสินใจร่วมกัน

5) มีการนิเทศติดตาม ดูแลช่วยเหลืออย่างกัลยาณมิตร

6) สร้างเครือข่ายกับหน่วยงานเอกชนในการฝึกทักษะพื้นฐานอาชีพให้กับนักเรียน

1.2.5 ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

1) มีการวางแผนอย่างเป็นระบบ

2) การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทั้งนักเรียน ครู ผู้ปกครอง ชุมชน ภาครัฐ เครือข่ายและสถานประกอบการ

3) ระยะเวลา และการฝึกปฏิบัติแบบ บ่อยๆ ในการปฏิบัติกิจกรรมนั้นๆ จนเกิดความชำนาญ

1.3 ผลการศึกษาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จากผู้ทรงคุณวุฒิสรุปได้ดังนี้

1.3.1 แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วม ด้านการการบริหารเชิงกลยุทธ์

- 1) ปรับหลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรงานอาชีพตามความเหมาะสมกับสภาพบริบท และความบกพร่องของนักเรียน
- 2) นำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน
- 3) ประสาน และทำข้อตกลงความร่วมมือกับสถานประกอบการในการส่งต่อเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพและการมีงานทำของนักเรียน
- 4) ส่งเสริมให้นักเรียนรักในการทำงานในอาชีพที่ตนเองชอบอย่างจริงจัง
- 5) พัฒนาความรู้และสร้างความเข้าใจในการทำงานให้กับครูผู้สอน และนักเรียน
- 6) วิเคราะห์ความต้องการในการประกอบอาชีพของนักเรียนในชุมชน ท้องถิ่นที่เหมาะสมตามสภาพความบกพร่องของนักเรียน และผู้ปกครองสามารถดูแล ส่งเสริม แนะนำ และต่อยอดได้
- 7) ฝึกฝนทักษะการทำงานตามขั้นตอนต่างๆ ให้กับนักเรียนจนเกิดความชำนาญ และเป็นที่ยอมรับ
- 8) สร้างความเชื่อมั่นในอาชีพที่ตนเองได้ทำว่าเป็นอาชีพสุจริต
- 9) ตั้งเป้าหมายว่าตนเองทำอะไรได้ และลงมือปฏิบัติ มีการตรวจสอบฝึกแก้ปัญหา ทำซ้ำๆ และนำไปปรับปรุงพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น

1.3.2 แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วม ด้านการมีส่วนร่วมในการบริหาร

- 1) มีส่วนร่วมในการคิด กระทบการวางแผนและตัดสินใจ เสนอแนะวิธีการพัฒนาทักษะในการปฏิบัติงานจนชำนาญ
- 2) มีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตและจำหน่ายหรือการทำงานด้านการบริหาร
- 3) มีส่วนร่วมในให้คำปรึกษา การหาที่ทำเลการค้าขาย จัดหาแหล่งทุน และการประเมินผลการทำงาน
- 4) โรงเรียนและสถานประกอบการร่วมกันประเมินทักษะการทำงานของนักเรียน เพื่อนำผลมาปรับปรุงหรือต่อยอดความสามารถการทำงานของนักเรียน
- 5) ประสานกับผู้ปกครองร่วมกันประเมินพัฒนาการด้านทักษะการทำอาชีพขณะที่นักเรียนอยู่ที่บ้าน หรือช่วยผู้ปกครองทำงาน
- 6) ครูกลุ่มงานอาชีพและสถานประกอบการร่วมกันประเมินนักเรียนด้านพฤติกรรม ทักษะ และความสามารถในการประกอบอาชีพของนักเรียนขณะฝึกปฏิบัติงาน

1.3.3 แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วม ด้านการทำงานเป็นทีม

- 1) มีการระดมความคิดในการวางแผนร่วมกัน

- 2) จัดระบบการทำงานที่ชัดเจน ทุกคนรู้หน้าที่ในการปฏิบัติภารกิจให้ดีที่สุด
- 3) นำวงจรคุณภาพ P-D-C-A มาใช้เป็นระบบการทำงาน
- 4) สามัคคีให้ความร่วมมือ ผลักดันกันและกัน
- 5) พัฒนาและฝึกการเป็นผู้นำหรือหัวหน้าในการทำงาน ประสานความร่วมมือกับสถานประกอบการเพื่อส่งต่อนักเรียนไปร่วมฝึกอาชีพ ระดมความคิดร่วมกันในการออกแบบหลักสูตรทักษะอาชีพ

1.3.4 แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วม ด้านการกระจายอำนาจในการบริหาร

- 1) มีการกระจายอำนาจในการดำเนินงานไปยังผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
- 2) มอบหมายภาระรับผิดชอบ ให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมตามความเหมาะสมของภาระงาน

3) ผู้ปฏิบัติสามารถตัดสินใจในการทำงานได้อย่างอิสระ

4) ติดตามกำกับ ปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาไปสู่เป้าหมาย

1.3.5 ปัจจัยความสำเร็จ

- 1) ความสนใจของนักเรียนที่จะปฏิบัติกิจกรรมนั้น และเป็นกิจกรรมที่นักเรียนสามารถทำได้สำเร็จ โดยผ่านกระบวนการวางแผนร่วมกัน
- 2) มีการพัฒนาและส่งเสริมให้นักเรียนเลือกอาชีพตามความสนใจ ความถนัดของแต่ละคน โดยส่วนใหญ่จะเป็นอาชีพที่ผู้ปกครองของนักเรียนทำที่บ้าน
- 3) โรงเรียนฝึกและพัฒนาทักษะอาชีพ เพิ่มเติมให้กับนักเรียนจนเกิดความชำนาญ ประกอบกับหน่วยงานหรือสังคมให้โอกาสกับนักเรียนได้แสดงออกถึงศักยภาพของตนเอง

2. ผลการสร้างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เป็นรูปแบบที่บูรณาการองค์ประกอบของการบริหารแบบมีส่วนร่วม มาใช้ในการบริหารโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) บทบาทของผู้เกี่ยวข้อง 2) การบริหารเชิงกลยุทธ์แบบมีส่วนร่วม 3) วิธีการส่งเสริมทักษะอาชีพและการมีงานทำ 4) การทำงานเป็นทีม 5) ผลลัพธ์ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

องค์ประกอบที่ 1 บทบาทของผู้เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 1) บทบาทของผู้บริหาร 2) บทบาทของครูผู้สอน 3) บทบาทของผู้ปกครอง 4) บทบาทของสถานประกอบการ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 5) ชุมชน/หน่วยงานอื่น

องค์ประกอบที่ 2 การบริหารเชิงกลยุทธ์แบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 1) ชั้นวางแผนกลยุทธ์ (ร่วมวางแผนและตัดสินใจ) 2) ชั้นดำเนินกลยุทธ์ (ร่วมดำเนินการ) 3) ชั้นประเมินผลและปรับปรุงกลยุทธ์ (ร่วมติดตาม ประเมินผล, ร่วมรับผลประโยชน์)

องค์ประกอบที่ 3 วิธีการส่งเสริมทักษะอาชีพและการมีงานทำ ประกอบด้วย 1) นำหลักสูตรไปจัดการเรียนการสอน 2) ประสานและทำข้อตกลง (MOU)

องค์ประกอบที่ 4 การทำงานเป็นทีม

องค์ประกอบที่ 5 ผลลัพธ์ ประกอบด้วย 1) ทำงานกับผู้ปกครอง 2) ประกอบอาชีพอิสระ 3) ทำงานในสถานประกอบการ

3. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ผลการประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ที่พัฒนาขึ้นมีความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และมีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก ทั้งในภาพรวม และในองค์ประกอบ เมื่อพิจารณาเป็นองค์ประกอบ พบว่า

องค์ประกอบที่มีความเป็นไปได้สูงสุด คือ องค์ประกอบที่ 3 วิธีการส่งเสริมทักษะอาชีพและการมีงานทำ และองค์ประกอบที่ 4 การทำงานเป็นทีม รองลงมา คือ องค์ประกอบที่ 1 บทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้อง, องค์ประกอบที่ 2 การบริหารเชิงกลยุทธ์แบบมีส่วนร่วม และองค์ประกอบที่ 5 ผลลัพธ์ตามลำดับ

องค์ประกอบที่มีความเป็นประโยชน์สูงสุด คือ องค์ประกอบที่ 3 วิธีการส่งเสริมทักษะอาชีพและการมีงานทำ และองค์ประกอบที่ 4 การทำงานเป็นทีม รองลงมา คือ องค์ประกอบที่ 2 การบริหารเชิงกลยุทธ์แบบมีส่วนร่วม, องค์ประกอบที่ 1 บทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้อง และองค์ประกอบที่ 5 ผลลัพธ์ ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากการศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่า

สภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ อยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจากโรงเรียนมีการวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียน สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพและระดับของความบกพร่องของนักเรียน รวมถึงสภาพบริบท สภาพแวดล้อม ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ ทรัพยากร

สิ่งแวดล้อมในชุมชนของผู้เรียน ในการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการมีงานทำให้ตรงตามความต้องการ ความถนัด และความสนใจของนักเรียน โดยผู้ปกครอง และชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (2559) ได้ทำการประเมินโครงการพัฒนาวิชาชีพเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาพรวม 4 ด้าน พบว่า มีระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.02$, S.D. = 0.28) ในด้านความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้ปกครองนักเรียนต่อการดำเนินโครงการพัฒนาวิชาชีพเพื่อการมีงานทำสำหรับเด็กพิการ ในโรงเรียนเฉพาะความพิการ พบว่า ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยใช้พลังประชารัฐในการร่วมกันวางแผน กำหนดนโยบาย เสนอแนวคิด กำหนดบทบาทหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง ระดมทรัพยากร พัฒนาบุคลากร พัฒนาหลักสูตรอาชีพ ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น แสวงหาแหล่งเงินกองทุน วางแผนการตลาด พัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ให้มีความเป็นเอกลักษณ์ พัฒนาระบบประชาสัมพันธ์ที่หลากหลาย และสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนางานอาชีพทั้งในประเทศและต่างประเทศ เช่นเดียวกับ สมนึก เหลืองอ่อน (2556) ประเมินโครงการพัฒนาอาชีพเพื่อการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนฉะเชิงเทราปัญญาคุณ จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า ในภาพรวม 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาผลการวิจัยเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการกระจายอำนาจในการบริหาร และด้านการบริหารเชิงกลยุทธ์แบบมีส่วนร่วม มีการดำเนินการสูงสุด ($\mu = 4.36$ และ 4.35) อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนมีการสร้างความตระหนัก ในหน้าที่และความรับผิดชอบในการดำเนินงานการจัดการเรียนการสอน มีการวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการ ในการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ ตลอดจนได้รับความร่วมมือจากสถานประกอบการ เพื่อพัฒนาผู้เรียนในการฝึกงาน อาชีพรวมถึงมีการมอบหมายงานที่ชัดเจนเกี่ยวกับรายละเอียดงานการดำเนินนโยบาย และกระบวนการบริหารจัดการ การทำหลักสูตร โครงสร้าง การกำหนดสาระวิชางานอาชีพ และนำไปปฏิบัติ รวมทั้งในด้านของการนิเทศ กำกับติดตาม และประเมินผล การดำเนินการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้เพราะกระบวนการส่งเสริมที่มีขั้นตอนชัดเจนอย่างเป็นขั้นเป็นตอนสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้ ทุกขั้นตอน ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายเริ่มตั้งแต่การมีส่วนร่วมในการวางแผน และตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล โดยมีการกระจายอำนาจ และให้อิสระผู้ร่วมงานได้ดำเนินงานตามหน้าที่ที่ตนเองรับผิดชอบ ซึ่งจะช่วยแก้ปัญหาในเรื่องบทบาทของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนให้เข้าใจในหน้าที่ของตนในการร่วมจัดการศึกษา เกิดความตระหนักในการมีส่วนร่วมการจัดการศึกษาระหว่าง ผู้บริหาร คณะครู ผู้ปกครอง สถานประกอบการ องค์กรเอกชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องของภาครัฐเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาด้านส่งเสริมการมีงานทำของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามากขึ้น

บุคลากรมีความรู้ความชำนาญทางด้านทักษะอาชีพเพิ่มขึ้น หลักสูตรการจัดการเรียนการสอนมีการเสริมสร้างความรู้และทักษะอาชีพที่เป็นรากฐานสำคัญให้กับนักเรียน สถานศึกษาได้รับการสนับสนุนงบประมาณ มีแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน มีกิจกรรมส่งเสริมอาชีพสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่หลากหลาย มีข้อมูลแหล่งวิทยากรท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้าน มีการจัดเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสม การประเมินผลเหมาะสมกับกิจกรรม สอดคล้องกับ วชิระขวัญเพชร (2561) ได้สรุปความคิดเห็นของครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เห็นว่า ควรมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ และร่วมรับผิดชอบ ระดมทรัพยากร วิทยากรท้องถิ่น พัฒนาแหล่งเรียนรู้ วัสดุอุปกรณ์ให้ทันสมัย สร้างความตระหนักให้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง สร้างเครือข่ายความร่วมมือของสถานประกอบการ สร้างผลิตภัณฑ์ให้โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ และประชาสัมพันธ์ด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่นเดียวกับข้อเสนอแนะของ ทรงกลด เหล็กสมบูรณ์ (2554) ที่ระบุว่า กระบวนการเข้าสู่อาชีพ ควรประกอบด้วย พื้นฐานทางการศึกษาและอาชีพ การรับรู้ การตัดสินใจ และการดำเนินงานที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม

สำหรับด้านการมีส่วนร่วมในการบริหารมีการดำเนินการต่ำสุด เมื่อเทียบกับด้านอื่นๆ ($\mu = 4.24$) อาจเนื่องมาจาก ไม่ได้ได้รับความร่วมมือในด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลกระทบบเพื่อปรับปรุง เปลี่ยนแปลง และแก้ไข การเข้าร่วมกิจกรรม และการอภิปรายต่างๆ และการมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากร ในเรื่องการจัดการเรียนการสอน มีส่วนร่วมในการควบคุมและการตรวจสอบเพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ในกระบวนการความร่วมมือกับสถานประกอบการและการส่งต่อ ทั้งนี้ สาเหตุเนื่องจากผู้ปกครองส่วนใหญ่มีฐานะยากจน และมีการศึกษาไม่สูงมากนัก ประกอบกับที่พักอาศัยของนักเรียนอยู่ห่างไกลจากโรงเรียน จึงทำให้ไม่สามารถมาร่วมทำกิจกรรมร่วมกับโรงเรียนได้อย่างเต็มที่ รวมถึงสถานประกอบการส่วนใหญ่ยังไม่เชื่อถือในความสามารถในการทำงานของเด็กกลุ่มนี้ รวมถึงสภาพปัญหาด้านการสื่อสารเป็นปัญหาหลักที่ส่งผลต่อการทำงานของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เนื่องจากบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ที่สามารถเข้าทำงานได้ตามสถานที่หรือหน่วยงานที่เปิดรับ แต่ไม่สามารถมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานและเจ้านายได้ หรือไม่สามารถบอกความต้องการของตนเองได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุภรณ์ธรรมมงคลสวัสดิ์ (2544) พบว่า ทักษะคติของสถานประกอบการส่วนใหญ่เปิดรับคนพิการที่มีความรู้ความสามารถมากยิ่งขึ้น แต่ทั้งคนพิการและสถานประกอบการยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการของแต่ละฝ่ายได้ เนื่องจากขาดข้อมูลข่าวสารและขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจ้างงานคนพิการ และยังคงสอดคล้องกับสมนึก เหลืองอ่อน (2556) พบว่า การประเมินความพึงพอใจของผู้ปกครองและนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาต่อโครงการพัฒนาอาชีพเพื่อการมีงานทำสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโรงเรียนฉะเชิงเทราปัญญานุกูล ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ นักเรียนได้รับข้อมูลข่าวสารการประชาสัมพันธ์

จากทางโรงเรียนด้านงานอาชีพอยู่เสมอ นอกจากนี้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ระเบียบวาทะ วังษ์ภักดี (2542) ได้ทำการวิจัย เรื่อง “สิทธิและโอกาสในการประกอบอาชีพของคนพิการ: ศึกษากรณีผู้พิการทางการมองเห็น” ปัญหา 3 ประเด็นหลัก คือ 1) ปัญหาทางเศรษฐกิจ รายได้ ไม่พอกับค่าใช้จ่าย 2) ปัญหาสังคม สังคมยังไม่เปิดโอกาส ยังไม่ยอมรับผู้พิการทางการมองเห็นในการ ทำงานร่วมกันเท่าที่ควร และ 3) ปัญหาด้านการฝึกอาชีพ งานที่ฝึกมีน้อย อาชีพที่ให้ฝึกสร้างรายได้น้อยไม่พอใช้ในการประกอบอาชีพ

ผลการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่า ทุกแนวทางของการบริหารแบบมีส่วนร่วมสามารถส่งเสริมให้การจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาประสบผลสำเร็จ ซึ่งทุกแนวทางส่งผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำบรรลุผลตรงตามเป้าหมายให้นักเรียนเกิดทักษะการทำงานที่ดี สามารถประกอบอาชีพที่ถนัด ที่สนใจ อยู่ในท้องถิ่น โดยไม่เป็นภาระของครอบครัวและสังคม ควรจัดให้สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพและระดับของความบกพร่องของนักเรียน รวมถึงสภาพบริบท ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม ตรงตามความต้องการ ความถนัด และความสนใจของนักเรียน โดยผู้ปกครอง และชุมชน มีกระบวนการส่งเสริมที่มีขั้นตอนชัดเจนอย่างเป็นขั้นเป็นตอนสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้ ทั้งนี้ ทุกขั้นตอนต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย เริ่มตั้งแต่การมีส่วนร่วมในการวางแผน และตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการติดตาม ประเมินผล ซึ่งจะช่วยแก้ปัญหาในเรื่องบทบาทของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนให้เข้าใจในหน้าที่ของตนในการร่วมจัดการศึกษา ด้านส่งเสริมการมีงานทำของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มากขึ้น ซึ่งตรงกับ ภัครดา สุวรรณนวล (2560) กล่าวว่า ผู้บริหารโรงเรียนในยุคปัจจุบันจึงหันมาให้ความสำคัญกับการสร้างเครือข่ายทางการศึกษา โดยเฉพาะโรงเรียนเฉพาะทางสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ที่ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากทุกฝ่ายเป็นอย่างมากจึงจะเกิดความสำเร็จในการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำของนักเรียนได้ ทั้งเครือข่ายระดับโรงเรียนด้วยกัน เครือข่ายผู้ปกครอง รวมถึงเครือข่ายสถานประกอบการต่างๆ สอดคล้องกับ กุลยา ก่อสุวรรณ (2553) การสอนให้บุคคลเหล่านี้สามารถทำงานที่เป็นอาชีพได้รับค่าจ้างที่ทำให้เขาเลี้ยงตัวเองได้ มีคุณภาพชีวิตที่ดี ไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่น และใช้ชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรีในสังคม ผู้ปกครอง ครูและบุคลากรวิชาชีพจึงต้องเตรียมตัวบุคคลเหล่านี้ให้พร้อมในการทำงานด้วยการสอนทักษะต่างๆ ที่จำเป็นในการทำงานอนาคต บุคลากรมีความรู้ความชำนาญทางด้านทักษะอาชีพเพิ่มขึ้น มีกิจกรรมส่งเสริมอาชีพสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่หลากหลาย มีข้อมูลแหล่งวิทยากรท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้าน มีการจัดเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสม การประเมินผลเหมาะสมกับกิจกรรม สอดคล้องกับ อิศริยาภรณ์ อาภรณ์รัตน์ (2554, น. 41) อ้างถึงใน

ดารณี ฐานะภูมิ, 2542, น. 25) การฝึกเพื่อเตรียมให้ผู้รับการฝึกออกไปรับจ้างตามที่ได้รับการฝึกมาแล้ว ฉะนั้น การฝึกในขั้นนี้จะต้องฝึกจนมีทักษะความสามารถทำงานได้ และการฝึกอาชีพทุกอย่าง ผู้ฝึกจะต้องประเมินผลผู้รับการฝึก (บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา) อย่างต่อเนื่องตลอดเวลาที่ฝึก โดยการให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาทำงานจริง (real job) หรือตัวอย่างงาน (work of job samples) หรือฝึกในสภาพแวดล้อมของงานจริง

2. รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ มีประเด็นในการอภิปราย ดังนี้

2.1 องค์ประกอบที่ 1 บทบาทของผู้เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 1) บทบาทของผู้บริหาร 2) บทบาทของครูผู้สอน 3) บทบาทของผู้ปกครอง 4) บทบาทของสถานประกอบการ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 5) ชุมชน/หน่วยงานอื่น อาจเนื่องมาจาก ได้รับการส่งเสริม สนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ทั้งโรงเรียน และมีการร่วมมือกับสถานประกอบการ ตลอดจนมีการจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้เกิดทักษะและการเรียนรู้งานอาชีพ รวมถึงผู้ปกครองได้รับความร่วมมือกับครูผู้สอนในการขอคำปรึกษาเมื่อนักเรียนมีปัญหา และร่วมมือกันในการแก้ปัญหาของนักเรียน และสถานประกอบการได้ร่วมกับโรงเรียนในการจัดกิจกรรม รวมถึงสนับสนุนสถานที่ในการฝึกทดลองงาน และร่วมกับครูผู้สอนในการนิเทศ และประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้เรียน มีการสร้างความรู้ความเข้าใจ และสร้างความตระหนักในบทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนร่วม ทั้งผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากร ผู้ปกครอง นักเรียน ชุมชน รวมถึงสถานประกอบการ ให้เห็นถึงความสำคัญ และร่วมมือกันขับเคลื่อนการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ และเปิดโอกาสให้นักเรียนที่สำเร็จการศึกษาได้ออกไปสู่สังคมและประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองได้โดยไม่เป็นภาระของผู้อื่น สอดคล้องกับ วชิระ ขวัญเพชร (2561) ได้สรุปการสร้างความรู้ ความเข้าใจและสร้างความตระหนักในบทบาทของผู้มีส่วนร่วมเพื่อการมีงานทำที่เหมาะสมในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ ดังนี้ 1) ผู้บริหาร มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำปฏิบัติตน เป็นแบบอย่างโดยใช้หลักทรงงาน เศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักคิด มีเจตคติที่ดีเห็นความสำคัญและมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนเป็นแกนนำในการกระตุ้นครู ปลุกจิตสำนึกความรับผิดชอบร่วม สนับสนุนให้ครูเข้ารับการอบรมเรื่องการจัดระเบียบการเรียนรู้อื่น 2) ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ ปฏิบัติเป็นแบบอย่างแก่นักเรียน นำลงสู่การจัดการเรียนการสอนอย่างจริงจัง 3) ผู้ปกครอง มีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง สนับสนุนส่งเสริมในการขับเคลื่อน 4) สถานประกอบการ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ มีความตระหนักเห็นความสำคัญให้การสนับสนุนส่งเสริมเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อน ซึ่งตรงกับ ภัทรดา สุวรรณนวล (2560, น. 115) กล่าวว่า ผู้บริหารโรงเรียน ควรตระหนักและเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง รู้เท่าทัน

เหตุการณ์ต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลง สามารถชี้แจงนโยบายหรือเป้าหมายและแนวทางในการปฏิบัติงาน ต่อครูได้อย่างชัดเจนและมีเป้าหมายในการปฏิบัติงานร่วมกัน อย่างไรก็ตาม การบริหารแบบมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมการมีงานทำสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงาน การศึกษาพิเศษ ควรได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนและ ตัดสินใจด้วย ดังเช่นงานวิจัยของ Basham (2011) ที่พบว่า นักเรียนและผู้ปกครองเป็นส่วนหนึ่ง ที่สำคัญในโปรแกรมการให้คำปรึกษาด้านการศึกษาเพื่อการมีงานทำ และต้องคำนึงถึงสภาพการณ์ ของนักเรียนแต่ละคนเป็นสำคัญด้วย สอดคล้องกับการศึกษาของ Brittingham (1998) ได้สรุปลักษณะ การมีส่วนร่วมของโรงเรียนและชุมชนที่ประสบผลสำเร็จ ดังนี้ ผู้ปกครองมีความสำคัญต่อการจัด การศึกษาและเป็นความคาดหวังที่สำคัญที่จะให้นักเรียนมีคุณภาพและพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง มีคุณภาพ ครูจะต้องประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองเข้าใจในการจัดการเรียนการสอน และผู้ปกครองจะ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างไร ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้ปกครองและชุมชนจะต้องตระหนัก การเข้ามา มีส่วนร่วมในการส่งเสริมด้านสังคม อารมณ์ และความเจริญก้าวหน้าของเด็กในด้านวิชาการของเด็ก การพัฒนาสถานะของเด็ก เยาวชนและครอบครัวให้ดียิ่งขึ้น ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนจะบ่งชี้ถึงการมี ส่วนร่วมและความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

2.2 องค์ประกอบที่ 2 การบริหารเชิงกลยุทธ์แบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 1) ชั้นวางแผน กลยุทธ์ (ร่วมวางแผนและตัดสินใจ) 2) ชั้นดำเนินกลยุทธ์ (ร่วมดำเนินการ) 3) ชั้นประเมินผลและ ปรับปรุงกลยุทธ์ (ร่วมติดตาม ประเมินผล, ร่วมรับผลประโยชน์) อาจเนื่องมาจากมีการมอบหมาย ครูผู้สอนงานอาชีพ และครูกลุ่มสนใจสอนและฝึกปฏิบัติอาชีพให้กับนักเรียน ครู และผู้ปกครอง ร่วมกันวิเคราะห์ความสามารถและความสนใจในอาชีพของนักเรียน จากอาชีพในท้องถิ่น และอาชีพ ของผู้ปกครอง มีการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนโดยการสอนขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมพร้อมสู่การปฏิบัติจริง ในสถานประกอบการ ตลอดจนคณะครูกลุ่มงานอาชีพ เข้านิเทศ ติดตาม และประเมินผลการพัฒนา ทักษะอาชีพของนักเรียน เพื่อนำผลมาปรับปรุงและพัฒนาการฝึกทักษะอาชีพให้กับนักเรียน และ เพื่อให้ประสบความสำเร็จและบรรลุผลตรงตามเป้าหมายนั้น คณะกรรมการส่งเสริมอาชีพ ทุกฝ่ายนั้น มีส่วนสำคัญอย่างยิ่ง เพราะจะทำให้ทุกฝ่ายเกิดการเรียนรู้ในการจัดการศึกษาของชุมชน ท้องถิ่น เกิดความตระหนักและมีจิตสำนึกที่ดีในท้องถิ่นของตนเอง เกิดพลังร่วมกันระหว่างผู้นำชุมชน พลังของ ชุมชน และระดมทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน เป็นทุนมาใช้ในการจัดการศึกษา มีวิทยากรเกิดการถ่ายทอด ภูมิปัญญาของท้องถิ่น เกิดความรัก ความหวงแหน และการดำรงไว้ซึ่งความเป็นตัวตนของท้องถิ่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ รักพงษ์ ดวงเนตร (2552) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาการมีส่วนร่วมของ ชุมชนในการจัดการเรียนด้านงานอาชีพของนักเรียน ผลการวิจัย พบว่า การพัฒนาการมีส่วนร่วมของ ชุมชนในการจัดการเรียนด้านงานอาชีพของนักเรียนได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น ผู้ร่วมศึกษา

เกิดความพึงพอใจ ภาคภูมิใจที่ได้แสดงภูมิปัญญา ภูมิความรู้ ความสามารถของตนเองในการถ่ายทอด ความรู้แต่ละอย่างให้แก่บุตรหลานของตนทุกคนเกิดความกระตือรือร้น มีความมุ่งมั่น มีความรับผิดชอบ ต่อหน้าที่ในขณะทีสอนอย่างดี ผู้ศึกษาได้เห็นความสำคัญของการศึกษาที่มีต่อการดำรงชีวิต และ คิดว่าโรงเรียนเป็นของทุกคนในชุมชน บุคลากรครู และนักเรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ เกิดทักษะ ในการปฏิบัติงานเพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับ อัดดียา ไชยฤทธิ์ (2560, น. 10-11) กล่าวว่า การบริหาร ราชการแบบมีส่วนร่วมของประชาชน คือ กิจกรรมที่หน่วยงานภาครัฐ สนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามี ส่วนร่วมในกระบวนการต่างๆ ตั้งแต่ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์ และ ร่วมประเมินผล โดยการออกไปสนทนาพูดคุย หรือเปิดให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนิน โครงการของรัฐ ซึ่งไม่รวมถึงบุคลากรภาครัฐ ที่อยู่ในหน่วยงานที่รับผิดชอบในประเด็นสาธารณะหรือ ประเด็นการพัฒนาในพื้นที่หรือการดำเนินโครงการของรัฐประชาชน เป็นสื่อกลางให้ประชาชน สามารถเข้าถึงผู้ตัดสินใจ และรับฟังความคิดเห็นพร้อมมุมมองต่างๆ โดยภาครัฐทำให้เห็นและเชื่อ ได้ว่ามุมมองและสิ่งที่ประชาชน ให้ความเห็นหรือเรียกร้อง และแสดงออกได้รับการนำมาพิจารณา โดยคณะผู้มีอำนาจในการตัดสินใจ โดยระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน สอดคล้องกับ ประเสริฐศักดิ์ เห็นไรสง (2559, น. 11) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมตามแนวคิดของ Cohen, & Uphoff (1980, pp. 219-222; Shadid et al., 1982; เมตต์ เมตการุณจิต, 2553, น. 24; ถวิลวดี บุรีกุล, 2552, น. 14-17; โกวิท พวงงาม และคณะ, 2545, น. 8) สามารถสรุปเป็นหลักในการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมในการจัด สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ คือ 1) การมีส่วนร่วมวางแผน 2) การมีส่วนร่วมตัดสินใจ 3) การมีส่วนร่วม ดำเนินงาน 4) การมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล 5) การมีส่วนร่วมปรับปรุงและพัฒนา โดยใช้ กระบวนการ PDCA เป็นตัวขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมในแต่ละขั้นตอน

2.3 องค์ประกอบที่ 3 วิธีการส่งเสริมทักษะอาชีพและการมีงานทำ ประกอบด้วย

1) นำหลักสูตรไปจัดการเรียนการสอน 2) ประสานและทำข้อตกลง (MOU) อาจเนื่องมาจากการจัดเป็น รายวิชาเพิ่มเติมในแผนการเรียนวิชาปกติในโครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษา รวมถึงจัดเป็นกิจกรรม ส่งเสริมอาชีพอิสระเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียน (สอว.) ตลอดจนส่งเข้าร่วมฝึกกับสถานประกอบการ และโรงเรียนได้ประสานความร่วมมือกับสถานประกอบการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นสถานที่ ในการฝึกทักษะงานอาชีพให้กับนักเรียน ทั้งนี้ โรงเรียนได้มีกระบวนการส่งเสริมอาชีพ และการมีส่วนร่วม ที่มีขั้นตอนที่ชัดเจนสามารถนำไปประยุกต์สู่การปฏิบัติได้ โดยมีการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล สภาพ บริบทของชุมชน เพื่อออกแบบหลักสูตรให้สอดคล้องกับลักษณะอาชีพของท้องถิ่น/ชุมชนให้มากที่สุด การจัดการกระบวนการเรียนรู้ควรสนับสนุนให้มีการส่งนักเรียนออกไปฝึกงานตามแหล่งสถานประกอบการ มีการวัดประเมินผลตามสภาพจริงเพื่อให้นักเรียนมีความพร้อมในการออกไปสู่ชีวิตจริงในการประกอบ อาชีพและประสบผลสำเร็จอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับ กระทรวงศึกษาธิการ (2554, น. 1-2) ได้เสนอ

แนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษา ที่จะทำให้ผู้สำเร็จ การศึกษาขั้นพื้นฐานแต่ละระดับชั้น เห็นคุณค่าของการทำงาน เห็นความสำคัญของการประกอบอาชีพ มีเจตคติ ทักษะพื้นฐาน ทักษะเทคโนโลยี คุณลักษณะที่พึงประสงค์และความคิดสร้างสรรค์ รักสิ่งแวดลอม ในกลุ่มอาชีพด้านเกษตร อุตสาหกรรม บริหารจัดการ บริการความคิดสร้างสรรค์เฉพาะทาง รวมทั้ง รู้ช่องทางการประกอบอาชีพในอนาคต โดยมีเป้าหมายดังนี้ ร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษาจัดกรอบ หลักสูตรให้สะท้อนการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ วิจัยและพัฒนาการใช้หลักสูตรการจัดการศึกษา เพื่อการมีงานทำตลอดแนว ปรับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน การวัดและประเมินผล ความรู้ ทักษะและมาตรฐานอาชีพ โดยมุ่งเน้นการประเมินพฤติกรรมการทำงานจากผลงานและการปฏิบัติงาน (Portfolio) พัฒนาบุคลากรทุกระดับเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ จัดให้มีโรงเรียนมัธยม เชิงปฏิบัติการที่ดำเนินการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำในรูปแบบต่างๆ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ เชื่อมโยง ทั้งระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษาตลอดแนวให้สอดคล้องกับหลักการการจัดการศึกษา เพื่อการมีงานทำและการประกอบอาชีพในท้องถิ่นตามศักยภาพพื้นที่ สร้างความร่วมมือกับเครือข่าย หน่วยงานทางการศึกษาทั้งภาครัฐและองค์กรเอกชน และสถานประกอบการเพื่อการส่งเสริมสนับสนุน การจัดการศึกษาเพื่อการมีงาน เช่นเดียวกับ อุษา เหมตะศิลปะ (2554, น. 4-5) ได้สรุปว่า สถานศึกษา สามารถจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพและการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการมีงานทำตามยุทธศาสตร์ 2555 ได้ดังนี้ จัดการเรียนรู้ผ่านหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ศึกษาข้อมูล บริบทของชุมชน เพื่อออกแบบหลักสูตรให้สอดคล้องกับลักษณะอาชีพของชุมชนให้มากที่สุด สร้างความสัมพันธ์กับองค์กรภายนอกต่างๆ ที่อาจจะสร้างโอกาสทางด้านแหล่งวิทยากรให้กับนักเรียน หรือการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ชั้นต่างๆ จัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้เกิดทักษะส่งเสริมอาชีพให้มี รายได้ระหว่างเรียน สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับผู้ปกครอง โดยให้ผู้ปกครองและผู้เรียนได้มีส่วนร่วม ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนได้รับโอกาสเรียนรู้ ค้นหา ตระหนักต่อคุณค่า และได้รับ การยอมรับการประกอบอาชีพต่างๆ จากสถานประกอบการ ซึ่งทำให้นักเรียนวิเคราะห์ ค้นหาความสนใจ วางแผนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพของตนเองต่อไป จัดทำกลุ่มสาระเพิ่มเติมที่มีความเชื่อมโยงกับ วัฒนธรรมท้องถิ่น ปลูกฝังค่านิยมและแนวคิดเกี่ยวกับการประกอบอาชีพอย่างสุจริต มีคุณธรรม จริยธรรม ในการสัมมาอาชีพเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อมแบบยั่งยืน มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สอดคล้องกับลักษณะอาชีพ เปลี่ยนทัศนคติของผู้ปกครองต่อการประกอบอาชีพของบุตรหลาน ซึ่งมี ค่านิยมที่มุ่งเน้นเฉพาะวิชาการ ซึ่งทำให้ผู้เรียนขาดโอกาสเรียนรู้จากประสบการณ์จริงที่จะช่วยให้ สัมผัสตัดสินใจ และรับรู้ความชอบ ความถนัดของตนเอง โดยเฉพาะนักเรียนยากจน และมีผลสัมฤทธิ์ ทางวิชาการต่ำ จัดการแนะแนวอาชีพให้นักเรียน ทำให้นักเรียนได้รู้จักตนเอง รู้จักคุณค่าของการทำงาน ค้นหาและตัดสินใจการประกอบอาชีพในอนาคต มีลักษณะนิสัยที่สอดคล้องกับอาชีพ จัดให้มีการเทียบโอน

ประสบการณ์ และการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียน เพื่อให้นักเรียนมีความพร้อมในการออกไปสู่ชีวิตการประกอบอาชีพและประสบผลสำเร็จอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Good (1973) ได้วิจัย เรื่อง การศึกษาเพื่ออาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษา นิวยอร์ก พบว่า การศึกษาเพื่ออาชีพนั้นจะประกอบด้วย การแนะแนวและการจัดกลยุทธ์ทางด้านการเรียนการสอน เพื่อมุ่งหมายที่จะปรับปรุงผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา และการสร้างสรรค์ให้นักเรียน ได้พัฒนาความคิดเกี่ยวกับอาชีพที่พึงปรารถนาในอนาคต กลยุทธ์จะมีความสัมพันธ์กันกับการจัดการเรียนการสอน การแนะแนว และประสบการณ์ในการเรียนรู้เกี่ยวกับชีวิตจริงในสังคมและโลกแห่งการทำงานและอาชีพ โดยจัดดำเนินการให้เกิดการบูรณาการระหว่างความคิดรวบยอดของการพัฒนา การศึกษาเพื่อชีวิต และอาชีพกับหลักสูตรในทุกรายวิชา และจัดดำเนินการผสมผสานกันอย่างเหมาะสม และสมดุลระหว่างการศึกษาด้านวิชาการและประสบการณ์ทาง เช่นเดียวกับงานวิจัยของ ทศนีพร ประภัสสร (2552) ได้จัดทำโครงการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ผลการวิจัย พบว่า ได้หลักสูตรท้องถิ่นจากการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมได้ทุกขั้นตอนในรูปแบบที่แตกต่างกันไปตามสถานการณ์ สถานภาพ และความพร้อมของผู้เข้าไปมีส่วนร่วม ได้แก่ ขั้นตอนการศึกษาชุมชน ขั้นตอน การจัดทำร่างหลักสูตร ขั้นตอนการทดลองใช้สูตร ขั้นตอนการวิพากษ์หลักสูตร และขั้นตอนการคืนความรู้สู่ชุมชน ผลที่ได้รับจากการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น คือ กระบวนการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นทำให้เกิดกิจกรรมพัฒนาเยาวชนด้วย ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทำให้ทุกฝ่ายเกิดการเรียนรู้ในการจัดการศึกษาของชุมชน เกิดความตระหนักและมีจิตสำนึกที่ดีในท้องถิ่นของตนเอง เกิดพลังร่วมกันระหว่างผู้นำชุมชน พลังของชุมชน และทุนในชุมชน มาใช้ในการจัดการศึกษา ผู้นำชุมชนกับผู้บริหารโรงเรียน ความชัดเจนด้านนโยบาย การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อการถ่ายทอดภูมิปัญญาของท้องถิ่น และดำรงไว้ซึ่งความเป็นตัวตนของท้องถิ่นเอง สอดคล้องกับ Brittingham (1998) ได้สรุปลักษณะการมีส่วนร่วมของโรงเรียนและชุมชนที่ประสบผลสำเร็จ ดังนี้ ผู้ปกครองมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาและเป็นความคาดหวังที่สำคัญที่จะให้นักเรียน มีคุณภาพและพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่องมีคุณภาพ ครูต้องประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองเข้าใจ ในการจัดการเรียนการสอน และผู้ปกครองจะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างไร ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้ปกครองและชุมชนจะต้องตระหนัก คือ การเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมด้านสังคม อารมณ์ และ ความเจริญก้าวหน้าของเด็กในด้านวิชาการของเด็ก การพัฒนาสภาวะของเด็ก เยาวชนและครอบครัว ให้ดียิ่งขึ้น ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนจะบ่งชี้ถึงการมีส่วนร่วมและความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ประเด็นย่อยที่เป็นจุดเด่น คือ การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ทั้งนี้ เพราะการส่งเสริมอาชีพของนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสบนพื้นที่สูงและทุรกันดาร กระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ที่มี

ส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมได้ทุกชั้นตอนตั้งแต่การวางแผน การตัดสินใจ การดำเนินการและการประเมินผล

2.4 องค์ประกอบที่ 4 การทำงานเป็นทีม อาจเนื่องมาจากโรงเรียนและสถานประกอบการ ได้ร่วมกันสร้างความตระหนัก และได้ร่วมมือกันเพื่อให้เกิดการพัฒนานักเรียนด้านอาชีพ ตลอดจนได้มีการส่งเสริมบทบาทของแต่ละคนให้แสดงออกได้อย่างเต็มศักยภาพ ทำให้เกิดความภูมิใจในการมีส่วนร่วมของทีมงาน และผู้บริหารได้มีการมอบอำนาจการตัดสินใจบางอย่างให้กับผู้ปฏิบัติงาน โดยมีความเชื่อมั่น เชื่อถือ ไว้วางใจ ในความสามารถของผู้ร่วมงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณรงค์ อภัยใจ (2553) ผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนได้ดำเนินการจัดประชุมสัมมนาผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งผู้ปกครอง นักเรียน สถานประกอบการ องค์กรเอกชน ภาครัฐ เพื่อวางแผนการจัดการศึกษาโดยความร่วมมือของทุกฝ่าย ซึ่งความร่วมมือดังกล่าว เป็นความร่วมมือในรูปแบบการสนับสนุนงบประมาณองค์ความรู้ เป็นแหล่งวิทยากร ตลอดจนเป็นศูนย์ฝึกอาชีพสำหรับผู้เรียน โรงเรียนมีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา บุคลากร ตลอดจนอาคารสถานที่ เพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ ผลการดำเนินงาน พบว่า ผู้เรียนได้มีทักษะด้านอาชีพทั้งด้านภาษาอังกฤษทักษะด้านฝีมือและมีจิตทักษะฝีมือจนได้รับรางวัลระดับชาติด้านการจักสานไม้ไผ่ ผู้เรียนได้รับการฝึกทักษะด้านอาชีพ สามารถนำไปประกอบอาชีพ หรือหารายได้ระหว่างเรียนและสามารถจะนำไปประกอบอาชีพได้หลังจากจบการศึกษา เช่นเดียวกันกับ กมลชนก ศรีวรรณ (2561, น. 4) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีม ของโรงเรียน มีหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม 6 ด้าน คือ 1) การไว้วางใจกัน 2) ความยึดมั่นผูกพันต่อกัน 3) การกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของงาน 4) ความมีอิสระในการปฏิบัติงาน 5) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และ 6) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล สอดคล้องกับ พิณญารัตน์ ทองเหลือง (2560, น. 5) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ดีระหว่างครูและผู้บริหารสถานศึกษาตามองค์ประกอบ ของ Swanaburg (1996, pp. 391-394) มีดังนี้ 1) การไว้วางใจกัน 2) ความยึดมั่นผูกพัน 3) การตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน และ 4) ความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน ซึ่งตรงกันกับ กัญญ์วิญญู ธารีบุญ (2557, น. 13) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงาน เป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนระดับปฐมวัย (Team Effective) มีองค์ประกอบ ดังต่อไปนี้ 1) มีความชัดเจนของวัตถุประสงค์ (Clear Sense of Purpose) 2) บรรยากาศการทำงานที่ปราศจากพิธีรีตอง (Informal Climate) 3) การมีส่วนร่วม (Participation) 4) การรับฟังซึ่งกันและกัน (Listening) 5) ความไม่เห็นด้วยในทางบวก (Civilized Disagreement) 6) ความเห็นพ้องกัน (Consensus) 7) การสื่อสารที่เปิดเผย (Open Communication) 8) บทบาทและการมอบหมายงานที่ชัดเจน (Clear Roles and Work Assignments) 9) ภาวะผู้นำร่วม (Shared Leadership) 10) ความสัมพันธ์กับภายนอก

(External Relations) 11) รูปแบบการทำงานที่หลากหลาย (Style Diversity) และ 12) การประเมินผลตนเอง (Self-Assessment)

2.5 องค์ประกอบที่ 5 ผลลัพธ์ ประกอบด้วย 1) ทำงานกับผู้ปกครอง 2) ประกอบอาชีพอิสระ 3) ทำงานในสถานประกอบการ อาจเนื่องมาจากมีการฝึกบ่อยๆ ซ้ำๆ เป็นประจำ หรือทำอย่างต่อเนื่องจนเกิดทักษะ และความชำนาญในงานนั้นๆ อย่างต่อเนื่องและเป็นขั้นตอน หรือเป็นการประกอบอาชีพที่ง่าย มีขั้นตอนในการทำที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน จึงทำให้นักเรียนมีทักษะในอาชีพที่ตนเองถนัด และเป็นอาชีพที่สามารถทำได้ในชุมชนของตนเอง หรืออาจประกอบอาชีพตามผู้ปกครองของตน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับทักษะและความสามารถของนักเรียนแต่ละคนซึ่งในบางรายเมื่อได้รับการฝึกฝนทั้งทักษะในการทำงานในสายงานนั้นๆ และทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น จึงส่งผลให้สามารถเข้าทำงานเป็นลูกจ้างในสถานประกอบการต่างๆ ได้ เช่น ร้านเสริมสวย ร้านกาแฟ ร้านคาร์แคร์ ร้านถ่ายเอกสาร เป็นต้น สอดคล้องกับ อ่อนแก้ว จรัสดำรงวัฒน์ (2556, น. 8) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์ทักษะชีวิตในบ้านตามแนวคิดของ Harrow พบว่า การจัดกิจกรรมดังกล่าวนี้ เป็นขั้นตอนที่เริ่มจากง่ายไปยาก ประกอบด้วย ขั้นการเลียนแบบ ขั้นการทำอย่างถูกต้องสมบูรณ์ ขั้นการแสดงออก และขั้นการกระทำอย่างเป็นธรรมชาติ ซึ่งเป็นกระบวนการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมกับธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเรียนได้ เช่นเดียวกับ สมคิด พรหมจ้อย และคณะ (2540) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การศึกษาการส่งเสริมอาชีพอิสระเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียนในโรงเรียนผลการวิจัย พบว่า ร้อยละ 57.8 ประโยชน์ที่นักเรียนได้รับส่วนมากได้รับประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติจริง ร้อยละ 79.8 ผู้ปกครองสนับสนุน ร้อยละ 96.3 ผลการดำเนินงานประกอบอาชีพอิสระประสบความสำเร็จในระดับมาก ทำให้นักเรียนได้รับความรู้ ประสบการณ์ และมีรายได้ระหว่างเรียน ซึ่งตรงกันกับการศึกษาของ Browder et al. (2001) ที่ได้ศึกษาคูณสมบัติในการทำงานของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา พบว่า เนื้อหาที่สมควรสอนบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในการเตรียมการประกอบอาชีพ คือ ทักษะการตัดสินใจด้วยตนเองทักษะสังคมในการใช้ชีวิตประจำวัน เช่น การตรงต่อเวลา และการรู้จักค่าของเงิน ตลอดจนการมีวินัยในการทำงาน สอดคล้องกับการศึกษาของ ดิเรก พรสีมา (2559) ได้เสนอว่า ประเทศไทย 4.0 เป็นยุคเทคโนโลยีสมัยใหม่และนวัตกรรมการศึกษา 4.0 คือ การนำองค์ความรู้มาบูรณาการสร้างนวัตกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการของสังคมการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจก็เช่นกันต้องขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างน้อยใน 3 มิติสำคัญ คือ การเปลี่ยนจากการผลิตสินค้าโภคภัณฑ์ไปสู่สินค้าเชิงนวัตกรรม การเปลี่ยนจากการขับเคลื่อนประเทศด้วยภาคอุตสาหกรรม ไปสู่การขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม และการเปลี่ยนจากการเน้นภาคการผลิตสินค้า ไปสู่การเน้นภาคบริการมากขึ้น

3. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ มีประเด็นอภิปราย ดังนี้

ผลการประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ที่พัฒนาขึ้นมีความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และมีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก ทั้งในภาพรวม และในรายองค์ประกอบ อาจเนื่องมาจาก มีการจัดเป็นรายวิชาเพิ่มเติมในแผนการเรียนวิชาปกติในโครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษา รวมถึงจัดเป็นกิจกรรมส่งเสริมอาชีพอิสระเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียน (สอ.) ตลอดจนส่งเข้าร่วมฝึกกับสถานประกอบการ และสาเหตุอีกประการ คือ โรงเรียนและสถานประกอบการ ได้ร่วมกันสร้างความตระหนัก และได้ร่วมมือกันเพื่อให้เกิดการพัฒนาให้นักเรียนด้านอาชีพ ตลอดจนได้มีการส่งเสริมบทบาทของแต่ละคนให้แสดงออกได้อย่างเต็มศักยภาพ ทำให้เกิดความภูมิใจในการมีส่วนร่วมของทีม และผู้บริหารได้มีการมอบอำนาจการตัดสินใจบางอย่างให้กับผู้ปฏิบัติงาน โดยมีความเชื่อมั่น เชื่อถือ ไว้เนื้อเชื่อใจ ในความสามารถของผู้ร่วมงาน ทั้งนี้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เป็นรูปแบบที่บูรณาการบริหารแบบมีส่วนร่วม เป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนาคนอย่างรอบด้านและสมดุลทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ ความต้องการของนักเรียนและชุมชน โดยมีการบวนการส่งเสริมอาชีพที่มีขั้นตอนดำเนินการที่ชัดเจน และสามารถส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะที่จำเป็นในการประกอบอาชีพที่จะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิต และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีความสุข อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาข้อค้นพบจากการวิจัยในส่วนผลการประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ เป็นรายองค์ประกอบและรายประเด็นย่อยมีความสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน โดยเมื่อพิจารณาจากบทบาทของ 4 ภาคี ทั้งผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ผู้ปกครอง และสถานประกอบการ จะพบว่า มีความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์สูง ในเรื่องที่สถานศึกษาต้องส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และฝึกฝน ทั้งกิจกรรมในชั้นเรียน/โรงเรียน และนอกโรงเรียนร่วมกับสถานประกอบการ โดยโรงเรียนต้องปรับหลักสูตร และออกแบบจัดบรรยากาศการเรียน จัดเตรียมและคัดเลือกสื่อสำหรับการเรียนการสอนอาชีพที่เอื้อและเหมาะสมกับศักยภาพและความบกพร่องทางสติปัญญาที่มีระดับเขาว์ปัญญา (IQ) ระหว่าง 50-69 โดยผู้ปกครองจะต้องทำงาน ร่วมวางแผน และร่วมปรึกษากับครูอย่างใกล้ชิด ทั้งในเรื่องการเรียน การให้คำแนะนำ การควบคุมดูแลการปฏิบัติงาน ทั้งที่โรงเรียนและการปฏิบัติงานที่สถานประกอบการและจะต้องเน้นไปที่วิชาเพิ่มเติมในแผนการเรียน วิชาปกติผสมผสานกับจัดเป็นกิจกรรมส่งเสริมอาชีพอิสระ เพื่อให้มีรายได้ระหว่างเรียน (สอ.) โดยต้องมีการดำเนินการให้ชัดเจนในเรื่องการประสานความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับหน่วยงานฝึกอาชีพ และหรือสถานประกอบการอย่างชัดเจนด้วยการทำงานร่วมกันของ 4 ภาคีเครือข่าย อย่างใกล้ชิด

สำหรับองค์ประกอบของผลลัพธ์ของรูปแบบ ก็คือ การทำงานของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ที่จำแนกเป็น 3 ลักษณะ คือ การทำงานกับผู้ปกครอง การประกอบอาชีพอิสระ และการทำงานในสถานประกอบการ ผลการประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์สูงสุด ค่อนข้างมีความสอดคล้องกันของการมีงานทำใน 3 ลักษณะ กล่าวคือ ต้องมีการฝึกทักษะอาชีพบ่อยๆ ซ้ำๆ เป็นประจำอย่างมีขั้นตอน และเป็นอาชีพที่ง่ายไม่ซับซ้อน ฝึกอย่างต่อเนื่องจนเกิดทักษะและความชำนาญในงานนั้นๆ สอดคล้องกับนักวิชาการด้านนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ที่กล่าวว่า การศึกษาด้านอาชีพของนักเรียนกลุ่มนี้ควรเริ่มตั้งแต่ประถมศึกษา จนถึงมัธยมศึกษาตอนปลายที่จะต้องเน้นทั้งการตระหนักรู้ถึงอาชีพ ค้นหาอาชีพ เตรียมตัวด้านอาชีพ และปรับตัวด้านอาชีพ (กุลยา ก่อสุวรรณ, 2553) เช่นเดียวกับ Schutz, Vogelberg, & Rucoh (1980) ได้ศึกษางานวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ และการศึกษาที่เกี่ยวกับการฝึกอบรมบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา พบว่า ควรเน้นให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเข้าร่วมอยู่ในชุมชน และการศึกษาเหล่านี้เป็นการค้นหาวิธีการฝึกทักษะการสื่อความหมาย ทักษะการดูแลตนเอง ทักษะการจัดการเรื่องเงิน ทักษะการใช้โทรศัพท์ ทักษะการใช้เวลาว่าง และทักษะทางอาชีพ เนื่องจากทักษะเหล่านี้มีความจำเป็นสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา และสอดคล้องกับ ภัครดา สุวรรณนวล (2560) ผู้บริหารโรงเรียนในยุคปัจจุบันหันมาให้ความสำคัญกับการสร้างเครือข่ายทางการศึกษา โดยเฉพาะโรงเรียนเฉพาะทางสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ที่ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากทุกฝ่ายเป็นอย่างมากจึงจะเกิดความสำเร็จในการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำของนักเรียนได้ ทั้งเครือข่ายระดับโรงเรียนด้วยกัน เครือข่ายผู้ปกครอง รวมถึงเครือข่ายสถานประกอบการต่างๆ

จากการวิจัยรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สิ่งที่สำคัญในการส่งเสริมการมีงานทำของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา คือ ควรยึดหลักการมีส่วนร่วมในการบริหารเพื่อช่วยเหลือ ส่งเสริมให้นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาได้เรียนรู้และพัฒนาการฝึกอาชีพเพื่อการมีงานทำ โดยมีกระบวนการส่งเสริมที่ชัดเจนตามกลยุทธ์และวิธีการส่งเสริม จากการมีส่วนร่วมตามกระบวนการร่วมวางแผนและตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมติดตามประเมินผล โดยโรงเรียน ผู้ปกครอง สถานประกอบการ และชุมชน/หน่วยงานอื่น เพื่อส่งเสริมอาชีพของนักเรียนอย่างจริงจัง สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตน มีจิตสำนึกรักท้องถิ่น มีความสำนึกรักแผ่นดินไทย และอยู่ร่วมกับผู้อื่นบนพื้นฐานความแตกต่างของวัฒนธรรมอย่างมีความสุข นักเรียนมีรายได้ระหว่างเรียนเป็นการลดค่าใช้จ่ายของครอบครัว เมื่อนักเรียนจบการศึกษาไปแล้วก็สามารถนำเอาทักษะอาชีพไปประกอบอาชีพในพื้นที่ไม่ต้องทิ้งถิ่นเกิดไปหางานทำที่อื่น มีโอกาสได้ดูแลพ่อแม่ พี่น้อง ส่งผลถึงชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่มีความเข้มแข็งและพัฒนาได้ตามเป้าหมาย

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย เรื่อง รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษควรส่งเสริม และสนับสนุน งบประมาณ จัดหาบุคลากรด้านการสอนสายอาชีพ การพัฒนาด้านหลักสูตรสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จัดการอบรม สัมมนา ศึกษาดูงาน จัดเวทีนำเสนอผลงาน เพื่อสร้างขวัญกำลังใจให้กับสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับการส่งเสริมการมีงานทำของนักเรียน ในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอน สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

1.2 การจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการมีงานทำในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอน สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ควรมีการดำเนินงานร่วมกันของ 4 ภาคส่วน ประกอบด้วย โรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน/หน่วยงานอื่น และสถานประกอบการ ในเรื่องของการร่วมวางแผนและตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมติดตามประเมินผล ในการดำเนินการบริหารเชิงกลยุทธ์ ควบคู่ไปกับวิธีการส่งเสริมทักษะอาชีพและการมีงานทำ โดยทำงานในรูปของทีมงาน

1.3 การนำรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ไปใช้ในโรงเรียนที่มีการดำเนินการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการมีงานทำอยู่แล้ว ต้องนำรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ไปเทียบเคียงกับแนวทางการส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำเดิม และเลือกแนวทางของรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ไปปรับใช้โดยเลือกแนวทางที่สอดคล้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และมีประโยชน์ มาดำเนินงานการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการมีงานทำให้ประสบความสำเร็จ และบรรลุเป้าหมาย

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อประกอบอาชีพเชิงนวัตกรรมของผู้เรียน ภายใต้ต้นนโยบายไทยแลนด์ 4.0

2.2 ควรมีการพัฒนา และส่งเสริมให้ครูผู้สอนงานอาชีพมีทักษะในด้านการเป็นผู้สอนงาน (Job coach)

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กนกรัตน์ ทำจะดี. (2560). การศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมในงานวิชาการของครูในสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 (วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทบริหารศึกษิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสยาม.
- กมลชนก ศรีวรรณ. (2561). การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมในโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 (วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต). สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ. (2559). รายงานข้อมูลสถานการณ์ด้านคนพิการ
ในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). คู่มือแนวทางการขับเคลื่อนการศึกษาเพื่อการมีงานทำ. กรุงเทพฯ:
กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2555). แนวทางการขับเคลื่อนการศึกษาเพื่อการมีงานทำ. กรุงเทพฯ:
องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กัญญาพัชร พงษ์ดี. (2559). กลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของไทรภาคีในการยกระดับคุณภาพ
ผู้เรียนในโรงเรียนพื้นที่สูงภาคเหนือตอนบน (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษิต). เชียงราย:
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- กัญญาณัฐ ธาริบุญ. (2557). การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของ
ผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนระดับปฐมวัย (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษิต).
นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- กันทิมา ชัยอุดม. (2556). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และพฤติกรรมการบริหาร
แบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษิต). ชลบุรี:
มหาวิทยาลัยบูรพา.
- กานดา สิทธิแก้ว. (2559). การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการยกระดับโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ
สู่ระดับเพชร ของโรงเรียนบ้านสบคำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย
เขต 3 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษิต). เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- กิจจา ทิพย์เที่ยงแท้. (2541). การศึกษาเปรียบเทียบสถานภาพ และความต้องการในการพัฒนาอาชีพ
ของผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรและผู้ประกอบอาชีพรับจ้างเจียรไนพลอย อำเภอปอพลอย
จังหวัดกาญจนบุรี (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- กุลยา ก่อสุวรรณ. (2553). *การสอนเด็กที่มีความบกพร่องเล็กน้อย*. กรุงเทพฯ: สหมิตร พรินต์ติ้ง แอนด์ พับลิชชิง.
- กุลยา ก่อสุวรรณ. (2553). *ภาวะบกพร่องทางสติปัญญา*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กุลยา ก่อสุวรรณ. (2553). *ภาวะบกพร่องทางสติปัญญา*. ใน *ศูนย์พัฒนาศักยภาพเด็ก (RICS) โครงการจัดตั้งสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้มีความสามารถพิเศษและเด็กที่มีความต้องการพิเศษแห่งชาติ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- โกวิท พวงงาม. (2545). *การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน*. สืบค้น 11 มิถุนายน 2562, จาก <http://www.idis.ru.ac.th/report>
- ขวัญชัย มีชาติ. (2552). *การรับรู้ลักษณะการบริหารแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของครู ผู้บริหารสถานศึกษา และคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต)*. ลพบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- คาน มงคุณ. (2551). *การประเมินโครงการฝึกอาชีพเพื่อหารายได้ระหว่างเรียนในโรงเรียนสุทธสิริโสภา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 2 (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต)*. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- คำพูดของพ่อ. (2562). *Accessibility is freedom*. สืบค้น 5 สิงหาคม 2562, จาก http://www.Accessibilityisfreedom.org/Home/The_Greatest_King/
- จันทร์านิ สงวนนาม. (2551). *ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: บั๊ค พอยท์.
- ณัฐกร สุขสม. (2553). *รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพ (วิทยานิพนธ์ปริญญา ดุษฎีบัณฑิต)*. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ณรงค์ อภัยใจ. (2553). *รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพสำหรับเด็กด้อยโอกาสในพื้นที่ภูเขาสูงและถิ่นทุรกันดาร (Muangkud model) โรงเรียนบ้านเมืองกีด*. เชียงใหม่: โรงเรียนบ้านเมืองกีด.
- ณัฐวดี ชูศรี. (2548). *การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนสงขลาพัฒนาปัญญา จังหวัดสงขลา (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต)*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ดารณี ณะภูมิ. (2542). *การสอนเด็กปัญญาอ่อน (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: สมใจการพิมพ์.
- ดิเรก พรสีมา. (4 พ.ย. 2559). *ครู 4.0. มติชน*, น. 15.

- ถวัลย์รัฐ วรเทพพุฒิพงษ์. (2540). *การกำหนดและวิเคราะห์นโยบายสาธารณะ: ทฤษฎีและการประยุกต์ใช้*. กรุงเทพฯ: เสมาธรรม.
- ถวิลวดี บุรีกุล. (2552). *การมีส่วนร่วม แนวคิด ทฤษฎีและกระบวนการ* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: เอ.พี. กราฟิค ดีไซน์และการพิมพ์.
- ทรงกลด เหล็กสมบุญ. (2012). อนาคตภาพการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพสำหรับผู้ด้อยโอกาส ในจังหวัดเชียงใหม่. *Veridian E-Journal, SU, 5(2)*, 670-689. สืบค้น 11 มิถุนายน 2562, จาก <http://tci-thaijo.org/index.php/Veridian-E-Journal/article/download/28224/24256/>
- ทับทิม แสงอินทร์. (2559). *การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนสรวงสุทธาวิทยา จังหวัดสุพรรณบุรี* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์). นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ทัศนพร ประภัสสร. (2552). *โครงการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ตำบลบ้านแหวน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ทำนอง ภูเกิดพิมพ์. (2551). *การบริหารแบบมีส่วนร่วม*. สืบค้น 5 สิงหาคม 2562, จาก <http://www.gotoknow.org/blogs/posts/334443>
- ทศนา เขมมณี. (2550). *แบบแผนและเครื่องมือการวิจัยทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย. (ม.ป.ป.). *ระเบียบวิธีวิจัย*. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ธรรมรัตน์ พงษ์ทอง. (2559). *การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนในเขตอำเภอแม่แตงแมว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ธีระ รุญเจริญ. (2550). *ความเป็นมืออาชีพในการจัดและการบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: แอล.ที.เพรส.
- นิตติพงษ์ แก้วกัลยา. (2556). *การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนในโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มสถานศึกษาที่ 15 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- นุรไอนี เจ๊ะกา. (2557). *การบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมาตรฐานสากล จังหวัดนราธิวาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์). ยะลา: มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

- เบญจมา ชลธารันนท์. (2543). *การจัดการศึกษาสำหรับเด็กเรียนร่วม*. กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- ประกอบ กุลเกลี้ยง. (2545). *การบริหารโดยองค์คณะบุคคล*. กรุงเทพฯ: สำนักงานปฏิรูปการศึกษา.
- ประภัสสร เตชะประเสริฐวิทยา. (2544). บทบาทสถาบันการเงินกับการพัฒนาเศรษฐกิจภาคตะวันออกเฉียงเหนือไทย. *วารสารคณะมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์*, 18(4), 53-65.
- ประเสริฐศักดิ์ เทินไธสง. (2559). *การพัฒนากระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต)*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ผดุง อารยะวิญญู. (2538). *การศึกษาสำหรับคนที่มีความต้องการพิเศษ*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- ผดุง อารยะวิญญู. (2539). *การศึกษาสำหรับคนที่มีความต้องการพิเศษ*. กรุงเทพฯ: รำไทย เพรส.
- พัชรีวรรณ คุณชื่น. (2552). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องค่าของเงินและการใช้จ่าย และความพึงพอใจต่อการเรียนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเล็กน้อย จากการสอนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พาลาภ สิงห์เสนี. (2545). *การมีส่วนร่วมเพื่อคุณภาพชีวิตของชุมชนและการพัฒนาที่ยั่งยืน: กรณีศึกษา การแก้ไขปัญหายาเสพติดในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิณณารัตน์ ทองเหลือง. (2560). *แนวทางการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 จังหวัดกำแพงเพชร (วิทยานิพนธ์ ปริญญา มหาบัณฑิต)*. กำแพงเพชร: มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- เพ็ชรรี รูปวิเชียร. (2545). *เอกสารประกอบการสอนวิชาการจัดโครงการอาชีพอิสระ*. เชียงใหม่: ภาควิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ภัคธดา สุวรรณนวล. (2560). *ปัจจัยคัดสรรด้านการบริหารที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ ของนักเรียนในโรงเรียนเฉพาะความพิการสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต)*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- มณีนุช สุขปลั่ง. (2554). *การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย.

- มยุรี ตันติยะวงศ์ษา. (2546). *การมีส่วนร่วมของบุคลากรโรงพยาบาลสงฆ์ ในกิจกรรม 5 ส* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มูลนิธิช่วยคนปัญญาอ่อนแห่งประเทศไทยในพระบรมราชินูปถัมภ์. (2548). *การสำรวจการเตรียมความพร้อมในการพึ่งพาตนเองของบุคคลปัญญาอ่อน* (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ: มูลนิธิช่วยคนปัญญาอ่อนแห่งประเทศไทยในพระบรมราชินูปถัมภ์.
- เมตต์ เมตต์การุณจิต. (2553). *การบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม: ประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และราชการ* (พิมพ์ครั้งที่ 3). นนทบุรี: บัคพอยท์.
- เมธีณัฐ รัตนกุล. (2553). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมวิชาชีพระยะสั้น เรื่อง การจัดดอกไม้เพื่อการประกอบอาชีพ* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- ยุวดี วิริยางกูร. (2553). *การศึกษาสภาพชีวิตครอบครัวของวัยรุ่นที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญา ระดับรุนแรง ในจังหวัดภาคกลางของประเทศไทย* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ระภีภัทร์ วงษ์ภักดี. (2542). *สิทธิและโอกาสในการประกอบอาชีพของคนพิการ: ศึกษากรณีผู้พิการทางการมองเห็น* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). สมุทรปราการ: มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- รักพงษ์ ดวงเนตร. (2552). *การพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการเรียนด้านงานอาชีพของนักเรียนโรงเรียนบ้านยางซิ่นก อำเภอลำทะเมนชัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550. (2550). *ราชกิจจานุเบกษา*. 1 (ตอนที่ 55 ก).
- รัตนะ บัวสนธ์. (2550). *ทิศทางและอาณาบริเวณการประเมิน* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: คำสมัย.
- ราชศักดิ์ กุลละวณิชย. (2544). *การศึกษความสัมพันธ์ระหว่างสภาพการฝึกอาชีพกับการเรียนรู้ของนักเรียนฝึกอาชีพตามโครงการอาชีพศึกษาระบบทวิภาคีระหว่างองค์การค้ำค้ำสุรสภา และกรมอาชีวศึกษา* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏจันทรเกษม.
- รุจิราภา นาคะพงษ์. (2556) *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำใฝ่บริการของผู้บริหารสถานศึกษากับสภาพองค์การแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาลังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดนนทบุรีตามการรับรู้ของครู* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- เรวัต ผ่องสุวรรณ. (2536). *ความต้องการการศึกษานอกโรงเรียนของคนพิการ ณ ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการ อำเภอบางปะเต่าง จังหวัดสมุทรปราการ* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ฤทัยรัตน์ ปัญญาสม. (2559). *การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาดุษฎีบัณฑิต). นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- วชิระ ขวัญเพชร. (2561). *การจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ จังหวัดชายแดนภาคใต้. ใน บทสรุปสำหรับผู้บริหาร: รายงานการศึกษาล้วนบุคคลหลักสูตรพัฒนานักบริหารระดับสูง กระทรวงศึกษาธิการ (นบส.ศธ.) รุ่นที่ 8*. นครปฐม: สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- วณิชชา ภัทรประสิทธิ์. (2552). *การพัฒนารูปแบบการสนับสนุนการศึกษาเอกชนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์บัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วศิน มือนันต์. (2559). *การมีส่วนร่วมในการบริหารงานท้องถิ่นของประชาชนเขตเทศบาลตำบลพิมพา อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาดุษฎีบัณฑิต). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วันชัย โกลละสุด. (2549). *การบริหารแบบมีส่วนร่วม*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วันชัย วงศ์เรียน. (2553). *การประเมินผลโครงการส่งเสริมหารายได้ระหว่างเรียนของนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2*. เชียงราย: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2.
- วัลลิกา สังข์ทอง. (2543). *การประเมินโครงการทดลองจ้างงานบุคคลปัญญาอ่อน ณ โรงพยาบาลราชานุกุล*. กรุงเทพฯ: สถาบันราชานุกูล กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.
- วารี ธีรจิตร. (2545). *การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วาสนา โพธิ์อ่อง. (2559). *การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาดุษฎีบัณฑิต). นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- วิจิตรา ปัญญาชัย. (2545). *การนำเสนอรูปแบบการพัฒนาอาชีพ สำหรับอาจารย์วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- วริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์. (2547). *การแก้ไขกฎหมายที่กีดกันคนพิการในการเข้าไปมีส่วนร่วมในสังคม: ศึกษากรณีกฎหมายและกฎระเบียบที่จำกัดสิทธิคนพิการในการประกอบอาชีพ* (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.
- ศมนกร นาควารี. (2559). *ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครู กับประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนปากช่อง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษานครราชสีมา เขต 31* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตรบัณฑิต). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ศรีศักดิ์ ไทยอารีย์. (2542). *สภาพการให้บริการการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสในต่างประเทศ* (รายงานผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- คันสนะ อัครช่วง. (2548). *ความพึงพอใจของคนพิการที่เข้ารับการฝึกอบรมอาชีพ ศึกษากรณี ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ* (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศาสด์ เฟ่งแพ. (2553). *การศึกษารูปแบบและแนวทางการพัฒนาการศึกษา สำหรับคนพิการ ในสถาบันอุดมศึกษาไทย* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์บัณฑิต). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิต พัฒนบริหารศาสตร์.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2552). *ทฤษฎีการประเมิน* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศุภพิชญ์ วิเชียรฉันท. (2557). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง สารเคมีในชีวิตประจำวันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีความบกพร่อง ทางสติปัญญาเล็กน้อยจากการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือวิธีกลุ่มแข่งขัน (TGT)* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตรบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สงวนศรี วรเลิศ. (2552). *การนำเสนอแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนของโรงเรียน นครสวรรค์ปัญญานุกูล* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตรบัณฑิต). นครสวรรค์: มหาวิทยาลัย ราชภัฏนครสวรรค์.
- สดใส คัมทรัพย์อนันต์. (2551). *การประเมินผลโครงการทดลองจ้างงานผู้บกพร่องทางสติปัญญา. วารสารราชานุกูล, 23(1), 1-18.*
- สถาบันราชานุกูล. (2551). *ภาวะบกพร่องทางสติปัญญา/ภาวะปัญญาอ่อน*. สืบค้น 5 เมษายน 2562, จาก http://rajanukul.go.th/new/_admin/download/groupreview0000008.pdf

- สมคิด พรหมจ้อย, สมาลี สังข์ศรี, ทวี นาคบุตร, และศิริวิทย์ กุลโรจนภัทร. (2540). การศึกษา
การส่งเสริมอาชีพอิสระเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียนในโรงเรียน. สืบค้น 5 เมษายน 2562,
จาก <http://www.stou.ac.th/thai/research/group1/research45.htm>
- สมนึก เหลืองอ่อน. (2556). รายงานการประเมินโครงการพัฒนาอาชีพเพื่อการมีงานทำสำหรับนักเรียน
ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนฉะเชิงเทราปัญญานุกูล จังหวัดฉะเชิงเทรา.
ฉะเชิงเทรา: โรงเรียนฉะเชิงเทราปัญญานุกูล.
- สมพร หวานเสร็จ. (2543). การจัดการศึกษาแบบเรียนรวม. อุบลราชธานี: อุบลกิจออฟเซตการพิมพ์.
- สมยศ นาวิการ. (2545). การบริหาร: การบริหารโดยวัตถุประสงค์ การตัดสินใจของผู้บริหาร
การบริหารแบบมีส่วนร่วม: QC. กรุงเทพฯ: ประชาอุทิศการพิมพ์.
- สมเดช สีแสง. (2547). คู่มือการบริหารโรงเรียนสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามพระราชบัญญัติการศึกษา
แห่งชาติ. ชัยนาท: ชมรมพัฒนาความรู้ด้านระเบียบกฎหมาย และพัฒนามาตรฐานวิชาชีพครู.
- สันติ บุญภิรมย์. (2552). นวัตกรรมการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: บัคพอยท์.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2556). พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ
พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556. สืบค้น 7 มิถุนายน 2562,
จาก <http://nep.go.th/sites/default/files/files/law/197.pdf>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (ม.ป.ป.). สังเคราะห์นวัตกรรมการจัดการศึกษา
เพื่อส่งเสริมอาชีพจากโรงเรียนพื้นที่สูงและทุรกันดาร. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544). ประเมินผลประสิทธิภาพของการประถมศึกษา
(รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ: ครูสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2552). การศึกษาสภาพความพร้อมด้านอาชีพในโรงเรียนเฉพาะ
ความพิการ. กรุงเทพฯ: สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ.
- สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2555). สรุปผลการวิเคราะห์การขาดครูโรงเรียนเฉพาะความพิการ
50 โรงเรียน ปี 2555. กรุงเทพฯ: สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่มแผนงานและงบประมาณ.
- สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2556). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2556.
กรุงเทพฯ: สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ.

- สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2559). *ผลการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศ (Best Practice) ในโรงเรียน เฉพาะความพิการ ปีการศึกษา 2559 กลุ่มอาชีพความคิดสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ: สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ.
- สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2559). *ผลการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศ (Best Practice) ในโรงเรียน เฉพาะความพิการ ปีการศึกษา 2559 กลุ่มอาชีพคหกรรม*. กรุงเทพฯ: สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ.
- สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2559). *ผลการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศ (Best Practice) ในโรงเรียน เฉพาะความพิการ ปีการศึกษา 2559 กลุ่มอาชีพพาณิชยกรรมและการบริการ*. กรุงเทพฯ: สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ.
- สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2559). *ผลการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศ (Best Practice) ในโรงเรียน เฉพาะความพิการ ปีการศึกษา 2559 กลุ่มอาชีพอุตสาหกรรม*. กรุงเทพฯ: สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ.
- สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2559). *ผลการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศ (Best Practice) ในโรงเรียน เฉพาะความพิการ ปีการศึกษา 2559 กลุ่มอาชีพเกษตรกรรม*. กรุงเทพฯ: สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ.
- สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2559). *โครงการพัฒนาวิชาชีพเพื่อการมีงานทำของเรียนเฉพาะความพิการ*. กรุงเทพฯ: สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ.
- สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2560). *การศึกษาสภาพความพร้อมด้านอาชีพในโรงเรียนเฉพาะความพิการ*. กรุงเทพฯ: สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ.
- สุกัญญา แซ่มะฮ้อย, และชญาพิมพ์ อุสาโท. (2555). การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อประกอบอาชีพ: โรงเรียนถนนอมราษฎ์บำรุง. *Journal of Education*, 35(1), 100-110.
- สุจินต์ สว่างศรี. (2550). *การส่งเสริมอาชีพคนพิการทางสติปัญญาของโรงเรียนลพบุรีปัญญานุกูล. ใน แผนงานส่งเสริมสุขภาพคนพิการในสังคมไทย สถาบันวิจัยแบบสาธารณสุข*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยแบบสาธารณสุข.
- สุภรณ์ธรรม มงคลสวัสดิ์. (2544). *แนวทางการส่งเสริมอาชีพคนพิการ (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต)*. สมุทรปราการ: มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- สุรพล ปธานวนิช. (2541). *ชีวิตการทำงานของลูกจ้างพิการในประเทศไทย (รายงานผลการวิจัย)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุวิมล วิมลกาญจนา. (2541). *การพัฒนาแรงงานและสวัสดิการ (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- อคิน รพีพัฒน์, ชัยนัต วรรณะภูติ, อมรา พงศาพิชญ์, สุภางค์ จันทวานิช, และฉวีวรรณ ประจวบเหมาะ. (2544). *คู่มือการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่องานพัฒนา* (พิมพ์ครั้งที่ 3). ขอนแก่น: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อนงค์ คงถาวร. (2540). *ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการฝึกทักษะทางอาชีพของบุคคลปัญญาอ่อน: กรณีศึกษางานเย็บถุงผ้า* (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ: โรงพยาบาลราชานุกูล กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.
- อนุชัย รามวงษ์กูร. (2558). *กระบวนการค้นคว้าทางอาชีพศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อภิญา กังสนารักษ์. (2544). *รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในองค์กรที่มีประสิทธิผลระดับคณะของสถาบันอุดมศึกษา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรรธรณ แสงสุวรรณ. (2557). *การพัฒนาแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับระบบประกันคุณภาพการศึกษาศาสนสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 1* (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยนอร์ท.
- อ่อนแก้ว จรัสดำรงวัฒน์. (2556). *การจัดประสบการณ์ทักษะชีวิตในบ้านตามแนวคิดของ Harrow เพื่อพัฒนาทักษะการคิดและความสามารถในการประกอบอาหารของนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต). เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- อติยา ไชยฤทธิ์. (2560). *การพัฒนาการมีส่วนร่วมของเครือข่ายที่ปรึกษาเพื่อการพัฒนาการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการในจังหวัดจันทบุรี* (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อิสริยาภรณ์ อาภรณ์รัตน์. (2554). *การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้ารับการฝึกอาชีพในศูนย์ฝึกอาชีพ* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2553). *การศึกษาแนวทางการบริหารและจัดการศึกษาของสถานศึกษาในรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน*. กรุงเทพฯ: ศุภสภาลาดพร้าว.
- อุทุมพร จามรมาน. (2541). โม่เดล. *วารสารวิชาการ*, 1(2), 22-26.
- อุษา เหมตะศิลป์. (2554). *แนวคิดการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ (Career education) สอนอยู่ทศวรรษ 2555*. สืบค้น 5 เมษายน 2562, จาก <http://snorsmp16.com/smp16/images/stories/usa.pdf>

- เอมอร ไชยบัวแดง. (2539). *ประสิทธิผลของการปฏิบัติตามนโยบายการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ: ด้านสังคม* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- โอภาส มะลิวัลย์. (2544). *การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการการจัดการเรียนการสอนกลุ่มวิชาอาชีพในโรงเรียนสังกัดกองการศึกษาสงเคราะห์ กรมสามัญศึกษา* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- Bardo, J.W., & Hartman, J.J. (1982). *Urban sociology: A systematic introduction*. U.S.A.: F.E. Peacock.
- Basham, C.J. (2011). *The role of career education and guidance for students in year 13 and implications for students' career decision making* (Master's thesis). Retrieved from <http://www.unitec.researchbank.ac.nz/handle/10652/1549>
- Brittingham, K.V. (1998). The vharacterization of successful school, family, and community partnerships. *Dissertation Abstracts International*, 59(5), 1406-A.
- Browder, D.M., Wood, W.M., Karvonen, M., & Alaozzine, B. (2001). Reviewing resources on self-determination: A map for teachers. *Remedial and Special Education*, 22, 233-244.
- Brown, W.B., & Moberg, D.J. (1980). *Organization theory and management*. New York: John Wiley and sons.
- Chommard, M. (2002). *The wisabled workers' problem rehabilitation service needs and outcomes* (Doctoral dissertation). National Institute of Development Administration.
- Cohen, J.M., & Uphoff, N. (1980). Participation's place in rural development. *World Development*, 8(3), 19.
- Eisner, E. (1976). Education connoisseurship and criticism: Their form and functions in education evaluation. *Journal of Aesthetic Education*, 10(3/4), 192-193.
- Gearheart, B.R., & Weishahn, M.W. (1980). *The handicapped student in the regular classroom*. London: C.V. Mosby.
- Good, C.V. (1973). *Dictionary of education*. New York: Mc Graw-Hill Book.
- Hallahan, D.P., & Kauffman, J.M. (1994). *Exceptional learners: Introduction to special Education* (9th ed.). N.P.: Allyn and Bacon.
- Joyce, B.R., & Weil, M. (1980). *Models of teaching: Englewood cliffs*. NJ: Prentice-Hall.

- Keeves, J.P. (1988). *Model and model building in education research, methodology and measurement an international handbook*. Oxford: Pergamon.
- Keeves, P.J. (1988). *Education research, methodology and measurement: An intention Handbook*. Oxford: Pergamon.
- McBride, E.D., & Darl, D. (1963). *Disabillity evaluation and principles of treatment of compensable injury* (6th ed.). Philadelphia: J.B. Lippincott.
- Nagler, M., & Wilson, W. (1995). *Disability in encyclopedia of disability and rehabilitation*. New York: Simon & Schuster.
- Pei, Mario. (1987). *Lexicon webster dictionary*. Columoia: English-Language Sustitute of American.
- Robbins, S.P. (1990). *Organization theory sturcture, design and applications* (3rd ed.). N.P.: Englewood Cliffs, Prentice-Hall.
- Smith, D.D., & Tyler, N.C. (2010). *Introduction to special education: Making a Difference* (7th ed.). N.P.: Allynand Bacon.
- Swansburg, R.C. (1996). *Management and leadership for nurse managers* (2nd ed.). Boston: Jones and Bartlett.
- Thomas, G.E. (1998). *Teaching students with mental retardation: A life goal curriculum planning approach*. N.P.: Mc Graw hill.
- Willer, D. (1986). *Scientific sociology: Theory and method*. Englewood cliff, NJ.: Prentice-Hill.
- Wilson, J. (1983). *Disability preventions: The global challenge*. Oxford: Oxford University.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยนครพนม

ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ผู้อำนวยการสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ และอดีตผู้บริหารสถานศึกษา ดังนี้

1. ดร.วุฒิศักดิ์ เหล็กคำ
ผู้อำนวยการสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
 2. นายชูศักดิ์ ชูมาลัยวงศ์
ผู้ทรงคุณวุฒิ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
อดีตผู้อำนวยการโรงเรียนพิจิตรปัญญานุกูล
 3. นายไพฑูรย์ ศรีทอง
ข้าราชการบำนาญ อดีตผู้อำนวยการ โรงเรียนฉะเชิงเทราปัญญานุกูล
- ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ดังนี้**
1. นายศักดิ์ดา เรืองเดช
ผู้อำนวยการโรงเรียนพิษณุโลกปัญญานุกูล วิทยฐานะเชี่ยวชาญ
 2. นางเงาแซ เตือดขุนทด
ผู้อำนวยการโรงเรียนฉะเชิงเทราปัญญานุกูล วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ
 3. นายมีเกียรติ นาสมตรีภ
ผู้อำนวยการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ
 4. นายพูลศักดิ์ ตูละวิภาค
ผู้อำนวยการโรงเรียนแพร่ปัญญานุกูล วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ
 5. นายไต้ัง พรหมกุล
ผู้อำนวยการโรงเรียนภูเก็ตปัญญานุกูล วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

กลุ่มที่ 1 ผู้สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการศึกษาพิเศษหรือสาขาอื่นที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

1. รองศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ ประจันบาน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์
2. รองศาสตราจารย์ ดร.ประภุติ พูลพัฒน์
ที่ปรึกษาบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกยูร วงศ์ก้อม
หัวหน้าศูนย์การศึกษาพิเศษ คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

กลุ่มที่ 2 เป็นหรือเคยเป็นผู้บริหารของหน่วยงานที่กำกับดูแลนโยบายการศึกษาและมีบทบาทในการส่งเสริมสนับสนุนการส่งเสริมอาชีพของนักเรียน ได้แก่

1. ดร.อำนาจ วิชยานุวัติ
เลขาธิการสภาการศึกษา
2. ดร.พะโยม ชิณวงศ์
ที่ปรึกษาสำนักงานรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ
3. ดร.วุฒิสักดิ์ เหล็กคำ
ที่ปรึกษารัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

กลุ่มที่ 3 ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความรู้และประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา ได้แก่

1. ดร.สุจินต์ สว่างศรี อดีต
ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ โรงเรียนลพบุรีปัญญานุกูล
2. นายประจวบ ลังกางศ์
อดีต ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์
3. นายอรุณ ชุมทอง
ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ โรงเรียนระยองปัญญานุกูล

ผู้ดำเนินการสนทนา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทรศนัย โกวิทยากร อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา มหาวิทยาลัยสวนดุสิต วิทยาเขตสุพรรณบุรี

ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลองค์ประกอบด้าน

แบบสอบถาม

ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ ครูผู้สอนงานอาชีพ
 สภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ
 สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

คำชี้แจง

1. โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ใน [] และเขียนข้อความตามสภาพความเป็นจริง
2. ผู้ตอบแบบสอบถามฉบับนี้ คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียนฝ่ายวิชาการ และครูผู้สอนงานอาชีพ

3. แบบสอบถามฉบับนี้แบ่งออกเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับ

นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ

1. ชาย

2. หญิง

2. ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง

1. ผู้อำนวยการโรงเรียน

2. รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ

3. ครู ผู้สอนงานอาชีพ

3. รับผิดชอบสอนงานอาชีพ (เฉพาะครูผู้สอน)

1. กลุ่มอาชีพเกษตรกรรม

2. กลุ่มอาชีพอุตสาหกรรม

3. กลุ่มอาชีพความคิดสร้างสรรค์

4. กลุ่มอาชีพคหกรรม

5. กลุ่มอาชีพพาณิชยกรรมและบริการ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินงานการมีส่วนร่วมส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

คำชี้แจง

เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยแบ่งเป็น 5 เกณฑ์ คือ ปฏิบัติทุกครั้ง ปฏิบัติบ่อยครั้ง ปฏิบัติบางครั้ง ปฏิบัตินานๆ ครั้ง และไม่ปฏิบัติ

โปรดอ่านรายละเอียดแต่ละข้อแล้วพิจารณาถึงการมีส่วนร่วมส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ในด้านต่างๆ ต่อไปนี้ มากน้อยเพียงใด แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับการปฏิบัติแต่ละข้อ

รายการ	ระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วม				
	ทุกครั้ง	บ่อยครั้ง	บางครั้ง	นานๆ ครั้ง	ไม่ปฏิบัติ
1. การบริหารเชิงกลยุทธ์					
1.1 มีส่วนร่วมกำหนดเป้าหมาย นโยบาย กระบวนการบริหารจัดการ ด้านการส่งเสริมการมีงานทำที่จะทำการดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์					
1.2 มีการรับฟังข้อเสนอแนะเพื่อนำมาปรับปรุงนโยบาย หลักสูตร โครงสร้าง เพื่อนำมาปรับปรุงระบบการนิเทศ ติดตามและกระบวนการบริหารจัดการ					
1.3 มีการวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ					
1.4 มีการวิเคราะห์นโยบาย และกระบวนการบริหารจัดการ					
1.5 มีการกำหนดวัตถุประสงค์ของนโยบาย กระบวนการบริหารจัดการ หลักสูตร โครงสร้างการกำหนดสาระวิชา งานอาชีพ					
1.6 การสร้างความเข้าใจให้กับบุคลากรในการดำเนินการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ					
1.7 มีการนำหลักสูตร โครงสร้าง การกำหนดสาระวิชา งานอาชีพ ไปปฏิบัติ					
1.8 มีการนำนโยบาย และกระบวนการบริหารจัดการ ไปปฏิบัติ					

รายการ	ระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วม				
	ทุกครั้ง	บ่อยครั้ง	บางครั้ง	นานๆครั้ง	ไม่ปฏิบัติ
1.9 มีการนำผลของการร่วมคิดที่ได้ตกผลึกไปสู่การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ไปสู่ความร่วมมือกับสถานประกอบการและการส่งต่อ					
1.10 มีการพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือสถานประกอบการ					
1.11 มีการใช้การวัดผลและข้อมูลที่ถูกต้องเป็นแนวทางในการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล การจัดกิจกรรม					
1.12 ทุกกลุ่มงานมีส่วนร่วมในการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงาน					
1.13 มีการกำกับติดตามและประเมินผล ด้านการจัดการเรียนการสอน					
1.14 มีการกำกับติดตามและประเมินผล ด้านการวัดประเมินผล และการนิเทศ ติดตามการจัดกิจกรรม					
1.15 มีการหาแนวทางปรับปรุงหรือเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และสถานประกอบการ					
2. การมีส่วนร่วมในการบริหาร					
2.1 มีการวางแผนร่วมกันในการพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และสถานประกอบการ					
2.2 มีการรวบรวมข้อมูลพื้นฐานในการบริหารหลักสูตร โครงสร้าง การกำหนดสาระวิชางานอาชีพ					
2.3 มีการจัดทำแผนพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และสถานประกอบการ					
2.4 มีการสร้างความตระหนักในเรื่องการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ในกระบวนการความร่วมมือกับสถานประกอบการ และการส่งต่อ					
2.5 มีส่วนร่วมให้ความรู้ในเรื่องการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ในกระบวนการความร่วมมือกับสถานประกอบการ และการส่งต่อ					

รายการ	ระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วม				
	ทุกครั้ง	บ่อย ครั้ง	บาง ครั้ง	นานๆ ครั้ง	ไม่ ปฏิบัติ
2.6 มีส่วนร่วมตัดสินใจในเรื่องการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ในกระบวนการความร่วมมือกับสถานประกอบการและการส่งต่อ					
2.7 มีการเลือกวิธีการที่ควรปฏิบัติในการนิเทศ ติดตาม ในการวัด และประเมินผล การจัดกิจกรรม เพื่อให้บรรลุ วัตถุประสงค์และเป้าหมาย					
2.8 มีส่วนเกี่ยวข้องในทุกกระบวนการของการดำเนินกิจกรรม เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ในกระบวนการความร่วมมือกับสถานประกอบการ และการส่งต่อ					
2.9 มีส่วนร่วมระดมทรัพยากรในเรื่องการจัดการเรียน การสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในกระบวนการความร่วมมือกับ สถานประกอบการ และการส่งต่อ					
2.10 มีส่วนร่วมสนับสนุนด้านทรัพยากรในเรื่องการจัด การเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในกระบวนการความร่วมมือกับ สถานประกอบการ และการส่งต่อ					
2.11 มีการเข้าร่วมกิจกรรม และการอภิปรายต่างๆ ในเรื่องการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้าน อาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ในกระบวนการ ความร่วมมือกับสถานประกอบการ และการส่งต่อ					
2.12 มีส่วนร่วมในการติดต่อสื่อสาร และประสานงานเกี่ยวกับ นโยบาย/กระบวนการบริหารจัดการ					
2.13 มีส่วนร่วมในการควบคุมและตรวจสอบการพัฒนา ผู้เรียนด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และ สถานประกอบการ					
2.14 มีส่วนร่วมในการประเมินผลกระทบ เพื่อปรับปรุง เปลี่ยนแปลง และแก้ไข ในเรื่องการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ในกระบวนการความร่วมมือกับสถานประกอบการ และการส่งต่อ					

รายการ	ระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วม				
	ทุกครั้ง	บ่อย ครั้ง	บาง ครั้ง	นานๆ ครั้ง	ไม่ ปฏิบัติ
2.15 มีส่วนร่วมในการนิเทศ ติดตาม สรุปลผล รายงานผล และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลสำเร็จ ในเรื่องการจัดการเรียน การสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในกระบวนการความร่วมมือกับ สถานประกอบการ และการส่งต่อ					
2.16 มีส่วนร่วมในการปรับปรุงและพัฒนาแผนงาน เพื่อแก้ไข ข้อบกพร่องของการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียน ด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในกระบวนการ ความร่วมมือกับสถานประกอบการ และการส่งต่อ					
2.17 มีส่วนร่วมในผลประโยชน์หรือผลตอบแทน ที่เกิดจากการดำเนินงานทางเศรษฐกิจ หรือทางจิตวิทยา ของการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพ ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ในกระบวนการ ความร่วมมือกับสถานประกอบการ และการส่งต่อ					
3. การทำงานเป็นทีม					
3.1 บุคลากรของสถานศึกษา และสถานประกอบการ ร่วมกัน กำหนดวิธีการปฏิบัติงานที่เรียบง่ายไม่เป็นทางการ ในการพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพ					
3.2 บุคลากรในสถานศึกษา และสถานประกอบการ สร้างความ ตระหนักและร่วมมือพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพและการส่งต่อ					
3.3 มีการตัดสินใจที่ทำให้ทุกคนพอใจ ของความร่วมมือ กับสถานประกอบการ และการส่งต่อ					
3.4 มีการแลกเปลี่ยนข่าวสาร ความรู้สึกนึกคิด หรือทัศนคติ ด้วยความเต็มใจและพร้อมที่จะช่วยเหลือ พึ่งพาอาศัยกัน ในการนิเทศ ติดตาม					
3.5 มีการสงวนคำวิพากษ์วิจารณ์ และความคิดเห็นที่ต่าง จากคนอื่น จนกว่าจะมีการนำเสนอข้อมูลทั้งหมดแล้ว เกี่ยวกับนโยบาย และกระบวนการบริหารจัดการ					
3.6 รับฟังเหตุผลและยอมรับที่จะปฏิบัติตามความเห็นพ้องกัน ของทีมงานในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน การนิเทศ การร่วมมือกับสถานประกอบการ และการส่งต่อผู้เรียนด้านอาชีพ					

รายการ	ระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วม				
	ทุกครั้ง	บ่อย ครั้ง	บาง ครั้ง	นานๆ ครั้ง	ไม่ ปฏิบัติ
3.7 มีการแสดงความคิดเห็นอย่างเปิดเผย ตรงไปตรงมา เมื่อการนิเทศ ติดตาม					
3.8 ผู้ปฏิบัติงานมีอิสระในการตัดสินใจโดยปราศจากการควบคุม และรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เมื่อการนิเทศ ติดตาม					
3.9 มีการมอบอำนาจการตัดสินใจบางอย่างให้ผู้ปฏิบัติงาน โดยมีความเชื่อมั่น เชื่อถือ มั่นใจในความสามารถของ ผู้ร่วมงาน เมื่อการนิเทศ ติดตาม					
3.10 สถานศึกษาและสถานประกอบการ ปฏิบัติงานร่วมกัน ในการพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพและการส่งต่อ อย่างเป็นกันเอง แบบกัลยาณมิตร					
3.11 มีการยอมรับนโยบาย เป้าหมาย และพร้อมที่จะ ช่วยเหลือ สนับสนุน ส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้ปฏิบัติงาน เพิ่มพูนความรู้ความสามารถด้านการพัฒนาผู้เรียน ด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และ สถานประกอบการอยู่เสมอ					
3.12 ทุกคนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และร่วมรับรู้ เป้าหมาย ในการทุ่มเทความรู้ ความสามารถเพื่อพัฒนา ผู้เรียนด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และ สถานประกอบการ					
3.13 มีรูปแบบการทำงานเพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพที่เกี่ยวข้อง กับภูมิปัญญาท้องถิ่น และสถานประกอบการที่หลากหลาย					
3.14 มีวิธีการวิเคราะห์ความคิดเห็นที่แตกต่างกัน อย่างเป็นระบบ โดยมีความยืดหยุ่นและเปิดกว้าง รับฟังความคิดเห็นด้านนโยบาย และกระบวนการ บริหารจัดการทุกประเด็น					
3.15 มีการยอมรับจุดต่างและแสดงจุดร่วมด้านนโยบาย และกระบวนการบริหารจัดการ					
4. การกระจายอำนาจในการบริหาร					
4.1 มีการมอบหมายงานที่ชัดเจนเกี่ยวกับรายละเอียดงาน การดำเนินนโยบาย และกระบวนการบริหารจัดการจัดทำ หลักสูตร โครงสร้าง การกำหนดสาระวิชางานอาชีพ					

รายการ	ระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วม				
	ทุกครั้ง	บ่อย ครั้ง	บาง ครั้ง	นานๆ ครั้ง	ไม่ ปฏิบัติ
4.2 มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบให้กับบุคลากรครอบคลุมทุกพันธกิจที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการมีงานทำของนักเรียน					
4.3 มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม ตลอดถึงการประเมินผล ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ในกระบวนการความร่วมมือกับสถานประกอบการ และการส่งต่อ					
4.4 มีอิสระในการเลือกวิธีการ และเลือกผู้ร่วมงาน ในด้านจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ในกระบวนการความร่วมมือกับสถานประกอบการ และการส่งต่อ					
4.5 มีอิสระในการกำหนดวิธีการ ตารางการทำงาน กฎเกณฑ์การทำงาน การปรับปรุงงานที่เหมาะสมในการจัดการเรียนการสอน การร่วมมือกับสถานประกอบการ ในการพัฒนาอาชีพให้กับผู้เรียนและการส่งต่อ					
4.6 ตระหนักและมีความรับผิดชอบต่อผลการดำเนินงาน การจัดการเรียนการสอน และการร่วมมือกับสถานประกอบการ เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพ					

แบบสัมภาษณ์

ผู้ทรงคุณวุฒิ

แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ
สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

กรอบการสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์มีทั้งหมด 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับ การบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ผู้สัมภาษณ์.....

ผู้ให้สัมภาษณ์ (ชื่อ-สกุล).....ตำแหน่ง.....

สัมภาษณ์เมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....เวลา.....

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

1. ในทัศนะของท่าน โครงการ หรือกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ ที่ประสบความสำเร็จจนได้เป็น Best Practice คือ โครงการ หรือกิจกรรมใด และท่านคิดว่าสิ่งใดที่เป็นปัจจัยในความสำเร็จนั้น

.....

.....

.....

.....

.....

2. ในทัศนะของท่าน ควรนำแนวทาง และวิธีการการบริหารเชิงกลยุทธ์ มาใช้ในการบริหารจัดการโครงการ หรือกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ ให้ประสบความสำเร็จอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

3. ในทัศนะของท่าน ควรนำหลักการมีส่วนร่วมในการบริหาร มาใช้ในการบริหารจัดการโครงการ หรือกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ ให้ประสบความสำเร็จอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

4. ในทัศนะของท่าน ควรนำแนวทาง และวิธีการของการทำงานเป็นทีม ในการบริหารจัดการโครงการ หรือกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ ให้ประสบความสำเร็จอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

5. ในทัศนะของท่าน ควรนำหลักการกระจายอำนาจในการบริหาร มาใช้ในการบริหารจัดการ
โครงการ หรือกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ ให้ประสบความสำเร็จอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

6. ในทัศนะของท่าน ท่านมีวิธี หรือแนวทางในการแก้ปัญหา อุปสรรค ในการส่งเสริมการมีงานทำ
สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

7. ในทัศนะของท่าน ใครบ้างที่มีส่วนสำคัญในการส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความ
บกพร่องทางสติปัญญา และมีบทบาทอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แบบสัมภาษณ์
ผู้อำนวยการโรงเรียน

แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ
สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

กรอบการสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์มีทั้งหมด 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับ การบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ผู้สัมภาษณ์.....

ผู้ให้สัมภาษณ์ (ชื่อ-สกุล).....ตำแหน่ง.....

สัมภาษณ์เมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....เวลา.....

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

1. โครงการ หรือกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ ที่เป็น Best Practice มีผลงานความสำเร็จมีลักษณะอย่างไร

.....

.....

.....

2. ก่อนที่จะเป็น Best Practice ท่านประสบปัญหาใด และท่านแก้ปัญหาอย่างไร

.....

.....

.....

3. ท่านคิดว่าสิ่งใดที่เป็นปัจจัยในความสำเร็จนั้น

.....

.....

.....

4. ในการทำกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำให้เกิด Best Practice ท่านนำวิธีการการบริหารเชิงกลยุทธ์มาใช้ในการบริหารจัดการโครงการ หรือกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ ให้ประสบความสำเร็จอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

5. ในการทำกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำให้เกิด Best Practice ท่านนำหลักการมีส่วนร่วมในการบริหาร มาใช้ในการบริหารจัดการโครงการ หรือกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ ให้ประสบความสำเร็จอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

6. ในการทำกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำให้เกิด Best Practice ท่านนำวิธีการของการทำงาน เป็นทีม ในการบริหารจัดการโครงการ หรือกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำให้ประสบความสำเร็จ อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

7. ในการทำกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำให้เกิด Best Practice ท่านนำหลักการกระจายอำนาจ ในการบริหาร มาใช้ในการบริหารจัดการโครงการ หรือกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำให้ประสบความสำเร็จอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

8. ในทัศนะของท่าน ใครบ้างที่มีส่วนสำคัญในการส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่อง ทางสติปัญญา และมีบทบาทอย่างไร

.....

.....

.....

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ค แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)
รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงาน
สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ

1. ชาย

2. หญิง

2. ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง

1. ผู้อำนวยการโรงเรียน

2. รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ

3. ครู ผู้สอนงานอาชีพ

3. รับผิดชอบสอนงานอาชีพ (เฉพาะครูผู้สอน)

1. กลุ่มอาชีพเกษตรกรรม

2. กลุ่มอาชีพอุตสาหกรรม

3. กลุ่มอาชีพความคิดสร้างสรรค์

4. กลุ่มอาชีพคหกรรม

5. กลุ่มอาชีพพาณิชย์และบริการ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินงานการมีส่วนร่วมส่งเสริมการปฏิบัติงาน สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

รายการความคิดเห็น	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	IOC	สรุป
	1	2	3	4	5			
1. การบริหารเชิงกลยุทธ์								
1.1 มีส่วนร่วมกำหนดเป้าหมาย นโยบาย กระบวนการบริหารจัดการ ด้านการส่งเสริมการปฏิบัติงานที่จะทำการดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์	1	1	1	1	1	5	1	นำไปใช้ได้
1.2 มีการรับฟังข้อเสนอแนะเพื่อนำมาปรับปรุงนโยบายหลักสูตร โครงสร้าง เพื่อนำมาปรับปรุงระบบการนิเทศติดตามและกระบวนการบริหารจัดการ	1	1	1	1	1	5	1	นำไปใช้ได้
1.3 มีการวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงาน	1	1	1	1	1	5	1	นำไปใช้ได้
1.4 มีการวิเคราะห์นโยบาย และกระบวนการบริหารจัดการ	1	1	1	1	1	5	1	นำไปใช้ได้

รายการความคิดเห็น	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	IOC	สรุป
	1	2	3	4	5			
1.5 มีการกำหนดวัตถุประสงค์ของนโยบาย กระบวนการบริหารจัดการ หลักสูตร โครงสร้างการกำหนดสาระวิชา งานอาชีพ	1	1	1	1	1	5	1	นำไปใช้ได้
1.6 การสร้างความเข้าใจให้กับบุคลากรในการดำเนินการ การศึกษาเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ	1	1	1	1	1	5	1	นำไปใช้ได้
1.7 มีการนำหลักสูตร โครงสร้าง การกำหนดสาระวิชา งานอาชีพ ไปปฏิบัติ	1	1	1	1	1	5	1	นำไปใช้ได้
1.8 มีการนำนโยบาย และกระบวนการบริหารจัดการไปปฏิบัติ	1	1	1	1	1	5	1	นำไปใช้ได้
1.9 มีการนำผลของการร่วมคิดที่ได้ตกผลึกไปสู่การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ไปสู่ความร่วมมือกับสถานประกอบการ และการส่งต่อ	1	0	1	0	1	3	0.6	นำไปใช้ได้
1.10 มีการพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือสถานประกอบการ	1	1	1	1	1	5	1	นำไปใช้ได้
1.11 มีการใช้การวัดผลและข้อมูลที่ถูกต้องเป็นแนวทางในการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล การจัดกิจกรรม	1	1	1	1	1	5	1	นำไปใช้ได้
1.12 ทุกกลุ่มงานมีส่วนร่วมในการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงาน	1	1	1	1	1	5	1	นำไปใช้ได้
1.13 มีการกำกับติดตามและประเมินผล ด้านการจัดการเรียนการสอน	1	1	1	1	1	5	1	นำไปใช้ได้
1.14 มีการกำกับติดตามและประเมินผล ด้านการวัด ประเมินผล และการนิเทศ ติดตามการจัดกิจกรรม	1	1	0	1	0	3	0.6	นำไปใช้ได้
1.15 มีการหาแนวทางปรับปรุงหรือเพิ่มประสิทธิภาพ การจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และสถานประกอบการ	1	1	1	1	1	5	1	นำไปใช้ได้
2. การมีส่วนร่วมในการบริหาร								
2.1 มีการวางแผนร่วมกันในการพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และสถานประกอบการ	1	1	1	1	1	5	1	นำไปใช้ได้
2.2 มีการรวบรวมข้อมูลพื้นฐานในการบริหารหลักสูตร โครงสร้าง การกำหนดสาระวิชา งานอาชีพ	1	1	1	1	1	5	1	นำไปใช้ได้
2.3 มีการจัดทำแผนพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และสถานประกอบการ	1	1	1	1	1	5	1	นำไปใช้ได้

รายการความคิดเห็น	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	IOC	สรุป
	1	2	3	4	5			
2.4 มีการสร้างความตระหนักในเรื่องการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ในกระบวนการความร่วมมือกับสถานประกอบการ และการส่งต่อ	1	1	1	1	1	5	1	นำไปใช้ได้
2.5 มีส่วนร่วมให้ความรู้ในเรื่องการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ในกระบวนการความร่วมมือกับสถานประกอบการ และการส่งต่อ	1	1	1	1	1	5	1	นำไปใช้ได้
2.6 มีส่วนร่วมตัดสินใจในเรื่องการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ในกระบวนการความร่วมมือกับสถานประกอบการ และการส่งต่อ	1	1	1	1	1	5	1	นำไปใช้ได้
2.7 มีการเลือกวิธีการที่ควรปฏิบัติในการนิเทศ ติดตาม ในการวัด และประเมินผล การจัดกิจกรรม เพื่อให้บรรลุ วัตถุประสงค์และเป้าหมาย	1	1	1	1	1	5	1	นำไปใช้ได้
2.8 มีส่วนเกี่ยวข้องในทุกกระบวนการของการดำเนิน กิจกรรม เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในกระบวนการความร่วมมือกับ สถานประกอบการ และการส่งต่อ	1	1	1	1	1	5	1	นำไปใช้ได้
2.9 มีส่วนร่วมระดมทรัพยากรในเรื่องการจัดการเรียน การสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในกระบวนการความร่วมมือกับ สถานประกอบการ และการส่งต่อ	1	1	1	1	1	5	1	นำไปใช้ได้
2.10 มีส่วนร่วมสนับสนุนด้านทรัพยากรในเรื่องการจัด การเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพที่เกี่ยวข้อง กับภูมิปัญญาท้องถิ่น ในกระบวนการความร่วมมือกับ สถานประกอบการ และการส่งต่อ	1	1	0	1	0	3	0.6	นำไปใช้ได้
2.11 มีการเข้าร่วมกิจกรรม และการอภิปรายต่างๆ ในเรื่องการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียน ด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ในกระบวนการ ความร่วมมือกับสถานประกอบการ และการส่งต่อ	1	1	1	1	1	5	1	นำไปใช้ได้
2.12 มีส่วนร่วมในการติดต่อสื่อสาร และประสานงาน เกี่ยวกับนโยบาย/กระบวนการบริหารจัดการ	1	1	1	1	1	5	1	นำไปใช้ได้

รายการความคิดเห็น	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	IOC	สรุป
	1	2	3	4	5			
2.13 มีส่วนร่วมในการควบคุมและตรวจสอบการพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และสถานประกอบการ	1	1	1	1	1	5	1	นำไปใช้ได้
2.14 มีส่วนร่วมในการประเมินผลกระทบ เพื่อปรับปรุงเปลี่ยนแปลง และแก้ไข ในเรื่องการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ในกระบวนการความร่วมมือกับสถานประกอบการ และการส่งต่อ	1	1	1	1	1	5	1	นำไปใช้ได้
2.15 มีส่วนร่วมในการนิเทศ ติดตาม สรุปผล รายงานผล และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลสำเร็จ ในเรื่องการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ในกระบวนการความร่วมมือกับสถานประกอบการ และการส่งต่อ	1	1	1	1	1	5	1	นำไปใช้ได้
2.16 มีส่วนร่วมในการปรับปรุงและพัฒนาแผนงาน เพื่อแก้ไขข้อบกพร่องของการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ในกระบวนการความร่วมมือกับสถานประกอบการ และการส่งต่อ	1	1	1	1	1	5	1	นำไปใช้ได้
2.17 มีส่วนร่วมในผลประโยชน์หรือผลตอบแทนที่เกิดจากการดำเนินงานทางเศรษฐกิจ หรือทางจิตวิทยาของการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ในกระบวนการความร่วมมือกับสถานประกอบการ และการส่งต่อ	1	1	1	1	1	5	1	นำไปใช้ได้
3. การทำงานเป็นทีม								
3.1 บุคลากรของสถานศึกษา และสถานประกอบการ ร่วมกัน กำหนดวิธีการปฏิบัติงานที่เรียบง่ายไม่เป็นทางการ ในการพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพ	1	0	1	1	1	4	0.8	นำไปใช้ได้
3.2 บุคลากรในสถานศึกษา และสถานประกอบการ สร้างความตระหนักและร่วมมือพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพ และการส่งต่อ	1	1	1	1	1	5	1	นำไปใช้ได้
3.3 มีการตัดสินใจที่ทำให้ทุกคนพอใจ ของความร่วมมือกับสถานประกอบการ และการส่งต่อ	1	1	1	1	1	5	1	นำไปใช้ได้

รายการความคิดเห็น	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	IOC	สรุป
	1	2	3	4	5			
3.4 มีการแลกเปลี่ยนข่าวสาร ความรู้สึกรู้สีกคิด หรือทัศนคติ ด้วยความเต็มใจและพร้อมที่จะช่วยเหลือ ฟังพวาคัยกัน ในการนิเทศ ติดตาม	1	1	1	1	1	5	1	นำไปใช้ได้
3.5 มีการสงวนคำวิพากษ์วิจารณ์ และความคิดเห็น ที่ต่างจากคนอื่น จนกว่าจะมีการนำเสนอข้อมูลทั้งหมดแล้ว เกี่ยวกับนโยบาย และกระบวนการบริหารจัดการ	1	0	1	0	1	3	0.6	นำไปใช้ได้
3.6 รับฟังเหตุผลและยอมรับที่จะปฏิบัติตามความเห็นพ้องกัน ของทีมงานในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน การนิเทศ การร่วมมือกับสถานประกอบการ และการส่งต่อผู้เรียนด้านอาชีพ	1	1	1	1	1	5	1	นำไปใช้ได้
3.7 มีการแสดงความคิดเห็นอย่างเปิดเผย ตรงไปตรงมา เมื่อการนิเทศ ติดตาม	1	1	1	1	1	5	1	นำไปใช้ได้
3.8 ผู้ปฏิบัติงานมีอิสระในการตัดสินใจโดยปราศจาก การควบคุม และรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เมื่อการนิเทศ ติดตาม	1	1	1	1	1	5	1	นำไปใช้ได้
3.9 มีการมอบอำนาจการตัดสินใจบางอย่างให้ผู้ปฏิบัติงาน โดยมีความเชื่อมั่น เชื่อถือ มั่นใจในความสามารถของ ผู้ร่วมงาน เมื่อการนิเทศ ติดตาม	1	1	1	1	1	5	1	นำไปใช้ได้
3.10 สถานศึกษาและสถานประกอบการ ปฏิบัติงานร่วมกัน ในการพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพและการส่งต่อ อย่างเป็นกันเองแบบกัลยาณมิตร	1	1	1	1	1	5	1	นำไปใช้ได้
3.11 มีการยอมรับนโยบาย เป้าหมาย และพร้อมที่จะ ช่วยเหลือ สนับสนุน ส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้ปฏิบัติงาน เพิ่มพูนความรู้ความสามารถด้านการพัฒนาผู้เรียน ด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และ สถานประกอบการอยู่เสมอ	1	1	1	1	1	5	1	นำไปใช้ได้
3.12 ทุกคนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และร่วมรับรู้ เป้าหมาย ในการทุ่มเทความรู้ ความสามารถเพื่อพัฒนา ผู้เรียนด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และ สถานประกอบการ	1	1	1	1	1	5	1	นำไปใช้ได้
3.13 มีรูปแบบการทำงานเพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพ ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และสถานประกอบการ ที่หลากหลาย	1	1	1	1	1	5	1	นำไปใช้ได้

รายการความคิดเห็น	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	IOC	สรุป
	1	2	3	4	5			
3.14 มีวิธีการวิเคราะห์ความคิดเห็นที่ต่างกันอย่างเป็นระบบ โดยมีความมีความยืดหยุ่นและเปิดกว้างรับฟังความคิดเห็นด้านนโยบาย และกระบวนการบริหารจัดการทุกประเด็น	1	1	1	1	1	5	1	นำไปใช้ได้
3.15 มีการยอมรับจุดต่างและแสดงจุดร่วมด้านนโยบาย และกระบวนการบริหารจัดการ	1	1	1	1	1	5	1	นำไปใช้ได้
4. การกระจายอำนาจในการบริหาร								
4.1 มีการมอบหมายงานที่ชัดเจนเกี่ยวกับรายละเอียดงาน การดำเนินนโยบาย และกระบวนการบริหารจัดการจัดทำหลักสูตร โครงสร้าง การกำหนดสาระวิชางานอาชีพ	1	1	1	1	1	5	1	นำไปใช้ได้
4.2 มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบให้กับบุคลากรครอบคลุมทุกพันธกิจที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการมีงานทำของนักเรียน	1	1	1	1	1	5	1	นำไปใช้ได้
4.3 มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม ตลอดถึงการประเมินผลในการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ในกระบวนการความร่วมมือกับสถานประกอบการ และการส่งต่อ	1	1	1	1	1	5	1	นำไปใช้ได้
4.4 มีอิสระในการเลือกวิธีการ และเลือกผู้ร่วมงานในด้านจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ในกระบวนการความร่วมมือกับสถานประกอบการ และการส่งต่อ	1	1	1	1	1	5	1	นำไปใช้ได้
4.5 มีอิสระในการกำหนดวิธีการ ตารางการทำงาน กฎเกณฑ์การทำงาน การปรับปรุงงานที่เหมาะสมในการจัดการเรียนการสอน การร่วมมือกับสถานประกอบการ ในการพัฒนาอาชีพให้กับผู้เรียนและการส่งต่อ	1	1	1	1	1	5	1	นำไปใช้ได้
4.6 ตระหนักและมีความรับผิดชอบต่อผลการดำเนินงาน การจัดการเรียนการสอน และการร่วมมือกับสถานประกอบการ เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพ	1	1	1	1	1	5	1	นำไปใช้ได้

ตารางวิเคราะห์ค่าความเที่ยง (Reliability) ด้วยค่า Cronbach's Alpha

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.802	53

Item Statistics

	Mean	Std. Deviation	N
1.1	4.40	.621	30
1.2	4.43	.568	30
1.3	4.40	.621	30
1.4	4.30	.702	30
1.5	4.33	.661	30
1.6	4.33	.661	30
1.7	4.20	.664	30
1.8	4.43	.679	30
1.9	4.43	.626	30
1.10	4.33	.606	30
1.11	4.33	.479	30
1.12	4.47	.629	30
1.13	4.43	.626	30
1.14	4.43	.679	30
1.15	4.40	.621	30
2.1	4.37	.669	30
2.2	4.40	.770	30
2.3	4.40	.675	30
2.4	4.40	.563	30
2.5	4.37	.669	30
2.6	4.23	.679	30
2.7	4.30	.651	30
2.8	4.07	.640	30

2.9	4.20	.610	30
2.10	4.13	.681	30
2.11	4.20	.714	30
2.12	4.13	.681	30
2.13	5.50	7.114	30
2.14	4.23	.679	30
2.15	4.20	.664	30
2.16	4.10	.662	30
2.17	4.33	.661	30
3.1	4.43	.626	30
3.2	4.30	.535	30
3.3	4.47	.571	30
3.4	4.23	.679	30
3.5	4.47	.507	30
3.6	4.33	.547	30
3.7	4.30	.535	30
3.8	4.33	.547	30
3.9	4.47	.507	30
3.10	4.40	.621	30
3.11	4.20	.551	30
3.12	4.37	.615	30
3.13	4.20	.551	30
3.14	4.37	.615	30
3.15	4.37	.556	30
4.1	4.50	.572	30
4.2	4.27	.450	30
4.3	4.27	.450	30
4.4	4.50	.509	30
4.5	4.23	.504	30
4.6	4.57	.504	30

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
1.1	226.40	315.214	.585	.794
1.2	226.37	316.585	.574	.795
1.3	226.40	316.662	.518	.795
1.4	226.50	312.948	.607	.793
1.5	226.47	311.913	.692	.792
1.6	226.47	317.568	.446	.796
1.7	226.60	315.903	.515	.795
1.8	226.37	316.585	.475	.795
1.9	226.37	317.964	.455	.796
1.10	226.47	321.292	.315	.798
1.11	226.47	319.430	.516	.796
1.12	226.33	316.161	.535	.795
1.13	226.37	314.930	.594	.794
1.14	226.37	313.757	.594	.793
1.15	226.40	314.800	.604	.794
2.1	226.43	317.013	.464	.795
2.2	226.40	307.834	.743	.789
2.3	226.40	313.903	.592	.793
2.4	226.40	316.731	.572	.795
2.5	226.43	314.806	.559	.794
2.6	226.57	312.806	.635	.792
2.7	226.50	313.086	.651	.793
2.8	226.73	312.340	.697	.792
2.9	226.60	312.179	.740	.792
2.10	226.67	309.126	.790	.790
2.11	226.60	310.524	.694	.791
2.12	226.67	308.368	.822	.789

2.13	225.30	395.528	-.416	.969
2.14	226.57	310.323	.741	.791
2.15	226.60	312.800	.650	.792
2.16	226.70	312.148	.681	.792
2.17	226.47	316.257	.503	.795
3.1	226.37	314.930	.594	.794
3.2	226.50	318.741	.496	.796
3.3	226.33	315.609	.619	.794
3.4	226.57	320.875	.295	.798
3.5	226.33	318.161	.558	.796
3.6	226.47	317.499	.550	.795
3.7	226.50	319.293	.467	.796
3.8	226.47	321.568	.339	.798
3.9	226.33	321.195	.388	.798
3.10	226.40	319.559	.386	.797
3.11	226.60	315.559	.646	.794
3.12	226.43	315.564	.575	.794
3.13	226.60	321.007	.365	.798
3.14	226.43	318.116	.457	.796
3.15	226.43	317.220	.554	.795
4.1	226.30	314.700	.664	.793
4.2	226.53	320.878	.461	.797
4.3	226.53	320.326	.496	.797
4.4	226.30	320.838	.407	.797
4.5	226.57	318.047	.568	.796
4.6	226.23	317.013	.626	.795

Scale Statistics

Mean	Variance	Std. Deviation	N of Items
230.80	328.510	18.125	53

ภาคผนวก ง ผลการตรวจสอบ (ร่าง) รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริม การมีงานทำ
สำหรับนักเรียนที่ความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

รายการตรวจสอบ	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คงเดิม	ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุง
บทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้อง		
1. บทบาทของผู้บริหาร		
1) วิเคราะห์นโยบายและบริบทที่เกี่ยวข้อง	✓	
2) ร่วมกับคณะครูปรับหลักสูตรการสอนงานอาชีพ ที่เอื้อและเหมาะสมกับศักยภาพ และความบกพร่อง ของนักเรียน	✓	
3) ส่งเสริม สนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ทั้งในโรงเรียน และร่วมกับสถานประกอบการ	✓	
4) นิเทศ กำกับ ติดตามการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ อย่างต่อเนื่อง	✓	
5) (เพิ่ม)		ปรับปรุงหลักสูตรการสอนงานอาชีพ ที่เอื้อและเหมาะสมกับศักยภาพ และ ความบกพร่องของนักเรียน
6) (เพิ่ม)		ประสานผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจัดทำ แผนการให้บริการระยะเปลี่ยนผ่าน (ITP) ให้กับนักเรียน
7) (เพิ่ม)		พัฒนาบุคลากรให้เป็นผู้สอนงาน (job coach)
2. บทบาทของครูผู้สอน		
1) ศึกษาวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล แล้วนำข้อมูล มาใช้ในการวางแผน การจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม กับศักยภาพและความบกพร่องของผู้เรียน	✓	
2) กำหนดเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ด้านความรู้และทักษะกระบวนการที่เป็นความคิด รวบยอด หลักการและความสัมพันธ์ รวมทั้ง คุณลักษณะอันพึงประสงค์	✓	
3) ออกแบบการเรียนรู้และจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนอง ความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางสมอง เพื่อนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมาย	✓	ออกแบบการเรียนรู้และจัดการเรียนรู้ที่ ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมาย

รายการตรวจสอบ	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คงเดิม	ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุง
4) จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้	✓	
5) จัดเตรียมและเลือกใช้สื่อให้เหมาะสมกับกิจกรรม นำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีที่เหมาะสม มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน	✓	
6) ประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียน ร่วมกับสถานประกอบการด้วยวิธีการที่หลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติของวิชา และระดับพัฒนาการของผู้เรียน	✓	
7) วิเคราะห์ผลการประเมินมาใช้ในการซ่อมเสริมและพัฒนาผู้เรียน รวมทั้งปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของตนเอง	✓	วิเคราะห์ผลการประเมินมาใช้ในการพัฒนาผู้เรียน รวมทั้งปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของตนเอง
8) (เพิ่ม)		ร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจัดทำแผนการให้บริการระยะเปลี่ยนผ่าน (ITP) ให้กับนักเรียน
9) (เพิ่ม)		พัฒนาตนเองให้เป็นผู้สอนงาน (job coach)
3. บทบาทของผู้ปกครอง		
1) ผู้ปกครอง เห็นความสำคัญ ให้ความร่วมมือและให้การสนับสนุนในรูปแบบต่าง ๆ	✓	
2) ศึกษาวิเคราะห์ผู้เรียนในด้านความสามารถ และความต้องการในฝึกอาชีพ แล้วนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผน ร่วมกับคณะครูสอนงานอาชีพ	✓	
3) ปรึกษาหารือกับครู เมื่อนักเรียนมีปัญหาและร่วมมือกับครูในการแก้ปัญหาของนักเรียน	✓	
4. บทบาทของสถานประกอบการ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง		
1) ร่วมวางแผนการจัดประสบการณ์ด้านอาชีพที่เกี่ยวข้อง	✓	
2) ร่วมจัดกิจกรรมการเรียนรู้และประเมินผล	✓	
3) สนับสนุนทรัพยากร แหล่งเรียนรู้ บุคลากร ฯลฯ	✓	
4) เตรียมแนวทางในการฝึกประสบการณ์ของนักเรียน	✓	
5) เตรียมความพร้อมสำหรับการรับนักเรียนเข้าฝึกประสบการณ์	✓	
6) ให้คำแนะนำในการปฏิบัติงานแก่นักเรียน	✓	

รายการตรวจสอบ	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คงเดิม	ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุง
7) ควบคุมดูแลการปฏิบัติงานของนักเรียน	✓	
8) ประเมินผลการฝึกประสบการณ์ของนักเรียน ในสถานประกอบการ	✓	
9) ให้ความคิดและเสนอแนะเกี่ยวกับการฝึกงาน ของนักเรียนเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร การศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของ สถานประกอบการ	✓	
5. บทบาทของชุมชน/หน่วยงานอื่น		
1) ให้การสนับสนุนสถานที่ในการฝึกงาน	✓	
2) ประชาชนชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ความรู้ ในด้านการฝึกงานอาชีพในรูปแบบภูมิปัญญาท้องถิ่น	✓	
3) พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ประจำจังหวัด สถานศึกษา สถานประกอบการ ร่วมกันให้ความรู้ และช่องทางในการประกอบอาชีพให้กับนักเรียน	✓	สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคง ของมนุษย์ประจำจังหวัด สถานศึกษา สถานประกอบการ ร่วมกันให้ความรู้ และช่องทางในการประกอบอาชีพ ให้กับนักเรียน
การบริหารเชิงกลยุทธ์แบบมีส่วนร่วม		
1. ขั้ววางแผนกลยุทธ์ (ร่วมวางแผนและตัดสินใจ)		
1) ครู และผู้ปกครองร่วมกันวิเคราะห์ความสามารถและ ความสนใจในอาชีพของนักเรียน จากอาชีพในท้องถิ่น และอาชีพของผู้ปกครอง	✓	
2) โรงเรียน และสถานประกอบการร่วมทำหลักสูตรงาน อาชีพ เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนและฝึกปฏิบัติ	✓	
3) มอบหมายกลุ่มงานวิชาการจัดทำรูปแบบ โครงสร้าง หลักสูตร การสอนและฝึกงานอาชีพ ทั้งในคาบเรียน และฝึกร่วมกับสถานประกอบการ	✓	มอบหมายกลุ่มงานวิชาการจัดทำ รูปแบบ โครงสร้างหลักสูตรการสอน และฝึกงานอาชีพ ในสถานศึกษา และ นอกสถานศึกษา
4) มอบหมายครูกลุ่มงานอาชีพ และครูกลุ่มสนใจ สอนและฝึกปฏิบัติอาชีพให้กับนักเรียน	✓	
5) (เพิ่ม)		กำหนดกลยุทธ์การจัดทำแผน การให้บริการระยะเปลี่ยนผ่าน (ITP) ให้กับนักเรียน

รายการตรวจสอบ	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คงเดิม	ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุง
6) (เพิ่ม)		กำหนดกลยุทธ์การจัดทำ แผนการพัฒนาครูให้เป็นผู้สอนงาน (job coach)
2. ขั้นตอนนิเทศ (ร่วมดำเนินการ)		
1) ร่วมดำเนินการสร้างความตระหนักและความเข้าใจ ให้กับบุคลากรในการดำเนินการจัดการศึกษา เพื่อการมีงานทำ	✓	
2) โรงเรียน และปราชญ์ชาวบ้านร่วมกันจัดการฝึกทักษะ อาชีพในรูปแบบของกิจกรรมชุมนุม	✓	
3) มีการจัดการเรียนรู้ด้านอาชีพโดยบูรณาการให้สอดคล้อง กับภูมิปัญญาท้องถิ่น	✓	
4) จัดการเรียนรู้ในโรงเรียนโดยการสอนขั้นพื้นฐานเพื่อ เตรียมพร้อมสู่การฝึกปฏิบัติจริงในสถานประกอบการ	✓	
5) จัดอบรมให้ผู้ปกครองได้รับความรู้เกี่ยวกับการฝึกอาชีพ ร่วมกับบุตรหลานของตน	✓	
6) ทำบันทึกข้อตกลง (MOU) ร่วมกับสถานประกอบการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการส่งนักเรียนเข้าฝึกอาชีพ	✓	
7) ฝึกให้นักเรียนได้เรียนรู้ระบบงานของสถานประกอบการ และทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น	✓	
3. ขั้นตอนประเมินผลและปรับปรุงกลยุทธ์ (ร่วมติดตาม ประเมินผล, ร่วมรับผลประโยชน์)		
1) ครูกลุ่มงานอาชีพ นิเทศ ติดตาม และประเมินผล การพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียน เพื่อนำผลมา ปรับปรุงและพัฒนาการฝึกทักษะอาชีพให้กับนักเรียน	✓	
2) ครูกลุ่มงานอาชีพ ร่วมกับสถานประกอบการ ร่วมกัน นิเทศ ติดตาม และประเมินผล ด้านพฤติกรรม ทักษะ และความสามารถของนักเรียน เพื่อต่อยอดทักษะและ ความสามารถให้สูงขึ้น	✓	
3) มีการรับฟังข้อเสนอแนะเพื่อนำมาปรับปรุงหลักสูตร โครงสร้าง และกระบวนการบริหารจัดการ	✓	
4) สร้างเครือข่ายกับสถานประกอบการ และหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นสถานที่ในการฝึกทักษะงานอาชีพ ให้กับนักเรียน	✓	

รายการตรวจสอบ	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คงเดิม	ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุง
5) นักเรียนมีทักษะ ความสามารถ และความมั่นใจ ในการประกอบอาชีพเพิ่มขึ้น หลังจากการร่วมฝึกงาน กับหน่วยงานต่างๆ	✓	
วิธีการส่งเสริมทักษะอาชีพและการมีงานทำ		
1. นำหลักสูตรไปจัดการเรียนการสอน		
1) จัดเป็นรายวิชาเพิ่มเติมในแผนการเรียนวิชาปกติ ในโครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษา	✓	
2) จัดเป็นกิจกรรมส่งเสริมอาชีพอิสระเพื่อการมีรายได้ ระหว่างเรียน (สอว.)	✓	
3) จัดเป็นกิจกรรมชุมนุมอาชีพ	✓	
4) ส่งเข้าร่วมฝึกงานกับสถานประกอบการ	✓	
2. ประสานและทำข้อตกลง (MOU)		
1) ประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาหรือหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นสถานที่ในการฝึกทักษะงาน อาชีพให้กับนักเรียน	✓	
2) สร้างเครือข่ายกับสถานประกอบการ เพื่อทำข้อตกลง และส่งนักเรียนเข้าฝึกงาน หรือเข้าเป็นลูกจ้าง	✓	
การทำงานเป็นทีม		
1) โรงเรียน และสถานประกอบการสร้างความตระหนัก และความร่วมมือเพื่อให้เกิดการพัฒนานักเรียน ด้านอาชีพ	✓	
2) มีระบบการทำงานในการพัฒนาทักษะอาชีพของ นักเรียนที่ชัดเจน ทุกคนรู้หน้าที่และให้ความร่วมมือ เพื่อปฏิบัติภารกิจอย่างเต็มที่	✓	
3) ส่งเสริมบทบาทของแต่ละคนให้แสดงออกอย่างเต็ม ศักยภาพ ให้มีความภูมิใจในการมีส่วนร่วมของทีม	✓	
4) โรงเรียน และสถานประกอบการมีสัมพันธภาพ การปฏิบัติงานร่วมกันในการพัฒนานักเรียน ด้านอาชีพ และการส่งต่อ แบบกัลยาณมิตร	✓	
5) มีการมอบอำนาจการตัดสินใจบางอย่าง ให้ผู้ปฏิบัติงานโดยมีความเชื่อมั่น เชื่อถือ ไว้วางใจ เชื่อใจ ในความสามารถของผู้ร่วมงาน	✓	

รายการตรวจสอบ	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คงเดิม	ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุง
6) ประชุมระดมความคิดเห็นเพื่อวางแผนให้บุคลากรมีเป้าหมายเดียวกัน	✓	
ผลลัพธ์		
1. ทักษะพื้นฐานอาชีพ นำทักษะอาชีพมาช่วยเหลือตนเองในการใช้ชีวิตประจำวันได้		ทำงานกับผู้ปกครอง
1) เป็นอาชีพที่นักเรียนสนใจ		ประกอบอาชีพต่อจากผู้ปกครอง
2) เป็นอาชีพที่มีความเกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตประจำวัน		เป็นอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตประจำวัน
3) มีการฝึก บ่อยๆ ซ้ำๆ เป็นประจำ อย่างมีขั้นตอน	✓	
4) (เพิ่ม)		ผู้ปกครองจ้างทำงานในกิจการของตนเอง
2. ทำงานหาเลี้ยงชีพ นำทักษะอาชีพมาใช้ในการประกอบอาชีพเพื่อหาเลี้ยงตนเองและครอบครัว		ประกอบอาชีพอิสระ
1) เข้าทำงานเป็นลูกจ้างในสถานประกอบการ		ผู้ปกครองส่งเสริมและสนับสนุนทั้งด้านการลงทุน และการประกอบอาชีพ
2) ประกอบอาชีพที่ง่าย มีขั้นตอนการทำที่ไม่ยุ่งยาก ซับซ้อน	✓	
3) เป็นอาชีพที่เกี่ยวกับงานเกษตร หรือบริการ		นำความรู้และทักษะมาใช้ในการประกอบอาชีพเพื่อหาเลี้ยงตนเองและครอบครัว
3. ผู้ประกอบการ นำทักษะอาชีพมาใช้ในการประกอบอาชีพโดยสามารถมีร้านค้าเป็นของตนเอง โดยมีผู้ปกครองคอยดูแล และให้คำแนะนำ		ทำงานในสถานประกอบการ
1) ผู้ปกครองส่งเสริมและสนับสนุนทั้งด้านการลงทุน และการประกอบอาชีพ		นำความรู้และทักษะอาชีพมาใช้ในการทำงาน
2) ประกอบอาชีพต่อจากผู้ปกครอง		เข้าทำงานเป็นลูกจ้างในสถานประกอบการ
3) มีการฝึกหรือทำอย่างต่อเนื่องจนเกิดความชำนาญ		มีการฝึกหรือทำอย่างต่อเนื่องจนเกิดทักษะและความชำนาญ ในงานนั้นๆ อย่างต่อเนื่องและเป็นขั้นตอน

ภาคผนวก จ แบบประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับ
นักเรียนที่ความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

แบบประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ
สำหรับนักเรียนที่ความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

คำชี้แจง

1. แบบประเมินนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจความคิดเห็นของผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ ฝ่ายวิชาการ ครูผู้สอนงานอาชีพ ที่มีต่อรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่ความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
2. แบบประเมินนี้ แบ่งเป็น 2 ตอน คือ
 - 2.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ประเมิน
 - 2.2 องค์กรประกอบและปัจจัยของการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่ความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
3. ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์โปรดพิจารณารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่ความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยอ่านข้อความในแบบประเมินนี้แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน ซึ่งแบ่งเป็นมาตราส่วน 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้
 - 5 หมายความว่า มีความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด
 - 4 หมายความว่า มีความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์ในระดับมาก
 - 3 หมายความว่า มีความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์ในระดับปานกลาง
 - 2 หมายความว่า มีความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์ในระดับน้อย
 - 1 หมายความว่า มีความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์ในระดับน้อยที่สุด
4. ข้อมูลจากแบบสอบถามเพื่อประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับนักเรียนที่ความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยจะนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในภาพรวม และผู้วิจัยขอขอบคุณในความอนุเคราะห์มา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบประเมินสำหรับการวิจัยครั้งนี้

นายศฤงคาร ใจปันหา

นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป**1. เพศ** 1. ชาย 2. หญิง**2. ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง** 1. ผู้อำนวยการโรงเรียน 2. รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ 3. ครู ผู้สอนงานอาชีพ**3. รับผิดชอบสอนงานอาชีพ (เฉพาะครูผู้สอน)** 1. กลุ่มอาชีพเกษตรกรรม 2. กลุ่มอาชีพอุตสาหกรรม 3. กลุ่มอาชีพความคิดสร้างสรรค์ 4. กลุ่มอาชีพคหกรรม 5. กลุ่มอาชีพพาณิชย์และบริการ**4. อายุ** 1. 20-30 2. 31-40 3. 41-50 ปี 4. มากกว่า 50 ปี**5. ระดับการศึกษา** 1. ปริญญาตรี 2. ปริญญาโท 3. ปริญญาเอก**6. ประสบการณ์ในการทำงาน** 1. ต่ำกว่า 10 ปี 2. 11-20 ปี 3. 21-30 ปี 4. มากกว่า 30 ปี

ข้อ	รายการ	ระดับ ความเป็นไปได้					ระดับ ความเป็นประโยชน์				
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
		4	บทบาทของสถานประกอบการ หรือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (1) ร่วมวางแผนการจัดประสบการณ์ ด้านอาชีพที่เกี่ยวข้อง (2) ร่วมจัดกิจกรรมการเรียนรู้และประเมินผล (3) สนับสนุนทรัพยากร แหล่งเรียนรู้ บุคลากร ฯลฯ (4) เตรียมแนวทางในการฝึกประสบการณ์ ของนักเรียน (5) เตรียมความพร้อมสำหรับการรับนักเรียน เข้าฝึกประสบการณ์ (6) ให้คำแนะนำในการปฏิบัติงานแก่นักเรียน (7) ควบคุมดูแลการปฏิบัติงานของนักเรียน (8) ประเมินผลการฝึกประสบการณ์ของ นักเรียนในสถานประกอบการ (9) ให้ความคิดและเสนอแนะเกี่ยวกับ การฝึกงานของนักเรียนเพื่อเป็นแนวทาง ในการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาให้สอดคล้อง กับความต้องการของสถานประกอบการ								
5	ชุมชน/หน่วยงานอื่น (1) ให้การสนับสนุนสถานที่ในการฝึกงาน (2) ประชาชนชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ ความรู้ในด้านการฝึกงานอาชีพในรูปแบบ ภูมิปัญญาท้องถิ่น (3) สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคง ของมนุษย์ประจำจังหวัด สถานศึกษา สถาน ประกอบการ ร่วมกันให้ความรู้และช่องทาง ใน การประกอบอาชีพให้กับนักเรียน										

